

חקי דעת

ספר

חקי דעת

על

יורה דעה
מספרי אמו"ר
הרה"ג מו"ה חנוך הענער הלוי זצ"ל
חלק ראשון
פיעטרקווסקי

אשר לקט ואסף הרב המחבר שמואל חיים זצ"ל

זלכה ברורה דינים על ש"ע יו"ד. מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ח"ה
ש"ע ורמ"א ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש וכו"ן ובל"י ופ"ת ופ"מ ולחה"פ ונוב"י
ח"ד וב"א ול"ש והגר"א וחי' ותשו' הגרע"א וחס"ת ושאר שו"ת גדולי
ראשונים ואחרונים בדרך שאלה ותשובה.

יצא ראשונה בשנת תרל"א בעיר ווארשא, ועתה נדפס מחדש ע"י בן המחבר

ר' יעקב רעשעווסקי שליט"א

Ben. M. Levenson
1419 N. 6TH STREET
PHILADELPHIA, PA.

נדפס בבית הדפוס של

א. פאזי

מילווקי, וויס.

CHIKEN DAAS

Volume One

Copyright, 1933, by Jacob Reshevski, New York, N. Y.

Printed in U. S. A. by A. Posy Press, 617 North Second Street, Milwaukee, Wis.

על יורה דעה

Ben. M. Levenson

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים חש"י

הסכמת הגאונים על הספר חקי דעת

טומא' וכן נ"ל גם נשע' ומחילא נמשך גם לדין אס דניני טומאה ל"ש אס ראינו סימן אחד מתנגד הצוה אסורה. זה אשר ראיתי לעוררהו ומזה לתקן. וידעים הסכמתי כמו שהיא. דברי המדבר לכבוד התורה ויזכרו השם להדפיס חצורו ח"א וח"ב כנפשו ונפש הדו"ש יוס' ד' נחקותי תר"ל :

העיר יוסף שאול הלוי נאטהנזאהן האנד"ק לבוב
כבוד הרב הגאון המפורסם תפארת ישראל סיני ועוקר הרים נר ישראל פ"ה ע"ה. קדוש ד'. המסיד המפורסם שלשלת היוחסין מו"ר כקש"ת מוה"ר חיים אליעזר וואקס נ"י אנד"ק קאליש.

הן נא לפני תלמידי הרב החריף נטע נעמן ואיש חמודות המסיד מוה"ר **שמואל חיים** נ"י והראה לי מחברתו על ש"ע יור"ד אשר ואחרונים וסדרן נסידור נאה למען ירון הקורא זו ויהי' כשלתן ערוך יגע ועמל ללקוט פרחי שושנים וקיצורי דינים ומגדולי הראשונים להורות ומנוח. והנה הרב היקר הנ"ל לא מש מחוהל של תורה ומשים לילות כימים וכל מעשיו רצוים. ועיינתי צהרנה מקומות מספרו וראיתי זו דבריו ומסודרים היטב דבר דיבור על אופניו. ונע"ה יש לו לז רחנ להצין דברי חכמים וחידות ולסדרם. ורצונו להציג הדברים על מכנש הדפוס. והנני להסכים על ידו. ומי יתן איפא ויכתנן מיליו נעט צרול ועופרת לעד יכתנן ויהי' לו זכרון נלח. ויפולו מעינותיו חולה. נע"ה יוס' ח' אייר תר"ל לפ"ק :

נאום **חיים אליעזר וואקס** חופ"ק קאליש

כבוד הרב הגאון המפורסם סיני ועוקר הרים. שר התורה. הצדיק המפורסם. כקש"ת מוה"ר ישראל יהושיע נ"י. האב"ק קומנא בעל המחבר ספר ישועות ישראל.

הן הראני כבוד הרב החריף המהולל את מחברתו על ש"ע יור"ד אשר יגע ועמל ללקוט פרחי שושנים ומגדולי אחרונים וסידרן כלשון נח למען יונן נקל ויהי' כשלתן ערוך לפני המורה. והנה עיינתי צהרנה מקומות מספרו וראיתי כי יש לו לז רחנ להצין דברי חכמים ולסדרן יפה למען יוננו נקל. ורצונו הרב החריף הנ"ל להעלות על מכנש הדפוס. והנה אמרתי להסכים על ידו לחוקק נעט צרול ולהפיץ מעינותיו חולה :

נאום **ישראל יהושיע** חופ"ק קומנא יע"א

כבוד הרב הגאון המפורסם נור הזמן והדרו, נודע למשגב על פני תבל נר ישראל ואורו, פה"ה, כליל המדעים, חכם חרשים, כש"ת מו"ה מאיר ליבוש מלבים נ"י אבד"ק לינשיטין.

גם למראה עיני ה' החצור שיסד הרב החריף ונקי משנתו קצ ונקי מו"ה שמואל חיים נ"י מת"ק אחזקתו לסדר הלכות שני"ד צאופן יקל למעיינים לחזור הדינים מתוכו ויש זו תועלת רב. והנה כי דרכי למנוע נוליתן הסכמות, אחרי ראיתי שכבר סמכו על ידו גדולי וגאוני דורנו לא יכלתי להשיב פני הרב נ"י ריקס ויאלתי מנגדרי. וה' ינחהו נמעלי נדק ללמוד וללמד, חותם נ' צהלותך תר"ל לינשיטין :

מאיר ליבוש מלבים

כבוד הרב הגאון האמתי הקדוש רשכנ"ה א"ש אלקי צוניה נהורא אספקלריא המאירה משוש הארץ אשר אור תורתו וגדל נדקתו וקדשתו למרחקים זורחת מרן כקש"ת מוה"ר **חיים האלבערשטאם** נרו יורה נלח ועד האב"ד דק"ק גאלי"ז והגליל :

איקלא לחתרו ה"ג החריף ונקי המושל מוה"ר **שמואל חיים** מת"ק אחזקתו ותחת ידו חצור נאה על יו"ד מלקט מדושי דינים מאחרונים על ח"ד מסודר יפה נסדר הלכות לדינא ורצונו להציגו לזית הדפוס לזכות המורים למצוא דבר על מקומו והנני להסכים עמו להציגו לזית הדפוס שהלכה כמותו ולראי' נתי עה"ה תר"ל מ"ג למצ"י

חקי חיים האלבערשטאם

כבוד הרב הגאון המפורסם שר התורה מופת הדור והדרו דורו מאור הגולה נר ישראל ע"ה פה"ה רשכנ"ה ג' כקש"ת מו"ה **יוסף שאול הלוי** נ"י אנד"ק לבוב והגליל :

הובא אלי ספר מהרב החריף ונקי וכו' מוה"ר **שמואל חיים** נ"י צמוה"ה ז"ל מאחזקתו אשר נדעתו לקצוע נדפוס. ולאשר המציא ירט הדרך לנגדו ונקש מעמדי לתת גם הסכמתי על ספר הזה לא ה' אללי רק כשעות שמים שהן ארבע, והנה לאשר אין הזמן אחי לעיין היטב על פני כל הספר סמכתי על הרצנים הגאונים אשר קדמוני, וגם אני מסכים והולך שידפס הספר הזה על פני תצל ולמען תת לזות כי עמנתי נספרו הנה ראיתי צדד התרגומים החדשים (שקורין נמקומנו קונריצער היגער) שמעיד צס הרב הגאון הקדוש אנד"ק טשעכענאו שהתירם ופוך חזי גאון גברא דקא מסהיד צי הרב הצדיק המנוח מ' יצחק מאיר ז"ל מגור והנה אני הייתי ראש להמתירים, וכבר נדפס נחל נספר אחד נקוב נשמו זכרון אצרהם תשונתה. וגם נחצורי שו"ת שאל ומשינ כתנתי צזה, וכעת מאלתי צס' נחל אשכול להגאון מהלצערשטאדט גם הוא מסכים להחיר ע"י פלפול גדול גם הזכיר שראה דברי, מדי דברי זכור להזכור מה שראיתי היום נפמ"ג ס' תמ"ז צלו"ה נמשנלות סק"א שכתב גיד הנשה שנפל לכלי ראשון ואין ס' שאסור משום דס דאף דאין צג"ה צג"ט דוקא פליטתו הא דס יש צו ע"ש שהאריך, והוא דבר חדש לא יוזכר צסו מקום וכל הפוסקים אינם מודרים רק צאסור ג"ה ולא צאסור דס. וע"י חולין ק"א לענין חובל גיד הנשה של נבלה וכן גיד הנשה של שור הנסקל נחלק ר"י ורצנן אי חייב שתיים או אחת ולא הזכירו אי חייב משום דס אס יש צו כזית וגם הרמז"ס לא הזכיר אף שהוא סובר דס שנישלו מן התורה. וע"כ שאפי' דס אין צו. ונע"ג לדין כי גם נפמ"ג ציו"ד ס' ס"ה לא הזכיר זאת. עוד ראיתי נספרו צס' פ"ו שנמשך אחר לשון השע שהתחיל סימני צינים להכיר שהם מעוף טהור. ומה נמשך שסם סימן אי טהרה יהי' מועיל. והוא תמוה דצאמת צסימני טהרה צריך להיות שני הסמינים דהיינו אחד כד ואחד חד וחלצון צחץ וחלצון צפנים הא אס חסר אחד מהסימנים הוא אסור. ונע"ד יש ע"ס שהרי התחיל להכיר סימני טהרה וליין סימני

בית עקר הספרים
עקר הספרים
בית עקר הספרים
עקר הספרים

להלכה. והנה שכבר הסכימו אתו גדולי זמננו שיח' ול"ז לדידי' רצונו של אדם זה כצדו. לכן גם ידי-תכון עמו להוציא לאור ספרו להגדיל התורה ולהאדירה. כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדי'. היום יום ג' ד' אב תר"ל לפ"ק :

פה ק"ק קעמפנא יע"א חק' שמוחה חופ"ק

כבוד הרב הגדול סיני ועוקר הרים המפורסם כו' אב"ד דקהלתנו

הרב המופלג צחורה החריף ובקי נטע שעשועים מוה' **שמואל חיים** צהרב המנוח **מהר"א** זלה"ה מפ"ק עוסק בתורת ד' תדירא. יגע ומלא לעשות מטעמים לנוורי הוראות אזה לאסוף דינים המחודשים גם ישנים יחד וכל ינטרכו לעת מנא להפא צספרים שונים. גדולי הדור שי' ראו אותו וציינו התפארת תמוכו את הרב החריף הג"ל שי' להדפיס ספרו. לזאת גם ידי תכון ענו. וד' ינרך את ידידי הרב הג"ל להיות עולה מעלה צסולם התורה ועבודה וצשולחן הנדיבות. ולהיות מהנזכין הרבים כאשר עם נפשו היקרה. אור ליום ג' כ"ז תמוח תר"ל לפ"ק :

שמשון בלא"א מ"ו הרב המאוה"נ הצדיק המנוח מ' משה זצלה"ה אורינשטיין חופ"ק אזרקאוו

כבוד הרב הגדול המפורסם סיני ועוקר הרים וכו' אב"ד דק"ק **קוואהל**

ה"ה הרב וכו' נ"ז מוה' **שמואל חיים** נ"י מק"ק אזרקאוו עלה צלצו להדפיס מחצרת. וקינן דינים רבים וספרים שונים. אשר יהי' תועלת גם למופלגי תורה. יגע ועמל וקצאס כעמיר גורנה. והצלתי צספרו ורליתי כי נכון לשלחו על פני תצל. ע"כ ידי תיכון עמו ואקה ספרו אי"ה כאשר יגמור צטוב. דברי המדבר פה קוואהל צלתי עה"ה יום ד' נצנים תר"ל :

יהואל ליב חופ"ק הג"ל

כבוד הרב הגאון הגדול בקי בכל חדרי תורה. נזר ישראל והדרו המפורסם על קצוי תבל שלשלת היוחסין בקש"ת מו"ה **צבי הירש אורינשטיין** נ"י אבר"ק בריסק דליטא.

כן רליתי איזה עלים אשר הקריצ לפני הרב מהור"ר **שמואל חיים** נ"י מחיצורו אשר חיבר על ש"ע יו"ד אשר ליקט ואסף כעמיר גורנה מספרי גדולי האחרונים ז"ל. והוא דבר המועיל לצעלי הוראה להיות לנו מפתח להפא הנאמר צזה צתשונות וספרי חכמי הדורות. כי צלתי עיון צגוף התשונה ומקור הדברים אין לדון ולהורות נופי הליקוטים אף אם ממוקד צלמן ילאו. כאשר כבר הרעישו ע"ז חכמי כל דור ודור. אולם לא על הנותנים האלה ילאו כי כוונתם רצוי' להיות מעיר לעזור ולהקל החופש. ולא עליהם האשמה אם יצולו להורות מדבריהם אשר לא כדת מצלי עיון. כמנה עלינו. והנה אם אמנם כי לא יכלתי להעציר עיוני ע"פ כולו. רליתי צהמעט אשר הסכים הזמן עמדי כי הוא ישר הולך. ואחרי אשר כ"ז יש אתו כבר הסכמות מוגדולי זמנינו אמרתי לצלי אמנע מלנלאת מנזקצו אשר צרועי תאמננו למען יגדיל תורה ויאדיר. אזהב לאזהצי התורה ולומדי'. צלתי עה"ה פה"ק בריסק יום א' פרשת דברים תר"ל לפ"ק :

צבי הירש אורינשטיין

כבוד הרב הגאון הגדול סיני ועוקר הרים. פאר הדור. נזר ישראל המפורסם על פני תבל. הצדיק החמים צמעשיו. בקש"ת מוה' **שמוחה** נ"י אבר"ק **קעמפנא** :

הנה יד שלוחה אלי מלת כבוד הרב החריף ובקי מוה' **שמואל חיים** נ"י להיות מן המסכימים אתו להציא לבית הדפוס ספרו אשר טרח ויגע להעסק צדבר הלכה ולהיות מאסף דעת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים צש"ע יו"ד. ושלח לי איזה עלים אשר ילאו מצית הדפוס להלכה. והיות כי אני עוסק צימים האלה צרפואות. נוסף לזה פגעי הזמן לא נהנוגי לשום עין כי אם מעט ומלאתי צהס טעם לשנח ומכונים

הקדמה

זה שכל מגמת פניהם להתעולל עלילות על איוו חיבור חדש להתגלל ולהתנפל עליו לדבר סרה. וכל משאם ומתנם ללקט מתוכו הדברים שסובלין לעג הרבה יגיעת כשר ודם. והדברים הנכוחים שבו יכחיד תחת לשונו ויסתירה לא יזכרו ולא יפקדו (עיון בהקדמת בעל עוללת אפרים ז"ל ובהקדמת פ"מ). גם ידעתי כי יריבו עלי בעלי שטנה וקנאין פוגעין בי וכהתל כאנוש יהתלו בי לאמר הלא הוא מלא שגיאות והבל. כי ידעתי גם ידעתי כי יש לאל ידם לדבר כי כן כי מי אני לחבר, אמנם כן תשובתי בצדי כי לא עלי השטנה כ"א על אותו ספר שתבאתי בשמו, ובפרט כי ידוע כמה גאוני עולם אשר בכל דור ודור עשו ספרים וגם עליהם הבל יפצה פה הדובר כאחד הנבלות ואם בארזים נפלה שלחבת כו', ויאמר לי לבי אם כי קמן אתה בעיניך וידעת קוצר השגותיך בשביל שומה א' אל תאביד דבר כזה. ואולי תכוון אף בדבר אחד שיועיל לאחד מאלף והי' לך נחת רוח כעמלך שעמלת בו בתועלת האשי החוא ויש שכר לפעולתך ותהי' לתועלת נשמתך, אז אמרתי אבוא במגילת ספר כתוב עלי ולקחתי בידי קסת הסופר וכתבתי בספר ובטחתי בחדס אל שיגמור בעדי וכאשר גדלתי והוספתי חכמת חכמים וכותם ועמוד לי ולעולמי עולמים. ונאמן עלי אבא אבינו שבשמים שלא ליטול עטרה כל אלה עשיתי. או לדמות לחכמי הלב גדולי הארץ כי לדבר כזה לא זכינו. וכבר אמרו חכמ"ל לעולם ילמוד אדם דרך קצרה. בפרט בדור הזה שמרודים ושרוים בעת צרה. יש לומדים מתוך דחק וערכה מהם כל שמחה שאין להם כל הספרים והתשובות ופוסקים חדשים וגם ישנים חשובות מפז ומפנינים שננעל מהם שערי דמעות וע"י זה באו לידי מעות. ויש להיפוך. ויש מהם תרתי לטיבותא אבל רשות אחרים עליהם וטרדא דציבורא ואין בידם לעיין בשמעתא צלואת. ואחותי ביד ימיני ללקוט שושנים בדרך קצרה. ותהא תורת ד' בפי לומדיה שגורה. וכאשר ישאלו לת"ח המוסמך בהוראות או"ה אל יגמנם. וסדרתי לו כל דין בשפה כדורה. והעליתי לרצון על מוכה הדפוס הש"ע עם כל חרורנים (והשו"ת המוכא בפ"ת וכיד אפרים) ועוד הרבה שו"ת חדשים גם ישנים (מסי' א' עד סי' קכ"ב ועד בכלל והלכות רבית וכל הלכות נדה ועקרי הלכות פסח וקונטרס משהי' הטמנה ובישול בקיצור השייך להוראות או"ה והכל בדרך שאלה ותשובה במקומו עפ"י סדר ש"ע. ואף שכבר קדמו מעתיקים ראשונים שנקטו לשונם בקצרה. מ"מ לא יצאו ידי חובת זכה וברה לשתות כצמא די מחסורה. כי בהרכה מקומות עיקר חסר מן הספר (ובפרט כי גם הם מראים הכרעת דעתם וגם כי אחר העתקתם כבר הי' כמה גאונים וצדיקי ארץ אשר ראוי לעשות מדבריהם שולחן ערוך. ע"כ תרחבתי את דברי ואוכל מתוך אוכל דרך קצרה בברתי. ולא הנחתי מש"ע ושאר פוסקים עד עתה אף דבר אחד (וקודם כל הלכה והלכה קצרתי פתיהת הפ"מ) וקראתי את שם הספר חקי דעת על יו"ד וחקי חיים על לקוטי דינים מאו"ה על שם רוב מהדברים לא נמצא נתינת טעם ובמקום אשר הוכרחתי לפרש טעם או ביאור העמדותי בין שני חצאי לבנה (ו) והוראות

מני או שומה לחוק ומשפט לכל מחברי חיבור להקדים הקדמה בראש ספריהם, זה ככה וזה בכח, זה ידבר על הומר הספר וצורתו, וזה על פועלו ותכליתו, אשר ע"כ ראיתי גם אנכי א"ע מחויב ונדרש אל מלאכה זאת, אודה את ד' אשר יעצני. ובדרך אמת הנהני. ובאור משפט הורני, ולפוסקים ראשונים ואחרונים שמתי כל מגמתי, ולהיות משתעשע בלב שמח בדברים הנכונים למבינים וישרים ודברים עתיקים הנאמרים מפי ותיקים המפורזים ומפורדים בין הפרקים בתוך פסקי הוראות או"ה כאכנים טובות שמונות צפונות, וכללתי להיות אגודים וצמודים יחד למצוא מרגליות ואבן יקרה גדולה וקמנה ליודעי בינה לתור להבין ולידע ולהשכיל מן מוצא דבר. כל פסקי הלכות ודינים אשר חנני ד' על הגליונים העלת. וממזבח הדפוס את ידי משכתי, ותרתי בלבי לחזור לאחורי כי על משכבי בלילות יבהלוני רעיוני לאמר מי אתה ומי לך פה ומי זה בן העלם, אשר שמו בכל העולם נעלם, להכנים ראשו בין הרים גדולים הלא קטנם עבה ממתניך ושתיקתך יפה מדיבורך. וגם אחרי רואי שהרבה בני עלי' גאוני ארץ בעלי תריסין משכו ידיהם משבט סופר. אמנם לא על מעט כינתי השענתי. ולהורי ומורי הראתי ושמעו אמרי כי מעשי ידי להתבאר כמכואר בההסכמות, וכי צורך גדול הוא, והתורה נתנה במדבר ועשתרות קרנים להודיע כי הפקר לכל אשר תחת השמים ולגדולים ולקטנים עוללים ויונקי שדים להגדיל תורה ולעשות לה אונים, ובלבד שיכוון את לבו לשמים. (וכבר אמר בעל שמן רוקח בהקדמתו לשו"ת שלו. לפרש הפסוק שאמר אליהו בן ברכאל צעיר אני לימים ואתם ישישים ע"כ וחלתי ואירא מחוות דעי אתכם אמרתי ימים ידברו ורב שנים יודיעו חכמה אכן רוח הוא באנוש ונשמת שדי תכנים אחווה דעי אף אני. ומדמה דברי תורה לעיני הנבואה דהמחקרים חקרו ענין הנבואה כמה יגיע לאדם י"א שאינו תולה רק ברצון הבורא למי שירצה מלה סודו ויאין תולה כלל בהכנת המקבל. וי"א שאינו תולה רק בהכנת המקבל. אבל הרמב"ם בספר המורה הסכים כי שניהם צריכים ע"ד מארז"ל אין השכינה שורה אלא על חכם כו', וגם צריך הסכמת הבורא ב"ה וד' יהב חכמתא לחכימין, ואי נימא דצריך גם להסכמות הבורא ב"ה א"כ אין הכרע אם צעיר אם זקן משא"כ אי נימא תולה רק בהכנת המקבל. והנה מאמר חכו"ל זקני ת"ח כ"ו שמוקינין כו' ודון מינ' אדברי תורה, וכזה יוכן לכן אמר אליהו בן ברכאל צעיר אני לימים וגו'. כי בתחילת הבין שתולה רק בהכנת המקבל אכן כאמת א"כ רק רוח היא באנוש כלומר שתולה ברצון האדם דהיינו הכנת המקבל וגם נשמת שדי תכנים דהיינו הסכמת הבורא וא"כ אין הכרע אם זקן ואם צעיר ע"כ) ע"כ אנכי זעירא וקמינא ידעתי כי אין בי דעת וכינה ולא חיסדא וחינא. נתתי אל לבי ואמינא בלבי אחזה ואעיין היטב בכל דברי ויהי' לתועלת לאנשים כמוני ולפחותים מערכי וגם אדון בקרקע לפני רבותי אולי יוכשר בעיניהם יגיעתי ועמלתי ולא יזניחוני. אמרתי אל לבבי ואחרד ונפשי נבהלה כי בעו"ה כעת הדור פרוץ. ומנהג דור

דבקי נעיצה אע"פ ששפה והרא"ש כתב דלא בעי רק שיפה או נעיצה והקשה על שיטת רש"י מההוא מעשה דשבור מלכא דנעיצה י"פ משמע אף בלא שיפה. ונראה לי ליישב קושיית הרא"ש על שיטת רש"י דהנה בעמוד הקודם שם אמר ר"ח ברי' דר"ה לא אסרה תורה אלא קדרה ב"י ופריך מכאן ואילך לישתרי (אף לכתחילה פירש"י) ומשני גזירה שאב"י אטו ב"י ממילא י"ל לדעת רש"י דפשמ'י דגמ' משמע דתרווייהו בעי נעיצה ושיפה דהיינו אף בידעין ב'י שהוא ב"י אבל באב"י סגי באחד או בשיפה או בנעיצה והחיא מעשה דשבור מלכא איירי בדידע כהוא אב"י (ולחנך שיטות דלא מחמירין בכסין יותר משאר כלים א"כ אף בסתם באב"י דנין עמי' ו' וצ"ד ביו"ד ובאו"ח סימן תמ"ז). והנה הא דאמרינן דגזרינן שאב"י אטו ב"י היינו למ"ד מכ"ע ד"ה אבל למ"ד מכ"ע דרבנן א"כ אין סברא למגור. והנה בפסחים דף מ"ד ובחולין צ"ח מבואר דמאן דל"ל מכ"ע דאורייתא ולא ילפו ממשרת דמכ"ע דאורייתא משום דגעולי נכרים ונזיר ב' כתובים הבאין כא' א"נ משום דגעולי נכרים חידוש הוא. וי"ל דלתי' דראשון דמשום שני כתובין הבאין כא' וא"מ א"כ אף דמכ"ע דרבנן ולא ילפינן מג"מ מ"מ כג"ג גופי' לא ילפינן מיניהו משא"כ לתי' שני דמלמדין מב' כתובין רק משום דג"ג חידוש היא א"כ י"ל דג"ג גופי' לא ילפינן מיניהו ד"ל דהוראת שעה הוה דאסרה תורה כלי מדין דבאמת חידוש הוא ולפי"ז י"ל דזה שנתן לבאטי בר טובי לאכול בלי נעיצה י"פ בקרקע דהוכיח לשיטתו מדבעל שפחה דב' כתובין הבאין כא' מלמדין ומכ"ע ל"ד וע"כ המעם משום דחידוש הוא וגם ג"ג גופי' לדורות לא אסרה התורה ומשום גזירה ליכא למגור אי מכ"ע דרבנן ע"כ נתן לו לאכול בלי נעיצה י"פ בקרקע כיון דידע שאב"י כנ"ל. והוכחתו ה' דהנה בקדושין דף ל"מ דאמרינן דמ"ע שהו"ג נשים פטורות דממצה ליכא למילף דהוי ב"כ ואין מלמדין ופריך שם למ"ל האזרח בסוכה דנשים פטורות ת"ל דהוי מעשהו"ג ופרקינן דסד"א דנילף ט"ו ט"ו מחג המצות כו' והדר פריך כגמרא למ"ד ב"כ מלמדין נילף מנייהו ופרקינן דהוקשו כל התורה לתפילין. והקשה התב"ש בליקוטיו לפי הא תירוצא למ"ל האזרח אי משום דה"א דנילף ט"ו ט"ו מחג המצות אדרבה נילף לפטור מדהוקשו כל התורה לתפילין (עתוס' יבמות ג"ט וזבחים כ"כ ומ"ח גיטין מ"א ע"ב אי ג"ש עדיף אי היקשא עדיף ונראה מדבריהם דג"ש עדיף ולא קשה) ובאמת באטי בר טובי ע"כ סובר דג"ש עדיף מדבעל שפחה דה' מעוכב גט שחרור דבגטין דף ל"ט ע"ב ודף מ"א ע"ב ובקידושין דף כ"ג בפלוגתא דר' ורבנן דלמ"ד דאין עכב יוצא בלא שטר שחרור דגמר לה לה מאשה דאינה יוצאה בלא שטר וקשה דהא שם מסקינן בגמ' דכ"ע עבדים הוקשו לקרקעות ונילוף מקרקע דיוצא בלא שטר רק בכסף לבד וע"כ המעם דג"ש עדיף וכן לבאטי בר טובי. וממילא שפיר מיושב קושיית התב"ש הנ"ל דלעולם כתי' דגמ' דב"כ מלמדין והא דמעשו"ג נשים פטורות משום דהוקשו כה"ל לתפילין והאזרח צריכא דסד"א דנילוף ט"ו ט"ו מחג המצות ולא קשה אדרבה נילף לפטור מדהוקש כה"ל לתפילין דבאמת ג"ש עדיף ושפיר מיושב הכל. וגם בזה יהי' מיושב קושיית תורת גיטין דף ל"ט אפלוגתא דרבנן ורבי יהי' דמצינן גט שחרור דוקא דגמר מלה לה וקשה דלמ"ל קרא דמקרא מלא דבר הכתוב בעכד דבקי כסף או

יבחנו הדברים בטעמן ואל ד' קויתי כל היום שבזכותם יקוים כי הבטחה וחנותי את אשר אחון שיתנני לחן לחסד ולרחמים בעני כל רואי מלאכתי זאת להצילני מלזות שפתים ויתרחק מפני שיחשוב להתפאר על ולרמוז בעיניו לאמר מה המעשה הזאת טרם שקרא בו אות' ואני לילות כימים שמת', ושינה מעיני נדדתי ויגעתי ומצאתי, ועיני ולכי לשמים שמת', להפיר עצת החושבים רעתי, ולהסיר ממני יגוני ואנחתי. והבוחן לבכות יגמול כל הטובות להני ת"ח מו"צ ורבנים שידונו אותי לזכות ולא לחובות. וכשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך א"א לדפוס בלי טעות, ולפעמים נפל בהעתקה ובדפוס שיבוש בין הציונים כשני הצאי לבנה כי לפעמים חסר ציונים או לפעמים אין עומדים במקומם ואין המשך בהדברים ע"כ קורא המשכיל יבין ויצרפם) ע"כ הצבתי לוח הטעות וקמא קמא דמטא לטעימי' בעלמא לפני רבותי העליתי (מריש שבחתי לאותן המחברים שהעלימו שמותיהם ואמרת גדולה ענוה כי לא בקשו להחזיקן טובה לומר בהרמת רוח אני חברתי ספר זה. אמנם לאחר כל זאת אמרתי מסכים אני עם המחברים שפירשו שמותיהם כי כבר כתבנו המנהג הדור הפרוץ בעו"ה כעת דאפי' בר' בי רב דחד יומא חכם יתקרי וביותר הגתו הטורדים ושקועים בהבלי הזמן ומה שלמדו כבר שכחו אומר גברא רבא אנא וזילי בי מילתא לעיון בספרים חדשים מקרוב באו ומה אחנהו לן רבנן מה ידעו אשר לא ידעתי, ולפעמים דוחה דברי המחבר בלתי שום עיון ואף לא שפיל לסופה לעיון כל הענין וגם לפעמים תולה בוקי סריקי בהמחבר אשר לא עלתה על דעתו מעולם א"כ אין לך ענוה גדולה מזה אם המחבר מפרש שמו ובפרט קטן ערך כמוני). הגם כי נזהרתי מאוד בכל חיבורי הלו מלכתוב חידושי עכ"ז לא איתא דמר יהודה ובאטי בר טובי דברי אנדה. בסוף מס' ע"ז איתא דמר יהודה ובאטי בר טובי הוי יתבי קמיה דשבור מלכא (עכו"ם ה' פירש"י) איתתי לקמיהו אתרוגא פסק אכל פסק וחב ליה לבאטי בר טובי הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק חב ל' למר יהודה א"ל באטי בר טובי וההוא גברא לאו בר ישראל הוא א"ל מר קים לי בגוי' ומר לא קים לי בגוי' (פרש"י רב יהודה מכיר אני בו שהוא פרוש ולא יאכל דבר איסור אבל כך איני מוחזק שתהא פרוש כל כך) איכא דאמרי א"ל אידכר מאי עבדת באורתא (פרש"י ששיגר להם בלילה שעבר שתי שפחות רב יהודה לא קבלה ובאטי קבלה) ותמיהא לי פירוקא שני' דגמ' דמדקיבל שפחה להכי נתן לאכול בלי נעיצה י"פ בקרקע. והגם ד"ל דלעולם שנוי' דגמ' טעם אחד רק דכתי' הראשון הוא דא"ל מר לא קים לי' בגוי' דאינו מוחזק שיהא פרוש כל כך ובתי' דאיכא דאמרי הוא דיודע בו שאינו פרוש כ"כ דאדכר מאי דעבד באורחא. אך אכתי קשה להולמה ובפרט לפי מה שכתבו תוס' שם ובנדה מ"ו דבאטי לא חמא בזה שעדיין ה' עבד קצת שמעוכב גט שחרור כדאמרי' בקדושין דף ע' באטי בר טובי ברמות רוחי' לא שקיל גיטא דחירותא. וכתב המהרש"א שם דמשמע דאכריז עליו שלא ישא בת חורין וכמ"ד בפרק השולח דמעוכב גט שחרור אמר בבית חורין א"כ לפי הנראה דאדרבה פרוש ה' באטי. ונ"ל לפרש פירוקא דאיכא דאמרי דהא כהא תלי' דמדבעל שפחה ה' יכול ליתן לו לאכול בלי נעיצה י"פ בקרקע דהנה לעיל מזה אמרינן סכין שפה והיא מהורה א"ר עוקבא ב"ח ונעיצה י"פ בקרקע קשה ופרש"י

המעשה כך הי' דשיחררו זה את זה אבל לא במעוכב גמ שחרור ולהכי שפיר אוכלין דשפחת כהן ג"כ אוכלת בתרומה. אבל בתמורה דף ח' ע"א איתא מתיב רב משרשיא כהנת שנתערבה ולדת כו' הגדילו התערובות משחררין זה את זה ואוכלין בתרומה כו' הרי דלרב משרשיא הי' הגירסא במתניתין משחררין זה את זה וע"כ במעוכב גמ שחרור דכן מורה הלשון דמשחררין וממילא איכא למפשט לרב משרשיא דמעוכב גמ שחרור אוכל בתרומה וא"כ שפיר שם בגיטין מיייתי הך דכהנת שנתערבה משמי' דרב משרשיא אף דמתניתין הוא כיון דלפי הגירסא כמתני' ושחררו וא"ו לא הוי מצי למפשט רק לפי מה שמביא רב משרשיא בתמורה הך מתניתין דכהנת שנתערב ודו"ק. ונחזור עניינו לישב קושית הרא"ש הנ"ל אישית רש"י דבסכין של עכו"ם צריך תרומתו שיפה ונעיצה מההוא מעשה דשבור מלכא דמשמע דלא הי' שיפה דהנה התוס' בשם ירושלמי כתבו דנעיצה י"פ בקרקע לאו דוקא א"כ י"ל דגבי מעשה דשבור מלכא דהי' נעיצה י"פ או א"כ תו שיפה אבל אם לא הי' נעיצה י"פ בקרקע צריך שיפה ודו"ק. כ"ד המתאבק בעפר לפני כל יודעי דת יומם ולילות :

שטר כדכתיב והפדה לא נפדתה או חופשה וכו' ואדרבה שמואל דס"ל דא"צ גמ שחרור מצריך קרא שיהי' מועיל הפקר בלא שטר כדדריש מעבד איש ומאן דלא דריש עבד איש ממילא צריך גמ שחרור ולמה לי' לר' מאיר אליבא דרבי לבקש קרא ע"ו. ולפמ"ש ניהא דבלאו קרא הוה לן למילף מהיקשא דקרקעות דיוצא בלא שטר גמ שחרור ודו"ק. ומדעסקינן במעוכב גמ שחרור אדבר עוד רגע דבגיטין הך מ"ב ע"כ איתא איבעיא אי מעוכב גמ שחרור אוכל בתרומה ואמרינן שם ת"ש דאמר רב משרשיא כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן הגדילו התערובות משחררין וא"ו ומדקתני משחררין וא"ו וקתני אוכלין בתרומה הרי דמעוכב גמ שחרור אוכל בתרומה ע"כ פירכא דגמ'. ופליאה דמיייתי לה הך דכהנת שנתערב משמי' דרב משרשיא הא מתני' מפורשת היא ביבמות צ"ט (קושיו זו מצאתי בגליון הגאון ר' ישעי' פוק ז"ל) אך באמת נ"ל בטוב טעם דע"כ צ"ל משמי' דרב משרשיא דהנה ביבמות כמתני' קתני הגדילו התערובות ושחררו זה את זה וא"כ לא הוה מצי למיפשט ממתני' דמעוכב גמ שחרור אוכל בתרומה דמנ"ל דמתני' מיירי במעוכב גמ שחרור דילמא

הקדמה

הקדמה מהמביאים לבח"ד פעם שנית את הספר היקר חקי דעת אשר כבר נדפסו ע"י אבי הגאון המחבר בשנת תרל"א בעיר ווארשא :

הספרים מדפוס הראשון כבר ספו ותמו ולא נמצא אף אחד בעיר וכאשר הרצנים הגדולים אשר יושבין על מדון שליט"א נקשו אותנו להדפיס את הספר הנ"ל. כי יקר מציאות הוא כאשר יעידין ויגידין תעודתם על ההדפסה הנ"ל. לזאת קבלנו על שכמנו עול הקשה הזו להדפיס שנית. ה"ה זן הנוהג התורני **יעקב רעשעווי-סקי** שליט"א וכבר הנוהג העילוי המפורסם **שמואל חיים רעשעוויסקי** שליט"א להוציא לאור מחדש את הספר הנ"ל ברוב פאר ויופי. והנה ע"י הרב **מנחם מענדל סאקאל** שליט"א גם ערב הרב הנ"ל ועשה לזו המפתחות מכל השו"ת (שיודפס-א"י) גם בסוף החלק השני) כל אחד על מקומו להקל על המעיין למצוא הדין הנצרך לו בלי עמל ויגיעה וגם תיקן את כל טעותי הדפוס אשר נפלו בדפוס הראשונה והרבה עמל ויגע הרב הנ"ל ועזר תלמה יאכל פרי' ומקוים אנהנו שזכות המהדר יגן עלינו ועל כל ישראל להושע בכל טוב. ונ"ל צמחיה צימיו אמן :

דברי המביאים לבית הדפוס.

(לוח המפתחות נמצא בסוף חלק שני)

הקדמה

מהמביא לבית הדפוס פעם שנית את הספרים חוקי דעת וחקי חיים אשר כבר נדפסו ע"י אבי הגאון המחבר בשנת תרל"א בעיר ווארשא :

הספרים מדפוס הא' כבר ספו ותמו ולא נמצא אף אחד בעיר וכאשר הרבנים הגאונים שליט"א בקשו אותי להדפיס את הספר הנ"ל כי יקר מציאות הוא וחומר גדול לכל יושבי על מדון כאשר יעידון ויגידון תעודתם על ההדפסה ע"כ לקחתי על שכמי ה"ה בן המחבר התורני **יעקב רעשעוויסקי** להוציא לאור מחדש את הספרים הנ"ל ברוב פאר ויופי, וזכות המחבר יגן עלינו ועל כל ישראל להושע בכל טוב במהרה בימינו אמן :

והנני מזהיר שלא יעלה על לב אדם להדפיס ספר זה בלתי ידיעתי ויגרום לי הפסד ח"ו. וחוקי מזה הוא בכלל עני המחבר בחררה כו' ובכלל ארור משיג גבול וכל העובר על אזהרה ידו על התחתונה הן עפ"י ד"ת והן עפ"י דיניהם, ולהשומע ינעם :

בן המחבר

יעקב רעשעוויסקי

שורש הא' גור' ה"ש בא במקרא ופירושו מדברי קבלה שאמר ה' למשה בע"פ. ומה' ה"ש אין לך בפ' אלא דרסה דעיקר הוא בפירש"י ד"פ השוחט דף כ"ז ע"א וקרא למאי אתא דלא לשוי' גיסטרא ופירש"י בל' הא' והיא העיקר שלא ידרוס. ואף שאין לך בפ' אלא דרסה ושאר הלכ' מ"מ בכלהו דין תורה יש להם וספיקן כודאי. ובוה מיושב קושית ה"ר יונה ודברי הבכ"ש צ"ע. וחי' ועיף טעונין שחיטה מן התורה וכדעת הב"ח. ולעולם דעת הב"ח דספיקא דרבנן אפילו באיתחוק איסורא להקל:

שורש הב' **מבאר** כשטת רש"י ותוס' ורמב"ם וסמ"ג דרובחת הוי עשה דלא כשיטת הריב"א דרובחת הוא רק תקון הלא ולא עשה. וממילא נ"מ במי שחשור לאכול חצי שיעור דאי וובחת הוי עשה ממילא הוי מושבע ועומד דעשה בב"ש ולא יהא נאמן בשבועה דבסכין יפה שחט כבס' ב'. ועוד נ"מ במי שנשבע שלא לאכול חצי שיעור נבילות ומדיפות אף דאי חל שבועה על חצי שיעור בשאר איסורין מ"מ כאן נשתנ' כיון דעשה היא (והניח בצ"ע). ונ"מ לדידן במה דאין לוקה דלא מיפסל לעדות מה"ת. ועוד לענין חשור דחשור על החמור לא חשור לרבר הקל או לחיפך. ואפילו בעוף איכא עשה דאינו זכוח :

שורש הג' **בדברים** אשר שחיתתן נבילה דאף שאמרו ה' ה"ש יש בפרטן אתה מוצא יותר ואלו הן שהי' כשיעור ודרסה וחלדה והגרמ' וב' עיקור חר דסכין פגומה וחר סימנים מהלחי. ודעת רש"י ז"ל דטרפה נמי חוי. וניקב הוושט במקום שחיטה אין שחיטה מועלת אף במקום השלם. ונפסק הגרנט ברובו במקום שחיטה הוי נבלה שאין שחיטה מועלת בו. ובין נגרנת בין וושט דוקא באם הוא מקום שחיטה או נעשה נבלה אבל שלא במקום שחיטה ואח"כ שחט במקום שחיטה הוי רק טריפה. והא דנקיבת הוושט ופסוקת הגרנט קי"ל דנבלה היא. נלמד מדין שהי' דבא כקבלה. ולפי"ז לא הוי ודאי נבלה דס ספק לפר"ת חולין ל"ב מובא בתו'. וטרפה עכ"פ ודאי. ולענין נבלה הוי בעיא דלא איפשיטא. ורוב הראשונים חלקו על פר"ת. הרמב"ם ז"ל בפ' ב' מה"ש הי"ט מנה ששה נבילות שאין השחיטה מיעלת בהן ואלו הן. א' בהמה שניטל ירך וחללה עמה. ב' גיסטרא' למטה ממקום הפרשות. ג' נשברה המפרק' ורוב בשר עמה ונס פסוקת החוט. ד' נקרעה מנכו. ה' ניקב הוושט במקום שחיטה. ו' נפסק הגרנט ברובו במקום הראוי לשחיטה הרי אלו נבילה ואין שחיטה מיעלת בהן. (ומיהו לענין טומאה אינן שווין שהר' הראשונות מטמאי' במשא מחיים. וניקב הוושט ופסוקת הגרנט לאחר שחיט' ומיתה מטמאין ולא מחיים דלא חשיב להו בפ"ב שם עי' בפ"מ ס' כ"ז). והנ"מ לדידן בין נבילה שמטמא' ואינה מטמאה בין נבילה לטריפה הן (ח') (ז') דברים. א' הנודר הנאה מנבלה ולא מטרפה מה דהוי נבלה דוקא אסורה ל'. ב' החשור לאכול טרפות אינו חשור לאכול נבלות שזה חמור לו דמטמאה. הג' לענין או"ב דנבלה מותר לשחוט אחריו וטרפה אסור לו לשחוט אחריו. ונבלה אף דלא מטמאה מחיים מטמאה לאחר שחיטה. הר"י כתב הב"ח בס' כ"ז לענין ב' זיתים דמבטלים זא"ז ב' זיתים מנבלה וטרפה. והפר"ח סי' ל"ג הקשה רהא טעמן שזה והיאך מבטלין והתב"ש תי' דבמין במינו לח כשהן חלוקין באיסורין אף ששיין בטעמן מבטלין כיון דהוא מדרבנן. ועוד תי' בכבר ובשר דאין טעמן שזה אבל כששוין באיסורין אין מבטלין

מדרבנן כמבואר בסימן צ"א. ובאמת תי' שני דתב"ש כתב הב"ח בקו"א בשור ואיל רחלוקין בטעמן. ודברי הב"ח קשה מסי' צ"ח דהמעין שם יראה דבשר שור ואיל שווין בטעמן וחלוקין בשמן ונ"מ למאן דא"ל מין במינו במשהו ולדידן באיסורין דלא בטלין כגון ת"ע כמ"ש הש"ך באורך שם. עוד כתב הב"ח בקו"א נ"מ ביבש ביבש בדרבנן ספיקו להקל ולדידן חלב נבלה וחלב טרפה ב' איסורין הן וחלב חי' של היתר הוה מבטלין מה"ת משכחת כגון נפל כזית בשר טרפה וכזית בשר נבלה ואמ"ה יבש כיבש שלשתן נתרבו מה"ת מותר לאכול ומדרבנן אסור. ואם נפל אחד לב' סדרות א' של היתר ואחד של איסור בדרבנן תולין דבר זה לא שמענו ה"ה נ"מ לענין יבש ביבש דמבטלין זא"ז עכ"פ לענין מלקות ולא מיפסל לעדות כמ"ש הש"ך בס' י"ו ס"ק י"ז. הוי' לענין ביצת נבלה דהולכים בספיקן להקל ובספק טרפה הולכין בביצה להחמיר כמבואר בס' פ"ו. ומיהו ניקב הוושט ופסוקת הגרנט דטרפה מחיים והביצה נרלה באיסור ואסורה מה"ת כמבואר בס' פ"ו. הוי' דחותר בשר ממפרכת שרי לב"ג משום מי איכא מיד. ואף בטרפה כיון דמהני לענין טומאה להוציא מיד טומאת נבלה מהנה לב"ג משא"כ בנבלה לא שייך זה וממילא בשהה או דרס או החליר והגרים ועקר הסימנים או סכין פגום אסור למכור הבני מעים לב"ג וכן בניקב הוושט ופסוקת הגרנט. אמנם בר' הראשונות הנ"ל דמטמאים מחיים מותר למכור דמתים הם כוליהו בב"א. ואף בעוף ל"מ אם נפסק גרנט ברובו במקום שחיטה ושחט הוושט דהוי נבלה אלא אפילו דניקב הוושט במקום שחיטה ושחט הגרנט אף דרי בס' א' מ"מ שני' ראוי' בעינן קורם שחיטה והוי נבלה לא טרפה. ומיהו למעלה ממקום שחיטה אף בפסוקת הגרנט אם שחט במקום שחיטה טרפה היא לא נבלה:

השורש הר' **במה** שאמרו כל ספק בשחיטה פסולה היא מח דאוי לומר דהוה ודאי שאין בו ספק כלל שהרי סוקלין ושורפיין על החזקות. ותרע שהרי לא ברק בסימנים לאחד שחיטה הרי זה נבלה ולוקה מן התורה משום חזקה דבהמה בחי' וכו'. וכן משמע מהרמב"ם בפ"א מה"ש דלא כמ"מ אך דלענין טומאה דלא הוחזקה לא הוחזקה ולא מטמא במשא. אך מרשב"א בחירושו משמע דהוי מדרבנן ופתיחה בדברי תב"ש מסי' א' לס' כ"ה. ומפני מה אמרו בקצת ספיקות בשחיטה דהוי ודאי מטעם דאוקמי אחזקה ובקצת הניחו על הספק. שהרי בנמצא הסכין פגומה כתב הש"ך בס' ח"י דהוי ספק ובס' כ"ד נמצאת שמוטה הרי זו נבלה פירוש ספק נבלה. וכ"כ הרמב"ם בהני שני דינים דספק הוא. ובפ"ג מה' שחיטה הלכה י"ח כתב דכל ספק בשחיטה הרי זה ספק נבלה. ואיך כתב בלא ברק הסימנים דהוי ודאי. ועוד דהא סוקלין ושורפיין על החזקה ואמאי הוי ספק. וכ"כ צ"ע דברי הש"ך בס' כ"ח אות כ"ז דהשיג אהב"ח דפטר מלכסות בספק בשחיטה ומצריך כסוי וראייתו מנ"מ דדוקא משום דרוב מעשיו מקולקלים. צ"ע דבנמ' אמרו דס' לר"מ דלדידן שחיט' שא"ר ש"ש בכסוי הדרס ועוד דחייש למיעוטא וכ"ש דלא אויל בתר חזקה מדרבנן אבל לא לדידן וכו'. ונדאה לחלק דבנמצא סכין פגום איכא ס"ס שמא במעוט בתרא ושמא לא שחט במקום הפגומה אלא דס"ס מטעם רובא כמ"ש בתשו' הרשב"א בס' ת"א וסמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא וה"ה ספק נשטמה מחיים או לאחר שחיטה ומה"ת לנמרי' מותר מטעם רובא דעריפא מחזקה אך מדרבנן מחמירין בכל ספק בשחיטה ובלא ברק בסימנים דלא

פתיחה להלכות שחיטה

מן התורה. ואם ב' אומרים על חתיכה שהיא חלב וא' אומר שהוא שומן אסור לו לאכול ומילקא לא לבי דהתורה האמינתהו כב' עדים בכל מקום אף בדיני נפשות וכ"ש בנ"ר אף שהוא צווח ככרוכיא ואומר שומן הוא לא משנחנין ב'. ומיהו לאכול כינו לב"ע אי שרי לי' כיון דיודע הוא דהאמת אתו יעוין בבכו"ש יבמות דף פ"ו דמררבנן אסור ויעוין בשושנת העמקים:

שורש ה' הא' הראמינו ע"א בשחיטה הא אין ע"א נאמן ביסורין הפך החזקה ותי' דבירו הי' לתקן. וכ"כ בטבילת אשה נדה ואחרת רואה נמי הוה בידה לומר לאשה הטבילת לטבול אבל בלאו הכי אפי' אדם כשר ומוחזק אינו נאמן הפך החזקה כמו שיתבאר בסו' קכ"ז דלא כתי' המרדכי. אך יש לעיין בבהמה של חש"ו ששחטו ואחר מעיד ששחט כראוי אמאי מהימן הא אין בידו והיפך החזקה והרוב דרוב מעשיו מקוללין כדאיפסק' הלכתא דחולין פ"ו: הא דע"א נאמן אף דאיתחזק איסור' היכא דבירו והיכא דאין בידו נאמן בלא איתחזק. עיקר כפירש"י חולין ז' ב' ד"ה ע"א דמשחיטה יליף לת זובחת ושחט בן הבקר בלשון יחיד ולא הזקיקתו התורה לעדים ש"מ ע"א נאמן באיסורין אף היכא דאיתחזק איסורא כיון דבירה הוא. ומנדה ידעינן היכא דאין בידו וליכא חזקה דוספרה לת לעצמה אלמא דע"א נאמן כמ"ש בר' שיטות בריש גטין:

שאלה לשיטת ריב"א דלא הוי עשה דזובחת כי אם תקון הלאו של אמ"ה או שלא לאכול נבלות א"כ לר"מ חולין ק"ב א' דאמ"ה אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד לא בחי' ועוף האם אמור ואמר בו דמחוי' לית בי' איסור כלל וזה קשה מכמה הוכחות. ואולי מהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף וכן איתקש צבי ואיל לפסולי המוקדשים ואין היקש למחצה דמה התם אסור מחיים אף אלו אסורין מחיים ונהי דליכא בחי' ועוף עשה או לאו דאמ"ה מ"מ איסורא בעלמא מהיקשא הנ"ל ואפ"ה חל איסור אמ"ה על חך איסורא כמו חצי שיעור דחיל עליו איסור אחר כמבואר בתוס' שבעות כ"ג ב'. ה"ש שנצטוו משה בע"פ נלמד מזובחת מבקד וצאנך כאשר צויתך ולא מאשר צויתך דפ' ייקרא דכתיב ושחט את בן הבקר דא"כ לבעי כוונה בחולין ואנן קי"ל דחולין לא בעי כוונה מרגלי דחמנא מתעסק בקדשים. ומיושב קושית הא"ר אהב"ח. והא דלא אמדינן כאשר צויתך במדה כבר תי' הט"ז. הא"ר כתב טעם מצוה זו בשם החינך דהא דרוב דם יוצא מצוואר כדי שיצא הדם וכן משום צער בע"ח וא"כ מוכח דצער בע"ח דאודיותא וכן בסכין פגום אסור משום צער בע"ח: אך אין ליתן טעם על שום מצוה אף שבקצת מקומות נמצאים טעמים אין להשניח עליהם:

דלא הוי רוב כמ"ש המרדכי בפ"ק דחולין להכי הוי ודאי נבלה. ונמצינו למדין דכל ספק בשחיטה בספק השקול הוי ודאי ומילקא נמי לקי'. כגון הוי לפניו ב' סכינים פגום ושאינו פגום ושחט וא"י באיזה הוי ודאי נבלה. וכן שחט רוב מצומצם או א"א לשחוט בלי שיפגע בפנימה הוי ודאי. לפ"ז ב' אומרים ישראל שחט בהמה זו וב' אומרים נוי שחט או מתה מאליה אוקי תרי להרי תרי ובתמה הוי ודאי איסור דאוקי אחזקה דרוב פוסקים סברי דתרי ותרי הוי ספק דרבנן וממילא אוקמא אחזקה והוי ודאי. ואם ב' אומרים שהה או דרס וב' אומרים ששחט בהכשר יש לומר דהוי דאודיותא כיון דאיתרע רוב דגולד ספק והוי ספיא דאודי' ואם ב' אומ' פשע ושהה וב' אומ' שחט כראוי הוי ספיא דאודי'. ואם ע"א אומר פשע ועד א' אומר לא פשע יש לעיין. והב"ח בסס"א כתב דע"א אומר ששחט כראוי אף דרוב אין שיהי' הוי דאודיותא. ולא ידענא למה דאף דסמוך מיעוטא לחזקה הוי דס דרבנן ואם נעשה חשור על השחיטה ואתמול שחט בהמה וב' אומרים שחט כראוי וב' אומרים לא שחט כראוי יראה למאן דמכשיר בסו' ב' וסובר דחזקה דהשתא כמאן דליתא הוי ספיא. העולה דתרי ותרי הוי ספיא דרבנן ומ"ה אוקי ארוב או אחזקה והכי הלכתא ואף בשאר איסורין חוץ אישות הרין כן ואי הוי ד"ת אסור מדרבנן ואי דרבנן שריא. והעיקר דתרי ותרי הוי ספיא דרבנן בין באו עדים המחזיקים לחזקה תחלה או לבסוף כמו שכתבו בתו' כתובות נ"ו ב' ד"ה אנן שסתר דברי ר"י בר' ברוך והכי הלכתא. תרי ותרי הוי ספיא דרבנן זמ"ת אוקמא אחזקה ואף לאותו שיודע הפך החזקה אפ"ה סוקלין ושורפין אותו דאוקמ' אחזקה כמ"ש תוס' כתובות כ"ב ב' ד"ה הבא דלא כפני יהושע וכ"ש למאן דידע הפך. נמצינו למדין דחולין בכ"מ בתר חזקה אף בעדים זולת בפלוגתא דרבנן ודאיתא וספיא דרינא. וכ"כ בכנה"ג סו' ח"י וכ"ה. וה"ה בעיא דלא איפשטא לא אמדינן אוקס מילתא אחזק'. ולענין אם אירע לו ספק אם שהה משהו או לא או ב' אומרים כך וב' אומרים כך תליא בפלוגתא אי ספק דרבנן היכא דאיתחזק איסורא להחמיר או להקל. ה"ת בחתיכה אחת שתהי' לאחר אסור בוראי ולאחר מותרת בוראי ולשאר העולם בספק. כגון חתיכה שב' אומרים שהוא חלב וב' אומרים שהוא שומן או חלב חי' היא. לאותן האומרים חלב אסור ודאי דשוי' אנפשי' חתיכה דאיסורה ואפי' נתערבה באלה לא הוי ס"ס אלא ודאי אסור. ולאותן שאומרים שומן מותר להם. ודאי מפ"ב דכתובות ב' אומרים מת וב' אומרים לא מת דפסקינן דאם ניסת לא תצא. ומ"מ אם נתערך בתבשיל אין להתיר לכתחלה לאיתן רק בה"מ וצורך גדול יש להתיר להם. ולשאר כנ"א הוי ספק תרי ותרי כיון דלא איתחזק לא איסורא ולא היתירא. ואם נתערבה חתיכה זו בתבשיל אסור

מוז דאפי' אם ברקוהו ומצאו שאינו יודע ה"ש אף שכתב דמ"א דאם לא נטל קבלה דאסדינן כל הכלים למפרע מ"מ בנ"ר שאביו מעיר שהי' בקי אמדינן השתא הוא דאיתדע ולמד ושכח ומותרים הכלים למפרע. ובתשו' שבות יעקב ח"א סי' מ"ד כתב דלכתחלה עכ"פ יש ליטול מאחר שאינו קרובו. ובבבלי בסי' א' ובתשו' אוסר אפי' בריעבד. ודעת הפ"ם בסי' א' נראה נ"כ דנטו' דעתו להחיות. יע' בספר יד אפרים דהכריע דבמומחה לרבים בהנשאה ומוחק בכשרות מהני הקבלה משא"כ בסתם יש לחסיד והכל לפי דאות עיני המורה:

ו שאלה איך יתנהג השוחט. הלכות שו"ב צריך להיות שנור בפיו ויחזר תמיד הכל לפי מה שחוא איש, הכרעות תב"ש בסי' א'. ועכ"פ צריך לידע דברים השכיחים ודגלים כגון שפנימות סכין אתלת דוחת' שפוסל ושהיות מצטרפין. דין כזה אם אינו יודע בבידור פסולה שחיטתו בריעבד. פ"מ בסי' א'. ושאר דינים אפילו א"י בבידור אלא דעל דבר זה אלו הי' בא לפניו אומר דהי' מסתפק ושואל קדינן ביה שפיר יודע. פ"ח בס"א והשם"ח בסי' א' ובה"י משו"ב נ"מ זה לאינו יודע אפי' בריעבד דכיון דעכשיו דסדר השחיטות לפניו אם אומר דעל זה הי' מסופק אין לימודו עולה יפה ויש לאסור. והיכי דאומר על מותר אסור ואפי' אומר דרס אסור מדרבנן ועל אסור מותר אינו אומר מ"מ אסורה שחיטתו. פ"מ בסי' א' ותשו' ב"י סי' ד' ובסי' ב"ר סי' ו' ע"ש. ויתחיל לשחוט ג' תרנגול' ובתנ"ל יחיו' התרנגול וזכר מפני שהשחיטה קשה בו מחשש שמיטה. ואסור ליקח שכר ע"ז וגם התרנגול לא יתנהג החכם מהם אלא יתנם לעניים. ואפי' מי שבקי לשחוט תרנגולים א"י לשחוט הצפרים ובנ"י קטנים. ומה שאין נוהגין בתחלה לשחוט אותם להתמחה בהם משום דלא שכיחי. ומ"ה מרדקס אפי' מומחים גדולים מתי שובא ליהם עוף קטן ששוחטין אותו עם תרנגול כדי להסתלק מחשש ברכה לבטלה. מהרש"ל. והש"ך בסי' א' שראה שנוהגין לשחוט שני צפרים קטנים יחד ותו לא דלשיתגבולו שניהם לא חיישינן:

ז שאלה אם מותר ליקח שכר קבלה. הבה"י מתיר ליקח קורם שישחוט דהוי כמו שאינו מחויב להעיר ונוטל שכר לילך ולראות הענין שיהי' ער בדבר ששחט כראוי ואז מותר. אבל התרנגולים ודאי אסור לו ליקח שהוא אחר המעשה שכבר שחט דהוי כניטל שכר. ואנו נוהגין שנוטלין גם התרנגולים. וכתב הבל"י הטעם דהוי כמו שהתנה ג"כ מתחלה שאינו רוצה להיות לך ער בזה עד שתתן לו התרנגולים ג"כ. והתב"ש ס"ק ג' מתיר ג"כ בזה. דק יזהר החכם שלא להעלות ברמים דרמי לנול. שמ"ח סי"ב. והפ"מ מביאו ומדעיש על הפירצ' שבזמנינו שמעלי' בשכר קבלה:

ח שאלה אם ברקו שו"ב ימצא שאינו יודע. היכי דלא נטל קבלה מצטרפין למפרע מה ששחט גם כל הכלים שבשלו בהם מה ששחט צריכין הכשר. בש"ע סי' א'. ובנ"פ מתיר הכלים שאב"י והמאכל שנתבשלו בהן אסור וכן פסק הגרע"א. עי' פ"מ. ובנטל קבלה הט"ז ופ"ח בסי' א' אוסדינן הבשר שישנו עדיין משו"ב הזה ולא יאכל. והש"ך וב"י חולקין ומתירין כרמ"א דמותר כל הבשר משחיטה דמעיקרא דהשתא הוא דאיתדע. ויש בזה חלוקי דינים בכל האחרונים דהיינו דאם נמצא דאינו יודע משיעור דוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה דשהיות מצטרפות בזה ודאי אסור למפרע דק איזה זמן מועט סמוך אחר הקבלה מותר דע"ז לא שייך לומר דהשתא הוא דאיתדע דזה לא שייך לשכות בזמן מועט. ואם נמצא דאינו יודע שאר ח"ש כגון חנמיה או

א שאלה אשחיטת נשים. הנה בעיקר דרין נשים דינם כאנשים לענין שחיטה. ומצד המנהג שאין הנשים שוחטות בין לצורך עצמן ובין לצורך אחרים אפי' מומחות ומוחקות. ואין לשום חכם ליתן להן קבלה כלל. ואין לה לשחוט כ"א ע"י שידרוק לה אחר הסכין ויעמוד אצלה מתחלה ועד סוף. ואם אירע ששחטה בינה לבין עצמה במקום ששוחטים בלא קבלה. לשויטת השם"ח בסי' א' אם אין מנהג לשחוט צדיכה בדיקה. אם היא מומחת ואומרת כרי לי שלא נתעפלתי שחיטתה כשירה. אבל אי ליתא קמן שחיטתה פסולה כיון דאיכא דיעותא ששנתה ממנהג לא סמכינן אוזיב מצויין. אבל באותן מקומות שהנשים שוחטות אין לסתור מנהגם ודינן כאנשים. ואין כן דעת הפ"מ בסי' א' במ"א אלא דאם לא ברקו לה סכין כיון דבריקת סכין טורח דב הוא וכן ברנילה להתעלפה ושחטה ואמרה לא נתעלפתי שחיטתה פסולה. ודעת פר"ח בסי' א' משמע דאין להמנותן לשחוט לצורך הצבור דשמא תקלקלה מחמת רובי הנשחטים אבל בריעבד שחיטתן דינם כאנשים. וכן דעת הגר"א מוילנא בסי' א':

ב שאלה אשחיטת עבדים. דעת הט"ז בסימן א' דעבדים דוקא כשרים בדין שחיטה במשוחדרי' והנה"כ וש"ך בסי' א' פסקו דלאו דוקא משיחרד אלא דבעי מכירין אותה. שהוא כשר ואז הוא בכלל רוב מצויין וכו'. והיכי דשחט בלא קבלה לרדין שחיטתו פסולה כ"כ הפ"מ בסי' א'. ודעת בה"י בסי' א' כתב דהמנהג הנ"ל בנשים ח"ה בעבדים. והפ"מ מסתפק בזה והפר"ח בס"א חולק עליו דלית ליה המנהג בעבדים:

ג שאלה לדין דאין שוחטין בלי קבלה כדפי"ל בסי' א' היאך הדין אשחיטה. מרבדי חוות יאיר סי' קע"ח מבואר דהיכי דשוחט קבוע חולה הוא מותר לשחוט איש שיודע ה"ש ובריקה בפני השו"ב בשעת הדחק ובי"ט. ואם יש לו ספק בבריקת הריאה וא"א להשו"ב החולה למעך ולהטפל בזה יטריף. כי בבריקה צריך אומן יד ודרגל הרגשה ויש להתמיד בו טפי משחיטה. ואפי' אם יש להם בשר מלוח יותר משני ימים. מאחר שאין בו שמחה מותר לשחוט בהמה. ועופות דליכא בריקת ריאה אפי' בלא שמחת יי"ט מותר לשחוט. ומרבדי בל"י סי' א' משמע נמי כן דלפני השו"ב החולה ולשמחת יו"ט מותר לשחוט. ובלאו התיריים הנ"ל לדין אי עבר ושחט בלא קבלה השם"ח בסי' כ"ד אוסר אפילו במומחה ומוחק: ובתשו' ברית אברהם חיו"ד סי' ט"ו היל' הדאין לאסור בריעבד וכן מביא בל"י בסי' א' בשם זר זהב דאסור בריעבד אם שחט בלא קבלה. ובנוב"י מ"ת סי' מ"ח מבין המחבר דשוחט שהעיו ולא נטל רשות מרב הגליל לשחוט ואסר הרב הגליל שחיטתו. וקצת ב"ב ולולו באיסורו ואכלו משחיטתו ושוב נפטר הרב והמ"צ התיר להשוחט שהוא לשחיט. אם יש עוד בשר ממה ששחט באיסור יש לאסור אבל אם אין בשר רק בליעות כלים ישחו אותם מעל"ע:

ד שאלה אימת נותנין קבלה לשוחט. צריך לידע חמשה ח"ש ודיני בריקת הסכין ושאר הלכות דשכיחי ודיני יצריך לשחוט ג' שחיטות דצופות ולא יתנו קבלה אלא למי שיודע צורתא דשמעתא וגם הוא י"ש. וביותר יש להזהר מליטן קבלה למי שרגיל לשתות יתיר מרדי. ספר היראה. ונכון להזהר לכל רב שלא ליתן כ"ק רק על נייר דק כמובא בפ"מ מ"ו סי' א' משום מעשה שהי' בל"י. כו"פ פ"מ בסי' זה. ונוהגין גדולים לחקור אחר השי"ב אע"פ שנמלו קבלה. ט"ז בסי' א':

ה שאלה כתב קבלה מאביו או מקרוביו פסולי דאוריית'. הנה בהלכות קטנות כתב דאפי' האם יכול לסמוך את בנו בשחיטתו. ובתשו' פנים מאירות ח"ב סי' ג' כתב גדולה

הלכות שחיטה סימן א

דעת

דהשתא הוא איתרע. וז"ל הכו"פ בסי' א' ומאד מאד צריך לנסותו בהרגשה בעו"ה ולפעמים המור' בעצמו אין לו הרגש' ובפרט איש אשר בא בימים ובוש לומר לאחר שיבדוק ובין כך ובין כך בעו"ה התקל' מצוי' ורבים הללים הפילו ועצומים כל הרגיו' ומעיד אני לי אף שת"ל יש לי הרגש' הואיל וזקנתי אין אני סומך על בדיקתי לבדי עד שיסכימו שוחטים מומחים עמי עכ"ל הכו"פ ז"ל. ויע' בכה"ג בהגהת ב"י בשם יאיר נתיב על פירצות הרור בעו"ה הן בשו"ב הן במו"ה:

י שאלה טבח שמכר בשר שלא הורח ולא נמלח יותר מג' ימים ולא הניד לקונים שלא יבשלו אלא יצלו. כתב בעכה"ג דמצד הדיון אין להעביר הטבח ההוא מאומנתו א"ל למגדר מילתא וא"צ להכשיר הכלים למפרע:

יא שאלה אם נמצא בנקור חלב שאינו בקי הוא. הש"י כתב דודאי יש לאסור הכל למפרע והב"י חולק ומכשיר. דהא בזמן הזה אין מנקרין כ"א מי שנוטל קבל' וגם צריכים ב' מומחים מנקרים להעיד עליו שהוא בקי ומומחה הלכך כמו דאמרינן בשו"ב שנטל קבל' דהשתא הוא דאיתרע ח"נ גבי נקור וכ"נ יע"ש:

יב שאלה אם מותר להיות לאדם שו"ב ומו"ה כמה שנשחט ע"י. בספר רשמי שאלת בסי' כ"ב העל' דמותר להירות אם מביא רא' מתוך הספר. וכ"מ מתב"ש בסי' י"ח דמתיר בשו"ב לאחרים להורות על מה שנשחט ע"י:

יג שאלה שוחט ששאלו אותו על הבהמ' ששו"ב אם היא כשרה ואמר לפני עדים שכשרה ואח"כ מצאו סירכא גדולה שנטרפה ע"י סירכא זו. אין להעבירו שיוכל לומר מחמת מהירות כאשר מצוי מכשול זה דיש אומדנא דאם הי' רוצה להכשיל הי' לו לנתק הסירכא בענין שלא היו מרגישים. תשו' פנים מאירות ח"נ סי' כ"ז והוכיח ממחרש"ל פרק גיר הנשה סי' ט"ז:

יד שאלה אם הרב העביר שו"ב מאומנתו למגדר מילתא והשוחט עשה שלא כהוגן ששחט. ראוי לאסור הכלים מה שבשלו משחיטתו אחר העברתו. שם בתשו' פנים מאירות: **טו שאלה** שוחט שבא לפני ב"ד והודה שע"פ רוב שחט בשכרות ומחמת זה לא שחט כראוי ועשה כמה פעמים דברים הפוסלים בשחיטה ובקש להורות לו סדר תשובה על המעשים מה דינו של הבשר והשומן שיש עדיין משחיטתו זה השוחט. תשו' נבעת שאול סי' י"ז העל' להתיר דא"א מע"ר. וא"כ דעת שו"ת שיבת ציון סי' כ"ג דהעל' דבכה"ג לא שייך א"א מע"ר דבא דרך תשוב' ואמרינן כל הבשר שיש עדיין בעין וכל כלי ראשון חבול' מבשר זה:

טז שאלה טבח אומן שקלקל. הש"ך בסי' ש"ו בח"מ סי"ז העלה דצריך להביא רא' שהוא מומחה ואז פטור דכה"ג לא אמרינן ר"ב מצויין מומחים והטעם דבממון אין חולקין אחר הרוב. וכתב הפ"מ דמומח' היינו שידוע ה"ש ויודע ג"כ לאמן ידיו ולענין איסורא אמרינן גם לענין בדיקה רוב מצויין. כ"כ הפ"מ בסי' א':

יז שאלה ביודעין שאינו יודע ה"ש היאך הדיון. בסי' א' פסקינן דשחיטתו פסולה אפילו שחט לפנינו כמה וכמה פעמים שחיטה הנוג' ואפי' אחר שלמד אומר שחיטתו מעיקרא יפה הי' שחיטתו פסול' דמילתא דלא רמי עלי' דאינש לאו אדעת' וכיון דמעיקרא לא ידע ה"ש ישמא נזדמן לו שהי' אן דרס' בשחיטתו ולא הרגיש כיון דלא הי' בקי בהלכותיהן ולא ידע אם נזדמן לו הפסול להכי שחיטתו פסילה ואפי' נתערבה

חלדה דספק שמא אירע ודאי יש לאסור למפרע לפי אומדן הדעת ששכח דאין לומר דברגע זו שכח אבל קודם יש ס"ס ושרי. ואם נמצא דאינו יודע רק דין א' מה"ש והשאר יודע. יש לאסור לפי אימרו השכחה ומקורם שרי אף בלא קבלה דכיון דרק בדין א' הוא שוגה עדיין הוא בכלל רוב מצויין וכו'. (ולדידן בלא נטל קבל' אפשר דיש לאסור לפי שיטות שכתבנו לעיל). ואם נמצא דאינו יודע דצריך לבדוק הסכין וזה רגיל הוא דיהא נפגם הסכין וליכא ס"ס אסור למפרע לעולם כ"א זמן מועט אחר הקבלה יש להכשיר דבודאי לא שכח בזמן מועט כזה. ובאכד חוש הרגשה בסכין בזה אפשר לומר דעתה אבד. ולדינא אין להקל. ושוחט שהמיר או פישע. דעת יש"ש וב"ח וש"ך וכו"פ להתיר למפרע. והט"ז בסי' קי"ט והתב"ש דאסור למפרע. עיין בתשו' מים רבים חיו"ד סי' כ"ג דמחלק בין חשוד במזיד לחשוד מחמת עצלות דגרע טפי אי עשה מחמת עצלות. יע' בתשו' ב"א חיו"ד סי' ז' דאדם רשע דמי למקוה שחטרה דהיצחק בוער מעט מעט. ומ"מ הכלים שאב"י יש להתיר בה"מ. ואם הש"ב מקיל בדין אחד מהדינים ופושע ולא מחמת רשע כ"א לקלות הדעת שסובר שאין בכך כלום. וזה ודאי דמיא לא"י עיקר בדיקת סכין. ושוחט שחולה וקם מחלין או שלא הי' עיסס זמן רב בשו"ב והסחיה דעתו ועי"כ נשכח וא"י ה"ש. יש לתלות בהחלי וכווצאוקודם לכן שרי. אך מומן החולי שתולין בי' השכח' אסור אליבא דכ"ע. כ"ז בשוחט אבל בבדוק שבדקוהו וא"י הבדיקות באין ה"מ. בנטל קבל' יש להתיר משום דרוב בהמות כשרות. ובלא נטל קבלה לכאורה בה"מ שרי דהוי כנאבד' הריאה בסי' ל"ט דבה"מ מותר. אבל הכלים למפרע אין לאסור אותם אא"כ שנתברר שנתבשל באותו כלי מבהמית שהי' בו ריעותא. כמו שיתבאר בהלכות טרפות אי"ה איזה ריעותא מעכב הבדיק' העל' התב"ש ופ"מ בסי' א' כו"פ:

ט שאלה שוחט שהוציא טריפה או דבר איסור מת"י. יש כמה חלוקים אחד אם יש בו חשד ממון והם הטבחים ששוחטים לעצמם ומוכרים לאחרים הבשר. או השו"ב לאחרים ונוטלין שכר מכשרות דוקא וכווצא בזה. אז מיד שתצא הטרפה או איסור מת"י בפ"א משמתינן ומעבירין אותו תיכף ואין לו תקנ' אלא עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזור אבד' בדבר חשוב או יוצא טרפה לעצמו בממון וזה נקא תשוב' דפרק ז"ב ואין לו התנצלות לומר מוטעה או שוגג הי' אא"כ דיש לתלות ואז די לקבל ד"ח בפני ב"ד ותשוב' לפי ראות עיני הב"ד. ומ"מ באדם שידוע דירא ד' הוא אמרינן דמושג' ואין להעבירו בפ"א רק בג"פ ולקבל ד"ח אפי' בפ"א. השני שו"ב שאין בו חימוד ממון שלוחקים מקופת הקהל או שכר קצוב מכל בהמ' בשוה בפ"א וב' שיצא טריפה מת"י אע"פ שלא נוכל לומר מזיד הי' כיון דאין בו חימוד ממון פושע עכ"פ מיקרי ודי בקבלת ד"ח ואם הוא בענין דליכא למיחש שעוש' זאת כערמה אזי כשר ובג"פ הוי לעולם כמזיד ולית תקנתא אלא תשוב' דפרק ז"ב הנ"ל. השלישי בדבר שאין בו ודאי איסור ואין כאן מקום ידוע היכן הוא האיסור כגון בודק' ירקות וקטניות מתולעעים. יש לסמוך אבדיקתם עד ג"פ ומג"פ ואילך לא מהמני עוד אלא בקבלת דברי חבירות. ואין חילוק בכל דברים אלו בין איסור תורה לאיסור דרבנן. פר"ח. וכן הדיון במוכר דברים אסורים. ומ"מ עכשיו שהדור פרוץ אם נראים להכמים שא"א לו לניד ממקומו דטפלי תלוי בו וכדומה נותנין לו תשובה במקומו בסגוף כדי שיהא עומד במשקל והכל לפי הזמן והענין. ט"ז בסי' קי"ט ס"ק ט"ו. וכתב הש"ך שם דמ"מ לענין הכלים אין להחזיקו לרשע למפרע אלא דאמרינן

הלכות שחיטה סימן א

דעת

ה

למסיר לשחוט להשליך לכלבים כשהוא מומחה או יודע לאמן את ידיו וכ"ש גדול שא"י ה"ש שמואל למסור לו לשחוט להשליך לכלבים כשאחרים ע"ג כ"כ הש"ך. ובקטן בעי מומח' ויודע לאמן את ידיו ואחרים ע"ג ואז דוקא מוסרין לו לכתחלה לשחוט אבל כיוודע לא"י לחוד או מומחה ואין אומן ואע"ג אין מותר אלא בדיעבד והיכי דאין אע"ג או א"י לא"י או אינו מומחה אע"ג אפי' בדיעבד אסור. מהרש"ל וררישה ושל"ך. וכתב השמ"ח דדוקא קטן פסול באין אומן אף באע"ג דלית להו כח גברא ולא הוי בכלל וזכתה אלא מעש' קוף הוא חרש ושוטה דאית להם כח גברא מותר. אך באין אומן ואין מומחה לכ"ע אפי' באע"ג אסור לדירן אפי' בדיעבד. וחרש הנ"ל דוקא שאינו שומע וא"מ ואפי' אינו בתולד' אלא אפי' פקח ונתחרש הוי חרש כ"כ הש"ך. ושוטה הוי בשטות אחר דקעביד דרך שטות כ"כ הש"ך. והתב"ש ופ"מ מחמירין דאפי' בפעם אחת דרך שטות שחיטתו אסור. דלא כשל"ך וב"י דבעינן תלתא זימני או עכ"פ ב"פ. כתב התב"ש דכל פסולי עדות מחמת קלות הדעת ה"ה לענין שחיטה נ"כ פסולים המה:

כג **שאלה** חרש השומע וא"מ איך הדין בשחיטתו. פסקינן בסי' א' דלכתחלה לא ישחוט ובדיעבד אפי' שחט בינו לבין עצמו שחיטתו כשרה דאין הברכה מעכבת בכסי' י"ט.

וכתב הפ"מ דאפי' הב"ח דאוסר שם אפשר דכאן מודה: כד **שאלה** חרש השומע וא"מ איך הדין בשחיטתו. פסקינן בסי' א' דאם הוא מומחה שוחט אפי' לכתחלה אם אחר מברך ושוחט ג"כ הא לא"ה אין יכול לברך. כן פסקו הש"ך ותב"ש וב"י ולחה"פ דלא כט"ז דס"ל דאף שאין אחר שוחט יכול לברך. ומבואר בסי' י"ט בש"ך רבעינן שאיתו האחר יכווין אותו להוציאו ג"כ. כתב השמ"ח דאמנם אם אחר שוחט בהמה והאלם רוצה ג"כ לשחוט עוף יברך שוחט השור ברכת השחיטה להוציא האלם יאחר השחיטה יברך הוא או אחר ברכת הכסוי ויכסה האלם כיון דבשעת ברכה האלם חייב בה ודמיה לברכת המזון דבקי מוציא את שאינו בקי. והא רבעי דאינו מדבר יהא מומח' היינו היכי דאחר אינו מומחה או דלא ראה שחיטתו דק הש"מ דברכתו דאל"כ הבאנו לעיל דא"י מותר באע"ג הגם דאנו מחמירין לכתחלה עכ"פ בספק א"י מתירין כלעיל יע' בש"ך. וכתב השמ"ח בדיעבד בין באינו שומע בין באלם אם נודע שבקאיין בטוב העולם ככל שאר בני אדם אמרינן בהו נמי רוב מצויין היכא דליתני' קמן למיבדקינהו:

כה **שאלה** עד אימת הוי קטן לדירן ליתן לו קבלה. בסי' א' מוכח בהג"ה ב' דיעות ב"י בשם עיטור דק עד בן י"ג מקרי קטן יבשם מרדכי בשם הא"י דעד בן י"ח לא נותנין קבלה. ונראה דכן הסכים הרמ"א ז"ל כמרדכי בשם הא"י ורש"ל כתב דהכל לפי הנער לפי חריפתו ושכלו. וכן הסכים הט"ז דאם הנער בקי וזריו באימוץ ידים וכתב גברא וחרר כדבר ד' אין להפקיד על יותר מבן י"ג שנים. והפ"מ החמיר בדור פרוץ ככזה"ז עד בן י"ח כדעת הרמ"א ז"ל. וכ"כ בית יעקב בסי' כ"ה שמצא כתוב וז"ל האכל וזקן בן פ' שנים ונער קודם י"ח לא ישחוט עכ"ל:

כו **שאלה** אם שולחין עופות לשחוט ע"י קטנים או קטנות. התב"ש כתב בסי' א' דכבר נתפשט המנהג לשלוח עופות ע"י קטנים ואין למחות להם שיש להן על מה שיוסמכו דאע"ג דעל השחיטה אין נאמנים ש"ה דמירתתו לשקר במילתא דעבירא לאנגליי. ומ"מ דוקא בקטן בר דעת שיוודע לחזרה

אותה בהמה באחרת אין להחזיר מטעם ס"ס יאפי' בה"מ. כ"כ הפ"מ בסי' א':

יח **שאלה** בא"י ה"ש אי מותר בע"ג. פסקינן בסי' א' בדעת יש מחמירין דלכתחלה אין ליתן להם לשחוט דחיישינן שמא יקללם ולא אדעתיהו דמומחי'. כ"כ התב"ש. ודלא כמ"ז דכתב דאפי' לכתחלה נוהגין להתיר. והע"ג צריך להיות עד גמר השחיטה ואפי' ראה סי' א' יפה לא אמרינן דשחט גם השני יפה. אך אם ראה רוב ב' בבהמה ורוב א' בעוף דהוי ס"ס אף דאנו מחמירין בשחי' במיעוט בתרא מ"מ בכה"ג כנ"ד מכשירינן. כ"פ הכו"פ בסי' א' והפ"מ מסופק בזה אך נוטה להתיר. אך בספק לן אם יודע ה"ש או לאו מוסרין לו לכתחלה בפני המומחה. הש"ך בסי' א'. ואפי' במקומות שאין נוטלין קבלה. כ"כ השמ"ח שם:

יט **שאלה** במומחה אך שררכו להתעלה ואינו מוחזק איך הדין. פסקינן בסי' א' דאם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי שחיטתו כשרה ודוקא אם אמר בפירוש אבל בשותק לא מהני. כן דעת הפ"מ והתב"ש והגרע"א שם. אבל דעת הש"ך ופ"ח יב"ג דעת הכו"פ דאפי' בשותק מהני להתיר השחיטה. והטעם מאחר שיוודע ה"ש אלו שהה או דרס לא הי' מאכיל לנו טריפות כ"כ הב"י שם. ולכתחלה אין ליתן לשחוט ברגיל להתעלה כ"כ הפ"מ בסי' א':

כ **שאלה** ממי נוטלין קבלה. פסקינן בסי' א' דתרתין בעינן חכם ומומחה ולא סגי ליטול קבל' מן המומחה בשו"ב לחיד' רק מחכם בלא"ה כי הוא יודע לנסותו היטב. כ"כ הט"ז. והפ"מ כתב וישר שלא ליתן קבל' עד שישחוט בפני שוחטים דמתא ונס הרב ינסהו ואז יוצאין לכ"ע:

כא **שאלה** אם אכדו גדייו ותדרנגוליו או שנגבו ונמצאו כראוי שחוטין. פסקינן בסי' א' דאזלי' בתר רוב המצוי דהיינו בגניבה אזלינן בתר רוב גנבי העיר דאי רוב גנבי העיר ישראל מותר ואי רוב גנבי העיר גוים אף שרוב ישראל אסור, ש"ך. והפ"מ כ' דאפשר דבתר רוב מצוי בשוק אזלינן ובנגנבו בתר רוב טבחים לא אזלינן דירא לילך אצל הטבח. כ"כ הפ"מ. ובנאכדו אזלינן בתר רוב טבחים. שם. ודוקא בבמה' אי בעוף גדול אבל בעופות קטנים דלא שייך לתלות בתר רוב טבחים דרובן לשוחטין כבתי אזלינן בתר רוב ציירי עופות דשם. כ"כ הש"ך. והיכא דאיכא רוב ישראל מצויין שם אפי' רוב העיר והשוק גוים או דשנים במצויין אך רוב השוק ישראל אי דשנים בשוק ורוב העיר ישראל אפי' דליכא רוב טבחים ישראל כשר. והיכי דשנים הנך הנ"ל טרפ'. ש"ך. ובנוונא דכשר דוקא שיש לו סימן בהם שהם שלו דאל"כ פסקינן בסי' ס"ג דבשר שנתעלם מ"ה אסור אפי' במקום שכל השוחטים ומוכרים ישראלים. כ"כ הט"ז בסי' א'. ובוה אפי' סימן בינוני מהני ולא בעינן סימן מובהק כ"כ הכו"פ. והגרע"א מחלק בין אכדו לנגנבו דבאכדו ומצאן במקום שרוב ישראל מצויין מהני סי' אמצעי אבל כנגנבו ומצאן במקום שרוב גנבי ישראל ורוב העיר גוים כזה בעי סימן מובהק. ודוקא שמצא שחוטין ורואה שנשחט רוב סימנים. ודוקא במצאם באשפ' שכבית אבל באשפ' שבשוק אפי' באשפ' שהוא פחות מג' טבחים אסור. כ"כ הט"ז ושל"ך שם:

כב **שאלה** חש"ו איך הדין בשחיטתו. פסקינן בסי' א' דלכתחלה אין מוסרין להם באין אחרים ע"ג אפי' אם רוצים להאכילם לכלבים ואפי' מומחים דשייך טפי למיגזר שמא יסמכו על שחיטתן בלא אחרים כ"כ הט"ז. ובאחרים ע"ג מותר

שלא רואה את הערוה שאינו ראוי לברך כה"ג לא ישחוט לכתחלה או בגילוי הראש אסור כ"ב. ובנשים היכי דמנהג הוא לשחוט יכולין ג"כ לשחוט ערומות והוא שפני' של מטה מיתות בקרקע וכל ערות' מכוסה והעגבות אין בהן משום ערוה לענין ברכ'. אבל האיש אין יכול לברך ערום שא"א לו לכסות כמבואר בא"ח סי' ע"ד וע"ה. ובדיעבד שחיטת ערום כשר' דברכות אינן מעכבות: ל"ג **שאלה** אם הטילו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע ושחט אחר. פסקינן בסי' א' רשחיתו אסורה אפי' בה"מ ואפי' בשגג השוחט שלא ידע מהחרם. ודוקא היכי דהחרם הי' בפירוש על שחיטות משוחטים אחרים או פסלו בפ' שחיטות אחרות. אבל היכי דלא פירשו שהבשר משחיטות אחרים יהי' אסור רק תקנו סתם שלא ישחוט אדם וזלזל זה או התרימו על ככה או בדיעבד בה"מ מותר שחיטתו ובשוגג אפי' באין ה"מ מותר. פ"מ ושמ"ח בסי' ב'. ולאחר שנתבטלה התקנה כל השוחטים בחזקת כשרות כבראשונה וא"צ להכשירם. הגר"א מו"לנא בסי' זה. ותקנה שיש להחל כמה שנים אי יכולים להתיר. החו"י כתב דאין להתיר וכ"מ בתשו' ברית אברהם ובנוב"י ח"ד סי' א' מסכים להתיר:

ל"ד **שאלה** השוחט בפני עדים בהמה לגוי ואחר כך אומר לקונים שלא יקנו כי לא שחטה. פסקינן בסי' א' דדוקא לדידי' אסור מצד שווי' אחד"א אבל לאחרים לא מהימן. אך דוקא בשעמד בדבריו ואומר שלא שחטה כלל א"כ הוי כמינו במקום עדים. אבל אם לא אמר אלא לא שחטתי יכול לתקן דבריו דכוונתו שהי' פסול בשחיטה ולא הוי שחיטה. כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאם יש לתלות שאומר כן כדי שלא יספירו הבעלים על קלקולו וכיוצא בזה יש לחוש לאסור. וכ"ה בחידושי הגר"א. וכתב הבע"י דאם מתחלה אמר טרפה ולבסוף אמר כשר' ושאל לו החכם וכפר ואמר שמעולם לא אמר טרפה ואחר כך באו עדים והכחישו אפי' נתן אמתלא א"נ וכ"מ מפ"מ. ולדידי' לעולם נאסר משום שווי' אנהד"א אפי' שהיתה בחזקת היתר ואפי' אי עדים מכחישים בדיוא דכאן ואפי' שאומר בשם עדים דאמרו לו דדבר זה אסור ואותן עדים באו והכחישו אותו אעפ"כ אסור. כן הכריע הפ"מ בסי' זה. אם לא דבמה דשווי' אנהד"א הוא חב לעצמו ולאחרים. הוא משנה סוף נדרים דגם לעצמו א"נ:

ל"ה **שאלה** אם טבח אמר על הכבש השוחט שהיא טריפה וגם עשה סי' לדעת שטריפה הוא ואח"כ אומר דכשר ונותן אמתלא לדבריו. הט"ז ופ"ח בסי' א' פסקו להחמיר. וב"ח וש"ך ודרישה מקילים ודוקא דבשעת שהחזיקה בטרפה הי' מקום אמתלא כגון שיש דוחק בשר ולחשוח צריך ג"כ וכדומה באופן שלא הוחזק' בהמה זו לטריפה. אבל בשעת אמירתו אם הוחזק לטריפה ודאית בלי שום ספק או א"א להוציאה מחזקת' אלא בראי' ברורה ואפי' בלא עשיית מעשה אך באמירה שאמר שהיא טריפה. ולא הוי' מקום אמתלא יש להחמיר שלא להאמינו באמתלא אלבד. שמ"ח. ובבהמ' של גוי יש להחמיר באמתלא דאיכא חילול השם: טבח שלפעמים אומר טריפה ואח"כ אומר כשרה והתירו בו הב"ד שלא יעשה עוד פ"א והוא שונה בדבריו כתב הפנ"ח דיש לקנסו ולהעבירו: יש להאמין לשחיט שהוא מוחזק בבשרות שטוען ברי לי דבשעת השחיטה הי' רואה שהי' נשחט רוב ב' הסימנים אע"פ שעדים שהיו שם מעידים שמחמת קילות הדם הם לא יוכלו לראות אם נשחט רוב הסימנים מסתמא גם השוחט לא הי' יכול לראות. כ"כ להם רב סכ"ט. והראב"ד מחמיר בזה דאפי' שנשבע דברק לא מהני בל"י:

שאלה

להזהר ואינו מחזק ברוע מעללים. במעש' שהי' ששלחו ע"י נער המנוער ונבלה בעצמו להחזיק לעצמו הפרוטות. ע"כ יש להזהר תב"ש:

כז **שאלה** היאך שולחין בשר י"י גוי. הב"ח בסי' א' כ' דאותן ששולחין ע"י גוי לשחוט והשוחט כותב לסי' שהוא שוחטו דזה אסור דמחמת שאינו מעיד על גוף הבשר וכתב עליו הט"ז דהמחמיר תע"ב. אבל א"י, איזה איסור יש בזה. דעדות על גוף הדבר לא בעי רק משום חששא דיתחלה והא מסתמא הבעל העוף מכיר העוף שלו. אבל מ"מ יש לחוש לאותן שכותבין לסי' תיבת כשר לבר דילמא הגוי יצייר ג"כ זאת אחריו אלא צריך לכתוב סימן שאינו מצוי לזויפו. וכתב הפ"מ ולא יפה עושין מה ששולחין ע"י גוים והגוים נוטלין הנוצות או השוחט בעצמו נוטל הנוצות לפי המנהג באיזה מקומות ומביא העוף כך ערום דאז בודאי א"א לו עוד להכיר את העוף בט"ע. גם להתיר ע"י ט"ע לא ידענא דילמא ישראל אחר נתן לזה הגוי ג"כ עוף שילך לשחוט וזה הכתב הוא מאות' תרגומ' ומשלו לקח שכר השחיטה לעצמו ע"כ:

כח **שאלה** אשחיטת שיכור. פסקינן בסי' א' דאפילו שיכור שלא הגיע לשכרותו ש"ל לא ישחוט משום חשש דרס'. אך דעת הש"ך דמצד עצה טובה לא ישחוט ובדיעבד ודאי מדינא אם אעפ"כ או א"ר מותר בלא הגיע לשכרותו ש"ל. ודעת הט"ז וכו"פ דאיסור יש בי' מחמת שאבריו וידיו כבדין עליו ואפי' באעפ"כ אסור. והפ"מ כתב דודאי אין למנות שו"ב ואפי' באקראי ג"כ יש לאסור בלי דחק. ואם יכול לדבר כראוי בעע"ג יש לחקל בשעת הדחק דוקא. והב"י כתב דאפילו בינו לבין עצמו אם שחט שחיטתו כשר'. ודוקא אם קודם השחיטה דברו אתו וידעין דלא הגיע לשכרותו ש"ל אבל בספק שחיטתו אסורה. כ"כ השמ"ח והבה"י. ושמ"ח וכו"פ מאד מחמירים לקנוס אותו השוחט חרגיל לשתות אפי' לא כשכרותו ש"ל ויותר הבה"י כי צוה להעבירו:

כט **שאלה** אשחיטת זקן. תב"ש בסי' א' כתב דזקן מופלג לא ישחוט דידיו כבדים ועיניו קמו והכל לפי ראות עיני המורה והכל לפי מה שהוא אדם ואפי' בפחות מבן פ' פעמים דאסור לשחוט:

ל' **שאלה** אשחיטת מי שידיו מרתחות מחמת חולשא או מכח טבעי ג"כ שידיו כבדים. הלח"פ וע"י כתבו דשחיטתו דרסות ואפי' אמר ברי שלא דרס א"נ דאינם יודעים שהם עלולים לכך. ובנוב"י ח"ב סי' א' השיב בזה דאם מרגישים כפגמיה ואמרו שבדי להם שלא קלקלו נאמנים:

לא **שאלה** אשחיטת סומא. הש"ך בסי' א' פסק דלכתחלה אפי' בא"ר לא ישחוט. והשמ"ח כתב דאפי' סומא מומח' לא ישחוט לכתחלה ובדיעבד בודקין בסימנים אם נשחטו כהונן והבדוקה מעכב ובעע"ג בשעת הדחק יש לו לשחוט אפי' לכתחלה. ובת"מ אם בדק הסומא במשמוש היד ואפי' לא הרגיש אלא רוב גמור ג"כ כשר' שחיטתו. ואין לסמוך בזה כ"א אמונה ברעת ויראת ד'. ואפי' סומא שלא ראה מאורות מימיו יש לו דין הנ"ל. כ"פ הפ"מ וכו"פ וכ"מ דעת הש"ך:

ל"ב **שאלה** אשחיטת ערום. פסקינן בסי' א' דלא ישחוט לכתחלה כיון דאינו יכול לברך וגם אחר אינו רשאי לברך והוא יהפוך פניו וכגון שאחר ג"כ ישחוט כמו שהבאתי לעיל כיון דשומע כעונה והוא א"י לכווין וגם אחר אינו רשאי לברך כנגדו. ט"ז וש"ך. כתב ע"י מי שאינו חגור חגורה עד

לוי אפי' אם בודק סכין ונותן לו אסור לאכול משחיטתו אבל אם כתב סתם שחיטתו אסורה יש להקל ע"י בדיקת סכין וליתו לו וכדין שחיטת מומר ושם באותו סימן לענין גזירת רבים בחרם שלא לאכול משחיטתו אם ענין מסופק בהתקנה הולכין להקל שהחכם מדברי קבלה שהוא מדרבנן וספיקו להקל. לכן אם הסכימו רוב בני העיר ובפרט הלומדים להכשיר השוחטים יכולת בידם להכשירו אם לא האכיל טריפות לישראל (שלא יהא סתירה מדבריו כאן למ"ש בח"א בחלק אה"ע סי' ע"ו. נ"ל דרוקא התם הסכים בן לדברי הר"ן דהיינו בענין גט בע"כ דכל הקהלות עשו חרם לעצמן בדבר זה וחמור כעין דאורייתא וכן מפורש בדברי הר"ן ז"ל בתשו' סי' ל"ח דף פ"ה דמביא שם. כן נ"ל לחלק). יעי' בנוב"י מ"ס סי' א' רכ"ג נ"כ:

מג **שאלה** שוחט מומחה לרבים זקן ובא בימים שהעידו עליו ב' עדים שנמצא סכיניו פגום אחר שחיטה לפני איזה חרשים ובאו ב' והכחישים באותו מעמד ואמנם עתה נישוהו ואינו מרגיש בפגומה. הנח"ס חיו"ד סי' ב' אומר הבשר והכלים מיום שראו העדים האי עובדא:

מר **שאלה** השוחט שאיתרע חזקתו שנמצאו אחריו כמה פעמים פגומות בסכין אחר שחיטה ולא הרגיש. הנח"ס חיו"ד סי' ג' העלה דכל הבשר והשימן הנשארים מאותן הבהמות הוא ספק נבלה והכלים אם יסמוך המורה בכלי חרש וה"מ בשיחוי מע"ל להקל לא הפסיד. והמחמיר גם בכח"ג תע"ב:

מה **שאלה** שוחט זקן ורגיל וכל מידות שמנו חז"ל אך לפרקים נכפה ר"ל בח"ג. הנח"ס חיו"ד סי' ו' העלה דבתר דטעים ישחוט והשוחטים ידקדקו בשחיטתו ובבדיקת הסכין ובעופות במשך זמן שרי' ומליחה ובישול או צלי או לא נחלה אחר השחיטה בוודאי נדע שלא ה' שעת השחיטה סמוכה לחולי שטיותו:

מו **שאלה** שוחט אשר שנתים בחליו אמר שלא יהא עוד שוחט ומזה נתפרסם שגדר בעדו בנדר שלא יה' עוד שוחט וכעת הציבור צריכים לשוחט שני מפני תקנתם שלא יאכלו משחיטת אחר איך הדין להתיר נדר. הנח"ס חיו"ד סי' ו' העלה דיש היתר לנדר אם יתחרט כיון דרבים צריכים לו:

מו **שאלה** שוחט אשר רבים מרגלים עליו שהוציא כמה טריפות מת"י ואינם רוצים להעיד בפניו ב"ד אם מותרים הם בעצמם לאכול מבדיקתו מכאן ולהבא. הנח"ס חיו"ד סי' י"א העלה דאין למחות להם שלא לאכול דלאחר שחיטה בהמה בחזקת כשרות ולפי הנראה הכל הוא בעניני בדיקה ובפרט שלא הגיד בב"ד אך אם אפשר לכופם שיבואו בפניו ב"ד ייעידו נכון הוא: מה **שאלה** ב' שוחטים שנשבעו זל"ז שלא ישחוט אחד בנבול חבירו שלא להפסידו ועבר א' ושחט אי יש לאסור שחיטתו. הנח"ס חיו"ד סי' ו' העלה הגם אי אין להתיר שבועה בלא דעת חברו שלא יתרצה להתירו להשיג נבול' עוד יש תקנה שישבע עוד הפעם שלא ישחוט בנבול חבירו ושוב יתירו לו שבועה הראשונה ואת תחול השני' דלא יכול לשחוט עוד מפני שבועה שני' וגם ניצל מעונש שבועה שעבר. ובוה אין חברו יכול לעכב שאין לו בו הפסד:

מט **שאלה** שוחט שכתב והתם והודה שנשבע בנק"ח ובחרם שלא לשחוט אפי' עם שוחט אחר בלי ידיעת ר' חיים שוחט ועבר ושחט וטוען שלא נשבע כלל והוראתו ה' בשקר מחמת אונס דאי לאו דהידה לא ה' נותן לו ר' חיים כתב תעודה ופבלה על השחיטה. הנח"ס חיו"ד סי' ט' העלה דמכאן ואילך ממ"ג אסור

לוי **שאלה** שוחט שהעיד עליו עד אחד ששחט כהונן והוא מכחישו. בסימן א' פסק הש"ך דאותה השחיטה מיתרת לכ"א חז' לדירי'. וב"מ בחירושי הגרע"א. וב"ח ורש"ל וט"ז וכו"פ פוסקין דאותה השחיטה אסורה לכ"א. ואם השוחט שותק וער אומר ששחט שלא כהונן אותה בהמה וראי אסורה והשוחט אסור לי לשחוט עד שיחזור בתשובה. וכתב השמ"ח דאם נראה למורה שאמת הדבר לפי הענין השוחט כגון שיצא כבר שם רע עליו והעד בר סמכא יש להעבירו והעד אין להענישו בשביל הוצאת לעז כיון שכוונתו לש"ש והכל לפי ראות המורה. וכתב דג"מ דרוקא דלפי דברי העד המכחישי היתה השחיטה אסורה מן התורה אבל היכי דלפי דבריו נ"כ לא היתה השחיטה שלא כהונן רק מצד חומרא כגון שהי' פחות משיעור שהי' או שהי' בסוף השחיטה לאחר שחיטת רוב סימנים בודאי השוחט נאמן. עוד כתב דאם השוחט אומר בשעה פלונית שחט והעד אומר דלא זזה והשוחט חשוב כשנים נגד ע"א. וכתב השמ"ח דאם העד יודע יד' מירו באותו שעה השוחט נאמן כי על גוף השחיטה לא מוכחש בעצמו שהאמת עמו פשיטא דאסור לו לאכול משחיטת זה השוחט. אבל מן הסתם אין אנו צריכים להפרישו. מכ"ש היכי דנותן אמתלא:

לז **שאלה** אי פוסלין עפ"י קבלת עדות שלא בפניו להעבירו מאומנתו. בספר רשמי שאלה בס' כ"א אומר לעשות כן:

לח **שאלה** טבח שהראה סכיניו לחכם עי"ט ביה"ש והי' פגום וביום שני בא א' מב"ב שלא הי' יודע שהסכין הוא בחזקת פגום והולוכו לחכם אחר ובדק ומצאו יפה ושחט בו והניחו במקום המוצנע ואחר שעבר י' שעות לקחי הסכין מאותו חכם ומצאו פגום יש להטריף העופות ואין לנו להקל ולומר דאיתרמי דתקנו הסכין קודם ששחט זה ונתקלקל עוד הפעם. בית לחם יהורא ותב"ש בס' י"ח ס"ק ל"ח. ונראה דאפילו מצאו פגום במקום אחר:

לט **שאלה** שוחט מוחזק למומחה וי"ש ואירע ששחט רק הקנה בעוף וכאשר הובא העוף לבית הי' חי עדיין והחזירו לבית השוחט ושחט את הוושט העלה הנוב"י במ"ת סי' ב' דבשר אסור ואף הכלים שנתבשלו בו אסורים ואין מועיל בהו שיהיו מע"ל. והשוחט להעבירו על חרש או ב' חרשים לפי ראות המורה ולפי חזקתו ביראת שמים:

מ **שאלה** בשוחט שנחשד שאינו בודק הריאה כהונן. נוב"י במ"ת סי' ג' העלה דמותר לשחוט עופות דהחשד על דרבנן אין נחשד על איסור תורה. וכוונתו בדברבנן אין להחמיר בשביל חשד בעלמא ואפי' בהמות ששוחט ושוחט הגון עומד על גביו אין חשש:

מא **שאלה** שוחט שנכשל בבדיקת הריאה. נוב"י שם העלה דיש להקל באיזה תשובה ולא לרחותו לגמרי וגם מה דהטריף סירכא תלוי' י"ל אלו הרגיש איזה פגימה אחר שחיטה בסכין ותלה להטריף עבור סירכא. ואף דחשוד לאסור מספק אינו חשוד להתיר מספק ואין להעבירו לחלוטין רק חודש או ב' לאות לבני מרי שלא להקל באיסורין ואח"כ יתוודה על פשעיו ויקבל עליו לחיות נזהר היטב בבדיקת הריאה. ואם נהגו שם לסמוך על בדיקת פנים הוא לא יסמוך ועכ"פ שנה תמימה מחויב להוציא הריאה לחז' עד שיורגל היטב ויהי' מומחה נמור בבדיקה פנים שוב יהי' הנהגתו כשאר שוחטים:

מב **שאלה** שוחט שאסרוהו הקהל לאכיל משחיטתו. נוב"י מ"ת סי' ה' העלה דאם נכתב בכתב דאסור כשחיטת

וט"ו. ואם שחט הרבה בהמות ונגע בראשונה במפרקת והלך לו וראי אחרים אסורים דשמא נפגם במפרקת והוא לא יגיד כ"כ הפ"מ. ועוד כ' דמומר רגיל להתעלף אין לשחוט דאמירתו לא מהני כלום לכ"ע. ועוד כתב דמומר לטריפות בפ"א א"צ בדיקת הסכין דחשוד לדבר הקל אינו חשוד לדבר החמור ואם לא בדק הסכין תחלה אסור שחיטתו עד שיבדיקנו בסוף ונאמר לומר או דבסכין זה שחט. ודוקא בשעה או שתיים שלא הי' לו פנאי ללכת ולמצוא סכין אחרת בשוק אבל כשהי' לו פנאי יום א' יומים אין סומכין עליו. וכת' השמ"ח דבכה"ג נמי צריך שיעיד מי שנאמן באיסורין שבסכין זה הי' שוחט ובלא"ה אף בשעה או שתיים יש להחמיר כ"כ הש"ך. ואם באנו בגמר או שהי' איזה בהמות שחטות ועדיין היא שוחט והולך אמרינן בודאי בזה שבידו שחט הכל כ"כ הש"ך. ואין ליתן לכתחילה ע"ס שיבדיקנו בסוף. וכ' הב"ח דאפי' בדק הסכין בינו לב"ע לא יתנני בפני הרואים רק בבדיקת הסכין עור הפעם וה"ה אם אומר בפני הרואים בדקתי הסכין זה מותר ליתן לו כ"כ הש"ך. וכ' השמ"ח דעכשיו מחמירין שלא לאכול שום דבר מאכל ממומר אוכל נבלות לתיאבון וכ"ש שלא ליתן לו סכין בדוק לשחוט ולאכול ממנה ומי שעושה כן בכלל מומר יחשב ואפילו אם שוחט בחנם. ומי ששחט והוציא טריפה פ"א מת"י מותר לאכול אח"כ משחיטתו לפי ראות עיני הדיין באדם השוחט ובאיכא רגלי' לדבר מעבירים אותו. וכתב השמ"ח דאם רצה לעשות תשובה ולא עלתה בידו דינו כאלו עשה ואין חילוק בין ממונ' מקהל או לא ובין בשוחט לעצמו ובין בשוחט לאחרים ע"כ בס"י א' מה שהבאנו. והגרע"א כתב דאם הכחיש עדים שאמרו דשחט שלא כהוגן קודם שהוציא טריפה מת"י או דבשעת שהכחיש לא הי' רק ע"א ואח"כ צירף עם עוד א' בכה"ג ודאי לא נפסל:

נז **שאלה** אי שחט המומר זה בלב"ע בלי בדיקת הסכין. פסקינן בס"י ב' דאפי' נשבע שבסכין יפה שחט אינו נאמן דחשוד לא"ד. כ"כ ב"י ושו"פ:

נח **שאלה** מומר לתיאבון לא"נ אם שחט בלב"ע ויש עמו סכין יפה ושאינו יפה היאך הדין. פסקינן בס"י ב' דדוקא שידעין דאלו הסכנים היו עמו בשעת השחיטה אז הוא נאמן שביפה שחט ודוקא באומר דבסכין זה שחט דידע איזהו סכין יפה הוא דא"כ חיישין שמא בעיניו שניהם מוחזקים ליפה. וכת' השמ"ח דדוקא דאז ממה שנתבשלה בשחיטה היו מומר לתיאבון אבל אם אוכל מבהמה שמחה מאל"י או שקצים ורמשים שהם דברים מאוסים תלינן דלהכעיס ג"כ אוכל ולא מחמת רעבון גדול:

נט **שאלה** אם נמצא ביד מומר אנב"ל בשר ואומר דמומחה שחט לו. פסקינן בסימן ב' דאם מומחין בעיר נא"ל מומחה לי יפה שחט ואפי' בבהמה ג"כ נאמן לומר פלו' מומחה שחט לי שהביא הבהמה אצל השוחט לשחוט ואח"כ הביאו לביתו אע"ג דטורח רב הוא ולא כב"ח דאית' לו דבבהמה א"נ דטורח רב הוא ואם אומר שהביא השוחט אצלו ונמצא הבשר ברשותו לכ"ע דנאמן כ"כ הפ"מ. ואין כאן דעת הגרע"א אלא דאם לא נמצא כל הבהמה שחוט' רק בשר א"נ. וכ' הש"ך דאם יש מקולין ישראל נאמן בבהמה לומר מן המקולין שחוטתה לקחתי ודוקא דהי' בו ביום בשר כשר כ"כ בזול כמו בשר נבלה. ואם יש מקולין קבועים ואמר מכשרה קנתי ואף בלא אמירה כלל נמי נאמן דלא שביק וכו' ואפי' מקולין ישראל רחוקין קצת. כ"כ הפ"מ. ועוד העלה דצריך לומר דדוקא פלוני מומחה:

שאלה

אסור לשחוט בגבול ר"ח אך במה שכבר עבר נדון כעובר על שבועה וחרם:

נ **שאלה** אם מותר לשחוט פעם ראשון ביו"ט. השבות יעקב ח"א סי' כ"ג העלה דלכתחילה אין לשחוט ביו"ט שוחט שלא שחט מעולם:

נא **שאלה** אנשים שהחמירו ע"ע שלא לאכול משחיטת השוחט מסיבה ידועה להם כשמומנים להם קצת ב"ב לפעורת מצוה איך הדין. הורה להם הרדב"ו דאין צריכים לחוש שיגעילו הכלים:

נב **שאלה** באבל אי מותר לשחוט. בספר בית יעקב סי' נ"ח אומר לשחוט. ובחכמת אדם. בקונטרס מצבת משה התיר באם אין שם אחר ולאחר ג' ימים מתיר לקבל שור:

נג **שאלה** שוחט שנשבע שלא ישחוט עד שירשוהו הנכבדים. כתב הב"י סי' א' דכמו דאסור לשחוט כך אסור לבדוק הסכין וליתן לאחר שישחט בפניו ויבדקנו לאחר השחיטה: נד **עוד** שאלות בענין שיצא מכושל מת"י השוחטים ואינו בקי או שנמצא בו פסול. יענין בתשו' מהרשד"ם ומר"י מינץ ובשמים ראש סי' רצ"ט ובתשו' פרי תבוא' סי' י"ג ובתשו' כתר כהונה סי' כ"י כ"ו כ"ח וכ"ט ובתשו' בית אפרים חיו"ד סי' א' ד' ה' ח' ובתשובת ברית אברהם חיו"ד סי' א' עד י"א ובתשו' מים רבים חיו"ד סי' כ"ג ובתשו' שו"ת ציון סי' כ"ג ובתשו' השיב ר"א סי' כ"ג ובמאיר נתיבים ס"ס ל"ו וע"ו ובספר בש"א סי' א' וב' וס"י ו' ובתשו' יעב"ז ח"ב סי' קמ"ג וקס"ד ובתשו' אור נעלם סי' י"ד ובמאמר מרדכי סי' י"ז וס"י י"ח ובתשו' גאוני בתראי סי' י"ד וט"ו ובבית יהודה סי' מ"ד ובתשו' מהר"י בי רב סי' ב' ובת' מים עמוקים סי' כ"ו ובמטה יוסף סי' ג' ובתפארת צבי סי' א' וב' וכ' ובס"י ע"ב ובדברי שמואל סי' כ"ב ובש"י סי' מ"ד ובית יעקב סי' ק"ה ובתשו' הגרע"א סי' מ"ו:

סימן ב

נה **שאלה** אשחיטת גוי. פסקינן בס"י ב' דשחיטת גוי נבילה אפילו הוא קטן ויורע לאמן את ידיו והיא מומחה הוי נבלה מדאורייתא כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' בדק לו ישראל הסכין וע"ג דראה ששחט יפה אפ"ה אין זביחתו זבית' ונבלה הוא ועכ"פ מותר בהנאה. ובגר תושב דהיינו גוי שאינו עובר ע"ז דעת הש"ך דג"כ הוי שחיטתו נבלה ודעת הכ"מ וכו"פ דשחיטתו מותר מר"ת וכן דעת הגרע"א:

נו **שאלה** אשחיטת מומר לאכול נבלות לתיאבון. פסקינן בס"י ב' דבדוק סכין ונותן לו ואז מותר לאכול משחיטתו אפי' ישחוט בינו לב"ע ואפי' לא יאכל הוא ממנה תחילה דחייש אלפני עור היכי דיכול לעשות בהיתר בלי שום טרחה כ"כ הש"ך. ומיהו בלא בדיקת סכין אף שיש כאן בשר כשר מלבד זה הבשר ששחט עכשיו וקנה מבשר שלו ששחט אין ראי' דנימא לא שביק התירא ואכל איסורא ואסור כ"כ התב"ש ופ"מ. ובדיקת סכין דוקא מהני ביודיין שידע הש"ש ואפי' דיעבד באין יודעין בבירור שהוא מומחה אסור וצריך לבדוק קודם השחיטה אם הוא מומחה ואין ליתן לו ע"ס שיבדקנו אח"כ. ואף שיש בידו כ"ק ושכח לבדוק קודם ועכשיו הלך. דוקא בה"מ יש להקל. כ"כ השמ"ח. וכתב השמ"ח דלכתחילה יש לבדוק בסימנים כי שמא לא טרח לבדוק ובדיעבד בנחתך הראש בלא בדיקה כשרה ולענין לבדוק הסכין אחריו באם הסכין לפנינו יש לבדוק לכתחילה אחריו ולכסוף ג"כ ואי ליתא לפנינו שהלך לו הוי כנאבד הסכין וכשרה כ"כ ש"ך

נבלה כגון בושט או ברוב הקנה או גמר הפסול בדבר שעושה נבלה כגון שחט הכשר חצי הקנה וגמר הפסול והשלימו לרובו פסול אבל בהתחיל הפסול בחצי קנה וגומר הכשר שחיתתו כשרה אע"ג דק"ל דשהי' כ"ש פיסל בין בושט בין בקנה מ"מ משכח לדין כגון דתפס הקנה לברו בידו דכשר אצל דידן והיינו דאחר ראה ומעיד. ע"כ דתפס הקנה לבר ביד דאל"כ אין הפסול נאמן כן הוא פסק הש"ך. וכתב השמ"ח דאין להקל בכה"ג דאין אדם יוכל לשער מה דביר אחר וא"א לעמוד ע"ז רק צריך שאחר יתפוס הקנה והיכי דשחט הכשר הרוב ושחט אח"כ הפסול כשר. ודעת הש"ך דווקא בדלא שהה. והשמ"ח כתב דבין בשהה בין שלא שהה בכה"ג כשרה דנגמרת כבר השחיטה בבשרית. ואף דק"ל דשהי' במיעוט בתרא פוסל דווקא בחדא שחיטה אבל שחיטת פסול אינו מצטרף כלל לשחיטת הכשר. וכתב הפ"מ דה"ל עקור דגוי לאו בתורת שחיטה הוא כלל ומיהו בישראל פסול כמו מומר וכיוצא ודאי דיש לאסור במיעוט בתרא. ועוד כתב השמ"ח דה"ל אם שחט הפסול מיעוט הקנה והשלימו הכשר לרוב ואח"כ גמר הפסול נמי כשרה בח"מ:

סו שאלה ישראל ופסול או חזון בסכין אחד ושוחטין. פסקין בס"י ב' דכשרה. כ"ה דעת כה"פ דלא כב"ח דמחמיר. ומ"מ אפי' לדעת המכשירים. היינו באם הכשר הי' יכול לשחוט בלא סיעתו הפסול דאל"כ אין מקום להכשיר בזה. כ"כ הפ"מ וכ"ג מדברי השמ"ח. והב"י כתב דבזמנינו יש לאסור בוודאי: סח **שאלה** אשחיתת קוף קי"ל בס"י ב' דפסולה שנאמר וזבחת ולא קוף. ולא דמי לנט"י באו"ח סי' קנ"ט דיש מכשירין. ש"ה בנט"י דרבנן. כ"ג מדברי מ"א שם. והגרע"א מחלק דכה גברא הוי ובר זביחה לא הוי:

סט שאלה גר שחזר לסורו מחמת יראה וישראל שחט מחמת יראה שחיתתו כשרה. תשוב' רשב"א וריב"ש: ע **שאלה** שוחט אשר נטה למות וקרא לרב אב"ד להתוודות על חטאיו והרב ברק ומצאו שפוי ברעת מיושבת והתוודותו גלה דבנעוריו בעל ארמית ועתה נכשל בסת"י ואחרון הכביר שמצא כמה פעמים סכיני פגום אחר השחיטה והכשיר בהמה ואמר כי יצרו תקפו מחמת כובד ודוחק פרנסתו שיש לו שבר מכשרות והאיך הדין הבשר והשומן והכלים. הנח"ס חיו"ד סי' ד' העלה דבשר ושומן שנשאר לומר מרובה פריש ודהתירא הוא כה"מ למכור לגוי יש להקל. ובע"ג יחוש לעצמו והכלים דבוודאי נתבשל בהם איסורא את שאפשר בהגעלה יגעלו וכלי חרס דכלי שני תסגי להו בשיהוי מע"ל ויהי' טעם פגום אבל כלי ראשון שנתבשל על האש אין להתיר ויעשה תשובה. ומכאן ואילך לא ישחוט בלי עע"ג זמן רב עד שיספרם צדקתו בברור:

עא **שאלה** בש"ץ ושו"ב שבאה אחות אשתו ואמרה דממנו נתעברה ומתחילה הורה ואח"כ חזר וכפר ונותן טעם להיראתו. הנח"ס חיו"ד סי' ח' העלה להעבירו עד שיהא ב"ד ג' מומחים ויכדורו ואיך שיעשו כן יהא:

עב **שאלה** שוחט שהתוודה בחליו שזו כמו ר' שנים שהוא שוחט באותו ישוב וכשהי' עומדים ואצים עליו למהר לשחוט בין בעופית בין בבהמות כמה פעמים הרגיש בסכין פגומות קודם השחיטה. אך מחמת שמיהרו עליו ולא אימץ לבו נגר יצרו שחט בסכין פגום. הנח"ס חיו"ד סי' כ"כ העלה דאין לאסור השומן והכלים למפרע דהפה שאסר הפה שהתיר דאם לא לחצוהו שחט בסכין

ס שאלה אומדן להכעים היאך הדין בשחיטה. פסקין בס"י ב' דמומר להכעים אפי' בד"א כגון שאיסור והיתר לפניו ויש הנאה בהיתר כמו האיסור וחיחה ההיתר בידים ופושט ידו דוקא אל האיסור שמוזה נראה שכוונתו לכעוס או שאינו מאמין באותה מצוה ואין חילוק בין מ"ע לל"ת יעו' בפ"מ או"ח סי' ל"ז דמפלפל בזה. אלא היכי דמראה כוונתו להכעים הוא כגוי כ"כ השמ"ח ואפי' בפ"א נמי הוי כגוי ממש כ"כ רש"י מדינא ומומר להכעים הוי אפיקורוס כ"כ פסקין בס"י קנ"ח ואפיקורוס ג"כ שחיתתו נבלה ומומר לע"ז אפילו בצנעה ובפ"א הוי מומר לכה"כ ודינו כגוי. וכן אם חילל פ"א שבת בפרהסיא בפני י' ישראל או שירע שנפרסם מומר לג' עבירות מפורסמות הוי מסתמא מומר לכה"ת ואם ראינו נוהר בשאר הוי מומר לד"א ואם עבר על רוב מצות אף שנוהר בשאר רובו ככולו כ"כ השמ"ח. וכן מי שאינו ת"שש למצות שחיטה דאובל נבלות בלא תיאבון אע"פ שאינו עושה להכעים דינו כמומר להכעים:

סא שאלה אי בחילול שבת דרבנן הוי מומר. הבה"י כתב דאפי' דרבנן הוי מומר. ואין כן דעת פ"מ ותב"ש ופר"ח אלא דדוקא בדאורייתא הוי מומר. והגרע"א משווה דין זה לפלוגתא דר"ן ורמב"ם דרעת הרמב"ם דאפי' בחילול דרבנן הוי מימר וכן נוטה דעתו כנראה. והמשנת חכמים ה' ע"ז ג"כ חולק אבה"י והתשב"ץ ח"ג ענין מ"ג כ' דחילול שבת דווקא בעבורת קרע. והגרע"א הניח דבריו בצ"ע:

סב שאלה אשחיתת מומר לד"א משאר עבירות. פסקין בס"י ב' דמועד לבר זה והיינו בנ"פ או צריך בדיקת הסכין ואם לא בדקו לו סכין לא בתחילה ולא בסוף לדין אף לצורך גדול אסור ואפי' ביש לו כ"כ בפ"מ. אף דלענין פסילי עדות די בפ"א להיות מומר ובפסול עדות א"צ בדיקת הסכין. אף בפסול לעדות משום דאובל נבלות כיון שחשוד לאכול נבלות דינו כמומר לכך ואפי' בחצי כזית מיפסל מרבנן כ"כ הפ"מ. והש"ך מחלק בין של עצמו לאחרים דבש"ע אף בפ"א דינו כמומר ובש"א ואין לו הנאה ממנה נאמן ודוקא בהרבה פעמים לאחרים. ופקפק בזה הפ"מ ומ"מ מסכים לדבריו:

סג שאלה אשחיתת מומר לערלות. פסקין בס"י ב' דאם הוא ערל באיסור או הוי כמומר לע"ז אך בערל שמתו אחיו מ"מ דהיינו שנימולו כשהם גדולים או ביום השמיני וראו שנבלעו דמן ואח"כ מתו ומפני זה הוא ירא להניח למוץ עצמו דינו כישראל כשר. אבל אם אין שם יראה ואפ"ה אינו מל ה"ז מותר לערלות כ"כ הש"ך. וממילא לדין צריך בדיקת הסכין דמומר הוא שהרי בכל רגע הוא עובר בעשה. וכ"כ הפ"מ:

סד שאלה אשחיתת כותי. פסקין בס"י ב' דהאידנא דינו כגוי: סה **שאלה** אשחיתת צדוקי ובייסותי. פסקין בס"י ב' דלכתחלה צריך להיות עע"ג וצריך להיות מומחה ובדיקת הסכין. כ"כ הפ"מ. וכדיעבד בעע"ג ובדיקת הסכין כשר. אך בלא עע"ג רק יוצא ונכנס צריך להיות שיהי' ג"כ מומחה. ואכילת כזית לי מהני. כ"ז בצדוקים ובייסותים שבזמן הקידם. אבל באלו הקראים שבזה"ז שקלקלו מעשיהם יותר מאבותיהם ואינם אוכלים משחיטת ישראל שחיתתן אסורה. ואפי' ישראל עע"ג וראה ששחט יפה ובדיקת סכין. כ"כ הבה"י ושמ"ח ופ"מ:

סו שאלה בהתחיל הפסול וגמר הכשר השחיטה או להיפך. פסקין בס"י ב' דהתחיל הפסול בדבר שעישה אותה

כ"כ השמ"ח (ועי' במג"א סי' קנ"ח ס"ק י"ג דכתב דבזרק סכין לננוצה ושחט א"י לברך. ותמי' הוא לכאורה. אך אפשר מדמראה מקום לסו' קנ"ט לשחיטת קוף ע"כ כוונתו היכי דלא הי' כוונה כלל כגון ע"י דחיפה וכיוצא כמ"ש):

עט הגרע"א כתב דאף בנפלה מידו שלא בכוונה או מחיקו וכיוצא בו דשחיטתו פסולה. מ"מ לחומרא הוי שחיטה לענין או"ב. וע' בתשו' זכרון יצחק סי' צ"ו:

סימן ד

פ **שאלה** בשחיטה לשם דבר האוסר. שוחט לשם ע"ו אפי' מחשבתו לא היתה לעוברת בשחיטה זו אלא חשב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לע"ז הר"ז ז"מ ואסורה בהנאה. כן פסקינן בסו' ד' :

פא **שאלה** שחט סתם ואח"כ חשב לזרוק או להקטיר לע"ז. פסקינן בסו' ד' דהרה"ו ספק ז"מ וכתב רש"ל דמותר בהנאה רק באכילה אסור כ"כ הש"ך והגרע"א. וכתב השמ"ח דכל זמן שהדם או החלב קיים בידו ואומר דעתו לזרוק או להקטירו לע"ז חיישין למיפרע על השחיטה והיכא ששחט מתחילה בפ"י לשם מצות שחיטה דעת הש"ך דאפי' אח"כ זרק דמה לע"ז או הקטיר חלבה לא פסל אבל הט"ז פוסל אפי' בכה"ג:

פב **שאלה** ישראל ששחט בהמתו של גוי אפי' חשב הגוי לע"ז. פסקינן בסו' ד' דשחיטתו כשרה דזה מחשב וזה עובר לא אמרינן ואפי' שמע השוחט דהגוי חשב לע"ז מותר. כ"כ הש"ך. ואין לשחוט לכתחילה לגוי אם יודע שהגוי רוצה לחשוב לע"ז אע"ג דאין מחשבתו כלום מ"מ יש לחוש דהוא יגרום שהגוי יזרוק או יקטיר לע"ז ואסור לגרום זה ואם ברור לו שלא יבוא הדם והחלב להגוי מותר לשחוט ובליכא צורך גדול יש להחמיר גם בהא. וכל זה בגוי שרוצה לחשוב לע"ז אבל בסתם גוים מותר לשחוט לכתחילה דסתם אינם מחשבתם לע"ז. כ"כ השמ"ח:

פג **שאלה** אם ישראל השוחט חשב בשחיטה שהגוי בעל הבהמה שיזרוק לע"ז. פסקינן בסו' ד' דאסור באכילה דהוי כמתה מאלי'.

ובנהנא דעת הש"ך דיש להתיר. והשמ"ח כתב דאסור כיון דרצון ישראל בכך הוי הגוי שלוחו. אבל אם אין רצונו בכך רק שוחט לשם השם אפילו יודע שכל שחיטתו יזרוק הגוי מעצמו לע"ז אין לאסור בהנאה. ועוד כתב השמ"ח דאם ישראל השוחט חשב שישאל יזרוק מהדם לע"ז או להקטיר אסורה בהנאה אע"ג דהישראל בוודאי לא ישמע לו מ"מ מחשבתו מחשבה כאלו חשב שאם חבירו לא יעשנה יעשה הוא בעצמו:

פד **שאלה** ישראל ששחט בהמת חבירו לע"ז. פסקינן בסו' ד' דלא אסרה דלעזרי' קמכווין. אך באכילה דעת הר"ן והט"ז דאסורה והב"ח ותב"ש מתירין אף באכילה. ובשותפות מחמירין באכילה. כן דעת השמ"ח והגרע"א. אך בהנאה יש להתיר בה"מ:

פה **שאלה** השוחט לשם הרים ונבעות לשם חמה ולבנה כו"ם ימים ונהרות. פסקינן בסו' ד' דבלא נתכווין לעובר' אלא לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים הגוים אסורה רק באכילה אבל ז"מ לא הוי דהרי לא הוי אלהיהם ופשיט דמותר לעלות על ההר וישחוט שם. כ"כ הט"ז ותב"ש:

פו **שאלה** בשוחט שאירע לו סיבה איומה דבזק ובא גוי אחד ואמר לו שילך עמו ליער בלילה ויקח עמו תרנגול שחור

בסכין ברוק כדון ממילא איכא רוב דכשרות להכי אין להטריף למפרע:

עג **עוד** שאלות השייכים לסו' זה. ע' בס' בש"א חיו"ד סי' ה' וט' ובתשובות בית יעקב סי' קל"ח ובתשו' פאר הדור לרמב"ם סי' קי"ב ובתשו' רדב"ז החדשות סי' כ"ד ובתשו' בית אפרים חיו"ד סי' נ"ז ובתשו' הרא"ם סי' ט' ובס' חומות ירושלים סי' הע"ר ובתשו' הרא"ם סי' בהשמטות לדר' כ"א ובתשו' רמ"א סי' ב' הביאו הט"ז בסו' קפ"ה ס"ק ב' ובנוב"י מ"ק חיו"ד סי' ל"ו וסו' נ' ותשו' חת"ס חיו"ד סי' א' וה' ותשו' הר המור סי' ט"ו ובתשו' הרי"מ חיו"ד סי' ה':

סימן ג

עד **שאלה** אי שחיטה בעי כוונה. פסקינן בסו' ג' דשחיטת חולין א"צ כוונה אפי' מתעסק בעלמא לחתוך או זרק סכין לננוצה בכותל ושחטה כהלכתה כשרה. וזרקא בסתם אבל אם כוונתו בפ"י לנחור ולעקור ועלתה בידו שחיטה הגונה פסולה. והא דכשר בלא כוונה דווקא דידעינן דלא החליד דהיינו דראינו דהנוצה או השער חתוכים דוודאי לא החליד. וזה לא חיישין שמא לא שחט הרוב בעיף וע"י הפירכוס ונפילת העוף נתרחב השחיטה ונעשה רוב. והב"ח מחלק בין אי נמצא כולו שחוט לא חיישין וברוב חיישין. והש"ך בסו' כ"ה מחלק בין קנה לוושט דבקנה חיישין להרחבה דדרכו בכך לא בוושט. והלבוש וט"ז ופ"ח מכשירין בכל גונוי ברוב. והשמ"ח נראה דמסכים לחילוק דב"ח בסו' כ"ה ואפי' הפיל הסכין בידו או ברנלו שלא בכוונה כלל ושחט שחיטתו כשרה דשחיטת חולין א"צ לא כוונת שחיטה לשם השם ולא כוונת חתיכת סימנים ואף לשם חתיכה בעולם כמו דלנוצה בכותל אלא אפי' הפילה במתכווין הוי שחיטה. ומ"מ אם נפלה בלא כח גברא מידו או מחיקו שחיטתו פסילה דזובחת הוי לכה"פ כמו ועשית. ואם נפלה מעצמה ע"י רוח מצוי' או חי' ועוף כ"ע מודו דפסולה. ואם הי' סכין בידו ופתח ידו או בחיקו ועמד ונפל מאליו שלא הי' כח גברא אלא הסר' כת לענין שחיטה פסול אף דא"כ לענין נזיקין. כ"כ שמ"ח ופ"מ:

עה **שאלה** זרק סכין בכותל והי' שם עוף ושחט בהליכתו וחזירתו מן הכותל לאחריו השלים השחיטה. הפ"מ אוסר השחיטה ואפי' בבהמה כיון דבעוף וודאי יש לאסור דאיכא ב' חששות חדא חלרה ושחי' דשיעור שהי' מעט ומפני זה גם בבהמה טריפה:

עו **שאלה** זרק סכין והכה בכותל ומכה ההכאה חוזרת לאחריו ושחטה בחזירתה כשר דכת הראשון הוא. וכן אם זרק סכין למעלה והלכה לצדדין ושחט גמי כשר דמכוחו הלכה דאי לאו כחו היתה יורדת למטה כנגדו. ולכן אם זרקא למעלה ואחר שעלתה למעלה יורדת למטה כנגדה ושחטה בירידתה פסול. כ"כ השמ"ח:

עז **שאלה** שאלה אם לא כיון לשום דבר רק נכשל ירו בסכין והפילו בלא כוונה ושחטה. בסו' ג' נראה דשחיטתו פסילה וה"ה אם בשינה דחף לסכין או בהקיצ' בלא כוונה כלל גמי פסול וכ"ש אם רחפו גוי וכדומה לו על הסכין והלכה ושחטה דפסול ואפי' אם ישראל רחפו יש להחמיר. כ"כ השמ"ח:

עח **שאלה** זרק אבן והכה בסכין והלכה הסכין ושחטה. פסולה שחיטתו מספק דכה כחו הוא ורילמא לאו ככחו דמי

התב"ש וכו"פ. והרש"ל כתב דרוקא כשאנו לפנינו בעינן נודע אבל אם הוא לפנינו ואומר שמחויב הודאת בע"ד כמ"ע ופסולת. אבל הב"ח חולק עליו וכן הסכים הש"ך. והט"ז מחלק דאם הוא אומר שכבר עבר עבירה וראי משקר דאם הי' אמת כבר הי' מוציא הקול כדי שיתבייש ויתכפר אבל אם הוא בענין שאפשר שלא נודע לו ע"ע אי' שאפשר שעתה עשה ווראי אמת הוא. וכתב הפ"מ לרש"ל יש כח בשלו לאסור אפי' לאחרים וה"ה בהמת שותפות אוסר גם חלק חבירו ולכ"ח שרי:

צנ שאלה שוחט תרנגולים ואווזים ובנ"י גדולים ותורים קטנים לשם קדשים. פסקינן שם דשחיטתן כשרה דאינן ראויין להקרבה אבל תורים גדולים ובנ"י קטנים אסור כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דתחילת הציתוב בזה ובוה פסול. וכתב התב"ש דשחט תורים לפסח ובנ"י לאשם וכדומה כיון דמינן קרבן נינהו הוואה יטעה ואסור. וכתב הכו"פ דבעי"כ שאלהי' אחד במינן אם יקח תורים לכפרה ולא הסכים כי באמרו זו כפרתי משמע עולה נ"כ לכפרה ותורים כשרים לעולה. ועוד כתב הכו"פ דאם אומר לעולה אשה כשר שאין בא נדרבה אם לא שידוע שיש לו אשה:

צד שאלה ב' ששיחטין ואחר נתכוין לדבר הפסול. פסקינן בס' ה' דבין שאוחזין בסכין א' בין שכל אחד סכינן בידו ונתכוין אחד מהם לשם דבר הפסול או אם שחטו וא"י ונתכוין אחד מהם לשם דה"פ והפסול שותף ג"כ הוא פסול אע"פ שכחו של הכשר לבדו מספיק לשחוט ואין הפסול מסיע לו מ"מ כיון דגם הוא שוחט באותו פעם אוסר כ"כ הט"ז. ודווקא בעינן שיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבלה וכדלעיל בס"ס ב' וכו"ש שאם שחט רובא בכשרות ואח"כ נמר הפסול דוראי כשר כ"כ ש"ך. אבל התב"ש החמיר במיעוט קמא דקנה. והפ"מ מחמיר בכל ענין מפני מראית העין:

צה שאלה בהנ"ל ואחד מהם נתכוין לשם דה"פ וא"ל בה שותפות. בס' ה' מובא ב' דעות אי יוכל לאסור של חבירו בכה"ג ואנו מחמירין כדעת רמ"א משום מ"ע. וכתב הט"ז דאם יש עיר צד להקל כגון בתערובות יש להתיר. וכתב הפ"מ דרוקא חתיכה חי' ושאר קולות אבל לא בענין אחר: **צו ועי'** במג"א סי' תס"ט ובתשו' כנסת יחזקאל סי' י"ח ובתשו' חינוך בית יהודה סי' י"ז:

סימן ו

צז שאלה כמה שוחטין. פסקינן בס' ו' דבכל דבר התלוש שוחטין כגון בסכין או בצור או בקרימית של קנה האגס ובשן וצפורן דוקא ביחיד אבל בשנים שחיטתן פסולה. כ"כ הש"ך. וביחיד אפי' עדיין קבוע כגון שן קבוע בלחי או צפורן קבוע ביד כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאם מחובר לדבר המסכים כגון שן מחובר לראש שלם וכ"ש לגוף שלם אע"ג דמת ה"ל מחובר עדיין ופסול דיעבר דאורייתא הב"ח. ובל"י כתב בשם הרמב"ם דראשון ראשון קודם הנ"ל כגון סכין קודם לצור וציר לזכוכית וזכוכית לקנה. אבל האחרונים חלקו עליו כ"כ הפ"מ. וכל הנ"ל צריך להיות פיהם חר בלא פגם ובצור דוקא כשר באין קסמין קטין נכדלין וצריך בדיקה לאחר השחיטה והבדיקה מעכב אפי' קודם שחיטה בדם יברור הוא שלא הי' נתון קסמין הימנו מ"מ הבדיקה דלא"ש מעכב דרילמא בתוך השחיטה ניתו קיסמין וניקב הסומן כ"כ הט"ז ותב"ש וכו"פ דלא כש"ך. ובזכוכית כתב הש"ך דלעולם כשר והפ"ח וכו"פ מחלקין בין זכוכית רק לקשה דבקשה

שחור וישחוט אותו קודם חצות ויאמר בשעת שחיטה ויכוין מה שיאמר לו הגוי ואח"כ יבשל התרנגיל ויאכל ממנו השוחט והשוחט ההוא בריא רק בכל רבע שנה אירע שעה או שתיים כמו נכפה ר"ל. אוסר חבל"י מכמה טעמים חדא דמי יימר דתהני לו הרפואה. ועוד דהוי בשוחט לשם הר ואפי' לרפואה שחיטתו פסולה:

פז שאלה בשוחט לשם שרים מכל הנך דלעיל. פסקינן שם דאסור בהנאה דאפי' לא נתכוין אלא לרפואה אסור בהנאה מדרבנן. וה"ה אם שחט לשם כ"ד בעולם שאינו מחובר לרפואה ואינו בע"ח אסור בהנאה. כ"כ השמ"ח. וגם לחמה יש לה שר וכ"כ ללבנה ואם אמר לשריהו אסור בהנאה:

פה שאלה כגון ישמעאלים דיש להם חק בשחיטה להפוך פנים כנגד מורת. פסקינן שם דאינו רומה לשוחט לשם הרים דזה מחשב יזה עובר לא אמרין וכשרה שחיטתו. אך ראוי לבטל המנהג הואיל דמקפידים ע"ו. וכתב הט"ז דאפי' משום מר"ע אין לאסור דהרואה יאמר דאיתרמי לי אותו צד. ומדברי הטעם דפ"ת נראה דאפי' אי ישמעאלים נופי' שוחטים מותר בהנאה:

פט שאלה אשוחט שחתרו בו ועבר התראה. פסקינן שם דה"ל אסור כשאר מומרים ואסור כה"ג אף בהנאה. כ"כ הט"ז וש"ך ושמ"ח:

צ יעין בס' נחלת עזריאל חולין דה מ"ב ובס' באר יעקב ובתשו' תפארת צבי תיו"ד סי' ע"א ובתשו' רדב"ז החדשות סי' קס"ב:

סימן ה

צא שאלה השוחט לשם קדשים שמתנדבים ונודרים כמותם. פסקינן בסימן ה' דאפילו היא בעלת מום שחיטתו פסול' דפעמים אדם מכסה מומה ואינו ניכר ואפי' אינו מכוס' אסור משום לא פלוג. כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' גדולים וניכרים כגון חסור יד או רגל ולא הי' מכוסה בשעת שחיטה ג"כ אסור משום ל"פ. אבל מש"ך משמע דשרי בגדולים כ"כ הפ"מ. ועוד כתב השמ"ח דכיון דבשעת שחיטה אימר כן קי"ל דע"י מעשה אסור אף שאינו שלם וכ"ש אי אית לי' שותפות בגוף וכגון לשם עולה לשם תודה לשם פסח או לשם אשם תלוי ואפי' במוצאי יוה"כ או בערב יוה"כ כ"כ הב"פ. ובעולה אע"ג דלא אמר לעולתי כ"כ הט"ז. אך כתב הפ"מ דעכ"פ צריך שיאמר לעולה בלמ"ד דמשמע שמתפס וה"ה לקרבן נזיר אסור וה"ה שלמים כ"כ הפ"מ. וכתב השמ"ח דקרבן נזירות ואומר לנזירתי אפי' הוא טמא ואפי' רואין ששותה כל היום יין ומטמא למתים אפ"ה כיון שנזירות בר נזיר וניכר היא אסור דטעו אינשי ואמרו דהאי נמי נזיר הוא. וה"ה אם אומר לשם אשם נזיר ג"כ פסולה דאמרי אינשי דלשם אשם נזיר טמא הוא דאיתיי:

צב שאלה השוחט לשם קדשים דאינן כאים כנדר ונדרבה פסקינן בס' ה' דשחיטתו כשרה כגון לשם חטאת או לאשם ווראי או לבכור או למעשר או לשם תמורה. ודוקא כשאין לו זבח בביתו אבל אם יש לו זבח בביתו ואמר לשם תמורת זבחי פסול. וכתב הפ"מ דכפי הנראה דפסול ואסור אף בהנאה ואם נודע שעבר עבירה שחייב עלי' חטאת או אשם ואומר זו לחטאתי או לאשמי אסורה באכילה. ובכל סי' זה הוזכר פסולה או אסורה היינו באכילה כ"כ השמ"ח. ולדעת הש"ך דוקא פסול באומר לחטאתי דהיינו למ"ד ויו"ד. ולדעת הט"ז העיקר היו"ד וכן הסכים

אם הדרך העולם שלא להניחו כגון נעץ סכין בכותל סתמא לא ביטלו עד שיבטלנו בדעתו ואם הוא דבר שדרכו להניחו כגון ששתל קנה בארץ או צור בכותל סתמא בטל. וכתב הפ"מ דהאידנא אין נוהגין לשחוט רק בסכין:

קג **שאלה** נעץ סכין בכותל או בדבר התלוש והעביר הצואר עד שנשחט. פסקינן שם דשחיטתו כשרה בצואר בהמה למטה והסכין למעלה אבל אם הצואר למעלה והסכין למטה אפילו אומר ב"ל שלא דרסתי שחיטתו פסולה משום שמא ידרוס פ"א דקשה מאוד לזהר. כ"כ הט"ז ואין חילוק בבהמות וחיות בין בגסות בין ברקות וכן בטלאים וכדומה אין חילוק ואסורים לעולם. וכן בעופות אין חילוק בין קטן לגדול שכל העופות קלים בטבעם ולעולם מותר אף בצואר למעלה פ"מ ותב"ש. ואם תופס הסכין בידו אפילו צואר הבהמה למעלה מותר בדיעבד ולכתחילה יש לאסור וכן בעוף דמותר לעולם דווקא בדיעבד כ"כ ש"ך וכו"פ והגרע"א דלא כפ"ח. וכתב הכו"פ דכ"ז דווקא במוליך ומביא הצואר על הסכין שבידו אבל אם מו"מ הסכין על הצואר יהי באיזה צד ורוח ואופן שיהי קרוי סכין למעלה והשם"ח מטריף אף בכה"ג בבהמה. ואם ראשי קשורים למעלה או לעולם כשר ואפי' בבהמה וכל דכיוצא בו דליכא בכה"ג חשש דרסה. וכתב עוד התב"ש דאנן בדורות אלו לא שפיר כלל למיעבד כן לכתחילה בשחיטת צואר למעלה והלואי שישחטו כהוגן בהבערת סכין על הצואר או מתחת לצואר וראש הנשחט יהי קשור היטב למעלה באופן דאי אפשר לו להכביד על הסכין:

סימן ז

קד **שאלה** הקובע סכין בגלגל אם מותר לשחוט. פסקינן בס' ז' דבגלגל שהוא מסבב בידו או ברגלו בדיעבד כשר אבל לכתחילה לא כ"ד מהרש"ל וב"ח והש"ך ופ"מ. וכתב השם"ח דבדיעבד אפי' אם אחר שהתחיל לגלגל סר ידו והרי מתגלגלת מכה זה כמה פעמים והוא כבר סר ידו והשחיטה נעשה בסיבוב אחרון מ"מ הכל מכחו בא וכשרה. ודוקא דגלגל הוא תלוש מן הקרקע דאל"כ הוי תלוש ולבסוף חבירו ונ"מ לענין נשרש. ואם הגלגל של מים הוא ושם הצואר כנגדו בשעה שסבב ונשחט שחיטתו פסולה דבעינן כח גברא. ואם פטר המים עד שבאו וסבבו את הגלגל ושחט בסביבתו ה"ו כשרה בדיעבד שהרי מכה אדם בא ודווקא בסביבה ראשונה אבל בסביבה שני' שחט פסולה דמכה המים בהלכות ולא מכה אדם. ובסביבה ראשונה דכשר ג"כ צריך להיות שלא יהי' במקום שהדות נושג בו כי הרוח מסייע ולא מכה אדם בא כ"כ הכו"פ. וכ' השם"ח דדוקא שהגלגל סמוך לרף המעכב את המים דמיד כשהסיר הרף תיכף ומיד באו המים וגלגלו ושחט אבל אם הגלגל רחוק קצת מהרף כבר פסק כח האדם בבא המים לגלגל ואפי' בסביבה ראשונה השחיטה פסול דאורייתא:

סימן ח

קה **שאלה** כמה שיעור סכין. פסקינן בס' ח' דלכתחילה בין בבהמה בין בעוף אין לשחוט אלא בסכין שהוא כשיעור ב' צווארים של אותו דבר ששחט כ"כ הש"ך. ומיהו אנו נוהגין כרמ"א ב"ד אצבעות ר"ל י"ד רחבי אגודלים. ודוקא לבהמה אבל לעוף אין ליכא סכין גדול כזה שמכביד ויבא לדרסה. אבל אורך ב' צווארי עוף ההוא וקצת יותר ובדיעבד אם ברי לו שלא דרס כשרה ואפי' לכתחילה לצורך. גדול ובלבד שיוהר היטב. כ"כ

דבקשה מותר לשחוט וברך אסור דג"כ קסמין נבדלין שייך ב' ובשאר קנים אסור לשחוט:

צח **שאלה** סכין שצדו אחד מגל וצדו א' יפה. פסקינן שם דלכתחילה לא ישחוט בו אפילו בצד היפה גזירה שמא ישחוט בצד אחר ואפי' בשעת הדחק ועשה חיבר בצד מגל כ"כ השם"ח ובדיעבד מותר ואפילו בלא עשה שום חיבר. וה"ה אם יש פנימה בסכין ארוכה ונשאר בה שיעור שחיטה בלא פנימה אסור לשחוט לכתחילה אפילו במקום היפה ובכריכת מטלית על הפנימה. ואם שחט בלא כריכת מטלית על הפנימה ואמר ברי לי שלא נגעתי בפנימה ג"כ שחיטתו כשרה. ודוקא בידע קודם שחיטה שהיתה פנימה אלא שנותר ממנה אבל בלא ידע בה כלל אפי' אמר ב"ל לא מהני אף בדיעבד כ"כ הט"ז. ובלא ב"ל לעולם לא מהני אף בדיעבד אף בכריכת מטלית. כ"כ הפ"מ:

צט **שאלה** ביו"ט דא"א להשחית הסכין או בחול בשעת הדחק איך הדין לשחוט בסכין. בכריכת מטלית על הפנימה פסקינן שם דמותר. אך דוקא בעי בסכין חוץ לצואר כמלא צואר בלא הפנימה אע"ג דק"ל בס' י"ח ובס' כ"ד כשמוליך ומביא סני בסכין כ"ש אפ"ה בעינן הכא שיעור כמלא צואר ח"ל בלא פנימה ככהולכה לבד או בהובאה לבד דחיישינן אם יוליך ויביא עי"כ ינתק המטלית ממקום הפנימה וישחוט באותו מקום כ"כ הש"ך. וכתב השם"ח דה"ה בסכין קטן ע"י הולכה והובאה דק"ל דבכ"ש אפ"ה ביש עוקץ או כדומה פסולה שחיטתו אף דיעבד ואפי' באומר ב"ל דשמא מתוך קטנותו נשטט מהצואר וניקב הסימנים ולא מהני כריכת מטלית או תחיבת קיסם כדמהני בסכין גדול. ועוד כתב התב"ש דאם שחט בהולכה או בהובאה לבד בכריכת בכריכת מטלית בעינן ב' צווארים מקום המטלית. וצריכים להזהר לעולם שלא יהא כרוך. צד העב. יותר מצד קדק שמא יבוא לירי חלדה. תב"ש בסמין כ"ד והגרע"א. ואי איכא ב' פנימות והמקום השחיטה נשאר בין הפנימות דינו כפנימה אחת אך בפנימה אחת אם אמר ב"ל מהני אף בליכא שני צווארים ובב' פנימות לא מהני רק בשני צווארים. וכתב הבל"י דבדיעבד מהני אף בלא כריכת מטלית רק באחיזת הפנימה בידו דלא כדעת הכלבו:

ק **שאלה** ביו"ט לשחוט בסכין שיש לו עוקץ חד בראשו או בחול בשעת הדחק. פסקינן שם דבחול בשעת הדחק או ביו"ט מותר לשחוט ע"י שיתחוב ראש העוקץ בקיסם או לפת או צנזן להכירא וא"ל יתחוב דבר כבד משום חשש דרסה. ובדיעבד כתב הט"ז דאפי' בלא תחיבת קיסם מהני וכשר. וכפי הנדאה מרש"ל בחול ע"י קיסם אף בשעת הדחק אסור ובדיעבד שכתב הט"ז דשרי ה"ה דלא צריך לומר ברי לי שלא חדלתי. והפ"מ כתב וצ"ע בזה:

קא **שאלה** השוחט בדבר המחובר לקרקע או לגוף כגון שן וצפורן המחוברין לבהמה. פסקינן שם דשחיטתו פסולה מדרשא דויקח את המאכלת. וכתב הפ"מ דשחיטתו נכלה מה"ת. והגרע"א מכשיר שחיטת צפירן המחובר לבהמה: קב **שאלה** בתלוש ולבסוף חבירו. פסקינן שם דלכתחילה לא ישחוט ובדיעבד שח"כ ואם בטלו דעת כל הפוסקים דאסורה שחיטתו. הב"ח וט"ז וש"ך ולח"פ ותב"ש. ובנשרש בארץ ולא בטלו כתב הט"ז דג"כ אסיר אך בלא בטלו שדעתו לעקרו לכתחילה ל"י ובדיעבד ש"כ. וכתב השם"ח דבסתמא שחברו ולא אסיק אדעתו אם להניחו או לעקרו יש לנו להבחין

ורואין בעין חוט שחור וקבל יוכל לבוא לידי עקירה כ"כ הבל"י. ובריעבר מותר ברשומי' וכיוצא בו השכיחים ושוקעים כ"כ רש"ל וט"ז ופ"ח אבל בכלוטים כתב התב"ש דכ"ע מודים דאסור אפי' ריעבר ורחוק מהחור. והב"ה כתב דיש למחות בהשוחטים שלא יהי' בסכין שום רושם מן הצד:

סימן י

קוב שאלה סכין של משמשי ע"ז. פסקינן בסי' י' דבין חדש שלא נשתמש בחמין אלא שחתך בה בקעת לע"ז אי' ישן שהכשירו בענין שאין בו משום געולי גוים רהינו בהנעלה וטבילה. וביש בו נומות צריך ליבון כמבואר באו"ח סי' תנ"א או בהשחוח. מותר לשחוט בהמה בריאה אפי' לכתחילה דהוי מקלסל כ"כ הש"ך וגם ע"ה הוי מקלסל כ"כ התב"ש ופ"ת וכו"פ אפי' אינ' עומדת רק לבשר לכר מ"מ מותר לשחוט דהוי מקלסל דקודם השחיטה הו"ל קונים הרבה ולאח"כ אין לו קונים כ"א הצריכים עתה לבשר כן הניח התב"ש דין זה בצ"ע והפ"ת נוטה להתיר. מיהו השוחט בשבת חייב. זכן נבי המורדר הנאה אסור לו לשחוט דלא הוי קילקול כ"כ הט"ז והנה"כ השיג עליו בסי' רכ"א. וטוב לטבול לסכין ש"ש בלא ברכה או עם כלי אחר כ"כ הפ"מ ואם חתך בו שום דבר מאכל קודם השחיטה נראה מדבריו לחה"פ סי' ק"כ דיכול לטבול בברכ'. וחתך בו בקעת. היינו להקטיר עלי' וכ"ש אם העצים עצמן תקרובות או איזה עבירה. והט"ז כת' דאפי' נשתמש בשום דבר לע"ז אך לא נשתמש בחמין אין כן איסור ממה שבלע אלא מצד משמשי ע"ז. וכל הפר"ח וכו"פ דאם חתך בסכין עץ שאח"כ ישפו לאותו עץ להיות ע"ז לא נאסר הסכין. וכתב השמ"ח דאם בחתיכתו גמרה לע"ז דהיינו שנעשה העץ ע"ז ע"ז אסור הסכין. דשימוש יע"ז באין כאחד והוי משמשי ע"ז:

קיג שאלה לשחוט בסכין של משמשי ע"ז בהמה מסוכנת. פסקינן שם דאסור לשחוט שהוא מתקן. וכתב השמ"ח דה"ה או שטיפולו מרובה משכרו וגדולו או דאיסר בשרא טפי מדמי רדיא כל כה"ג שיה לא"ש יותר מבחי' הוי מתקן ואסור. ואם עבר ושחט מסוכנת וכיוצא בו אסורה כל הבהמה בהנאה עד שיושלך לאיבוד כדי הנאה דהיינו כדי שכן סכין לשחוט בו והיא מותרת אפי' באכילה. וכתב השמ"ח דכ"כ מותר למוכרה לגני חוץ מדמי הנאת איסור שבו והא דרי בהולכת כדי דמי שכן הסכין לוי' דוקא כשהי' אפשר לו לקח סכין אחר ולקח זה דלא נהנה כ"כ אבל אם לה"ל סכין אחר כ"א זה א"כ הנאתו מרובה צריך להשליך כל מה ששוחט עתה יותר מבחי' בהיותה מסוכנת או כדומה שזו היא הנאת הסכין. וכתב מהרש"ם דשכר סכין אינו מניע לשוחט פרוטה יפחות משו"פ לא חשובה הנאה (ונראה עכ"פ דבאין לו סכין אחר מורה דהוי הנאה גדולה) והגרע"א ו"ל הניח בצ"ע דין זה אי מותר בריעבר בהולכת הלי"ה מטעם אע"ל ובתשו' זכרון יצחק סי' צ"ח ג"כ מסופק בזה:

קיד שאלה בסכין ש"ג היאך הדין בשחיטה. פסקינן שם דלכתחילה לא ישחוט אפי' באב"י רק בהנעלה או בהשחוח ברחיים אבל נעיצה לא מהני כ"כ הש"ך ומתברר בסי' עכ"א. ובריעבר אם ל"ה בה נימות וניצו בקרקע קשה י"פ ולא בציר מ"פ זא"ז ואח"כ שחט בו מותר ודוקא באב"י אבל בב"י אף נעיצה ל"מ וצריך קליפה כ"כ הט"ז וש"ך. ואם שחט בלא שום הכשר יקלף ביה"ש ואפי' בידוע ונראה לעין דנקי הוא כיון

כ"כ הפ"מ וכו"פ ג"כ מסכים דבעוף א"צ שיעור זה די"ר אצבעות. ולדינא בריעבר אם שחט בהולכה ובהובאה אפי' בסכין כ"ש רק שלא יהא דבר רק שנוקב ואינו שוחט כמו ראש האיזמל הקטן וכיוצא בי ואפי' בריעבר פסול כ"כ התב"ש ופ"מ. ובהולכה או בהובאה לחור צריך להיות שיעור ב' צווארים ואפי' ראה שנשחטו הסימנים קודם שעבר כל הסכין כשר כיון דבשעה שהתחיל לשחוט הי' בסכין די שחיטה בלא דרסה לא כיון לדרוס וחידור הוא שמיחר לשחוט. אבל אם לא הי' סכין ארוך כדיני ושחט ע"י הולכה או הובאה לחור פסול מדאורייתא ואפי' אמר ב"ל שלא דרסתי לא מהני. אבל אם נתכווין לשחוט בהולכה ובהובאה כדיני בסכין קטן אע"ג דנשחט בהולכה או בהובאה כ"כ השמ"ח. ואם שחט בהולכה או בהובאה לחור בלא ב' צווארים יהתיו הראש יש להטריף בבהמה ובחי' כיון דעצם קשה יש לחוש שנעשה בדרסה. ובשוחט ע"י הולכה והובאה כה"מ יש לסמוך באוזוין ובתרנגולים בריעבר להכשיר אפי' בפחות מכדי צוואר קצת רק שלא יהא רק ביותר. אבל בעופות הקטנים כתורים וכו"י אפי' שחטו כמלא צווארו אינו כלל בנגר סכין רק נוקב הוא. ואין להכשיר אף בריעבר כ"א כמלא ב' צווארים דהנשחט הקטנים יכב"ז לא מהני אפי' אומר ב"ל שלא דרסתי:

קז שאלה קנה סייף מתליין שרן בו נפשות ונתן לאומן לתקנו לסכין של שחיטה. הלחה"פ מצריך טבילה לאותו סכין. והכו"פ והפ"מ אוסרים לשחיטה אם לא בהנעלה או בא' באש כ"כ הפ"מ. יע"י בתשו' יעבץ ח"ב סי' קנ"ח שהשיג ג"כ אלחה"פ וכתב דמ"מ חושש אני בבשר שנשחט בסכין זה משום איסורי הנאה. וזר כתב שדיני כדין סכין של משמשי ע"ז דאסור לשחוט בה מסוכנת וה"ה בזה:

קח שאלה שוחט שלא ירע מרמו שיעור אורך י"ד אצבעות איך הדין. הב"ה כ' שם דהעביר אותו שוחט והפר"ח בק"א השיג עליו. והתב"ש בסי' א' סובר כב"ה מאחר שעתה סדר שחיטות סדורית ושגורות בדפוס א"כ חזינן שאין לימודו עולה יפה שאין חזור ע"כ ראוי לקנסו:

קט וע"י בספר זבח שמואל סי' שס"ח:

סימן ט

קי שאלה השוחט בסכין מלובנת. פסקינן בסי' ט' דשחיטתו פסולה ואפי' בידע דמלובנת ג"כ אסרינן דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם שתשחוט רוב הסימנים ישרו הסימנים שהוא טריפה קודם שחיטה ובושט נקובתו במשהו ושריפה כניקב. כ"כ הש"ך כרעת עט"ז וב"ח. ובתופס הקנה לברו בעוף באופן שלא נגע בושט כלל כיון דפסוקת הגרגרת ברובו א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר ואח"כ לא איכפת לן השריפה כ"כ הפר"ח ודג"מ יהגרע"א ז"ל נראה מדבריו וטעמו דמצריך קליפה ובריעבר לעולם מותר בידע. אמנם הכו"פ ותב"ש חולקין. ויש לאסור אף בה"מ. אך בשוחט בסכין יפה אלא שיש פנים בצדדיו ותפס הקנה לברו בעוף ושחט נראה לענ"ד דיש להכשיר אף בלא ה"מ. אך למעשה צ"ע כ"כ הפ"מ ובסי' י"ח אי"ה נדבר מזה. ושיעור מליבן פשוט דצריך שיהי' קש נשרף בהתום אבל זולת זה יש לסמוך אמקליין כ"כ הכו"פ. והשמ"ח כתב בכדי שתהא יד סולדת:

קיא שאלה אסכנים שרשומין מהאומנים איך הדין לשחוט. שם מובאר באחרונים דלכתחילה אין לשחוט היכא דאפשר בסכין שיש בו רושם אף דרחוק הוא מהחיד. וה"ה היכא דסכין אינו חלק היטב כנוון כמין הבקעים שיש על הברזל של הסכין

קט **שאלה** שחט עוף ונתנבלה ואח"כ שחט בלא קינוח והדחת הסכין מקודם. כ' שם הפ"מ דצ"ק ועוד כת' דלא מהני בכה"ג קינוח בניצוח העופות אלא בדבר קשה כשיער הבהמה: קב **שאלה** ברגיל לשחוט בה תדיר טריפות. שם פסקינן דלכתחל' ינעץ י"פ בקרקע קשה ושוחט אח"כ ואי לא נעץ אע"פ שהדית אחר הטריפות כולם צע"ל ביה"ש כ"כ הפ"מ ושם"ח. אך מדבריו יוצא לדינא דדווקא בשחט בה ג' בהמות או עופות רצופין והיו כולם טריפות אבל אל"ה ג' טריפות רצופים דק שחט כשרות ביניהם ולא קנה בין השחיטות לכתחילה יניץ כרינא ובדיעבד אם הדיתו או קנחו אחר כל הטריפות ידית ביה"ש בשפשוף היטב. ועוד כתב דאפילו ברצופים טריפות דק קנה בין השחיטות הטריפות א"צ נעיצה. שם ס"ק כ"ב:

קכא **שאלה** הגוים שחוטכין בסכיניהם בצואר בהמה קצת מן הורידין לאח"ש מיד בעוד הדם חם. כ' שם השם"ח דצריך עכ"פ להדית ולשפוש שם היטב. ודאוי שיוהיר כ"א לב"ב שיריתו ביה"ש אפי' לצלי הדחה מעליא כ"כ עד שישער באומד הדעת שסר כל הדבוק עליו בין דם בין שמנונית. אע"ג דנהגין עתה לקנה הסכין אח"ש כל בהמה מ"מ הא כתב ראב"ן דקינוח בשיער הבהמה אין מועיל כ"כ דאנן בליטא דפרסא בעינן שהוא עב וקשה וכ"ש בעוף דלא נהגו השוחטים לקנח הסכין בין כל שהיטה כ"כ השם"ח:

קכב **שאלה** אי מותר לנקר בשר מחוטי חלב ודם בסכין שע"ז. יע' בס' פני ארי' בס' ס"ו דמתיר וכ"כ כ' שם דמותר לנקר חוטי חלב ודם של המורד הנאה. ומעמו דאם רוצה לעבוד המצווה יכול לאכול בלי ניקור ואין מעכב על ידו אלא חפצו לקיים המצווה וממילא קיום המצווה לל"ה:

קכג **יע'** בתשו' פני ארי' סי' ס"ד ובתשו' פרח מטה אהרן ח"ב סוף סי' מ"ז ובתשו' בש"א חיו"ד סי' ח' ובתשו' בש"א חיו"ד סי' ח' ובתשו' חוט השני סי' נ"ה ובתשו' נוב"י חיו"ד סוף סי' ט"ז שם לענין כה' וכ"כ יש לרן בסכין:

סימן יא יב

קכד **שאלה** באיזה זמן שוחטין. פסקינן בס' י"א דלעולם שוחטין בין ביום בין בלילה כשאבוקה כנגדו. נר שיש לו ב' פתילות או ב' נרות זה אצל זה ואפי' קלועין ולא כרוך כמה פתילות כא' דינא כאבוקה. ש"ך שם"ח ועו"פ. ובעי"כ וכדומה ששוחטין עופות הרבה ראוי שיהי' כמה אבוקות וה"ה עצים דמשחן שקידין קויען וכיוצא בו דינו כאבוקה כ"כ הפ"מ (ועי' באו"ח סי' תל"ג ובמג"א שם ובס' רצ"ח במג"א. וצ"ע לי דכיון דריחו רע נחוש שמא לא יבתן היטב) והרב אלי' זוטא חולק ומתיר לכתחילה לשחוט אצל נר יחיד. התב"ש כת' דבנרות צריך שלהבת נוגע להדרי' ובפתילות במקום אור יהיו פרודות. והאורח מישור לר"מ על יו"ד והגרע"א במג"א סי' רצ"ח כ' דנרות אפי' אינם דבוקים מקרי אבוקה. וכן לענין הברלה. והכו"פ כ' נרות שלנו שכורכין יחד איזה ח'טין דק למאוד העשוי מצמר או מפתן ומטבילין אותן בחלב עד שנתבדק בו עב והם הנרות אפשר דדינו כאבוקה. ומה נראה היתר ששוחטין בלילה בנר יחיד דסתם נרות דידן היו אבוקה. ויש להחמיר לכתחילה. ובלא אבוקה כנגדו או ביום במקום אפל לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה באומ' ב"ל שלא שחיתי ולא דרסתי ש"ך ופ"ח עי' פ"מ. וגם ברק הסימנים ביום או לאור הנר אפי' בנר א' ואפי' לאור הלכנה אם יכול להבחין היטב אם נשחט עכ"פ רובן ולא הגרים כ"כ

כיון שהוא כ"ו כ"כ הט"ז וש"ך והגרע"א. גם בב"י מתיר בקליפה. וכ' השם"ח דביל נפש היכא דאפשר יקלף אף באב"י ונעיצה אף דמרדינ' בכה"ג א"צ כלום. והיכי דנתבשל בלא קליפ' צריך ס' נגד הקליפה ואם אין הקליפה נכרת א"צ ס' כ"כ הש"ך. והיכי דצריך ס' אפי' ביש ס' צריך להסיר הקליפה עצמו. וכת' השם"ח אם קלף קודם הבישול אע"פ שלא הי' בכל הנשחט ס' נגד הבליעה כשר דלא חולכת יותר מכ"ס:

קטו **שאלה** בשעת הרחק שאין לו סכין אחרת איך הדין בסכין ש"ג. פסקינן שם דמותר לו לשחוט לכתחילה כה"ג כגון בנעיצה בקרקע קשה או ע"י השחוח כ"כ הט"ז וש"ך. אך מדברי ט"ו משמע דדווקא באב"י או בסתם סכין יעשה כן אבל לא בב"י. ומדברי הש"ך משמע דאפי' בב"י כ"כ הפ"מ וכ"נ מדברי הכרתי כש"ך. אבל לשחוט ע"מ לקלף אח"כ אסור. וכתב הש"ך דאפי' בסכין שאב"י ונקי בוודאי אסור לכתחילה והגרע"א הניח זה בצ"ע. אך נראה דנוטה להתיר. וכתב הפ"מ דמיהו בנעיצה וודאי סמכינן אף בב"י להש"ך ע"מ שיקלף:

קטז **שאלה** סכין ששחט בו כשרה איך הדין לשחט בו. פסקינן שם דלשחוט פעם אחרת באותו סכין מותר אפי' בלא הדחה כלל דטרידי פלוט ולא בלעו כ"כ הט"ז וש"ך. ושאר דברים אסור לחתוך. אך יש חילוק בין צונן לרותח דבצונן מותר לחתוך ע"י הדחה שיריחנה תחילה ואפי' שחט בה הרבה פעמים. כ"כ הש"ך והפ"ח. וכנ"פ כתב דאפי' דברים חריפים כגון צונן וכיוצא מותר לחתוך ע"י הדחה ולא כ"כ הש"ך. וכתב הט"ז דאם חתך צונן בלא הדחת הסכין מדיח. אח"כ אותו צונן ולא מחני לקנחו בדבר קשה כ"כ הש"ך וכנ"פ אבל רותח אסור לחתוך בה שחט דק פ"א ואפי' ע"י הדחה אסור לכתחילה ובדיעבד אם חתך רותח או דבר חריף בלא הגעלה סני בקליפה דלא בלע דק רבר מיעוט ובדליכא הפסד גדול יש להצריך נטילת מקום ואם תחב הסכין לתוך רוטב רותח נראה דצריך ס' נגד קליפת הסכין ונגד הטוח שעליו שם"ח. וכתב השם"ח דהשוחט כשרה ולא קנת הסכין ושחט אח"כ ולא יצא דם לכתחילה יקלף ביה"ש היכא דאפשר ואם רוצה להגעילו לאכול בו רותח. דעת פר"ח ולח"ה"פ ובב"י דאין להקל בהגעלה ע"י עירוי דק בדיעבד ולא לכתחילה דלא הוי ככלי ראשון. אמנם התב"ש חולק. וכן דעת הפ"מ להקל אף לכתחילה כרית הרמ"א:

קיו **שאלה** סכין ששחט בו טריפה היאך הדין לשחוט בו. פסקינן שם דאסור לשחט בו עד שיריחנה בצונן או יקנחנה בדבר קשה. וכ' השם"ח דקינוח הסכין בדבר קשה יהא תיכף אח"ש בעודי ל"ח קינוח יפה שישער באומד הדעת שנתקנה היטב והדחה בצונן צריך להיות יפה יפה עד שלא ישאר עליו שום שמנונית וינסה שיראה שיוזבו המים מראשו לסופי ומסופו לראשו בלי עיכוב ידע כי סר השמנונית. ועוד כתב דבסכין טריפה שרגיל לשחוט בו טריפות אי' לנחור בו חנוי צריך לקלף ביה"ש ועתה נוהגין לקנחה יפה בשיער הבהמה בין כל שהיטה ושחיטה. וכ' הש"ך דדוקא בבהמות אבל בעוף א"צ הדחה. וכן הסכים הכו"פ דלא כב"ח דמשום איסור אמ"ה גם בעוף צריך הדחה. וכ' רש"ל דהשוחטים לא נהגו לקנח יפה אלא דרך ארצי וצריך המירה להזהירם ע"כ. ופשוט דצריך לברוק הסכין אחר הקינוח דשמא נפגם בשיער הבהמה:

קיא **שאלה** בשחט בלא הדחה וקינוח. שם דעת הש"ך וב"נ דעת הכו"פ דדי בשפשוף אבל אנן מחמירין בקליפת ביה"ש ט"ז ואחרונים:

ישחוט ענ"ק במקום מדרון ויזוב למים. כ"כ השמ"ח ותב"ש ופ"מ בשמו:

שאלה בשחיטת אווז בטבת ושבת. שם בסימן י"א מובא בהג"ה בשם תשב"ץ בשם ר"י הסיר דאין לשחוט שום אווז בטבת ושבת אם לא יאכל מלכה דקבלה הוא א"ל אוכל ימות השוחט. והכ"פ כתב דבימיהם דווקא היו הרבה מנחשים וכו' אבל בזה"ז דלא שמענו ענין זה וראי אין להקפיד ולאכול. לסעודה מצוה שבת ברית מילה וחתונה פשיטא דיש לו לשחוט רשומר מצוה וכו'. יהש"ך כתב דבמנהגים כתוב נותנים לו הכבד. וראיתי עתה נזהגים לאכול מן הרגלים. וכתב הפ"מ דראוי ונכון לעשות סימן שלא לערב פן ימצא טריפה ובס"י ק"ו אי"ה יתבאר דינו. ושוחטים יראי ד' נזהגים ליקח רגל האוז אחרי שכבר נמלח והירח האווז דתו ליכא למיחש מירי. וכתב הכו"פ דכפראג נזהגין ליקח מן שומן המהות. וכ' השמ"ח דבכל ארץ אשכנז נזהגין באווזות המלעיטות דצריך בדיקת הוושט אין לוקחין מהן כשעת השחיטה כלום כ"א אחר שעברו ב' חדשי' או לקחו מכל בעה"כ מעט שומן מאווזות אלו. ועתה רואה אני דאכלי מאיזה אבר שיהי' וכשיש להם הרבה מבשלים מכל האווזות ביחד וטועם המרק ונהרא נהרא ופשוט' (ואותן הנוטלים רגלים יש עצה שלא ליקח תמיד מצד אחד רק פעם מצד ימין ופעם מצד שמאל כדי לידע אם נזדמן טריפות באווז). כתב הט"ז בס"י קט"ז קבלה מר"י חסיד ז"ל א"מ ר"ל ר"ח אלול אייר טבת כשחל יום ח' של אחד מהם ביום ב' או ד' ששכנה מאוד להקזו בהן דם. וכן השוחט אווז ביום זה או האוכל ממנו ביום זה מסתכן ח"ו ובקובץ אחר מצאתי ג"כ רק שבמקום של יום ח' בטבת נכתב יום ט"ז כשחל ביום אחר דהיינו כשחל ר"ח טבת בשבת והיינו יום א' דר"ח עכ"ל: **שאלה** בנגע או מחלה שהבהמות וחיות ועופות מתות בהן איך הדין בשחיטה. יע"ז בט"ז ס"י קט"ז דמוכא בשם רש"ל דאם שחטה לאסור הכבשים ע"ש ובלח"פ טם. והשבו"י כתב דמצטרף עם עוד ריעותא והבלי"ג ג"כ אוסרה:

שאלה בשוחט שלקח רגלי עופות בטבת ושבת ואירע שלמהיריתו ורבויו העופות שחוטמים שהם מונחים לפניו חתך ג"כ רגל אחד מאוואז חי' שהיתה מונחת בין השחוטות ונתערב רגל זה בין יותר מס' רגלי האווזות שחוטות והשוחט לחסרון ידעתו השליך א' מהרגלים והשאר אכלן כולם וסמך דנתכשל רגל זה ובאמת אמ"ה לא בטל. ועתה שאלה אכלים. כתב הלבושי שרד בחירושיו ליו"ד סכ"ן דאם ברור לו שככל פעם שבישל לא הוי ס' נגד רגל א' בכל הקדירה הכלים אסורים. אכן אם ספק אצלי אלו הוי' עכ"פ בבישול אחד ס' או מותרים הכלים ואפי' אם נודע להשוואל דין דאמ"ה לא בטל בעת שהי' עדיין הכלי ב"י עכ"ל. יע"ז באורך הטעם:

שאלה אי שוחטין בביהכ"נ. המג"א בס"י קנ"א סק"א בשם המבי"ט העלה דאין שוחטין: **יע"ז** בתשו' זכרון יצחק סי' צ"ט. ויע' בס' בני הייא ובבית יעקב סי' ק"ו ומח"ב ובתשו' בש"א חיו"ד סי' ז' ובתשו' נוב"י מ"ת חיו"ד סי' ט' ובשער המלך פ"ג חיו"ט ובתשו' מקום שמואל סי' ע"ו ובמשל"מ פ"ח מהמו"ל ה"א לענין אע"ל"מ ותרון. כ"כ לשוחט בשבת בתשו' חתם סופר חיו"ד סי' י"ד:

סימן יג

שאלה איזה בע"ח טעונין שחיטה ואיזה אין טענין פסקינן

כ"כ התב"ש. ואסור לשחוט לכתחילה במקום אפל ע"מ לברוק אח"כ כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דהא דכשר בדיעבד בשחט בליילה אם ברק הסימנים לאיר היום היינו דוקא בוושט אבל לא בקנה דחיישינן בעוף דע"י הקפוז ודלוג נתרלב ונעשה רוב אבל בבהמה לא חיישינן. כ"כ הפ"מ:

שאלה אי שוחטין לאור הלבנה. מכאן הפ"מ ב' דעות וכתב דבשעת הדחק אם מבהיק אורה יש להקל. וכן נרא' מפ"ח. ואין כן דעת התב"ש:

שאלה אם התחיל לשחוט לאור הנר וקורם ששחט רוב הסימנים כבתה. שם פסקינן יגמיר שחיטתו מבלי שהי' דהוה דיעבד. וה"ה באפילה אם התחיל ונזכר יגמור לדין דשיעור שהי' כ"ש כ"כ הפ"מ וכ"פ. והשבו"י ח"ב ס"ס ס"א העלה דטריפה דאף דק"ל בשחט בליילה בלי נר שחיטתו כשרה מ"מ ע"י כביית הנר מבעית השוחט תוך השחיטה ועושה שהי' וטריפה. ונראה דכן הסכים הגרע"א:

שאלה השוחט בשבת וביו"כ. פסקינן שם דשחיטתו כשרה יאפילו במיד ובפרהסיא. כ' הש"ך דשחיטתו כשרה דבאותה שחיטה לא נעשה מומר רק מאות' שחיטה ואילך. והשמ"ח כ' דאין להתיר כ"א בה"מ ושעת הדחק ובפעם ראשון. ומ"מ בעל נפש יחוש לעצמו שלא לאכול ממנה. והכו"פ כתב דיש להחמיר ולאסור בכה"נ:

שאלה אם שחט בשבת לחולה. פסקינן דבין שחלה מאתמול בין שחלה מהיום מותר הבריא לאכול ממנו חי ובלא מליחה בשבת מיהו הרחה בעי משום דם שע"פ הכשר. וגם לא יהיה בחבשר חוטין שדם בהם ויכסה דמו אחר שבת. ודברים אלו יתבארו אי"ה במקומן באו"ח סי' שי"ח ולקמן בס"י ס"ז ובס"י כ"ח יע"ש:

שאלה בשחיטה לתוך ימים ונהרות או לתוך הכלי או לתוך הגומא. כתב שם הפ"מ דהאידנא דלא שכיחי עובדים לשר של מים מותר בפרהסיא לשחוט תוך המים או לתוך הכלי או לתוך הגומא אפי' מנוקה שאין דרך ע"ז בכך. הבה"י כתב דמנהג רע הוא בקצת מקומות השוחטים אף בבית יהודים תיכף אחת"ש נותנין כלי תחת ביה"ש ומקבלי' הדם ומוכרים לגוי והיינו ממש דין ראין שוחטין לתוך הכלי וכו' ועוד דאסור לישא ברבר האסור. אך דמלמד זכות דכו"ה לא שכיחי עובדים. והפר"ח בק"א התיר אפי' לקבל מן הצואר ביה"ש כל שהוא לאחר גמר השחיטה יכן אין בו צד איסור סחורה וכן הסכים השמ"ח והפ"מ. ואף למחמיר מ"מ אם שחט בדיעבד שחיטתו כשרה וא"צ בדיקה אחריו. הגם דדעת הכרו"פ הוא דדוקא בנומא פסקינן כך בס"י י"ב. מ"מ רובם ככולם הסכימו דגם אדין דימים ונהרות וכלים פסקינן כך. ואם בדקו ומצאו מין אסרינן למפרע שחיטתו כ"כ הפ"מ והשמ"ח אוסר אפי' בהנאה. אבל אם אין בו זכות ולא חובה א"נ א"א לברדקו מותר לאכול משחיטתו. וכתב עוד השמ"ח דבאיחא קמן יש לשאלו מ"ט עשית כך יבורר כוונתו אבל א"צ לטרוח ולברוק אחריו ע"י בני אדם המכירים אותו וע"ש. והכו"פ פסק בדין דמצאו מין דאין חוששין לע"ז לאסור למפרע רק יש לפסול מכאן והלאה. לא הארכתי כאן להביא חלוקי דינים בענין זה כי אין נ"מ לדין בזה"ז כמ"ש הפ"מ הנ"ל ולא שכיחי כלל אידיעבד שימצא מין. באותן מקומות שיש להם בית מטבחים על הנהר וכדומה אין ראוי לשחוט לתוך המים להריא אלא ישחטו על ג"ק ימשם יזוב הדם לנהר ואם לנהר כדי שלא יתרבה הזבל

פסקינן בס' י"ג דבהמה חי' ועוף טעונין שחיטה רגלים וחנבים א"ט שחיטה ומותר לחתוך מהן אבר ולאכלו. וכתב השמ"ח דצריך לרצחם יפה שלא יהיו מאוסי' ואז אין בו משום שיקוץ. והא דשרי לקמן סי' ס"ו ס"א דם רגלים אם יש קשקשים היינו ע"י תבשיל דמיבלי הוא. וא"צ להמתין עד שימות הדג או החגב שניטל ממנו אבר זה כמו שצריך להמתין בבהמה שחוטת לקמן סי' כ"ז. משום דכאן אין בהן חיות כ"כ אבל חיים אסור לאכלן משום בל' תשקצו כ"כ הג"ה. ומתים מותר לאכלן. והפ"מ כתב בשם מהרש"ם שיש מי שאוסר הרגלים אם מתו בתוך המים:

שאלה השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה ומצא בה עובר בן ח' או בן ט'. פסקינן שם דבן ח' בין חי בין מת מותר באכילה ואין טעון שחיטה דבן ח' חי ה"ה כמת כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דאין חילוק בין הפרים עג"ס או לא ואפי' מדרבנן א"צ שחיטה. וכ' השמ"ח דמ"מ אין לאכול משום בל"ת כמו בדגים רק ימיתנו. גם יכול ליטול ממנו אמו"ה ולרצחו. ואין לאכול האבר עד שתמות הבהמה והעובר אבל דמו אסור כשאר דם. או מטעם הר"ן דלא איתרבי מכל רק אכילה ודם בר שתי'. או מטעם הרא"ש שנבלע בגוף יהיו דם האברים. והגרע"א נתן טעם לאסור דאף דכ' כל דמשמע הכל מזה אינו מוכח רק דחלב וגיד דשילי מותר אבל לענין דם אפשר לקיים לישנא דכל ע"י שיבשל כל דם השילי והיו דם שבשלו דמותר. וכיון דאין טעון שחיטה אין בו משום או"ב ומותר לשחטו כיום שנשחט בי אביו או אמו כ"כ הש"ך. ובמצא בן ט' חילוק דאם מצא מת דינו כבן ח' הנ"ל ובחי חילוק יש דהפרים עג"ס טעון שחיטה מדרבנן משום מ"ע ובריעבד אם לא נשחט דעת הט"ז דמותר לאכלו. וכל הבאים אחריו חולקין עליו ואוסרים אף דיעבד בין אם מת בלא שחיטה בין נטרף מאחד מה' מיני טריפות וכדומה. אך השמ"ח כתב דאין להחמיר בדיעבד בספק שחיטה כגון ספק בעור נפגמה וכדומה או חומרות שאינו מעיקר הדיון. ואם נעשה בה מעשה נבלה כגון גיסטרא או ניטל הירך וחלל שלה תו לא מהני שחיטה. והגרע"א הניח בצ"ע בספק בעור נפגמה. וכתב הפ"מ דאם ניקב הוושט במקום שחיטה בשעת הדחק מהני שחיטה. והגרע"א אוסר. אבל שאר טריפות אינו אוסר אותו דהיינו שאינו מחמת שחיטה ואינו מפורסם כולי האי כ"כ הפ"מ. וכתב הכו"פ דאפי' נוצר טריפה בבטן וניכר בבטן מ"מ כל בבהמה מתירו כיון שטריפות זה לאו מחמת שחיטה. וכתב הפ"מ דחסר יד או רגל כיון דטריפתו מפורסם יש לאסור ולא בע"א והפרים עג"ס אית בי' גם איסור אי"ב כיום א' ואם לא הפרים עג"ס אט"ש. ועוד כתב הש"ך דגם חלבו וגידו אסורין במצאו חי ושלמו חדשיו:

שאלה האידן הדין בכרכת שחיטה אבן ט' חי והפרים עג"ס שם כתב השמ"ח דיברך על אחר תחילה ואח"כ ישחוט זה דשמא נפל הוא ואפי' שהה ימים הרבה וליכא אחר שיברך עליו תחילה יברך ע"ז שהפרים. כ"ג מדברי האחרונים. אך הגרע"א הסכים לבשמים רא"ש סי' רפ"ג דאין לברך:

קלה **שאלה** מהו הפרים. שם כתב הכו"פ דהפרים לפעמים משמע עמד ולפעמים משמע חלב' ויש להחמיר בעמידה גרידא. יהשמ"ח פסק דאין להחמיר בעמידה גרידא. ואפי' נולדה ג"כ אח"ש האם א"צ שחיטה והפרים לאו דווקא עג"ס דה"ה ע"ג ד"א:

קלט **שאלה** בהפרים ופרסותין כולה אחר ואינה סדוק' או שהי' בו שאר דבר תמי'. שם פסקינן דבחד תמי' ישחוט דאכתי איכא מ"ע דאתי לאחלוף. אך כתב השמ"ח דלא

יברך ובריעבד אם לא שחט כ' הט"ז פשיטא דאינו אוסר. וכתב השמ"ח דה"ה אם יש בו ובאמו תמי' אחרת או שיש בבן הפקועה גופו ב' תמי' אבל א' בו וא' באביו לא דאין הכל יודעין שזה אביו. ועוד כתב דא"צ שיהי' כל רגליו קלוטות ואפי' באחת סני ואפי' כולם קלוטות אינו נחשב רק לתמי' אחת:

קמ **שאלה** אכסוי בבן פקועה שהפרים עג"ס או ע"ג ד"א. הפ"מ בס' כ"ח כתב דבהפרים ואיכא ב' תמיהות דאף מדרבנן א"צ שחיטה א"צ כיסוי אבל בהפרים וחד תמי' דט"ש מדבריהם טעון כסוי ויברך:

קמא **שאלה** חיאך הדין בחי' ב"פ. שם בס' י"ג כתב הפ"מ דחי' בכלל בהמה וכל דיניהם שווים:

קמב **שאלה** ב"פ שהאם טריפה או נתנבלה או שלא שחטה אלא קרעה. שם פסקינן דאם האם טריפה אין להתיר עכשיו שום ולד הנמצא בבהמה ולא מהני לו שחיטה עצמו אבל היכי דהאם כשרה או דהיכי דלא היתה צריכה האם שחיטה שהיתה ב"פ דאפי' נמצאת טריפה העובר א"ט שחיטה והיכי דהאם טריפה היא ושהה ח' ימים שאז יצא מספק נפל. הנה הש"ך ולה"פ דג"מ ולב"ש והגרע"א הסכימו עמו דניתר בכה"ג בשחיטת עצמו אף האידנא והתב"ש וכו"פ איסרים לעולם. (יעי' בס' י"ד לענין יציאת אבר דקצת סותר למ"ש כאן. אך יע"ש דאין כוונתו על האידנא אך אליבא דרינא). וכתב הפ"מ דכספק טריפה כגון נמצא קוץ בחלל הגוף וכדומה מותר לשחטו לוולד אפי' בלא שהה ח' ימים מטעם ס"ס שמה האם כשרה ושמה הולד כלו ט' חדשים ואם יש בב"פ זה שהאם טריפה איסור יוצא שהוציא אבר לחיז' והי' בחיז' בשעת שחיטה המבואר לקמן בס' י"ד דאם הוא אבר שהנשמה תלוי' בו למעשה יש לאסור כולו אף מה שהי' בפנים וכשהגדיל הבפ"ק גם חלבו אסור. ואם הוא אבר שאין תנת"ב יש לחוש לאסור אבר יוצא עכ"פ והשאר נותר בשח"ע וכשהגדיל חלבו מותר כ"כ הלב"ש בחידושו ליו"ד ס"ג:

קמג **שאלה** בן ט' חי שנמצא כמעי שחוטת כשרה וגדל ובא על בהמה דעלמא והוליד. שם פסקינן דאותו ולד א"ל תקנה בשחיטה דהוי כנשחט חציו וה"ה אם האב בהמה דעלמא והאם בפ"ק והילירו דאין להולד תקנה וחלבו דהיינו אם היתה אותה ולד נקיבה החלב ג"כ אסור כ"כ הט"ז וש"ך. ואם בפ"ק זה שא"ל תקנה בא על בהמה דעלמא או אבפ"ק או איפכא הולד שנוולד מזה ג"כ אסור. וכן עד סוף כל הדורות מטעם דכנשחט חציו. אבל בפ"ק האב אבהמה דעלמא ונשחטה הבהמה שחיטה כשרה ונמצא ולד בתוכה אפילו בן ט' נותר בש"א כשאר ב"פ כ"כ אחרונים. ואם הפרים אח"כ צריך שחיטה משום מ"ע אבל בהמה דעלמא האב אב"פ ונשחטה הב"פ ונמצא בה ולד א"ל תקנה שהרי לא הועיל לו שחיטת אמו דאמו כשחוטת דמו כ"כ הש"ך ותב"ש דלא כב"ח וט"ז דמכשירין אף בכה"ג. וכתב השמ"ח דאין חילוק בכה"ג בין אם הולד בן ט' חי או מת או בן ח' אי פחות מכאן הכל אסור. ב"פ שבא מן הטריפה ובא על בהמה דעלמא והוליד ה"ז הולד כשאר בהמה דעלמא וניתר בשח"ע כ"כ הש"ך. אבל ב"פ מכשרה שבא אב"פ מטריפה והוליד אין תקנה לאותו הולד שהרי מצ"א סימנים כשחוטים לענין אכילה כ"כ הכו"פ ופ"מ כולם צריכים שחיטה מדבריהם בהפרים עג"ס או כיוצא בו דאי לא הפרים נותר בשח"ע ובחד תמי' כמ"ש. וכתב הפ"מ דאם מתה האם והוא בן ט' מת אסור מדרבנן ואם הוא בן ט' חי נותר מדרבנן בשח"ע. וכתב השמ"ח דאמרו חז"ל בהמה גסה יולדת לט' ודקה לח' לכן כל הנזכר בסימן זה לחלק בין ט' לפחות

לפחות ה"ה בבחמה דקה בין ה' לפחות:

קמ"ר שאלה שחט בהמה ימצא בה דמות עוף. פסקינו שם דאפילו הוא עוף טהור ה"ו אסור באכילה וכש"כ נולד דאסור בעוף. כ"כ הש"ך דלא הותר הנמצא בבחמה אלא דמות בהמה בין טהורה או טמאה ואפי' חזיר ובלבד שיש פרסות או אפי' פרסה א' ברגלו. ובשעת הדחק אי' בה"מ יש להתיר אפי' נמצא בהמה ברגלי עוף או שאין לו רגלים כלל רק שהוא דמות בהמה בין טהורה בין טמאה. ודמות חי' דינו כדמות בהמה. ואם העובר ראשו ורובו דימה לבהמה אע"ג דמיעוטה דומה לאדם או לעוף דינו כבהמה. כ"כ שם"ח:

קמ"ה שאלה נמצא דמות אדם או שקץ וחנכים. שם כתב השם"ח דאסור ואפי' יש להם פרסות כבהמה: **קמ"ו שאלה** השוחט בהמה ונמצא ברי' שיש לה שני נבין וב' שדראות. שם פסקינו דאסור דרחמנא אנמרי' למשה השמועה לאסורה. וע"כ במעי אמו אנמרי' דאסור שהרי אינו יכול להיות אפי' שעה אחת כשיצא לאויר העולם. כן הוא בש"ס וכ"כ הש"ך. וכ' הפר"ח דלפעמים אירע שחי' ח' ימים: **קמ"ז שאלה** בריני כ"פ אי מותר לבשל בשר בחלב בת פקועה מה"ת דה"ל חלב שחוטת אי לא דראוי להיות אם. הגהת"ס בחלב יו"ד סי' י"ד העלה דשרי' מה"ת:

קמ"ח שאלה הגיב ב"פ וטבחיו ומכרו אי מתחייב דו"ה אי לא שכבר שחוט ועומד. שם הגהת"ס העלת דפטור: **קמ"ט שאלה** השוחט ב"פ בשבת אי חייב דאפשר משיחתו אבר ממנה ויאכל ועדיין היא עומדת לגדל ולחרישה וכדומה והוי קלקול גמור ופטור או לא. שם הגהת"ס העלה דב"פ שאינו קלוט ווראי הוי מתקן וחייב. אמנם בקלוט ב"פ תולה בפלוגתת הרמב"ם ורשב"א. והעלה דממ"נ ג"כ חייב דלרמב"ם מתקן להוציא מרי אמ"ה לב"נ ולרשב"א דחולק על הרמב"ם וס"ל מפרנסת מותר לב"נ וה"ה ב"פ מ"מ חייב משום צובע דפסק כרב (שבת ע"ה ע"א) מיהו איכא דס"ל כהא כרמב"ם וכהא כרשב"א פטור דמסקל הוא ומיהו אי איכא מאן דס"ל אסור לבשל בשר בחלב ב"פ א"כ הוי מתקן בשחיטה לענין חלב ע"כ: **קנ"י יע"י** בשאילת יעביץ ח"א סי' כ"ה יבתשו' רב"ז החדשות סי' ק"צ ובס' פרשת דרכים בדרך האתרים דרוש א' ובתשו' חת"ס חיו"ד סי' י"ב:

סימן יד

קנ"א שאלה במקשה לילך והוציא העובר את ראשו. פסקינו כסי' י"ד דכיון דהוציא אע"פ שהחזירו ה"ה כילוד ואינו נותר בש"א. ממילא בן ח' חי או מת או בן ט' מת אסור כולו. ובבן ח' לא שייך שחיטת עצמו דכיון דכל הנוף שלא יצא נותר בש"א א"כ הסי' כשחוטין דמי ואיך ישחוט פעם ב' כ"כ השם"ח. אבל כשהוא בן ט' חי נותר כולו בשח"ע דווקא ואפי' אמו טריפה נותר בכך דהוי כילוד כ"כ הש"ך (ולידן כבר כתבנו לעיל דכאם טריפה אסור). וכתב השם"ח דאם הי' בן ח' או פחות וכי' ה"ו נפל ואסור דאורייתא אע"פ שהחזירו הראש ושהה במעי אמו עד שכלו חרשיו קודם שח"א או נולד כולו קודם שח"א אחר שכלו לו חרשיו. וכן בן ט' מת נמי אסור משום נפל אבל הי' בן ט' חי נותר בשח"ע בין החזיר הראש ויהי' בפנים בשעת שחיטת אמו או לא לעולם מהני ל' שח"ע כחזו. ואם א"י

אם הי' בשעת יציאת הראש בן ט' או פחות אם חי עד יום ח' מיום שיצא כל הנוף מותר ואם ידוע לו שהוא פחות מבן ט' אין להתיר עי"ן אף בכה"נ כ"כ השם"ח. וכתבו המ"ז וש"ך דה"ה רוב פרחתו אם הוציא הוי כילוד. ולחומרא דווקא אמרנו בן הא לקולא אפי' כל הפרחת נמי לא עד שיצא רוב ראשו. ונ"מ אי בן ט' מת אסור דילמא כילוד הוא ואם חי אותו שבתות אסור דילמא לאו כילוד וה"ל אבר היוצא דאסור. ומה שבפנים נותר ע"י שח"ע ממ"נ. כ"כ תב"ש ופ"מ:

קנ"ב שאלה הוציא ידו והחזירה קודם שחיטתו. שם בסי' י"ד מבואר דאם ילדה אח"כ גם האבר שהחזיר ג"כ נותר בש"ע אבל אם לא ילדה או אפי' ילדה רק דהוא לאח"ש דהאם אפי' נולד דרך בית הרחם מה שיצא מהאבר לחוץ אסור. אך מ"מ טיהר מדי נבילה לאבר היוצא כ"כ הפ"מ. ומקום חתך מותר. זה ההבדלה שבין פנימי לחיצוני. וכיון שהחזירה א"צ לחתוך לצד פנים אלא מצמצם וחותך ומקום החתך מותר כ"כ המ"ז. ובלא החזירה קודם שחיטה גם מקום החתך אסור. וכתב הב"י ואנו נוהגין שחוטכין עד מקום כלות העצם וכן אנו נוהגין בנשבר העצם ממקום שאין טרפה בגוף הבהמ' או העוף שחוטכין כל האבר ומה שבפנים מותר אפי' הוא מיעוט:

קנ"ג שאלה ביצא האבר קודם שכלו חרשיו חלול ונולד כשכלו חרשיו וקודם שח"א. שם מבואר דעת הפר"ח ותב"ש דשח"ע מתיר גם האבר בין החזירו להאבר קודם שחיט' ובין לא החזירו דלא כבה"י דאוסר באם לא החזיר אותה האבר אע"ג שילדה אח"כ אותי אבר אסור ואינו נותר בשח"ע: **קנ"ד שאלה** בנמצא האם טרפה וחולד בתוכ'. שם כתב השם"ח אע"ג דהעובר בן ט' חי נותר בשח"ע מ"מ אבר היוצא נשאר באיסורו רק אם נתכלה האם בשחיטה או קרעה והוציא העובר אח"כ והוא בן ט', חי שוחט להעובר ומותר גם היוצא מיהי האידנא ליתא להאי היתרא שאין אנו בקיאים עכשיו בכלו לו חרשיו ואפי' המתין וחי עד יום ח' ויותר לא מהני. אמנם הכו"פ דעתו להכשיר אף בכה"נ דאם נמצא האם טריפה ויש לה וולד בן ט' חי שוחטה וגם האבר מותר כאלו נולד קודם שח"א (יע' לעיל בסי' י"ג מה שהבאתי לרינא וברברי כו"פ):

קנ"ה שאלה אם יצא רוב העובר במעוט אבר או יצא חציו ברוב אבר. שם פסקינו דבכלהו הוי כילוד. וחציו ברוב אבר היינו שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו אבל אם נטיל מיעוט היד הנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא הוי רוב להשלים רוב העובר והלכך אם הוא בן ט' מת או בן ח' אפי' חי חיישין שמא ה"ל כילוד ואסור הכל אף מה שנשאר בפנים ואם הוא בן ט' חי או מה שיצא לחוץ אסור ולא מהני ל' נמי שח"ע כיון שלא נולד קודם שח"א. אבל מה שנשאר בפנים אפי' היתה אמי טרפה ולא החזיר מותר ממ"נ אם אח"כ שוחטה כ"כ הש"ך. והתב"ש ס"ק י"א אוסר גם מיעוט האבר שבפנים. ורובו במיעוט אבר. כתב הכו"פ דרך משל כחזו ו' זיתים ומיעוט מהיר עול' ג' רביעית זיתים ובפנים רוב מהיר ה' זיתים וחצי וכו'. יפסקינו דאפי' לקולא הוי כילוד ומהני ל' שח"ע אף למה שיצא בבן ט' חי וה"ה אם הי' בפנים יותר מבחזו כלא המעוט אבר שדינן ל' אעובר מבחזו כ"כ הש"ך. ור"ל דאפי' אם לא נחשב אותו המיעוט לא לפנים ולא לחוץ ויהי' בפנים רוב כיון שעם המיעוט הוי מבחזו רוב ה"ל כילוד כ"כ תפ"מ בפי'

קסב **שאלה** אי שחט חי' במעי אמו ויצא דם אי חייב לכסות. שם כתב השמ"ח דחייב לכסות מספק:

קסג (**שאלה** במתה האם והולד נשחט במעי אמו. לכאורר נראה מ"נ דפסולת. פשיטא דלרעת הלבוש

משום חלדה דאסור ואפי' לאירך טעמא משום ספקא אי הוי שחיטה כיון דלא יצא לאויר העולם כאיבעי' א"כ מאי לי דמת' ולא הוי הולד חלק מאמו כיון דמתה אמו מ"מ לא יצא לאויר העולם. ימנ"ל דמטעם חלק מהאם הוא פסול שחיט' והרי אפי' בחתך הולד מהאם בתוכה הדין כן. וע' בתו' חולין דף ע"ה ד"ה לרבני המתיר ובר"ן שם. וראיתי בחדרע"א ז"ל ליו"ד דמסופק בזה לפי סכרת הרמב"ן מובא באו"ח סי' של"ט דאף דאין ישראל נהרג על העוברים מ"מ במתה האם העובר כילוד ודלת הוא דנעול בפניו דמי וח"ה בנ"ד תו לא הוי כחלק מהאם והניה בספק. וצ"ע

קסד **שאלה** יע' בתשו' בש"א חיו"ד ט' ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ס"ט ובתשו' שבו"י ח"א ס"ט מ"ה ויע' בס' בני חייא שחולק על ש"ך ודעימיו דהסכימו להתיר החלב אם יש ס' בבמה נגד האבר האסור דאישתמיט להו רברי המרדכי בחולין דף תש"מ שכתב דלא שייך ביטול אלא בדבר שהי' ניכר בפ"ע תחלה ואח"כ נתערב. גם המש"ל פ"א מה' מטמא"מ ה"ד הביא מ"ש המרדכי ותמה על חכמי האשכנז וכו'. ויע' בתשו' נוב"י מ"ת חיו"ד סי' נ"ב שמיישב קושי' זו וכתב דרברי המרדכי היינו רק כבישל אשר בתורת ירוב אתינן עלה. ויע' בזה בשעה"מ בפ"ה מה"ש ה' כ' ובספר כסף נכחר אות ר' ישוב בזה: ועיין בתשו' נחלת דוד סי' י"ב:

סימן טו

קסה **שאלה** כרין אפרוח. פסקינן במי' ט"ו דאחר שיצא לאויר העולם מותר מיד ואפי' לא נתפתחו עיניו. מיהו כל האחרונים כתבו דמשום שקצ אין לאכלו כ"א עד שיגדלו הכנפים דהיינו נוצה גדולה שעל גופו שיש לו קנים כ"ב הש"ך. וכתב השמ"ח דה"ה אם נולד בנוצות כה"נ מותר מיד שנולד ואפי' עדיין לא נפתח עיניו. והט"ו מתיר מיד במחבר בש"ע. אבל כל הבאים אחריו חולקין עליו וכל זמן שלא יצא לאה"ע קו"ל דאסור אפי' נתפתחו עיניו משום שרץ חשוץ על הארץ. דגם בתוך הקליפה מקרי שריץ' ומרדכנן. וכתב הפ"מ אם יש ב' קדרות א' היתר וא' איסור ונפל אפרוח בא' ולא ידעין באזיה נפל הוי ס"ס שמא לתוך איסור נפל ושמא מה"ת מותר. וכתב הכו"פ דאסור לשביר הקליפה ולהוציא אפרוח דהוי כנפל. וכתב השמ"ח דלא מחני לי' שחיטה:

קסז **שאלה** אימת מותר לשחוט. שם פסקינן דאם ידוע שכלו חרשיו דהיינו ט' חרשים לגס' וכל חרש שלשים יום ואין יולדת למקוטעין רק בעיני שאפי' חדש אחרון יהי' ל' יום ולמחרתו תלך וברי לו שלא קיבל' זכר מהתחלת ט' חרשים ואז הוי כה"נ כלו חרשיו. וב"כ הכי"פ דאין יולדת למקוטעין. דלגבי בהמה אין לנו לומר דהטבע משתנה כמש"נ באה"ע סי' קנ"ו. וסני ברע"א יום מיום שבא עליו ואז כלו חרשיו מקרי וכן ברקה ה' חרשים. ומותר להו מיד ביים שנולד לשחוט ולא חיישינן לריסוק אברים מחבלי לידה ואפי' הי' קישוי לידה וגם א"י לעמוד כשמעמידין אותו מב"ש לילך דאי' מ"מ לא חיישינן לר"א. רבית הרחם רך הוא ואינו עשוי לריסוק. וגם הבחמות כורעות לילד ולפתות מי"ט לא חיישינן לריסוק כמו שיתבאר או"ח סי' כ"ח. מ"מ

בפי' דש"ך. וכתב השמ"ח דאכל אם יצא מיעוט העובר ברוב אבר אע"נ דאי נשדי מיעוט האבר שבפנים כתר רוב האבר שמבחוץ יהי' רוב העובר בחוץ כיון דהשתא רוב העובר בפנים אזלינן בתרי' ולא הוי כילוד:

קנז **שאלה** עובר שיצא חציו או חציו ברוב אבר וגדל ובא אבהמה דעלמא או אב"פ והוליד או איפכא דבהמה דעלמא בא עלי'. שם כתב השמ"ח דהולד אל"ת דסימנים שמצד אביו כשחוטם חציו וחציו אינם שחוטם אך בדין אבר א' היוצא באם טרפה הנ"ל דנשאר באיסורו ובהוציא ידו והחזירה וכו' הנ"ל דרך מה שיצא הוא דאסור. אם אח"כ גדל אותו ולד ובא על ב"פ והוליד הולד מותר כולו בלא שחיטה דחיות הולד מצד האב בתר רוב אביו גרירא:

קנז **שאלה** הוציא אבר אחר והחזירו וחזר והוציא אבר אחר והחזירו עד שהשלים לרוב. שם פסקינן דהמיעוט שלא יצא מותר. ואם חתך כל אבר ואבר בשעה שהוציא אותו אז גם המיעוט שנשאר בפנים אסור. וכתב השמ"ח דה"ה אם הושיט ידו לפנים וחתך העובר אבר אבר והוציא הרוב מחותך נאסר גם המיעוט שבפנים. וכן פוסק הכו"פ דלא כפ"ת דמתיר בכה"ג המיעוט שבפנים. ועוד כתב השמ"ח דה"ה אם נחתך הראש והוציאו:

קנח **שאלה** עובר שהוציא אבר ונאסר האבר ואח"כ נשחטה האם והוציא העובר והרי נקבה היא היאך הדין בחלב שלה. שם פסקינן דחלב שלה אסור לשתות דהוי כחלב טריפה שנתערבה בחלב כשר' ואם יש ס' בבמה' בבשר וגידין ויצמות כנגד האבר האסור דעת הש"ך והלבוש ול"ת ודמש"א ופר"ח וכו"פ והגרע"א להתיר בכה"ג כל החלב דבטל בס'. אך אם האבר היוצא הוא שיכול לחתוך אותו מבמה' ולא יהי' נטרפת בכך אז חלבה אסור דה"ל ביטול איסור לכתחל' כ"כ הכו"פ. והט"ו והתב"ש ופ"מ חולקים עלי' ואוסרים לעולם דשמא מאבר הקטן החלב מתגדל יותר מבאבר גדול. ואם יצא חציו ברוב אבר מתיר הגרע"א החלב לשתותו מטעם ס"ס:

קנט **שאלה** המושיט ידו למעי הכהמ' וחתך מן הטחול וכליות וכיוצא בהן דאין בהם נטרפת בחיתוכין והניה החתיכות בתוך מעי' ואח"כ שחט. שם פסקינן דאותן החתיכות אסורות משום אמ"ה ואפי' שחן בתוך מעי':

קס **שאלה** אם חתך מן העובר שבמעי' ולא הוציאו ואח"כ שחטה. שם פסקינן דחתיכת העובר או עברו מותר הואיל דלא יצא:

קסא **שאלה** שחט עובר במעי אמו אי מקרי שחיטה. שם פסקינן דלא מקרי שחיטה. וכתב הש"ך דאם לא יצא אלא אח"ש אמו ודאי דניתר בשח"א רק הכא איורי ביצא מקודם שח"א ולהכי לא מקרי שחיט' מספק דשמא אין שחיטה רק לאחר שיצא לאויר העולם. והלכך כיון דמספק לא מקרי שחיטה אסור לשחוט האם אחריו בו ביום דשמא הוי שחיטה. והגרע"א הניח זה הדין דאו"ב בצ"ע. ולשיטת הלבוש דמטעם חלד' אסורה שחיטתו ממילא אם יצא הולד לאויר העולם דרך מרגלותיו וראשו בפנים ורוב עובר יצא דהוי כילוד כולו לטעם הש"ך מחני השחיט' ולטעם הלבוש ל"מ כ"כ הפ"מ. וכן הוא נ"מ ביצא רוב הראש דהוי כילוד ג"כ. ולטעם הלבוש משום חלדה אפשר דגם ביצא כל הראש וגם כל הצואר ושחט שנשאר עדיין כל גוף הולד בתוך הבמה פסול שחיטתו ודו"ק:

קעג שאלה אסימנים איזא הוי סימן ולמח. שם כתבו אחרונים סימן בשיניים שגדלו כל השניים ובקרנים שקשים קרנים שאין יכול לתחוב בהן הצפורן. כ"כ הכו"פ. ובעגלים כצמיחת הקרניים לבר הוי סימן דבעגלים לא שכיחי שיצמחו הקרניים כ"א אחר זמן רב וכלא אמירת גוי נמי שרי. כ"כ השמ"ח. יכתב עוד דבגדים וטלאים אין לסמוך כ"א אחר שיניים וקרניים קשים ג"כ. ומה שנפל הטבור אינו סימן. והנחת"ס בחי"ד סי' ט"ז הסכים בכולו לדעת התב"ש ופר"ח. אך בסי' י"ז שם מכריע בין פקפוק הפ"ת לתב"ש דבני הב' סימנים וגם מסל"ת דגוי שאינו מתכוון להשביח מקחו. (ואין סותר מ"ש בסי' ט"ז למה שהעל' בסי' י"ז דבסי' ט"ז כתב רק דרין דתב"ש לא יוקשה נגד השיטת דג"מ דאיסור דאורייתא. אבל לעיל בסי' י"ז שפיר מכריע להלכה נגד פקפוק הפ"ת דבעינן ב' סימנים וגם מסל"ת דלא מתכוין להשביח מקחו. ובאמת חידוש הוא לי דהדברי דג"מ לא נאמרו באמת רק בדרך אפשר וספק דהוי דאורייתא. וכן מבואר בדבריו שם דאל"כ יהא סתירה לדבריו מתשו' נבי"ב מ"ת חי"ד סי' ז' ובמ"ת חלק אה"ע סי' י"ט יעו' ג"כ). ובימין משה כתב כל שאין שלחופית של מי רגלים אדומה רק גידים דקים של דם הוי סימן. ובכה"ג כתב לברוק בראש הגוי' אם היא אדומה הוא פחות מח"י ואם הוא לבנה הוא יותר מח"י. יבס' רשמי שאלה סי' י"ב וי"ג האריך מאד דהסימן בעגלים שיניים וגדלות לבר נמי מהני. ומחידושי הגרע"א דיש לסמוך אסימנים דפר"ח בשם מהרש"ם ע"ס אמירת גוי ואפי' בלא מסל"ת. ובתשו' בית אפרים חי"ד סי' י"ג כתב שאין לסמוך על שום סימן מהסימנים כי הטבעיות משתנית לפי הזמן ולפי הארצות ובין אם העגל חלש או בריא. ולענין לסמוך על אומר הדעת כתב דלא כתב"ש הנתבאר אלא יש להקל לעת הצורך מפי שוחט מומח' ובקי בטבע גידול העגלים אשר הוא חונה שם וברור לו שא"א שלא יהי' בן ז'. ובלבד שיהא מוחזק ביראת שמים שלא יקל ראשו כאומדנ' כל דהו. יסכרתו דאף דכתב התב"ש דגדלות ל"ה סימן היינו דוקא גדלות מעט אבל לא היכא דאיכא אומר הדעת:

קעג שאלה מעשה בעגל הנשחט והשו"ב בדק רק בשיניים ולא בקרניים והבשר כבר נאכל ואח"כ באו עדים והעירו שהגוי המוכר הי' מסל"ת לפניה' לאחר שיצא מתחת ידו העגל שא"א ה' לו רק ד"י ושאלו על הכלים שנתבשל בה מהעגל מה דינם. בס' רשמי שאלה בסי' י"ד השיב דבידעבר אפי' הבשר גופו אם היא בעין יש לצרד ולהתיר מהעגל הנ"ל ומכ"ש הכלים ע"כ. ויע' בדג"מ. ונראה דשאלה זו אפי' בעל נפש הרוצ' להחמיר מותרים הכלים אחר מעל"ע בלי שום הכשר. אם לא דאירע ששחט בלא סימנים כלל ואח"כ נתוודע שלא הי' ב"ו הכל טרפ' והכלים צריכים הכשר. וכבר נתבאר:

קעג שאלה ב' עדים שמכחישים זא"ז בעדותן על עגל שנשחט אם הי' בח"י אם לא. הגרע"א שם בחידושו העלה דסומכין על זה שאומר דב"ח הוא:

קעג שאלה עגלים שאינם בח"י שנוהגים היתר לשחיט' תוך ח"י לקחת הקבה שלהם להעמיד גבינות והמוכר אינו רוצה להמתין עד שיהי' העגל בח"י אלא מכרו מיד כשנולד. כתב בשאלת יעבץ ח"כ סי' נ"ו דאם אפשר לפייסו שימתין יש לעשות

מ"מ כתב השמ"ח דיש להחמיר ולהצריך פירכוס כדן מסוכנת. וכתב התב"ש דכלו חדשים בנסה מדאורייתא וברקה אינו כ"א מדרבנן:

קסו שאלה בכלו חדשים ושהה הולד איזה ימים או בא"י אם כלו חדשו דיתבאר שצריך להמתין ז"י ובכל אותן הימים עדיין לא הלך. שם כתב השמ"ח כיון דאיכא ריעותא גדולה אין להתיר אפי' דיעבר כ"א שילך ד' אמות הילוך יפה. וכן באם בשעת הלידה נפל מבית הרחם ע"ג קרקע כשהאם עומדת אע"פ שאין מקום גבוה י"ט יש לחוש לריסוק וצריך הילוך ד' אמות: **קסח שאלה** בא"י אם כלו חדשו. שם פסקינן דאסור לשחוט עד תחלת ליל שמיני ואפי' בדיעבר אסור. כ"כ התב"ש ושמ"ח. ובשהה ז"י דעת הט"ז דאין צריך כלל להפריס. אבל התב"ש וכו"פ חולקין עליו. אבל בשהה ז"י אע"פ שחלה כל ז"י מ"מ יצא מחשש נפל וצריך פירכוס. וכתב השמ"ח דהאידנא אין לסמוך כלל אכלו חדשים ולעולם צריך שיהי' ז"י. וכ"כ הכו"פ. ואם חלה תוך ז' ושחט' בחליו אע"פ שפירכוס חוששין לו לנפל מדאורייתא. ואם היתה בריא ושחטה תוך ז' אסור בדיעבר עכ"פ מדרבנן כ"כ השמ"ח. ואם נודע שלכ"ח אז אף בשהה ז"י אינו מועיל וצריך שימתין עד שיגדיל שלא יהי' מסופק בו בבן קיימא:

קסט שאלה ז"י אי בעי שלימים מעל"ע. שם כתב הפ"מ דבעינן מעל"ע. ואם נולד סוף יום א' אף בהגיע לתחלת ליל מו"ש לא יצא מכלל נפל עדיין. וה"ה נולד באמצע יום א' נמי אסור לשחטן בתחלת ליל מוצ"ש וצריך להמתין למחר עד אחר אמצע יום. והנוב"י מ"ת סי' י"ז האריך מאד כדן זה וסיים דאעפ"כ המייל' לה"פ דבכ"מ אמרינן מקצת יום ככולו. וכ"כ הגרע"א בתשו' סי' קי"ז ובחידושו ל"ש"ע יו"ד. וכ"כ השמ"ח בס"ד דיום הלידה בכלל. וכ"כ הפ"מ בעצמו בפתיחה להלכות יו"ט בש"ע או"ח באות י"ז. וכתב שם דבספרו ביו"ד נפל טעות. ובפ"מ דפוס לעמבירג כתב בסוף הספר בשם הגאון מ' שמחה דלא בעינן מעל"ע. (ועתה נדפס כבר במקומו). וכ"כ בש"א בתשו' חי"ד סי' י"א וכתב דאפי' בלא הפסד יש להכשיר: **קע שאלה** אם שחט בתוך ח' שם הב"ח בק"א כתב דספק דאורייתא. וכ"כ הרג"מ לאסור וכ"מ כתב"ש. ימותר לשחטו עכ"פ ולמכור לגוי רק ישחוט תחלה עוף או בהמה כדי לברך ברכת השחיטה:

קעג שאלה במעשה שהי' בעיר א' שהיו רגילים לשחוט עגלים הנקחים מנוים וא"י אם הם בני ח' ועשו כך מצד חסרון ידיעתם דאסור לעשות כך ואח"כ בא חכם א' וביטל ד"ז והוריעם שהוא אסור. ומה משפט הכלים. כ' הלב"ש בחידושו ליו"ד א"ת ב' דאותם הכלים שהיו ב"י מעת שחוריעם החכם את האיסור אסורין לעולם ואפי' אם מה שנתבשל בהם הי' מעגל גדול אשר למ"ע הי' ח"י. אבל הכלים שלא הי' אז ב"י מותרים אפי' נתבשל בשר מעגל קטן אשר למ"ע לא הי' בן ח"י. אך כלים שהם בני העגלה יגעלם:

קעג שאלה על גדיים קטנים הנקחים מהגוים ואומ' שהם בני ח"י אם יש לסמוך עליהם. שם פסקי' דא"נ דשמא להשביח אומר כן. ואפי' מסיח לפ"ת א"נ. כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דאפי' גוי אחר שאינו מוכר ג"כ א"נ כ"כ הפ"מ. ואפי' אם נראה עגל גדול אין סימכין על הגוי. כ"כ התב"ש. אם לא בסימנים המועילים דבלא"ה מהני:

לעשות כן. ואם אינו רוצה אז יש לשחוט אותם עם כשירות וודאות ואם לאו לא יכרך על השחיטה שלא יבואו להתיר חבשר לאכילה אלא ינחירם. וע' בס' קי"ט.

קעז **יעי'** בתשו' ברית אברהם חיו"ד סי' י"א. ובתשו' שבסוף ס' סידורו של שבת באמצע תשו' ד'. ובתשו' נוב"י מ"ת חאה"ע סי' י"ט. ובתשו' בגדי כהונה חיו"ד סי' א'. ובתשו' נוב"י מ"ת חיו"ד סי' ו'. ובתשו' חוט המשולש ח"ד מספר התשב"ש בטור הראשון סי' ב'. ובתשו' רדב"ן ח"ב סי' תשכ"א. ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ו' אות ד' וסי' ס"ו וס"ח:

סימן טו

קעח **שאלה** בדיון או"ב. פסקינן בס' ט"ו ראסור לשחוט או"ב ביום א' בין האם ואח"כ הבן או הבת או הבן והבת ואח"כ האם. וכתב השמ"ח רבין אדם אחד שחטן בין שנים א' שחט האם והב' שחט הבן או הבת או איפכא. וכתב הט"ז רלא משכחת ב' עושין עבירה אלא בנ' בהמות כיצד בת ואם ובת. דהיינו בא' שחט פרה והב' אמה והג' בתה דאבנו ואותו נמי חייב השני. ובאם וב' בנים פשיטא דמ"ל א' מ"ל ב' כי היכא דמחייב האי מחייב האי. ואי בפרה ובתה ובתה פשיטא תרווייהו או"ב נינהו. וכתב השמ"ח דאם ב' שחטין בפ"א תרווייהו עברו אדאורייתא זה על או"ב זה על בול"א. ופשיטא דאם ישחוט בפ"א בת ואם ובת דהיינו פרה וב' בנים ודאי דכולם עברו:

קעט **שאלה** איסור או"ב באב כגון שלא הי' באותו עדר אלא איתו זכר בלבד אי שייך ב'. שם פסקינן דאפי' בכה"ג אין לוקין דספק הוא אי נוהג בזכרים ואין לוקין על הספק. אך אסור לשחוט אותן ביום א'. והכו"פ הניח בצ"ע להתיר השני לשחוט בה"ש משום ס"ס שמה אינו נוהג בזכר ושמה לילה. וע"ש ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"א שהשיג עליו:

קפ **שאלה** דאם א"י שזה אביו או אמו. שם כתב השמ"ח דאפי' דומה הולך ממש בצורתו וסימניו לאיזה בחמ' אין חוששין לומר דמסתמא הוא אביו או אמו אלא אמרינן דבא מרוב בהמות דעלמא. ובכרוך אחרי' כתב הש"ך דלענין איסורא מהני. אך לא לענין מלקות אפילו יונק אבל באביו אפילו איסור א"ב בכרוך לבר כ"כ הפ"מ. אפי' יונק. אבל באביו אפי' איסור א"ב בכרוך לבר כ"כ הפ"מ. ובאמו אפי' הכרוך הוא דבר טמא ואסור באכילה מ"מ אסור לשחטן ביום א' דמסתמא ילדתו דאי לא ילדתו לא הי' מרחמ' ואפי' חזיר כרוך מספקי לנו. עי' תב"ש סק"ה. וה"ה אם שנים טהורים אפי' שאינו מינו. ואם בעדרו כמה בהמות עם ילדותיהן ובכורו לו שאלו הולדות מאלו הבהמות הן רק א"י איזה מזו ואיזה מזו הולכין אחר הכרוך אף למלקות. ואם יודע בודאי שא' מב' הוא מזה האם או אחת משתיים הוא אמו של זה הולך אסור לשחוט ואינו לוקה כ"כ השמ"ח. ואם אחר מג' בהמות שלפנינו הוא אמו וא"י איזהו שרי לשחוט. כמו שיתבאר אי"ה בס' ק"י ובסוף ז':

קפא **שאלה** אם עבר ושחט או"ב ביום א' אי מותר לאכלם. שם פסקינן כרעת בה"ג דאסור בו ביום לאכול האחרון מטעם קנס שלא יהנה מאיסור כמו שיתבאר בס' שי"ח באו"ח. ודעת הש"ך דדוקא לו אסור אבל לאחרים לא קנסינן ומותר. הכו"פ. והשמ"ח כתב דאף לאחרים אסור בין ששחט

בשוגג בין ששחט במזיד ולהכי אם שחטו שנים כאחד א' האם וא' הבת אסורים שנים עד הערב ששנים עברו. ולדעת הש"ך נראה דבכה"ג הי' מותר כ"א לאכיל' מחבירו. ואם שנים של אדם א' יש להתיר לו א' דהרי יש כאן קנס כמה שכיון ליהנות משנים באיסורא. ונראה דאף בשחט ספיקות כגון אב ובנו ג"כ אסור האחרון לאכול בו ביום משום קנס שלא יכנים א"ע פ"א לספק איסור דאורייתא. (יבתשו' זכרון יצחק סי' ק"א לא כן העלה ועי' בתשו' נוב"י מ"ת סי' נ"ג). והאירנא דרוב שוחטי בהמות הוא למכור לאחרים כיון דאיכווין להקדים יש לקנסו ג"כ שלא יתקן מעשיו בו ביום וכ"ש שלא ימכור בו"ב מטעם שלא יעשה כן ע"ד הפעם וגם אחרים ימחו בידו. ולעולם במאי דאיכווין קנסיןן ל' שלא יחנו מעשיו הרעים:

קפב **שאלה** או"ב ראסור לשחוט ביום א' אי היום הולך אחר הלילה. שם פסקינן דהיום הולך אחה"ל כיצד הרי ששחט בתחלת ליל ד' לא ישחוט הב' עד תחילת ליל ה' ולא בית"ש בין ד' לה' דספק יום הוא. ואם שחט הראשון בסוף יום ד' קודם ביה"ש. שחט הב' בתחלת ליל ה'. ואם שחט הא' ביה"ש של ליל ה' לא ישחוט הב' עד ליל ו'. (והגרע"א הניח דין זה בצ"ע ויע' בתשו' זכרון יצחק סי' ק"א). ואם שחט ביום ה' אינו לוקה דשמה בה"ש הוי יום ד'. ואם שחט הא' בה"ש של יום ה' לא ישחוט הב' בבה"ש של יום ו' אפי' נשחטו שנים בזמן אחד כגון שנים בהתחלת בה"ש או בסופן. ולא עוד אלא אפי' אם הראשון נשחט קודם זמן שחיטת הב' דלמחר אפי"ה אסור משום דלא ליתי לטעות וכ"כ הכו"פ דלדעת רש"י ורמב"ם אסור. ולענין אכילה דינו להתיר הב' תחלת ליל ו'. וכ"כ אי שחט הא' ביום ד' באיזו זמן שיהי' וב' בבה"ש שבין ד' לה' נראה ג"כ לנדותו לאכול הב' תחלת ליל ה' ממ"נ. אבל כתב השמ"ח יש לנדותו ולענינו על שהכניס א"ע לספק איסור דאורייתא. וכן לכל שחט או"ב וספק או"ב. ולענין מלקות אפי' שחט שנים בבה"ש אחר זא"ז אינו לוקה דספק נמי שמה קצתו יום ואחר משחו זהו הוי לילה כ"כ השמ"ח. שיעור בה"ש מבואר בס' ס"ט ביו"ד ובאו"ח סי' רס"א ובס' של"א דהוי פחות מרביעית שעה מסוף שקיעה:

קפג **שאלה** הלוקה בהמה אם יש לחוש שמה נשחטה האמה או בנה היום. שם פסקינן דאין לחוש ואין צריך לשאלו ע"ז כ"כ הש"ך. אבל על המוכר להזהיר את הלוקה ואפי' בשאר ימים ולהודיע אם שחט האם או הבן היום או אם מכרה היום לאחר ויודע שאחר ישחטה היום. אבל מקח טעות ל"ה אם לא הודיעו ריכול לומר לי שחט למחר. ואם א"י אם האחר ישחט היום א"צ להודיעו אף לענין איסור. כ"ז כתב הש"ך. ואם הוא בא' מד' זמנים הללו שדרך כל מי שקונה בהמ' ששוחט' מיד והם ע"פ וערב עצרת וער"ה ועי"ט האחרון של חג דחשוב רגל בפ"ע ומרבין בשמחה. משא"כ בעי"ט האחרון של פסח. ועי"כ רגילים ברגים ועופות. ובעי"ט הראשון של סוכות טרודים בסוכה ולולב. רק בד' זמנים הנ"ל צריך להודיע שמכר היום האם או הבת. ואפי' היכא דא"י שאחר ישחטנה דמסתמא בר"ה הללו הכל קונים לשחיט' כ"כ הש"ך. ומש"ה אם לא הודיעו כתב הפ"מ דהוי מקח טעות ג"כ. ואפי' היכא דא"א לו להמוכר לחפור על הקונה ראשון אסור המוכר לשחוט הב' דמסתמ' הראשון קנה אותו לשחוט אותו יום. ואם לא הודיעו. שחט ואינו חושש בין קנה מישראל בין קנה מגוי דלא מחזקינן איסורא והוא ס"ס דאל"כ ה"ל לאסור ליקח מן הגוי לעולם ואף בכל ימות השנה דאין עדות לגוי כ"כ הגר"א

וכ' הכו"פ דאע"ג דמשמע בכורות דבהמ' מחי' לא ילד' אפשר דרוב הוא כך. יכל מה שדברו חז"ל הכל ברוב דברו אבל מיעוט מתעברת ומוה דברו בכאן:

קפו שאלה עז שבא על הצבי וילדה האידן בשחטת או"ב. שם פסקינן דאסור לשחוט או"ב לכתחלה כן פסקו הט"ז ותב"ש וש"פ דלא כש"ך ונר"א. ודין העז ובנו דכאן נתבאר דמותר לשחוט. ואם היתה בת הצבי הזאת נקבה וילדה בן ושחט את הנקבה בת הצבי ואת בנה. דעת הנר"א והתב"ש דאסור לשחוט ואין לוקה. וכתב השמ"ח דנראה באם בא צבי על העז וילדה דמותר לשחוט הצבי והולד אפי' לכתחלה וכיו שהוא ספק חי' יספק בהמה אסור לשחוט או"ב ואין לוקין כ"כ השמ"ח (ואם הכיו זכר בא על בהמה וילדה אי מותר לשחוט הכיו והולד אפי' לכתחלה יש לעיין, ולכאורה נראה דאינו כן מדרבנן התב"ש עיזר הדין בכיו וסמך אצל דין זה שבא על העז

הנ"ל ואם חי' נחא לי' ח"ל לכתבי')

קפה שאלה אם ניחר או נתנבלה אותו או בנו אם מותר לשחוט את הב'. שם פסקינן דמותר בכה"ג דלאו או"ב לא קאי אלא בשחיטה ובשחיטה אפי' אם נמצא הראשון טריפה בשחיטה לוקין אם ישחוט השני כיון דלא נתנבלה כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' שחט לע"ז וכ"ש אם הראשון שחט לגוים ולרפואה ולכלבים הכל מקרי שחיטה ולוקין עליו למי ששחט אחריו. וכתב הש"ך דאפי' נתנבלה בא' מהדברים שאינו אלא מחמת שאנו מחמירים בו כגון שהי' במיעוט בתרא או החליד במיעוט של סימנים או בצירוף שהיות או שנמצא הסכין פגום לאח"ש דאסורים להם מספיקא וכן ככה"ג נראה דאסור לשחוט הב'. אבל אין לוקין אם שחט. וכ' השמ"ח דאפי' חי' בו פנימה בסכין קודם השחיטה רק דלא ברור לו שפגע בפגם זה קודם שחיטת רוב הב' אסור לשחוט אחריו. ויש למנוע מלשחוט אפי' אח"ש פסולה כיון דלא כ"ע בקיאים להפריש בין נבלה לפסולה:

קפט שאלה אם א' שחט להאם חצי נגזרת והפסיק ובא השני ושחט להבן שחיטה גמורה ואחר כך חזר הא' יגמר שחיטת אמו. כסי' כ"ג אות י"א כתב הפ"מ בש"ד דשחיטת הבן ראוי לאכול כוב"י ושחיטת אמו אסור לאכול כוב"י כיון דשהה הא' אולה לי' שחיטת קמייתא והוי חצי קנה פגום וה"ב ברשות שחט והא' באיסור גמר שחיטתו (ולענין מלקות אי חייב ג"כ בגמר האם אין להורות מדבריו):

קצ שאלה חש"ו ששחט את הראשון בינו לב"ע" אי מותר לשחוט הב' אחריו. שם פסקינן דמותר לשחוט אחריו שריב מעשי' מקולקלין. וכ' השמ"ח דה"ה כששחט האם מותר למסור הבן לשחטו לחש"ו בלב"ע. ודוקא בטרפות הניכרות דלא אתי למיכל מני' דאל"כ אסור. וה"ה אח"ש הראשון אסור ליתן להם לשחוט ולעמוד ע"ג להורות להם הדרך שישחטו כהיגן דאסור להביא לידי עבירה בידים. ואפי' חש"ו ששחטו בלב"ע אם בדקו להם הסכין תחילה ואח"כ מצאו ששחטו הרוב בלא הנרמ' שניחורנו היום כ"כ הב"ח. (וכ' הש"ך דאם אע"ג דאז לדרתו ועיקור אע"ג דלא ראה אותם אם לא שהי' או דרסו או החלידו מ"מ יש למנוע מלשחוט אחריו. ומכ"ש שמותר למכרו לגוי אע"פ המתבר כשרה אפי' באין מומחה וא"י לכן בכיון יש להתמיר בדאיכמאטא וכהשמ"ח דיש למנוע אחר המומר לשחוט דדילמא הרהר בתשובה ויהא איסור או"ב

הגר"א מוילנא. ואם נודע לו אח"כ שנשחטה אמה או בתה היום הוי מק"ט. ודוקא שמוכר שנים ביי"א אבל אם מכר האם או הבת ביום שלפניו א"צ להודיע לא לענין איסור ולא לענין מק"ט שאפשר שישחוט קודם אלו הר"ז כ"כ הש"ך. וה"ה אפי' שנים ביו"א לפני יו"ט. ומ"מ אם נודע להקונה שנמכר האם או הבת לשחיטת יו"ט לא ישחוט את שלי' בעיו"ט כ"א ביו"ט עצמו. ואפי' אם רק יודע דלבהמה זו יש אם או ולד למוכרה לשחיטה צריך לחפור. אך בא"א להודיע אין להתמיר בכה"ג, ואם מוכר א' לחתן והב' לבלה אפי' אם מוכר בכ"י צריך להודיע שוראי שניהן שוחטין ביום אחר יכתב הש"ך דבומנינו שעיקר השחיטה לצורך יו"ט הוא קודם יו"ט וכן בחתן יכלה שוחטין יום או יומים קודם א"צ להודיע במכר בכ"י. וכ' הפ"מ דבומנינו זה שדרך הקצבים לשחוט ומפ' מק"ט הוי אם לא הודיעו מחבר השמ"ח ג"כ דכן חתן וכלה האידנא ששוחטים ביום אחד. וכן במקומות גדולות שקונים רוב עם עיקר שחיטתן ביום ד' וכן על יו"ט עיקר שחיטתן קודם. חזר הדין הן למק"ט והן לאיסורא והכל לפי המקום והמנהג. (ממילא לפי דבריו האידנא לעולם צריך להודיע ואפי' מק"ט הוי אם לא הודיע). ובעת החמימה שהם יראים מפני סרחון הבשר ובוראי לא ישחטו נראה דפשיטא לכ"ע דצריך להודיע. וכתב השמ"ח דאם קנה מתגר גוי הבן ויודע שהגוי חי' לו ג"כ האם אע"פ שא"י אם מכרה כיון דהתגר הוי גוי ועשו הכל ביום ה' קודם שבת ודאי אם מכר האם לא' והבן לב' ביו"א לא ישחוט בעיו"ט עד שיבורר לו מה נעש' באמת. וכתב הנרע"א דאם מכר א' לחתן א"צ המוכר לשאול להסינה אם קונה לצורך חתן והקונה צריך להודיע למוכר אם קונה לצורך החתן:

קפד שאלה ב' שלקחו או"ב ביו"א האידן יעשו. שם פסקינן דהלוקח תחילה ישחוט אם לקחו שנים נאדם א' דמיד כשמכר להראשון לא חי' יכול לשחוט את הב'. לכן גם הלוקח אסור שלא שכר לו וכו'. אבל אם לקחו משנים כל הזרין וקדם עצמו לשחוט הר"ז נשכר. ממילא בלקחו מאדם א' לכתחלה אין ראוי הלוקח מאוחר לקדום ואם קדם הר"ז נשכר. ובלקחו מ"ב בני אדם מותר לכתחלה להקדים עצמו בשחיטה כ"כ הש"ך והתב"ש כתב דבלקחו מאדם א' ויודע הב' שהראשון צריך לשחוט היום או באחר מר"ו וכדומה דאסור לשחוט השני להפקיע זכותו דראשון. ובלקחו מב' וה"ה קנוי מנוי הרשית ביד כל אחד לשחוט תחלה. ואם לא' צריך ולא' א"צ כופין על מדת סרום. ובכה"ג נראה אפי' קנו מישאל א' ידחה זה שא"צ. ואם לב' צריכין יש לפשר ע"י ממון וא"ל יתרוצו ויטילו גורל. כ"כ השמ"ח:

קפה שאלה על מה נוהג או"ב לא תשחטו. שם פסקינן דדוקא בבהמה טהורה וכבשים מכ"כ אעזים ולמעוטי חי' יעופות דלא שייך איסור או"ב כ"כ הפר"ח. ונוהג בכלאים הבא ממין כבש ומין עז:

קפו שאלה צבי הבא על עז וילדה ושחט העז ובנה. שם פסקינן דלוקה ואפי' הבן דומה לצבי ממש. וכתב בטור צבי הבא על התישה וילדה בת ואותה בת ילדה בת או בן ושחט בתה או בת בתה חייב כ"כ הט"ז והשמ"ח. והפ"מ מסכים לדין זה. ודיקא במין דקות אבל מנסה לרעה א"א. שטאה כלאים. דכל שאין זמן עיבור שוה לא יולדין זה מזה. וכן טמאה אין מתעברת מטהורה כמכאור בגמרא. אלא שר"י כתב ד"א דנסה ודקה נמי מתעברים ויולדים. כ' התב"ש דראוי לחוש לדבריו.

התב"ש דאפי' במסוכנת ישראל ואפי' הלכה אח"כ לא יצא מחוקת מסוכנת דנקל טפי ללכת מלקום בעצמה ואפי' בעוף שהי' חצי קנה פגום דגמר שחיטה במשהו הוא מ"מ אסור דאיכא חששה מיד שהירגיש' שרוצים לשחט' נתעלף' ומת'. והברכ' שעל השחיט' ישחוט אחרת עמה שאין להכניס עצמו בספק. וכתב השמ"ח דבלא פרכס כלל אין דקה יחי' שפשטה ידה ולא החזירה מותר לשחוט אחרי' אמה או ולדה אותו יום. אבל אם פירכסה קצת ונענע באיזה אבר או צעקה או הטילה רעי או זינק' בכח וכדומה אע"ג דכ"א אין מתירין מ"מ אין לשחוט. ואפי' עשתה פרכוסים אלו בתחילת שחיטה מ"מ לאו נבל' ברידה היא. וכ' השמ"ח דהשחוט את הבריא' שמעמידים אותה בגער' ומקל' ועומדת בעצמה אפי' שאינה אוכלת כלל מ"מ בחזקת בריא' היא ואפי' לא פירכסה כלל ואפי' דקה שפשטה ידה ולא החזירה מותרת דכל שהיא בחזקת בריא' אין משגיחין בפירכוס כלל:

קצת שאלה אימת צריכה לפירכוס. שם פסקינן דהפירכוס צריך שיהי' בסוף השחיטה ולמשוך עד אחר השחיטה רוב א' דעוף וריב ב' דבהמה ואפי' רגע. כ"כ הש"ך וכו"פ דלא כפ"ח. ופשוט דכ"ש אם הפירכוס היו אח"ש דמהני טפי כ"כ השמ"ח:

קצו שאלה מעשה ששחטו בהמה מסוכנת ולאחר גמר השחיטה לא פירכסה כלל ושהה לערך רביעית שעה ואח"כ התחילה לפרכס ופשטה ידה והחזירה פשטה רגלה והחזירה. פסק הגממה"ץ להטריפו מטעם דהוי כוננ הלטא' דאין זה אלא הוצאות נפש בלבד והוי נטולה נשמת' קודם גמר שחיטה והוי נבלה כ"כ זב"ש ועי' בניית אדם שער או"ח בסופו דהשיג או"ש. ואם לא שהה לערך רביעית שעה אלא פחות מזה ויש ג"כ ה"מ יצו"ג לפי דעת השמ"ח הנ"ל נראה אפשר להתיר ויש לעי'. ואם חיתה מסוכנת וחתיך כל המפרקת עם רוב בשר ואע"פ שמעורה עדיין ואח"כ פירכסה אע"ג דכבריא' כה"ג בה"מ קי"ל דכשר. אבל במסוכנת טרפה דהפירכוס אחר חתיכת המפרקת הוי כוננ הלטא. וכתב הכה"ג דצריך לידע קודם השחיטה דמסוכנת. דאי לא יודע בשעת שחיטה אפי' שיאמר אח"כ שראה כל הסימנים הצריכים למסוכנת א"נ דלא רמיא וכו' :

קצו שאלה כיצד הוא הפירכוס. שם פסקינן דבהמה דקה ובחיי' גסה ודקה בין שפשטה רגלה ולא החזירה או שכפפה רגלה בלבד ה"ז פרכוס ומותר. אבל פשטה ידה ולא החזירה לא הוי פרכוס וה"ז אסורה. ובכפפה ידה דעת הרבה פוסקים וכן דעת הש"ך דאפי' כפפה ידה מותרת. אבל התב"ש ופ"מ החמירו כש"ע דל"מ כפפה ידה. ובבהמה גסה בין שפשטה ידה או רגלה ולא כפפה או כפפה ולא פשטה ה"ז פרכוס ומותר. וכ' השמ"ח דכל דשרי הכא ע"י פשיט' או כפופה לא שהית' כפופה יכפפה קצת יותר או פשיטה וכפפ' קצת או פשטה יותר רק בעינין שתהי' פשוטה כדרכה וכפפה להיות כמין ב' זה מקרי פשיט' יכפפה. או איפכא מיקרי כפיפ' ופשטתו והוי פרכוס. ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל ה"ז נבלה. ובעוף אפי' לא רפרף (פי' מענין כהרף עין) אלא בעיניו ולא נענה אלא בזנבי הוי פרכוס. וכתבו הט"ז וש"ך דה"ל בבהמה מהני נמי כי' כשכש בזנבו. וכתב השמ"ח דבה"מ וצי"ג יש להתיר בכך. ודוקא כשכוש מעליא ולא שיתפרף בזנבה קצת. אבל שאר פרכוסי כנין כשכשה באזנה או כנפה או צועקת ומתירות ומזנקת בגרונה וכדומה

או"ב. יכתב טה"ז דה"ה בגרול שאינו יודע ה"ש באם עבר ושחט אחריו דאין כאן איסור אליבא דב"ע, אבל לכתחילה ודאי אסור דריילמא איתרמי דשחט שפיר כ"כ השמ"ח:

קצת שאלה ביצא העובר חי אח"ש אמו והפרים ענ"ק או כדומה אי מותר לשוחטן ביו"א. שם פסקינן דאסור לשחטן לכתחילה ואם שחט אינו לוקה דניתר מה"ל בשחיטת אמו. ודוקא מעוברת מותר לשחוט לכתחילה כ"כ הט"ז וש"ך. וכ' הכו"פ דאם שחטה ונמצא האם טריפה ושחט בנה בן ט' חי נראה דאיסור גמור יש כיון דשחיטת אמו לא מהני להולד וד' סמנים אכשרי' דהמנא ה"ז שחיטה גמורה. ומהכ"ל להקל והוא אסור דאוריית'. והשמ"ח אסר בכה"ג אפי' בלא הפרים ענ"ק ואפי' בספק בן ט' ג"כ רוצה להחמיר ע"ש. והגר"א נראה דמהמיר כדעת השמ"ח בבן ט' ואם גם הולד טרפה כתב דיש לדין להתיר לשחוט:

קצת שאלה נוי שמכר ב' בהמות ואח"כ אמר מסלת'ת שהן אי"ב. שם פסקינן דאחר מכירה א"נ תו. וכתב הש"ך דהיכא שהוא בידו אפי' היכא די"ל להשביח מקחו אמר בן נאמן אם הוא קודם מכירה. וכתב הכו"פ דמ"מ נראה דאין כאן חיוב מלקות, ונ"מ לפסול עדות דגהי דגוי נאמן לאסרו הואיל שהוא בידו אבל לחייב מלקות א"נ. ואם גוי אחד שאינו כעל הבהמות אומר זאת או אפי' קודם המכירה לישראל א"נ כ"כ השמ"ח. וסוהו אי מהמן לי' אסור אפי' אמסלת'ת כ"כ הש"ך. ואפי' לא כיוון הגוי אלא לאסור נמי דכיון דמהמן לי' אסור כ"כ השמ"ח:

קצת שאלה בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונערבה באחרות וצחק לשחוט מהם כצד תקנתו. שם פסקינן דנכבשינהו דניידי דהיינו שיכ' אותם וטורדם ממקום קביעתן ויקח מהם א' וישחט כ"כ חבל"י דכל דפריש מר"פ. וב' הנותרים אסור לשחוט היום דהוי מחע"מ ולא שייך תו למימר כל דפריש מר"פ כ"כ הש"ך ופ"מ. ויתבאר איה"ש באריכות בסו' קי'. (והנוב"י מ"ת חיו"ר סי' ה' העלה דבי"ט אין לעשות בן לניידי מטעם חשש מתקן בדמשמע מש"ע אור"ח סי' שכ"ג ובסו' תצ"ג). והטעם דבעי ניידי הט"ז וש"ך נתנו טעמם משום דאי הם ביהר בע"ח אפי' באלף לא בטל. והלכוש כתב הטעם משום דבר שיל"מ. כתב השמ"ח דציצה לגוי שיכה ויפזרם ולא יראה הישראל שעת פיזורם. וכתב להח"פ בשם תשו' חו"י סי' קל"ג אבל אם נתערבה האם באחרת תחלה ואח"כ שחט בתה או להיפוך מותר אח"כ לשחוט א' מהתערובות פי' אפי' בלא ניידי. אחרי דבשעה שנתערב לא היו בו שום איסור וכ"ש אם שחט תחלה אחר מן התערובות שמותר אח"כ לשחוט הבת. והגרע"א אסר אף בכה"ג אלא דצריך ליטול אחר מהם לשהותו עד למחר ושם האריך להח"פ בדיון ב' בהמות שילדו ב' עגלים ינערבו האמהות או העגלים ואח"כ שחט האם אם מותר לשחוט עגל או להיפוך יעי"ש ונתבאר לעיל דינים אלו. יעי' עוד בתשו' זכרון יצחק סי' ק"ב ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"ב ובתשו' חו"י סי' קל"ג:

סימן יז

קצת שאלה השוחט בהמה בריאה ולא פירכסה פי' שלא נתנענעה. בסו' י"ז פסקינן דכשרה ובמס'כנת דהיינו שמעמידים אותה ע"י גערה או מקל ולא עומדת אע"פ שהיא אוכלת מאכל בריאות שחט' ולא פירכס' כלל ה"ז נבלה ולוקין עלי'. ואם מעמידין אותה ל"מ. כ"כ הט"ז וש"ך והפ"מ. דגם עץ עומד כשמעמידין אותו בידים. וצריכ' פירכוס יאז מותרת. וכתב

במאמר קדושין ובגבול בנימין אם לא בראיכא עוד צד להקל כגון שהסכין לא פגום כ"כ:

רג שאלה בעור בנמצא פגום לאחר שחיטה. שם מבואר דגם כן הוי נבלה כבהמה הנ"ל ש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' שחט עופות הרבה ואחר כך בהמות בסכין אחר ולא ברק בנתיים אין אומרים מסתבר לתלות הפגם במפרקת הבהמה ולא בעור העור אלא אף העור הראשון שחיטתו פסולה מספק:

רד שאלה אם לא ברק הסכין אצדין ונאבד לאחר שחיטה. בדמש"א כתב להכשיר. והפ"מ כתב דאין לסמוך ע"ז:

רד שאלה שיעור פגימה עד כמה. שם מבואר דשיעור פגימה בכ"ש אם נמצא לעין השמש אפי' פחות מחגירת צפורן. אבל לכתחלה א"צ בדיקה רק אבישרא ואטורבא ואיתלת רוחתא כמו שיתבאר לקמן איה"ש כ"כ הש"ך. ובלבד שתאגור בה אפי' חוט השערה דהיינו פחות מחגירת צפורן. וכתב השמ"ח דהאי כ"ש בין בעומקא בין במשכה. אם מצא בה פגם משהו ע"י ראי' נגד השמש וכדומה וברק שם בחוט השערה אם נכנס לשם אסורה. אבל א"צ לבדוק אה"ז ע"י ראי' כ"א אם יש סרק בחורה בעומק קצת יותר מחוט השערה. אע"ג דאין נכנס בו אפי' חוט השערה מפני דהעוקצין תכופין ממש זא"ז וגם אין הכשר והצפורן מסתבך שם מ"מ אסורה ואפי' בדיעבד. ואם אין פגם כ"א כמו תלם ועוקץ יוצא מהחור כ"ש למעלה ומסתבך בו אפי' בחוט השערה פשיט דהו"ל כפגם. וכתב הכו"פ דבעוה"ד הרבה מקילין ואומרים על הסכין שהיא אינה פגומה רק בלשון אשכנז רויך וכו'. וסוף דבריו דמי ששחט בסכין שהוא רויך מאכיל טרפות בישראל. ונכון לאחר כל הבדיקות שיתבאר לבדוק לעין השמש שיהי' שוה כל חיד הסכין מראשו לסופו בלי שום הפסק אפי'. כ"ש וכ"ש רויך כ"כ האחרונים. וכתב ר"א ב"א כלל ג' דמנהג רע להעביר הרויך שפשוף הנה והנה או ע"י סמרטוט כי מנוסה רק בסכין פגום ונעדר הרגשה על ידי שיפשוף וסמרטוט לפי הרמיון:

רו שאלה אם בדיקת הסכין מעכב שם פסקינן דאם עבר ושחט י"ל ברקה ואח"כ ברקה ומצא יפה שחיטתו כשרה. אבל לכתחלה לעולם בעי בדיקה. ואסור לשחוט על סמך ליברק אח"כ כ"כ הש"ך. ואפי' שוחט שיש לו סכין מיוחד וברק ומצניעו לשחיטה מ"מ לא ישחוט כ"א ע"י בדיקה קודם כ"כ הכו"פ ושמ"ח. אך בשעת הדחק מתיר השמ"ח ככה"ג אך לא בסתם סכין:

רו שאלה בסכין מסוככת. שם פסקינן דמסוככת דהיינו דמיליך ומביא חוד הסכין על אצבעו כי כן ה' המנהג דבדיקת סכין ומורגש פגימה בוהובאה ולא בהולכה או בין שחט בדרך הולכה ולא הביא בין הביא אפי' לא הוליד אנו מחמירין ושחיטתו פסולה ואפי' מסוככת מן הצד כ"כ הש"ך. וכ' השמ"ח דאפי' אינה נרגשת בירידה מהעוקץ כ"א בפגעו בעוקץ ישחט דרך ירידה ועומד בראש סכין. יש להטריף הכל וכן נוהגים. ובאיכה עדים שראו שלא הוליד בשעת שחיטה או להיפוך ואמרו כרי אין לאסור. אך בע"א הניח הפ"מ בצ"ע אי נאמן. וכתב הפר"ח דעכשיו נוהגין להוליד האצבע על הסכין וכן נכון: שאלה

וכדומה אע"פ שעשתה בו כח יותר מהפרכוסים מ"מ לא מהני, ודכו"פ ודשא"פ דשאר פרכוסים נמי מהני, וכן הסכים הגרע"א, וכ' הט"ז וש"ך דיש להתמיר דלא סגי ברפרף בעינו אלא בגפן. וכיון דלא איתפרש בעי' במה נקרא מסוכך כתב השמ"ח דיש להתמיר כל שרואן הולכה ואינו הולך כשאר בריאים צריך פרכוס הנזכר. אך גדולי החכמים לא היו אובלים מבהמה שממהרים לשחוט אותה כרי שלא תמות ואע"פ שפרכסה בסוף השחיטה כדון אך זה הוא חומרא בעלמה לבעל נפש הרוצה להתמיר, אבל אפי' מדות חסידות ל"ה בבהמות ישראל, ואין מורין כן לשאר בני"א רק הרוצה יחמיר לעצמו כ"כ התב"ש. וכ' עוד השמ"ח וכתב"ש יע' דהאידנא דנפיש דתולין להקל ומקלו יגיד לו ראוי לכל בע"נ ליוהר אפי' ממסיכנת ישראל אע"פ שאינו נוהג בשאר פרישות וחסידות ואין כאן משום יהורא כלל. וכן בהמה שהורה בה חכם והתורה מסבירה ולא נמצא הדין בפירוש שהיא מותרת. בע"נ לא יאכל ממנה כ"כ רמ"א בסי' ק"י ס"ז וכ"כ הש"ך. אבל יש לו קבלה שהיא מותרת מותר. ויתבאר אי"ה במקומו:

קצת שאלה לשחיט בהמת גוי מסוכנת. שם פסקינן דמשום מדות חסידות אסור לאכול אע"ג דאיכא ריוח ממון לא מיתכשרא. וכ' התב"ש דמורים כן לכל ישראל להתנהג בחסידות. וכ' הש"ך ותב"ש דלא מתכשרא עד דקיימא בכר"ע מאל' ע"י גערה או מקל ואולת' ד' אמות ברקה ומלא קומתה בגסה. ואז א"צ פרכוס עוד כלל אף שמ"מ חולת היא אפ"ה לא מירי הוא:

קצת שאלה השוחט מסוכנת בלילה ולא ידע אם פרכסה כדון. ח"ז ספק נבלה אסורה ולא מהני אפי' השכים ומצא כתלי החדר שנשחטה שם מלכלכים בדם שנראה מזה שונקה בכח למרחוק. ואפי' נודע שנעשה זה בסוף השחיטה מ"מ ל"מ. וגם כל ספק שיש בסרכוס הוי ספק נבלה ואסור. וה"ה ביום ובמקום אפל הדין כן כמו בלילה כ"כ השמ"ח. וכתב הבה"י דפי' בלילה הוא בנר אחר. והכו"פ חולק דהא בנר א' יכול לראות הזנוק אימת ה' אם בסוף השחיטה. רק איירי ששוחט באפילה ואמת הוא דמתחלה פסול הא בדיעבד כשר כמו שנתבאר לעיל בסי' י"א:

ר שאלה סומא ששחט את המסוכנת בלב"ע ואומר שמישמש בידו והרגיש בסימני הפרכוס. שם כתב הפ"מ דשחיטתו פסולה מפני שכין שאינו רואה אפשר שיטעה בסימני הפרכוס:

רא שאלה מסוכנת שנשחטה אי נאמן ע"א שפרכסה דאיתחזק איסורא ואינו בידו שתפרכס ואת"ל נאמן אי לא השגיח השוחט אי אשה מהימנת. הנחת"ס בחיו"ד סימן כ' העלה דנאמנים ע"א ואפי' אשה:

סימן יח

רב שאלה השוחט בסכין ברובה ונמצאת פגימה. בסי' י"ח פסקי' דהוי נבלה אפי' בפגום מן הצד. וכתב השמ"ח דאפי' אונת אי מסוככת. כי הפגם אינו שוחט אלא נוקב וקורע. וסתם סכין אינו בחזקת יפה דפגימות מצוי. ואין בכלל זה רושמי האומנים שעושין בשעת עשיית הסכין כיון שהוא רחוק הרבה מן החור. כ"כ הט"ז. וכבר הבאנו לעיל בסי' ט' דבבולטים הרשימים אסור. ולכתחלה אסור לשחוט לעולם. ובנמצא פגום אפי' נגע בעצם המפרקת חיישינן שמא בעור נפגמה. וכתב השמ"ח להלכה דאפי' חתך לתוך עצם המפרקת לא מהני. וכ"כ

זה אין צריך לבדוק ויסמוך על הבדיקה שבסוף כולם. ואם הוא שוחט לאחרים ועשה כך שלא ברשות ונמצא אח"כ הסכין פגום. כתב הש"ך דצריך לשלם אפי' שוחט בבחנם כדן מוסיק. והט"ז כתב דהממע"ה דשמא בעצם המפרקת בתרייתא נפגם והנה"כ חולק עליו. אבל אם לא בדק בדקה קמיתא אף קודם שחיטה הראשונה. או אם נגע בעצם המפרקת ואח"כ שחט בודאי. אף להט"ז חייב לשלם דפושע הוא. והכו"פ כתב דמ"מ במקום שהבשר טריפה פחות כדמים מכשרה אסור משום כל תשחית אע"פ שאין חייב לשלם. ואם הב"ד ריאה שהוא מועד לכל וזה לאות שהוא מקלי הדעת ראוי לחייבו לשלם למיגרד מילתא. ומדברי התב"ש ס"ק כ"ד נראה להלכה ב' בהמות של אדם אחד דממ"נ קלסל אחד כמה דלא ברק צריך לשלם אחד הפחות שבהן ומשמע דאם מצא ב' פגומות פטור. ואם של ב' אנשים הם הבהמות פטור דיכול כל או"א לרחות ואפי' יכתבו הרשאה זל"ז לא מהני. ובס"ק כ"י כתב דאפי' שחט אחד ונמצא טריפה ע"י שחי' וכדומה ורוצה לשחוט אחרות יש לבדוק הסכין בינתיים כדינא. ומ"מ בבה"ג אפי' באדם אחד בדעבר ב"ב בהמות נראה דפטור דליכא ממ"נ. והבדיקה דבעי בין כל או"א. כתב הש"ך והתב"ש דצריך בדקה כהלכתא אבישרא ואטופר' ואתחלת רוחתא. וכל"י בשם דמש"א כתב דבהולכה והובא' לחוד די וכן נוהגין. וכתב השמ"ח וביו"כ וכיוצא בו בשעת הדחק שצריך לשחוט הרבה ואין הזמן מספיק לבדוק כדינא. לכן לא יבדוק בין כ"א רק עכ"פ אחד כל העופות שביד שליח אחד כדי שלא ילך השליח קודם הבירור וש"ד בין לענין איסור בין לענין תשלומין כי לא סגי בלא"ה אפי' שיחט בשכר. והכו"פ צועק ע"ז בלשונו הקדוש והמחור. וכתב הרשד"מ דיש למנוע מלשחוט בסכין פגום לעכו"מ שמא יטעה איוה ישראל ויש לזוהר לכתחילה:

ריג שאלה האידך הדין בסכין לאחר שחיטה. שם מבואר דצריך לבדוק אחר השחיטה כשהוא לפנינו. אבל אם נאבדה שחיטתו כשרה. הואיל ובדקה קודם שחיטה ואפי' שחט בה הרבה וא"ז. ואם נגע במפרקת אפי' של עוף יש להחמיר ולחוש לאותן שנשחטו אח"כ ואפי' אם נאבד אסרינן. אבל אם סכין לפנינו פגום ואפי' שבר עצם המפרקת לא תולין ואמרינן להחמיר שמא בעור א' נפגם כ"מ מהש"ך יפוסקים. וכתב השמ"ח דאחר בדיקת הסכין קודם שחיטה אין לתחבו לגדן קשה. וצריך לבדוק שנית אם תחבו אפי' בדעבר בלא בדקו ונאבד אח"כ יש להחמיר היכא דנגע חוד או צדדי הסכין בקשיותו. כתב בב"א שער איה"ג סי"ג דשוחט שעש' פגים' בסכין אח"כ קודם שברק הסכין בשם הרמב"ם דשחיטתו כשרה. וכן משמע דעת הגרע"א. אך אם רגיל בכך קנסינן לוי:

ריד שאלה אם נאבדה הסכין קודם הבדיקה דלאחר שחיטה יאח"כ נמצאת דפגומה. שם מבואר דשחיטתו כשרה כ"נ מט"ז וש"ך. והתב"ש פסק דדוקא דיש לו כמה לתלות פגמיתו כנו ששיביר עצמות בסכין וספק לו אם בזה אם באחר וכדומה. אבל מצאה בקרקע שנראה שממנו נפל והיתה במקום זה עד שמצא' ה"ז אסורה. וכתב הפ"מ דאם תפס בסימנים ושחט רק רוב מצימצם באופן דודאי לא נגע במפרקת וליכא כה"ג כ"א חדא ספיקא דשמא שיביר בה אחר כך עצמות יש לאסור וכו'. **רטו שאלה** אם לא בדק הסכין ושחט בה ונאבד אחר שחיטה. שם מבואר דבסתם סכין שחיטתו פסילה. אך בטבח שיש לו סכין מיוחדת לשחיטה ומקום

רת **שאלה** סכין חדה שהושחזה יאינה חלקה אלא מגעתה כמגע ראש השבילת שהוא מסתבך באצבע. שם מבואר דאנו אין נוהגין לשחוט בו. וכתב התב"ש ונ"ל דמ"מ כשרה בדעבר אם שחט בה וכו'. אבל לכתחילה ראוי לזוהר בו בכ"מ. אבל הפ"מ כתב כן מנהג אשכנז לאסור אבל בשאר מקומות נוהגין להתיר:

רט שאלה סכין שפיה חלק ולא חדה. שם בסימן כ"ג מבואר דכיון דאין בה פגם בדעבר כשרה שחיטתו. ודוקא דידע בבירור שלא קלסל ולא שהה כ"כ השמ"ח בס"כ כ"ג. ולכתחילה בודאי אין לשחוט בו אפי' עוף כ"כ הש"ך:

רו שאלה סכין שהיא עולה ויורדת ואין בה פגם דהיינו שהי' בסכין פגם גדול והשחזו מב' העוקצים עד שעברו והוחלף ונעשה מקום הפגם נמוך. שם פסקו רובם ככולם הש"ך והט"ז וכו"פ ופ"מ דאפי' ב' או ג' עולה ויורד ג"כ כשר לכתחילה כמו דמכשירין בעולה ויורד אפי' להוליך ולהביא כמה פעמים. וכתב השמ"ח דפשוט רה"ה אם יש בו גובה אי כמה גבוהים וגבוה מעל גבוה כל שאין בו כמין עוקץ שוחטין בו לכתחילה. והבה"י חולק וכתב דבאחת שוחטין לכתחילה בשעת הדחק. אבל בשני עולה ויורד אפי' בשעת הדחק אין נוהגין להתיר. וכן באהל יצחק מביא בזה"ה אות י"א. בשם מכ"א דיש להחמיר בזה"ה לכתחילה לשחוט בעולה ויורד. וכן כתב ריש לזוהר בעת שיפגום הסכין באיוה מקום שלא ישחזו הסכין במקום הפגם לבד רק ישחזו כל אורך הסכין ובוה יוצא מעולה ויורד:

ריא שאלה איך יחי. בדיקת הסכין. שם מבואר בבדיקה היא כך לכתחיל' מוליכ' ומרביא' על בשר עצמו ואח"כ מוליכ' ומביאה על צפרנו משלש ריחותיו' דהיינו פיה ושני צדדים שלא יחי' בה פגם כלל ויבדוק לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לרברים אחרים וצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקתה שמא נפגם הצפורן ואולי יש פגומה בצדדין שלא יקניש בה לפי שעוברת בתוך פגומת הצפורן. ולא יבדוק ב' צדדי הסכין ביחד בין שני אצבעות אלא כל אחד בפני עצמו. וכתב השמ"ח דכן לא יבדק אבישרא ואטופרא כאחד ואם עושה כן ואפי' בבדיקה א' אינו עולה לו וצריך לחזור ולבדוק כ"א לבדו. וה"ה כאם בדק ב' הצדדין כא'. וכו' הפר"ח דבדיק' בצפורן צריך שילחלח הצפורן כמעט ריק כמו שהסימנים מלוחלחין בחיי הבהמה (ולכן נכון לבדוק מתחילה בציפורן נגוב ואח"כ בצפורן מטופח). וכתב השמ"ח ופ"מ דבין שיעבור הסכין על האצבע בין האצבע על הסכין שפיר דמי כ"א כפי שהוא מרגיש יותר. וגם אין נ"י באיוה אצבע או אם מקדים אחד לחברתה. וכתב דמש"א דה"כ דאם לא בדק הסכין רק אחורו ולא צדדיו ונאבד הסכין ואפילו שחט בה הרבה אפ"ה כשרות. וכתב הפ"מ דבדיעבד אם לא בדק רק אטופרא לחוד אין לאסור. והפ"ת האריך בכאן דאין צריך לבדוק אבישרא. והפ"מ כתב על דבריו דיהא כתב אך ראוי להעביר הסכין על האצבע במקום שעורי רק ועי"ז מרגיש בטוב. כי בעור עב אין יכול להרגיש וכתב הש"ך דצריך לרחוץ הסכין קודם הבדיקה דלפעמים נקרש דם בסכין ואין פגומה נרגשת. והפ"מ כתב לא ראיתי מי שנוהר בזה. וכן התב"ש ס"ק י"ט כתב דמעולם לא ראה מי שהחמיר בזה:

ריב שאלה השוחט בהמות רבות או עופות אי צריך לבדוק בין כל שחיטה. שם מבואר דצריך לבדוק בין כל אי"א. ואם לא עשה כן ובדק באחרונה ונמצא סכין פגומה הרי אפי' הראשונה ספק נבלות. ומי שרוצה להכניס עצמו לספק

אלו להחזיר הדבר ליושנה למנות א' מגדולי העיר שאליו יובל הסכין לברוק. והפ"מ כתב ג"כ דבעו"ה רבו המתפרצים ביותר וראי טוב להחזיר הדבר שידאח סכינו לחכם. וגם יהי' ב' אצל השחיטה. והש"מ מקלס ג"כ להנך הממנים ב' שוחטים (עכ"פ מכלה נראה לדינא דאין מנדין אותו אם אינו מראה הסכין לחכם). ואם נמצאת פנומה מנדין ומעבירין אותו ומכריזין על כל מה שיצא מת"י טריפה:

רכב שאלה אם השו"ב מותר ליטול שכר מן הכשרות דוקא. שם מבואר דהטבח צריך ליטול מן הטריפות כמו מן הכשרות. לכן נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובורק לעצמו למכור לאחרים אלא אותן הממונים מן הקהל. והכו"פ מחלק בין ת"ח בין מי שאין בן תורה דמי שאין בן תורה יש למחות מכלי לשחוט לעצמו בשום אופן. אך הפ"מ הניח בצ"ע באוונות דמלעיתין שצריך לברוק הוושטות וכדומה אי ת"ח יורה לעצמו. והבה"י כתב באם ששוחט רק לעצמו ולא למכור כלל לאחרים כ"א לו ולב"ב ולאחרים שבביתו מותר לכ"א. וכתב הש"מ דאם אירע לו איזה הורא' בשחיטה אסור אפי' מדינא להורות לעצמו. וכ"ז בשו"ב למכור לאחרים מבהמה שלו. אבל אותן השו"ב הממונים מהקהל רק לשחוט עבור הקהל פשוט הוא דאם ת"ח מותר להורות. ובס' רשמי שאלה סי' כ"ב ג"כ מתיר להורות אם מביא ראי' מתוך הספר וכבר הבאנו לעיל בס' א'. וכתב הפ"מ דשו"ב שקבעו לו דינא א' מן הכל בשוה. ואחר שהכשיר בהמה א' חזר ואמר שהיא טריפה ונותן אמתלא לבריו הראשונים ביראי יש להאמינו ויסמוך עליו:

רכב שאלה על מנהג האידנא דנוטלין כרכשות מהכשרות לברוק. שם הט"ז מיישב מנהג זה דליכא חשדא בשביל דבר מועט כזה. והש"ך קרא תגר ע"ז והניח בצ"ע. והתב"ש ובל"י כתב דכיון שאין מורה שום הוראה רק מביא הכל להחכם אינו חשוד להתיר או להעלים עיניו מספק שלא להביא לחכם. ומ"מ נלמוד מזה שהמירה אסור לו ליקח אפילו דבר מועט כעין כרכשא מהוראתו רק טעמי' בעלמא לברר הוראתו. וכן במקומות שאין שם מורה והשוחט הוא המורה אין לו ליקח מכשרות יותר מטריפות. ובמקומות שיש שם עכו"ם הרבה ושוחטין לעולם עד שיש די לצורך ישראל אז מותר לו ליטול רק מכשרות כ"כ הש"מ. ובס' רשמי שאלה סי' כ"ב כתב דיש עצה למנהג דהשתא דנוטלין כרכשות מכשרות לברר להתנות תחלה עם השו"ב לתת להם שכר קצוב לשנה ואח"כ עושה שיקבלו המה הכרכשות מן הכשרות בעד שכר ההיא והוי אח"כ הכרכשות מן הכשרות לא בשכר השחיטה אלא שקנו אותן בדמים. ומסיים וכן ראוי לעשות בכל קהלות. והגרע"א בשם דמש"א אוסר אפי' ליטול כרכשות מכשרות ומטריפות דמכשרות שוה יותר:

רכב שאלה קהל שקבלו שוחט שמכל בהמה בישראל יתני לו הלשון ועכשיו שחט הגוי בהמת ישראל בשותפות היאך הדין אם מחויב ליתן הישראל להשוחט כל הלשון. בשער אפרים צידד על שני צדדים ואין לו הכרע. והב"י כתב דאין להשוחט להוציא חלק הגוי מישראל כדין ממע"ה:

רכב שאלה ראובן שאמר לשמעון ברוך סכין זו וברקה ב"פ מהי"ב שצריך ונתנה לראובן וראובן הי' הולך לשחוט ולקחה לוי מידו ומצא פגום. שם מבואר דמעבירין את ראובן דמעשיו מוכיחין דהי' הולך לשחוט לכתחלה בסכין פגום. ומה

ומקום מיוחד שמצניעו שם תמיד אז שחיטתו כשרה. אך דעת תב"ש וכו"פ ופ"מ דדוקא עד שלשה ימים אבל יותר מג' ימים אסור. והרמ"א כתב דראוי לכל טבח שיהא לו סכין מיוחדת לשחיטה ולא יתחוך בו אפי' דבר רך ויצניענו. ומ"מ לא ישחוט בו בלא בדיקה. פירוש בדיקה קודם השחיטה ולאחר שחיטה. וכתב הפ"מ דהעולם עתה אין נוהגין בזה גם ב"ב בדיקת שלפני השחיטה וכו':

רטו שאלה שחט בסכין ברוק ולא בדקו אח"ש והצניעו ואח"כ שחט בו עוד ונאכד קודם בדיקה. שם הש"מ מכושר כל השחיטות והפ"מ כתב לדינא צ"ע. אמנם בלא הצניעו ושחט מיד כבר נתבאר דבליכא ריעותא כשרה:

ריו שאלה השחט בסכין ברוקה ואחר השחיטה שיבר בה עצמות דרך שבירה שלא בדרך הולכה והובאה וברקה ונמצאת פנומה או שנפלה ע"ג קרקע קשה ואח"כ נמצאת פנומה. שם מבואר דשחיטתה כשרה. והגרע"א אוסר בסכין קטן. ובנפלה ע"ג קרקע דוקא בראינה שנפלה על חודה אבל מספיקא אין תולין שנפלה על חידה. ואין חילוק בזה בין שבדק תחלה הסכין סמוך לשחיטה או שהיתה בחזקת ברוקה תחלה ולא בדק סמוך לשחיטה מ"מ מקרי סכין ברוק. וכתב הפ"מ דלאו דוקא מדרך שבירה אלא אפי' שיבר בה בהולכה והובאה ג"כ תלינן וכשרה שחיטתו. והאחרונים הסכימו דדוקא שיבר בכח. ולדידהו נמי בנמצאת פנימה גדולה ביותר. וכ"ש בנשבר ונתכפל דוראי תלינן בעצם אפי' בהולכה והובאה ולא מחמירין אלא בפנימה דקה דמצניעו למתלי דבעור נפגמה. ויעוין בפ"ת:

ריו שאלה השוחט בסכין ברוקה ואח"כ שיבר בה עצם המפרקת וברקה ונמצאת פנומה. שם הש"ך הניח בצ"ע להתיר גם במפרקת בדרך שבירה והט"ז צידד להקל והתב"ש מתיר בה"מ. ובתשו' שב"י סי' נ"ג כתב באם נגע בעצם המפרקת נראה להלכה דליכא שלא נמצא הפנימה גדולה כחגורת צפורן יש להכשיר מטעם ס"ס. והב"י חולק עליו והפ"מ מסכים להב"י. והכו"פ כתב כי בא לפנינו מעשה כזה שהכה בכח במפרקת ואח"כ בדק הסכין ונמצא פנומה והי' קשה לו להורות נגד הש"ע וצוה לשחוט הסכין מכלי פנימה והכשיר כדברי האחרונים. (ונראה לכאורה מהנ"ל דכש"כ אם נשבר חתיכה מהלחב מכח עצם או שנתכפל החוד על הלחב כידוע דעור לא יעשה כזה. יש לצדד בה"מ להתיר. ויש לעיון):

ריו שאלה בנמצא הסכין אח"ש פנומה ואומר השחט ששמע קול הסכין כשנגע במפרקת כמו שקורין כל"א קלאנג וניכר עי"ז שמשם בא הפנימה. השב"י בס' נ"ג הכשיר כמעשה זה. והב"י מסיק בזה בצ"ע. והפ"מ כתב דהמיקל בהפסד מרובה לא הפסיד:

רכב שאלה אם ברוק הסכין אחר שחיטה והצניעה ואחר כך נמצאת פנומה. שם מבואר דדעת הש"ך דלעולם תלינן הפנימה בדבר אחר. והתב"ש מחמיר עכ"פ באין ה"מ ואין שעת הדחק. דאמרין הבדיקה ראשונה לא היתה יפה: **רכב שאלה** טבח שלא הראה סכינו לחכם. שם מבואר דהאידנא נהגו למנות אנשים ידועים על השחיטה והבדיקה ולהם מחלו חכמים כבודם והם מרשיהם לשחוט בלי שום אדם. וכתב הכו"פ דעפ"ז צריך דוקא קבלה מהרב המורה ולא מן שוחטים אף שהם מומחין בו. והש"מ ח' כ' מה ט"כ הי' בדורות

עד אחר הבדיקה כשימצא כשר. ועדיף טפי לנהוג באתיליד ריעותא לשחוט עמו עוף אחר קודם לו וכוונתו גם ע"ו. וכתב הפ"מ דרוקא ישחוט עוף אצלו ולא על גבו דרילמא יהי' אחר טריפה ויבטל דם חברו. היכא דא"א לשחוט עמו עוף אחר יברך אחה"ש כ"כ הש"ך. וכתב הכו"פ דביו"ט דאין להרכות בשחיטות דא"צ ינהג כמ"ש הרמ"א דיברך אחר השחיטה. והגרע"א הניח דין זה בצ"ע אם מברך אחה"ש. והוכח דטעה בברכ' כגון דנכשל ויברך ב' פעמים או שבירך ואחר כך כשרצה לשחוט נמצא כבע"ח ריעותא המטרפת וכה"ג יאמר תיכף בשכמל"ו או יאמר אדונינו מה אדיר וגו' או גדול ד' ומהולל וכיוצא בו. ואם טעה והתחיל ברוך אתה ד' יסיים למדני חוקיך. ואם כבר אמר אלסיני יסיים אלסי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמר ג"כ בשכמ"ו. ואם הוא מסופק אם בירך אזלינן לקולא ואסור לברך כמבואר בש"ע או"ח סי' כ"ו וכ"ט:

רלב שאלה אם הויד ולא בירך. שם מביאר דשחיטתו כשירה. וכתב הש"ך וכו"פ דאפי' לעצמו כשרה. וכתב הפ"מ דאם העם פרוצים שלא לברך או אפילו אותו שוחט לבד מקיל שלא לברך. יש להלקותם ולאסור להם ולא לאחרים. ואם שגג ולא בירך יחדר אחר בע"ח וישחוט בברכה ויכוין להוציא את זה ג"כ. ואי ל"ל לא יברך אח"ש אפי' תוך כדי דבור הואיל ואדחי כ"כ השמ"ח וכ"ד הש"ך וכן דעת הגרע"א וכ"נ דרת הפ"מ. ופ"ח כתב דיברך אח"כ. וכתב הפ"מ דאם תפס הקנה לבדו בעוף ושחט ולא בירך ונזכר קודם ששחט הרוב יברך דהיי עובר לעשי' דאי בעי שביק לה ולא מיטרפא בחק"פ. והמנהג לעמוד בשעת הברכה. ויעוי' באו"ח סי' ח' :

רלג שאלה השוחט טריפה ודאית או שאין כאן בורק ולא תבוא לידי אכילה. שם כתב השמ"ח וכן הסכים הפ"מ דלא יברך דבמצית זביחה אכיל' כתיב. ובשוחט כשרה ויש בורק אע"פ ששחטה להאכילה לכלבים אי לרפואה מ"מ ה"ז מברך שאם ימלך יאכל ממנה. כ"כ השמ"ח:

רלד שאלה בשוחט בבית המטבחים שהוא מקום מטונף היאך הדין בברכ'. שם מבואר בהג"ה דיברך ברחוק ד' אמות. (ויעוי' בש"ע או"ח סי' קס"ו במג"א סק"ג שהניח דברי רמ"א שבכאן בצ"ע דמוכח במסכת זבחים ל"ט וממשנה פ"ט דמנחות דהליכה נדע טפי וצריך לברך דוקא במקומה. ויעוי' בסו"ח ב"ט"ז ס"ק י"א. ויעוי' ברמב"ם בפ"ג מה' מע"ק ה' י"א ובמ"א סי' ר"ו וסו"ר רע"ג ובסו"ר קפ"ד ובפמ"ג בסו"ר זה ובפ"ח או"ח סי' ק"מ ודו"ק). וכתב השמ"ח דלא יפסוק בדבור מהברכה עד אחה"ש. ואי שוחט במקום שיש לו מחיצות ואין שם מקום מכפנים להרחיק מהטינוף ילך חוצה למקום נקי ויברך אחר המחיצה מיד דכיון שמחיצה מפסקת מותר לברך אם אין מגיע לו שום ריח רע ואינו רואה הטינוף ילא יפסוק כנ"ל. ודוקא שהמחיצות גבוהות י' טפחים. באו"ח מסו"ר ע"ו עד סי' פ"ט מבואר דין מקום הטינוף והרחקה):

רלה שאלה השוחט שרוצה לשחוט בהמות וחיות ועופות זא"ז היאך הדין בברכה. שם מבואר בברכה אחת לכלום די. והתב"ש ס"ק כ"א כתב דאפילו נתגבלה א' מהם ואפי' הראשונה אפי"ה לא הוי הפסד וא"צ לברך שנית. והנ"מ דשלא שינה מקומו ולא שח כמו שיתבאר אבל בשינה מקומו שהלך אחכ"ש לבית אחר צריך לחזור ולברך על השנית. יכתב חבל"י דאם לא כיסה הראשונה ומכסה

ומה שלא קנסו לשמעון. כתב הרשד"ם דאה"נ דמעבירין גם לשמעון. ואפשר עוד דשמעון יכול לומר דלא ידע דראובן רוצה לשחוט ב'. וכ' שמעשה הי' בטבח שבדק סכין ומצאו פגום ונתן לחבירו וברק ולא הרגיש בפגימה והאכיל את הרבים ואח"כ אמר הראשון שהוא פגום ושלא גילה כדי להאכיל אויביו. והשיב דאסור לו לראשון להיות שוחט עוד. כ"כ הפ"מ:

רכי שאלה שוחט אחר שבדק סכיניו אח"ש נתנו ביד נער אחר כדי שישחוט בו אדם אחר והאחר מצא פגימה. פסק מהריב"ל דאם הנער הוא קטן או כל מה ששחט הראשון בחזקת היתר הם. אבל אם גדול הוא ואמר ברי לי שלא ננעתי בסכין בשום דבר קשה אלא מיד נתתי אותו ליד אחר ומצאו פגום אין להקל גם בשחיטות הראשון:

רכז שאלה טבח שנמצא סכיניו פגום שלא בשעת שחיטה. תשו' מהר"מ ליבלין סי' ע"ו כתב דהשוחט אין לו לפסול והכל לפי מה שהוא אדם. וכ"מ השמ"ח סי' ב' סי"ט: **רכח שאלה** טבח שנמצאת פגימה בראש הסכין ואמר זאת הפגימה מפני שאני מכסה דם העופות בראש הסכין וכשאני שוחט אני נוהר שאיני נוגע בפגימה ושחיטה הוא למטה ממקום הפגימה. שם מביאר דמעבירין אותו והכלים אסורים למפרע. ולא דמי לדעיל בסו"א' שהבאנו דהרי כאן מעיד שנוהג כך תמיד ול"ל אוקי אחזקה. כ"כ הפ"מ והב"י בשם דמש"א: **רכט שאלה** ברין קהילה שנהנו מכבר להעמיד ב' שוחטים בבית המטבחים לבדוק הסכין והריאה על ידם והרב הוסיף עוד שגם אצל הדקות יעמדו ב' שוחטים והחזיקו בזה המנהג כמי ד' שנים ועתה באו פרוצים וחללוהו. אם אפשר מנהג זה לבטל אחר שהחלו לעשותו ולקיימו. הגה"ס יו"ד סי' י"ג העלה דאין המתקן בעצמו יכול לחזור ולבטל תקנתו ואין לו לבטל ואין שום ב"ד יכול לבטל דבריו והשוחט המבטל דבריו בעזות קרוב לומר דשחיטתו פסולה:

רל שאלה ע"ד השוחטים כשמוצאים ספק פגימה בסכין אחר שחיטה המה מחלקים ע"ג עור ושאר דבר זמן מה עד שאינם מרגישים הפגימה ומכשירין בהמה או עוף או שפיר עברי. הגה"ס חלק יו"ד סי' ס"ו העלה דכל העושה כן מאכיל טריפות בישראל. ויעוי' עוד בתשוב' ברית אברהם ח' יו"ד סי' י"ב ובס' תפארת למשה ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"ג ובמאיר נתיבים סי' ל"ו ובתשו' בית יעקב סי' כ"א וצ"ח ובס' מכתב אליהו יבתשו' שבוי"ח ח"ב נ"ג ותשו' זקן אהרן סי' כ"ד ובתשו' פ"מ ח"ב סי' ק"א ובתשו' רדב"ו החדשות סי' ר"פ ותשו' נחלת שבעה סי' ט"ו ובתשו' עין משפט סי' א' ובתשו' שמואל סי' א':

סימן יט

רלא שאלה אימת מברך ברכת השחיטה. שם מבואר דמברך קודם השחיטה א"ק במ"ו עה"ש ובאתיליד בו ריעותא ישחטנו בלי ברכה וכשימצא כשר מברך על השחיטה כ"ו שלא הסית דעתו בדברים אחרים שאינם שייכים להבדיקה והבדיקה אינו הפסד כיון דהוא צורך הברכה. אבל הפסיק בדברים אחרים לא יברך. כ"כ התב"ש וכו"פ. (וה"ד איתיליד בו ריעותא כגון באווז' המלעיסות וכן בעופות שיש להם נוצות על ראשיהם. יכן אם הבהמה מנענעת בראשה). ואז גם בכיסוי צריך להמתין

ומכסה כב' מקומות יברך על כל כיסוי וכיסוי:

רל"ו **שאלה** היאך הדין להפסיק בין ברכה לשחיטה. שם מבואר דלכתחילה אין להפסיק בין ברכה לשחיטה יותר מכ"ד ובדיעבד אם שח אפי' דבור אחר שלא מצורך השחיטה הוי הפסק וצריך ברכה אחרת אבל לצורך השחיטה כגון תן סכין אי תן לשחוט וכדומה לא הוי הפסק ואפילו לכתחילה אם ברך ואח"כ הוצרך לדבר בעניני שחיטה או ששכח הסכין מלברוק קודם הכרכה ה"ל מדבר ובודק ואפי' מתקן הסכין לא הוי הפסק רק שלא יסית דעתו מהשחיטה ולא ישנה מקומו. וה"ה באמצע שחיטה יכול לזוז להמתחזק בהבע"ח הנשחט שיחזיק בטוב אם צריך לכך ובדיעבד שלא סח רק הפסיק בשתיקה א"צ לחזור ולברך כ"כ השמ"ח. אם שהה כדי הילוך כ"ב אמות בשתיקה אפי"ה בדיעבד א"צ לחזור ולברך כ"כ הפ"מ. ולהכו"פ צריך לחזור ולברך. וכ' השמ"ח דיש מקומות שהגויים אינם מניחים להישראלים לשחוט אם לא שיאמר השוחט קודם ממש סמוך לשחיטה ב' מילות. יש לבטל מנהג זה. ואם א"א לבטלו יש לאומרם קודם הכרכה יאם ג"ו א"א לא הוי הפסק דא"א בלא"ה יע"ש. אבל לא יאמר ב' מילות אלו וישחוט ויברך בב"א דבעינן ברכה עובר לעשייתו ומכ"ש דאסור לברוק הסכין ולמרוט הנוצות בשעת הכרכה אלא מקודם יעשה הכל ואח"כ יברך. וכן יזהר שלא להחזיק הסכין בפיו בשעת ברכה. כ"ה בח"א כלל ה' סי' כ"ה:

רל"ז **שאלה** היאך הדין בין השחיטה לכיסוי. שם מבואר דטיב שלא לדבר אבל מותר לדבר בין שחיטה לכיסוי. וכ' השמ"ח דאפי' בעוף אחת טוב לזוהר וכ"ש בשני עופות. ומחר"ו כתב דרשוחט דמתא לעולם דעתו על כל מה שיביאו לפניו וא"צ לברך עלי' והכי נהגין:

רלח **שאלה** אם שנים שחטים שני בעלי חיים היאך יעשו בברכתם. שם מבואר דאחד יברך ויכוון להוציא את חברו וחברו יתכוון לצאת כ"כ הש"ך. וכת' השמ"ח דזה דווקא דכולם מזומנים לשחוט יחד תכ"ד (והם ד' מילות שלום עליך רבי ומורי) דברכה ואז יברך א' דווקא ויכוון להוציא כולם והם יכוונו בברכתו לצאת ויענו אמן וישחטו כולם תכ"ד דהכרכה ובדיעבד אפי' לא ענו אמן נמי יצאו רק שיכוונו לצאת בשמי' אבל באינם מזומנים לפניו לשחוט יש להם לכוין שלא לצאת בברכתו של זה ויברך כ"א לעצמו ובדיעבד יצאו אפילו בכה"ג רק אם כווננו לצאת ולא הפסיקו בדברים אחרים. וכתב הרג"מ דלא יאמר ב"ה וב"ש דרזה הוי הפסק (וכן הוא בדבר שמואל סי' רצ"ה וכתב דבשושנים לרודף הביא מי שחולק. ועיין באו"ח סי' קס"ז ובע"ד רי"ג ותקפ"מ ורי"ט. וכתב השמ"ח דלכתחילה ראוי שלא ישחטו בפעם אחד או סמוך ותיכף זא"ז בלי הסח הרעת כדי שיברך כ"א לעצמו. אם ברך אחד והוציא כולם יבעל חי של המברך נטרף מ"מ יצאו האחרים. אך דווקא בענו אמן אחר המברך אבל בשמעה מספקא לי. ולכן יש להם להפסי' בהיסח הרעת ויברכו למה שישחטו אח"כ:

רלט **שאלה** אם רוצה לשחוט הרבה איך יעשה. שם מבואר דעת הש"ך דצריך לזהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה. ואם ריבר צריך לכסות דם שחיטה ראשונה ולברך פעם אחרת על השחיטה ועל כיסוי השני לא יברך ואפי' נתנבלה שחיטה זו ושיחט עוד אפי"ה לא יברך עוד אכיסוי שני ושחיתת נבלה לא הוי הפסק כ"כ התב"ש. והט"ז חולק ופוסק דאפי' שח בין שחיטה לשחיטה אין צריך לכסות דם א' אלא ישחוט עוד ויכסה בפעם אחד כיון דלא הכריע בש"ע ספק ברכות להקל. והכו"פ כת' דאם יש שם עיר שוחט אחר

ישחוט השני ויברך ויוצא ידי הפסק וכ"כ השמ"ח. (וכ"נ דעת הפ"מ) ובשחט עוף במקום זה וחזר ושחט עוף במקום אחר רחוק מזה קצת וכיסה הא' ושח מסופק הפ"מ אם צריך לברך שנית והניח בצ"ע אך מסיים דנרא' לכאור' דצריך לברך. וכ' הפ"ח דיש להזהר להשוחטים לצאת ידי ספק ברכ' שיגמרו בדתם ויכונו שלא לצאת בברכה ראשונה אלא כ"ו שלא ישיחו שיחה בטיל דהשתא לכ"ע אם הפסיקו בשיחה תו לא מהני ברכה סמייתא ומ"מ יש לזהר שלא להפסיק כדי שלא להרבות בברכות:

רמ **שאלה** כבדך לשחוט ושמע קדיש או קדושה או קול רעם וכדומה. שם כתב השמ"ח דאם שומע העונים או המברכים לא יפסיק כלל. ואם פסק וענה או בירך וברך שנית על השחיטה אבל בין שחיטה לשחיטה יענה ויברך וא"צ לברך שנית על השחיטה:

רמא **שאלה** המברך על דעת לשחוט חי' אחת ואח"כ הביאו לו עוד יותר. שם מביאר דיכס' דם הראשון ויברך על השחיטה ולא על הכיסוי ואפי' אם הביאו לו ממין הראשון ששחט נ"כ צריך לכסות הא' ולברך על הב' והנ"מ כשהביאו לו קודם שבירך על כיסוי הראשונה. (ויעוי' באו"ח סי' קס"ט ומע"ט):

רמב **שאלה** הוי לפניו הרבה לשחוט וברך על השחיטה ואח"כ הביאו לו עוד. שם מבואר דבאם דעתו הי' בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו א"צ לברך אפי' שאין לפניו עיר מאותו מין שברך עליו כבר אף אם כיסה וגמר הכל אפי"ה כיון דרעתו הי' כך שוחט הכל זא"ז ומכסה הכל בפ"א אם אין בהם מפסק ביניהם כ"כ השמ"ח לדעת הט"ז וש"ך. ולכן בשוחט של עיר לעולם דעתו על כל מה שיביאו לו וא"צ לברך כ"ו שלא שח בנתי' כ"כ ט"ז וש"ך. וכתב כרו"פ דראוי למחות בעיו"כ ששוחטין עופות הרבה בברכה אחת שלא יפסיק השוחט בשיחה וכדומה בין שחיטה לשחיטה. וכ' הפ"מ דמיהו אם עקר ממקום למקום צריך לחזור ולברך אפי' בלא שח. (ויעוי' באו"ח סי' קע"ח וסי' רע"ג ותרג"ט). ואם אין דעתו על מה שיביאו לו אז אם בשעה שמביאים לו האחרונות יש עדיין לפניו מאותן שהיו לפניו כשבירך אין צריך לחזור ולברך ואפי' במין אחר וה"ה בבירך כשהי' לפניו אחת ואחר שבירך קודם ששחט או באמצע שחיטה קודם שגמר הביאו לפניו אחרת א"צ לחזור ולברך כ"כ הפ"מ לדעת הש"ך. ואם לאו צריך לברך. וכ' הפ"מ דה"ה בכיסוי דאם בירך על הכיסוי ולא כיסה עדיין והביאו לפניו עוד עוף לשחוט הוי כיש לפניו עדיין וא"צ לברך. ובשמ"ח מסופק בזה וסיים דאם נתחייב בברכת שחיטה שנית מטעם נמלך בפ' בשעת ברכת השחיטה שלא לשחט עוד א"כ מסתמא גם אכיסוי הי' נמלך וצריך לברך שנית אכיסוי. אבל אם לא נמלך אשחיטה רק נתחייב בברכת השחיטה מטעם שהובא לו ממין אחר יש לו להסיח דעתו אחר כיסוי הא' קודם שיברך על השחיטה ויברך גם אכיסוי ב' ואם א"א להסיח יכסה בלא ברכה. כת' בל"י מי שבא לשחוט עופות רבות או בהמית רבות ובירך והתחיל לשחוט יכול לומר לאחר לנמור בהם וא"צ האחר לברך ואם איש אחר בא ולקח מאותם העופות שלפני השוחט ושחט צריך אותו אחר לברך:

רמג **שאלה** הי' שוחט חי' או עוף ודעתי לשחוט עוד ושחט וכסה ובירך. שם מבואר דאין הכיסוי הפסק ואין צריך לברך על השחיטה עוד אבל על הכיסוי השני ודאי צריך לברך. דהי' סבור שלא ישחוט עוד כ"כ הט"ז. הי' סבור שצריך לברך ולכסות בין כל חדא וחדא או ששכח שיש עוד לשחוט א"כ ברכת הכיסוי לא הי' כ"א ע"ז ודאי צריך לחזור

רמז **שאלה** היכן מקום השחיטה בוושט. שם מבואר דבוושט מתחלת המקום שבשחיתותו איתו מתכוון שיעור מתקמט ונעשה קמטים במקום השחיטה והחלל מתכסה עד מקום שישעיר שאין שם שיער ממש אלא העור מבפנים עליו חריצין בוושט כמי הכרם שקורין פאנצא ונראה ב' כמו שערות. וי"א שיש שם שיער שגוררין מכרם פנימי. שחט למעלה ממקום זה והוא מתחלת בני מעים שחיתתו פסולה והוא נבלה גמורה. וכ' השמ"ח דרואא אם מתה מאותה שחיטה אבל אם קודם שמתה שחטה כראוי במקום שחיטה אם נטרפה בשחיטת הא' ה"ל טריפה שחיטה ואם ניקב הוושט משהו או נפסק הקנ' בריכו במקום שחיטה אע"פ ששחט במקום אחר במקום שחיטה ה"ל נביל' ונ"מ בין נבילה וטריפה לענין אר"ב ולענין ביצה בס' פ"ו ולענין חשוד ס' קי"ט ולגורר הנא' בדב' שאסור משום נבילה או משום טריפה (ויעי' בפ"מ בפתח' לה"ש) ודווקא נבלה וראי כגון בקנה משפוי כובע ולמעלה ולמטה במקום שאפילו ע"י אונס היא למטה מכנגד האונה ובוושט כתוך מקום שישער. אבל בוושט למעלה אפילו עד חבורו בלחי או בקנה למעלה כשאנס בס' או שאנסה עצמה אינה כ"א ספק נבלה:

רמז **שאלה** עד היכן שיעור תורכץ הוושט שאיני ראוי לשחיטה. שם מבואר דלמעלה בבמה בדליכא ה"מ כרי רוחב ר' אצבעות גדולים ממקום חבורו בלחי בגסה בין בדקה וח'. וכ' השמ"ח ונ"ל דברקה אפי' יש אצבע מצומצם ובעוף לפי גדלו וקטנו. ואם א"י בעי' ישער נגד מקום השחיטה בקנה. וקבלה ביד הקדמונים שבכל. בהמה וח' השיעור עד מקום שמגיע שם אוזן הבהמ' או הח' כשכופין אותה ולמט' עד גגו של זפק ולא גגו בכלל. וסימן להבחין אם שחט כגגו של זפק אם נראה עור לבן (כי עור הפנימי דוושט לבן) בידוע שנגע בו. ועוד סימן דבגג הזפק אין בו שני עורות כמו בוושט כ"כ הט"ו:

רמז **שאלה** כעוף עד היכן מקום השחיטה בוושט וקנה ותורכץ. שם מבואר דשיעור דעוף למעלה בקנה כמו בהקנה בבמה וכנגדו בוושט ולמטה בוושט עד גגו אי' עד בין אגפיים אם אין בו זפק דהיינו עד חלל הגוף וכנגדו בקנה ושיעור תורכץ הוושט למעלה הכל לפי גדלו וקטנו ואם א"י ישער נגד מקום השחיטה בקנה. כ"כ השמ"ח. ואין חילוק בין יונה לשאר עופות דבכולן שיעורן שוה ולכתחילה לפי שאין אנו בקיאים בשיעורין אלו נכון לשחוט באמצע הצוואר לארכו דאז יוצא מיד פסק:

רמז **שאלה** בשוחט מן הצדדים או מן העורף. שם מבואר דבעינן החזיר הסימנים יודע שחתכם קודם שחתך המפרקת כ"ה דעת התב"ש ופ"מ. והמ"ז כת' דחזרה עצמה הוא הידיעה. והש"ך פוסק דבחד סגי או חזרה או ידיעה ופ"ח פוסק דחזרה בלא ידיעה לא מהני אבל ידיעה בלא חזרה מהני וכ"ז דווקא בשוחט מן הצדדים אבל בשוחט בפני הצוואר נגד הגרון או ביונים ששוחטים מן הצד ד"ה מודים דבחד סגי:

רנ **שאלה** בשוחט שהיא אטר יד ועי"כ אינו שוחט באמצע הצוואר רק בארכסון ומ"מ חותך בסימני, ולא נוגע במפרקת. ש"י התיר אפי' לכתחילה ופשיטא שאין להעבירו בשביל זה:

רנא **שאלה** אם לא הויז הסי' כלל ממקומם ונמצא הסימנים שחוטים והמפרקת עם החוט שבו חתוך אי לא החזיר

ולברך על כיוסו ב' משא"כ אם הי' סבור שצריך לברך לכסות תיכף ובברכה נתכוון גם על כיוסו ב' אין צריך לחזור ולברך על כיוסו ב' כ"כ הפ"מ. כ' השמ"ח דכ"מ שנוכר בס' זה עוף חי' כיוצא בו. וכ"מ שנוכר מין אחר היינו ששחט בהמה או חי' והביא לו עוף או להיפך וכל מיני עופות מקרי מין אחד כגון יונים ותרנגולים וכדומה להם. וכן כל החיות מין אחד וכן כל הבהמות מין אחד כ"כ התב"ש ס"ק כ"ח:

רמז **שאלה** שחט חי' ורוצה לשחוט בהמה היאך הדין בברכת שחיטת הבהמה וכיוסו דם החי'. שם דדעת הש"ך דלדידן בס' כ"ח דקודם הכיוסו צריך לברך הריאה. נראה דישחט הבהמה תחילה ואח"כ יכסה החי'. זה"ה בעוף דינא הכי. אמנם הבל"י וכו"פ פוסקין כרמ"א דכיון דבהמה אין צריך כיוסו ראוי שיגמור מצוה ראשונה תחילה כ"כ השמ"ח. והוספה עוד הפ"ס דאפילו אם רוצה לשחוט הבהמה במקום אחר ולא על דם החי' או העיף. וכל עוד אפילו אם מכסה הראשונות בלא ברכה מחמת ספק אם חייב בכיוסו אפי"ה שוחט אח"כ הבהמה בלא ברכה ולא הוי הפסק ואם הי' לפניו בהמה וח' או בהמה ועוף ישחוט הבהמה תחילה כרי שלא יפסוק בכיוסו בין שחיטה לשחיטה כ"כ הפר"ח וכו"פ וב"כ השמ"ח בהיכא דאפשר ואם שיחט הרבה עופות זא"ז אין צריך לכסות עד אחר כולם שאז מכסה כולם בברכה אחת. כ"כ השמ"ח בס"ס י"א:

ועי' בתשו' נוב"י חיו"ד ס' י"ד ובתשובות שבו"י ח"ב ס' ל"ו ובשאגת ארי' ה' ברכות ס' כ"ו ובתשו' תפארת צבי ס' ג' ובתשו' חינוך כ"י ס' כ"ט וכ' ובתשו' פרי תבואה ס' ס"ו ובתשוב' ח"ב ס' מ"ג. ובתשו' זכרון יצחק ס' ק"ח:

סימן כ

רמז **שאלה** עד היכן מקום השחיטה בצוואר. בס' כ' מבואר דלמעלה לצד הראש הוא השחיטה משיפוי כובע ולמטה שהוא כמו אצבע למעלה מטבעת הגדילה שעל פי הטבעת הגדולה העליונה על כולם יש שם בשר ופי הבשר עשוי חיתין ועל אותן חיתין כיוסו שדומה לעלה של הדם עצם א' מטבעת הגדולה ומכסה סביב זה הבשר כמו כובע שקורין (קנערפיל) ובאמצע זה העצם יש שיפוי א' בגיף העצם שנקרא שיפוי כובע. ולכתחילה צריך לשחוט למטה מטבעת הגדולה אבל בדיועבד אפי' אם שחט בתוך החיתין ושייר מהם כל שהוא למעלה כשרה כ"כ הט"ו וש"ך. והשמ"ח כ' דווקא לצ"ג. ובעל נפש לא יאכל ממנו ואם שחט בתוך הטבעת אפי' לא השאיר כ"א מלא חוט (לאפוקי שיעור) ולמעלה ע"פ כולו כשרה שמ"ח. ואם לא שייר כשיעור הנ"ל הר"ז מוגרמת. וכ' עוד דבמקום שנהנו לכפוף אוזן הבהמה או החי' לצד הצוואר ובמקום סיומו שם שוחטין אין לבטל מנהגם. ולמטה שיעורו עד נגד ראש כנה האונה השמאלית דהיינו כשהבהמה רועה יוצאת יותר מן הגוף משל צד ימין כ"כ הש"ך. וזה השיעור היא לחומרא פ"מ והתב"ש מחמיר עוד יותר דהיינו לאחר הנפיתה דהאונה או מתפשטין ביותר ואז משערינן. וסימני' לשחיטה בחוץ הוא כל אורך הצוואר כשתמשוך הבהמה צווארה לרע' כדרכה ולא שתאנוס עצמה לפשוט צווארה יותר מרגילותה ובלבד שלא ימשכו הסימנים מלמטה בשעת שחיטה לנגד מקום הצוואר שרועה כדרכה לא ע"י אדם ולא ע"י בהמה עצמה וכ"ז בכמהה וח'.

הוושט ולא יהי' שחוט במקום השחין. והפ"מ הניח בצ"ע. ומדבריו תב"ש דכתב סתמא משמע דלעולם בעור בעי לכתחילה לשחוט שני:

רנו **שאלה** אם שחט בבהמה האחד כולו וחצי השני ובעור שני חצאי סימנים. שם מבואר דשחיטתו פסולה:

רנח **שאלה** אם לא שחט רוב הסימן במקום אחד כגון שהתחיל לשחוט ונתהפך הסימן ונמר' שם ובין שניהם רוב יגנון שהתחיל לשחוט ונדרחף ידו למקום אחר ובכל זאת לא הגבי' סכינא או בנמצא רוב הקנה' שחוט למעלה ורוב הוושט למטה. שם מבואר דאם לא שהה כ"ש לדין שחיטתו כשרה לצורך גדול וה"מ. ובעל נפש לא יאכל ממנו. אך לכתחילה לא יעשה כן פ"ח בק"א ושמ"ח. ואין חילוק בין אדם אחד שחט כך בשני' או בג' מקומות בין ששחטו שני' בשני סכינים אבל אם הכל בצד אחד כגון שלאחר שהתחיל לשחוט מעט והניח זה המקום ושחט למטה או למעל' ממנו באותו צד צריך שיהא רוב במקום אחד ואפי' במקום השני כשיש רוב כשר ולכתחילה לא יעשה כן והמחמיר אפי' בדעבד ת"ע ברכה. וכת' בשמ"ח דאם יארע כן לאחד בשעת שחיטה יכוין ויחתוך במקום הב' כל הסי' דאז כשר לכ"ע ובעור יש להטריף בכל נוונא משום שהי':

רנט **שאלה** שחט בקולמוס דהיינו באלכסון שהניח הסכין על הצואר מעוקם קצה א' לצד הראש וקצה א' לצד הגוף ושחט כך או הניח הסכין ישר רק שעיקם ויורד למטה או למעלה. שם מביאר דשחיטתו כשרה אך בלא שהה אפי' כ"ש.

וכת' השמ"ח דאפי' לכתחילה יכול לשחוט בקולמוס:

רס **שאלה** שחט כשיני המסרק דהיינו שנכנס בסכיניו למעלה בעיקום וחזר ועיקם למטה אי נמי שלא נכנס בסכיניו בכל לתוך החלל רק שחט עורות דהסי' סביב סביב עד שנתגלה החלל ובאותו שחיטה עיקם ועלה עיקם ויורד. שם מביאר דשחיטתו כשרה רק אם נזהר שלא שהה ולא עקר. וכל השמ"ח מה"ט שלא יבוא למכשול לא יעשה כן לכתחילה. ופשוט דצריך שיהי' רוב הסימן שחוט לפי היושר אלו לא הי' אלכסון. והפ"מ כ' דעבשו ראוי ונכון שלא לשחוט כשיני המסרק כלל והשוחרטם בקיאות המה לשחוט שחיטה הגונה:

רסא **שאלה** הי' חצי הקנה חתוך ושחט בו והשלימו לרוב ויורע שלא ניקב הוושט כגון כשחתך חצי הקנה הראשון תפס הקנה לבד בידו או שנפגם חצי הקנה מחמת חולי. שם פלוגתא בין הפוסקים. הנה דעת הט"ך דכשר אף לדירן. והט"ז כ' לדירן בכל גונוי טריפה והכרו"פ מחלק דע"י יד טריפה אבל ע"י חולי כשר אף לדירן והתב"ש פסק כש"ך זולת בסתם שא"י מאין בא מחמיר. כ' בע"י תיפה רוחם של אותם השוחטים ששוחטין תחילה בעור ומעמקים החיתוך כדי שיהי' נראין הסימנים ואח"כ שוחטין הסימנים לא יפה הם עושים:

רסב **שאלה** אם התחיל לשחוט במקום השלם ופגע בחתך והחתוך משלימו לריב או אם הי' הקנה נקוב ע"י חולי מצד פנים לצד המפרקת והוא שחט משחו מצד הצואר ולא נחתך רוב הגרגרת במקום אחד אך ע"י צירוף הוי רוב בהיקף אחר. שם מבואר דשחיטה כשרה. אך כ' הפ"מ דדווקא בלצורך גדול וה"מ. ובע"נ לא יאכל ממנה:

רסג **שאלה** חכם שהירה להכשיר הבהמה ששחט בה השוחט בשני מקומות ושהה בין שחיטה א' לשני' כשיעור שהי' כל זמן שלא יצא דם והשוחט אומר ברי לי שלא ננעתי בהסימנים

החזיר הסימן רק נתקם לסוף הפנימי והחזיקם בטוב עד שיוורע כוראי שנשחטו כדינו קודם שבא להחוט השדרה. השמ"ח בסי' זה מחמיר לטרוף אבל בלא נחתך העצם כלל כ"א בשר שבצדדין אין להחמיר אף בא"י. כן הסכימו הט"ז ושמ"ח ופ"מ וכל האחרונים. ולכתחילה טוב לזהר למשמש הסי' ולתפושם קודם שחיטה כדי שיוורעו להשיט מיד. וביונים נמצאים הסי' בצדדים וצריך אומן ידים וזהירות גדולה שאם לא ימשמש בהם ויזמינם לפניו קודם שחיטה קרוב הדבר לחתוך המפרקת קודם הסי'. רנג **שאלה** אם לא הזמינם ביונים ושחט סתם וחתך הסימנים עם המפרקת. שם השמ"ח כ' ריש להטריף מדינא: רנד **שאלה** בשוחט מן הצדדים או מן העורף ולא החזיקה ישחט המפרקת וסי' בלא בשר. הגר"ע מסופק לדינא אי הוי טריפה או נכיל' (ונ"מ כבר נתבאר). יעוי' בתשו' אא"ז פנים מאירות ח"א סי' א':

סימן כא

רנה **שאלה** כמה שיעור השחיטה של הקנה והוושט. בסי' כ"א מבואר דהשחיטה המעולה שיחתכו שני' בין בבהמה ובין בעור ולכל ישרא אפי' אחד מהם מחובר קצת ולזה יתכוין השוחט ובדיעבד אם שחט ריב א' מהם בעור ורוב שנים בבהמה ובחי' שחיטתו כשרה. ואנו נוהגין להצריך להיות רוב הנראה לעינים. ודווקא ע"י ראי' ולא על ידי מדירה ואפי' בה"מ כ"כ הבה"י ופ"ח ותב"ש דלא כט"ז. אך במקומות שאין מנהג יש להם להקל כה"מ כהמחבר ארוב במדירה דהיינו כשימדו אותו ימצאו שהנשחט הוא רוב וכיון שימצאו שנשחט יותר מחצי אפי' כחוט השערה ליו. וכ' הכרו"פ דאפי' להמחבר אם לא בדקו הסימנים תיכף מכלי הפסק זמן רק המתין רגע רגעים ומצא רק כרי חוט שער וראי טריפה. וכתב הש"ך דאפי' נשחט הקנה כולו והוושט נשחט עור החיצון כולו ועור הפנימי לא נשחט רובו נ"ל לאוסרה והוי נבלה וכ"ש אם שחט עור החיצון וחתך עור השני בעובי סביביו עד לטוב עביו ולא הגיע לחלל ה"ה כלא שחט דמי כ"כ התב"ש. יפה"מ כ' דמ"מ לדין טריפה הוי אם לא ע"י חולי. וכ' הש"ך בשם הרי"ו דקנה הוא הקרום שבפנים הנרגרת המחבר את הטבעות יחד אבל הטבעות עצמן נקראין נרגרת. ורובו של אחד כמוהו היינו דווקא רוב הקנה מתחילת הקרום ולמטה ולא רוב הנרגרת דהיינו עובי הטבעות ובטבעת הגדולה שהוא שוה מכל צד אי הוה ריב הטבעת שפיר נמי הוי רוב החלל. וכ' התב"ש דה"ה אם שחט רוב החלל ולא רוב עובי הנרגרת נמי פסולה מספק דהיינו שנתפך הסי' מצד המפרקת פ"מ. וכ' השמ"ח דאפי' בעור עובי הטבעות אינם שווים דמצד המפרקת המה יותר דקים מבצר האחר יכ"כ בשחיטות ז"ט. ובע"י כתב שקיבל מרביתו שישנו לבר אווזות הזכרים דווקא שהקנה שלהם נפרד לשני חלקים למטה סמוך לגוף ויש שם כמין כפתור במקום שנתפצל הנרגרת שהוא כשר. ואם שחט שם למטה ולא שחט רק קנה א' טריפה ודווקא בזכרים אורחא הוא אבל לא בנקבות והעיד שכך הורה הט"ז וכ"כ הכרו"פ בסי' ל"ג. אבל התב"ש כת' שם דזה דווקא בידוע מנהגו להכשיר אבל מהסתם אין להקל בספק דארייתא לסמוך:

רנו **שאלה** באווזות שמלעיטין ושכיהי שחין בוושט היאך הדין בשחיטה לכתחילה. שם כת' הכרו"פ דבעל נפש יכול להחמיר לשחוט הקנה לבד כדי שיוכל לבדוק אח"כ

כולו ומ"מ אם בישל עמו שאר דברים לא בעי' ס' נגד כולו רק אם יש בכל הקדרה עכ"פ ס' נגד כל הגידים וחוט' שבאותו עוף או בהמה הכל מותר חוץ מאותו עוף או בהמה ואם לא נתפתחו וורידיו הצוואר כלל צריך עכ"פ שיהי' ס' באותו עוף נגד וורידיו הצוואר. ועי' בתפ"מ דאפי' הורידין לעצמן ממנין סי'. וכ' הט"ז דרי בס' נגד הדם ולא בעי גם לבטל הקליפה. וכ"נ דעת הש"ך וכתב"פ (י"פ"מ הניח בצ"ע אם נצלה מקורם ואח"כ נתבשלו אי בעינן ס' נגד הנטיל' או די בס' נגד הורידין הגם דבה"מ יש לצרד להקל אך להלכ' צ"ע):

רסח שאלה בסתם עוף ובהמה שנשחטו. שם הכריעו הכרו"פ ושמ"ח דעכשיו אף בעוף סתמא לא נשחטו הורידין כמו בהמה וגידים וטלאים. וכ' הפ"מ דיש לזוהר לשחוט הורידין ואין לסמוך על מה דאין אנו נוהגין כלל לצלות עם הראש וגם בבהמ' וגידים וטלאים נמי יש לחוש לגדולי המורים ולחתיך או לינקב כמו שנתבאר. ובלא יצא הדם בשעת שחיטה דעת הש"ך בשם ב"ה דאף בלא יצא הדם בשעת שחיטה ג"כ צריך לחתוך אבר אבר דלא כרמ"א. והשמ"ח מחלק דרוקא לענין לצלותו כולו כא' מיתר ואין לחוש בלא יצא הדם בש"ש דהאש שואף. אבל למליח' ולקדרה בעי ניתוח אבר אבר בבהמה והסרת הראש עכ"פ בעוף ובנתבשלו כך יש לאסור כשלא יצא הדם אפי' שחט הורידין: **יעי'** כתשו' בשמים ראש סי' ל"ד בהגהות כסא דהרנסא שם:

סימן כג

רסח שאלה שהי' כיצד. בס' כ"נ מבואר אליבא דרינא דאם התחיל לשחוט והגבי' ידו קודם שיגמור השחיטה ושהח' בין בשינג בין במזיד בין באונס בין ברצון ובא הוא או אחר וגמר השחיטה אם שהה בבהמה כדי שיגבי' בהמה וירביצנה וישחוט עד חסר כ"ש מן רוב ב' הסימנים שחיטתו פסולה. והולכין אחר שיעור שוחט בסכין יפה ושחטו איש מהיר כ"כ השמ"ח. ומשערין ששחט ב' סימנים כא' קנה וושט ולא ששוחט בזה אחר זה כ"כ הכרו"פ. וכ' הש"ך דה"ה אם לא הגבי' ישהה ואפי' הוליד והביא בסכין רע אף שלא חתך אין להקל לרינא כ"כ הפ"ח ותב"ש"פ"מ. ואין חילוק בין בגסה בין בדקה שהייתה כדי שחיטה חסר כ"ש מן רוב וכ"א לפי הנבחה' והרבעתה וי"א דהשיעור הוא בלא הגבה' והרבע' רק בשחיטת רוב ב' גסה לגסה ודקה לדקה ובעוף לרינא וי"א כדי הגבה' והרבע' דרקה וי"א כדי שחיטת רוב ב' דבהמה גסה וי"א רק רוב א' בעוף בלי שום הגבה' והרבע' כמ"ש המחבר. ולפי"ז יש לזוהר כשהתחיל לשחוט בעוף וחתך מעט עד שהדם יוצא והגבי' סכיננו מהצוואר שלא יגמור השחיטה שיש לחוש שמא שחט משהו מהוושט 'אפי' לא הגבי' סכיננו אלא מעט יש לחוש ואם אומר השוחט ברי לי שלא חתכתי אלא העור אין סומכין עליו כיון שיצא דם. והמנהג פשוט במדינות אלו להטריף כל שהי' אפילו משהו בין בעוף בין בבהמה ואפי' בה"מ כ"כ הש"ך. וכ' הט"ז דרדוקא בהגבי' הסכין כ"ש אבל אם לא הגביה כלל רק שנדהף הסכין ממקום למקום אף לרידן כשר. ותב"ש"פ"מ כתבו דבעוף יש לאסור אפי' בלא הגביה ולמנהגא דילן אסור בשהי' משהו בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט. אך כ' השמ"ח דמ"מ בה"מ אם תפס הקנה לברו בידו וברור לו שלא נגע בוושט ושהה במיעוט קמא דקנה יש להכשיר אבל במיעוט בתרא לעולם אין להקל אף בה"מ. וכ' השמ"ח דבמדינת אחרות דלא קבילו עליהו יכשירו כשתפס הקנה לברו ויודע

בהסימנים סומכין עליו להכשיר. תשו' עבודת הנרשוני כת' דאין לתפוס על חכם זה:

סימן כב

רסח שאלה באיזו מין צריך לשחוט הורידין. בס' כ"ב מבואר דבעוף צריך לשחוט הורידין החוטין שמחן יוצא הדם או לנקבם בשעה שהוא מפרנס אפי' דעתו בשעת שחיטה לנתחו אבר אבר חיישינן דילמא ממליך הואיל ודרכו לצלותו שלם ולהכי בבהמה אין צריך לנקב הורידין אם לא רוצה לצלות שלימה או צריך לנקב גם בבהמה ובדיעבד הכל כמו בעוף. וכ' הש"ך דצריך לשחוט לפחות שני וורידין. וכ' הפ"ח לכן יטה השוחט הסכין בשעת שחיטה מעט לצדדין כדי לשחוט הורידין. ודעת כרו"פ דצריך לחתוך כל הורידין. והשמ"ח הוסיף עוד דצריך לחתוך כל החיטין שבבשר הצוואר עד שלא ישאר שלם גם אחד ואז מותר לכתחילה בין לצלי בין לבישול. ודווקא בשעת שחיטה או עכ"פ בשעת פירוס דעדין הדם חם. וכת' הפ"מ דלדידן דמסירין הראש אין צריך לכל זה. מיהו מאן רבעי למיטווינהו בהדי רישא כמו שעושין בסעודות גדולות צריך לחתוך כל הורידין וצריך לשאול להשיחט אם עשה כך ואם ליתא להשוחט לא יצלנו שלם. ובגידים וטלאים דעת הש"ך וכתב"פ ופ"מ דדינם כבהמה דבסתם א"צ כיון דאין דרכם לצלותם שלימים. אך אם רוצה בפ' לצלותם כך אז צריך לחותכם. ואם הסירו הראש בעוף לא הוי שלם. ובהמ' וכן בגידים וטלאים צריך לחתוך הצוואר לשני חתיכות. כ"כ הט"ז וש"ך ופ"מ:

רסח שאלה אם צלאו שלם בדיעבד בלא חתיכת או נקיבת הורידין. שם מבואר דישלף הורידין ויחתוך סביבם כדי נטילה שהוא כעובי אצבע אגודל. כ"כ הפ"מ לדעת הט"ז. וכתב הש"ך דוקא בלא הורידין שבצוואר בעי נטילה אבל בחוטין שבצוואר כת' רמ"א סי' ס"ה דסגי בקליפה. אך השמ"ח כ' דבעל הנפש יזהר מורידיו כל הגוף ושנצלה שלם ולא ששחטו הורידין ולא יאכל כ"א הבשר שאין בו שום גיד. וכ' ב"י דאם לא שחט כל הסימנים אלא רובן ורוצה לצלות שלם צריך לנקב בשעת שחרם חם ולא בדרך חתוך דהוי שהי' במיעוט בתרא אלא לקרוע ביד או ע"י קוץ:

רסח שאלה אם נמלח כך בלי חיתוך או ניקב הורידין. שם מבואר דמסירין אח"כ החוטין ויש מחמירין לקלף סביב החוטין. וכ' הש"ך דקליפה זו אינה אלא חומרא בעלמא. והתב"ש כ' דאין לו תקנה כ"א שיסיר הראש וגם וורידיו הציאר עם הבשר שסביבם פחו' מכדי נטילה ובבהמה ינתחנו לאברים ויצלנו ויאכל רק הבשר בלי שום גידים ואם צלאו בלא הסרת הראש ג"כ דינו כן רק צריך להסיר סביב וורידיו הצוואר כדי נטילה. ואם בשלו אחר מליחה זו אפי' הוסר הראש מהגוף אחר המליחה או הבהמה נתח לאברים יש לאסור כולו דאין אנו יודעין לשער בס' נגד דם שבכל חוטי הגוף:

רסח שאלה אם בשלו שלם. שם מבואר רמחטט ומנקר החוטנים והשאר דעת הט"ז לדידן צריך חכא שיהי' ס' באותו עוף לבדו ואם לאו צריך ס' נגד כל העוף. אבל הש"ך וכתב"פ ובפ"י ולח"פ דאין צריך ס' בעיף לבד. וכ' הפ"מ דהיבא דירוע שהי' פעם אחת חוץ לרוטב מודה הש"ך דצריך ס' נגד כל העוף והעוף עצמו אסור ובספק לא חיישינן. והשמ"ח כ' דאם נתבשל שלם בלא נקיבת הורידין בשעת שחיטה אפי' אם חטט וירידיו הצוואר אחר שנתקרקר וקודם המליחה אפי"ה יש לאסור

לכתחילה ולפי מ"ש לעיל דשיעור השחייה לפי רוב הסכינים היפים לעולם איכא למיחש דלמא יש שיעור שהי' א"כ תפס הסימנים והזמנים זא"ז שעכ"פ בשעת שיתחיל מיעוט אחרון יתחיל ג"כ בהתחלת שחיטת סימן השני. וכ' השמ"ח דנ"ל דאפי' בעוף יש למנוע וכ"ש בבהמה מלשחוט בסכין רעה דלפעמים מוליך ומביא בתוך השחיטה ואינו חותך כלום וה"ל שהי' ותו' יש לחוש לשאר קלקולים ואפי' בדעיבר יש להחמיר אם א"י בבורר שלא קלקל ולא שהה. ועוד נ"ל דבבהמ' אפי' שוחט בסתם סכין יהי' השוחט זהיר וזריו להזמין הסימנים זא"ז ולחתכם יחד כדלעיל דרימא אינו חד כרינו. יבסכין רע אפי' בבהמ' אין לשחוט:

רעו **שאלה** אי שהי' פוסלת במיעוט בתרא דהיינו לאחר שחיטת רוב אחד בעוף ורוב ב' בבהמ'. שם מבואר דלדין אפי' בדעיבר המנהג להטריף ולכן אם אחר ששחט רוב שני' שוהה בהמ' או העוף למות יכנו על ראשו בקיפץ או במקל להמיתו ולא יחזיר וישחוט ומיירי שכבר יצא דם רק ששהה למות משא"כ אם רוצה למחר המיתה תיכף אח"ש בעודה בזינוק הרם אסור וכן יש להזהיר שלא לתחוב סכין בלבה או להכית על הראש במקבת ברזל בעודה בזינוק הרם כדי למחר מיתתה וזה אסור כ"כ הפוסקים. וכן לא ישבור מפרקת' קודם שתצא נפשה כמו שיתבאר אי"ה בסו"ט ס"ז בס"ד. וכ' הפ"מ דלדין בתפס הקנה לכדו ושהה במיעוט הקמא יש לאסור באין ה"מ ובה"מ להתיר ילא כתב"ש שהחמיר. וכ' בע"י ומעשה כזה בא לירי ג"כ שחיטה אוווא יום שלם לאח"ש ושתת' מים ויצאו המים דרך בה"ש מן הוושט והכשרתי ע"פ הדין אך אסרתי לאכול ממנה מטעם אחר. וכ' הש"ך דאפי' בסכין פגום אסור לשחוט המיעוט בתרא וגם לא בקוררם רק יכנה על ראשה או שידחק על הצואר ברגלו וכדומה לזה אפי' קודם שיצא כל רמה נמי שרי וע"י עכו"ם שרי אפי' בסכין רק דיש למנוע אפי' ע"י עכו"ם משום נזירה אטו ישראל. וכ' השמ"ח דעוף שקורין אינדעק נונהין להתניו ראשו בקדרום מיד אחר שחיטה מפני שאומרים שיש אדם בעור הצואר שקורין קרעללין. ויש למחות בידם דאפי' דעיבר איסורא קא עבדו מטעם הנ"ל אם לא ידעינן בכירור שכבר יצא נפשו. וכ' הפ"מ דמ"מ צריך לזהר שישחט כל ב' הסימנים דלא חוי שהי' במיעוט בתרא או ע"י גוי. אמנם מתב"ש משמע דכי ה"ג תו ליכא חששא והב"י בשם ש"י מתיר באינדעק בדעיבר והפ"מ אוסר. ויתבאר אי"ה עוד דינים אלו:

רעו **שאלה** אם שחט עוף ושהה בו ואינו ידע אם ניקב הוושט. שם מבואר דלדין אין תקנה. אך בתפס הקנה לכדו ויודע שלא ניקב הוושט שחיטתו כשרה אף לדין בלא בדיקה כ"כ ש"ך. ודוקא שיוכל לראות שלא שחט כ"א מיעוט הקנה הא אם ספק לו אם הוא רוב פסול דהיי' שהי' במיעוט בתרא ואם לאו כשר כ"כ הפ"מ (וצ"ע הא קי"ל דשהה במיעוט קמא נמי אסור). וכ' הרוקח סי' שפ"א שחט הוושט והניחו ושחט הגרגרת ואח"כ שחט וגמר את הוושט מאחר שעסק בשחיטה כשירה וכש"כ איפכא. וכ' הש"ך דה"ל לדין בלא הגביה הסכין כלל מאחר שעוסק בשחיטה אין לחוש מה שהפסיק בין קנה לוושט. יכ' הפ"מ דה"ל לדין אפי' עוף אם שחט רוב הוושט ושחט הקנה ואח"כ גמר לוושט הדין כך. וכ' הפ"ח ביש גרעין בוושט שלה ושחט ופגע בגרעין מגביה הסכין ושוחט לאלתר כרי שלא יעשה שהי' למעלה מן הגרעין או למטה ממנו:

רעו **שאלה** אי מותר למוכרו לעכו"ם בספק אם ניקב הוושט שם

ויודע בבירור שלא נגע בוושט ושהה במיעוט קמא דקנה אפי' בלא ה"מ אבל במיעוט בתרא אח"ש שיעור סימנים בבהמ' ובעוף לא יכשירו שהי' כ"א בה"מ ושיעור שהי' בבהמה עם הגבה' והרבעה ובעוף בה"מ כדי שחיטת רוב ב' עם העור לבד:

רע **שאלה** אם אחר שהגביה בא לשאול מה יעשה. שם דעת הש"ך דאפי' לדין דא"א בקיפין בבדיקה במקום שא"י מ"מ בה"מ או לצורך גדול יש לסמוך ולהקל שישחוט הקנה לבדו במקום אחד ואח"כ יהפוך הוושט ויברוק אותו. והתב"ש כ' דמשמעות רמ"א להטריף אף בה"מ והפ"מ כתב דלמעשה צ"ע. וכר"פ דקל אין להקל:

רעו **שאלה** אם נמצא לאחר שחיטה גמי או כיוצא בו מונח בוושט או בקנה ונשחט עמו. שם מבואר דטריפה וה"ה עשב ארוך ורק מאוד נמי אסור כ"כ ש"ך ופר"ח ואפי' כחוט השערה בנמצא הן בקנה הן בוושט ע"י. וכ' התב"ש דדוקא בעיף אבל בבהמ' יש להקל בזה בה"מ אם לא שהוא דבר קשה ואם לא נחתך רק נמצא בחיכו ואפי' הוושט מלא שעורים או סובין וכדומה כשר. וכן הסכים הפ"מ. ואם בשעת שחיטה נדחה ידו אל הקיר וכדומה או שהסכין נגע בכותל או בקרקע בכל אפי' נונהין להטריף בין בבהמה בין בעוף כ"כ התב"ש וכן הסכים הפ"מ. ודוקא בשעת שחיטה אבל לא בסוף שחיטה כגון אם נגע בכותל וכדומה ופסק מלשחוט דכשירה כ"כ בגבול בנימין. ואם לפעמים נמצא וכדומה שלא חתך בו הסכין כלל אלא הי' מונח בבית הבליעה למעלה יכשהשוחט תוקף אגודלו על השיפוי כובע או הסימנים בולטים לחוץ והדבר שמונח בו בולט גם לחוץ ביה"ש. שם מבואר מד"א דיברוק ג"כ בצד השני בסימנים אם ימצא גם שם כדומה לזה שכולט חוצה או ווראי נחתך בשעת שחיטה וטריפה ואם לאו יש להכשיר:

רעו **שאלה** אם בשעת שחיטה חתך באצבעו ונבהל. שם מבואר בתב"ש דבעוף טריפה ובבהמה אין להתמיה מספק יכ"ז שלא הסיר הסכין מהסי' ראי הסירו אף בבהמה אסור. ואם לא ראה החתך ולא הרגיש כ"א אח"ש ראה שחתך גם באצבעו אין לחוש כל שלא הסיר הסכין בין בעוף בין בבהמ'. ואם התחיל בוושט והניחו ושחט הקנה ואח"כ גמר לשחוט הוושט כשרה הואיל ולא שהה כלל ויזהר לסלק הנוצות עוף לצדין וכן צמר כבשים ויסיר החבל מצואר הבהמה וכ"ז שלא יחתוך עם השחיטה כ"כ השמ"ח:

רעו **שאלה** אם חתך בשעת שחיטה באצבע של חבירו. יעוי' בפ"מ ח"ש סי' מ"ב ריש להכשיר:

רעו **שאלה** שחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה. שם מבואר דאם כשתצטרף כל השחיית יש שיעור שהי' שחיטתו פסולה. וכ"ז למדינות דלא קבילו עליהו מנהגא אבל לפי המנהג במדינות אלו הנ"ל בכל ענין טריפה:

רעו **שאלה** השוחט בהמ' בסכין שאיני חד ונתעכב כשיעור שהי' בשחיטת מיעוט אחרון של סימן ראשון.

שם מבואר דשחיטתו פסולה דדוקא בבהמ' אבל בעוף שהכשרו בסימן א' לא חוי שהי'. ואף למנהגא דילן בעינן דוקא שיעור שהי' בבהמה דמתעסק בשחיטת הסימנים ומיירי דדוקא בסכין ששוחט וחותר תמיד מעט מעט הא לפעמים חותר לפעמים אינו חותר אע"פ שתמיד הוא מוליך ומביא לחתוך מ"מ מה שאינו חותר חוי שהי' אפי' בעוף כ"כ התב"ש. וכ' הש"ך דהיכא שכיון והניח ב' הסימנים יחד זא"ז ושחט שנים ביחד כשר אפי' בבהמ'

סימן כד

רפ"ר **שאלה** כיצד הוי דרסה. שם בסי' כ"ד מבואר כגון שהניח הסבין על הצואר ורחק וחתך למטה כחותך צנן או קישות הר"ז פסולת או אם הכה בסבין על הצואר כדרך שמכין בסיוף וחתך הסימנים בב"א בלי משיכ'. וב"ז הוי נבלה דאורייתא כ"כ השמ"ח:

רפ"ה **שאלה** שחט בהולכה או בהובאה. כבר נתבאר באריכות לעיל בסי' ח' דאם יש בסבין כמלא צואר וחזין לצ"א כמלא צואר עם העור והמפרקת כשרה. ודווקא שמתחיל ממקום שיש עד קצה הסבין ב' צווארים וכוונתו לשחוט בכל ארכו ואז אע"פ שמתחת חידור הסבין נשחט כמלא צואר א' כשר. וצריך שיניח ראש הסבין באותו צד הצואר ויכין להעביר כל הסבין עד שיהי' כולו בצד השני ולא ישאר ממנו תוך הצואר כלום אם שחט בהולכה א' בתבואה לבד ואין בסבין כ"א מלא ב' צווארים ובפחות מב"צ אפי' מכזבן כך לא. מהני ופסול דאורייתא כ"כ השמ"ח. והמנהג במדינות אלו לפסול בבהמ' אפי' אם הוליד והביא אם אין בסבין כמלא צואר וחזין לצואר משהו. ויתר חילוקי' כבר נתבאר לעיל:

רפ"ו **שאלה** שחט ב' ראשים כאחד בהולכה או בהובאה לבד. שם מבואר דאם יש בסבין כדי שלש צווארי' כשרה. ודווקא שמניחם יחד בצמצום שאין צואר א' נבזה כלל מחבירו ומעביר הסבין בפעם אחד על כולם ומוליד ומביא עד שישחטם ויזהר שלא לסור הסבין כאחד בשעת הילכה ויחזור בשעת הובאה ולא דווקא שני ראשים וה"ה יותר. וכתבו הפוסקים דב' ראשים מותר לשחוט לכתחילה ובנונא דכשרה בב' ראשים כת' הש"ך דאפי' הניח הסבין על שתיהן כאחד והוליד או הביא לצד הנשאר ריקנות. וב"נ מכרו"פ. אבל התב"ש כת' דווקא שמתחיל בשפת הצואר החיצון דחיצונה שמניח שם צד הקטא דסבין ומביא אצלו עד שבשעת שיוציא כל הסבין מצווארים מצואר החיצון שזה גמר שחיטת החיצון נגמר גם שחיטת הפנימי כשרה שהרי העביר על הפנימי מלא ב' צווארים מצד צואר זה לצד זה ואם התחיל לשחוט בקצה הסבין ועבר הסבין לצד האחר עד שיצא כמלא צואר לצד האחר בענין שעל שתיהן עבר כל הסבין שתיהן כשרות כ"כ הש"ך:

רפ"ז **שאלה** שנים או חזין בסבין. כבר נתבאר לעיל בסי' כ"א:

רפ"ח **שאלה** הי' שוחט וחתך כל המפרקת. שם מבואר דטריפה ודעת הש"ך דאפי' לא חתך אלא רוב המפרקת להחמיר שלא במקום ה"מ. ופ"ח מקיל אף בהפסד מועט. והט"ז כ' דאינו אלא חומרא לכן יש להקל בכל הספיקות דאפי' רואה חתך במפרקת אין צריך לברוק אחריו וב"ש כשאין לפניו המפרקת. אך בראו שגשחט המפרקת רוב גמור יש להחמיר. והכרו"פ דעתו נראה דבאין מתכוין חתך המפרקת כשר. אך במתכוין לכתחילה על כך לשחוט עם המפרקת יש להחמיר. והתב"ש החמיר אפי' בה"מ ואפי' בלי מתכוין ודווקא בודאי אבל לא בספק וא"צ לברוק אחריו כדעת הט"ז. והאי רוב המפרקת תלוי עיקר בחוט הלבן דהחיות תלוי בו וחתוט הוא באמצע וברובו הוי רוב המפרקת כ"כ התב"ש. וב' הבח"ט וע"י דעכשי' בזה"ל נוהגין השו"ב להטריף אף בה"מ. (וע"ל בסי' ח):

רפ"ט **שאלה** אם הניח האצבע על הסבין בשעת שחיטה. שם

שם מבואר דאסור למוכרו לעכו"ם אלא ימיתנו שלא כדרך שחיטה ואח"כ ימכרנו לעכו"ם. וב' בי"ה דלאו דוקא אלא ימכור תחילה לעכו"ם קודם מיתה ואח"כ ימיתנו העכו"ם בפני הישראל. אבל הפ"ח והבל"י חולקים. והשמ"ח כת' דעריף טפי להמיתו ע"י עכו"ם אם אפשר בקל משימיתנו ישראל ואסור למכור חי לעכו"ם ואם א"א ע"י עכו"ם ימיתנו הישראל שלא כדרך שחיט'. וב' הש"ך בשם פוסקים דאסור להשחות בביתו דילמא אתי לידי תקלה דאף שיתרפא אפי"ה אסור. אבל אם אין צריך להשחותו אלא כ"א יום שתתעבר ותלד דטריפה אינה יולדת מותר (כבס"י נ"ח וס"י פ"ז). וב' ח"א כלל י"ד סי' כ"ח דבמדינות אלו שאין עיפות מטיילין בצים בכל עת החורף אסור להשחותו עד הקיץ:

רע"ט **שאלה** אם תלש הנוצות מן העוף ויצא דם או חתך העור בבהמה ויצא דם ממנה. שם מבואר דיש להטריף כבשאלה הקודמת דחיישינן לנקיבת הוושט. ודעת השבו"י ח"ב שאלה נ"ח ותב"ש וב"ל כט"ז. נראה לדעת הרמ"א דאפי' לא חתך כל העור טריפה ובתלישות נוצות דעת הט"ז להחמיר אם יצא קצת דם. אבל הש"ך הקיל בנחתך מקצתו אפי' יצא דם בה"מ יכה"ג. וכן הסכים הפ"מ במרוטת נוצות. בה"מ אף שיוצא דם וכן הקיל השמ"ח לענין או לכבוד שבת או בה"מ וכן משמע בכרו"פ (וכתב הפ"מ לדעת הש"ך דבעוף אפי' חתך כל העור ויצא דם אפשר להתיר בה"מ. וצ"ע דהא אפילו במרוטות נוצות לא הקיל הש"ך רק בה"מ) וב"ז דוקא בשלא אמר השוחט ברי לי שלא נגע בוושט אבל באימר ברי לי או שנתכוין שלא ליגע בוושט כגון שתפס הקנה לעולם כשר אפי' בחתך כל העור וגם יצא הדם ולא בעי אפי' בדיקת הוושט. וכן בנוצות בה"מ דכשר נמי א"צ בדיקת הוושט. כ"כ הפ"מ:

רפ"י **שאלה** אם נחתך כל העור ולא יצא דם. שם כתב הש"ך והפ"מ לאסור אפילו בהפסד מרובה:

רפ"א **שאלה** ביש שחין וגרר על העור. שם כתב הט"ז ישחוט במקום אחר ויבדיק בפנים במקום השחין אם לא ניקב מעבר לעבר כשר אבל אם ניקב מעבר לעבר טריפה. וב' הפ"מ דה"ה נקרע משהו העור בידי אדם טריפה (אבל עכ"פ מ"מ צריך לראות דהוא קרע). וכן אם נפשט קרום העליון מעל הסימנים אפי' משהו טריפה בל"י:

רפ"ב **שאלה** תרנגולת שחט יוצא מפיה וראינו שהוא בתוך הוושט ואינו יוצא לחוץ. דעת השבו"י שישחוט הקנה לבדו ואח"כ יברוק מבפנים מהיכן בא החוט דהוי כדעבד והבל"י חולק עליו (וראיתי שיש עצה בכאן שיתפוס איש אחד בראש החוט היוצא כדי שיהא החוט משוך ומתוך בשעת שחיט' כמו בסומנים ואז יהי' השחיט' רשאי לשחוט גם הוושט ולא יעשה החוט שחי' כלל בוושט עד"ז וצ"ע):

רפ"ג **שאלה** אבהמות דאית להם רושם בצוואריהם מהקזה. בתשו' הגהת"ס חיו"ד סי' כ"א העלה להתיר:

וע"י בתשו' ברית אברהם חיו"ד מסי' כ' עד סי' כ"ג ובתשו' חת"ס חיו"ד סי' כ"ט ובתשו' פמ"א ח"ב סי' ס"א ובסי' נ"ד ונ"ה יבתשו' בתי כהונה סי' יו"ד ותשו' בש"א חיו"ד סי' כ"ז ותשו' בי"ע סי' כ"א וסי' קל"ח ותשו' מאיר גתיבים סי' י"ז ותשו' דבר שמואל סי' רל"ז ותשו' תשואות חן סי' י"ח ותשו' מקום שמואל סי' כ"ט ובתשו' זכרון יוסף סי' א' ובתפארת' למשה ותשו' חנוך ב"י שאלה כ"ד ועה"ג סי' צ"ו:

מבואר דשחיטתו פסולה אפילו בדיעבד. אמנם אם שוחט באמצע הסכין ולא נגע בראש הסכין בעור (דאל"כ ה"ל שהי' כמבואר לעיל בסי' כ"ג) אין לחוש בדיעבד ששוחט בו כנגד הסימנים הוא מנולה:

רצה שאלה אם לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מאחד מהם ופסקו. שם מבואר דלדין המנהג להטריף כל חלדה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט:

רצו שאלה אם החליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה ואח"כ גמר השחיטה כדרכה. וכן אם שחט רוב סימן אחד בבהמה אי בעוף לדין דפוסל שהי' דרסה חלדה במיעוט בתרא והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר ושחט סי' השני. או שחט מיעוט הראשון בחלדה תחת העור ושחט מיעוט קמא מלמעלה למטה ואחר כך שחט הנשאר בלא החלדה. שם מבואר דבכ"ו שחיטתו פסולה. וכתב הש"ך דרוקא בוושט אבל הקנה לא נאסר משום חלדה במיעוט קמא. והפ"מ הסכים עמו לדינא בה"מ להכשיר אם תפס הקנה לברו והחליד או דרס במיעוט קמא ואף לדין (עי' סי' כ"ג):

רצו שאלה הגרמה כיצד. שם מבואר כגון השוחט בקנה ולמעלה במקום שמינו ראוי לשחיטה או שהתחיל לשחוט במקום השחיטה ושחט מעט והטה הסכין חיצ' למקום שחיטה לצד הראש או לצד הגוף. ולדין המנהג להטריף גם בהגרמה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט כמו בדרסה רק דבהא חמור הגרמה מדרסה דבדרסה מקילין בה"מ אף במדינות אלו אי תפס הקנה לברו בידו ודרס במ"מ. אבל בגרמ' כה"ל במיעוט קמא או דוקא ששחט אחר כך רוב הסימנים הנשאר במקומו דהוה עכ"פ רובא בשחיטה ואז כשר בה"מ אבל אם הוסיף על המיעוט שהגרים והשלימו לרוב ופסק עור מלשחוט טריפה מדינא דמה שהגרים אינו מצטרף דלאו מקום שחיטה הוא כ"כ השמ"ח:

רצה שאלה הגרים בקנה בתחלת שלישי ושחט ב' שלישים או שחט שלישי והגרים שלישי וחזר ושחט שלישי האחרון או הגרים שלישי ושחט שלישי וחזר והגרים שלישי האחרון. שם מבואר דלדין המנהג להטריף בכ"מ אפי' כשהוא ודאי שלא נגע בוושט אלא בקנה לצד מעלה ואפי' בה"מ (עתב"ש). וכ"ש דרסה וחלד' דפוסל בין בשליש הראשון בין בשליש האמצעי:

רצו שאלה עיקור כיצד. שם מבואר כגון שנעקר הקנה לברו או הוושט מהלחי ומהבשר או ששחט בסכין פגומה ונשמט דהיינו שנעקר מכה אדם או מעצמה אחר מהם או שניהם קודם גמר שחיטה או נשמט אחד מהם ואח"כ שחט השני. שם מבואר דשחיטתו פסולה. ואין חילוק בין בשעת שחיטה נעשה בין שנעשה מחיו ואפילו חלב או ביצה שלו טריפה הם בגרלדלו רובן. כן דעת כל הפוסקים דלא כרמ"א. והשמ"ח כתב דאפי' חי יב"ח אסורים הבצים והחלב. ושם מבואר דלדין המנהג להטריף כל עיקור בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט אפי' כ"ש. אך דיקא בשעת שחיטה אבל אם נשמט קודם שחיטה אין אסור אלא באכילה. אם לא ראותו המועט שנשאר אינו במקום א' אלא דמורמול ורוב נעקר. ודעת השמ"ח נראה דלעולם פוסל ואפי' בשאר המיעוט במ"א: ש **שאלה** אם נתלש הבשר עם הסימנים דהיינו שהבשר על הסימנים

שם מבואר דלכתחילה בשחיטות עוף יאחזו בסימנים בשתי אצבעות יפה שלא יהיו נשמטין לכאן ולכאן ויובל לשוחטן בהולכה ולא יבוא לידי דרסה דאפי' דרסה במשהו מן הוושט פסולה וכן אנו מטרופין כל דרסה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט. ולא יניח האצבע על הסכין אלא יחזיק אותו בתחת כדי שלא יבוא לידי דרסה. ובדיעבד אם הניח האצבע על הסכין. כת' הפ"ח דכל שיועד לו שלא דרס מותר. וכת' השמ"ח דבה"מ אפי' במדינות אלו יש להקל והבה"י מתיר בה"מ ולצורך מצוה גבי מעשה שהי':

רצו שאלה שחט מיושב. שם הפ"מ מביא בשם הכנה"ג דצריך להזהר לשוחטים שלא ישחטו מיושב שהישיבה מביאה לידי דרסה. ובדיעבד כת' הפ"מ דאין להחמיר בה"מ ואף בלא ה"מ יש לצדד אם יודע שלא דרס (וע"ל בסי' א' ובסי' ו' ובסי' ח' עור מדיני דרס' ודו"ק). וכ' הכנה"ג מי שצריך לעמוד עליו מתחילה ועד סוף כגון בא"י ה"ש בעי ג"ס לענין דרסה:

רצה שאלה חלדה כיצד. שם מבואר כגון שהכניס הסכין בין סימן לסימן בין ששחט התחתון כהלכתו מלמעלה למטה וחזר והוציא ושחט העליון בין ששחט העליון ממטה למעלה שלא כהלכתו פסולה וה"ה אם הכניס הסכין תחת ב' הסימנים ושחט שניהם מלמטה למעלה או אחד מלמטה למעלה ואחר מלמעלה למטה כ"ז ספק פסולה כ"כ הש"ך. וכ' השמ"ח דכיון דלא מציני שיעור לחלדה יש לאסור אפי' אם חוט השערה כסה קצת מהסכין במקום שחיטה. ולכן יש להזהיר כשצריך לברוך מטלית על הסכין (כמבואר לעיל בסי' ו') שלא יכרוך צד העב מהסכין יותר מצד החוד דשמא ישחוט בהחוד במקום שכנגדו כרוך למעלה וכיון דאינו מהסכין הו"ל כיסוי:

רצו שאלה החליד את הסכין תחת העור אי תחת צמר מסובך בצואר הבהמה או תחת מטלית הקשור בצוארה או כרוך באופן שלא ליפול מעל צוארה או שהמטלית מדובק בשעור ושחט. שם מבואר דשחיטתו פסולה. אך אם מטלית פרום על צוארה לפי שעה כנין שבא לשחוט ונפל טליתו ממנו על הצואר מקום השחיטה וכדומה לכתחילה יש ליהדר ובדיעבד כשר. וכ' השמ"ח דצריך ליהדר ליטול החבל מצואר הבהמה שלא יבוא קצת ממנו נגד הסכין במקום שחיטה. וכן יש ליהדר בכבשים שיש להם צמר מסובך בצואריהם לתלוש הצמר המסובך שלא יבוא לידי חלדה יגם בעופות יש למרוט הנוצות מה"ט (ויזהר שלא יצא דם כמבואר לעיל ס"ס כ"ג) ולא יחוש לצער בע"ח ולא יסמוך על ההבדל לכאן ולכאן במקום שחיטה שאם יבואו על הסכין בשעת שחיטה אסור אף דיעבד. ואף שאינם מסובכים אלא שהצמר מגודל בצואר. ואף ששוחט חוץ למקום צמר מגודל מ"מ חיישינן ייתלוש ואף בסכין רחב מאור. וכ' בה"י דאסור מ"מ למרוט נוצות מכנה העוף מחיים לצורך כתיבה או לדבר אחרת משום צער בע"ח (ולענין למרוט ביו"ט ע' ביו"ד סי' ש"ח ובאו"ח סי' תצ"ח ובאה"ע ס"י ה'):

רצו שאלה לפעמים נמצא בשבלים שיש בצוארן כמו גלעלקין וכן בעוף שקורין אינדיק יש להם קרעלין. כתב זב"ש דצריך ליטול ביד כדי שלא יבוא לידי חלדה: **רצו שאלה** אם אדם שוחט וחס על העור שלא יעשה בו קרע גדול ושוחט בראש הסכין ומתכסה בעור. שם

וגם כשהחתיכה מהטבעת תלוי בגרירת ג"כ כשר. והתב"ש מסיק דאין בכל הנזכר שום צד להחזיר כ"א בנמצא מיעוט טבעת ושאר גרירת. הוא שלם. וצריך לברוק במקום זה אם לא נפסק יותר רשמה נעקר באותו מקום עד רובו כשרחק הסכין על הטבעת והוא חתך קצת ממנו ואפי' דיעבר אין להקל. מיהו כל הנזכר מיירי בטבעת נפרד אבל אם עדיין מעורה בגרירת כשרה. כ"כ להח"פ בשם ע"י דרך קיבל מרבתינו:

שו **שאלה** מצא טבעת על האפר ואח"כ כשהניח הדם לצאת על האפר לא ראה הטבעת. שם מביא הב"י מעשה זו ושם ה' ג"כ שהשוחט אמר דראה אתמול טבעת מונחת על הכירה. ולדינא התיר אפי' בלא ראה אתמול דיש לתלות בד"א. וה"ה אם יש עיד איזה ספק כדאי הוא הט"ז ומ"כ ופר"ח לסמוך עליהו שכותבין להתיר במונח הטבעת על הארץ ומכ"ש כשמונח על חוד הסכין ע"כ:

שו **שאלה** נמצא רצועה עגולה מהושת על הסכין לאח"כ היאך הדין. שם מבואר באחרונים דטריפה. **שאלה** השוחט תרנגול סמוך לקרקע או ע"ג קרקע וירא שלא ינעץ רגלו בקרקע ויעקור הסימנים. שם מבואר דיוזר שירחק רגלו בקרקע או בכותל או יגביהנה שלא ינעץ רגלו בקרקע. וכתב השמ"ח דכן צריך ליוזר. כששוחט אוזא וכדומה ע"י שאחר מסייעו ואוחז הסימנים מכאן והוא מכאן שלא ימשכו אילך ואילך בחזקת ויבואו ידיו עיקור. וכתב עוד השמ"ח דשוחט בשכר אע"פ שהוא אומן וקלקל השחיטה באחת החומרות דנהוג חשתי אע"פ שמדאורייתא היתר גמור מ"מ כיון שמפירש בשחיטות לאסור חייב לשלם. יעוי' תשו' בי"ע ס"ו סי' קס"ב ותשו' גבעת שאול סי' כ"ח ותשובת שבות יעקב ח"א סי' מ"ו וח"כ סי' נ"ה ונ"ו וח"ג סי' ס' ועבר"ג סי' קכ"ב ובשאל' יעב"ז ח"ב סי' קל"ו:

סימן כה

שח **שאלה** היאך הדין בבדיקה לאחר שחיטה. בס"ה מבואר דלאחר שחיט צריך לברוק אם נשחטו רוב הסימנים דאי לא ראה הוי נבלה דאורייתא. והבדיקה. כתב מהרי"ל בשם רבו שראוי ונכון לעבור ידו תוך החתך להרגיש עם המשמוש ששחט כראוי. והתב"ש כתב שא"צ למשמש ביד רק בראי' לבד. והאחרונים מחלקים דבנשחט כולו די בראי' לבד. אבל בנשחט רובו במשמוש היד ובראי' ונהגו לברוק בדרך זה שתוקף אגודל על שיפוי כובע ומתוך הדחק יפלטו הסימנים לחוץ ואז יוכל לראות אם נשחטו רובן. והבודקים בנוצה לראות אם נשחט הרוב כשכופלים הנוצה ב' צדיו ותוחבים הסימנים דרך הפה טועים הם. ואף אם ימצא אח"כ רוב אסור כ"כ הפ"מ. והשמ"ח כתב דאסור להתעסק בקבורתם של מא"ט:

שח **שאלה** אם צריך לברוק אחר שחיט' גם משמיט'. שם מבואר דלכתחלה צריך ובדיעבד אם לא בדק מותר כ"כ הש"ך ופ"ח ושמ"ח ופ"מ. אך אם יש ריעותא לפנינו כתב הדג"מ דאין תולין להקל והבדיקה דמנהגא בשאלה הקודמת גם היא בדיקה לשמוט' כי אם לא נכנסו הסימנים לפנינו אחר שהעביר האצבעו הוי שמוט' וטריפה. ולפעמים לא נעשה שמיטה כלל רק כשהשוחט אוחז העוף בידו אז מחמת תנועת העוף הגרור' יורד למטה. ועל הרוב אצל התרנגולים זכרים ולפעמים גם בנקיבות ואח"כ חוזרים לאחור' וכשהשוחט אין משגיח אך שוחט במקום הרגיל

הסימנים עדיין ונעקרו כולן מהלחי. שם דעת הט"ז וש"ך דכשרה. והתב"ש העלה להחמיר בין בניטל רוב הסימנים מהבשר ובין בניטל הסימן והבשר מהעצם אף שמיעוט שלם במקום אחד ובין ניטל מהלחי או נרדלו שאין המיעוט שלם במקום אחד ובין סימנים שנפרקו זה מזה בארכן ברובו או שהסימן נפרד ממקום חיבורו בצואר ברוב אורך בכל אלו נוהגין חומרי גבילות לענין איסורין מבטלין ושאר ענינים כ"כ הפ"מ לדעת התב"ש. (ועיין בפ"מ בפתיחה לה"ט). וחומרי טריפות דליקין (עי"ל סי' ט"ז) וה"ה כיסוי דמכסה בלא ברכה:

שא **שאלה** שחט הרוב ועקר הנשאר בידו או עקרן בידו מחבורן ולא שחטו אח"כ כלל. שם מבואר בפוסקים דכשר בה"מ בדיעבד. אבל לכתחלה לא יעשה כן בעורו הבע"ח. אך אם נעקרו כה"ג מעצמן פשיטא דכשר אף בלא ה"מ. וכתב השמ"ח דאם תפס הקנה לברו בנונא דליכא למוחש לוושט ועקר ביד מיעוט קמא או אפי' שחטו למ"ס ככה"ג בסכין פגום יש להכשיר בהפסד מדובה:

שב **שאלה** אם נשטט מיעוט קמא בקנה והבחמה עדיין בחי' היאך הדין בחלב ובצים. שם כתב בה"י דהחלב מותר אבל הפ"ח אוסר החלב ובצים:

שג **שאלה** שחט אחד מהסימנים ונמצא השני שמוט ואינו יודע אם קורם שחיטה אי אחר שחיטה. שם מבואר דהוי ספק נבלה ואף על פי שפירכס אחר שחיטה או משמשו ודחטו בסימן אחת"ש. ואפי' זרק העוף מידו פסולה. ולא אמרינן דמחמת זריקה או פירכוס נשטט. ואם השיחט נאמן לומר שלא ה' שמוט בשעת שחיטה. דעת הט"ז דבאומר שהרגיש בבירור ויש לו סימנים י"ז נאמן בדעת הרמ"א. והתב"ש חולק דסימנים לא מהני אא"כ אומר בדקתי אח"כ ומצאתי שלא ה' שמוט שאז נאמן:

שד **שאלה** אם נמצא הסימן שחוט שמוט. שם מבואר דלדין לעולם אסור בין תפס הסימנים בידו כששחט אי עור ביה"ש מאחוריו ונדחק הסימן תחת העור או לא תפס בין דומות או לא. כן הסכימו כל הפוסקים. ובשניהן שחוטין ונמצא א' שמוט ותפס הסימנים לברן או לא תפס צע"ג להתיר. ולפי הנראה לדין יש להטריף:

שה **שאלה** שחט העוף כדרבו בהכשר ואחר גמר שחיטה מצא טבעת מהגרירת שלם על הסכין. שם מבואר דעת הרמ"א ותשו' מהר"מ לובלין ורש"ל ופ"מ דטריפה דמסתברא לומר שבדקת הסכין על הגרירת קפץ חוליא אחת ממקומה. ולפי"ז גם לדידהו אם נמצא מן הטבעת פחות מרובו על הסכין או על הארץ דכשר. וה"ה בספק אם הוא רוב נזיל לקולא מטעם ס"ס באין הגרירת לפנינו וא"כ דעת חכ"א. וכ"ש בנמצא שני צידי החתך מונחים על שני צידי הסכין דכשר. והמשאת בנימין מתיר אף בנמצא טבעת שלם על הארץ והסכימו עמו כמה גדולים. והפ"ח מסיק כפסק המחבר דלעילם כשר אפי' בנמצא שלם ועל הסכין. והט"ז כתב דעכ"פ כראי' הב"י ואגור שנסמך עליו בהני מילי שזכרנו דהיינו בנמצא מן הטבעת פחות מרוב או בספק או במונחים שני צידי החתך על שני צידי הסכין. והב"ח וש"ך החמירו אפי' בנמצא על הארץ אפי' נחתך הטבעת מצד א'. והע"י מסיק כשהוא מחותך מצד אחד וצד השני מטבעת מונחת על חוד הסכין ושני עוקצין מהטבעת על שני צידי הסכין שהוא כשר.

פוסל ביושט שנשחט כבר וכ"ש דניכב אחר שנשחט כולו קודם שחיטת הקנה דכשר. כן דעת הט"ז וש"ך. ודעת הכו"פ להחמיר שלא במקום פסירא אף בשחט רובו. וכן השמ"ח מחמיר שלא במקום ה"מ וכתב דבעל נפש יחמיר לעצמו. וכתב השמ"ח דאין להקל כ"א בניכב הוושט אי נפסק רוב הנגרת במקום שחיטה. אבל אם אירע טריפות שלא במקום שחיטה כגון כתובץ וכדומה. יש לאסור בין סימן לסימן. ובקודם נמר שחיטת הוושט דטריפה לאו דוקא ניכב ה"ה אם נפסק צצת במקום ששחט כאופן שאם לא שחט ונפסק כך הו' נקב משהו טריפה. כ"כ השמ"ח:

שטו שאלה שחט הקנה וניכבה הריאה קודם ששחט הוושט או ששחט הוושט וניכב בני מעי' קודם ששחט הקנה. שם מבואר דטריפה ריש טריפות לחצי חיות. וכתב הרשר"ם וכל"י דבבהמ' איירי דוקא דאי בעוף כיון ששחט סימן אחר תו לא מיטרפא אם לא שניכב קודם רוב של אחר מהם:

שטו שאלה חתך מכהמה לאחר שנשחטה כראוי ועודנה מפרכסת. בס' כ"ז מבואר דאסור לאכול ממנה עד שתמות הבהמה. אבל לאחר שמתה מותר לאכול ממנה אפי' מה שחתך קודם שמתה. וצריך להריח יפה יפה ולמלחו יפה יפה יותר מבשר אחר שהרס בלוע בו יותר וחוזר ומריחו ואכלו בין מבושל בין צלי (ועי"ל ס' ס"ז) ובכבר שימתין עד שתמות י"א שהוא מדאורייתא ומ"מ אין לוקין משום לאו שבכללות. וי"א מדרבנן וקרא אסמכת' בעלמא ויש להחמיר. כן כתב השמ"ח: שיו **שאלה** אי מותר לחתוך בשר מהנשחט בעוד' מפרכסת ליתן לנכרי לאכול שם מבואר דמותר. אבל אם נתנבלה בשחיטה או ישראל ששחט טמאה או נכרי בטהורה אסור לחתוך ממנה קודם שתמות וליתן לנכרי אפי' לאחר שתמות אבל ישראל בטהורה אפי' בכהמת נכרי ואפי' נמצאת טריפה מותר להאכילו אחר מיתת החי לעכו"ם דאהני להוציא מירי אמה"ח. אך בשעת הדחק ולצ"נ מותר למכור להם דם היוצא בשעת שחיטה בעודה מפרכסת כ"כ דנמ"ר:

שיח **שאלה** נשברה המפרקת לבד והחוט והבשר שלם. שם דעת הט"ז דכשר זכ"ש כשחזרו השברים ונשקרו דכשר. ונדולה מזו מיסל ראפילו נשבר' המפרקת ורוב בשר עמה אבל החוט קיים דכשר. אבל כמה פוסקים חולקים עליו אבל הפ"ח ותב"ש וחכ"צ וכל"י ותשו' חת"ס ס' כ"ג כולם מסכימים להט"ז דהכל תלוי בחוט וכיון שהחוט קיים כשר וכ"כ הכו"פ. והפ"מ כתב דרינא בנשבר' המפרקת לחוד כשירה אף בלא ח"מ. הא עם רוב בשר יש להחמיר באין הפסד מרובה ובה"מ להתיר ומ"מ לא חיישינן שמא נפסק זה החוט ונתרפא והל"ש מחמיר בנשבר המפרקת ורוב בשר עמו אף כשהחוט קיים (בס' ל"ב בסופו): שיש **שאלה** עוף הבא לפנינו וצוארו עקום כאלו הי' המפרקת נשבר ונתרפא. שם כ' הכו"פ דבורקין אם החוט כתובו שלם ואין בו ריעותא ודקבון וכדומה כשר ואם לאו טריפה. (וכן משמע לרוב פוסקים הנ"ל. אבל מדברי לב"ש תלוי בתוך נ' ימים ואין שום ריעותא ושינוי מראה ולא די בחוט לבד ועי' בס' ל"ב):

שכ **שאלה** באווא פטומה שניכב הוושט לחללו אם צריכים להשליך הבני מעיים וכל האברים וכל התלוים בוושט ובקנה או דמותר למוכר. הנדע"א בחידושי ליו"ד השיב דלדינא אסור למכור הבמ"ע לנכרי' (עיין בפ"מ בפתיחה לה"ט ובתשו' ברית אברהם מס' כ"ג ער כ"ד):

שאלה

הרגיל א: אין חותך רק הקרום המרכב השיפוי השיפוי כובע ללחי. ובשנתהך הקרום הנ"ל נעשה עכשיו שמוטים מפני שהסימנים נופלים למטה עד להעוף. לכן צריך השוחט ליתן הכחנה לזה. ויש נוהגים למשמש אם השיפוי כובע שם. ואם לא תהי' שם ימשמש אחר השיפוי כובע כי היא ניכרת כמו נכשושית וישחוט אחר הקנה כי העור רק וניכרת הקנה ע"י משמוש היר. ויש שכתבו להסתכל בפיו של העוף ולראות למטה משיפוי כובע. ואם משמש ולא הרגיש בירוע שהסימן ירד למטה וימנע מלשחוט מיד וימתין לה מעט וממ"נ לא יבא לידי פשיע' דאם לא יחזור לא ישחוט ותדעה:

שי **שאלה** אם צריך לבדוק מהנרמה. שם מבואר דהיכא דשחט למעלה או למטה פשיטא דצריך בריקה לראות שהם שחוטין במקום השחיטה. ילב"ע הוי ספק נבלה דאורייתא בלא ברק. אבל בשחט באמצע הצואר או סמוך לו א"צ לבדוק אחר הנרמה. וכתב השמ"ח דכל הריגים אלו אף בשוחט זהיר וזריז הרבה. ויש לבדוק אחר זה קודם שיזרוק העוף מידו. ואם לא ברקו תחלה בורק אח"כ ולא חיישינן שע"י פירכס נתרמב החתך. ודעת הש"ך משמע דביושט אפי' בלא נמצא שחוט אלא רוב לא חיישינן לנתרמב וכשר בבדיקה דאחר כך דרוקא בקנה שייך חשש זה. ודעת חלבוש וט"ז ופ"ח רעועים כשר ברוב בבדיקה. והשמ"ח (יעוי' בתב"ש ט"ז) העלה דבהמה שפיר כשר ברוב בבדיקה דאח"כ. ובעוף דוקא בשחוט כל הסימן א' ברוב גדול כמו שני שלישים ובמקום הפסד מרובה:

שיא **שאלה** נשחט כראוי וכא זאב ונטל בני מעי' והחזירן כשהם נקובות. שם מבואר דכשירה ואפי' יש נקבים הרבה שלא במקום שינוי תלינן כולו בואב כ"כ הש"ך (ועיין לקמן ס' ל"ו) כיון דנשחט' בחזקת היתר עומדת ורוב אין טריפות. הא ספק בשחיטה אסור אף שיצא פ"א בהיתר כיון דאח"כ נולד ריעותא. ואף דאיכא למיתלי אפ"ה אסור ואופי אחזקה דבהמה בחי' כ"כ הפ"מ (ועיין בט"ז ס' ק"י ס"ס ט"ו דבשחיטה אין מתירין מכה ס"ס. אבל חתב"ש דכאן לא הכריע אי אמרי' ס"ס בשחיטה או לא וצ"ע בס"ס. ויעיין בבכירות דף ל' במהרש"א. ויש לעיין בדברי ט"ו ובכו"פ שם וצ"ע). כתב בר"מ כל ספק בשחיטה ובדיקה שא"י המנהג ילך אחר המחמיר. ואם שעת הדחק כגון בע"ש וכה"נ או יש להקל ולפי שיקול הדעת עב"ל עיי"ש ס"ב:

שיב **שאלה** אם לא ראה שרובן שחוטין דאסור אם מותר לחלוב הבהמה זו ולשתות חלב. הנדע"א בחידושי מתיר החלב:

שיג **שאלה** אווא שנישחטה והצואר הוושט לבדקו כנהוג ולמחר הוציאו בני מעי' ובכללם הכבד נ"כ והניחם על המערכת ולאחר שעה כשלקחו הכבד לשרות במים מצא עלי' נגיד מהוהב כחצי לבנה קטן לא נודע מאין בא לשם ולאנראה שום רושם במקום כי הי' מונח עלי' ונלקט ממנה ולא ניכר שום חלודה על חוזה ולא שום מכה כהכבד או כשום אבר. הנחת"ס בתשובה ס' מ"ו מתיר. ועיין בתשו' בש"א חלק יו"ד ס' ט"ז ובכו"ש ס' קמ"ד ובס' רמ"ו:

שיר **שאלה** ניכב הוושט בשעת שחיטה נגר המקום ששחט כבר. שם בס' כ"ו מבואר דאם ניכב קודם נמר שחיטת הוושט טריפה. אבל אם ניכב לאחר שחיטת ריבו אף לדין כשר דמה שנשחט כבר נכשר. ואף קודם שחיטת הקנה מ"מ אין טריפות

הלכות שחיטה סימן כה כו

דעת

שכח **שאלה** הבופל"י היאך הדין בכסוי. שם מבואר דטוב
לכסות בלא ברכה או לשחוט עוף ג"כ אצל הבופל"י
לא על גבה ואז יוכל לברך על הכסוי משום העוף. וכתב השמ"ח
השחוט העוף אחר הבופל"י (ואם שחט העוף עליו יתבאר לקמן)
דיכסה בלא ברכה אך בידע שלא נתערב ונתבטל. ודעת התב"ש
דיכסה בברכה. ובופל"י לשחוט ביו"ט לכתחלה אין לעשות כן
כ"כ הכו"פ. ומה שקורין שור או דיביא או כיו בכולן שזה
להבופל"י כ"כ השמ"ח. וראמים שלנו הוינו הבופל"י מן בהמ' הוא
דראם שהוא ח' גדולה עה מאד:

שכח **שאלה** היאך מכסה. שם מבואר דצריך שיהי' עפר תחוח
למטה וצריך ב' כסויים שיהי' עטוף בעפר. והעפר
דלמטה צריך שיהי' לפר' דלמעלה בכל הלכותיו. כ"כ הפ"מ
ברעת הט"ז. ועכשיו נוהגין שלוקחין אפר כירה ונותנין ע"ג
קרעק ועושין בו גומא ומורידין בו הדם מעוקרין ובודקין תיכף
הסימנים והסכין ואח"כ מכסין:

של **שאלה** אי צריך להזמין עפר בפה. שם מביאר דעפר
דלמטה היכא דמצא עפר מוכן בעינן שיאמר בפה
קודם שחיטה עפר זו יהי' לי לצורך כסוי הדם. או שזמין בידו
וא"צ לומר בפה ועפר דלמעלה וראי נוסף בידו והוא תוא הזימון
וא"צ לומר שעישה לשם כסוי כ"כ הפ"מ. ואם שחט ע"ג עפר
הזמנה כבר לא הזמינו בפה ועדיין לא כסה למעלה. יש להחמיר
היכא דאפשר לגרר הדם וליתנו לתוך עפר שהזמין ולכסותו בעפר
בברכה. ואם כבר כסה למעלה פטור. וכן אם שחט על גבי קרקע
שאין עפר נפרד הכל כמי למעלה. ואם א"א לברך (כ זון)
ששחט ביו"ט ונתיבש הדם קצת דאסור לגררו ומשוה גומות
א"נ כגון ששחט ע"ג צחיה סלע). מ"מ יכסה למעלה בברכה. ואם
כבר כסה למעלה יש לגררו וליתן עפר למטה ומלמעלה בלא ברכ'
כ"כ השמ"ח. (וב"נ דעת הגרע"א בחידושו לש"ע וטעות בציונו
שם אש"ך הגם דכתב כן לדעת הא' מ"מ נוטה דעתו כשמה:

של **שאלה** כמה מכסה. שם מבואר דמכסה בידו או בקתא
של סכין אבל לא בראש הסכין דשמא יפגים אותו
נהגו לכסות בכתא:

של **שאלה** שחט ולא הי' עפר למטה. שם מבואר דצריך
לגרור הדם וליתנו בעפר תחוח ולכסות עפר תחוח עליו:

של **שאלה** מי הוא המכסה. שם מבואר דמי ששחט יכסה ואם
לא כיסה וראה אחר מחוייב לכסות. ואם אחר
שאינו שחט מהדר לקיים מצוה. דעת השמ"ח דיוכל השוחט
להרשות דרך כיבוה לפרקים לכסות. אבל למכור בדמים או לעשות
בשכיל שלא לטרוח א"ע לא מהני. ודעת הש"ך וכו"פ להיפך
בדרך שליחות רשאי אבל דרך כבוד אסור. (ועיין בב"א שער
או"ה ס"ז ס"י). ואם א' כיסה שלא ברצון השוחט (עיין בחו"מ
סי' שצ"ב). הטור כתב כאן דחייב ליתן לו י' זהובים שכר ברכה
שנטל ממנו אלא שאין גובין בזה"ז דאין דנין דיני קנסית. אבל
בסמ"ק כתב דמ"מ לא טוב עושה וצריך לפגים השוחט כ"כ הט"ז.
וה"ה אם תפס השוחט לא מפקינן מנ' ומיורי שאומר אחר
הברכה בלחש שלא שמע השוחט הא לא"ה שמע ועונה יותר
ממברך ואי לא ענה איהו דאפסיד. ובוה צריך עכ"פ לפגים
שביטל להשיחט ממצוה. וה"ה בספיקות כמו בספק טריפה וכדומה
דמכסה בלא ברכה מ"מ פיוס צריך שמבטלו מספק מצוה
או בכלי. אבל לא ברגלו כדי שלא יהא מצוה בזווית עליו ועכשיו
לענין

שכח **שאלה** אם יש תקנה להנהיג שבכל פעם טרם שחיטה
ימכרנה לנכר. עבר הישראלי. הגהת"ס חיו"ד סי'
י"ט העלה דאין תהיה מתוקן בזה ומלמה זכות למנהג עולם דמוכרנה
הבני מעים לנכרים הלא שרר למכור בהדוא לאכילה אלא סתם.
והניח בצ"ע כמה שנוהגין להזמין בן נח. על המאכלים שנלושים
בביצים ותבשילים שנתבשלו בביצים. ועיין באמונת שמואל סי'
י"ד ובתשוב' מקום שמואל סי' ג"ה ובבני סי' קס"ב ובש"י שאלה
ס"ג ח"ג ובח"א סי' נ' ובתשוב' ח"צ סי' כ"ח:

סימן כו

שכח **שאלה** אימת הוי מצות כסוי. בסי' כ"ח מבואר דהשוחט
ח' ועוף צריך לכסות דמן בין צדן עתה בין שהיו
מוזמנים כגון אווזין ותרנגולים אבל לא בהמה. ודעת הכו"פ
דמצות כסוי תיכף לכסות כשיצא הדם מהנשחט ולא יאחר ואם
אחר ממש ביטל מצות כסוי. והפ"מ כתב דמצות כסוי כל זמן
שירצה. ומיהו לכתחלה נכון לכסות מיד ושמא ישכח:

שכח **שאלה** אם שחט יהויד ולא כסה. שם מבואר דכסוי מצוה
בפ"ע הוא אלא ששייכ' אחר מצות שחיטה ושחיט'
כשרה כהויד ולא כיסה ואפי' לעצמו. אך כ' הש"ך היכא דהעם
פרוצים במצות כסוי שאין מכסים כדון או שאין מברכים על
מצות כסוי או על השחיטה יש לקנסם ולחייבם מלקות ולאסור
להם השחיטה להעובר משום מגדר מילתא. וכתב הפ"מ דה"ה
אם אותו השוחט לחוד הוא הפריץ ואינו מברך על השחיטה והכסוי
יש לאסור:

שכח **שאלה** היאך מברך על הכסוי ואימת. שם מבואר דמברך
אקב"ו על כסוי דם בעפר ובדיעבד אם לא אמר
בעפר נמי יצא כ"כ חכ"א כלל ח' ס"ד. וכתב הפ"מ דאף אם נבלע
ורישום ניכר דלית לי' אלא כסוי מלמעלה. או דם ח' על דם
בהמה דליכא עפר למטה. אפ"ה נוסח הברכ' חר הוא אפילו
דמכסין בשאר עפר תולדה דעפר הוא כ"כ הכו"פ. ואם שכח לברך
קודם הכסוי דעת הפר"ח דיברך אח"כ. אבל התב"ש ופ"מ העלו
דאין לברך אח"כ (לעיל סי' י"ט):

שכח **שאלה** אם מברך שהחיינו על הכסוי. מי ששחט פעם
הראשון. שם מבואר ברמ"א דמברך שהחיינו
אבל לא על השחיטה לב"ע. ודעת הפ"ח שלא לברך שהחיינו וכ"נ
דעת הפ"מ. והכו"פ ותב"ש מסכימים לדעת הרמ"א דמברך והש"ך
הניח בצ"ע:

שכח **שאלה** כיו שהוא ספק ח' וכלאים היאך הדין בכסוי.
שם מבואר דצריך לכסות דמן בלא ברכה לב"ע.
ודוקא בצבי על תוישה אבל בבהמה שבא על ח' דעת הש"ך ורש"ל
דחייב לכסות בברכה דלזרע אם ודאי חיישינן. אבל דעת התב"ש
ופ"מ דלא יברך על כסוי:

שכח **שאלה** אם שוחטין כוי וכלאים ביו"ט. שם מבואר דאין
שיחטין אותו ביו"ט ואפילו יש לו עוף. ואם
שחט אינו מכסה דמו ואפי' יש לו עפה די ומוכן. ודוקא בצבי
על תוישה אבל בבהמה על ח' כתב הפ"מ דלא ישחוט ביו"ט ואם
שחטו יכסה דמו. ובלילה אם רשמו ניכר יכסנו. וכתב הב"ח
דיכיל לקבל לכתחלה בכלי ויתן עפר מעט דהאידנא אין דרך עכו"ם
בכך (עי"ל סי' י"ב). מיהו דמש"א וכה"ג ובל"י וכו"פ ותב"ש
כולם מסכימים דאפי' ע"י עפר אסור והגרע"א הניח בספק:

שנתנבלה או שנטרפה זכרומה. שם מבואר דרואין היין ודם בהמה וחיה טמאה נבלה וטרפה או דם הקזה באלו הוא מים ואם נתערב במים כשיעור זה ה"ל מראית דם חייב לכסות בברכה. (ולמעשה התב"ש הנ"ל מיותר בפ"א נפל). ואם נתערב לתוך זין או דם הנזכר טיף טיף שאלו ה' מים לא ה' ניכר הדם זאת"כ נתרבה עד שה' ניכר מכסה בלא ברכה כ"כ הש"ך ופ"ח. ואם נתערב בדם שחיטה ה' שכבר כסה מקצת דמו שדמו הנשאר פטור מכסוי כמו שיתבאר אם ה' מראיתו ניכר אם נתערב כ"כ במים יכסה בברכה ואם לא יכסה בלא ברכה:

שם **שאלה** שחט עוף או ח' ושחט עליו בהמה דפטור מלכסות. וכתב התב"ש דיכסה בלא ברכה. וה"ל דאם שחט עליו ח' ונתנבלה ויודע שנכסה כל הדם דלמטה פטור מלכסות דמסתמא א"א בגריר'. ואם א"י שנכסה כל הדם מכס' בלא ברכה. ואם יודע שנתערב הדין (כמבואר לעיל בס' י"ב י"ג). אם מונח הרבה בגומא ושחט לתוכו דם מיעוט מעוף או מחי' ומסתמא נשתקע לתוכו פטור מלכסות. ואם ספק יכסה בלא ברכה כ"כ התב"ש. ודעת הגרע"א נראה דלעולם פטור מלכסות בחי' ואח"כ בחמה אף דאפשר בגרירה:

שם **שאלה** אם שחט בהמה ושחט עליו ח' או אף. שם מבואר דחייב לכסות כמות שהוא ואע"ג דאין עפר למטה בינו לבין דם בהמה כ"כ הש"ך. ודעת הב"ח דבעוף א"צ לכסות דמסתמא נתבטל. והט"ז והש"ך השיגו דבנשחט זה ע"ג זה אין מתערבין. וכתב הכרז"פ דיכסה בלא ברכה. והש"ח כתב דאם יודע שלא נתערב ונתבטל מכסה בברכה. ואם אפשר בגרירה או לערבו כאופן שחייב בכסוי בשחט ח' ע"ג בהמה יגריר דם החי' ויכסה ממטה למעלה בלא ברכה. וכתב הפ"מ דהא ודאי דאם שחט בהמה ופיזר עפר הרבה על הדם ראשי לשחוט אח"כ ח' עליו דהא יש עפר למטה:

שם **שאלה** היאך הדין בדם הניתז ושעל הסכין. שם מבואר דאם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות וגורר אותו ומכסהו בברכה. וה"ל שיכול לרחצו במעט מים רק שלא יהיו מרובים שיבטלו מראית הדם. ואם א"א להפריש הדם כתב הש"ח דדם הניתז יכסנו במקומו בברכה שהרי יניחנו כך. אבל דם שעל הסכין אם אין כאן דם הניתז ולא דם אחר יכסנו בלא ברכה א"כ רוצה לבטל שם הסכין לעולם. וכן שניתז על דבר שלא יניח שם מכוסה בעפר וא"א לגררו. אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסות דם הניתז ושעל הסכין. ואין צריך להמתין לכסות עד שיצא כל הדם. אך ימתין עד שמתחיל לירד טיפין טיפין כדי שיכסה מקצת דם הנפש דהיינו מדם הקלות יגם מדם הטיפין הבאים אחר הקלות. וכתב התב"ש דצריך השוחט לדרק בברכתו שידע שמכסה מקצת דם הנפש. ולכן כשמכסה דם הניתז ושעל הסכין ולא ידע שהוא מדם הנפש אין לברך. והכו"פ כתב וז"ל דין זה הוא לרש"י ולא נמצא כן בשאר פוסקים. ועיין בפלתי שהארכתי עכ"ל (ונחסר דברי הפלתי בזה). והבית שלמה סי' ט"ו מחייב לכסות כל הדם היוצא ולא סגי בכסוי מקצתו והוא למצוה מן המובחר. אבל הרב זרע אמת ח"ב סי' י"ב חולק עליו. אך הוא מיקל עוד דאין לחייבו להמתין עד שיתחיל לירד טיפין אלא דרי לכסות מקצת דם הקלות לבד וכן מנהג הפשוט. ואף שאינו צריך לכסות כל דם ומיהו דם אשר

לענין כבוד אם ראשי השוחט לכבד לאחר זיהוין לכבד כ"כ הפ"מ: **שאלה** שחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט ח' ועוף במקום אחד שם מבואר דכסוי אחד לכלם. והגרע"א תניח ד"ו בצ"ע. ואם נשחט כן כסוי לכסוי או בין שחיטה לשחיטה וכיוצא. נתבאר כבר לעיל בס' י"ט. וכתב הש"ח דמותר לשחוט לתוך דם ח' שלא כסה עדיון אע"ג דדם ח' הרבה שאם ח' כ"כ מים ח' נדחה מראית דם העוף והכי נהוג ואף לכתחלה:

שלה **שאלה** השוחט ונבלע דם בקרקע. שם מבואר דאם רשמו ניכר חייב לכסות בברכה. וכתב הש"ח דאם אפשר יגריר קצתו אע"פ שבלעו בתוך חקרקע ויתננו ע"ג עפר נפרד ויכסה למעלה. ודוקא שעדיין לא כסה למעלה אבל אם כסה כבר למעלה במקומו ולא גררו פטור:

שלו **שאלה** אם כיסוהו הרוח. שם מבואר דפטור מלכסות. ודוקא כשכסה הרוח בדברים שמכסים בו המבוארים לקמן יכן למטה ח' כמו כן או שנבלע בקרקע. אבל כסהו הרוח בדברים שאין מכסים בהם או שלא ח' למטה דברים שמכסין בהם ולא נבלע יש לגלותו ולגררו וליתן עפר למטה ולמעלה בלי ברכה כ"כ הש"ח. ודעת הגרע"א דלעולם פטור בכסהו הרוח. ואם חזר ונתגלה מעצמו אחר שכסהו הרוח או ע"י אדם נתגלה אפי' כסהו הרוח מעיקרא בדברים שמכסין בהם יכסנו כדינו ע"י עפר מלמטה אם לא ח' למטה מדברים שמכסין בהן ועפר למעלה בלא ברכה כ"כ הש"ח. ובכוי ככה"ג דנתגלה מעצמו אחר שכסהו הרוח מסופק הגרע"א אי מחויב לכסות אף כ"כ:

שלו **שאלה** כסהו ונתגלה. שם מבואר דפטור מלכסות פעם אחת ואינו מחויב להשני כלל אם יח' נתגלה אח"כ או לא. ולכן מכסין ברחיבות במקום שריבים שכיחים ודשים שם ואינו מתקיים הכסוי כיון דכבר קיים מצות כסוי. כ"כ כרו"פ: שלו **שאלה** אי מותר לכתחלה לגלותו. שם מבואר דעת פ"ח ולחז"פ ובכ"י דמותר אף לכתחלה והש"ח חולק. גם כתב דאין לכסות במקום התורף שעשוי לגלית רק דאין צריך לשומרו. גם מותר לנקר חצירו ואם נתגלה נתגלה. ואם כסהו בדברים שאין מכסין בהן דינו ככסהו הרוח. וכרם שלמה מסכים לדעת הש"ח. ועוד הוסיף דאין נכון לכסות אם הרוח מנשב בחוזק וכדומה:

שלה **שאלה** דם שנפל לתוך המים או המים שנפלו לתוך הדם. שם מביאר דאם יש בו מראה דם חייב לכסות ואם לאו פטור. ודעת הט"ז וש"ך דדבר שנפל לתוך המים אע"פ שנפלו טיף טיף אפ"ה כשהלך ורבה עד שנתהפכה מראית המים לדם חוזר דם הראשון ונראה (ועי"ל בס' צ"ט ס"ו בהג"ה). וכתב הגרע"א ופר"ח וכו"פ דמ"מ לא יברך. והתב"ש מחלק דאם נפל הדם בפעם אחת למים ויש מראה דם מכסה בברכה. אבל כנפל הדם טיף טיף מכסה בלא ברכה אע"פ כשנתיסף חזר למראה דם ואפי' מכסה הכל והרי יש כאן טיפים אחרונים שלא נדחה מראיתו כלל אפ"ה אינו מברך. ואם נפלו האחרונים בשפע בפ"ה עד שאפילו אם יראה שהיו נופלים לתוך המים היו מראיתו דם יש לברך. ומיהו אם יש לו עוף אחר ישחוט אצל זה ויכסה ויברך על שתיהן. וכן יש להורות בכל הספיקות. וכ"ז בדם בתוך המים. אבל במים לתוך דם מכסה לעולם בברכה. כ"כ הפ"מ: שלט **שאלה** נתערב הדם ביין אדום או בדם הבהמה או בחי' טמאה או בדם הקזה של ח' אי בדם ח'

שם כתב הפ"מ דאם נחרו בו או עקרו ואף שחטו פטור מכסוי. ומיהו אם הפרים ואין בו ב' תמיהות ודאי טעון כסוי ומכסה בברכה. ועי"ל בס' י"ג:

שאלה השוחט עופות שמלעטים ויש תקנה בעיר לברוק הוושט היאך הדין בכסוי. שם כתב השמ"ח דיכסה קודם חבדיקה ודבר ראתיליד ריעותא ודאי אין מכסין עד שיברוק וב"ש ריעותא דהיא מה"ת כ"כ הפ"מ. והשושט עוף אצל החי' יכסה מיד וא"צ להמתין אריאה כ"כ זב"ש ופשיטא הוא: שנה **שאלה** מי שאין לו עפר היאך יעשה. שם מבואר דלא ישחוט אלא ימתין עד שיהי' לו עפר. ואם הולך במדבר או בספינה ולא שוה העוף כהפסד הבגד שישורף לאפר או הוזהב שישחוק והוא רוצה לאכול חי בלא מליחה. או שהוא ממחר שיבא לשבת למחוז חפצו ולא יהי' לו עת וזמן לשחוט. דעת ט"ו ופ"ח דגם בכה"ג אסיר לשחוט אם אין לו עפר לכסות. ושמ"ח ופ"מ פוסקין להלכה כרמ"א דישחוט וימצוץ הדם בבגד או בסנדל ומכרך. וכשמגיע למקום עפר יכבס הבגד או הסנדל במעט מים שלא יתבטל מראית הדם או יגררנו אם אפשר ויכסה ולא יברך כ"א בשעה שמכסה. וכתב הכרו"פ דהרוצה להקל אין מוחין בירו. וכ"ו בארצות המערב שילך אדם זמן רב טרם שיוגיע לו עפר או כלים ואין עצים עמו. אבל במדינתנו שמצוי הכל אף שנתרמה שנחטר ממנו יום או יומים ח"ו לסמוך ע"ו ולבטל מצות כיסוי: שנו **שאלה** חי' ועוף ולא יצא מהם דם. שם מביאר דמותרים אפי' ברלא חתך חורירין כה"פ:

שנו **שאלה** איזה דברים הם בכלל עפר הראויים לכסות. שם מבואר דכל הדברים שהזריעה הנזרעים בהם מצמיחים הם בכלל עפר ומכסים בהם ואם אינם מצמיחים אם נקרא עפר מכסין בהן. ולא מהני מה ששימין בה צמחים והוא מנרלם יותר אלא בעינן דוקא שהזריעה בהן מצמיחים כ"כ הפוסקים. וכתב הפ"מ דה"ה אם מעלה עשב מעצמו נמי לא מהני לפיכך מכסין בזבל ובחול הדק מאוד עד שאין היוצר צריך לכתשו ולמעכו ביד ובסיר שהוא נפרד ובחרסית והוא מין סיר נפרד או טיט שעושין ממנו' כלי חרס ולבינה. ובשחיקת אבנים ובשחיקת חרסין ומגופה של חרס שכשתן. וה"ה בקמנון טחון מכסין. ובנעורת של פשתן דקה דהיינו מה שננעורין מן הפשתן. ובנעורת של חרשים היינו שהחרש מוצא מן הנחתך במגירה ובאוכלים. או בגדים שרופים עד שנעשה עפר. או בשיחור הוא כתושת פחמין או פיה הכבשן. ובכחול הוא הצבע שנותנין לתוך העין. ובגדרת הפסולים הוא מה שמנקרין עפר מן הרחיים כ"כ הש"ך. אבל אין מכסין בזבל גס ילא בנפרית ומלח ולא בפלפלין טחון ולא בחול שהיוצר צריך לכתשו ואפילו למעכו. ולא בקמח וסובין היא מה שהנפה קולטת. ולא באבנים. ולא יכפה עליו כלי. ולא בשחיקת מתכת אם אינם שרופין דאם נשרפי' ונדוכו לעפר מכסין כמו עצים ואוכלים ובגדים שנשרפו דמכסין וה"ה כל דבר שנשרף מכסין באפרו כ"כ הפ"ח ושמ"ח. וכן בזהב שחוק מכסין וכן באפר דמקרא מוכח הנקרא עפר:

שנה **שאלה** אי מכסין בעפר המדבר. שם מבואר דאין מכסין בעפר המדבר:

שנה **שאלה** אי מכסין בעפר לח ממים כגון מתונתא. שם מבואר דאין לכסות בו. וה"ה כל דבר

אשר לפנינו צריך לכסותו כולו:

שמו **שאלה** השוחט לחולה בשבת היאך הדין בכסוי. שאלה זו מבואר דלא יכסה אפי' אם יש לו דקר נעוץ ובלילה אם רשמו ניכר יכסנו. וכתב השמ"ח דישחוט על צחיח סלע כרי' שיהא קיים לערב ייכלל לכסות (ואפשר כי יברך ג"כ): שמה **שאלה** אם הי' לו אפר מוכן לכסות בו צואה אם מותר לכסות בו הדם בשבת שנשחט לחול'. שם דעת התב"ש דמכסה כה"ג בברכה. אבל הכו"פ אוסר לכסות אפילו בכהאי גוונא:

שמו **שאלה** השוחט ונתנבלה דהיינו נטרפה בשחיטה או ששחט כראוי ודבר אחר גרם דנמצא טריפה. שם מבואר דאסור לכסות כ"כ הש"ך. ובשושט בחצר דעת התב"ש דמותר לכסות אלא דפטור. והפ"מ אוסר אף בחצר:

שמו **שאלה** חרש שוטה וקטן ששחטו. שם מבואר דבאין אחרים רואין אותם אסור לכסות. ובחצר לפי דעת הש"ך הנ"ל פטור ומותר. ודעת הפ"מ דאף ששחטו בחצר אסור לכסות ובאחרים רואים אותו ששחטו יפה דעת הש"ך דרוא כמזמחין לאמן את ידיהם אז צריך כסוי וצריך לברך דאל"כ מכסה בלא ברכה. והשמ"ח כ' דאף בכה"ג נמי מכסה בברכה (וכ"נ דעת הפ"מ בחולה כן ברברי הלבוש):

שמה **שאלה** בשחיטת גדול וא"י ה"ה היאך הדין בכסוי. שם דעת הט"ז דאסור לכסית כנ"ל גבי חשו"ק. והתב"ש הכריע דיכסה בלא ברכה. וכן דעת הפ"מ:

שמש **שאלה** השוחט ואינו צריך אלא לרם. שם מבואר דחייב לכסות וכ"ה בשוחט לנכרים או לכלבים כ"כ השמ"ח. וכיצד יעשה נוחר או מעקר כדי שיפטור מכסוי. כ"כ המחבר:

שנ **שאלה** אם צריך לברוק הסימנים והסכין קודם הכסוי. שם מביאר דצריך לברוק הסימנים והסכין (עי"ל ס' י"ח וס' כ"ה). ואם נאבר הסכין פשיטא דמכסה בברכה. ואם לא ברק הסימנים ונאבר או חתך ראשו שא"א לברוק עוד יכסה בלא ברכה. כ"כ הפרי מגדים: שנה **שאלה** בחי' אי צריך לברוק הריאה קודם כסוי הדם. שם מבואר דצריך לברוק קודם ואם נמצאת ספק טרפה יכסה בלא ברכה:

שנה **שאלה** כפסול מחמת ספק היאך הדין בכסוי שם מבואר דפסול מחמת ספק כגין ההוא רהוישין שמה בעור נפגמה. וכ"כ כל פסול מחמת ספק מכסה בלא ברכה. אבל דבר שמדינא הוא כשר רק שמחמיר בו כגון אם חתך כל המפרקת וכיוצא בו צריך לכסות בברכה. כ"כ הש"ך דלא כטע"ן וב"ח. אבל שהי' דרסה חלדה הגרמה במיעוט בתרא כסה בלא ברכה. ובס' ברכ' ואפילו איכא ס"ס לברך למשל שחט כוי שהוא ברי' בפ"ע וספק חי' או בהמה ישחט ג"כ כלאים צבי הכא על התייש' דאיכא ס"ס לכסות דשמה כוי חי' ושמה חיושין לזרע אב מ"מ מכסה בלא ברכה. ומיהו חי' שנולדה בה ספק טריפות ויש בה ס"ס להכשירה לאכילה פשיטא דמברך על הכסוי כ"כ הפ"מ. והשמ"ח כתב דהזהיר להוציא ש"ש לבטל' ולבו נוקפו מלברך בכה"ג אין לכופו כלל כל היכא דאסרינן במפרקת. והגרע"א כתב דכלל ספק טריפות מחויב בכסוי ע"פ דין:

שנה **שאלה** בן פקוע שהפרים ע"ג קרקע ויש בו ב' תמיהות.

סימן כו

יעי' בתשו' זכרון יצחק סי' ק"י ועו' בפ"מ סי' תקפ"ו ובס' ב"א
בס' תפל"מ ובתשו' פמ"א ח"א סי' ט"ו ובתשו' שמש
צדקה ח"ד סי' נ"ז וי"ח ובתשו' הר הכרמל ח"ד סי' ת' ובתשו'
נחלת שבעה ח"ב סי' מ"ז ונ"ז ותשו' בית יעקב סי' פ"ו וצ"ו
ובתפארת למושה ובתשו' שבו"י ח"ג סי' נ"ז:

שסא **שאלה** איש אחד אשר יש לו יערות ושרות אשר בתוכו
חיות אם מותר לילך בעצמו לירות בקנה שריף
לצוד ציד אי אסור משום צב"ח או בל תחשית. תשו' נוב"י
תניינא סי' י' השיב דמצד הקין אין איסור דהוא לצוד אדם ולא
דרך השחתה ממית ואין הפסד לשום אדם. מ"מ מדה מנונה
הנו אכזריות יש בד"ז וזהו אומנות עשי הרשע. וגם איסורא
דמכנים עצמו לסכנה. וגם גורם הזכרת עונותיו. אם לא דהוא
איש הצריך לזה ופרנסתו מצידה כזו אין ברירה. אבל מי שאין
עוקר כוונתו למחיתו אסור לעשות כן:

דרר שמותר לכסות בו ונפל עליו מים אסור וב"ש בטיט ואפי'
יבש ונפרך הטיט עד אשר דס אפ"ה אין מכסין בו כ"כ הפ"מ.
וכן אין לכסות ברגבי האדמה כ"ו שלא כתשן. כ"כ השמ"ח:
שם **שאלה** אי מכסין בשלג. שם מבואר דעת הרמ"א בשם בית
יוסף וא"ו דאסור לכסות:

שסא **שאלה** אי מותר לכסית בעפר הבא מאיסורי הנאה כגון
עפר מחמץ בפסח ועפר דע"ו וכדומה. שם כתב
השמ"ח דמותר לכסות בעפר איסורי הנאה. משום דמצות לאו
לה"נ:

שם **שאלה** בכל הנחו הנ"ל דאין מכסין בהן אם עבר וכסה
בהם היאך הדין. שם כתב השמ"ח דמגלה כדינא
בלא ברכה:

שם **שאלה** שחט הוושט בחי' ואח"כ ניסב התורבץ. שם כתב
הפ"מ דמכסה בלא ברכה (עי' בס' ט"ו):

שם **שאלה** אם שחט או"כ ביום אחד. שם כתב הפ"מ דמכסה
בלא ברכה (עי' בס' ט"ו):

פתיחה להלכות טריפות

היתה מן הרוב. הספק הג' בטריות שנו"ד מחם וא"י היאך כמו
מצא מים בראש ואנו דנין אם הקיף המות את המים בזה הסכרא
נוטה לאסור אף בח"מ כיון דבחמ' יצאה מהרוב תו לית לן לומר
אוקי אחזקה. ימיהו בנמצא מחט וא"י אם ניסב הי' לנו להתירו
אי לא שכיח יותר לאיסור מלהיתר:

כוריא שהי' בה מים יכורים ב' אומרים הגיע לחריו וב' אומרים
לא הגיע יש לאסור בודאי דלא שייך אוקי אחזק' דבהמ'
יצאה מרוב תשו' מהרשד"ם והאי דבסי' ל"ט בב' אומרים כסידרן
וב' אומרים שלא כסידרן היתה דאוקמינן התם אחזק' צ"ל דסירכא
כסידרן לאו ריעותא היא דריר בילמא הוא ולא יצתה מן הרוב:
ששה נבלות יש. ואלו הן הירד וחלל שלה ניכר עשאה גיסטרא
נשברה מפרקת ורוב בשר עם פסוקת החוט קרעה מנבה
פסוקת הגרגרת וניקב הוושט במקום הראוי לשחיטה. וד' הראשונות
מאלו הן מטמאין מחיים וב' אחרונות הוה נבלה ללכות משום אוכל
נבלה לא דמטמא מחיים. ולפ"ז לדינא ניקב הוושט במקום הראוי
לשחיטה הוה נבלה וטריפה ודיש לחוש להחמיר כדעת התוס'.
וניטל הירד הוה ג"כ טריפה ונבילה. ונשבר המפרקת ועשאה
גיסטרא למטה מן הפרשות הוי רק נבילה. ובקרעה מנבה יש לעיין.
ואם נפסק הקנה שלא במקום שחיטה ספיקא הוה אי חשוב נבילה
או טריפה. והנ"מ בין טריפה לנבילה הוא בששה נווני. א'
לענין או"ב. ב' לענין מודר הנא'. הג' לענין חשור. הד' לענין
מפרקת לב"נ. ומיהו בהנך דמטמאין מחיים אם חתך בעודה
מפרקת שרי לב"נ דמחיים חשובים מתים. ה' לענין ביצת טריפה
שאף שילדה מיד שנטרפה אפ"ה לא חילקו ואסור' משא"כ ספק
ביצת נבילה. ומיהו ספק ביצת ניקב הוושט ודאי ראוי להחמיר.
י' לענין איסורין מבטלין זא"ז. נ"מ בין ודאי טריפה לספק טריף.
ואם הוא מ"ה או דרבנן הנה בספק טריף אי יש עוד ס' אמרינן
ב"ס"ס. ובתנאים שיתבארנו בס' ק"י. גם חשור לספק אין חשור
לודאי ומאן דחשור לודאי כ"ש לספק ומאן דחשור לראוייתא כ"ש
לדרבנן ולחפץ לא:

טריפה

שמונה מיני טריפות נאמרו למושה בסיני. ובמשנה וברייתא
דר"י מונה ח' טריפות והר"ם בפ"י מה"ש מנה
ע"ט. והשמונה טריפות הם דוגמת אבות ובהם נכללו כל הע'.
אף שעולה אומר ח' נאמרו למ"מ כפי הנראה אינו אלא ז' כי
דרסה נאמר' בפ"י כמ"ש הר"מ בפ"ה. ותרווייהו צריך דמהמ"מ
לא הוי ידענא דלוקין והלמ"מ בא לומר דרוסת הזאב בדיקא דוקא
וכדומה. או דאי הטייל בה אדם אין יכולה לחיות. אף שדרוסה
נאמר' בפ"י ופירושו הלמ"מ ושאר ז' טריפות הלמ"מ אעפ"כ
לוקה עליו. יאין חילוק בין טריפות ארי או גולד בה טריפות
מעצמה (יעו' בט"ז בס' ב"ט). הלמ"מ קרויין ד"ם אך דינם
ד"ת יש להן כפ"ח והפ"מ מסופק אי אמרינן הלמ"מ ספיקו מותר
ואי אמרינן דספיקו מותר אי נאמר כן בכל דבר הנלמד מ"ג
מדות. קושיו' אב"י בס' צ"ח מנ"ל דשיטת הר"ם ז"ל דטם
ביקר דרבנן דילמא ד"ם קרי וד"ת ממש יש לו. קושיו' למ"ש
מהרשד"ם בס' ק"א דהלמ"מ ספיקו אסור זילת מה שעיקרו
הלמ"מ ויש בו שיעור יש להקל בספיקו אם יש בו כשיעור א"כ
אמאי לא ביאר הר"ם ז"ל דין חדש כזה דעצם כשעורה דעיקר
טומאתו לא כתיב בתורה רק הלמ"מ ואם יש ספק אם יש כשיעור
טהור (ועיין בפתיחה להלכות שחיטה). מצא סבין פגום הוי
ספק נבלה ילא ודאי (עיין לעיל בפ"מ בפתיח' לה"ש). וכל
ספק השקול אוקמינן אחזקה ואף מדרבנן לא מחמירין לדין היכא
דאיכא חזק' דלא כפנים מאירות. ויש שלשה מיני ספיקות שאין
שווין. הספק האחד הוא שנו"ד ספק כמו נשבר העצם וא"י אם
מחיים או לאחר שחיטה דאנו מתירין מטעם ס"ס דוקא הא לא"ה
לא משום דיותר שכיח מחיים. ואה"נ אם יש לתלות בלאחר
שחיטה כמו אניקבה ריאה היכי דמשמש ירא דטבחה תו הוי
ספק השקול ואנו מתירין דכספק השקול אנו מתירין הספק דאוקמי
אחזק'. הב' שנו"ד ספק מחיים כמו בגבינות סי' פ"א. נמצא
ניקבו הדקין קודם שחיט' אף דריעותא מחיים אוקי אחזקה מחמת
רובא ותולין לומר שרגע קדם שחיטה נעשה זה וקודם שחיטה

פתיחה להלכות טריפות

לתוך איסור נפל כמבואר סי' קי"א ואחכ נפל עיד איסור דרבנן שאין ממין איסור הראשון ונשפך ומתחלה הי' נ"ט וזתים היתר בקדרת היתר. וא"כ כשנפל האיסור הב' דרבנן לתוך היתר אין כאן ס' אמרינן דאיסור הא' נפל לכאן ג"כ ותו יש כאן ס"א וזתים נ"ט של היתר וב' של איסור ומבטלין זא"ז. וכ"ת ליתן לקפילא אדמאה אה"נ מיהו נ"ה מין במינו דא"א למיקם אטעמא אם נפלו ב' זיתי איסור שחלוקין באיסוריהן זה נבלת וזה טריפה אף דטעמן שוה אפ"ה כל אחד מבטל חבירו:

טריפה אינה חי' יב"ח. ומסק טריפה אי חי' יב"ח יצאה מספק טריפה. וכן ספק פלוגתא אי חי' יב"ח נתברר הלכה כמאן. וטריפה אינה יולדת היינו שתתעבר ותלד. אמנם לידה בלא עיבור אי עיבור בלא לידה משכחת שפיר. וביותרת אבר דטריפה אמרינן דחי' יחי' אלף שנים. אמנם אי מוליד ביותרת אבר איכא לעיוני:

אם היה כאן ב' קדרות א' של היתר וא' של איסור ונפל איסור דרבנן לתוך א' מהן ואינו יודע לאיזה דאמרינן איסור

הלכות טריפות סימן כ"ז

באורך עד אמצע גלגולת למעל' וברוחב כל השטח שם שהוא שלא כנגד המוח וגם שיהא מקום החכים' קטן שיהא עכ"פ מעט נגד אותו חלק הגלגולת שהוא מכוס' בעור לבד והוא ערך חצי הגלגולת של צד מעלה לצד הקרניים. ואם נמנע מעינים ולמעלה צריך שיהא המיעוט נגד אותו שטח מן העינים עד הקרניים ברוחב הראש. ואם המיעוד הוא באחוריים מן היורה ולמעלה צריך שיהא המיעוט מן כל הגובה שלפני' ולאחרי' ואפילו לא נמנע רק יש בו סדק אחד אם הוא לרוחב הגלגולת נגד המוח אין להחזיר כ"א שקצר מרוב היקף. ואם הוא לאורך אם מלפניו צריך שיהא פחות מרוב ממה שהוא מעינים למעל' עד הקרניים. ובה"מ יש להחזיר בסדק זה אא"כ אורך מן העינים עד מעט יותר מאמצע גלגולת למעל'. וכן אם הסדק מתחיל מאחוריו ממקום העורה ינמשך עד מעט יותר מאמצע באלו יש להטריף אפילו בהפ"מ. וכן אם לא נסדק רק נמנע כרצוע' ארוכה ברוחב מעט דינו כנסדק כן העלה בתשב"א לפסק הלכ':

ד שאלה נפתח' הגלגולת וחסר ממנה. שם מבואר דאם חסר ממנה כסלע שהוא שליש טפח על שליש טפח עגול והקיפו טפח טריפה אפילו הקרום הסמוך לעצם קיים כ"כ הש"ך. ואפילו שהיו' יב"ח לא מהני (יעו"ב בפ"מ באריכות). וכסלע מצומצם הוי כיתר מסלע וטריפה. ונתן על זה הכו"פ מדה כרוב ז' שעורים בינונים בדוחק:

ה' שאלה אם נקבה נקבים שיש בהם חסרון. שם מבואר דאם בין כולם שיעור כסלע טריפה (ש"ע) יכשאין בין נקב לנקב כמלא נקב נדון כנקוב (פר"ח ותב"ש והפ"מ סוים דחומרא הוח). אבל בפחות מזה השיעור יש להכשיר אפי' בזה"ז (רמ"א) ודוקא בבהמה גדולה הוי שיעור כסלע. אבל בבהמה קטנה משערין הכל לפי קטנות'. וכתב התב"ש דצריך עיון גדול בשיעורה ואח"כ צריך בדיקת הקרום. וגם אנו בקיאים בזה תב"ש ואי לא עביר הכי הוי ספק טריפה ואפי' נפתח ע"י חולי וכ"נ ד' הגר"א:

ו שאלה בניקבה נקבים שאין בהם חסרון אי מצטרפין לרובא. הפר"ח מכשיר בכל גוונא והש"ך מספק' לי אי מצטרפי לרובא. והתב"ש העלה דיש להבחין אי נעש' ע"י הכאה מצטרפין לרובא. יכ"נ דעת הגרע"א. ואי ע"י חולייש להקל והיינו כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב דאל"ה כשר' לכ"ע אפי' בנקבים שיש ב"ח א"מ לרובא:

שאלה

א שאלה כמה מיני טריפות יש. בסי' כ"ט מבואר דשמונה מיני טריפות הן וסימנם ר"ן חנ"ק נפ"ש. א' דרוסה שדרסה ארי וכה"ג בסי' נ"ו. ב' נקובה ניקב קרום של מוח שבסי' ל"א ונקיבת הוושט ותירבץ הוושט בסי' ל"ג. ונקיבת הקנה בסי' ל"ד. ונקיבת הריא' בסי' ל"ו. ונקיבת הקנה בסי' ל"ד. ונקיבת הריא' בסי' ל"ו. ונקיבת המרה בסי' מ"ב. ונקיבת הלב בסי' מ'. ונקיבת הטחול בסי' מ"ג. ונקיבת האם בסי' מ"ה. ונקיבת הדקין בסי' מ"ו. ונקיבת הקיבה וכרס והמסס וביה"כ בסי' מ"ח. ונקיבת הקירקבן בסי' מ"ט. ג' חסר' האונא בתחלת ברייתו כגון חסרו האונות בסי' ל"ה. ועיון בהגר"א. ד' נטולה היינו ניטל לחי התחתון ועליון בסי' ל"ג. ונטילת הככר בסי' מ"א וניטלו הצה"ג בסי' נ"ו. ובכלל נטילה היא ג"כ גלגולת שבסי' נ"ט. ה' קרועה שנקרע ריב בשר החופ' את הכרס שבסי' מ"ה. ו' נפולה היינו נפולה ממש שבסי' נ"ח. ז' פסוקה היינו פסוקת חוט השדרה שבסי' ל"ב. ופסיקת הגדרת בסי' ל"ד. ח' שבורה שנשברה רוב צלעותיה בסי' נ"ד. וחיבית הגלגולת שבסי' הסמוך. ועקירת הצלע בסי' נ"ד וכל הטריפות נכללין בהן. והרמב"ם פ"י מה"ט מונה ע' טריפות בפרטן יעו"ש:

ב שאלה באחד שאכל עוף ואחד כך מצא בו אחד מו"ח טריפות אי צריך כפרה. בתשו' פנים מאירות ח"ב סי' מ"א ובח"ג סי' י"ט הילה דאין צריך כפרה על מה שאכל דהוי אונס (ובפתיחה לפ"מ לסי' ל"ה ג"כ כ"כ):

יעי' בתשו' מקום שמואל כ"ח:

סימן ל

ג שאלה בהמה או חי' שנחבסה שהיכת' מכות רבות ונתרוצץ רוב עצם גולגולת או נסדקה רוב העצם. שם מבואר דבכל תנך בין ברוב נבהה שהוכת' או נסדקה שלא בעיגול אלא דרך נבהה שהוי מעינים ולמעלה לצד הקרניים בין ברוב הקיפ' היינו בעיגול אותו מקום שהוא כנגד המוח טריפה עא"פ שכל הקרימים קיימים תחתון ועליון לאו משום קרום הוא אלא נחבס' טריפו' בפ"ע הוא כ"כ הש"ך. וכ' הכו"פ ופר"ח דאפילו חי יב"ח לא מהני דהוי ודאי טריפה. אך לענין ס"ס האריך התב"ש ומסיק דשפיר מקרי ספק לענין ס"ס והורה אליו הפ"מ דהוי ספק טריפה דבעי' דלא אויפשטא הוא. (וכתב לתב"ש להלכה דאין להכשיר כ"א שלא במקום הגיבה הנ"ל שהוא מן העינים ולמעל'

הוא מוצר והולך ושוב נמצא כן פעמים הרב'. בתשו' ב"א העל' שאין להצריך בדיקה אם לא בשאין הפסד כלל ואם אירע שבדק ימצא הריעותא אין להחמיר ולומר שאין אנו בקיאים בבדיקה. ושפיר אנו בודקין במראית העין ובמישוש כיון שהיא דבר ידוע ואף אם לא יוכל לבדוק מ"מ יכול לסמוך על בדיקה והסתכלות יפה בתחתון וקליפת העליון לא צריך. אך אם ע"י עיון בתחתון נמצא בו נקב (יש להטריף) אפי' נאבד קרס של מוח קודם בדיקה יש להטריף. יעוי' בפנים מאירות סי' ג"ד ובכ"א סי' כ"ג:

סימן לא

יג שאלה ניקב קרום של מוח. שם בסי' ל"א מבואר דמוח יש לו ב' קרומים זה על זה וניקב התחתון נקב מפולש טריפה ניקב העליון לחוד דעת הרמ"א בהפ"מ להכשיר. והט"ז והש"ך בשם רש"ל וב"ח דאפילו בה"מ להטריף. והתב"ש כתב דהמחמיר יחמיר והמיקל כרמ"א בהפ"מ לא הפסיד. וב"ג דעת הפ"מ. ודוקא בנקב בעלמא אבל אם עור העליון כולו לקוי אי רוב אע"ג דתחתון אין בו ריעותא כלל יש להטריף אפי' בהפ"מ כ"כ התב"ש. וכתב הפ"מ דזה נראה דאם ניקב שניהם אפי' זה שלכ"ז טריפה. והגרע"א כתב דניקב ע"י קוץ טריפה לעולם:

יד שאלה המוח עצמו שנתנדר או נחסר מעט או הרב' ורואין שהנשאר הוא יפה ואין בו ריעותא כלל ככל שאר מוחות והקרומים קיימים בלא ריעותא. שם מבואר דעת הש"ך ופ"ח נמשך אחריו דאם המוח בראש חסר כשיעור אם הי' כ"כ בחוט שוחה ונופל טריפה. והתב"ש השיג עליו ומכשיר אפילו בחסר כשיעור:

טו שאלה אם נתמעך ונתרכך קצת. שם מבואר דאפי' דק משהו היינו אע"פ שכולו קיים רק שאיתו קצת משהו הוא מגולה לקרום טריפה. דאין אנו בקיאים להבחין בין מיעוץ למיסמוס. וב"ש הוסיף או נסמסם ממש שהוא טריפה:

טז שאלה אם נמצא מים בתוך הקרום או מונחים בתוך השלחופית כעין כים קטנה ונחסר מהמוח כשיעור המים. שם מבואר דאם המוח מקיף המים או השלחופית סביב שלא הי' מגולה המים להקרום אפי' אינו נחסר מהמוח או נמצא בין קרום לגלגול דעת הש"ך והתב"ש ופ"ח דאסור. והט"ז וב"פ ול"ש מתירי' במים בין קרום לגלגול והמוח אינו נחסר. רק בשלחופית אין חילוק ולעולם אסור. ובהפ"מ איכא צד להקל וצ"ע:

יז שאלה הי' ספק אם הי' מכוסה במוח אי לא. שם מבואר דטריפה ומ"מ אין לבדוק אחר מים במוח מן הסתם ויכול להשליך הראש או למוכר' לעכו"ם בלא פתיחה. ודוקא בדליכא ריעותא אבל בראיכא ריעותא כגון שנמנעת בראשה שקורין שווינדעל פשיטא שיש לאסור עד שיתברר ההיתר בפתיחות ראש ואף בדיעבד יש לאסיר' כ"כ הט"ז. וכתב הפ"מ דאף בהפ"מ אסור. ודעת הגר"א להתיר בהפ"מ. ובדליכא ריעותא אף בחודש תמוז ואב רשביח מים ותולעים המנחג שמוכרין הראש שלם לעכו"ם ואין רואין אם יש שם מים:

יח שאלה אם נמצא תולעים בקדירה סמוך לקרום המוח. שם מבואר דאע"פ שאין בקרים שום רושם לא בעליון ולא

ז שאלה בנקבה בעוף. שם מבואר דבעוף אפילו לא ניקב אלא אלא בכ"ש טריפה. ל"מ בעוף המים כגון אווזות ובר אווזות שהוא ודאי טריפה אלא. אפילו בעוף דיבשה טריפה מספק. וכתב הפ"מ דבעוף של מים אין חילוק בין ע"י חולי או ע"י אדם וגם לא מהני שהי' יב"ח ובעוף של יבשה מהני יב"ח. וגם בלא יב"ח אם ע"י חולי כשר. אך אם הוא כשיעור לפי ערך או לא מהני יב"ח. וע"י חולי ולעולם טריפה וכן כתב הגרע"א. ונחבס' בעוף דעת הכל"ז להחמיר לדירן לעולם ובהפ"מ נוטה להתיר:

ח שאלה יש מיני אווזות שאחר שמסירין את הנוצות מעל ראשיהם נראה נומא על הגלגולת והעור של הגלגולת שלם רק שהעור כפוף לתחת ונראה כעין נקב וכאשר מתחילין לחתוך בעור כדי לפצוע הראש נרא' בגלגולת סרק ומגיע עד קרום המוח והקרום קיים. גם יש מיני עופות הן בעופות המים כגון אווזות ובר אווזות הן בעופות היבשה כגון תרנגולים שיש להם כעצם גלגולתם נוצות וזפופות כעין חטורית ורוב יש להן חסרון ניכר כעצם הגלגולת. בעופות אלו איכא חלוקי דעות וחלוקי מנהגים יש מקומות דנהגין להכשיר מיד והיא דעת צ"צ וחב"י יש"י וכו"פ דמתירין בפשיטות. ויש מקומות דמקילין ביופנות היבשה ומחמירין באווז. אם לא בשחו יב"ח או הטי' בציים אז בהפ"מ מקילין גם באווז. ות"ח יחמיר לעצמו והיא דעת כו"פ. ויש מחמירין יותר. ואין מתירין בעופות אלא כ"א אחר בדיקת הגלגולת אם שלם הוא התב"ש. והפ"מ הניח בצ"ע. ובעוף המים ודאי נוטה דעתו לאסור כדעת התב"ש. ובנוד"ב מה"ק סי' ה' מתיר בהפ"מ לעולם. ועיין בתשוב' פרי תבואה סי' ע"א דמקובל מרבתינו דנקב דק בחוט השירה דודאי אין בו כשיעור ערך סלע בזה נוהג להכשיר בפשיטות אף בספק אם שהו יב"ח ובשהי' נוהג להתיר אף בלא בדיקה. ועיין עוד בנוב"י חיו"ד סי' י"ב וי"ח וי"ט:

ט שאלה אם הגלגולת יש לו נפוח ואחר שחתכו הנפוח העצם שלם. שם מבואר דכשר אפילו עוף של מים. וכתב הפ"מ בשם הט"ז דה"ה אם נקרע העור והעצם שלם וקיים כשירה והוסיף הוא דאפילו בעוף של מים:

י שאלה מעשה עוף שנשבר עצם גלגולת ונקשר. הריב"ש הכשיר והפ"ח השיגו. וכת' הפ"מ דאפילו בבהמה שניקב עצם הגלגולת וספק יש בה כשיעור סלע או לאו ולא הספיק לבדקה ואח"כ נתחבר ונקשר יפה כבראשונה כמעשה הריב"ש נמי אין להתיר דאין ראי' במה שנתרפא' וכן הורה בנו"ב סי' י"ח וכן נקטינן:

יא שאלה מעשה באווז שהי' עור שלם מבחוץ והי' נצרך הדם וחתכו העור ונמצא שהי' העצם נרקב וחסרון. הפ"מ מטריר אפי' במליחה ואפי' בהפ"מ כגון שמלחו שאר עופות עמה הכל טריפה ולא הוי ס"ס (יעו"ש ולפי דבריו כמדומה דדעתו בעוף היבשה ככה"ג במליחה איכא צד להתיר שאר עופות הנמלחין עמה וצ"ע):

יב שאלה אירע שהשוחט פתח הגלגולת של בהמה נסה והוציא המוח מתוכה וראה בתוך הגלגולת יוצא מן עצם הגלגולת עצם חד מאריך ופעמים כאריך שעור' ויותר בולט לצד המוח ועוקצו חד ורחב קצת בתחתיתו כחצי אצבע ובעליונו

Reu. M. L. Lenson

1419 N. 6TH STREET
PHILADELPHIA, PA.

שהעור שבחוט הוא שחור. שם הבה"י והפר"ח בקו"א העלו להכשיר ודוקא כשהמוח מבפנים הוא בריא. אבל אם גם המוח נפסד מבפנים נראה להטריף: כזו **שאלה** הומרת המ"ח ונשפך כמים ואילו ה' החוט נקוב לא ה' יוצא רק דנימוס עד שימצא החוט כשמעמידו ה' המעט שחוז' לידו שוחה ולא ה' יכול לעמוד. שם מבואר דטריפה. וכתב הפ"מ דמצד הלכותא סוף הקרום לפסוק: כח **שאלה** לא נתרכך מבפנים המוח אלא שהיא כבר ואם מעמידין אינו יכול לעמוד מפני כבודו. שם מבואר דטריפה:

כט **שאלה** נחסר קצת מהמוח ונתרוקן. שם מבואר דכשר והעלה הש"ך דדוקא נתרקן קצת הא נתרקן הרבה טריפה דהוי החוט שוחה. ובנסמסם דרך להתמססם הרבה וטריפה:

ל **שאלה** עד היכן טריפות זה של חוט השרר'. שם מבואר דבבהמה הוא בכל אורך השררה עד פי' פרשה שלישית ועד בכלל. ופי' פרשה שלישית ספק טריפה (כה"פ דלא כשיטות הרמב"ם ויש"ש). אבל חוטי הפיצול דוקא טריפה בראשונים ושניים הנקרא פרשות. אבל בשלישי אם נפסקו כשרה (עי' בפ"מ) ומשם ואילך תש כח השררה וכשרה. ובעוף הוא טריפות החוט עד מקום כלות שביבת עצם המחובר לגוף והכי נהוג. (והוא כדעת הט"ז ברמ"א) והסכמת הכו"פ ופ"מ דלא כש"ך דלרדיו' טריפות הוא עד אותם עצמות קטנות שמונחות והולכות בשיפוע עד השרר' והרמ"א דמיקל בהפ"מ אף עד עצם המחובר לגוף עיין בכה"פ. והפ"מ כתב דמי שמטריף כדעה הג' דהיינו עד סוף אורך העצמות המחובר לגוף עכ"פ אינו אלא ספק טריפה:

לא **שאלה** בהמה שהכה אותה על השרר' במקל והלך המקל על פני כל אורך השררה. שם מבואר דכשרה ולא חיישינן שמא נפסק החוט. וכתב הפ"מ דאפי' בדיקה בלא שהי' אינו צריך אם לא נפלה מחמת הכאה זו ואם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים. יכן אם לא הניע המקל על פני כל אורך השררה חוששין שמא נפסק החוט במקום שכלה המקל. וכן אם הכה לרוחב השררה חוששין לפסיקת החוט. וכן אם נשבר המקל בשעת הכאה הוי כמו שלים חוטרא אפלא דגבה או ראית ב' קיטרי דמכה שם בכח וצריך בדיקה (ט"ז סק"ה) וכל הני דחוששין צריך תרתי שהי' מע"ל ובדיקת החוט אח"ש אי הליכה ד' אמות ובדיקת החוט (ואף בשהתה והלכה צריך בדיקה בחוט השררה כן העלה הגרע"א). ואנן בקיאיין בבדיקה זו דבחוט לבד גם אנן בקיאיין דדוקא לבדוק כל החלל א"כ (כן הוא מסקנת הפ"ח ופ"ת ופ"מ והגרע"א). כ' הפ"מ דאם נפלה מחמת הכאה דמבואר בס' נ"ח דאף פחות מ"ט הוי נפילה דשהיי' יבדיקה לדין ל"מ דא"כ. אבל כהלכות' הילוך יפה ד"א דאז א"צ רק בדיקת החוט א"כ אף אי שלים חוטרא אפלא דגבה או אית ב' קטרי מהני הילוך ובדיקת החוטים:

לב **שאלה** בהמה או עוף שגוררת רגליה. שם מבואר דא"ח שמא נפסק החוט אלא אמרינן שגורנא נקטה (והוא כאב רגלים) כיון דלא נידע שנפלה. ולכן אם קנה אווז מן השוק ולא יכלה לעמוד מותרת דשגורנא נקטה ואפי' בדיקה ל"צ ומותר לשוחטו מיד (כן העלה הט"ז ופ"מ). אבל אם נודע שנפל' חוששין וצריך בדיקת החוט. ומיורי בנפלה פחות מ' טפחים כן הסכימו התב"ש

ולא בתחתון טריפה ואפילו בהפ"מ דא"כ בבדיקה כ"כ התב"ש. אבל אם נמצא חוץ לקדרה כגון בחוטם כשרה ע"י בדיקה שיבדוק קרום של מוח אם לא נמצא שם רושם. ט"ז ופ"מ. ואפי' דפי התולעת לגבי חוץ אפ"ה מותרת כ"כ הפ"מ:

יט **שאלה** אם נמצא תילעת תוך המוח. שם מבואר דאפי' לא נמצא שום ריעותא בקרומים יש להטריף. ודעת התב"ש דאם המוח מקיף התולע ואין מגולה לקרום כשר. והפ"מ הניח בצ"ע לדינא ונוטה לאסור לעולם:

כ **שאלה** עד היכן הולך המוח. שם מבואר דעצם שהמוח מינח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדירה ויש על פיה כלפי הצוואר כמו ב' פולין וכל מה שיש מהמוח בתוך הקדרה עד הפולין ומוח שכנגד הפולין בכלל נדון במוח ונקיבת קרומיו במשהו ומשם ואילך נידון כחוט השררה:

כא **שאלה** לפעמים כשהותכין הקרומים נמצא בשורשם תולעים. שם כתבו דיש להכשיר ג"כ ע"י בדיקה לבדוק העצם אם אין נקוב במקום התולע. וגם אם אין שם תולעים בקדרה סמוך לקרוב. אבל אם נמצא עצם שבקדרה נקוב יש להטריף דא"כ בבדיקת קרום של מוח:

כב **שאלה** אם נמצא מים בראש כבש אחד דמטרפי' ב' ונתערב ולא נודע מאיזה כבש. הב"ח כתב קבלתי מהם אחד דיש לבדוק בחוט השררה של הכבשים וכל כבש שנמצא בו מים בראש יהי' בו מים בחוט הנמשך מהמוח לשרר' ותולין שהראש הוא מאותו כבש להתיר האחרית. וט"ז בס' ק"א השיג עליו וכתב שאין הדבר זה כדאי להתיר כו'. וכתב עליו הפ"מ בס' ל"א מיהו אם נתערב חד בתרי דמה"ל בטל ברוב ומדרבנן הוא אסור משום דהוי ל' דבר שבמנין או חתיכה הראוי להתכבד וא"כ כשלא נודע האיסור עד אח"כ יש לצרף גם דעת המ"ב בתשו' סי' ל"ו ול"ז דלא נודע הוי ס"ס עם סברת הב"ח הנ"ל אבל חד בחד לא:

סימן לב

כג **שאלה** חוט השררה שנפסק רוב היקף עור החופ' את המוח. שם מבואר דטריפה אע"פ שכל המוח קיים ואם לא נפסק רוב העור אע"פ שנפסק כל המוח שבפנים כשר דפסיקת המוח לא מעלה ולא מידיר:

כד **שאלה** בנסב הגרגרת נקבים הסמוכין זה לזה. שם מבואר דפליגי בזה אחרונים. דעת הב"ח ויש"ך דדוקא נפסק רוב היקף במקום אחד. והפר"ח ותב"ש חולקים דעיקר להטריף כמו בגרגרת (בס' ל"ד) דאם אין בין הנקבים כמלא נקב מצטרפין בצירוף השלם שבניהם לרוב הקיפו. והתב"ש הוסיף דאפי' נפסק מלמעלה לפנים ולמטה לאחור שיש בין הכל רוב טריפה. וכן הסכים הפ"מ (וכתב דה"ה בגרגרת כה"ג טריפה כגון אם נפסק למעלה מלפנים שליש ולמטה לאחור). והכו"פ כתב להלכה כב"ח ויש"ך אבל לא למעשה:

כה **שאלה** אם נסדק העור לארכו. שם מבואר דאע"פ שלא נשאר כלום לא למעלה ולא למטה כשר (כ"כ הט"ז ותב"ש דלא כפר"ח וכן הסכים הפ"מ. אך דכתב דא"א לצמצם בין חוט השררה לבגדר הפולין צריך שהי' משהו למעלה שלם). יאם לא נסדק העור אף דנתמעך המוח כשר:

כו **שאלה** נמצא העור בריא וחזק וכן המוח שבפנים קיים אך

לו **שאלה** נשבר המפרקת ונפסק החוט כולו או רובו ורוב בשר קיים. שם מבואר בל"ש דה"ז טריפה ואינו נבילה:

לו **שאלה** עוף ובהמה הבאים לפנינו במפרקת עקום דהיינו שנשבר המפרקת ושוב נתרפא וניכר בו עקמומית. או הבאים בשדרה עקומה שנשברה השדרה ונתרפא. שם כתב הל"ש דרין זה לפי ראות עיני המורה (ע"ל סי' כ"ז) הנה בדין זה חלוקי דעות הכריז"פ כתב כזה דבורקין אותו ואם החוט שלם בתוכו בלי שום ריעותא ורקבון וכדומה כשר ואם יש בו ריעותא טריפה דחיישינן לשבירת המפרקת או לפסוקת החוט וכ"כ הפ"מ. לכן לדינא מכריע הל"ש דלפי ראות עיני המורה דאם העקמומית רב מאד דניכר מזה שהי' השבר בכח רב יד שנטה צד האחד מהשני נמי' רבה ומחמת העקמומית גדול אז שכיח טובא שנפסק חוט השדרה לא מהני בדיקת החוט דאף שרואין אותו שלם ויפה חיישינן שנפסק רק שנתרפא היטב ואינו ניכר. וכ"ז כשהעקמומית גדול הוא אבל אם אין שם עקמומית רק מעט וניכר שלא הי' השביר' בכח ובנמי' גדולה או קרוב שלא נפסק החוט ומהני בדיקת החוט אם הוא שלם ויפה כשר ואם יש בו ריעותא כל דהו אף בקצתה טריפה דחיישינן שנפסק או נתמסמס כולו ונתרפא השאר יאם לא נכדק ה"ז ספק טריפה. וצריך לבדוק אח"ז בבקיות שיראה החוט בשלימות דאלו אם גם בפתחו השדרה או המפרקת נפסק החוט ולא ראה החוט שלם שוב אין לו בדיקה (ע"כ מל"ש בדיני המפרקת ושררה):

לח **שאלה** בנשבר א' מעצמות קטנים הנקראים סכינים המחוברים לגף ושכיבת עצמות הנ"ל המה על העצמות ששם נחבא הריאה ולא הי' עוקץ בשבירה. בתשו' עטרת חכמים חיו"ד סי' ב' העלה להתיר הכל. ונראה דבמקום הפסד העלה כן:

לט **ועי'** בתולדות יצחק בתשו' סוף ס"א ובתשו' תפארת בצ"י חיו"ד סי' ס"ז אות ג' ובשב"י סוף סי' נ"ט ובתשו' ב"ח התרשות סי' י"ד:

סימן לג

מ **שאלה** ניטל לחי התחתין בבהמה או חרטום התחתון בעוף. שם מבואר דאי ניטל בענין דליכא משום עיקור סימנים דהיינו שנעקר יד מקום הסימנים ולא עד בכלל כשרה (כ"כ הפ"מ) והוא שיכול לחיות ע"י המראה והלעטה. וכתב החב"ש בשם רוקח נימק הלשון. עד הטולטל' כשרה אבל עם הטולטלת טריפה דאינה יכולה לחיות ע"י המראה והלעטה יאם ניטל לחי עליון דבהמה וחרטום עליון דעוף טרפה מספק. ש"ע ושל"פ עי' ברת"י:

מא **שאלה** וושט שנשב לחללה. שם מבואר דאפי' בכ"ש הוי נבל' לדעת המחבר. אבל הש"ך ופר"ח חולקים והעלו דבוושט לא הוי נבלה מחיים אלא אח"ש. והתב"ש ונוב"י כתב' דאיסור נבילה יש בו מחיים אבל טומאת נבילה אין בו מחיים עד תמותה. וכתב הפ"מ ומ"מ הביצים מספק נקיבת הוושט אסורים אפילו לדעת המחבר. ואו"ב בספק נקיבת הוושט אי מותר לשחוט אחריו יש לעיין:

מב **שאלה** תורבץ הוושט שנישב לחללו. שם מבואר דטריפה. ואם

התב"ש והנ"ב"י ח"ד סי' כ"ו ובדג"מ ובגליון רע"א. דאי בנפלה י' טפחים או הפילה אחרים אפילו פחות מ' טפחים אין לה תקנה כיון שהיא צולעת ונפלה י' טפחים צריכין לברוק כל החלל ובוה אין אנו בקיאים. וכתב הכו"פ דשהי' י"ב חדש מהני. וכתב הפ"מ וכן. בהכה על גבה וגוררת רגלי' אף שהכה על פני כל אורך השדרה אפי"ה צריך בדיקת החוט כיון שגוררת רגליה והוי ריעותא:

לג **שאלה** נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה. שם מבואר דאפילו אם גם כל בשר שעלי' נפסק כשרה. והדג"מ מצריך בדיקה. אך אם הלכה סמכין על הבריקה שלנו בבהמה אבל בעוף אפילו הילוך לא מהני לברוק. ואם נשברה השדרה ונפסק החוט אפי' נפסק ג"כ ריב בשר עמו טרפה ולא נבלה:

לד **שאלה** בהמה או עוף שנשבר המפרקת ורוב בשר שעל המפרקת מאחורי הצואר וגם נפסק חוט השדרה כולו או רובו. שם מבואר בל"ש דהוי נבילה (והוא מימרא דועירי פ"ק דחילין דף ב' ע"ב) וה"ה נמי אפי' לא נשבר רק רוב המפרקת ורוב בשר ורוב החוט נמי הוי נבלה דרובא ככולה בכל התורה (ומו"מ אין זה ברור כ"כ):

לה **שאלה** נשבר המפרקת ורוב בשר עמו והחוט קיים. שם מבואר פלוגתא דרבוותא ע"ל בסי' כ"ז דהנאין מהר"י אחיו של ה"ט"ז ז"ל העלה להשואל דרעתו הי' דנשבר המפרקת לבד טריפה ומפרקת ורוב בשר אף בלא חוט נבילה. והנאין מהר"י דחה אותו אלא דבמפרקת לבד כשרה ובמפרקת ורוב בשר הורה לדעת השואל דנבלה. והט"ז חילק גם ע"ז דבלא חוט אף טריפה אינו ולדעתו הסכימו הפ"ח והתב"ש וכרו"פ ומחמת זה כתב הפ"מ לענין דינא נשבר' המפרקת לחוד כשרה אפי' בלי הפ"מ ואם רוב בשר עמו אין להתיר אלא בהפ"מ דוקא. וכתב הל"ש בדיני טריפות העצמות סי' ט"ו בשם חכ"צ סי' כ"ח ותשו' בי"ע ושבו"י דהאריכו לאסור משום נבילה בנשבר המפרקת ורוב בשר אף בלא חוט וסיים לדינא דהוי ספק נבלה אבל נשבר בלא רוב בשר וחוט ידאי דאין להחמיר דכולהו מכשירים. ומ"מ כ"ז שלא ברק בחוט הו"ל ספקי דאורייתא וצריך לבדוק בחוט אם אין בו שום ריעותא כשרה ואם יש בו ריעותא כל דהו טריפה ואם בודק מיד אחר שבירה אף אם רואה שנפסק קצת מהחוט כל שלא נפסק רובו ואותו הנשאר שלם ואין בו שום ריעותא ולא שינוי מראה באופן שברור לו שלא קלקל השבירה רק אותו המקצת שנפסק כשרה דפסקת חוט השדרה ברובו דדוקא וה"ה כשיש ריעותא במקצתו כל שרואין היטב שהרוב שלם ויפה בלי שום לקותא כשר משום דאמרין דהשבר לא קלקל רק אותו מקצת וכשר. אבל אם אינו בודק מיד אחר השבירה דאיכא שהות שיתרפא בנתיים כל שרואה קלקול כ"ש אף שהמותר שלם ויפה בלי שום קלקול ושינוי מראה טריפה דחיישינן שמא נתרפא. והשיעור לזה למיחוש לגירפא הוא נ"י כי החוה דהגליר פי המכה. וכן אף אם בודק מיד אחר השבירה ואף שכולו שלם בלי שום פסיקה רק רואין איזה שום קלקול או שינוי מראה טריפה דאמרין השביר' ממסמסת חוט השדרה. ודע דמה שאנו מתירין כשבודק אחר ג' ימים כשאין בו שום ריעותא אפילו במקצתו לא לעולם אנו מתירין כ"א על הדרך שיתבאר לקמן במפרקת עקום או שדרה עקומה דהיינו שנשבר ונתרפא וכל מה שיתבאר שם ה"ה בזה:

ואם ניקב התורבין ושחט אח"כ ובמקום הראוי. הוי טריפה ומטעה מירי נבילה (ונ"מ בין נבילה לטריפה לענין או"כ ולענין הביצים) ועיין בפ"מ בפתיחה לה"ש ובסי' כ"ז ובאין:

שאלה נפרד הוושט מהקנה ונתרדלו זה מזה ברוב שיעור אורכן. שם מבואר דטריפה:

מד **שאלה** זפק שניקב גגו נקב מפולש במשהו. שם מבואר דטריפה ואיזהו גגו זהו שימתח עם הוושט כשיאריך העוף צווארו (דהיינו ממקום שמתחיל לשפע כלפי וושט ונעשה על הזפק הכיסוי על הקדרה זהו נקרא גגו כ"כ הטור):

מה **שאלה** שאר זפק שניקב נקב מפולש ולא גגו. שם מבואר דשאר זפק שניקב מותר ש"ע וש"פ:

מו **שאלה** ניטל הזפק. שם מבואר דטריפה אפילו נשתיר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הוושט אל הקורקבן

מ"מ טריפה אם ניטל אבל ניקב הזפק בשרה. כ"כ כל האחרונים: **שאלה** ניקב המעי שבין הזפק לקורקבן. שם מבואר דטריפה

מספק. וכתב הגרע"א בשם אור הישר דרק בשר העב שעל הקורקבן שהוא כמין אגוז זה ספק שמא שייך להקורקבן אבל מה שיש בו הזפק לאותו בשר עב. פשיט דרינו כזק. וכתב הפ"מ לדעת הט"ז נ"מ דהיא דיש ספק אם ניקב או לא יש להכשיר מס"ס. וכ"כ הב"י להכשיר במעי זה בספק ניקב. וכתב הפר"ח בקו"א ע"י ומיהו אם נמצא מחט תחוב אע"פ שאין נראה במעי זה שום נקב יש להטריף ראין כאן אלא ספק אחר. והפ"מ נוטה להתיר אף בתחוב ולא מעל"ע והניח בצ"ע ובנמצא ולא תחוב כלל כשר (כ"כ הפ"מ):

מח **שאלה** וושט אי יש לו בדיקה מבחוץ אי לאו. שם מבואר דאין לו בדיקה מבחוץ בין לענין דרום דכיון שהוא אדום אין אדם הדרוס ניכר בו ובין לענין נקב דחיישין שמא נכנס טיפת דם בנקב ונתבייש וא"א להכיר שכולו אדום. ומחמירין כדעת רש"י:

מט **שאלה** ניקב הוושט. שם מבואר דשני עורות יש לוושט ניקב אחד מהם כשרה ניקבו שניהם אסורה אפי' עלה בו קרום ונסתם:

נ **שאלה** בושט שניקבו שני קרומים זה שלא כנגד זה. שם מבואר דאפי' ניקב זה שלא כנגד זה (דמהני בקורקבן) טריפה והוא שניקבו שניהם ברוח אחת (דאפשר דמתרמי אהדרי) ואפי' זה ניקב למעלה וזה למטה טריפה אבל מב' רוחות דהיינו ניקב זה ברוח זה וזה ברוח שכנגדי כשר (כן חילת התב"ש להכריח) וכתב הפ"מ דברחוקים הרבה לא הוי אלא איסור דרבנן ואם אין רחוקים הרבה הוי ספיא דאורייתא. וכל זה בניכר שהנקב בא ע"י חולי:

נא **שאלה** בניקב הוושט ויש לחוש שניקב ע"י קוץ. שם מבואר דאם ניקב הפנימי לבד כ"ע מורו דטריפה (דוושט אין לו בדיקה מבחוץ ושכיח שניקב גם עור הב'). אך אם ניקב החיצון לבד יש פלוגתא דרבוותא. דעת הש"ך להכשיר אם הוא במקום ידוע ע"י בדיקת הפנימי אף בלא ספק. ודעת התב"ש בפירוש דברי הש"ך דלעולם טריפה בין ניקב הפנימי ואפי' החיצון לבד. אך כשנתחב לפנינו המחט וראינו שלא פגע בשום מקום כ"א במקום הזה בעור החיצון בהא מתני שפיר בדיקת הפנים ולא בענין אחר. וע"כ בעור החיצון שלם דאל"כ ודאי לא מתני הס"ס

דשכיח יעוי' תב"ש ופ"מ. ודעת הט"ז וכו"פ לאסור בניקב עור הפנימי וכ"ש עור החיצון כשעור שלם אפי' בספק ומקום ידוע ולא הוי ספק ספיא או מטעם שאינו יכול להתהפך או מטעם דאיכא חוקת איסור. ע"כ נראה לדינא בניקב החיצון במקום ידוע וספק אם ע"י קוץ או חולי איכא צד להקל (כדעת הש"ך) והיינו בהפ"מ ואחר העיון. ודוקא כשעור שלם מבחוץ (רטפי איכא למתלי על ידי חולי מע"י קוץ) ואיתא לפנינו דאל"כ לא מהני הס"ס מטעם דאיכא חוקת איסור:

נב **שאלה** עוף הבא לפנינו וצוארו מלוכלך בדם. שם מבואר דטריפה (דצריך לבדוק כל אורך הוושט מבפנים וא"ב) וכן הוא המנהג (כ"כ רמ"א) אבל היכא דהנקב הוא מבחוץ במקום ידוע יש להכשיר ע"י בדיקת פנים (כדעת הש"ך וב"ח ותב"ש). וכ' התב"ש דדוקא שנתחב המחט בפ"א אל הוושט בפנינו וראינו שלא פגע בשום מקום כ"א במקום זה בעור החיצון בהא מתני בדיקת פנים. דאל"כ חיישין שמא במקום אחר ניקב נ"כ וה"ל אינו ידוע וטריפה. ובהמה דינו כעוף (כ"כ כה"פ). ואף בבהמה בספק דרוסה כתב הגהת"ס חיו"ד סי' כ"ז דהמיקל לא הפסיד:

נג **שאלה** אם נתחלפה עורות הוושט. שם מבואר דעירות אלו החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו שהחיצון ופנימי אדום ואפי' נתחלפו קצת זה ללובן וזה לאורם ואפי' זה שלא כנגד זה הוי לי' ניקב וטריפה (כן הוא דעת התב"ש) וכן שניהם אדומים טריף. ודוקא בנתאדם הפנימי כולו או רובו אבל נתאדם במקצת דעת הב"ח להטריף. ודמש"א מחלק דבשניהם אדומים בעי כולא או רובא אבל נתחלפו ממש זה לאורם וזה ללובן טריפה אף במקצת. והט"ז והתב"ש חולקין והעלו להתיר בנתאדם הפנימי במקצת ולכן יש להכשיר בהפ"מ (וכ"נ מהפ"מ):

נד **שאלה** בנתחלף שנתאדם הפנימי דנתבאר להטריף ועובר האדמומית ע"י הדחה ומיעוץ. תשו' נוב"י מ"ת חיו"ד סי' ט"ז העלה להכשיר ואינו טריפה אלא דוקא באינו עובר האדמומית ע"י הדחה ומיעוץ אבל אם עובר ע"י הדחה ומיעוץ כשר:

נה **שאלה** אם שניהם לבינים. שם מבואר הפלוגתא דעת המחבר לאסור. ודעת הט"ז כרש"ל להתיר ואנן קי"ל להטריף אפי' בשניהם לבינים (כן העלה התב"ש). אך דוקא בנתלכן החיצון כולו או רובו אבל בנתלכן במקצת אפי' באין הפ"מ נוהגין להכשיר:

נו **שאלה** אם החיצון הפוך לבן רק בצד אחד או הפנימי אדום רק בצד אחד. שם כ' התב"ש להכשיר בכה"ג אבל אם שניהם כך שיש לובן בחיצון רק בצד א' ואורם בפנימי בצד א' יש להטריף (כן העלה התב"ש):

נז **שאלה** באם נמצא שני וושטים או שני קנים. שם מבואר ברמ"א והסכים עמו התב"ש להטריף (מטעם יתר כנט"ד) חוץ כבר אווזות הזכרים איכא צד להקל לעת הצורך (כן העלה התב"ש ופר"ח וכו"פ):

נח **שאלה** נמצא קוץ בוושט לארכו או לרחבו דומיא לארכו (דהיינו שמונח בריוח ויוצא ונכנס בלא דוחק ואינו תחוב בו). שם מבואר דאם אין עליו קורט דם אפי' בפנים כשרה (כן העלה הט"ז והגרע"א) ואם הוא

ועכ"פ בהפ"מ יש להכשיר אם לא בממשות לובן חנ"ל. ואם יש בו ק"ד אחר שנורדין השחין צ"ע אם בחיצון אין ניכר שום ריעותא להחיר. ועיין בנו"ב סי' ט"ז שהבאנו בס' (זה):

טב **שאלה** אם לא נמצא בעור הפנימי כ"א לקותא בשינוי מראה לחור. שם פשוט דאינו פסול אם בחיצון לא ניכר שום חולי אבל כשרואין שבא החולי גם אל החיצון כגון שינוי מראה אפי' מצד פנימי דחיצון ופשיטא היכא שהרם נצרך בעור החיצון או נמצא בעור החיצון לבן במסצת אף שלא כנגד המרא' יש להטריף. (ועיין בנו"ב מ"ת סי' ט"ז שיתבאר כן מדבריו):

טג **שאלה** עד היכן שייך בדיקה זו. שם פלוגתא דאחרוני' אי למעל' ממקום שחיטה דהיינו בתורבץ הוושט פוסל הנקב אי סותם הבשר סמוך לו. והנה הכרו"פ העלה להחיר בתורבץ הוושט שניקב ולא מעל"ע והתב"ש חלק ומחמיר אפי' בתורבץ אפי' במקום דבוס בבשר וגם הנו"ב במ"ס סי' ה' מחמיר אפי' בתורבץ. וכן הפ"מ כ' בסתם להחמיר. אך בבשר לרבוס בתולד' בתורבץ העלה רסותם ולדינא אין להקל גם בתורבץ. אך עכ"פ לא הוי רס פסס טריפה ובצידו עור ספיסא יש לצרד להקל. ולדינא נרא' לשער עד החיר דהיינו עד הערשטיל והוא סימן מובהק וכל מה שלמט' מהחיר הוא בכלל תורבץ (שהתורבץ הוא עד תחת שיפוי כובע והוא עשוי' למעל' כמו בערשטיל וכשמותח בשווה במיתוח כל מה שלמט' מבערשטיל הוא בכלל תורבץ ונסיבתו במשהו וכל שלמעל' ממקום זה הוא בכלל חיר). וכ"נ בפ"מ:

טד **שאלה** לפעמים כשמוציאים הוושט מן האוואז בכח נפלא מסצת עור מהחיצון ע"י משמוש הידים ועור הפנימי במקום זה ג"כ ניקב. תשו' יעבץ ועטח"כ העלו להקל אם אין שום ריעותא אחרת בפנימי וה"ה אם נקע הוושט בשעת נטיל' ויוכל לתלות שנעש' ע"י מתיחה מרוב' או ע"י סכין וצפורן בשעת נטיל' יש להקל ג"כ:

טו **שאלה** לפעמים נמצא כשמפרידים העורות זה מזה נמצא בין ב' עורות אבעבעות סטנות ודקות מאוד כמו גרניר חרדל ולבנים ואין בהם ליחה. שם מבואר ופשוט דאם לאחר שנורדין אין ריעותא בעור שתחת' כשר' אבל אם יש שינוי מראה בעור הפנימי טריפה:

טז **שאלה** לפעמים נמצא כשמפרידים העורות זה מזה נמצא דם נצרך בין שני עורות וכשנורדין הרם נמצא חסר קצת מעור זה גם מעור זה. שם נראה דאם בצד החיצון של מקום כ' עורות שלימים ואין ניכר שום ריעותא בעולם כשירה: טז **שאלה** לפעמים נמצא שחין בוושט במקום ביה"ש ונראה שנשחט בתוך השחין ובעור הפנימי ניכר שנחתך לשנים ונחלק השחין לשנים חלק אחד לצד הראש וחלק אחד לצד הגוף. שם פשוט דבזה יש לחוש דילמא במקום נקב שחט ויש לזוהר על זה:

טז **שאלה** לפעמים נמצא בוושט כשקולפין אותו נשאר בעור החיצון או בפנימי כמו צלפת (והוא מה שפורין אותו קמט ובל"א העוות) ולפעמים נמצא באורך הוושט כמו נידים לבנים וקשים יותר מבשר חוושט ונראה לעין שהי' קרע ונתרפא (דרך הוושט להיות שוה בכ"מ). שם מבואר דטריף' (כ"כ הפ"מ): טז **שאלה** אוואז א' שהיתה בתוך העור הצוואר סמוך לגוף כעין כפתור ושומן מאוואז פטום' וחתכו העור וצוואר וראו בוושט מבחוץ קצת אדמומית ואף שהוא בלא"ה אדום מ"מ הוי ניכר דושם אדמומית והפכו הוושט לעבר

הוא מונח כבדית (פירוש ששני ראשי הקוץ מחזקים בדפני הוושט ואינם זזים ממקומם כ"א כצת בכח נברא) אפילו אינו תחוב ואין עליו קורט דם טריפה (כ"כ התב"ש) וכן אם תחוב בו קצת אפי' מונח לארכו ואין שם ק"ד לא בחוץ ולא בפנים טריפה (דהיישנין להבירא ולא מהני בדיק' כ"ה דעת רמ"א ורוב פוסקים):

נט **שאלה** בהלעטת אווואז. שם מבואר פלוגתא דרבוואתא בזה (דעת הב"ח לאסור הלעטת אווואז. גם דעת הש"ך ופר"ח מחמירין על אותן שמלעיטין לברוס הוושט ולהחמיר בישב לו קוץ ושאר ריעותא (רלא כיש מכשירין ברמ"א כתחוב ואין ק"ד בחוץ) והכרו"פ בוושט למעל' לצד הראש במקום שעוש' אותה הנקב נבי' דעתו להחמיר. אך בתורבץ הוושט יש להקל כדעת היש מכשירין. אמנם הט"ז ופמ"א למדו זכות על המלעיטין שכל הנקבים שיש בעור הפנימי הוא מחמת חולי לקות הלעט' וכל שלא שלט' הלכותא בעור החיצון כולא אפי' שלט' ברובא לא הוי ככולא. וכבר צווחו האחרונים עליו. והנה התב"ש הכריע בזה וק"נ דעת הגר"א דהיכא שנמצא נקב בפנימי או ישב לו קוץ בפנימי אף שאין לו רושם בחיצון יש להטריף. והנחת"ם חיו"ד סי' כ"ה העל' להחיר בניקב וספק אם ע"י חולי כסברת הט"ז וכרתי גבי אווואז' הלעט' ואותן המלעיטים בענולי' אני מזהיר אותם לכתחילה להניסם אותם הענולי' בנפה להסי' המוץ ובדיעבד מותר. אבל אם אין בפנים נקב או קוץ כ"א לקותא בשינוי מראה או כאין שחין ובועות ה"ל בניקב מחמת חולי ורוואק אם בחיצון לא ניכר שום חולי אבל כשרואין שבא החולי גם אל החיצון לא משתרי בלא בדיקה נמורה. ונוחגין בהרבה מקומות איסור בהלעטות ובמדינות אלו סמכו להקל בהלעטות אווואז ותקנו חכמים לברוק אחר נסיבת הוושט ואין לסמוך ארובא דשכח בהלעט' ישוב לו קוץ. ונהנו להקל בישב לו קוץ בוושט אם אינו נקוב הפנימי מב' צדדים (דרי לנו להקל כשלא ניקב הפנימי מב' צדדים או אם אין שם ריעותא גם בצד השני) או שאין שם קורט דם מבחוץ וכל שיש ק"ד מבחוץ אף שלא ניקב כלל דם נמצא לארכו טריפה לדעת הרמ"א ולדעת הט"ז והנרע"א אף ק"ד בפנים הוי נ"כ טריפה ויש לדקדק בזה הרבה כי הוא איסור דאורייתא לשון רמ"א:

ס **שאלה** היאך הדין בבדיקת הוושט. שם מבואר עיקר לדינא דלכתחילה יהפוך הוושט אם נמצא בו נקב אפי' בפנימי לבר לכ"ע טריף'. וכן אפי' לא ניקב דם נמצא קוץ תחוב אפי' בקצה עובי הפנימי ג"כ טריף' (וכפי הש"ך) אבל אם אין שם נקב או קוץ כ"א בעין שחין ובועות ואף דאיכא שחין כאין קוץ שאין הולך בגריר' בעלמא כ"א ע"י תחבולת נוהגין לגרד השחין ולהפריד עור הפנימי מהחיצון ולראות אם אינו ניקב הפנימי (רלא כיש נוהגים להחיר בהפ"מ אחר שנורדין השחין ורואין דאין שום ריעותא בעור החיצון אף דניקב הפנימי) (עיין בתשו' אמונת שמואל סי' י"ג ול"ד ובס' כנפי יונה דקשה מאוד להחיר אם ניקב הפנימי והיכא דאיכא עור ספיסא אפשר לצרד להחיר בהפ"מ: ועי' פר"ח ותשו' בי"ע וצ"צ סי' י"ז. וחו"ט השני סי' ס"ח ותשו' ש"י שאלה מ"ט סי' נ"ו ובס' פתח הבית סי' י"א ותשו' פרי תבואה סי' ט"ו):

סא **שאלה** אם אחר שנורדין השחין ובועות יש במקום השחין נקוד' לבנה. שם כ' הפ"מ בשם פמ"א ח"א סי' א' וח"ב סי' ק"ג דהוי קרום שעלה מחמת מכה וכניקב דמי. וכתבו אחרונים דנקודה הלבנה הנזכרת היינו ממשות לובן בקרום נופו הנראה לעיניים שהוא מחמת מכה דאל"כ כל מקום שנורד הריעותא נראה כעין זהורית לבן ויטריף שלא כדין וכ"מ בפ"מ.

(ואין לחוש לנסיבת הוושט). אך צריך לעיין בניקור אם לא נכנס בעומק מן הצדדים ואם לא נראה שום ריעותא בבשר שמן הצדדים בעומק שרי:

ע"ש **שאלה** נמצא כמין שערות תחובים בוושט. שם הנחת "ס" ביו"ד ס' כ"ה העל' להתיר ע"י בדיק' אם לא שלט בצד החיצון שבעור הפנימי:

פ' **שאלה** עז שבה מהדר וצוור' מלוכלך בדם במקום הסימנים שוב אח"ז בא הרוע' ארמאי וסיפר להבעה"ב שכלב שלו הציל העז מהזאב שבא עליו. הנחת "ס" חיו"ד ס' קי"ב העלה דעו זה ודאי אסור. אך על שאר עזים שבעדר אין לחוש דגוי אינו נאמן (ועיין בס' נ"ז):

פ"א **שאלה** וושטים אשר עליהם בועות קטנות מאוד ונקראות בלשון אשכנז וואסער בלעזיל וקצתם אינם נגררים עד שיפול נקב בוושט וכדומה שהמה נגרלים בין שני עורות. תשו' עטח"כ ס' ג' העל' להתיר דלא הוי שום ריעותא:

פ"ב **שאלה** וושטים אשר במקצתם כמו שחין במקום אחד וכצר שכנגדו הוא אדום רק שיכולין לגרר השחין וגם מצד אחד יוכל לגרר את האדומות ויהי' יפה אח"ל. תשו' עטח"כ שם העלה דבכה"ג יש לסמוך להתיר אבל לא נמצא קורע דם בצד שכנגדו:

פ"ג **שאלה** כרוב וושטים באים כמו שפריער בוושט רק שהולך בקילוח ע"י גיר'. תשו' עטח"כ שם דמקום יש לצדד לאיסור וע"כ ראוי לבטל מנהג זה להלעיט בעגולים שיש בהם שפריער:

פ"ד **שאלה** אם נמצא בוושט בין עור החיצון לפנימי כמו ג' בועות קטנות גם אם נמצא בעורות של הצוואר שקורין העלזליך בצד הפנימי שבו מקומות עבים והוא כמו גשוורליך ובתוכן חתיכות קשות מעוטפ' במוגלא ואחר קנחת המוגלא ראו שחן נוצות מקופלים סופן בתחילתן וכאשר מתחו אות' נמתחו והי' אורכן כשאר נוצות עם קנה ובצד החיצון של העלזעל לא הי' ניכר שום ריעותא. כ' בתשו' חינוך ב"י שאלה מ"ד דנרא' לאסור כל האווזות (ועיין לקמן ס' נ"א דיש לעיין איך הם הנוצות. ועי' בתשו' חת"ס חיו"ד ס' כ"ט):

סימן ל"ד

פ"א **שאלה** גרגרת שנפסק כמין סרק ואין שום חסרון ברחבו. שם בס' ל"ד מבואר דאם נפסק רוב חללה למעלה ממקום שחית' (אבל לא רוב גרגרת עי' ש"ך) והיינו כשנופחין הריא' ואז אונה עליונה השמאלית ומתפשטת לצד הקנה וכל שלמעלה מסור האונ' זו מקום הראוי לשחיטה נידון ברוב חללה וכל שכנגד האונה זו נידון בריא' ובנקב משהו נטרפ' (הר"ז נבלה אבל למטה מקום שחית' נידון בריא' ואפי' ניקבה במשהו טריפה. והפ"מ כ' דאם נפסק רוב חלל' למעלה ממקום שחית' ספק הוא אי טריפה או נבלה):

פ"ב **שאלה** נכדק' גרגרת כול' לארכה. שם מבואר דאע"פ שלא חסר ממנה כלום אסור' ואם נשאר ממנה חול' למעלה וחול' למטה והוא ג' טבעות בשר' מפני שכל מה שהצוואר נמשך הסדק סוגר והדר מתחבר. ובהפ"מ יש לסמוך להקל רק בנשאר כ"ש למעלה ולמטה במקום השחיטה. (כ"כ התב"ש דלא כש"ך ופ"ח דמקילין בפשיטות ככ"ש כדעת מחבר):

שאלה

לעבר השני ונמצא בעור הפנימי משיבולת שועל הקליפ' הראשונה שהוא ארכה ורקה תחוב בה בפנימי. שם כת' הפ"מ להלכה להטריף (מאחר שיש אורם יותר משאר מקום החיצון הוי כס"ד ואם אין מכה ס"ד מנין. ועיין בשכו"י ח"ג ס' ס'): ע"ש **שאלה** אם נמצא שאר מראות בעורות. שם הפ"מ כ' להטריף אפי' בשאר גוונים והפ"מ כת' דא"י מללן להוסיף בשאר טריפות ולהטריף בשאר גוונים חוץ מאודם ולובן. והניח בצ"ע:

ע"א **שאלה** אם נמצא באווז לעומה בעור הפנימי קורט דם וכנגדו בעור החיצון לא נמצא שינוי. רק נמצא במקום אחר בעור החיצון שנחפך ללובן. הנוב"י מה"ת ס' ט"ו העלה להטריף. אך כ' דלכתחילה א"צ לחפש אחר לובן בעור החיצון ודי אם רואה בו לובן אז נחמיר:

ע"ב **שאלה** אם השליכו הראשים ולא בדקו הוושטות. תשו' מהר"ם לובלין ס' כ"א העלה להכשיר. והתב"ש כת' דאם הולעטו בעיסה בליסה שיש בו קוצים או בתבואות חרודים אין להקל כלל אבל בהלעט' שנוהגין בבצק דק שעושין ממנו עיגולים ואין בהן קוצים יש להקל בנאבד. וכ' ש"א ס' ס"א דיש לכסות דמן בברכ'. וכ"כ הגהת"ס ביו"ד ס' כ"ד (וה"ל בתבואה שנוהגין להלעיט שקורין קוקריטין דינו כשאר תבואות חרודים וכ"ז באין הפ"מ אבל בהפ"מ נראה להקל) והפ"מ כ' ג"כ אף דאיכא איוות ריעותא אין להטריף בדיעבד (אך בריעותא נמורה ודאי אף בדיעבד טריפה. וכן העל' הפ"מ):

ע"ג **שאלה** אי מותר לשרות הוושט קודם שמביאו ליד המורה. שם כתבו הפוסקים דיש להזהיר שלא לשרותם קודם (תשו' הגהת"ס ס' כ"ו) ועיין בתב"ש סימן מ"ב דלא טוב עושין המורים הנוהגין לבדוק אחר העברת הריעותא בנפח' לבד כי צריך גם בדיק' במראית העין היטב:

ע"ד **שאלה** כבר אווזות בקיץ דשכיחו בהו טובא למט' בוושט סמוך לקורסבן כעין יבלת שקורין ווארטעלין די"א שבא מתולעים שבמים שמוזנתם במים וי"א דכך רבותיהו בקיץ. מבואר בדברי האחרונים דאם היבלת והתולעת הי' תחוב בה (ריש הוכחה דבא היבלת מתולעת או אפי' אין שם תולעת רק שהקרום שעלה יבלת לבן ורק דנרא' דהוי קרום שעמ"מ) יש להטריף אבל אם עור החיצון של הוושט עלי' שלם ויפה ומהורק מבלי שום ריעותא כלל יש לצדד להקל וחבל לפי ראות עיני החכם. וכ"ז דווקא למטה סמוך לקורסבן ממש אבל אם הוא למעלה בוושט כעין יבלת ודאי טריפה:

ע"ה **שאלה** לפעמים שני עורות לבנים בתכלית הליבון ואינו נוטה קצת באדמומית ויש להסתפק אפילו מחמת שמנונית נתחפך ללובן. עי' בתשו' ב"א (כעת תשו' ב"א אין לפני ציינן ס' התשו') דהעלה דיש לצדד להקל:

ע"ו **שאלה** אם ניטל עור א' כולו. שם כתב הפ"מ לרינא דטריפה:

ע"ז **שאלה** אווזא ובר אווזא שאין להם זפק אם נמצא תחוב מחט בבשר הסמוך לקורסבן לצד הוושט ולא יצא לחוץ. הפת"ה בס' י"ב הלה להכשיר ומכ"ש דיש להכשיר מה שנמצא כבר אווזות בבשר הנ"ל כמין אבעבועות ובשחוחותים אותם נמצא בתוכם תולעים רבים רק לא ניקבו לחוץ וכ"כ הגהת"ס חיו"ד ס' כ"ה אם נכדק העור מצד השני והוא שלם:

ע"ח **שאלה** עוף שנקרו אותו עופות עור הראש ממול ערפו. תשוב' נוב"י תנינא חיו"ד כ"ג העלה להתיר

פס **שאלה** ניקבה נקב מפולש משני צדדיו. שם כת' הש"ך לדינא לשער באם חופ' בין בבמה' בין בעוף (והתב"ש ודג'מ הק' אדברי הש"ך). כת' התב"ש דעיקר הוא כמ"ש בשאלה הקודמת למעשה וכל דינים אלו נקב' וחסרון הגרגרת דוקא בידעין שהוא מחמת חולי:

צ **שאלה** אם ניקב או נחסר מחמת קוץ או מחט. שם מבואר בב"י דלדירן דאא"ב בבדיקת הוושט בכל ענין טריפה נחיישין שמא ניקב הוושט (דלא גרע מאלו הי' הצוואר מלוכלך בדם ועי' לעיל בסו' ל"ג). וכ' הפ"מ דווקא בידוע שבא מחמת קוץ הא אם יש ספק יש להכשיר מטעם ס"ס דבגרגרת אין שכיח קוצים (ודווקא כשעור שלם מבחוץ כמ"ש לעיל בסו' ל"ג): צא **שאלה** קנה הל"ב וכבר וריא' שנכבו. שם מבואר דהקנ' בסופו כשנכנס תחת החז' מתפצל ומשם יפרד והי' לשלש' ראשים האחד נוטה לל"ב והוא המזרק הגדול שיוצא מן הקנה לל"ב והאחד לכבר והוא הנקרא סמפונא דכברא קורם שיכנס לבשר הכבר דלאחר שיכנס בכשר הכבר הרי הוא ככבר ואין נקביו פוסל בו כ"כ הפ"מ (ועיין לקמן בסו' מ"א) ואחר לריאה ומתחיל מהקנ' שכנגד האונ' השמאלית שהוא למט' ממקום שחיטה (דלמעלה מהאונ' זו אין נקב בגרגרת פוסל) ושלשתן נקיבתן במשהו:

צב **שאלה** קנה הל"ב שהוא שומן היורר בין שני ערונו' הריא' לל"ב רגילים להיות בו נקבים קטנים והיינו רבותיהו. שם מבואר שאותן הנקבים הם פיות הסמפונות וכשר דלא נקרא נקבים וזה דווקא כשחלב טהור סותם הנקב דאל"ה צ"ע להכשיר ויש להטריף (פ"מ בש"ר אות כ"ב הניח בצ"ע):

פתיחה לה' בדיקות הריאה

כל פסולי דריאה הם מטעם נקובה או משום העומד לנקוב כנקוב דמי כדעת הטור ופוסקים ולא מטעם חסר. והנ"מ לרש"י ז"ל דאין סרכא כל"ג וכסדרן כשרה משום דסותם ה"ה כאן לענין תרתי לריעותא. ובחסר כגוף הריאה בין החתוכים ככ"ף כפופה ונסרח סביב המקום החסר רחוק קצת ממקום החסר ומדובק באונה הברת'. גם לשיטת רש"י ז"ל כג' כימין וד' בשמאל טריפ'. הניח בצ"ע לדעת רש"י ז"ל למה לא משני אפירכא דגמ' או שחסרה למאי קתני כהסר ממנין או מגוף. בדיקת הריא' אינה מה"ת אלא מדרכנן וחולכין בספיקן להקל ואפי' לשאר טריפות אי איתא לפנינו צריך לשאול אך בדיעבד אי נמצא טריפות אין צריך כפר' ובבדיקת ריאה אם אכל מבמה' שלא נכדק' הריא' ונמצא טריפ' ודאי בצריך כפרה. ועיין תשו' פנים מאירות ח"ס סי' מ"א ובח"ג מ"א ובח"ג סי' י"ט. תקנת חכמי' ז"ל דבדיקה היתה לבדוק מכל מיני טריפות הריא' כמ"ש התב"ש בסו' ל"ט כיון דנחתה להצריך בדיקת הריאה ה"ה אטום ומראה וכדומ' צריך לבדוק. ודלא כתב"ש בדעת בה"ג בסו' ל"ט כיון דנחתה להצריך בדיקת הריאה ה"ה אטום ומראה וכדומ' צריך לבדוק. ודלא כתב"ש בדעת בה"ג בסו' ל"ט ומסכים לתי' הפריש' על קושיות הט"ז וש"ך בסו' ל"ט. קרום שעלה מחמת מכה כריא' אינו קרום ככ"מ. ולאו דוקא וושט וריא' דלא כרא"ה כדכד הכית. וכוה יש כ' פרושים משום סופו ליסתר ומשום

פס **שאלה** גרגרת שנחסר ברחבו או ניקב' בעיגול נקב שיש בו חסרון. שם איכא חלוקי דעות בשיעורו (ו"א הוא דעת הטור והמחבר דמשערין בבמה' בנקב הגרגרת חסרון כאיסר. וי"א הוא דעת הרשב"א והסכימו אליו הט"ז והש"ך והפר"ח והכרו"פ דאין אנו בקיאים בשיעור איסר משערין ברוב רוחב חלל הקנ' דידיו' בכל עוף ובהמ'. והתב"ש העל' דיש מקום למעוה בשיעור כאיסר לכן משערין ברוב רוחב חלל הקנ' דעוף כדעת רמ"א וסתמא משמע בעוף בינוני ואווזין כיוצא בו מקרי עוף בינוני ומי' שאינו בקי יטריף בכל ענין. והעלה לדינא כמו שיתבאר ולמעשה כמו שיתבאר. לדינא יש להורות כן אם ניקבה נקבים שיש בהם חסרון והחסרון הוא לאורך הקנה כזה $\circ$ כיון דרוב היקף הקנה קיים אלא שאם נמתח אותה $\circ$ לרחב' תהי' מרוב היקף הקנה מ'מ כאן דאין כל הנקב $\circ$ ברוחב אלא כאורך וחלק האורך אינו מוסיף כלל כ"א חלק הרוחב ולכן שיעורו אם כד מעגלת לה הוי כאיסר טריפ' מדינא וכן אם נקבו נקבים דקים שיש בהם חסרון והנקבים הם באמצע זה אצל זה בענין שאין מקיפין רוחב הקנה כזה $\circ$ מצטרפין לכאיסר ואם יש כאיסר עם השלם שביניהם $\circ$ אם אין בין נקב לנקב כמלא נקב טריפה אבל אם יש ביניהם יותר אין מה שביניהם מצטרף ואם הנקבים עומדים לרוחב הקנה כזה $\circ$ אע"פ שהם דקים כנקב הנפ' ואין בהם חסרון מצטרפין לרוב חלל' שהוא פחות מכאיסר. כל זה להלכ' אבל למעשה כיון שאין אנו בקיאים בשיעור כאיסר צריך להורות כן אם נקב' נקב עגול נקב שיש בו חסרון או שניקב' נקבים דקים שיש בו חסרון זה אצל זה ואין בין נקב לנקב כמלא נקב והנקבים הם כאורך הגרגרת או באמצע הגרגרת בענין שאין מקיפין רוב הקנה או שניטל' ממנה רצוע' באורך הגרגרת כבולחון משערין השתא באם יכסה כל שטח רוב רוחב חלל הקנה או שניטל' ממנה רצוע' באורך הגרגרת כבולחון משערין השתא באם יכסה כל שטח רוב רוחב חלל הקנה דעוף בינוני טריפה וניקבה להיחב דהיינו כהיקף הגרגרת דינא כנפסק ובנקבים שאין בהם חסרון מצטרפין לרוב חלל' ואם אינו כמלא נקב בין נקב לנקב מצטרפין השלם שביניהם (כ"כ התב"ש) דלא כט"ז וש"ך דמקילין בנקבים שאין בהם חסרון דאפי' עומדין בהקף אין מצטרפין השלם שביניהם. וכל זה בבמה' אבל בעוף אם הנקבים שאין בהם חסרון עומדים ברוחב הגרגרת דהיינו בהיקף משערין ברוב חלל' אם אינו כמלא נקב בין נקב לנקב מצטרפין השלם (דבנפסק באין חסרון אין חילוק בין בהמה לעוף) אבל בנקב עגול או ארוך או נקבים רבים שיש בהם חסרון אין להכשיר אפילו אינו כשיעור רוב החלל' אלא חותך מקום המנוקב ומשימו ע"פ חלל' הקנה ואם אין בו רק כרי לחפות רביע חלל' ומשהו בלא השלם שביניהם כשרה אבל אי איכא שני רביע' וב' משהו בנקבים בלא השלם שביניהם טריפ' מספק (כ"ז העלה התב"ש. וכ' בס"ק ז') ולכן המורה שבא לשער שיעורים אלו צריך לדקדק ולהחמיר בשיעורים אלו עד שברור לו דליכא בבמה שיעור הנזכר דהיינו רוב חלל' דעוף בינוני ובעוף ליכא רביע חלל' דידיו' וב' משהו ובעוף גדול מאוויז ישער באוויז וכמ"ש. ובהפסד גדול אפשר דיש לצרר להקל):

פס **שאלה** אם נפחת' גרגרת כמו דלת שלא נוטל הפחת אלא זקוף ועומד כמו דלת ע"פ הארובה. שם מבואר דמשערין ג"כ באם חופה בין בבמה' בין בעוף (כ"כ הש"ך ותב"ש) דלא כמחבר כדעתו דכדלת סתם צריך שיהי' הפחת גדול כדי שיכנסו ויצא בו האיסר שהוא יותר מכאיסר:

הם. שם מבואר דכל שיש היכר כגון שיש סדק במקום שדרב' להיות מפוצלת או מחמת סמפון דלכל אונא יש סמפון אחד ולזו יש שני סמפונות. או שיש בימין ב' אונות ואומא ובצד האומא שאצל האונות יש סימן שהוא ארוכה ועבה ואמצעית הי' כדרכ' או שהאונא הסמוכ' לאומא יש סימן שהיא ארוכ' ועבה (אבל בשאר אונות בין בימין בין בשמאל אין מועיל מה שהאונא א' צדה א' ארוך יותר מצד הב' להכשיר עי"ז ב"א סי"ז ותכ"ש). ובצד השני הרבוק' בה היא כשאר אונ' אמצעית אפי' אין אונא גדולה כשנים רק שהי' לאמצע כט"ד ולסמוכ' לאומא כט"ד וקצת יותר (הגם דבאונות מפוצלות והם שווים כשר בהפ"מ מ"מ היכי דחסר ומצד היכר אתה בא להכשיר צריך להיות בשלישי קצת יותר מט"ד כ"כ הל"ש) או שיש סימן באומא בצד סמיכת' לאונא שנגנדה (ראומא שבצד שמאל דרכה להיות קרוב' לצד הראש

שהוא שם גבוה דהיינו קרובה לצד הראש מאומא השמאלית דרוב' הוא לפי שאין לה רק ב' אונות) כ' הב"א סי"ח דבהיכר דגבי' א' צ' להיות ארוכ' מאומא האמצעית בהפ"מ. ולדעת הל"ש צריך להיות ג"כ ארוכה) כל אחד מהסימנים הנזכרים משלים להסרונ' (ולענין תר"ל אי מצטרף הפ"מ מסופק בסי' ל"ז והל"ש בס"ק ק"ב מספק דלא הוי ריעותא להצטרף עם בועה או שאר ריעות' חזין עם יתרת מקמא וכ"ה הב"א בסעיף ס"ז) (וב' טעמים כת' השמ"ח אחד משום דבהיכרים הנ"ל נראה דלא מתולד' היא כך רק דנסרכו להדרי. טעם אחר דאין הדבר תלוי בהבדל רק שבפנים תהי הריא' סדור' שתוכל ללוא הרוח בקרבה וכיון דיש היכר וודאי סדור' בפנים כראוי. ונ"מ במקומות דנהיגי כר"ת להחמיר באונ' הסרוכ' לאומא ונהיגי להקל בהיכרים אלו דלטעם הא' הוי תרתי דתרי ולטעם הב' אין לסתור מנהגם) היכי דמנהגם מבורר להתיר ע"י היכר ובמקומות שלא נתברר שמנהגו להתיר ע"י היכרים אלו שם כ' השמ"ח דאין להתיר כ"א בהיכר סדק (שהוא מגמ' ופוסקים ראשונים) כ"א בהפ"מ יש לסמוך על שאר היכרים. ובמדינות אלו נהגו להקל אפי' בלא הפ"מ. ואין להתיר בסימנים או אפי' במקום שנהגו ואפילו ע"י היכר סדק כ"א ע"י בקי ורגיל טובא בבדיקת הריאה ובהאספ' כולי טבחה דמתא. כי בקל יוכל לפגוע באיסור חסר' אונה שהוא דאורייתא (ע"כ לשון השמ"ח):

צו שאלה שיעור סדק כמה. שם דעת מחבר להכשיר בסדק בעלמא באורך ט"ד אף שאינו פרוך כלל רק עמקו כל שהוא ורמא הוסיף להכשיר בהפ"מ אפי' אם אינו רק משהו באורך ומשהו ברוחב. והתב"ש ס"ק ח' ולב"ש ס"ק ז' העלו דאין להקל כ"א כשהסדק ארוך ברובו של מקום ר"ל רוב האונא הראוי להיות פרוך למעל' פי' מגבא או למטה פי' מקמא ורחבו ועומקו כ"ש ואם הסדק בשיפולו וסובב מלמעל' למט' כשיעור שאם הי' פרוך שם ממש הי' כל האונא כט"ד רואין כאלו הוא פרוך ומובדל שם וכשר דשיעור אונא כט"ד וכן אם יש סדק וארכו ועמקו כשיעור אורך ורוחב ט"ד אפילו בעיקרו או באמצעו אף דליכא רוב מקום שראוי להיות פרוך כשירה (וכ' הל"ב"ש דאם ליכא שום סדק אפי' כ"ש הוי וודאי טריפ' אבל אי איכא סדק בעלמא ואינו עמוק כט"ד אפי' אם הוא ארוך כט"ד או להפך דאינו מועיל מ"מ לא הוי אלא ספק טריפה וכ"כ בנאכד' בסדק כ"ש הוי רק ספק טריפה דדימא הי' ב' סמפונות ונ"מ לענין תערובות או לענין יב"ח דמהני בספק טריפ' (והב"א כ' אין להקפיד כ"כ שהי' הסדק

ומשום דלא הוי תמימה מעיקרא. והנ"מ יתבאר בסי' ל"ג ובסי' ל"ו. ובקורקבן אם היינו יודעין בבירור שהצי עובו ניקב ונסתם ואח"כ ניקב הצי הב' ו"ל דכשר ממ"נ לב' טעמים. אם מהט בריא' וסירכא תלוי' או אמום יש להטריף ולדין ממ"נ טריפה דא"ב. ואם עוברת ע"י משמוש יש לצדד בה"מ. ריאה דאיגלד כאחינא סומקא ויש סירכא טריפ'. אך בלא"ה טריפה משום ב' לריעותא:

הלכות טריפות סימן לה

צו שאלה ריאה שנקבה. שם מבואר דהלל"מ דריא' שנקב' טריפ'. וכ' התב"ש וכן הסכים הפ"מ ותשו' ב"א סי' ב' דכל טריפות הריאה מטעם נקב הוא דקים לחכ"ל שאם לקט' באחת מהנך לקטות סופו לינקוב ובנקוב דמי ולכן כל הטריפות שיתבארן כולם דאוריית' הם (ומטעם זה כ' השמ"ח בסי' ל"ז דבועה על יתרת בדרי הוי תרתי לריעותא דשניהן מעידין על דבר אחר. והל"ש חולק עליהם ביות דינים ולדעת הל"ש טריפות דיתרת לאו משום נקב כלל):

צו שאלה חסר או יתיר או חליף בריאה. שם מבואר הריאה היא שתי ערוגות ומערוג' דימין יפרדו ג' אונות ואומא אחת גדולה האונ' הסמוכ' לאומא נקראת ארוכ' ועבה שהיא גדול' ועבה שבאונות ואונה שאצל' נקראת אונא אמצעית וגם היא קטנ' שהיא קטנ' שבאונות ואונא שלישית שאצלה נקראת אונא העליונ' שבצד הימין שהיא עליונ' לצד הראש ולפעמים היא מתפצלת גפי שהיא מונחת במיצר החזה ודרכה להתפצל שם מדוחק הצלעות וגם יש לה אונא קטנה העומדת לפנים בין אורכ' ועבה לאומא ונקראת עינוניתא דוורדא (על שם קטנות' וקלישות') וגם נקראת גנב שמונח בבית ומערוגה דשמאל' יפרדו שני אונות ואומא האונ' הסמוכה לאומא נקראת אונא משוכ' כחץ שהיא משוכ' ואינה עבה ואונ' שאצל' נקראת אונ' עליונה של שמאל ואינ' ארוכה ועבה כהעליונ' שבימין וימין ושמאל היינו כשתולין הבהמ' ברגלי' ופניה כלפי הבורק ואז האומא וג' אונות שאצל' הם בצד הימין דהבורק שהוא ג"כ ימין הבהמ' והאומא וב' אונות הם בשמאל דהבורק ואם לקתה הריא' בחסר או יתיר או חלופ טריפ':

צו שאלה חסר כיצד. שם מבואר דחסר אונא בין בימין בין בשמאל ולא נשאר כט"ד טריפ' אבל אם נשאר כט"ד כשר' ורוקא בשאר אונות אמרינן כן אבל אם ארוכ' ועבה נתקטנ' כך הוי חליף וטריפה דחיוני דאונא הסמוכ' לאומא היא אונה האמצעי ואונא האמצעי היא הסמוכ' לאומא ומ"מ בשניהם שווין כט"ד יש להכשיר בהפ"מ (כמו שיתבאר לקמן):

צו שאלה אם חסר אונא אחת מהאונות ואחת מן האונות גדולה במראה ובמשך כשיעור ב' אונות. שם כ' התב"ש רנדון כחסר אונא דלא כמהרי"ו ובהגהת הר"ן בשם רוקח כ' דנדונים כב':

צו שאלה חסר אחד מן האונות ובאחד מהם יש היכר ששנים

ורוחב עמוק כרוחב ט"ר רק אם הוא עמוק קצת באופן שימצא סדקים כאלו בריאה והוא המקום שראוי להיות מפוצל שם, וטוב להחמיר באין ה"מ אבל בה"מ ושעה"ר יש להקל אף שאין באורך הסרק כשיעור ט"ר ע"י בורק מומחה שיוודע להכחין שזה הסרק אינו מן השריטות הרגילים להיות בריא ב"א ס"ו. גם צריך בבדיקה אם נראה לעין שנדבקו יחד וגסרכו זה לזה דיש להטריף כסרכא מעיקר' ומתפשט למעל' מחצי' ואין הפרש בין סרכ' לדבוק'. ב"א סכ"ח :

קו שאלה אונא שפחותה מט"ר ויש בחור' בועה מעל"ע וחוט בשר מקיף באופן שאינה טריפ' מחמת הבעו'. שם כת' הפ"מ דכשר' רחבוע' משלמת החסרון דהררא בריא ויהי' ט"ר והכל לפי דאות עיני החכם אם יהא ט"ר אחר שיתמעט הלח' ומונלא ואם אין חוט בשר מקיף כ' תב"א סל"ג דיש להטריף אף במקומות דנוהגין להכשיר בועה בשפולי אף באין חוט בשר מקיף מ"מ באין שיעור להאונא טריפה:

קז שאלה חסר אונא אי וורדא משלמת. שם מבואר דאין וורדא (וכ' השמ"ח הטעם רכיון שחסרה האונא ממקום הראוי הוי לי' חליה. ולכן אפי' נמצא יתרת בתואר אונא שלא כדרי דאונא בימין וחסר אחר מימין או נמצא בשמאל וחסר אחר בשמאל אינ' משלמת החסרון שבצדה מטעם חליה. ואין כן נראה דעת הנרע"א והגר"א. אבל הלכ"ש אוסר כשמ"ח) וה"ה אם נמצא אונא בסוף אומא אינה משלמת מטעם זה (ותו דבמקום זה יתיר אומא מקרי ולא אונא ועיין בסוף סימן לה"ה. ומ"מ בכל זה לא הוי רק ספק טריפה ומהני יב"ח. אם נראה שמתולדת' הוא חסר אונא):

קז שאלה אם חסרה אונא ויש במקום ההוא כעין הר ונכשושית. שם כת' השמ"ח דאין להתיר עי"ז דלאו אונא הוא ובריאה בעינן דליהוי ה' אונות וכ"ש אם במקום הראוי להיות אונא יש פיצול וגומא תחת' דאינו משלים:

קח שאלה אם אירע שבדקו אונא אחת ולא מצאו לה סמפון. שם מבואר דכשר. ודיאה שחסר' והוכשרה ע"י חיכרים ואירע דברקה ולא מצאו ב' סמפונות שתחלק לב' אונות השמ"ח כתב דאין להקל כ"א בהפ"מ ושעת הדחק (והנבעת שאול סי' ע"ה מתיר בפשיטות והל"ש סיים דהמיקל בפשיטות בלא הפ"מ ושעה"ר לא הפסיד):

קט שאלה יתיר כיצד. שם מבואר דאם יש אונא יתירה בגב הריאה בכ"מ שהוא בין בערוגה בין באונות בין באומות אם הוא לאחר נפיחה כט"ר טריפ' (או משום יתר כנ"ר או משום דסוף' להתפרק ותהי' נקובה) ואם כשהיא נפוחה הוא פחותה מט"ר כשירה (כ"כ הל"ש סק"ו כתב"ש בשם הט"ו) ואפי' עומדת למעלה בראש הערוגה ששם סמוך מאוד לצלות ומתחכך טפי אפי' הרי בפחות מט"ר כשירה (כ"כ לב"ש שם). ועכ"פ דיעותא הוי להצטרף לתרתי לדיעותא אף בפחות מט"ר (כ"כ הפ"מ במ"ו כאן בס"ק י"א והסכים כן הל"ש בס"ק כ"א) והב"א ס"ג מחלק בין סרכא דבוקה לתלוי' בפחות מצפורן אגודל. וכ' עוד דאם דיעותא אחרת סמוך לה אע"פ שהדיעות ע"פ השטח הריאה סמוך ממש ליתרת אין לחוש (סנ"ד):

קי שאלה אם נמצא יתרת ובועה עלי' ובין הכל הוי בט"ר

וכשמניחין היד בנחת עליה היא חוזרת לעמוד בשוה עם שאר האונות יש להכשיר (כבפיצול שיש תחתיו גומא):

קטו שאלה אם נמצא יתרת משורשת בדרי ומשפעת לקמא ולגבה עד שאין נודע נטייתה לחיכוך נוסת. שם מבואר דצריך לנפחה שיראה לאן היא נוטה ואם לא נפחה אסור' מספק וכ"ש אם עומדת מנכה או נוטה לגבה וקטנה מס' דטריפה בדלא נפחה. (וכ' לב"ש דבכה"ג דעמדת היתרת וספק אי יש לה שיעור אונא אפי' יש בו כעפורן של אגודל ולא נודע אי יש בו כפרס אמצעי של אגודל מהני יב"ח אך ביתרת בדרי ומתעקמת לגבה ולא נודע אם הוא כט"ד לא מהני לכהמה יב"ח) אבל לאם היא עומדת בדרי בלי נטי' לגבה יש לנפחה לזהירות בעלמא ואם לא נפחה אין לחמיר דאין דרך האונא להתעקם ואין לחוש מן הסתם כן העלה התב"ש. ובנ"ד ביתרת משורשת בדרי ומשפעת לקמא ולגבה עד שאין נודע ולא נפחה דאסור' מספק. החלב ממנה דקודם יב"ח וראי מותר ומתוך יב"ח יש להקל ולהתיר עד ג' ימי' קודם השחיטה כן העלה הלב"ש:

קטז שאלה נמצא על גבי הריאה מקום גבוה כהר רחב למטה ועב למעלה שאינה מתקצרת למעלה כאונא. שם מבואר דאין זה יתרת רק גבשושית וכשרה אבל אם למעלה חדה או למטה במקום שמתחלת לעלות נראה כעין סדס שהוא חד ככובע או שרחבה למעלה יותר מתחתיתה הוי יתרת דהיינו אם הוא מנכה כט"ד טריפה ומקמא דינו בשאר יתרת מקמא וקו"ל דאפי' ריעתא לא מקרי. וכתב בב"א. אם קודם נפחה נראה כעין בליט' חדה למעלה או למטה ואחר הנפחה אין שם חידוד כשרה שאין משערין רק כשהיא נפוחה וכן אם נמצא שם שני בליטות קטנות רחבים למטה ולמעלה אינם עבים כדי להטריף על ידם אלא שע"י הנפחה הן מתקרבות אחת אל אחת ומתאימות כאלו הוי' הכל בליטה אחת עגול' כשרה. אם אינה חדה למעלה או למטה אף שרחב' יותר למעלה מתחתיו במקום שנהגו להקל אין לסתור מנהגן (ב"א סמ"ז):

קיד שאלה אם נמצא יתרת על גב אונ' עליונ' הימני' הסמוכה לגרגרת. שם מבואר דאונא עליונה דרכה להתפצל שהיא מונחת במיצר החזה ע"כ כשר דתלינן שנתפצל מחמת הדוחק (ואפי' ריעותא לא הוי ב"א סי' ב"ו) ואפי' דהפיצול בתוך גומא כשר (רמ"א ויש"פ) ודוקא בנמצא היתרת מחציו ולמעלה לצד חוד האונא וגם חוץ לחריץ ההולך שם מלמעלה למטה באלכסון. אבל אם נמצא יתרת מנכה מחציו אבל פני' למטה מהחריץ לצד השורש טריפה דבמקומות זו אין דוחק (כ"ה דעת רש"ל והסכים עמו הט"ז והתב"ש ותשו' והשיב משה חיו"ד סי' כ"ה. וחילוק יש דאם היתרת נמצא מחציו ולמטה ולמטה מחריץ הוי ודאי טריפה אבל בנמצא למעלה מחציו ולמטה מחריץ או למטה מחציו ולמעלה מחריץ הוי רק ספק טריפה. וכ' הל"ש דהיכי דהוי ספק טריף' מהני אם עברו יב"ח. אך באיכא עלי' עוד ריעותא לא מהני יב"ח ואפי' בפחות מט"ד והחלב מותר עד ג' ימים. ובמקום דביארנו דכשרה יתרת מנכה באונא עליונ' אי הוי ריעותא להצטרף לתר"ל הנה הל"ש מסתפק ביש בה כט"ד אי הוי ריעותא. אך בב"א מבואר דלא הוי ריעותא):

קיד שאלה אם חסר אונא אחת בימין ובאונא העליונה נמצאו בה פיצולים אם מצטרף להשלים.

מבואר באחרונים דאין מצטרף להשלים וטריפה מטעם חסר אונא. ואין כן דעת הכו"פ יב"א ס"ק מ"ב וס"ל דמצטרפין אם

כט"ד דהיינו הכוונה משלמת. כ' בשמ"ח סעיף י"א בשם לב"ש דאם ניכר שכאשר ירפא הכוונה ישאר בשר הריאה כט"ד טריף' אבל אם ניכר שכאשר ירפא הכוונה לא ישאר כט"ד נ"ל שאם בין הכל כאשר הוא עכשיו כפרס אמצעי של אגודל טריפה ואם הוא עכשיו קטן מזה השיעור המיוסל בה"מ לא הפסיד. והל"ש בעצמו בסוס"י ל"ה חזר מזה והטריף כפ"מ משום תר"ל. והב"א בתשו' סימן ק"א העלה דאין חילוק בזה בין אם מלאה ליחה או מים זכים ובין שיש חוט בשר מקיף א' ולא הכוונה בשפולי יתרת ואפי' שהכוונה היא באמצע היתרת ונראית מעבר לעבר: **קיא שאלה** אם יש הרבה יתרת בדרי. שם מבואר דאפי' יש בכל צד יותר מה' אונות (כה"פ דלא כמהרש"ל

דלא מכשיר ביותר מעשרה) אפי' עומדים היתרים למטה מאומא בדרא דירה או שני אומות גדולות בצד אחד הכל אורחא הוא וכשרה. כ"כ התב"ש ובה"י דלא כמהר"ש. ואפי' אם היתרת יש לו סמפון והעקרת העומדת למעלה מהאומה אין להם סמפון כשרה. והמחמיר באין הפ"מ תע"ב ב"א סל"ו. רק שלא יהא אונות בצד שמאל יותר מבצר ימין דכה"ג חליף מקרי וטריפה: **קיד שאלה** אם נמצאת יתרת מקמא. שם מבואר פלוגתא דראשונים. ויש מקומות שנוהגין לאסור בכ"מ שעומדת כאילו עומדת מנכה אם הוא כט"ד (וכדעת רש"י ותוס' ורא"ש וטור) ובמדינות אלה המנהג להכשיר כל יתרת מקמא אפי' שעומדת בסוף שיפולי אומא (כרעת רמב"ם ורשב"א ורמ"א והרבה מאחרונים) וכתב השמ"ח דאין לשנות המנהג אבל במקום שאין מנהג עיקר להורות כסברא ראשונה להחמיר. וכת' בספר דמש"א דבבהמות נכרי יש להחמיר בדליכא ביטול שמחת יו"ט וכדומה. ועכ"פ ריעותא הוי להצטרף לתר"ל כגון אם מצא סירכא מתוך ימ"ק ל"מ מיעוך וגם כוונה היוצאת אפי' מ"ו לדירן דמכשירין סמוכי במ"ז מ"מ הוי תר"ל:

קיד שאלה יתרת העומדת בדרי דאינא וכשנפחין הריאה או היתרת נוטה לצד גבה. שם מבואר דטריפה אם בלועה כשיעור ט"ד (כ"כ התב"ש והגאון חת"ס חיו"ד סי' ל' דלא כג"ב בשם הר"ש) פירוש אף שהיתרת משורשת בדרי רק שבסוף מתעקמת לגבה כט"ד טריפה (אך היכי דאיכא צד היתר או קולא דתערובות העלה הל"ש בס"ס ל"ה להקל בכוונה דמ"ז מתוך יתרת מקמא וסירכ' תלוי' או סירכא במקום למקום מתוך י"מ ועוברת ע"י מעוך כשר (נ"ב חיו"ד סי' י"א ול"ש ס"ס ל"ד וטינידי מתוך ימ"ק ג"כ כשר (ל"ש שם). וכ"ז דוקא ביש בימ"ק שיעור כפרס אמצעי של אגודל אבל בלא"ה לא הוי ריעותא כלל אפי' מכל ד') אבל אם אין כאן יתרת רק שאונא אחת משורשת במקומה כראוי אפי' העיקום בולט כט"ד כשר דדוקא יתרת דבלא"ה רעועה הוא וכי נוטה לגבה סופה להתפרק אבל כולוהו אונות הראוי לה לאו ריעי נינהו וכיון שמשורשת במקומה אין הנטי' מקלקלת ואפי' נתפצלה אונא אחת לשני' ברחב' ושורש אחד כעובי אצבע ד' נחשבות לאחד כמו שיתבאר אם אחת גבוה למעלה כשרה כיון שיש להם שורש אחד הו"ל אונא הראוי ומה שגבוה למעלה אינו מזיק. ואפי' ריעותא לא הוי להצטרף לתר"ל:

קיד שאלה אם יש בימין ד' אונות או בשמאל ג' אונות וא' מהן נוטה לגבה. כ' ב"א סמ"א או רואין אם אותה הנוטה לגבה. כ' ב"א סמ"א או רואין אם אותה הנוטה לגבה היא כצורת שאר אונות ויש לה סמפון יש להכשיר (דחוינן דאותה האונה שנתעקמ' היא מחשבון האונות הראוי להיות ואין העיקום מטריף) וכן אם האונה היתירה נוט' לגבה ע"י נפיתה

אם עומד באופן שנוכל לחשוב לאונא:

קט **שאלה** אם נמצא פיצול או יתרת מקמא באונא עליונה דימין למטה מחריץ. שם מבואר דדינא כבשאר אונות דפיצול טריפה ויתרוג כשרה. אך דוקא שלא יהי' סמוך אצל גרירת ממש דככה"ג טריפה מטעם היתוך בגרירת (כן מבואר שם בשמ"ח לפי מ"ש האחרונים בדבריו):

קכ **שאלה** אם נמצא יתרת או פיצול מקמא באונא עליונה דימין בחריץ גופא במקום שמסבב הגרירת. הנוב"י כסי' י"א העלה פיצול כשר (דהגרירת מחזיקין) והל"ש הניחו בצ"ע ויתרת טריף (דמתחכך בגרירת וכן משמע בב"י ובתב"ש. ובהפ"מ יש לסמוך ולהקל פ"מ ול"ש) ואם היתרת עומד על החוד ממש וע"י הנפיחה נרא' דהשורש נוטה מקמא (השורש ולא החוד) העלה הנאון חת"ס חיו"ד סי' ל"א להטריף (וזה צריך להבחין בעוד הריאה כבהמה במקום דוחקת):

קכא **שאלה** בנמצא באונא עליונה דשמאלית יתרת מקמא או פיצול מגבה או להיפוך. שם מבואר דככל הדברים דינה כשאר אונות המבואר דיניהם:

קכב **שאלה** בנמצא אונא ע"ג הריאה וגומא מתחת. שם מבואר דנופחין ואם לאחר הנפיחה נופלת לתוך הגומא והוא שוה מבחוץ לשאר הריאה ממש בלי בולטת למעלה או כשירה (דהוי פיצול וכיון דגומא תחתיו אין עומד להתפרק) ואפי' אינה נכנסת לגומא לתוך הגומא ע"י הנפיחה אלא כשמניחין היד בנחת יורד לתוך הגומא ואפי' כשמסירין היד היא חוזרת מיד לצאת מעט מהגומא ולא בכולה כשר' ואפי' ריעותא לא הוי להצטרף לתר"ץ (וכן מבואר בל"ש. ובב"א סי' כ"ו נראה דהוי ריעותא) ואם אינו נכנס גם ע"י הנחת יד בנחת רק צריך להניח ביד חזקה לתוך הגומא טריף ואם מחמת הנפיחה אינו נכנס כלל לתוך הגומא רק בהנחת יד בהנחת כשר בהפסד מרוב' (כן מבואר בב"א ס"ו):

קכג **שאלה** אם נמצא אונא ע"ג וגומא מתחת ואינו נכנסת לגומא לתוך הגומא אחר הנפיח' והנחת יד בנחת רק נבזה וכולטת למעלה כגון שרחב' מגומא וא"א לבא עד תחתית לגומא. שם מבואר דטריף ואפי' הבליט' הוי כעין גבשושית ואפי' אין גובה הבליט' כט"ד רק דכל הפיצול הוא כט"ד (תב"ש ופ"מ דלא כט"ד):

קכד **שאלה** אם הפיצול קצר' מגומא אשר תחתיה. שם מבואר דבהפ"מ כשר אם לית בחסרון הנשאר בהגומא אחר שמונה הפיצול בתוכ' שיעור דהיינו כרביעית כמו שיתבאר בעז"ה בסי' ל"ו (נקה"כ ותב"ש פר"ח ופ"מ ולכ"ש דלא ככט"ז ודעת הגרע"א נרא' כט"ז ולהטריף) ולענין ריעותא להצטרף לתר"ץ מסופק הל"ש והעלה להתיר (סכ"ו):

קכה **שאלה** אם נמצא האונא ע"ג הריא' בתוך הגומא ומחמת הנפיחה בולט קצת למעלה וע"י נחת' בנחת חוזרת להיות שוה לבשר הריא'. מבואר באחרונים דכשר:

קכו **שאלה** אם נמצא הפיצול ע"ג הריא' מחובר למטה לצד השיפולי ופתוח לצד השררה. שם מבואר דחילוק הוא כך אם בנפיחה הולכת לתוכה ומונחת בתוכה בלי הנחת יד שום אדם כשר אבל אם צריכין להניח יד בנחת עליו אין לדון אלא לפי ראות מקום חיבור' וחילוק הבהמ' אם בפנע' בצלעות דוחין הפיצול לגומא כשר ואם לאו טריפה ואם אי אפשר להבחין טריף' מספק ולא מהני יב"ח והחלב מותר עד ג' ימים סודם השחיטה' (לב"ש סק"ל ונראה דכל הני דבארנו משאל' סכ"ב בפיצול מגב' לא הוי ריעותא אפי' היכי דכשר דוקא בהפ"מ. ל"ש

סכ"ז):

קכז **שאלה** נמצא פיצול מקמא. שם מבואר דאם יש בו כט"ד טריפה ואע"פ שמושרש יפה. ב"א סכ"ט ול"ש ס"ק ל"ח ובתשו' לב"א סי' ז' ח' ט' י' (אך דוקא בניכר שהוא פיצול ובספק אי זה הפיצול אין להקל דם בה"מ ובשעה"ד יחר. ב"א שם ועפ"מ) והפ"מ בש"ד ס"ק ל"ז הניח בצ"ע במושרש יפה להטריף. ועיין תשו' פ"ת סי' ל'. אבל אם אין בו כט"ד מותר במושרש יפה אף באין הפ"מ ובאין מושרש יפה צריך עכ"פ הפ"מ הלכך אם הוא כפרס אמצעי של אגודל הוי ודאי טריף' וכצפורן של אגודל הוי ספק טריף' (כ"כ לב"ש ועכ"פ ריעותא מקרי אף באין בו כט"ד ס"ק כ"ח):

קכח **שאלה** בנמצא פיצול מקמא בתוך גומא. שם מבואר דטריף' אפי' אם אחר הנפיחה היא מונחת בגומא כתקנ' ושוה מבחוץ לשאר הריאה ואפי' השורש של הפיצול עב' וחזק (כ"כ ב"א) ואפי' בפחות מט"ד יש להטריף באין הפ"מ ואפי' כשהופכין הריאה נשאר בגומא הפיצול. כ"כ התב"ש והגרע"א בגליון דלא כש"ד בס"ק ל"ז דנותן הטעם דפ"מ מתוך גומא דנתפצל מגוף וכשהופכין נופל לגומא ויתפרק:

קכט **שאלה** נמצא פיצול מקמא הקצר מהגומא. שם העל' הל"ש ס"ק אות ט' דהוי ספק טריף' ואפי' יב"ח לא מהני והחלב מקודם יב"ח מותר בודאי ונוט' להתיר עד ג' ימים (הכלע' בין דעת הט"ז ותב"ש) וגם נראה נוטה דעת הגרע"א לאסור:

קל **שאלה** פיצול מקמא וארוך מגומא. שם העל' הל"ש דטריף' הבהמה וגם החלב לעולם אסור. והב"א כ' רכ"ז דוקא היכי דנראה דפיצול זה הוא-מגומא אלא שהוא רחב או ארוך מגומא אבל אם נראה שהיא יתרת בפ"ע כשר בהפ"מ אם אין בגומא שאצלה שיעור חסרון:

קלא **שאלה** אם נמצא יתרת נגד חריץ הוורדא. שם מבואר דלדידן דמכשירין יתרת מקמא כשר אף בלא הפ"מ (ש"ך ושי"פ) וכ' הב"א ס"ז דאם יש ליתרת תואר וורדא אף שנופל לתוך החריץ של הוורדא העומדת במקום' ובתקונה טריפה:

קלב **שאלה** אונ' שנצפלה לשנים ברחב'. שם מבואר דלהטריף אין נחשבת אלא לאחת כגון של ג' אונות בצד שמאל ואונ' אחת נתפצלה ונשאר שורש א' בעובי אצבע ובצר ימין ג' דלא תימא דהוי חליף דאין' נחשבת הנתפצל' אלא לאחת. אבל היכא דיש בצד שמאל ב' אונות ובצר ימין ג' ב' אונות ואונ' אחת של ימין נתפצל' ונשאר בעובי אצבע לא גרע מהכשר סדק והוי כג' אונות' וכשירה (שמ"ח)

קלג **שאלה** אונ' שנצפלה בעובי'. שם מבואר דאם השורש אחד כעובי אצבע נחשבים לאחד דאין חילוק בנחלק בין ברוחב בין בעובי' ואפי' אם שורש אחד של הפיצולים נוטה לצד גבה כט"ד (כ"כ ב"א ס"ח) ואם אין להם שורש אחד אז אם הצנונה שורש' בולט לחוץ אפי' פחות מט"ד והפנימית שוה מקמא לשאר האונות שבצדס טריף' (הפ"מ בש"ד ס"ק כ"ד והל"ש ס"ק ל"ד ואפי' החלב אוסר הל"ש לעולם) ואם הצנונה עומדת בשוה והפנימית עומדת בולט הוי ספק טריף' (ל"ש שם דלא כשמ"ח וב"א דמכשירין) אלא דמ"מ אם עברו יב"ח כשיר' הבהמ' ואם שניהם אינם בולטים ודאי כשירה ואם שניהם בולטים זו לקמא ושנית לגבה טריפה (כ"כ השמ"ח. והל"ש ס"ק ל"ד העלה דאף יב"ח לא מהני והחלב נ"כ לעולם אסור) הב"א ג"כ העלה כל"ש

לצורתה וצורתה לחברתה. אבל אם שניהם שווים כגון דאונות דימין ודשמאל שוות בצור' יש להקל בהפ"מ (תב"ש ס"ק ל"ה מקיל אף בלא הפ"מ ואחרונים מקילים בהפ"מ לוקא):

קמ' **שאלה** אם אונ' אמצעית דימין גדולה מאונא הסמוכה לאומ'. שם מבואר דטריפה מצד חליף ואפילו בהפ"מ ורק מספק טריפה ול"מ יב"ח. וחלב עד ג' ימים מותר (ל"ש שם ובשוה בהפ"מ כשר):

קמ' **שאלה** אם אונ' העליונה שבצד שמאל גדולה מאונ' עליונה דימין שכנגד' או אומ' דימין גדולה מדרשמאל. שם מבואר דטריפה מספק אפי' בהפ"מ ול"מ יב"ח והחלב עד ג' ימים מותר (ל"ש שם) ושווה כשר בהפ"מ:

קמ' **שאלה** אם אונות או אונ' למטה ואומות או אומ' למעלה. שם מבואר דטריפה אף בהפ"מ ול"מ יב"ח וגם החלב אסור לעולם (ל"ש שם ופ"מ וב"ג מגליון הגרע"א לפי"מ שבארתי בהגהות לפ"מ). והב"א ספ"א כתב דאף אם הורדא עומדת בסוף כל האומות טריפ'. מיהו באונ' אחת למט' מקיל הל"ש וש"פ:

קמ' **שאלה** חסר מאונ' הסמוכה לאומא ונמצא אותה חתיכה כאומא וכשנופחין אותה ממלא החסרון ושוה בראוי. שם מבואר דאם ע"י צירוף היא גדולה מאמצעות כשרה ודוקא שיש לה עם האומ' שורש אחד בעובי אצבע כ"פ תב"ש ושמ"ח סעיף כ"ו וש"פ) והב"א סע"ט מתיר דוקא באם יש ג"כ היכר באומ' ע"י סדק וכדומה שאותה האונ' החסרה מהאונ' הדבוק' היא:

קמ' **שאלה** היו בימין ד' אונות האונ' הסמוכה לצואר היתה כדרכה ואצלה אונא גדולה ואצלה קטנה סמוך לאומ'. שם מבואר דכך הו' מעש' דר"ש ולדינא כך העלה הל"ש שם ס"ק צ' דאם מקום הורדא למעל' מאונ' הסמוכה לאומ' טריפ' לעולם ממ"נ וה"ה אם היתה הורדא עומדת בין אונ' ג' לר' טריפה ממ"נ (דכשם כשהורד' רחוקה מאונא הג' ה"ל שינתה מקומה ה"נ כשהיא רחוק' מהאומ' דצריך' להיות קרובה לשניהם כתבנית **ש** דלא כפ"מ בש"ד סוף סימן זה). וב"ו היכי שאין שום שינוי לגרועות' כגון שאין סמפון לא' מהן שזוהו סימן שהיא היתרה אם אחד מג' עליונים היא היתר' כשר. רק צריכים לראות שלא יהי' חליף דהיינו אם הראשונה או השני' היא היתרה צריך שהרביעית תהי' גדול' מג' ואם הג' היא היתרה צריך שתהי' הר' גדולה מהב' אבל שתהי' הר' גדולה מהג' אין ג"מ אבל אם הר' היא היתרה טריפ' בכל ענין עכ"ל (ועיין במה שהבאתי בשם ב"א בשאלה):

קמ' **שאלה** אם אונא אצל האומ' דשמאל גדולה מאונ' שבשמאל או אונא אמצעית דימין גדולה מאונא עליונה דימין. שם מבואר דכשר (תב"ש ס"ק ל"ח וש"פ):

קמ' **שאלה** אם יש יתרת בדרי וצורת' כצורת אונ' של צד כנגד'. שם מבואר בפוסקים דכשר אף בלא הפ"מ. ואם אחת שכנגדה חולפה צורתה עם זאת היתרת אין להקל כ"א בהפ"מ. וכתב כ"א סעיף פ"ה דזה דוקא בספק אם זו שהחליף' צורתה עם צד שכנגדה היא יתרת אבל אם ידוע שאותה שהחליף' היא יתרת כגון

כל"ש אך דוקא דבולטים כמ"ד אבל בפחות מט"ד יש להכשיר בהפ"מ. ועוד העלה דאם הפיצול שלצד קמא הוא נוסה כשיעור ט"ד והפיצול שלצד גבה הוא בולט לחוץ פחות מט"ד יש להכשיר. ב"א סס"ח:

קמ' **שאלה** אונת שנתפצלה בעובי ואין שורש אחד בעובי אצבע אם משלים החסרון. שם הפ"מ בש"ד סקכ"ד הניח בצ"ע. והל"ש ס"ק ל"ד העלה דאינו משלים:

קמ' **שאלה** אם ארוכה ועבה נתפצל' בעובי'. שם נתבאר דאם יש להם שורש אחד כע"א נחשבים לאחד (לכל' ענינים לענין בלוטה לגבה וכן לצרפם שיהיו עבים מאונ' אמצעית לענין חליף) ואם אין להם שורש אחד צריך אחד מהן להיות עבה יותר מאונ' אמצעית ואם אינה עבה כ"א ע"י צירוף יש להתיר בהפ"מ (להוציא מירי חליף שמ"ח):

קמ' **שאלה** אם בימין ג' אונות או יותר ובשמאל יש יותר מבימין. שם מבואר דטריפ' מטעם חליף דאין בשמאל להיות יותר מבימין רק אם שוה בשוה כשר (אפי' יותר מה' בכל צד כ"ב הגרע"א) כ"כ הרמ"א. וב"פ השמ"ח. והפ"מ מטרפה ג"כ. והל"ש העלה דהוי רק ספק טריפ' ומצטרף לס"ס. ומ"מ אם עברו יב"ח לא מהני לכהמ' כמשמע מתב"ש דחלב קודם יב"ח יש להתיר בהפ"מ ותוך יב"ח אין להקל. והפ"ח מכשיר בכולו ביתיר בשמאל מימין):

קמ' **שאלה** אם הי' ג' בימין וד' בשמאל וא' בשמאל צמקה. שם הפ"מ בש"ד סק"ה העלה דטריפה וודאי. וכן חסכים הל"ש ס"ק י"ד והוספה הל"ש דאם יש באותה אונא שצמקה שינוי עד שניכר שהיא היתרה כגון שאין לה סמפון או דניכר מצד קטנותה יש להכשיר. אך סיים דמסתפינא להקל וצ"ע לדינא שם בס"ק ט"ו. אבל באינו ניכר אז אף בליכא בשמאל יותר מבימין ג"כ יש להטריף ודוקא בצמק' כולת או רוב'.

קמ' **שאלה** אם הי' שלשה בימין וג' בשמאל ועוד א' בשמאל בסוף שיפולי אומ'. שם מבואר דבהפ"מ דוקא יש להתיר אבל בלא הפ"מ אין להקל. (תב"ש וש"פ) וכ' הל"ש דיב"ח פשיט' דמהני:

קמ' **שאלה** אם הי' ד' אונות בשמאל וג' בימין ועוד אחד בימין סוף שיפולי אומ'. שם מבואר דאפי' בהפ"מ אין להקל (כ"כ השמ"ח וש"פ):

קמ' **שאלה** אם הי' ג' בימין וג' בשמאל ויתרת מקמ' משמאל או ב' בשמאל וב' ויתרת מקמ'. שם מבואר דעת התב"ש דאפי' בהפ"מ יש להחמיר והפ"מ מתיר בה"מ דוקא והלב"ש סע"ס מ"ה כתב לדון בזה לדאי טריפה והב"א סע"א מטרפה וסיים שאם נהנו להקל בג' מימין וג' בשמאל אין לסתור מנהגם:

קמ' **שאלה** אם נתחלפה צורת אונות דימין לדרשמאל ודרשמאל לדימין. שם מבואר דאפי' אם רק אחת דימין שחילפה עם אחת דשמאל הוי חליף וטריפה מספק אפי' בהפ"מ (רמ"א ותב"ש פ"מ ול"ש דלא כפ"ח). וכ' הל"ש דיב"ח לא מהני והחלב יש להכשיר עד ג' ימים) ודוקא אם נשתנה חכרתה

חלוקים בין הש"ך לת"ש ביש להיתר סימן כ"ד מן וורדא כנון תואר וורדא קצת בלא כים אפי' בשמאל או בימין בשינוי מקום מלבד בדרי שלא הוי רק כ"ד כמו שנתבאר לעיל ל"ש דלהש"ך בשניהם כשר ולהתב"ש טריפ'. וכן ביש ליתר צורת אונא לגמרי בשמאל בכים להש"ך כשר ולהת"ש טריפה ע"י כים) ולדינא העלה הל"ש שם דבאין הפ"מ יש לחוש לתב"ש ובהפ"מ אין להחמיר יותר מהש"ך ועוד כ' דבוורדא בשמאל המיקל להתיר בעברו יב"ח בהפ"מ לא הפסיד. וגם חולק אדין דתב"ש הנ"ל ביש ליתר כל תואר וורדא או קצת תואר ויש לה כים בימין דאוסר אף בדרי והל"ש העלה דכשר אך כמנהג בכים מצריך להתיר בהפ"מ דווקא ומ"מ ריעותא מקרי להצטרף אף היכי דבארנו להכשיר ובכ"א סצ"ו העלה דבדרי בימין יש להתיר בלא כים ובכים אסור. ובשמאל אף עם כים מותר. (ל"ש סק"ל ופ"מ במ"ז בסי' ל"ז בדיני תרתי לריעותא אות י'):

קנו **שאלה** אם האונא העליונה של ימין נפרדת למעלה מהקנה יותר משל שמאל או דאונ' העליונה השמאלית יש לה חריץ ואונא העליונה הימנית אין לה חריץ. ב"א ספ"ג מכשיר אם לא במקום דנהגו להטריף ועם עוד ריעותא מצטרפת: קנו **שאלה** אם האונא הסמוכה לאומא של שמאל היא גדולה מאונא שאצלה הסמוכה לגרנת או אונא האמצעית של ימין גדולה מהעליונה הסמוכה לגרנת כשר אם לא במקום שנהגו לאסור ועם ריעותא מצטרפת. ב"א ספ"ג: קנה **שאלה** אם האונא האמצעית צמקה במקצת וכמו שהיא עתה גדולה כארוכה ועבה. הב"א בשו"ת בחיו"ד סימן מ"ו מטריף אבל אם הארוכה ועבה צמקה במקצת ועי"כ היא קטנה מאמצעית מכשיר (כיון דבכמותה היא גדולה מאמצעית ליכא חליה. ועיין בב"א סי' ל"ו סק"ע ע"ד):

קנט **שאלה** אם הוורדא שינתה מקומה. שם מבואר דטריפה אפי' לא שינתה רק פורתא ואפי' לא יצאתה מכל מקומה רק דניקתה קצת ממקומה אפי' נסוגה לאחור קצת או הונבה למעלה או למטה טריפה (ומשערין השינוי מקום בוורדא לפי הסמפונות דהוורדא עומדת מקמא בימין כצורת ש' בסמפונות דלכל אונא יש סמפון והאונא ארוכה ועבה ואומא ועינוניתא דוורדא באים מסמפון א' ומחלק לשלשה כצורת ש' או סגול והסמפון דוורדא עומדת ממש בין שני סמפונות ואם שינתה מקומה רק פורתא אפשר להבין. כתב ב"א סצ"ז דאם שיראה בעיני הבודק ששינתה קצת יש להטריף ולא יסמוך על הסימן שיו"ן או סגול. אך במקום דנהגו ימ"ק להתיר יש להתיר ג"כ שינתה המקומה מעט בימין:

קס **שאלה** אם שינתה תואר וורדא או הפוכה. שם מבואר דהוורדא תוארה היא להיות עגולה וקלושה ועומדת למטה מאונות וחריץ יש לה סמוך לשרש שלה (והחריץ בא מגיד הכים שמונה על הוורדא) ועומדת כצורת ש' או סגול בסמפונות שלה והחריץ מכוון כנגד החיתוך שבין אונא ארוכה ועבה לאומא ופני' כנגד הכליות ונבה נגד הלכ ואם שינתה תואר הזה או שהחריץ במקום אחר זה נקרא וורדא הפוכה או שאין לה חריץ כלל או חסר ממנה קצת שגם זה בכלל שינתה תואר ובכל זה המנהג במדינות אלו להטריף אפי' בהפ"מ ואין לשנות דהכי נהוג אבל במקום דליכא מנהג אין לאסור בכל זה רק בשינוי מקום (כ"כ השמ"ח) והל"ש ס"ק ס"ז העלה בשם גדולים כהיפוך וורדא אם עברו יב"ח ובהפ"מ המיקל לא הפסיד ואם יש עלי' איזה ריעותא ל"מ יב"ח אבל בשינוי צורה וכ"ש בשינוי מקום

אין

כנון שאין לה סמפון וכדומה. יש להקל אף בלא הפ"מ: קנא **שאלה** אם נמצא יתרת מקמ' והחליף צורת'. הל"ש ס"ק נ"ג העלה דטריפה מספק ויב"ח לא מהני אך החלב ער ג' ימים יש לסמוך ולהתיר. וב"א ס' פ"ה כתב המיקל בהפ"מ לא הפסיד:

קנב **שאלה** אי חליף דביארנו למעל' דלדין כשר אי הוי ריעותא להצטרף לתר"ס. הל"ש שם סק"א אות כ"ו העלה דלא הוי ריעותא (אך אפשר לשיטתו בסי' ל"ה דחסר יתר חליף לאו משום לתא דנקב ולא הוי ריעותא. אבל לשיטת תב"ש ופר"מ ודעימי' י"ל דגם החליפים הוי ריעותא):

קנג **שאלה** אם חסר הוורדא או שיש לה ב' וורדות. שם מבואר דטריפה אם שווים. וכתב הל"ש שם בס"ק נ"ד ואפי' חיתה הבהמה הרב' שנים טריפ'. אך החלב של קורם יב"ח המיקל בב' וורדות לא הפסיד. ואם אחת קטנ' יש מקום להתיר בהפ"מ אף הבהמ' אחר יב"ח (כ"כ ב"א ל"ש ס"ק נ"ד מאות ה' עד אות ח'). ושמ"ח כ' דחסר וורדא במדינ' שאין שם מנהג ידוע ולא קבלו עליהו דבוי האוסר יש להתיר. ויתיר וורדא בכל מקום יש לאסור). עכ"פ לעולם ריעותא מקרי אף היכי דמכשירין:

קנד **שאלה** אם אין לכוי או לשאר חיות השדה וורדא או שיש להם ב' וורדות. שם מבואר דדרבם להיות ב' וורדות ע"כ כשר בב' וורדות אבל חסר גם להם דין בהמה וכן לענין מראות ובועות וסרכות וכדומ' דין בהמה יש להן. ובכ"א ספ"ח העל' דאין להכשיר בנמצ' ב' רק אם הוא מקובל מרבו שזאת היא ממין החי' הנאכלת אע"פ שיש להם ב' וורדות או שהיה' הדבר ידוע ומפורסם שכו הוא. ואם הוא מסופק יש לאסור (שמ"ח ורנ"מ ואחרונים):

קנה **שאלה** אם נמצא וורדא היתר' בשמאל. וגם במה יודע אם יתרת וורדא הוא או אונ'. שם בש"ע חלוקי דעות ברין זה ברמ"א כ' סתם דנהגו להטריף תרי וורדות במדינות אלו. והעלה הט"ז דוקא כשהיתר' עומדת במקום הוורדא ממש שאין בעובי אצבע ביניהם אז טריפ' אבל שלא במקום הוורד' ממש אפי' בימין וכ"ש בשמאל כשר ואם אין להיתר' תואר וורד כלל אפי' עומדת במקום הוורדא ממש כשרה. והש"ך העלה דבמקום הוורד' ממש אף שיש לה תואר וורד קצת טריפ' ואם אינ' עומדת במקום הוורד' או אם יש ליתרת תואר וורד ממש כהוית' וכצורת' אפי' היא עומדת בצד שמאל הוי יתרת וטריפ'. וכן אפי' אם אין לה תואר וורד ממש רק תואר קצת ויש לה כים בפני עצמ' טריפ' אבל אם דומה ממש לאונא אף ריש לה כים יש להכשיר כיון שאינה עומדת במקום הוורדא. והת"ש העלה לעיקר כך דאם אין ליתרת צורת וורדא כלל לעולם כשרה דיתרת אונא היא ואם יש בה קצת צורת וורדא אז אם היא עומדת מקמ' בין בימין בין בשמאל טריפ' ואם היא עומדת בדרי דאונא כשרה אפי' בצד ימין. וחילוק הוא דבימין בדרי לת"ש הוי ריעותא והל"ש מתיר דלא הוי אלא ריעותא כ"ד. ובשמאל בדרי וורדא לא הוי רק כ"ד. ודווקא כשיש לה רק תואר וורד קצת ואין לה כים אבל כשיש ליתרת כל תואר וורד (דהיינו ריש יתרת בדרי כתואר וורדא אבל בליכא יתרת רק דאחת מעיקר האונות יש לה תואר וורד אין לחוש) או שיש לה רק תואר וורד קצת ויש לה כים בפני עצמה אם היא בדרי בצד שמאל כשרה (וכ"כ הנרע"א בגליון שלו) אבל בצד ימין אפי' בדרי טריפה (הל"ש שם בס"ק ס"ו מאריך ומברר ריש ג')

הלכות טריפות סימן לה

דעת

דוקא באין לחתיכה הנמצאת כים בפ"ע אבל ביש לה כים בפ"ע טריפה (כ"ה התב"ש וכ"נ דעת הגרע"א ול"ש). והל"ש כת' דלענין יב"ח ולענין החלב דינו כחמר ויתר וורדא הנתבאר) והב"א מחמיר בנסות חוץ מגדלים וטלאים. ובגדלים וטלאים כל זמן שנמקרים בלשון אדם גו"ט לעולם יש להכשיר בפשיטות אם לא ביש לחתיכה כעלה של הדם ובכים כנ"ל ב"א סק"ג:

קסא **שאלה** אם חסר מקצת מן הוורדא וברדו באונ' או באומ' ונמצא ב' חתיכות הנמצאות אין להם כים בפ"ע יש להטריף (כ"ה בתב"ש והגרע"א בגליון שלו). ול"ש כת' דלענין יב"ח וחלב דינו כחמר ויתר וורד'. מסתפקא לי אם אחד מב' החתיכות הנמצאות אין לה שיעור כציפורן אגודל אם להטריף ויש לענין:

קסט **שאלה** אם נמצאת הוורד' נתקטנ' ולא נשאר רק השורש. שם מבואר דאם יש בשורש שיעור כפרק אמצעי של אגודל (ברמ"א כ' כעובי אצבע. אך התב"ש כ' לחומרא כפרק אמצעי ש"א) ויש בשורש תואר וורד' שלם שיש לה חריץ ומונה בכים ולא הפוך ולא שנת' מקומ' אע"פ שאין לה תואר וורד' בראשה דהיינו שחסר לגמרי העגול שבראשה כשרה (תב"ש ופ"מ):

קע **שאלה** אם נמצא לוורד' שני חריצין מזה א' ומה אחר. שם מבואר דיש להכשיר. אך בהפ"מ דווקא (כן נראה דעת הפ"מ ואחרונים) וכ"ש ביש שני ראשי חריצין בוורד' דכשרה גם בלא הפ"מ (פ"מ וב"י וזב"ש דלא כמהר"ץ):

קפא **שאלה** אם נמצא ב' וורדות ויש להם שורש אח' כעובי אצבע ולכל אחד יש תואר וורד' בפ"ע. שם מבואר דכשרה ג"כ ואע"פ שיש בו סדק בשורש אותו עו"א הנשאר כגובה וברוחב כשירה (פ"מ בדעת רמ"א וי"ד) ואפי' יש לשניהם תואר וורד' (כרו"פ) ואם אחד הפי' והשני אינו הפוך ויש להם ש"א כעו"א הולכין אחר היותר גדול' אם הגדולה הפוכ' טריפ' ואפי' בשניהם שווים וא' מהן הפוכה טריפ' (ש"ך בדעת רמ"א) ואינו כשר רק אם הקטנה הפוכה היא וה"ה אם א' מהן שנתה תואר' דינה בזה כהפוכ' (ש"ך) ואם אחת מהן שינתה מקומה דעת השמ"ח להחמיר אף כשהקטנה שינתה מקומ' (והב"א הניח דין זה בצ"ע והל"ש מתיר וה"ה אם שניהם שווים וא' מהם הפוכה או שינתה תוארה או שינתה מקומה רק שאותה המוקלקלת אין לה סמפון מיוחד מכשיר בכ"ז (הל"ש אף במקום דאוסרין ימ"ק) ואם שניהם שווים ויש להם ש"א כעו"א כתיקונם ותוארם במקומם הראוי או בין מונחי' בכים אחד בין מונחים בב' כיסים כשר ואם אחר יש לו כים והשני אין לו כים מכשיר הל"ש בהפ"מ דוקא. ואם הגדולה הפוכה או שינתה תוארה או מקומה דינו לענין יב"ח וחלב כמו דאם יש רק וורדא א' וש"ת או ש"מ או הפוכ' ואפי' בשניהם שווים ואחר מהן הפוך או ש"ת או ש"מ דינא הכי (ל"ש). ואין חילוק בין ביש להם ש"א בין באין להם ש"א בין ב"ו או ג"ו או ד' וורדות הכל דין אחד כנתבאר. (ל"ש) והב"א כ' דאם הקטנה הפוכ' ואינה מונחת בכים בה"מ יש להכשיר אבל אם הגדול' היא חוץ לכים או אפילו שווים אף בהפ"מ טריפ'. ב"א סע"ף צ"ד:

קעב **שאלה** אם נמצא ב' וורדות ואין להם שורש אחד כע"א אך ע"י תואר נראים כאחת כגון דבכל אחד יש חצי תואר וורד'. שם מבואר דטריפה (תב"ש ופ"מ וב"א דלא כש"ך בשם מהו"ב אך יב"ח מהני כן הכרע הל"ש). וכן אף אם הקטנה

אין להתיר כלל. אך החלב של קודם יב"ח יש להקל בין בהיפוך ובשינוי צורה. ובשינוי מקום יענין בתשו' ב"א סי' ל"ה ובבאר יעקב ובת' זכרון יוסף סי' ב' דג"כ נראה דנוט' להתיר בחריץ הפוך בהפ"מ אף הבהמ' בשל ישראל. וחלב מתיר עד ג' ימים. ובה"מ גם תוך ג' ימים. אבל ה"ב"א בחריץ הפוך מתיר דוקא החלב אפילו בה"מ עד ג' ימים (ב"א מס' קי"ח עד ק"כ) דלא כל"ש הנ"ל דאוסר החלב מתוך יב"ח. וכ"ש דלא כזכ"י וב"י הנ"ל):

קסא **שאלה** כמה שיעור הוורדא. שם מבואר דשיעור' כט"ד בין בדקה בין בגסה צריך להיות כט"ד (יש"ש ותב"ש ופ"מ מסכימים כן) וצריך שתהא קטנה מהאונ' הסמוכה לאומ' הימנית ואם היא גדולה כשאר אונות (חוץ מאונ' הימנית הסמוכה לאומה) כשר בה"מ (שמ"ח ול"ש) וברין זה ל"מ יב"ח לענין הבהמ'. והחלב מקודם יב"ח מותר (ל"ש). וכ"ז דווקא אם האונות כדרכן אבל נמצא אונ' קטנה מאור והוורדא הוא כדרכה וגדולה כמו האונ' שאצלה כשר (ל"ש):

קסב **שאלה** אם נמצאת הוורד' הפוכה וע"י הנפיחה מתהפכה עצמה וחוזרת לעמוד בתוך כים. שם מבואר דכשר:

קסג **שאלה** אם היתה הוורדא רבוק למטה בשורש שלה והיתה הפוכה והפיריד הרבוק בנחת או היתה רבוק' למעל' שלא במקום השורש או שהיתה רבוקה לאונא שאצלה ולא עמדה בכים שלה והיתה' הפוכה ואחר שמפרידין אותה ע"י מיעוך בנחת משם ונופחין הריאה ואחר הנפיח' עמד החריץ הוורדא כדרכה והסמפונ' עומדות כתבנית' ש' און סגול ואחר שמניחין אותה בכים אינה חוזרת לצאת משם. הב"א העלה להכשיר:

קסד **שאלה** אם נמצא בתוך הכים חתיכ' ארוכ' שאין עלי' תואר וורד' וע"י נפיחה מתקטט בה כעין חריץ וכשממששין בידים סביב אותה החתיכה יוצא הוורדא כדרכו וכצורתו. הב"א העלה להכשיר אע"פ שאחר שפוסקין למשמש ולממרס בה חוזרת לקדמות:

קסה **שאלה** אם נמצאת וורדא עם כ' כיסים. שם מבואר דאם שניהם בימין בין שהוורדא מונחת בשתינתן (תב"ש דלא כבית לחם בשם דמש"א) בין בזו ובין בזו ובין שאינ' מונעת להב' כלל להיות מונח בתוכו טריפה אבל יב"ח מהני אף לבהמ'. אבל אם היתר כים הוא בשמאל והכים ריק ואינו מונח יתרת בתוכו או יש להכשיר ואפי' באין הפ"מ (כן העלה התב"ש ול"ש). אבל הש"ך ופ"מ מתירים לעולם ביתר כים הוורדא אבל כשאין לו גיד שפה לא הוי בכלל יתר כים רק דילדול בעלמא (בית לחם בשם דמש"א וכ"ה התב"ש והגרע"א בגליון שלו): קסו **שאלה** אם נמצא וורדא ולהכים שלה אין גיד שפה לפיו. שם מבואר דאין להטריף מחמת שנאמר דהוי כחסרון כים אחר שמונחת בתוך הכים כראוי (תב"ש שם והגרע"א בגליון שלו):

קסז **שאלה** אם חסר מקצת מן הוורדא. שם מבואר דיש לברוק באונות או באומות אם נמצא החתיכה החסיר' וע"י הצירוף תהי' הוורד' כתקונה אפי' בשמאל אם נמצא ג"כ יש להכשיר כ"כ הש"ך. והא דמכשרינן דוקא דיש כחלק אשר במקום הוורדא כציפורן ולא פחות ב"א סי' מ"ד (ואם נמצא חצי חתיכה בשמאל כט"ד ונסרך הוי תר"ל פ"מ). ולענין ריעותא דינה כיתרת מקמ' דהוי ריעותא אם יש כפרק אמצעי של אגודל כנתבאר (ל"ש סי' ל"ה). והשב"י ח"ב סו"ס ס' העל' דאין להתיר אלא בשעה"ד או בהפ"מ וכ"ז

(כגון דחצר סמפון או סי' בקטנות וכדומה) אז מהני מיעור אפי' בג' סרכות. אך מ"מ בעי הפ"מ ביש כמה סרכות ואחד מהם רבוקה ליתרת זו. אך אם היותרת סרכה למקום אחר ל"מ מיעור (ועו"ש בל"ש):

קצת **שאלה** אם סרכה רבוקה יוצאת מתוך יתרת בדרי למטה מחציו ואיכא חלון או בין אונא לאומא בלא חלון. הל"ש שם העלה דבאין הפ"מ יש להצריך מיעור ובהפ"מ כשר בלי מיעור:

קצת **שאלה** יתרת מקמא שיצאה ממנו סרכא או בוע' טינרי. שם העלה הל"ש ס"ס ל"ה דאם היתרת פחות מכפרק אמצעי של אנדל אף אחר הנפיה' אף שהוא כצפורן של אנדל יש להכשיר. ואף אם יוצא מתוכ' סרכא רבוקה ג"כ כשר עי"מ (ל"ש וב"א). אך אם אחר הנפיה' היא כשיעור פרק אמצעי של אנדל אז הדין כך דאם סרכא של"כ יצא' ממנה טריפ' ול"מ מיעור וסרכא תלוי' ועוברת על ידי מיעור ומשמוש או סרכא ממקום למקום ועוברת ע"י מיעור יש להכשיר (ל"ש לדעת התב"ש ופ"מ בסי' ל"ו ונוב"י סי' י"א). וטינרי מתוך יתרת מקמא יש להכשיר ג"כ ובועה אם הם מוגלג וראי טריפה אך אם הם מים זכים אין להכשיר אפילו במקומות דמכשירין סמיכי במ"ז (כבסי' ל"ז) כ"א שיש עוד צד להיתר כגון בתערובות וכדומה (ל"ש לדעת הט"ז ותב"ש בסי' ל"ז בתלוי' במ"ז):

קצת **שאלה** אם יש בו יתרת מקמא ונסרכו להדרי. הפ"מ במ"ז ס"ק י"א וי"ט העלה דאם נסרכו למטה מחציו בלי חלון כשר. אך בנסרכו למטה מחציו בחלון או למעלה מחציו בלא חלון טריפה. והא דכשרה בנסרכו למטה מחציו בלא חלון דוקא באסיפת בקיאים לראות שהוא במקום שאין הלב שוכח ודוחק. אבל בספק אם נדחק מחלב נראה להחמיר. והל"ש הניח בצ"ע אי מהני מיעור. ותב"א מתיר עי"מ אם נסרכו זל"ז כסדרן וסירכא תלוי' ביותרת מקמא מטריפה הפ"מ (עסי' ל"ט) ומ"מ אם א' עומד קרוב לוורדא ונסרכו להדרי אף בכח"ג או ב' וורדות כשורש אחד ונסרכו להדרי טריפה בכח"ג (ל"ש). ותב"א מתיר אף בעומד ימ"ק קרוב לוורד' ונסרכו זל"ז כסדרן ע"י מיעור:

קצת **שאלה** אם יתרת מקמא העומדת ביותרת בדרי. הל"ש שם בס"ק קי"א קי"ב קי"ג העלה להכשיר דהוי משם אחד. ואם נמצא ימ"ק וע"ג היותרת חלון יש שם ג"כ כמין יותרת יש להכשיר בה"מ. אבל אם אין ע"ג היותרת חלון רק נבשושית יש להתיר אף בלא הפ"מ (ב"א) ויתרת מנבה העומד ביותרת בדרי וראי טריפה:

קצת **שאלה** יתרת מקמא שצמקה. שם מבואר בל"ש סקי"ז דלדידן דמכשירין ביותרת מקמא כשר גם בזה בצמקה מקצתו ולא רובא (והפ"מ בסי' ל"ו סקכ"ט) ובצמקה כולה או רובה טריפ' (וסיים הל"ש מיהו במקום שיש עוד ספק כגון תערובות וכה"ג יש להקל אך בצמק' כולה או רובה):

קצת **שאלה** וורדא שצמקה רוב' בידי אדם. הנה הפ"מ בש"ד סי' ל"ו אות כ"ט נוטה להתיר ולבסוף העלה ואני אין אומר לא לאיסור ולא להיתר. אבל הל"ש העלה שם להתיר בהפ"מ וכל זה דוקא בנשאר כט"ד בשורש שלה (בפ"מ שם מעשה שהי') ובספק אם בידי אדם או ב"ש יש להתיר אף בלא ה"מ (ל"ש) ובלא נשאר כט"ד כשר בה"מ (ל"ש):

בועה וסרכא תלוי' יוצאת ממנה). אבל אם שניהם משם אחד כגון שני בועות דסמיכי במים זכים לדידן דנהגו להקל מצד סמיכי כ"כ השמ"ח בסי' ל"ו ס"ה או ב' מראו' כשרות הסמוכות זו לזו (ל"ש סי' ל"ה סק"א) לא הוי ב' לריעותא (כ"ה בסי' ל"ו כה"פ). וגם צריך ששניהם מעידין עדות מכוונת או שיש כאן נקב או שסופו להתקלקל אבל אם אין עדותן מכוונת להעיד על טריפות אחד לא הוי תר"ל:

קצת **שאלה** ספק תרתי לריעותא. השמ"ח בסי' ל"ו ס"ג מחמיר מספק וכ"נ מדברי הפ"מ והל"ש סי' ל"ה ס"ק י"א ובס"ס ל"ו העלה להקל ודוקא אספיא דפלוגתא או ספק כדומה אבל אי נסתפק לו כדבר אז הוי ספק חסרון ידיעה לדידי' ולא הוי ספק:

ספר **שאלה** איך מצטרפין ב' ריעותות להדרי. הל"ש בסי' ל"ו העלה דיש ד' מיני ריעותות יש שנקראים ריעות' סתם (כגון סירכא תלוי' או בועה או יתרת מגבה פחות מט"ד או נבשושית מנבה כט"ד או מראה אדום' או קמט או גומא) ויש שנקראים ריעותא קצת או כל דהוא (כגון צמקה מקצת או טינרא או מורס' או יתרת בדרי). ויש שאפי' ריעותא כ"ד לא הוי. ויש שנקראים ריעותא נמורה וגדול' כגון יתרת מקמא או סרכא של"כ) ודינם כך ריעותא גדולה אפי' עם ריעותא קצת הוי ב' לריעותא וריעותא סתם עם ריעותא כ"ד אינן מצטרפין וכ"ש כ"ד עם כ"ד דאינן מצטרפין ושאינו אפי' ריעות' כ"ד אפי' עם ריעותא גדולה אינו מצטרף:

ספה **שאלה** היאך הדין בחלב רכל תר"ל. הל"ש בסי' ל"ז ס"ב בפנים העלה דתוך ג' ימים אסור ומקורם ג' ימים שרי:

ספה **שאלה** יתרת בדרי דאנוי אי הוי ריעות' להצטרף לעוד ריעותא שיהא תר"ל. הנה דעת תב"ש בסי' ל"ז ס"ה והפ"מ שם במ"ז ס"ק ט' ובש"ד סימן ל"ה אות ה' דהוי ריעותא להצטרף עם עוד ריעותא (כגון בועה על יותרת בדרי או סרכא תלוי' או מראה כשיר' או שאר ריעות' על יתרת לדעת הפ"מ הוי תר"ל). והל"ש בסי' ל"ה ס"ק צ"ב וצ"ג הכריע דיתרת לא הוי אפי' סתם ריעותא להצטרף לסתם ריעותא. אך ריעותא כ"ד מקרי דאם סירכא של"כ יש על יתרת בדרי (ופי' שידוע שהיא יתרת כגון דידוע ע"י שינוי) הנתבאר דטריפה ולא מהני מיעור. אך דוקא כשייתר כשיעור פרק אמצעי של אנדל. היוצא ממנואכל בפחות מזה השיעור לא מקרי יתרת ומחני מיעור בכל סרכא היוצא ממנו (כ"כ ל"ש ס"ס ל"ה):

ספה **שאלה** יש ד' אונות בימין וכולם שווים בלי שום שינוי להכיר איזה היא היתרת ויש על האונות איזה בועות. לדעת הל"ש המבואר בשאל' הקודמ' (דבועה על יתרת בדרי כשר) לעולם כשר. אך לדעת הפ"מ הנ"ל בשאלה הקודמת (דבועה על יתרת בדרי הוי תר"ל טריפה) היכי דאיכא ג' בועות על ג' אונות ואע"פ שבאונה הסמוכה לאומ' ליכא בועה טריפ' (הפ"מ בש"ד סי' ל"ה אות ה' במ"ז ס"ק ו' תר"ל בסי' ל"ז):

ספה **שאלה** אם יש בימין ד' אונות כולם שווים בלי שום שינוי לגריעות' באחד ויש איזה סרכות של"כ על אותן האונות. שם העלה הל"ש ס"ק צ"ד דטריפה דוקא אם יש ג' סרכות של"כ דהיינו אונ' ראשונה לשני' ושני' לשלישית ושלישית לרביעית. אבל בסרכא א' או ב' כשר (עי"ש בל"ש באריכות הסברא). ואם יש שינוי לגריעותא באחד מהם דהיא היתרת

רה **שאלה** אומא או אונא עליונה שנחלקה בעובי' לשנים אע"פ שיש להם ש"א כעובי' אצבע נופחין אותה אם יחד ואין ניכר כמה חסרון כשר אבל אם הי' מרוחקים קצת שע"כ ניכר שנחסר שם מבשר הריאה והפיצול ההוא מניע באורך האומא או האונא ברוחב אגודל בינוני מן השפולי שיש לחוש שם לסמפונות טריפה. וכן אם נתכוונו כאחד למעל' ולמטה ויש חלון באמצע טריפה. ושיעור הריחוק זה מזה כל שניכר שהוא מחמת חסרון טריפה (ב"א סל"ו ספ"ט):

רו **שאלה** אם נמצא פיצול מקמא ויש לו כים שמונה בו. הב"א סס"א העלה להטריף אף לדירן:

רו **שאלה** אם נתפצלה האונא בעובי' ונראה לעינין שאין זה יתרת רק פיצול מגוף הריאה. הב"א סי' ס"ב עד ס"ו העלה דאע"פ שאין זה גומא מ"מ יש להטריף. ואם אין תחתיו לדירן מכשירין ודוקא בפיצול בעובי' האונא או האומא נראה לעינים שהוא פיצול ויש לתלות שהיא יתרת כיון שאין גומא מקמא או אפי' אם נחלק קצת מהאונא לשנים בעובי' אלא שהחלק התחתון קצר מן העליון בכלל פיצול הוא. אבל אם נחלק מהאונא בעובי' וחלק התחתון יוצא ארוך מחלק העליון או אפי' שווין הן אין עשוי להתפרק וכשר. וכן אם נחלקה ונתפצל ברחבה מהאונא אע"פ שנרא' לעין שהוא פיצול אין חוששין לו שיתפרק וכשר. ואין חילוק בין שאר אונות לאונא ארוכ' ועבה ואפי' אם יש כים על הפיצול יש להכשיר:

רח **שאלה** אם בחודה של אונא ארוכ' ועבה שיש בעובי' ברוחב שני אצבעות בכבש בינוני. אם נמצא במקום זה פיצול וגומא תחתיו. הב"א סס"ב העלה דכשר (דאין זה פיצול מקמא). וה"ה בשאר אונות בעובי' החיתוך (תשו' הר הכרמל וב"א סע"ט):

רט **שאלה** נמצא ריאה שנגלד קרום העליון וריאה חלקה כולה בלא חתוכי דאוני רק סדקים לכר. ב"א סקמ"ז העלה להתיר:

רי **שאלה** אם כל הערונה שבימין רבוקה ויש סדק במקום הראוי להיות אונא עליונה הסמוך לגרגרת ובשאר שטח הערונה אין שם סדק רק שנמצא שם במקום שראוי להיות הארוכ' ועבה שיוצא קצת ארוך ונס הוא עב קצת ושאר מצד"א כשיעור אומא ומצד השני עד הסדק כשיעור אונא אמצעי שם מבואר להכשיר בה"מ דוקא. ומכ"ש אם אין סדק במקום שראוי להיות אונא עליונה רק שניכר ע"י סמפון שראוי להיות דאין לחקל ב"א בה"מ. ב"א סכ"א וכן העלו האחרונים:

ריא **שאלה** אם נראה כעין שרטוט כ"ש ונס למטה נראה כעין שרטוט כ"ש מכוון נגד השרטוט שלמעלה. הב"א סעי' כ"ה העלה להטריף (דלא כמטה יוסף):

ריב **שאלה** בהמה שנטרפה מחמת שחלקה או שחסרה איזה אונא ולא הי' בה שום היכר להתיר. העלה הב"א כל הגבינות והחלב להטריף מעולם. אבל אם יש סמפונות יש להתיר מה שנחלב קודם יב"ה משנשחט. וכן אם זה מקרוב ילדה או יש להתיר החלב שנחלב ממנה קודם שנתעבר' ושיעור עיבורה הוא בבמה' דקה ה' חדשים ובבהמ' גסה ט' חדשים. אע"פ כן אין להתיר אלא אם כן יש עכ"פ היכר סמפונות (ס"ק ל"א עד ל"ז):

ריג **שאלה** אם נמצא כאונא עליונה הימנית על חודה ממש באותו צד שלצד הסנה בליטה קטנה פחות

קצה **שאלה** אם נמצא גבשושית מנבה אם היא ריעות' להצטרף לתר"ס. הפ"מ בסי' ל"ז בדיני תר"ל אות ב' העלה דהוי ריעותא. והל"ש שם ס"ק כ"ה הסכים עמו. אך דוקא אם הוא בצפורן אגודל הוי ריעותא אבל פחות מזה לא הוי ריעותא. וכ"כ הב"א סל"ח:

קצו **שאלה** אם נמצא גבשושית מקמא אי הוי ריעות' להצטרף. הנה הפ"מ בסי' ל"ז בדיני תר"ל אות ג' העל' דל אהוי ריעותא ואפי' יותר מפרק אגודל ולבסוף הניח בצ"ע לדנא. והל"ש והב"א הסכימו להתיר אך גבשושית מקמא באונא עליונה עם ריעותא עלי' הניח הל"ש בצ"ע לדנא (בסי' ל"ה ס"ס כ"ו):

קצו **שאלה** אם נמצא הוורדא שיש לה צור' משולשת או מרובע או פשוט' כאצבע אדם וכיוצא בזה מתמונה אחרת. הב"א העלה להטריף בס' צ"ח:

קצח **שאלה** בעגל שנמצא שהי' חסר כל העיגול והקולשית של הוורדא לא נשאר רק השורש של הוורדא וכל החריץ והי' לשורש ההוא תואר וורד כמו כל השרשים של הוורדא ושהשורש הי' גדול כט"ד חיינו כפרק אמצעי של אגודל והחתיכ' החסרה הי' נמצאת באונות. תשו' הרי"מ בחלק יו"ד סי' א' האריך וסיום דלשניהם המתיר והאוסר יש להם. על מל' לסמוך. והב"א סס"ב מתיר (ועיין בשפת אמת שלו ס"ק ב"א). והנח"ס חיו"ד סי' ל"ב נראה ג"כ דנוטה להתיר אך העל' דהא דפליגו דוקא כשראש' כצורת אונא אבל אם שינת' צורתה כאופן שאין דומה לאונא לכ"ע כשר:

קצט **שאלה** חסרון בוורדא שע"ז אין תואר וורדא עלי'. הב"א ספ"ז העלה דאם ע"ז נשתנה תוארה לעולם טריפה בין שחסרון ככה כפופ' בין כה פשוטה ואע"פ שאין שם כפי אצבע אגודל. אבל באין שינוי תואר כשר ודינה כבשאר אונות (הנתבאר בסי' ל"ו בעוה"י) (ועיין בתוכות הרי"ם חיו"ד סי' א'):

ר **שאלה** אם נתפצלה הוורדא בעובי' לשנים. הב"א סצ"ב העלה דצריך שיהא ארוך השורש שלם בלי פיצול ברוחב אגודל ויהי' דבוק ע"פ כל רחבו. אבל מקצתו הרחב רבוק כשיעור אגודל ומקצתו פרוד אין נחשבים כאחת. ובה"מ יש להקל אם אין הרחב רבוק כולו רק ברוחב אגודל בלבד:

רא **שאלה** אם נמצא בתחלתן יוצאין כשני וורדות ואחר כך הם נתחברים כע"א ונעשו אחד. הב"א סצ"ג העל' להטריף דהוי שני וורדות ודוקא אם מתחלתן הם אחד בעובי' אצבע או אע"פ שהם נפרדים אחר כך לגמרי כשר:

רב **שאלה** נמצא הוורדא עם ב' כיסין ואין רבוקין זה בזה אלא שהן נפרדין בצד ימין או הן מחוברין קצת בתחלתן ולבסוף נפרדו ונעשו ב' כיסין. הב"א סק"ז העלה להקל בהפ"מ:

רג **שאלה** נמצא ג' אונות למטה מאומה בימין או בשמאל ב' למטה מאומה ולהם יש סמפון ואותן דלמעלה מאומא אין להן סמפון. הב"א סל"ו העל' להטריף מצד חלית. אבל באין למטה מאומ' בימין רק ב' או בשמאל א' לעולם כשר אף דהך דלמט' יש להן סמפון ודלמעלה אין להם סמפון:

רד **שאלה** נמצא מנין האונות בשלימות ואחת מהן הוא פחות מט"ד אחר הנפיחה ובאונ' שאצלה סדק. הב"א ס"ט העלה להכשיר (דזו הפחות אמרינן רתלתלי בשר בעלמא) דהסדק מפרידו:

בה נקב משהו ובדיעבד אם לא נבדק בנפיה טריפה מספק (ט"ז סי' ל"ט ש"ך ותב"ש ופ"מ ולבוש וש"פ). אך בדיקת פושרין אי מעכב בדיעבד. לדעת התב"ש מעכב. והפ"מ הניח בצ"ע חבדיקה פושרין. והל"ש מסיים דלכתחלה שומעין לתב"ש דצריך בדיקת פושרין אבל בדיעבד אינו מעכב אם נבדק בנפיה בלא פושרין כשרה. וכ"ה תב"א ס"ג ועכ"פ ריעותא הוי להצטרף לתר"ל:

רכא שאלה אם הושמו תחלה ריאה במים חמין או קרים אי מועיל אח"כ בדיקת פושרין והל"ש ס"ק י"א סיים דאם הושמה במים חמין תו ל"מ בדיקה. אך בקרים סיים דיש לעיין ואין להקל אלא אם יש עוד איזה צד קולא. ותב"א ס"ג כתב דבין דנתן בחמין בין בקרי' אם אפשר לבדוק שנית ע"י מים פושרים בורק שנית. ואם א"א לבדוק שנית כגון שנקרע' הריאה או נאבדה יש לסמוך בהפ"מ על בדיקת הנפיה שברק מתחלה בצונן ולא בצבצה (וכש"כ לדעת תב"א בנגלד דמותר במקום הפסד בדיעבד בלא פושרין):

רכב שאלה יש לקותא בכל עור העליון וסולפין ורואין שבתחתון אין שום לקותא. שם הל"ש סק"י העלה רבהפ"מ כשרה שנקלף העור הקלוי תחלה ויבדוק אח"כ אי מבצבצא (כמו בנגלד):

רכג שאלה אם ניקב א' מקרומים ע"י קוץ או מחט. מל"ש נראה דמהני בדיקה בדיעבד בהפ"מ כשלא שהה ג' ימים. אבל תב"א ס"א העלה דל"מ בדיק'. וכ"נ מפוסקים:

רכד שאלה אם ניקב קרום אחד מהקרומים ובשני קורט דם. הל"ש שם בהג"ה ס"א העלה להטריף:

רכה שאלה וורדא שניקבה או כים הוורדא שניקבה. שם העלה הל"ש בהג"ה ס"א הוורדא שניקבה טריפה ולא מהני הגנת הכים. אבל ניקב הכים כשירה ואפי' ריעותא לא הוי:

רכו שאלה נגלד פורתא או ניקב קרום אחד לבד בלי חסרון ונמצא בועד או שאר ריעותא במקום הנגלד. שם מבואר דטריפה (תב"ש והגרע"א וש"פ). ואפי' בועד דמים זכים נראה מח"ד בסי' ל"ו דטריפה. אך הל"ש והב"א ס"ו מחלקים דבנגלד פורתא לדין יש להקל בהפ"מ במ"ו. וכ"ה הפ"מ. אבל בנגלד כולו או רובו טריפה אף בבוועה במ"ו:

רכז שאלה אם נגלד פורתא או ניקב קרום א' ונמצא על מקום הנקב מיד דלאו ריעותא רק דמעכב הבדיק' (הנתבאר בנגלד) (כגון דאיכא סירכא לאונא למטה מחציו). שם מבואר פלוגתא דעת השמ"ח דטריף' וכ"נ דעת הח"ד (מרנתן) הטעם כבוועה דא"א לבדוק להכי טריפה ממילא ה"ה בכה"ג) והב"א העלה דבנגלד פורתא או ניקב אין להחמיר בסירכא למטה מחציו ואפי' אינה עוברת ע"י מו"מ או שנמצא שם טיגרא או מורסא ואפי' באין הפ"מ. ובנגלד כולו או רובו אם עוברת ע"י מו"מ בנחת ובדק אח"כ ולא ביצבץ יש להכשיר:

רכח שאלה אם ממקום שנגלד או ניקב פורתא יוצא משם סירכא שלא כסדרן או סירכא תלוי'. הפ"מ בסי' ל"ט (במ"ז ס"ק י"ח והגרע"א וב"א בסי' ל"ה) העלו בשל"כ להטריף וכ"נ מכה"פ. אך הגרע"א העלה להטריף גם בסירכא תלויה. והב"א העלה דאם עוברת ע"י מו"מ בנחת ובדק ולא בצבץ דיש להכשיר:

שאלה

פחות מט"ד ולאחר הנפיתה היתה שוה ממש לאונא רק שהסירכא יוצא מאותו בליטה לשומן החזה והסירכא עוברת ע"י מיעוד. בתשו' גבעת שאול סי' נ"ו מובא בפ"ת העלה להתיר:

ריד שאלה אם נמצא הריאה חלקה לצד ימין ונמצא שם סרקים והאמצעית הנראית ע"י סרס היא גדולה מארובה ועבה אמנם ה' שם באמצע האונא האמצעית הנ"ל עוד סרס קטן פחות מכט"ד. תב"א בתשו' ח' יו"ד סי' י"ב העלה להכשיר: רטו **שאלה** עגל שנמצא בו פיצול מקמא בגומא ונח' הפיצול כתואר וורדא קצת. תב"א בתשו' סי' ל"ח העלה להטריף ואפילו מגבה כה"ג נוטה להטריף:

רטו שאלה אם יש יתרת בין אונא לאומא והיתר' קטנה מארובה ועבה וגדולה כט"ד ועומדת בדרי לאונא. תשובת והשיב משה ח' יו"ד סי' כ"ד העלה להתיר בלי שום פקפוק דלא כאהל ישראל דמטריף. (ואפילו באינו ניכר תליין דזה היא היתרת ולא הוי חליף היתרת. וע"כ כוונת השואל דמעשה ה' בהיתרת אונא היתה עומדת בין האומא לארובה ועבה ולא היתה מגעת עד למטה דהיינו ממש למקום הוורדא):

סימן לו

ריז שאלה ניקב קרום אחד מריאה. שם בסי' ל"ו מבואר דניקב זה בלא זה כשר. ולדעת הש"ך אפי' בדיק' לא צריך. ותתב"ש השיג והעלה דצריך להוציא הריאה ולנפחה ולשום במקום נקב רוק או פושרין לראות אם אינו מבצבץ כדי שיוודע בבידור שלא ניקב ה'. ובדיעבד יש להקל אפי' בלא נפחה כלל רק הוציא הריא' וראה היטב במראית עין ובמשמוש דניקב זה בלא זה כשר אבל בלא ראה רק במשמוש היר נראה לו כן פשיטא דיש לאסור כ"כ התב"ש. וראי' לחוד מהני (ל"ש) לדעת התב"ש):

ריח שאלה אם ניקבו ב' הקרומים. שם מבואר דאפי' נקב משהו בלי חסרון ואפי' זה שלא כנגד זה טריפה (רמ"א וכה"פ). וכתב תב"א ס"ב דאפי' ניכר שנקב זה ה' בתולדה:

ריט שאלה אם ניקב ב' קרומים זה שלא כנגד זה משני רוחות. שם מבואר דעת הט"ו והפ"ח להקל היכא דאין הנקבים ברוח אחד. והש"ך בנה"כ אוסר ואפי' אם קרום א' נקוב באונא או באומא מגבה והסרומ חב' מקמא באונא אחרת יש להטריף. וגם הגרע"א ופ"מ הסכימו כן. וכתב השמ"ח דאפי' נבדקה הריאה ולא יצא הרוח מנקב החיצון אין להכשיר והיכי דקרום אחד ניקב בערוגה דימין וקרום שני בערוגה דשמאל כשר אם לא מפקא זיקא (כ"כ התב"ש ופ"מ). וכתב הל"ש סק"ח דכי חזינן דמבצבץ הוי ודאי טרפ' ואם חזינן דאינו מבצבץ הוי רק ספק טרפ'. ולענין החלב כתב הל"ש שם סק"ט להכשיר החלב. וכתב כלל דכל שנטרפ' מחמת נקב ולא התחיל עדיין להתרפאות החלב מותר. ואפילו דאינו שבלעה מחט ואחר כמה ימים מצא מחט זו בריא' או בשאר אברים במקום שהיא טריפה נקב מפולש ולא הוגלד פי המכה מותר החלב:

רכ שאלה נגלד העור העליון כולו או רובו. שם מבואר דכשרה ע"י בדיקה רוקא דהיינו לכתחילה צריך שינפחנה תחלה כראוי לראות ששלימה היא ועולה בנפיה' בכל המקומות ואח"כ ישימה בפושרין שיחא המים פושרין כחמימות הרוק בצאתו מפה או קצת קר מזה (תב"ש). וינפח בה כראוי בכפי שירע שאין

וכתב סדר הכדיקה דינפח הריאה ומשיבין עליה רוק או פושרין אם יתגרנד בידוע שהיא נקובה וטריפה. ואם לא יפשוט אח"כ הקרום עליון. ואם נראה שיש לה נקב בקרום התחתון יש לסמוך בזה לצורך גדול להתיר. אך מזהיר שצריך שיהא בודק מומחה ובקי להיות מכיר נקב תחתון דרך קרום העליון וגם להפריד העליון מבלי נגיעה בקרום התחתון. ויזהר לעשות כן בפני חכם מומחה שבעיר. ואם יש איזה ריעותא סמוך כגון בועה או נגלד אצל מקום האוושא או סרכא תלוי במקום האוושא על מקום שהריאה משמעת קול אפי' אין ידוע מאיזה מקום משמעת קול טריפה משום תר"ל. אבל בועה במ"ו וטינרי או מורסא יש להכשיר:

הלך שאלה ריאה שמשמיע קול פעם אחת כשנפחה אותה ונפחה אח"כ ואינה משמעת קול. שם העלה השמ"ח ס"ז דטריפה וכו' הפ"מ:

הלך שאלה אם נפחו הריאה בראשונה ולא חשמיע קולה ואח"כ אירע שנפחה שנית וחשמיע קול. הב"א העל' להתיר ע"י בדיקה ומכ"ש אם חזרו ונפחה פעם שלישית ולא יספה עוד להשמיע קול שיש להתיר ע"י בדיקה (ובחפ"מ ובניכר מקום האוושא ככתבאר):

הלך שאלה אם הקול יוצא מהריאה בין אונא לאונא ויש שם סירכה למטה מחציו. הב"א העלה להטריף ואף בעוברת ע"י מו"מ. וכ"ה הפ"ת. והפ"מ במ"ז דיני תר"ל אות ג' מקיל בזה. ועיין בתשו' ברית אברהם חיו"ד ס"ח העלה גם כן להקל:

הלך שאלה אם שמו ריאה דמשמעת קול פעם אחת במים חמין או קרים. שם מבואר דאין לה בדיקה שוב אפי' בפושרין ואפי' היכי דא"צ בריק' רק נפח' ושמו פ"א בחמין או צונן או בשאר משקים לא מהני תו נפחה (ש"ך וט"ז ופ"מ וב"א):

הלך שאלה ניכבה הריאה ועלה בו קרום ונסתם: שם מבואר דלא הוי סתימה וטריפה (מחבר ש"ך ופ"מ):

הלך שאלה בא זאב או כלב וכדומה מבעלי חיים ששיניהם חדים ועלולים לנקוב ונטל הריאה והחזירה והרי

היא נקובה ומקודם לא נבדקה הריאה מן הנקבים. שם מבואר דכשירה תולין שהוא נקב בשיניו (דכל שנשחט' כראוי בחזקת היתר). ואפי' יש כמה נקבי' שלא במקום השניים מ"מ תולין (ראמרין שגלגל הריאה בפיו במקום למקום) ואפי' החזירה לפנינו אין נקב במקום שאוחז בשיניים ויש נקבים במקום אחר מ"מ תלינו בו (ראמרין הואיל דעלול לנקוב. דעתה רפויים הם בפיו ומקודם זה אחז בכח יותר במקום הנקבים עד שנקב בשיניו) ואין צריך לנקוב במקום אחר ולראות אם הנקבים רומים. ואם אירע שנקבו נקב אחר בריאה זו והעריכו נגד נקב הספק ולא היו הנקבים רומים זה לזה במראיתם שגראה מזה שאינו רומה שהנקב הראשון נעשה מחיים דעת הפר"ח ודג"מ להחמיר. אך הש"ך ותב"ש וש"ד העלו ראם יש תלות בזמן (כגון שיש לומר שהנקב הראשון נעשה סמוך לשחיטה והשני נעשה כמו יום אח"כ דפשיטא דאין מראה הבשר והנקב הסמוך לשחיטה כמראה זמן רב. ובכן אם משמשו ימים בנקב הראשון) תולין השניו בזה ואין צריך למשמש גם בשני לראות אם ידמו אח"כ. ואפי' אם אירע שמשמשו גם בשני אין להחמיר דתלינו שלא היו משמשים שוה. אבל בדליכא מירי למיתלי

רכס **שאלה** אם נגלד או ניכב פורתא וברק בצלעות כנגד מקום הנגלד ונמצא שם מכה בדופן או נשבר הצלע.

הב"א שם העלה במכה בדופן להכשיר ובנשבר אף בחזר ונקשר ואין עוקץ בשבירה אם הנגלד מכוון כנגד השבר שנראה שמחמת השבר נגלד יש להטריף. ולכן מסיים דלכתחילה נכון להחמיר בנמצא גלד או נקב נגד הדופן לעיין בצלעות. ואם השבר אינו מכוון נגד הנלד ורחוק גם אחר בדיקת הנפחה רק כאשר ברקו בנפחה ראה כמין קרום על מקום הנלד ומרגלא כפי השוחטים נקרא שלופרי"ג ותתחיל לקלף הקרום בנחת ונמצא יפה אחר בדיקה רק במקום אחר פרק בחזקת ונעשה נקב בצפרני'. מעשה זו בא אצל הב"א והי' הפ"מ ולכבוד יו"ט והתיר. תשובה ט"ו וביד אפרים שם:

הלך שאלה נמצא בריאה איזה ריעותא הצריך בדיקה (כגון מראה וכדומה) שנמצא בה קודם נפחה ואחר הנפחה

קצת יותר מדאי הלכה לה הריעותא ונקרע הקרום. שם מבואר דאם במקום הריעותא או סמוך לה נקרע יש להטריף (ש"ך תב"ש כר"ו פר"ח פ"מ ל"ש ופ"מ). ואפי' הי' שם ריעותא שאינ' מטרת. ונפחה ונקרע במקום הריעות' או סמוך לה ממש טריף' רק החילוק בין ריעותא המטרת לאינו מטרת. דאין' מטרת דווקא כשעדיין הריעותא עומדת בעת שנקרע. אבל אם הריעות' עברה ונקרע כשר אבל ריעות' המטריף אף בשחלפ' הריעותא בעת שנקרע טריפה. ולדעת הב"א משמע לעולם להכשיר כשעברה הריעותא בעוד שהי' נפוחה (לבוש). ואם נקרע במקום אחר שלא הי' שם ריעותא כלל. דעת הש"ך ופר"ח ופ"מ להכשיר כיון דנפוחה יותר מדאי. ומ"מ ריעותא מקרי להצטרף. וכ"ז בנקרע ב' הקרובים אבל נקרע קרום אחר מהם מחמת הנפח' לעולם כשר (ל"ש). שיעור סמוך לריעותא. כתב הב"א באין הפ"מ דחוק כרוחב קש רק. ובדיקה שצריך בדיקה להכשירו ונפחה כדרכה ועיינו בה שאינו מבצבץ ולא רפת' רוח הבורק ונפח בה עוד יותר מדאי עד שנקרע יש להתיר. ואפי' בסירכא של"כ יש להתיר בכח"ג בעוברת על ידי מו"מ:

הלך שאלה אם נמצא ריעותא בריאה כגון מראה וכיוצא בו ונפחו לריאה והלכה הריעותא עי"ז ונשארת

כך נפוחה שקשר פי הקנה ונקרע מעצמו. הב"א סט"ז העלה להלכה באין הפ"מ להטריף אף שנקרע שלא במקום הריעותא. ובחפ"מ יש להכשיר אף בנפח' כדרכה אם לא נקרע עד שקשר פי הקנה. וכ"ז דוקא כשנקרע תיכף סומך מקשרית פי הקנה. אבל אם שהתה קצת אחר שקשר פי הקנה זמן מה ונקרע אף באין ה"מ אין לחוש:

הלך שאלה אם נמצא מקום יובש או קמט ונפחו קצת יותר מדאי ונקרע סמוך ליובש או לקמט. שם מבואר דאף

שאינ' נפרץ בצפורן ואף שהלך הריעותא אחר הנפחה טריפה. (ש"ך לדעת רמ"א ופר"ח כר"ו תב"ש פ"מ ל"ש והגרע"א וב"א: רלג **שאלה** ריאה שמשמעת קול. שם מבואר דצריך מדינא דגמרא בדיקה ובכדיקה דהאידנא אא"כ ואין

לסמוך בהא אבדיקתנו לא מיבעיא כשאין יודעין המקום שיוצא הקול (דאז צריכין הריאה ליתן בפושרין ודאי אא"כ אלא אפילו דיודעים המקום שיוצא הקול דא"צ לברוק רק מקום אחר נמי לא בקיאינן (כ"ה הש"ך והשמ"ח). והל"ש ס"ס ב"ד העלה להתיר בהפ"מ עכ"פ לדין בבדיק' ביודעין היכא אוושא וסיום בצ"ע. והב"א מתיר בהפ"מ בניכר מקום דאוושא אף האידנא בבדיק'.

רמח **שאלה** בא זאב ונטל הריאה וכשהחזיר נמצא בה דלדולים רבים וסדרות תלויות. הב"א שם סי"ז העלה להטריף (לפי שחושדן שהיו דבוקות לאילו מקום שלא כסדרן וניתקו משם):

רמז **שאלה** אם גוי הקונה ריאה מישראל אחר שנברק מסדרות או שקנה בני מעים ונטלה והלך ואח"כ החזירה או שבא הישראל לביתו ורואה שיש בהם נקבים. הב"א שם העלה דאין חוששין (דמי יודע איזה צורך שהי' לו לגוי לעשות נקב זה ועשה אותו כאדם העושה בשלם). אך אם הנכרי אומר שנקב זה הי' בשעה שקנה אותה והגוי נאמן בעיניו שאינו משקר יש לאסור. ואם כשהחזיר הגוי אין שם נקב ולא סירכא ונפחו ועלה בנפיחה כהוגן כשר. אך אם הבהמה של נכרי ששוחט למכור אותו לישראל ונטל הריאה לביתו קודם בדיקה והחזיר יש לחוש להחמיר אף בכה"ג וגם בטבח ישראל חשוד יש לנהוג כן:

רמז **שאלה** אם נמצא מורגא בריאה שהיתה הריאה נקובה ע"י תולעת שיצא ממנה. שם מבואר דכשירה (מב' טעמים. טעם א' דחוקה דלאחר שחיטה פירשה מן הריאה כשהרגיש שאפס חום הטבעי במות הבהמה דחקה לצאת לחוץ לבקש חמימות. טעם ב' דבחייה הבהמה א"א לתולעת לנקוב מחמת טרדות הריא שמרחפת תמיד בלי הפסק. ונ"מ בין הטעמים אי איכא תולעת שנקבה מבחוץ ובאה לתוך הריאה ונודע זה שנמצא תחובה בפיה לתוכה ושולי' לחוץ דלטעם הא' אין להקל ולטעם הב' אין חילוק בין בא מבפנים לבא מבחוץ דלעול' לא נקבה בחייה מחמת רחיפת הריאה. תכ"ש. וכתב התב"ש וכן הסכים הב"א דטעם הראשון עיקר). וכמה יודע שנקב זה ע"י תולעת או לאו. יש שם מחלוקת (דעת מהרש"ל בשם כה"נ דוקא כשנמצא התולע בתוך הנקב או על הנקב. ודוקא בנמצא תולע בכל נקב ונקב או עליו ולא רחוק מהנקב אבל בלא"ה אין תולין במורגא. והב"ח החמיר עוד דבעינן שיהא התולע מקצתה בנקב ומקצתה חוץ לנקב דאל"ה אין תולין בלאחר שחיטה. ודעת מהר"ם לובלין וש"ך העלו להלכה דאם נמצאו התולעים לפנינו בין נמצאו בתוך הנקבים או בחוץ על הריא' יש להכשיר. ואין צריך דוקא שימצא כל כך תולעים כמספר הנקבים דתלינן שנאברו במשמוש ידא דטבחא. וכתב התב"ש דאין לסמוך להקל דק בירדעו שיצא מהריאה דהיינו כשרואין אותו תחוב בנקב א"נ מכירים היו את התולעים אלו שדרכם לנרל בריאה שראו אותם כמה פעמים שיצאו מריאה לאחר שחיטה). והיוצא מדבריהם דאם יש נקב או נקבים ותולע בתוך הנקב בין שקצתו בפנים וקצתו בחוץ בין כולו בפנים רק שאינו יוצא מהנקב כלל כ"א פיו בשוה ממש לריאה מבחוץ בין כולו מבחוץ רק שוליו ע"פ הנקב כדרך יציאתו הכל מוהר (תב"ש). ואפי' אם נמצאו רק קצת נקבים בענין זה וקצת נקבים בלא תולעת כלל רק שהנקבים הם בדמיון אחד מהנקבים שנמצאו בהם תולעים (דבאהל יצחק מביא בשם מ"כ דנ' מיני תולעים יש בריא' וכל אחד מהם משונה במראה וגודל וכ"א יש לו שם בפ"ע קוקיניו ויתוש וארקתא וכל אחד מהם יש לו מקום מיוחד בפ"ע משונים זה מזה מקומו של זה אינו דומה למקומו של זה. ואם נתרמו שני נקבים בריאה וכל אחד ממין אחד דאינם דומין אין להכשיר כ"א בנמצא התולעים בפנינו השתי מינים. ואם נמצא מין אחד טריפה. ואם השוחט אינו מבחין ואין יודע החילוק בין הנקבים והתולעי' יטריף. ריש לחוש דתולעים אחרים היו ומחיים נקבו ונאברו אם לא שנמצאו לפנינו

שני מיני תולעים או שכל הנקבים דומים זה לזה במשמוש ודאי' או א"א להמצא כ"כ תולעים כמספר הנקבים. והעיר שהי' שו"ב אצל גדולי צדיקי יסודי עולם. ולרוב פעמים הביא להראות את כל מיני תולעים וכ"א הי' משונה במראה וגודל ונקבים ושבהוהו שוכה לבא על הדבר הזה) יש לתלות שנים אלו נעשו ע"י תולעים ונאברו במשמוש ידא דטבחא (ש"ך ותב"ש). וכתב הב"א דבכה"ג דוקא ביש ג' תולעים בנ' נקבים. אבל אם לא נמצא רק בשני הנקבים יש להטריף. ואם בכל הנקבים יש תולעים אלא שהם רחוקים או עמוקים רק בנקב א' התולע מקצתו בתוך הנקב אפילו שזה לנקב או שוליו מלאים הנקב או תולין כל הנקבים בלאח"ש וכשירה (ב"א):

רמח **שאלה** אם נמצא נקב או נקבים ואין רואין תולעים בתוכה רק נמצאו תולעים אצלם. שם מבואר. דמן הסתם אין להכשיר בנמצא אצלם בין סמוך בין מופלג (דאפשר דהנהו תולעים לא יצאו מריאה כלל ומעלמא אתי והנקבים לא מן תולעים הם. ולכן יש להכניס הריאה למקום חם כגון בקיץ נגר השמש ובחורף נגר חום התנור (ש"ך בשם ר"ג). ואם מתחמם ויוצא אפי' תולעת אחד באלו נקב אחד יש להכשיר אפי' אין מספר התולעים המונחים על הריא' כ"כ כמו הנקבים. ואם אין שם תולע יוצא טריפה (דמאן לימא לן פירשו לאח"ש הא חוינן דהשתא לא פירשו לחום השמש וא"כ ע"כ אין טבען של תולעים אלו לפרוש לאח"ש ואפשר שמחיים פירשו או לא נעשו הנקבים אלו ע"י תולעים כלל ואף שנקבים המה והמה בתוך הנקבים נמי חדין כן דאמרינן אותן שלא פירשו נתקשו בתוך החור ואין יוצאין עכשיו ש"ך ותב"ש ופ"מ):

רמז **שאלה** אם נמצאו תולעים בחוץ ברחוק ממקום הנקבים ותולע בתוך הנקב עמוק מהנקב ומרא' התולע כאותן שבחוץ. שם מבואר דכשר אפי' באין יוצא ע"י בדיקת החום (דכיון דאיכא דומה להם בתוך הנקב תלינן בלאחר שחיט'). וה"ה כשהתולעים רחוקים מהנקבים וחתכו הריאה ומצאו בתוכה תולעים והם דומים לאותן שמבחוץ ג"כ יש להכשיר (לכ"ש ש"ס מ"א). וכ' התב"ש דמקומות שנהגו להכשיר בכל גווני בין בנמצא עמוק מן החור בין בנמצא על הריאה ברחוק מקום מהחור אין לפתור מנהגו. וכתב הלב"ש דמנהגא שלנו עכשיו במקומו' אלו כך הוא דכל שנמצא מורגא על הריאה אפילו מועטים מהנקבים ורחוקים מהנקבים מכשירים (וכהסכמת הש"ך). ואין כן דעת הכר"ו להתיר ברחוקים רק בסמוך. ודוקא כשהנקבים דומים לנקבי המורג' והשוחטים בסיאים כזה וכל שאין דומה לנקבי המורגא יש להטריף. וכ"ז כשהתולעים על הריאה אבל אם לא נמצא על הריאה שום תולע אף שנמצא תולע עמוק תוך הנקבים אין אנו מתירין אלא ע"י בדיקת החום. (ורלת הכר"ו דבכה"ג בדיקת החום לא מהני). וכן כשלא נמצא כלל גם תוך הנקבים רק שבתוך הריאה יש תולעים אם יוצאים על ידי חום ועושים נקבים בריאה ויוצאין לחוץ בכל כה"ג אנו מכשירין:

רנ **שאלה** במקומות שמצוי למצוא תולעים בריאה וברקו כמה פעמים ומצאו שיצאו תולעים ורחשו מן הנקבים. שם העלה הב"א דאם נמצא התולע חי ויכול לרוחש או אם אח"כ נמצאו תולעים בסתם על הריאה וידוע שמדאיהן כמו הנמצאים הראשונים ויש נקבים בריאה כשירה בלא בדיקה (שתולין במצוי וזה הכלל כתב השמ"ח בסי' זה דכל היכי רא"צ בדיקה אם ברקו שהכניסו הריאה לתוך החום ולא יצאו מהתולעים התחובים

למכור לגוי (משום אמה"ח ועובר משום לפ"ע):

רנ"ד **שאלה** אם לא נמצא התולע בפי הנקב על ידי בדיקת חוטם
אם לפתוח הריאה ולקדור' אם ימצאו שם
תולעים יותר ורוחשים. שם בלח"פ מביא מ"כ שנופחין הריאה.
ואם מחמת הנפיחה יוצא תולעת ורוחש כשיר' ואם לא יצא אז
בודקין בקש שתוחבין הקש בנקב וקורעין הריאה עד מקום שמגיע
הקש. ואם נמצא שם התולעת כשיר' וכך שמעתי מגדולי הוראה.
והכל"י חולק עליו:

רנ"ה **שאלה** אם אין בקיארין בהקפה. שם מבואר דבזה"ל אין
אנו בקיארין ואין לסמוך אהקפ' כלל להכשיר
בכל ענין (רמ"א) ואפי' אי איכא עוד צד להקל אין אנו בקיארין
ואפי' למיכנה עשרה ולחקה (רש"ל כנה"ג פר"ח תב"ש וב"י
דלא כש"ך בשם אפ"ר). וכתב הפ"מ דעכ"פ להחמיר סומכין
אהקפה. וכ"נ מדברי רמ"ר ועכ"פ נראה דרואא באותה בהמה
מאונא לאוני' ומאומא לאומ' כדעת הי"א ברמ"א:

רנ"ו **שאלה** ניקב אחד מסמפוני הריאה בפנים. שם מבואר דאם
ניקב לחבירו דהיינו במקום שמתפצלים זה מזה
ואין בשר ביניהם טריפה (דחבירו קשה ואין מגיע עליו). וכ"ש
אם חבירו ג"כ ניקב כנגדו. אבל אם ניקב ברחוק מהפצול לבשר
הריאה כשיר' (מחבר וש"ך וש"פ דלא כב"ח) (שחבשר רק נכנס
לתוך הנקב וסותמו) ודוקא אם יש בשר על הנקב. אבל אם אין
בשר על הנקב רק עור שלם פרוש עליו אע"פ שיש בצדו וכנגדו
או שהבשר על הנקב לקוי (או רע כמו מים עכורים או מוגל' או
מים סרוחים פ"מ) ל"ה סתימה וטריפה (ט"ז ותב"ש וש"פ ול"ש
ס"ק מ"ו הניח דין זה בעור שלם בצ"ע). וכן אם נקוב להבועה
אפי' כמ"ז בכים בפ"ע או לטינרי טריפה ואין חילוק בין אם הוא
במקום עב של הריאה או במקום הדק. אבל אם נמצא בועה
אצל הסמפון רק מעבר השני של הסמפון יש שם נקב ושם הבשר
בריא וסותם הנקב כשר (ב"א סעיף ס"ג וס"ד):

רנ"ז **שאלה** ניקב אחד מסמפוני הריאה לבשר ונמצא מחט
עדיין תחוב' בסמפון ובבשר. שם העלה הפ"מ
להטריף והב"א מכשיר בהפ"מ וצו"ג אפילו אם המחט מגעת עד
סמפון חבירו. אך אם מגעת לסמפון שאין עליו בשר רק קרום
יש להטריף. וכן אם מונח קוץ או מחט על מקום הנקב ומפסיק
בין הנקב לבשר טריפה (ב"א סעיף וס"ו):

רנ"ח **שאלה** ריאה שנשפכה כקיתון (שנימוח בשרה מבפנים
והי' למים או נימם כדונג ומחמת זה נראה ג"כ
חסר' מבשר הריאה רק שכשהוא בריא היא תפוח' הרב' וכשהיא
נימוח אע"ג דלא חסר הוסטן שיעורו וגשאר חצי מקומו ריק ובאמת
לא הוי נתרקן). שם מבואר דבין שנימוח כל בשרה שנשפך
מראשה לסופה ומסופה לראשה וחצי' דיקנית (פרש"י) בין
שנימוחה מקצת רק שהקרום קיים שלם ועולה בנפיח' כראוי
כשירה ואפי' שיש חסרון למעלה אחר הנפיח' ל"ה תר"ל ובשר.
כ"ה הל"ש והב"א שם. ובתור"ל מצריך הפ"מ. וכ"נ מפ"מ במ"ז
ובלבד שיהיו הסמפונות קיימים שאם נמוח אפי' סמפון אחד טריף'
והיאך אנו יודעין אם נימוחו הסמפונות נוקבין הריאה ושופכין
אותה לתוך כלי מתכות (ויותר טוב ליקח קערה של בדיל או
פארציאלן שהיא לבנה פ"מ ול"ש וש"פ). או כלי
חרס המצופה באבר שהוא בחיר אם נראה בו כמו חוטין
לבנים

התחובים בהנקבים לחוץ מ"מ יש להכשיר). ובאם נמצ' התולע
מת אין להקל (חוץ בשיש נקב או נקבים והתולע בתוך נקב
שקצתו בפנים וקצתו בחוץ דאז אפי' הוא מת כשר. ב"א ס"ק
נ"ט). ומנהג הבודקים כשמוציאים תולע שאין יכול לרחוש
מחממים התולע בהבל פיהם. ואם יש בו רוח חיים הוא מתחיל
לרחוש. וכן אם אחר הנפיחה היטב התולעים רוחשים מעצמם
ויוציאים מנקבים על פי הריאה מותר ולפיכך אם נמצאו תולעים
והם עמוקים מהחור יש לנהוג לנפוח הריאה היטב שאפשר ע"י
הנפיח' ורחשו משם ותהי' מותרת (כ"כ הב"א):

רנ"א **שאלה** אם נמצא נקבים אדומות או שחורות ומורג' בתוכם
או נקבים כיוצא בהם (הנתכאר לעיל בזב
דמראין דנקב כזה נעשה מחיים ובתוכם מורג'). שם מבואר
פלוגתא בזה הנה התב"ש מביא בשם ז"ט דהכשירו בנקבים אדומות
והל"ש ס"ק מ"ג חולק עליהם בנקבים אדומים (דאדרבה נקב
המורג' דוקא צריך להיות אדום ורך סביבו). אבל בשאר נקבים
כגון נקב שחור או מכה נגד הנקב או סירכא במקום הנקב טריפה.
(תב"ש וש"פ וב"א והגרע"א וש"פ). וה"ה אם גדול ועגול או
אדום וסביבו קשה דטריף'. אבל בגשבר הצלע נגדו כשר (שמ"ח
וב"א וש"פ). והגרע"א מתיר בפתוח ועגול (כפ"מ בש"ד ס"ק
י"ח הביא מעשה שבה לפניו ריאה מלא נקודות שחורות הרבה
ואמר הבודק שכשיר' כי הם מחמת מורג' והראה בחוש שהוא כן.
ואני אומר דטריף' הוא מטעם דשחור הי' וסיים שם דאין לסמוך
כלל על מה שאומרי' קצת בודקי' שהמה מכירים נקבי המורג'
בט"ע ומכשירין אפי' ליכא תולעת כלל) (דברים אלו נשאל
מרשב"א וכן הביא השמ"ח ועיין בתשו' והשיב משה חיו"ד סי'
ל"ה דהעלה לאסור ואפי' כשהתך הנקודות רחשו התולעים ונפקו
אך מעצמן לא יצאו או לחוס האש רק אחר החתיכ' וסיים שם
דהמור' להתיר מאכיל טריפות. ואם כבר נעשה מעשה יש לאסור
הכלים וכ"נ בתשוב' הגהת"ס חיו"ד סי' מ"ד:

רנ"ב **שאלה** אם נגלד קרום העליון שבריאה ושם בקרום התחתון
במקום שנגלד יש נקבים מתולעי'. שם הב"א
העלה ראפי' לא נגלד רק מקצת קרום העליון ואף אם נמצאו
התולעים מקצתו חוץ לנקב יש להטריף. וה"ה בבעה ובה נקב
ותולע יוצא ממנה שהוא טריף'. (וה"ה שאר ריעותא וב"ג מדברי
תב"ש ופ"מ). והל"ש ס"ק מ"ד העלה דאם נמצאו נקבי המורג'
במקום שנפלג קצת דאם תולע מקצתו בנקב ומקצתו בחוץ ויש
תולעים כמספר הנקבים כשר (דבכה"ג ל"ה ריעותא להצטרף).
וה"ה אם נמצא מורג' בכה"ג בבעה או בשאר ריעותא נמי כשיר'
(דג"כ לא מצטרף). אבל אם אין התולע מקצתו בנקב ומקצתו
חוץ לנקב או כ"כ תולעים כמספר הנקבים יש להטריף (דבכה"ג
מודה דהוי תר"ל). וכ"ז בנגלד מקצת אבל בנגלד כולו או רובו
כיון דצריך בדיק' בכה"ג אף דיעבד א"כ כל שיש נקב שם טריפה
לכ"ע דבכל מקום שצריך בדיקה דינו הכי). ואם יש סירכא
תלוי' במקום נקב המורג' יש להתיר לצורך גדול (ב"א ולדעת
הל"ש בפשיטות כשר) ובסירכא כסידרן למטה מחציו אצל הנקב
ויש שם תולעת מקצתו בנקב ומקצתו חוץ לנקב או יתרת בדדי
או מקמא או מגבה פחות מט"ר או גבשושית ונמצא שם נקבים
מחמת תולעים כשר:

רנ"ג **שאלה** אם מצאו ג' תולעים אחר בדיקת החוטם היאך הרין
בריאה. הב"א העלה דטריף' הריאה ואסור

רסא **שאלה** היאך משערין רביעית. שם כתב הב"א דכ"מ שנוכר רביעית הלוג משערין אותו בכלי מרובעת שחללו מחזיק שני אצבעות על שני אצבעות ברום שני אצבעות וחצי אצבע וחומש אצבע והוא רביעית של תורה האמור בכ"מ. והאצבע שמשערין בה הוא האגודל של אדם בינוני ומורדין האגודל מרווח מעט ולא בצמצום והוא רוחב שבע שורות כינוניות זו בצד זו בדוחק והוא באורך שני שורות בריוח ונוהגין לשער כשיעור שמהזיק משני קליפות בצים מלאים כי הם שיעור אחד:

רסב **שאלה** ונדרה שנשפכה כקיתון או נתרקן. הב"א העלה דינה כריאה עצמה. ומ"מ על ידי בדיקה יש להקל אף באין הפ"מ (הואיל ויש מכשירין בוורדא):

רסג **שאלה** אם ריאה של עוף שנשפכה כקיתון. הב"א שם העלה דטריפה ואין לה בדיק' (שאין אתנו יורע היאך תבנית סמפונות דעוף וגם דא"א להכירם אם נתקלקלו):

רסד **שאלה** ריאה שנשפכה כקיתון בכמה מקומות. הב"א שם העלה דצריך לברוק כל המקומות לראות אם לא נימוחו ואפי' ברק רובם רק השאיר אחד שלא ברק אפי' טריפה. וכתב עוד שם ריש להחמיר בכל חוטין הנמצאים ומראיהם נוטה ללובן (כמו שיתבאר בסי' ל"ח בעזה"י). ואם נמצאו שם חוטין רק שחורים או ירוקים או אדומים וכדומה. אם למראה עינים ישפוט שאין רגילות שימצא חוטין כאלה במיחוי כשר הריאה יש להטריף (שקרוב הרבה דנתקלקלו הסמפונות וע"י הרקבון נשתנו למראה אחרת ונימוחו והמחמיר בזה בכל ענין תע"ב מספ"א עד פ"ו):

רסה **שאלה** ריאה שכשהיא נפוחה נראה בה חסרון מבחוץ כעין גומא או פגם ובעור ובשר אין שום ריעות' ניכרת בהם. שם מבואר דהמנהג במדינות אלו להטריף אם החסרון ברוחב הריאה בין כאומא בין כאונ' (התב"ש שם מחמיר ברוחב כב' הפירושים בפי' מהר"ו ריאה שחסרה אי פי' גב הריאה כרמ"א או בשיפולי כמהר"ץ כב"ף רהיינו החסרון מקיף הבשר השלם והוא החסרון כ"ף כפופה כ. ודעת התב"ש להחמיר דשיעור החסרון אחר הנפיח' כשיצרה כל חללו מחזיק החלל שיעור אצבע אגודל בינוני ובמשמע מלשון ד"מ דלא כמשמע מלשון רמ"א להקל דבעינן כל מקום החסרון שיהי' עמוס כעובי אצבע אגודל. ואם בצד אחד עמוקה ובצד השני אינו עמוס כ"כ משמע דלא הוא חסרון). והל"ש ס"ק ס"ג וכן בשם חננאל שמואל ס"ק ל"א העלו להקל וכו' הב"א להקל בהפ"מ (כמשמע מלשון רמ"א). ואם במקצת אינו מרווח עד שיוכל להניח בו אגודל אחר הנפיחה (וכ"ה הב"א) אף על גב דעל ידי צירוף יהא השיעור מ"מ כשר. (דאמרינן כיון דהתחיל להתרפאות קצת גם כולו יתרפא). ואם החסרון ככ"ף פשוטה אפי' חסרון גרול כשר (רמ"א וט"ו וש"ך וש"פ. וע"ז כתב התב"ש דקבלה הוא. וכתב הנרע"א דאם יש מכה בדופן כנגדה טריפה אף בפשוטה). ואם יש חסרון מבפנים תחת העור וגם מבחוץ כעין גומא. דעת התב"ש דאף רלא הוא רביעית הוא תר"ל (וכ"ה הנוב"י בסי' כ"ג במה"ת וכתב עוד דאפי' אם נתמלא ע"י נפיחה מבחוץ כשאר מקום הריאה רק מבפנים נשאר חלל דיקן תחת העור טריפה ע"י סירכא אפי' תלוי כ"ה

לבנים טריפה (שמחוי הסמפונות הוא ואם לאו כשר דמדלא נראים בכלי מסתמא הבשר לבר נימוח ש"ך). ואם לא נפוחה או שלא נבדקה כנוכר טריפה. וגם האדנא בקיאים בבדיקה זו בהפ"מ וצו"ג (רמ"א ותב"ש ופ"מ והנרע"א העלה בצלולים לסמוך אבדיקת סמפונות אפי' בלא הפ"מ). אך צריכין לדרק בזה. ויש להכשיר נשפכה כקיתון בנימוח' כולה ונראית חסרה אפי' מחזיק החסרון יותר מרביעית. אבל בנימוח קצת מהריאה וחסרה יותר מרביעית טריף' (רש"ל וש"ך ס"ק ס"א ותב"ש ופ"מ ול"ש ס"ק כ'). והב"א חולק עליהם ואוסר אף בנימוח' כולה אם לפי אומר הרעת ה' שיעור החסרון יותר מרביעית הלוג. וכתב עוד דאם נשפך קצת מן הריאה עד שאין יכול לעמוד על שיעור לידע אם ה' החסרון מחזיק יותר מרביעית אם לאו אם ידוע שלא ה' מיחוי בסמפונות בתוך המקצ' כגון שנשפך לתוך איזה כלי וראה שאין שם חומים לבנים יש להקל בהפ"מ. אבל אם ה' דעתו נוטה שחסר' יותר מרביעית וטרם שנתן לב לעיין ולשער נשפך קצתו ממנה יש להטריף. (ועוד כתב דאם קודם הנפיח' ה' נראה שחלל החסרון מחזיק יותר מרביעית וע"י שנפוחה נתמלא החסרון קצת ואינו מחזיק כ"כ כשר ואף אם לא נתמלא החסרון כ"א ע"י שנפוחה קצת יותר מדרך שנופחין שאר ריאות כשר אם לא נקרע הקרום מחמת הנפיחה (רכ"ל עניני הריאה לאחר הנפיחה משערין ע"כ צריך צדדים להתיר בחסרון יותר מרביעית אף בנימוחה כולה מפני חומרת הב"א) ופשוט דאפי' בנווני רמכשרינן בנשפכה כקיתון הנתבאר אם יש נקב ע"י משמשא יד"ט או מורנא או טינרא או מורסא או צמקה במקצת וכדומה דטריפה (דא"א לברוק והבדיקה מעכבת ל"ש וש"פ). וה"ה מחט אם נמצא דטריפה (דליכא מי שיגין תב"ש). אבל אם נמצא בתוך הסמפון עצמו במקום שאפשר דלא נקבה כלל שום דבר דרך בליעתה באה לכאן כשר. ות"ה אם הסמפונות מכוסים בבשר בריא מהריא' כראוי אז אעפ"י שהמחט עצמה מונחת במקום שנתרוקן הבשר כשר (כ"ה הב"א מסס"ו עד פ"ה):

רנט **שאלה** אם נתרכנה מבפנים כעין נימוחה אבל לא כ"כ כמים הנשפכים וא"א לשפכם ועולה בנפיחה כלי שום ריעות'. שם כתב השמ"ח דכשיר' בלא בדיקת הסמפונות דכל שלא נימוח כ"כ מסתמא עריין לא הגיע לקלקול הסמפונות (כבר כתבנו בשאלה הקודמת דלא הוי ריעות' בשם ל"ש ופ"מ. ועיין תב"ש ס"ק מ"ה):

רס **שאלה** ריאה שנתרוקנה מבפנים ומבחוץ הוא כשאר ריאה ומקום זה שזה לשאר ריאת' ועולה בנפיחה כראוי. שם מבואר דכשירה בלא בדיקת הסמפונות אם החלל אינו מחזיק אחר הנפיחה יותר מרביעית הלוג בזה חולקין הפוסקים ו"א דטריפה (הוא דעת ב"י ואוה"מ ורמ"א ולבו"ש ורש"ל וב"ה וש"ך ונקה"כ וב"י וש"מ"ח ופ"מ). וי"א דכשירה (דעת ט"ו ופר"ח כשיטת רשב"א) וכ"ה בשער המים עכ"פ בהפ"מ. וכנה"ג בשם הרוקח והכר"י ג"כ הסכימו להקל בהפ"מ. (והנחת"ס ת' ל"ה העלה דאם קרום שלח קיים כלי סדק וקמט או יש להכשיר בחסרון רביעית אבל אם החסרון מחזיק רביעית וגם יש שם קמט טריפה ואפי' בהפ"מ). והלב"ש סיים דאי איכא עור איזה צד לקולא יש להקל. ואם נתרוקן בב' מקומות או יותר ובכל מקום ליכא רביעית לא מצטרפי וכשר (תב"ש וש"פ):

כ"ה פשוטה:

רס"ט **שאלה** אם נפגם שיפולי הריאה מעבר לעבר עד שנראה הפגם עגול ככ"ה כפופה. שם מבואר דאם יכולין להניח אגודל בינוני לתוך פגם אחר הנפיחה טריפה תב"ש. ולדעת הל"ש דוקא אם הוא מחמת חולי לקותא כנ"ל וכ"ה הב"א ומורדין צדו שהוא לרוחב אגודל שביון שנכנס רוחב אגודל לאורך הפגם (ולפעמים הסמפונות מסתימין שם וחוששין שמא נחסר מעט הסמפונות ב"א) (ולח"פ ס"כ מביא בשם הגאב"ד דק"ק סלאנימא שמשערין בכל אצבע אגודל לאורך והוא ד' אצבעות מן השיפולי בגסה וב' בדרה) (והל"ש סקט"ו השיג אתב"ש להכשיר בכה"ג דמסתמא היא מתחלת ברייתו דסמך לשיפולי האומ"ה נמצא ע"פ תרוב כמו פגם וממדים והם באים מחמת דחיקה כי האומא שם מונחת במיצר החזה ונרחקת משררה ומהכבד המונה עלי' כידוע ומחמת זה נעשה קמטים והבודקים קורים אותם העקלי"ך ולפעמים נעשים שם כמין כ"ה כפופה ורבייתיהו בהכי ולא הוי ריעות' ואפי' סירכא ממקום למקום או סירכא תלוי' יוצאת משם ואינה קצרה מבשר הריאה ל"ה תר"ל דג"כ רבתייהו דוח לא הוי דק ריעות' כ"ד אם לא דיש סרנא דבוקה של"כ דאז יש להטריף ול"מ מו"מ. וכ"כ הב"א במעשה שה' בשיפולי אומא מקום קטן נפגם מעל"ע שנראים כמו קמטים והשוחטים רגילים לקרות זה בשם העקלי"ך והי' בצד העקלי"ך למעלה סירכא ממקום למקום גם בתחתיתו נמצא חריץ כמין מרוב קטן ואותן חריצים שבהים גם כן להמציא בריאה וגם נפל להם ספק על הסירכא אם היא קצרה מבשר הריאה ובדקו הסירכא אם תעבור על ידי מו"מ כמנהג ועברה ובדקו אח"כ בנפיח' ועלתה כהונן העלה שם ובתשו' להכשיר אם תעבור ע"י מו"מ דתר"ל ל"ה דהיינו רבתייהו ומסתמא מתולדה. ומשום דיש ספק אם הית' קצר' מ"מ מהני מו"מ בנידון דידן. וכ"כ מהנחת"ס חו"ד סי' ל"ה (ממיעוד לא דיבר שם רק סתמא להכשיר) וסיים ואני נמנע מכיוצא באלו אינה מורה לאחרים לאיסור. ואם צד אחר ארוך מחבירו ה"ל ככ"ה פשוטה וכ"ש אם אינו עגול רק שהוא שוה עד למטה אין זה חסרון וכשר (דהוי רק כיתרת בדרי דאונא):

רע **שאלה** ריאה שנפחזה ונמצא בה מקום אטום כל שהוא שאין הרוח נכנס בו ואינו עולה בנפיחה. שם העלו התב"ש ול"ש דבאיזה מקום (בין מסומכי' דריאה בין בקולשי' דלא כס' בית לחם בשם מהר"ם) ואיזה צד שיהי' (דלא כפר"ח בשם ס' תמים דעים דאטום דוקא מעבר לעבר) ממשמשין בידיים היטב מקום האטום אילו נפתחו הסמפונות גם יתנו מים פושרין לתוך הקנה (שיהיו חמים קצת שבבואם לתוך הריאה יהיו פושרין מצד קרות הריאה ולא יהא חמים רותחין. ואפילו רותחין מכ"ש שהי"ס"ב כתב הב"א דאין לתת לתוך הקנה ולא לתת הריאה לתוכם (ובדיעבד ע"י מים רותחין הניח הל"ש והב"א בצ"ע). אך בחמין הכשיר הל"ש גם אין להשהות הפושרין בתוכו רק ינענע הקנה או ימשמש הרבה במקום האטום וישפוך אולי יש דבר סותם ויצא עם המים. או יתן הריאה לתוך מים פושרין וינפח אחר כך (תב"ש). והל"ש העלה דמשהה בפושרין עד מעל"ע ואם נפתח האטום כשר ואם לא יועילו כל זה מביאין סבין וקורעין בנתת הקרום לבד ע"ג האטום (דלא כמהרש"ל דצריך לחתוך לתוך גוף האטום אלא חותך הקרום על גבי האטום). ואם נמצא שם באטום גופו ליחה (פ"מ ול"ש דדוקא בגוף האטום ולא מתוך הריאה רחוק

כ"ה הב"א). והל"ש ס"ק העלה להכשיר והניח בצ"ע. וכ"ה כפופה דוקא כשצר מעלה ומטה שווים אבל אם צר אחד ארוך מהשני ר' דינו ככ"ה פשוטה וכשר. וכתב השמ"ח דאין לזוז ממנהג כלל במדינות אלו וכ"ה הכר"ו להטריף וכ"ה מהגרע"א. והפ"מ כ' דמ"מ המיקל בהפ"מ אף ככ"ה כפופה לא הפסיד. וכתב הל"ש ס"ק ס"ו להכריע דבניכר שהוא מתחלת בריית' יש להתיר בהפ"מ בכל אופן אף בכפופה. אבל בקמטים שנעשה ע"י חולי יש לאסור בכפופה אף בהפ"מ. והב"א מטריף בכ"ה כפופה או מ"מ או סמ"ך אף בניכר שהוא מתחלת ברייתו אף בהפ"מ. (והביא טעם בשם מגלה עמוקות בפ' בל"ק על פסוק ויספוק את כפיו שמבאר טריפות דכ"ה כפופה על דרך הסוד). וה"ה בזורא נמי הרין כן וחמור עוד שאין צריך אגודל (ב"א). ובמקום דאין מנהג העלו הט"ו ותב"ש ופ"מ ול"ש וב"א דיש להקל בהפ"מ בחסרון מבחוי אפילו יותר מרביעית וכ"ש כל תמונה שיהי' בין ברוחב הריאה בין בשיפולי. וכ"ה בהגר"א. והנב"ו במ"ב סי' י' מפסק ע"ו ונראה מדבריו לאסור בכ"ה כפופה בפשיטות. וכן העלה בפשיטות בסי' ה':

רס"ו **שאלה** אם חסר בריאה כתמונות אחרות כגון 5 או כיוצא בתמונות שאין ללמדם לא מכ"ה כפופה ולא מפשוטה. שם העלה התב"ש והפ"מ להחמיר באין הפ"מ ולהכשיר בהפ"מ. והל"ש העל' וכ"ה הב"א דבניכר שהוא מתחלת ברייתו אף באין הפ"מ המיקל לא הפסיד דוקא בקמט שע"י ריעות' צריך הפ"מ ודוקא כשהחסרון כשיעור אגודל (הנתבאר לעיל בכ"ה כפופה). ובכל מקום אף חסרון מועט צריך נפיחה לראות שהעור קיים בלא נקב (היינו ע"י רוק ואם לא בדק ברוק רק בנפיחה מתירו ב"א). וצריך נמי שיהא עולה ונעתק קצת ממקומו (דאל"כ צריך בדיקה משום אטום) (תב"ש בדעת הש"ך ופ"פ). ואם לא נפחזה דעת התב"ש להטריף. והל"ש העלה דבחסרון הניכר שהוא מברייתו יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ בדעיבר אם לא נברק. אבל במקום שע"י חולי ולקותא יש לאסור אפילו בדעיבר כדברי השמ"ח. והיכא דהנפיחה מעכב בדעיבר אם יש נקב לא תלינן בשום דבר (וכבר נתבאר בשאלה הקודמת דלדין איכא חלוקי דעות להכשיר כל החסרון בחוי):

רס"ז **שאלה** אם יש קמט בריאה כעין חריץ. שם מבואר דצריך נפיחה אפי' בדעיבר לראו' אם העור קיים ואינו אטומה כ"כ ש"ך וב"א ול"ש (והיכי דבנפיחה מעכב אם יש שם נקב אף תלינן במשמוש יד"ט או בזאב או מורנא ובכה"ג טריפה. ויותר מזה אפילו ידוע שנעשה נקב זה אח"ש מ"מ טריפה דהוי כנאבד בלי נפיחה כיון דא"ל למיבדק עתה כ"כ לב"ש) ובדיעבד אם לא נפחזה דעת השמ"ח דטריפה. והל"ש וב"א העלו דבחסרון הניכר שהוא מתחלת ברייתו יש להתיר בהפ"מ בדעיבר אם לא נברק אבל בקמטים ע"י חולי ולקותא יש לאסור אפי' דיעבר ובהפ"מ לא ביארו בפירוש מה דינו ונראה להחמיר. ולענין תר"ל יתבאר לקמן בסי' ל"ו ול"ט. והקיצור דבקמט ע"י חולי ושאר ריעותות יוצאים ממנה הוי תר"ל. ואם א"ל להבחין אם ע"י חולי או בתולדה טריפה):

רסח **שאלה** אם יש חסרון באמצע הריאה והגומא עמוקה ויש לחוש שהיא מנעת עד מקום שהסמפונות מתפשטין שם בעובי בשר הריאה לפי אומד הדעת ולפי גודל הבהמה. הב"א העלה להטריף בין אם החסרון כמין גומא או

שמיסר הכיס בורק ברוס או בנוצה אם מבצבץ. אבל מונל' בבועה וראי תולין וכשר. ואם הבועה אינה במקום האטום עצמו רק בצדו למעלה או למטה וסמוכה למקום האטום הוי תר' וטריפה:

רעו שאלה סרכא תלוי' או סרכא למטה מחציון מאונא לאומ' בלא חלון או מאונ' לאונא בחלון יוצאת מתוך האטום. שם העלה חכ"א דאם ברק ומצא מונל' כשירה ואם לאו טריפה אבל של"ב אף במצא מונל' יש להטריף ואפי' עברה ע"י מו"מ. וסרכא כסדרן בלא חלון כשר אם מכסה הסרכא כל מקום האטום ובלא"ה אין להכשיר אף בנברק ובצבץ (ב"א ועיין באה"ט בשם עולת יצחק להטריף. ועוד כ' הבאה"ט ובשם כה"ג להכשיר אטום בריאה ומכה ברופן וסירכא במקום אטום למכה ובדקין האטום אי בצבץ כשירה ואפילו נמצא מונל' במקום האטום) ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ה' מסכים להכשיר בסירכא אם אחר שעברה ברק ולא בצבץ. אך במונל' נוטה להחמיר דבמונל' אין ראי' ממה דלא בצבץ:

רעו שאלה אם אונא שלימה או רובה אטומה ואינו עולה בנפיח'. שם העלה הל"ש והב"א דימשמשו בידים היטב וישפוך מים לתוכה אם לא יצאה המונל' ע"י משמוש ומירוס אע"פ שיש בה מונל' טריפה (דהוי כחסרה אונא). ואם בודקין אותה בקריעת הקרום ונותנין עליו רוס או נוצה ומבצבץ (כתבבאר) יש להכשיר בהפ"מ (ב"א ס"ס ל"ד) והתב"ש ול"ש מחמירין:

רעו שאלה ריאה שמשמשה קשה כעץ. שם מבואר דאפי' הי' מראה כשאר ריאה אלא שבנוף הריאה הוא שנתקשה כעץ אפי' במשהו טריפה (דסופה לנקוב ש"מ"ח וש"פ):

רעו שאלה ריאה שהיא קלה כעץ שהיא קלה בטבע יותר משאר ריאו'. שם מבואר דטריפה (הט"ז) השני הרין זה רתולה הקלות בעץ חלא העץ באמת אינו קל. ודעת התב"ש כעץ כדרך שעושין עץ קצר ורק ומחמת יבשו קל הוא יותר מעץ אשר כן הוא הפירוש בריאה. והש"ד פירש דכעין נרקב ופר"ח הקשה עליו. והעלה הל"ש דלא הוי רק ספק טריפה (וביש עור ספק יש לדון בזה דין ס"ס ב"א):

רפ שאלה ריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דגל. שם מבואר דאע"פ שאינה קשה כעץ רק רכה במישושה אולם נתוסף בעובי של הריאה שקורין נישוואלין כצבתה ואפי' במקצת ממנו שצבתה וכ"ש כולה ואף אם אין אותו מקום אטום והרוח נכנס לשם ואין חילוק בין אם הוא ע"י חולי או דניכר שהוא מתולדה. שם מבואר דטריפה מספק (תב"ש וש"פ). אך בתב הל"ש דנופחין אותה. ואם מתגדלת ע"י הנפיחה ממה שהי' קודם הנפיחה כשירה):

רפא שאלה ריאה שנתמססה דהיינו כשמונתת היא שלימה וכשנופחין אותה נופלת חתיכות חתיכות. שם מבואר דטריפה (דכל בשך שהרופא נורו הו"ל כניטל משום דלא בקיאיין בין בשר שרופא נורו ללאו. מטרפינן. כל שינוי שבריאה שררכה להפסק חיישינן למסמס וטריפה). ודוקא ששלקול זה הוא בקרומי הריאה אבל אם יש קרום על הסמפונות ואין ריעות' בקרומים בשירה (לב"ש). ומעשה בריאה אחת שנפחוח ונפל ממנה חתיכות חתיכות ולא יצא הרוח וצוה המורה לנפוח בחוזק ער שנפלו

רחוק מאטום והוי ספק טריפה) או מונלא או רס עכור או בשר נרקב כשרה. ואם אינו מוצא שם כלום יניח על האטום רוס או תבן או נוצה ונופח דרך הקנה אם יתגרנר קצת כשירה ואפי' כבר נחתכה הריאה אם יוכל לברוק ע"י שפופרת שיבצבץ במקום האטום כשיר') ואפי' האירנ' בקיאיין בבדיקה זו (פר"מ וש"פ). ואם לאו כיון שנתקלקל כ"כ תנקוב גם העור מחמת חלקותא (בטעם אטום פליגי הראשונים. טעם רשב"א משום דאינו יכול להניף על הלב. והרמב"ם נתן טעם דהוי כניקב. ורש"י פי' דהוי לקות' וכ"ה הש"ך. ונ"מ בין הטעמים לענין תר"ל להטריף דלרשב"א אין להצטרפו לתר"ל). וכתב הפ"מ ראנו מחמירין ככל הפירושים. ואטום לא מקרי רק כשמראה העור דומה לשאר הריאה רק שאינו עולה בנפיחה בין שקשה במשמוש ובין שאינו קשה דרך אטום להיות כן ונ"מ דאם הרגיש בריאה משמוש קשה כתב הל"ש והב"א דצריך לנפוחה לראות אם היא אטומה במקום הוה ואם לא נפחה טריפה מספק ואם מראה העור כמראה מונל' אינו אלא טיגרי או מורס' וכשר בלא בדיקה דוראי מחמת ליחה נאטמה ש"מ"ח וש"פ) וא"צ לראות אם יש תחתיו מונל'. אבל אם קרע הקרום ובדק וראה שאין שם מונל' ואינו מבצבץ שם הל"ש ס"ס פ"א העלה להכשיר והב"א מטריף ואפי' אטום מעבר לעבר צריך להיות משני אבריו מראה מונל' ואו כשר. אבל אם רק בצד אחד מראה מונל' ולא בצד הב' יש להטריף כ"כ הל"ש. וריעות' הוי להצטרף אפי' כל הני רמכשרינן חוץ ממקום דבנפיח' עולה כדאוי ע"י הבדיקה או ל"ה ריעות' (תב"ש ול"ש):

רעא שאלה אם נמצא אטום בריאה ובאטום נמצא חוט אדום נמשך מעט. שם מבואר דעת מהר"ץ להטריף ופר"ח ותב"ש השיגו והעלו להקל בבדיקה ופ"מ וב"א מכשירים בהפ"מ דוקא. והל"ש ס"ס ע"ח בתב רבהפ"מ יש לסמוך אמכשירין שינקוב החוט ויברוק. ואם נמצא באטום חוט לבן כתב מהר"ץ ותב"ש רינקוב החוט ויברוק בנפיח'. וכתב הב"א דדוקא אם נמצא שם מונל' לבינה או הוא כשר (שמחמת זה נאטמ'). אבל אם לא נמצא שם מונל' כלל לא מחני בדיק' אחרת (שמראה לבן הוא ממראות הפסולות וטריפה):

רעב שאלה אם יש נקב במקום האטום ע"י משמוש יד הטבח וכדומה. שם העלה הל"ש ס"ס ע"ט דאם הקרומים לבר ניקבו כשר אם מבצבץ. אבל אם גם בשר הריאה ניקב אף שנעשה הנקב וראי אח"ש טריפה. ואם מוצא ליחה אם למעלה סמוך לקרומים כשר (ואם מצא בעומק הבשר דינו נתבאר לעיל דלא מהני) מיהו אם האטום רחב אזי אם ניקב במקום אחד ממנו ואף ראיין שם ליחה כלל עדיין יש תקנה שיקרע הקרומים במקומות אחרים מהאטום ובאשר יבצבץ שם כשירה:

רעג שאלה אם נמצא אטום כ"ש בוורדא. שם העלה הב"א ריש לה דין שאר הריאה (שנתבאר):

רעד שאלה אם נמצא אטום ביותרת בדרי או ביותר' מקמא. שם העלה הב"א דטריפה. ולדעת הל"ש בדרי כשר. אך אם נמצא מונל' או עלה בנפיח' כנ"ל כשר (דלא הוי ריעות' בכה"ג):

רעה שאלה אם נמצא בועה במקום האטום. שם העלה הב"א דבועה מלאה רוח טריפה ובועה במ"ז יש להחמיר באין ה"מ ובה"מ יש להקל אם המ"ז הם בכיס ואחר

אם יש כעין גומא בריאה ובשר שבתוכו הוא מקמט כעין חרוצים
הוי קמט אף שאין בו מתמונות הללו. ונ"מ דצריך בדיקה אם
אינו יבש או אם לא נקרה הקרום סמוך להקמט ויהי' נעתק ועולה
קצת. דאל"כ יש לחוש לאטום:

רפ"ה **שאלה** ריאה שצמקה (שנעשה כמו פירות צמוקי) ועדיין
לא הגיע להיות יבשה ואינו מרגיש בה יבשות.
שם מבואר דאם מחמת בני אדם שהפחירוה כגון ששחט אחרת
לפניה וכדומה טריף' ודאי ואין מועיל בדיק' (שכך קבלו חכמי'
ז"ל שבידי אדם לא הדרא בריא דכתיב ומוראכם וחתכם על כל
חית הארץ ואינה מתרפאת ע"י אדם. תב"ש. ואפי' ששחטוה
לשעה קלה אח"כ טריף' מספק דבידי אדם מתקלקלה ואא"ב בבדיק'
תב"ש ולב"ש). ואם בידי שמים שפחדה מקול רעם או ראתה
זיקים וכיוצא בזה הדר' בריא וכשיר' בלא בדיקה. ומפני דמספק'
לן שמא גם ע"י אדם נרתעת לכן אין להכשיר כ"א ע"י בדיקה ואנו
אין לנו לסמוך על בדיקתנו אם בא בידי אדם אם לאו כי אא"ב
לכוין שיהי' כל מעל"ע בערך פושרין ולא יותר (ונכון להוציא
הריאה מן המים מעט קודם שיכלה המעל"ע דא"א לצמצם) לא
קרי' ולא חמין. ואם אירע דברק בפושרין והדר' בריא בשעה
א' או שתיים גם האידנא אנו בקיאים (רמ"א ועי' בש"ך והעיקר
כתי' הראשון כ"ה התב"ש ול"ש). ואין להכשיר שום צמיקת
הריא' ע"י בדיקה כ"א כשניכר לנו בלא"ה שבא לה ע"י שמים
כגון שנודע ששמעה קול רעם נבכה' ונרתעה לאחור' (תב"ש)
כדרך בהמות הנבהלות ולא ראינו סיבה אחרת אע"ג דיש לחוש
שמא אירע לה ע"י אדם בלא ראות מ"מ הואיל ורגלים לדבר
סמכין על הבדיק'. (מיהו ודאי היכא דבדקו' ולא חזרה לבדיקת'
לכ"ע טריפה כ"א) (רמ"א לשיטת הר"ן והרשב"א ושם"ח פ"ט
וה"פ). ובכנה"ג אם נאבד' ולא בדיקה יש להקל עכ"פ בהפ"מ
(הפ"מ מתיר אפי' בלא הפ"מ. ותב"א כתב בדמקום דנהגו להקל
אף בלא הפ"מ אין למחות. אך הל"ש סיים דבהפ"מ דוקא ואם
עוד ספיקא שרי אף בלא הפ"מ כגון בבדיק' ע"י קרים או בתוך
מעל"ע יש להקל). ודוקא כששחטוה יום או יומים אחר זה.
אבל שחט' לשעה קלה אחר שהיא פחדה בידי שמים (הנחבאר)
אין סומכין על הבדיק' (דאין סבר' שבזמן מועט כזה צמקה הריא'
בידי שמים). ומ"מ אם נרתעה בידי שמים ואחר יום או יומים
נרתעה גם בידי אדם ושחטוה מיד ונמצא צמק' הריא' טריף'
(ולא אמרי' מסתמא לאו לשעה קלה נצמק' כ"א מכבר בידי שמים
ותתכשר ע"י בדיקה דאין לסמוך בזה להקל שם"ח וע"פ). וכ"ז
דוקא שצמק' כל הריאה או רובת. אבל אם מקצתה כך כשירה
בלא בדיקה (ט"ז וש"ך תב"ש וש"פ דלא כב"ח. והל"ש העלה
דאפילו ריעות' ל"ה במקצתה. ותב"א סימן קע"ד
מצריך כנפיחה אם אין שם נקב במקום
הזה. ואם יש עוד ריעות' כגון בועה וסרכא תלוי' הוי תר"ל.
אבל אם חזרה ע"י פושרין ומשמוש אין מצטרפת עם ריעות' (שם)
וכיצד בודקין צמקה מניחין הריאה לתוך כלי שבו מים (דוקא
מים לא שאר משקין ב"א) פושרין ותהי' שם מעל"ע רצופים
וצריך שכל המעל"ע יהיו פושרין (ודקדוקי כלים לא מתניא בגמרא'
ובוסקים ונתינת קרים בקיין כ"א דכי יעשה בענין זה ודאי שנשארו
המים פושרין כל מעל"ע הא נתנן בכלים אחרים או
לא נתן קרים בקיין יש לחוש שיחממו ביותר בקיין או בחזרה
יקרר

שנפלו כל חתיכות בשר ההם וראו קרום חדש על הריאה והיתה
ובכנה"ג יש להכשיר):

רפ"ה **שאלה** ריאה שיבשה. שם מבואר דאפי' משהו מבחוץ
טריפה ולא מהני שום בדיקה ואיזה יבש
כשנפרד בצפורן או בין האצבעות ונעשה פתיתים (ב"א) הוי ודאי
טריפה (מחבר ט"ז וש"ך וש"פ. וכתב הל"ש דודאי טריפה בנפרד)
ואנו אין בקיאים בזה ולכך משערין לחומרא. כשמשרטט בצפורן
על הריאה ונראה השרטוט בתוכה (ואפי' רק בקרומים ולא בבשר
ב"א) הל"ג יבש וטריפה מספק (תב"ש ול"ש ופ"מ כאן ובסו'
מ"א והגרע"א כאן וש"פ) אם אינו חוזר לקדמותו. אבל אם חוזר
לקדמותו לאט אע"ג דאינו חוזר לאלתר בהסרת צפורן כ"א בהמשך
קצת לא הל"ג יבש. אבל אם חוזר ע"י משמוש ידים או נפיחה
יתירה אפי' לאלתר הל"ג יבש וטריפה מספק (תב"ש וש"פ. ותב"א
מכשיר בניקב ומצא רם) (ואם יש חשש יבש או קמט ונפחה ונקרע
הקרום אצל המקום היבש טריפה ואפי' נפחוה יותר מדאי ונקרע
טריפה (ב"א). וכבר נתבאר מדינים אלו). ואם יבש מבפנים
והקרום מבחוץ יפים כשר (ל"ש אבל תב"א כתב שאם מרגיש
שיש בבשר הריאה יבש אע"פ שהקרום לחים ולא נתיבשו
או יבדוק אם לא נתיבש מהבשר שיעור שאם ינטל משם יהי' תחלל
מחזיק יותר מרביעית דאז טריפה) ואין חילוק ביבש בין מראי'
מראה ריאה למראה מוגל' ואפי' יש מוגל' או ליחה תחת היובש
ל"מ ואם אינו עולה כנפיחה במקום זה מחמת היבשות אע"פ שלא
הגיע היבשות לגדר נפרד בצפורן טריפה כדיון אטום. ואם
כשקורעין הקרום ומניחין שם דוק או תבן כו' או נמצא שם מוגל'
כשר (הכ"ו). אבל באונא שלימה או רובה אינו מועיל כמש"ל.
ואם אינו יבש כ"כ וכשמשרטט בצפורנו חוזר אלא שאם נתקוב
אין מוצא דם כשר. ואם נמצא שם ג"כ באותו מקום סירכ' תלוי'
או שאר ריעות' וכיוצא בו טריפה. אבל אם יש מקום יובש כזה
בין אונ' לאונ' למטה מחציון ויש שם סירכ' כשר כיון שאינו יבש
ממש וסרכ' שם לא מקרי ריעות'. אבל אם יבש שם עד שנפרד
בצפורן אע"פ שיש שם סרכא כזה המכסה על כל מקום היובש מ"מ
טריפה ואם אין נראה השרטוט אפי' בקרומים כשר אלא דמ"מ
אף בכנה"ג צריך לראות אם עולה כנפיחה במקום היבש דאל"כ
הוי אטום (כ"ז כתב תב"א מסי' קמ"ד עד קמ"ח וק"נ עד קנ"ב):

רפ"ה **שאלה** אם יבש כ"ש כוורדא. שם העלה תב"א דכשמשרטט
בצפורן ואינו חוזר טריף'. אבל בכים שלה אין
להטריף כ"א כיבש כולו או רובה דכנטול דמי (וניטל הכים
טריפה). אבל אם יבש רק בקצתו כשר:

רפ"ה **שאלה** אם נמצא קמט על הריאה שהיא כמו גומא והקרום
שבתוכו הוא כאין חריצין. שם מבואר דיש
לחוש ליבש וצריך' נפיחה ואפי' יש על הקמט מראה אדום או
שחור קצת או לבן קצת כל שאינו טריפה מחמת המרא' לא אמרינן
דתר"ל הוא שכן דרכו. של קמט להיות אדום או לבן או אוכס
(שם"ח סל"ז ס"ה בשם מהר"ץ). וכתב עוד דרבים בודקים מעו
בזה וסבורים דדוקא צריך להיות בתמונות הללו דאל"ה לא מקרי
קמט. אבל טעות הוא ביהם דלא נאמרו סימנים אלו אלא לאשמענין
דל"ה ב' לריעות' דדרכו של קמט להיות מתמונות הללו. אבל
אם תמונות אלו עומדים על הגומא הוי ב' לריעות'. אבל באמת

אך לכתחלה יש לשמוע לדברי התב"ש שלא לשהות מעל"ע כלל בכה"ג. והב"א העלה כתב"ש אך ב' דאם כשקורעין הקרום ונותנין שם תבן או רוק הוא מבצבץ יש להקל בהפ"מ. אבל בנמצא שם מוגל' יש לאסור ואפי' אם חותכין הסמפונות נמצא שם מוגל' בתוכן נמי יש לאסור:

רפז שאלה אם צמקה כל הריא' או רובה וראינו שנרתעה ע"י שאר בריות כגון שאנת ארי וקול שחל' שם מבואר דיש לסמוך אבריק' להכשיר בהפ"מ דוקא (רעת הרשב"א וטור. וכתב ב"י רכ"מ דעת רי"ף ור"מ ורא"ש רבידי כל הבריות כשירה). וסיים הב"י רבעי בדיקה אם ראינו שנרתעת פ"א בירי שמים (ב"א) ואא"כ בבדיק' וטריפה מספק רק אם חזר בשעה אחת או שתיים ע"י פושרין (כנתבאר לעיל). וכתב דאם הופתרה ע"י אדם בלא ידעה מאין באה לה כגון ירה בסנה המשמיע קול גדול ולא ראת' ממי יצא וכדומה ככל אלו הוי בירי אדם. וכן יש להחמיר אפי' אם אירע לה ע"י חולי רק שאדם גרם לה חולי זה כגון שהלעיט' דבר הנורם לה החולי הוי בירי אדם וטריפה מספק (ל"ש). ואם מעצמה נולד בה חולי המפחיר' בלי סיבה אמרינן דמסתמא מזה בא הצימוק והוי מירי שמים וסמכין אבריקה הנתבאר לעיל (שמ"ח וש"פ):

רפז שאלה אם צמקה הוורדא רובה ונשאר כט"ד בשורש שלה. שם העל' בל"ש (והפ"מ שם מפסק) להתיר בהפס"מ אף אם ראינו שאירע לה בירי אדם (מטעם ס"ס). אבל אם לא נשאר כט"ד או אם ידוע שנעשה בירי אדם יש להטריף אף בהפ"מ ואם ספק אם נעשה בירי אדם או בירי שמים יש להתיר אף אם לא נשאר כט"ד נ"כ בה"מ. ואם נשאר כט"ד יש להתיר אף בלא הפ"מ:

רפז שאלה ריאה שנחתכה ונמצא מחט באחת החתיכות. שם מבואר דבין המחט דקה בעין שלנו בין עבה אפי' ראש אחד עב כנרעין של תמרה והקופא (הוא צר העב) לצד הסמפון והרק לצד חלל הגוף טריפה. דמחט חיישינן שמא נקב' קרומי הריאה וחזרה לאחורה וכ"ש אם צר העב לחלל והדק לסמפון חיישינן שכאם המחט דרך הוושט כדרך כל הנבלעים ומשם לרקין ונקבה ויצאה ובאה לתוך הריאה דרך חזרה ונקבה הקרומים (תב"ש וש"פ). אך כ"ו ביש למחט עוקץ. אבל אם הוא כולו כנרעין תמרה דלית לה עוקץ לינקב אפי' בחתיכ' כשירה (פר"ח ושמ"ח סל"ט וב"א וכ"נ מפ"מ בסי' מ"ב שיתבאר לקמן ברין אבן):

רצ שאלה אם עריין הריאה שלימ' ובמשמוש הרנישו בה המחט. שם מבואר דנופחין אותה ורואין אם אינה מוציאה רוח בשום מקום (א"כ לא נקבה הקרומים ובוראי דרך הקנה כננסה) וכשירה בין שהמחט דקה בין שהיא עבה ואפי' קופא לבר (לצד חלל הגוף) דלא מחזיקין ריעות' בלא חוין' ומ"מ לכתחלה יש לפתוח הריאה להרניש בה מחט ולראות מקומה אם אינה תחובה באיזה סמפון לחבירו ובריעבר אם לא עשה כך יש להכשיר (שמ"ח וש"פ). וכתב ב"א דיש לראות לכתחלה אם הבשר שתחת הסמפון שהמחט יוצאה דרך שם הוא בריא

יקדרו יותר מראי ויצא מנדר פושרין מן הסתם הא אם נתן רעתו שיהיו פושרין תמיד ומצאן כן לא קפדינן אמנא). ואין צריך שתהא פי הקנה לחוץ אלא אפילו יבואו המים לתוכה אינו מוסיק אם עי"ז תחזור להיות כשאר כל ריאות וראי בירי שמים הוא וכשיר' (והריאה טריף' מטעם כבוש תב"ש והפ"מ מפסק. אך הל"ש והב"א מתמה עליו והעל' באין ס' במים נדר הריאה טריפה כמבואר בסי' ס"ט). ואם עריין נשאר בה קצת צימוק אפי' נתרבך ממה שהי' טריף'. (שמ"ח והל"ש וב"א ואפי' לא חזרה כולה רק רובה ואפי' דלא צמקה רק רובא וע"י הבדיק' חוזר מקצתה ועם הצירוף עם הטוב שנשאר מקודם יש כאן רוב כשר). וצריך שתחזור מאל' ולא ע"י מיעוד ומשמוש (דאם לא בדיקה כלל רק דע"י מיעוד ומשמוש הבריא הוי רק ספק טריף' והב"א סכ"ו מכשיר בכה"ג אף בלא הפ"מ). אבל אם נכרס בפושרין כל מעל"ע ולא הכרי' ואח"כ בדיק ע"י מו"מ והבריא הוי ודאי טריפה ל"ש והב"א מקיל בהפ"מ אף בכה"ג. אך זאת לא ביארו אם בתוך מעל"ע הפושרין לא מעלה ולא מוריד מ"מ הרי רעבר' נ"כ ע"י מיעוד ומשמוש ושניהם ספקות וצ"ע. ואם באה במים חמים או קרים זמן מה ועריין לא נכרס' בפושרין כמבואר טריפה. (וכתב ב"א רענין צמקה שהיא מתיבש קצת מהלחלוות שבו ועי"ז היא קשה קצת במשמושו ומתקטן שעורו ומתכווץ ומתקטט כעין דבר שקורין פארגליווערט ואין הפרש בין עריין יש בה קצת לחלוות או לא ואם תנכס אין מוציאה דם ואינה עולה בנפיתה וגם בחי' היתה כן ובטלה ממלאכת' ומ"מ אין זה רומה לאטום. אבל מ"מ כשמשרטט בצפורן הוא חוזר מעצמו רק שע"י שנתייבש הלחלוות נצטמקה ונתקטנה ופני' כווצו ובשניהם יש לרון ברין צמקה לסולא ולחומר):

רפז שאלה אונא או אומ' שלימה רצמקה. שם מבואר דאע"ג דשאר הריאה לא צמק' טריפה וה"ה רוב האונא או האומ'. לרעת השמ"ח והגרע"א בתשו' חיו"ד סי' ו' טריפות רצמק' משום דאיני יכולה להניף על הלב וכחסרה דמי. והפ"מ כתב הטעם שסופו לנקב ומטעם זה מטריף הפ"מ. והב"א ס"ס ע"ג והגר"מ בתשו' חיו"ד סי' ו' יתרת שצמק' מצד תרל'. ולטעם הל"ש כשר אך ריעות' כ"ד מקרי צמק'. ואם יש ריעות' גדולה על צמקה במקצת טריפה ועי"ל בסי' ל"ה). ואם נשאר במיעוט שלא צמק' שיעור כט"ד זה לא מהני רק רבכה"ג יש לסמוך אבריק' (שמ"ח והנח"ס ופ"מ ול"ש וב"א) רמכניסין בפושרין וממרס בה גם נותן פושרין לתוך הקנה ושופך ואם אח"כ חזרה לקרמות' כשיר' ואם לאו טריפה (מספק דרוב פוסקים חולקים אבה"ג ל"ש והגר"מ בתשו' חיו"ד סי' ו'). והגרע"א סותם דלא מהני שיור כט"ד. ואין חילוק בין ראינו שהופחר' בירי אדם או בירי שמים (כ"ה השמ"ח ול"ש). וכתב השמ"ח ברין זה לא מהני שיקרע הקרום וימצא מוגל' או ישום דוק במקום הקרע (דלא דמי לאטום משום דבאונ' אחת צריכה שתהא יכול' להניף על הלב וביון שלא יצאת ע"י פושרין ומשמוש גם בחי' לא היתה יכולה לצאת ובטילה ממלאכת'. וכתב הל"ש ע"ז דל"ה רק ספק טריף'. והב"א מיקל בהפ"מ בשאינו מבצבץ בהנחת הרוק. וכתב עוד השמ"ח דל"מ שתשר' מעל"ע בפושרין. כיון דעריין לא שלט הקלסול כ"כ אם איתא דתיהדר לאלתר הו"ל למיהדר. והל"ש העלה דאם שהה מעל"ע וחזרה לברית' יש להתיר בהפ"מ עכ"פ.

רצו שאלה אם נמצא אבן בריאה. הפ"מ בסי' מ"ב בש"ד סק"ד העל' להכשיר (מכ"ש דכן הוא דעת השמ"ח ופר"ח וב"א) ממה שבארנו לעיל משמע מחט שאין לה עוקין. ופשיטא דגם להפ"מ בנמצא אבן בתמונת מחט שיש לה עוקין ררינה כבמחט:

רצו שאלה אם נמצא באונא נקב מפולש מעבר לעבר ונקרם העור בתוכו. בנוב"י מה"ח חיו"ר סי' י"ט העל' להטריף ובדבריו משמע דאם יש לתלות רבתולדה היא יש להקל. ועיין בט"ז סק"ב ובנה"כ בסי' מ"ג דפליגי בזה הסבר. והפ"מ במ"ז שם הסכים לאסור אף בתולדה אף בהפ"מ. אך בשיפולי יש להקל בהפ"מ אם ניקב מעבר לעבר כה"ג. והגרע"א כאן מציין וט"ו ונה"כ שם. משמע ג"כ דנוטה לאסור באמצע הריאה:

רצו שאלה יתרת בררי ראונות וכשעור ט"ד וצמק' כולה או רוכה. שם העל' הפ"מ והגר"מ חיו"ר סי' ו' והב"א ס"ק ע"ג להטריף. (ולדעת הל"ש כבר כתבתי לעיל דכשר אם ניכר שהיא חיתרת וכ"ש אם עומרת מקמא או במקום המטריף ועי"ל בסי' ל"ה בחליה וצמקה וכאן בצמק' הוורא בשם הפ"מ ול"ש). ומה נראה דכ"ש יתרת הוורא כט"ד והיתרת צמקה טריף. ואח"כ ראיתי שכ"נ מפורש בתשו' הגר"מ חיו"ר סי' ו'.

רצו שאלה בשעה שהרבה בני אדם באים אל השוחט אוהזים עופות בידיהם ועומדים סביב בכדי שיגמור שחיטת עופות של זה יתחיל בשלו ובפרט בערב יוה"כ בשחיטת הכפרות. הב"א בתשו' חיו"ר סי' כ"ו כתב דאין נכון (כי יש בזה צב"ח וגם חשש צימוק). ואף שאין להחמיר להצריך בדיקה. אך לבתחלה יש ליוהר בין בעופות בין בבהמות. וכ"ז כששוחטין זא"ז מיד. אך מה שנוהגין שהשוחט קורא אצל ב"ב לשחוט על סעודת חתונה או מילה וקובעים מקום לשחיטתו אצל כלוב מלא עופות ולוקחין מהם לשחוט ומשאירין בכלוב כמה עופות שאין שחיטתן אלא אחר כמה ימים בזה אף בדיעבד יש מקום להצריך בדיקה דבכה"ג יש חששא ביותר):

ש שאלה אם יש נקב בריאה בבשר שניכר שהוא מחמת חולי ומבחוץ קורט רם. תשו' הגהת"ס חיו"ר סי' מ"ב העלה לאיסור (כמו במחט). אך אין צריך לברוק אחר קורט רם בנקב (משא"כ במחט הנתבאר):

ש שאלה ה' הביאו לפני המורה ריאה מאילים וראה בה כתמים אדומים הרבה מאד ונקורות אדומות הרבה מאד וצוה לברוק הריאה בנפיה' ואחר הבדיקה היתה מבצבץ וטרפה ואח"ז הביאו עוד כמה וכמה חיו בזה האופן ורובם בצבצו על ידי בדיקה הנ"ל והקצבים אומרים שמקדמת רנא בכמה שנים נהגו היתר באילים כאלו. והנה הראו להמורה על הריא' ההמה כמה תולעים הניכרים שהן מאותן תולעים שבכבר השכיח שיהי' התלוע הכבד שלהם. תשו' חת"ס חיו"ר סי' מ"ד העל' דאם המצא ימצא נקב במקום נקורות אדומות או כתם אדום אין לתלות בשום דבר וטריפה. (דבכה"ג אין לתלות במורנא). אמנם אם נמצא נקב במקום מראה ריאה ממש יש להחזיר אם יש תולעים על הריאה גם כן אף על פי שניכרים שהם מתולעי הכבר שבאו לכאן:

שאלה

בריא לקוי כגון שנשפכה או נמוקה או בועה נגד המחט טריפה אפי' עולה בנפיה' והאידנא אין סומכין על הנפיה' שאא"ב בשום דבר ואין אנו דנין דין שלים' כ"א בהפ"מ (רמ"א בשם ב"י ומהר"א בהגהות ש"ד רלא כאו"ה ומהר"י ותב"ש) ובעוה אין להקל כלל בבריק' אף בהפ"מ (פ"מ בסי' נ"ג בס"ז סק"ה והגר"א ע"כ) והיכא דאפשר יש להחמיר לברוק הריא' בפושרין (כנתבאר לעיל בנגלר). ורוקא ביורעים שיש מחט קורם שנחתכה אבל אם נמצאת בתוכה וקורם שנחתכה נפוחה אין לסמוך אנפיהה זו אפי' בהפ"מ (דהיישנין שמא לא דקדקו יפה תב"ש):

רצו שאלה אם נמצא קורט רם מבחוץ נגד המחט שבתוך הריאה. שם מבואר דאפילו סמוך קצת למקום שכנגד המחט וכ"ש כנגד המחט ממש אפי' בשלימה וברדוק טריפה (תב"ש ויש"פ). והפר"ח מחמיר אפי' בכל אותו צד דהק"ד מוכיח דמחט נקבה ואפי' אם לא נמצא ק"ד מבחוץ על קרום הריא' רק מבפנים יש להטריף אך א"צ לברוק אח"ז (ב"א). וכתחלה צריך לראות אחר זה אבל בדיעבד אם הורח' הריאה קורם שרא' אם יש ק"ד כשירה הואיל שנפחה כרינו (פ"מ והגהת"ס חיו"ר סי' מ"ב). ואם נקבה המחט את הריאה לחוץ ועדיין תחובה כך ואין ק"ד סביבה מבחוץ אין אומרים בודאי אח"ש דחקה ועבר' דמחיים צריך להיות ק"ד דאין מרמין בטרופות דדילמא טבע הריאה אינו כך (תב"ש ויש"פ). ואם נמצא נגד המחט סירכא תלוי' או בועה או מראה כשירה בין מראה אדום או אחר משאר המראות הכשירות אע"פ שהריא' שלימה ועולה בנפיה' טריפה. ואם המראה הכשיר' חוזרת אחר הנפיה' למראה ריאה כשר בהפ"מ כאלו אין כאן ריעות' אחרת כלל (ב"א):

רצו שאלה ריאה שנימוקה מבפנים ונמצא בה מחט. שם מבואר דטריפה אפי' נמצאת בבשר מ"מ הרי נקבה מחטמפונות בכניסתה לבשר וכיון שאין בשר מגין עליו טריף (ועי"ל בשאלה דניקב אחד מסמפונות):

רצו שאלה מחט שנמצא בסמפון הגדול שבריאה. שם מבואר דבין שלים' בין חתוכה בין קטינתא בין אלימנא בין קופא לגו בין קופא לבר כשר' בלא בדיקה דמקום זה רחב הוא ודרך הקנה באה ולא נקבה כלום. וכתב הב"א סקפ"ד דה"ה אם נמצאת המחט בסמפון קטן שיש ררך ישר לבא לשם מן הסמפון הגדול מבלי שיצטרך לנקוב שום דבר יש להכשיר כמו בסמפון הגדול ודינו אחד:

רצו שאלה היאך הדין בחלב מצמקה ואטום ויבש וכדומה. שם העל' הל"ש דאין לאסור החלב למפרע והחלב מותר רק בחסר ויתר ונגלר. והב"א כתב דבראינו רבהמה הופחר' בי"א ונרתעה ואח"כ נמצא דצמקה הריא' יש לאסור החלב והגבינות מיום שראינו שהופחר' עד עתה. אבל אם עברו יותר מיב"ח מיום שהופחר' עד עתה יש להכשיר כל החלב והגבינות עד שעת שחיטה:

רצו שאלה נמצא מחט תוך הריאה וק"ד אין על הריאה רק ברופן נגדו יש שם אדמומית או מכה. שם העל' הב"א להכשיר בנפיה' בהפ"מ. ואם נמצא חלורה על הריאה מבחוץ נגד המחט דינו כק"ד:

שהגיע לבשר שהרופא גוררו הוי ודאי טריפה (ואפי' במ"ז) ואף אם לא הגיע כ"כ כיון דאא"כ כרופא גוררו טריפה מספק ובין כך וכין כך החלב אין אסור למפרע (ל"ש):

שז **שאלה** נמצא בריאה בועה הנקלפת ממקומה והריאה נשארת שלימה תחתיה (ונקרא שלחופית). שם מבואר בפ"מ ובש"פ דטריפ'. והעלה הל"ש דוודאי טריפה הוא והחלב אסור עד שלשה ימים למפרע (אך דווקא במוגלא אבל לא במ"ז. ב"א):

שח **שאלה** אם נמצא נרב או שחין על בועה או על טיגרי. שם העלה השמ"ח דעל הבועה טריפה ועל טיגרי יש להטריף מספק (וכ"ה ש"פ) ואם יש על הריאה כמו גמורין ונקודות יש לבדוק אחר הנקבים והי' מעשה שנמצא כעין גמורין ונקודות וקנחו ביד ומצאו שהיתה מלאה נקבים קטנים וטריפות (תב"ש בשם עולת יצחק):

שט **שאלה** נמצא בועה יחידית עומדת במקום מהריאה שסמוכה לשררה. שם מבואר דכשרה ואפי' היא כט"ד ולא אמרינן כיון שנדחת שם סופו להתפרק אלא דרכה להכפף ולכנס לפנים ואפי' כט"ד ועומדת ע"ג הריאה כשירה פר"ח ופר"מ ול"ש). וכת' השמ"ח דאם נראה לעינים שאין ממנה כלום בתוך הריאה רק כולה בחוץ כאלו רק רבוקה לריאה (כיון שאין לה מקום להכפף כלל לתוכה) יש לאסור בכל מקום שעומדת ע"ג חריאה (דסופ' להתפרק בצלעות וכ"ה הפר"ח) ודעת הפר"מ ול"ש דדוקא כט"ד ומנבא יש להטריף בכיה"ג. והב"א החמיר כזה אף שהכליטה פחותה מט"ד ואינה חדה כלל ואפי' בועה זו עומדת מקמא (דסופ' להתפרק) וה"ה במ"ז אבל אם עלה עלי' מראה ריא' הל"ש נוטה להכשיר והניח בצ"ע ואם הבועה באונא עליונ' בחצי לצד השורש מנבא יש להטריף אפי' במ"ז ומקמא אם אי אפשר להקלף יש להטריף אם לא דנהגו להקל בה"מ (ב"א):

שי **שאלה** סירכא תלוי' היוצאת מהבועה. שם מבואר דטריפה (מטעם תר"ל) ואם אזל ע"י מעוך ומשמוש יש להכשיר בהפ"מ והחמיר אף בהפ"מ תע"כ (ט"ז שמ"ח וב"א דלא ככל"י ופ"מ) והפר"ח ול"ש ג"כ מתירין בה"מ והנוכ"י מכשיר כסימן י"ב ומשמע אפי' באין ה"מ. וכן אם ניקב עור העליון מהבועה טריפה (שמ"ח והגרע"א וש"פ) וכן סירכא יוצאת מבועה ונסרסא לרופן ואזלת ע"י מעוך טריפה אפי' במקום שנהגו להכשיר ריאה הסרוכה לרופן (ש"ד ופ"מ והגרע"א ול"ש) ואם אינה יוצאה מתוך הבועה ממש דק סמוך לה או אף באין הפרש ואפי' בועה דמוגלא אם עוברת ע"י מו"מ יש להקל אף בלא ה"מ (ב"א בשם תשו' הר המור חמ"ד סי' ט):

שיא **שאלה** סירכא היוצאת מטיגרי ורבוקה למקום אחר. שם מבואר (אע"ג דאנו נוהגין למעך ולמשמש בסרכות) דל"מ מעוך ומשמוש וכ"ש אם יוצא מבועה ככה"ג שהוא טריפה (פ"מ ול"ש והגרע"א) ואפי' סרוכה לרופן (כמבואר בשאלה הקודמת) והב"א כתב דבה"מ יש להתיר ע"י מו"מ וצ"ע:

שיב **שאלה** ספק תר"ל אי להחמיר או להקל. שם מבואר (דמדון סירכא תלוי' מבועה למדו להטריף בכ"מ שני לקותות להצטרפם) וכל שלא יהי' ברור בדינו להקל (כגון דאינו יודע להכריע איזו דיעות' גמור' ואיזה דיעות' כ"ד) יש להחמיר בב' לקותות מספיקא (כדי דלא לפנוע באיסור דאודייתא כ"ה השמ"ח. אך

שב **שאלה** בצמקה אונ' וחוזר ע"י מירוס ומשמוש אם מצטרף לריעות' דסירכא עוברת ע"י מעוך. שם העלה הל"ש דמצטרף וכ"ה הנרי"מ בתשו' סי' ו' דריעות' כ"ד מקרי וה"ה בצמקה ריאה מקצתה או אפי' כולה או רובה באופן רכשר (כגון דהדר' בריא ע"י הדריק' הנתבאר). וסיים הל"ש סוס"י ל"ו וז"ל וסירכא מאונא לאונ' למטה מחציין בחלון ובין אונ' לאומ' בלי חלון צריך מיעוך. ואף בהפ"מ לא משתריא בלי מיעוך וכ"ז אין חילוק בין אם שני ראשי הסירכ' יוצאים מהצימוק ובין שבצר אחד מהסירכא יש צימוק ובצר השני ליכא צימוק עכ"ל: **שג** **שאלה** בריאה שהי' סירכא יוצאת רק מקצת מתוך צמקה במקצת והסירכא עבר' ע"י מו"מ. תשו' והשיב משה חיו"ד סי' כ"ו נראה דהתיר (והפ"מ מספק):

שד **שאלה** בריאה שהי' סרכות העוברות ע"י מו"מ ונפחוהו לבדוק' ולפי דברי הבורק נפחוהו בחוזק ולא בצבצה ואח"כ נמצא בה נקב במקום אחר אי יש לתלות הנקב בנפיחה בחוזק. תשוב' והשיב משה חיו"ד סי' כ"ז העל' לאיסור (דנקרע כשעת הנפיחה הפי' דוקא כשהזיגן דנקרע מחמת הנפיחה):

סימן לו

שה **שאלה** ריאה שנמצאה בה בועות. שם מבואר דאפי' הם גדולים מאד מלאים דוח (זה הנקרא כנדי) או מים זכים (זה הנקראים צמחים הנר"א) או ליחא קשה שנמשכת כרבש וכיוצא בה בין רכה בין קשה. או שיש בתוך הבועה ליחא יבשה וקש' אפי' כאבן (חם טיגרי) כשיר' ואין צריך לבדוק הסמפונות שתחתיה' (כדעת רשב"א דבועות הנדליים בין עור לבשר לא חיישינן לנימוח הסמפונות דלא כרמב"ם מחבר ושל"פ ואפי' יש בה דם כשירה (תב"ש מט"ז ס"ס ל"ח). ואפילו הם גדולים בעומק הבשר כ"כ עד שנוגעת בסמפונות כשיר' (תב"ש ול"ש). והמנהג במדינות אלו להכשיר אפי' יש בהם מים עכורים וסרוחים ומלווחים (או מים המים ושיעור לדבר אימתי הם נקראים עכורים כ"ז שאין ראויין לשתית אדם מחמת זה רק ע"י הרחק כ"א). או ליחא סרוח' (דמ"א וש"ד וש"פ). ואין לזוז מהמנהג אכל במקום שאין מנהג יש להטריף בועה במים עכורים או סרוחים או מלווחים וצריך לפתוח הבועה ולברוק אח"ז (תב"ש וש"פ). ואפי' ראה שצלולים צריך לבדוק אם מתוקים. ואם היו הרב' צריך לפתוח כולם ואין סומכין על הרוב. ואם מצאם כולם צלולים וטעם רובם ומצאם מתוקים די בכך ב"א). ועכ"פ אפי' במקום מנהג דיעותא מקרי. בועה מוגלא ובועה ממ"ז במקומות שמכשירין בסמיכי וטיגרי או מורס' ומלא' רוח ריעותא כ"ד מקרי. וכתב הב"א דבמקומות שמחמירין אף אם אין הבועה בולטת לחוץ רק כמורס' שהוא שוה לשאר הריא' ונמצא שם מים עכורים וסרוחים יש להחמיר באין ה"מ. אך אם נאבד' קודם שברק אם הם צלולים או עכורים יש להכשיר בה"מ או בשעת הרחק. אבל אם ראה שהמים צלולים רק לא הספיק לבדוק אם מתוקים הם עד שנאבד' יש להקל בכל ענין. ובמקום שנהגו להחמיר בעכורים וסרוחים יש להטריף גם אם נמצא דם כבוע'. וכן אם המים אינם עבים ועכורים רק מדאיתם כמראה רכש:

שו **שאלה** בועה ישינה היינו שנתמסמם ביד הבורק. שם מבואר דבל"י ופ"מ ול"ש וש"פ סברו דכל

שרחוקים זו מזו ולא ננעי כלל כשרה אע"ג דליכא הפרש בשורשם (ב' שערות תב"ש ולדעת הל"ש בשיטות הרשב"א ור"ן אפי' אין הפרש כלל בשורשם. וכן התב"ש העלה כן בהפ"מ דיש לסמוך ע"ז אפי' באין הפרש כלום בשורשם. ועוד נ"מ בבועה וטיגרי דלרש"י ור"מ כשרה ולרשב"א לדעת הט"ז ופר"ח טריפה ולנה"כ גם לרשב"א כשרה. גם נ"מ במ"ז ומלאות רוח לרש"י ור"מ ז"ל טריפה לדעת הפר"ח ופ"מ והגם דלרד"ן אין נ"מ מ"מ לספיקא יש נ"מ) ואין להכשיר כ"א בדלא נגעו למעלה אהרדי ויש הפרש בשורשם שיעור הנזכר ובהפ"מ יש להתיר אם למטה יש הפרש כראוי ולמעלה נגעו אהרדי (הב"א ולב"ש העלה כן אך תלוי בראות המורה שאם דחוקים מאוד שיש לחוש שמא כבר נקב ע"י דחקתן ועלה קרום ונסתם יש להטריף (וכת' הל"ש דבאין הפרש בשורשם לגמרי וגם למעלה נגעו אהרדי וודאי טריפה הוא ואם למטה אין הפרש ולמעלה לא נגעו הוי ספק טריפה ואם למטה יש הפרש רק כחוט שער אחד ואף שלמעלה נגעו אהרדי אינו ג"כ רק ספק טריפה וכל היכא דאסור בועה דסמיכי בין בוודאי בין בספק החלב אסור למפרע ג' ימים וצריך שיהא אותו ההפרש רב' בועות דסמיכי שיהי' לו מראה ריאה ולא מרא' מוגלא או מראה אחרת אפי' מהכשירות דכל שנשתנה בין הבועות נראה דהכל לקותא היא ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש ולב"ש ופ"מ. ובסמיכי ועלה עליהם מראה ריאה או עלה מראה ריאה על אחד מהן הל"ש מפסק והב"א מתיר. אך אם דחוקים בשורשם כב' חוטי שערות ולמעלה נגעו אהרדי יש להכשיר ביש מראה ריאה ואם מחמת דקותו אי אפשר למיקם על מראיתו ואפי' אם ניכר שאין מראה טריפה בוודאי דק אין ניכר אם הוא מראה ריאה טריפה. ואם יש מראה מוגלא אף כשפתחו חזר ההפרש למראה ריאה טריפה (ל"ש). וב"ש אם יש טיגרי או מורסא בין ב' בועות הודאי טריפה כ"ב שמ"ח וש"פ) ואפי' היכי דנתבאר בסמיכי להכשיר מ"מ ריעותא הוי. ואם יוצא סרכא תלוי מאחת מהנך ב' בועות או אצל אחת מהן או שאר ריעותא טריפ'. וכ' הב"א בועי דסמיכי אף אם ההפרש הוא יותר משיעור קש אינו מועיל כשאין שם מרא' ריאה וביש מרא' ריאה על ההפרש או אע"פ שאין ניכר ההפרש כשיעור כשרה. ועוד העלה דבהפרש ב' שערות יש לברוק הריאה בנפיחה ולשום דוק או פושרין שם אולי יבצבץ אבל אם יש שם רוחב קש דינו כשאר ריאות במקומות דאין מצריכין נפיחה לריאות בשיש בה בועות כשירה גם זו בלא בדיקה:

שיטת שאלה תרי בועי דסמיכי של מים זכים או בשיפולי או מעבר לעבר שם. מבואר דתלוי במנהג המקומות יש מקומות שמטריפין מ"ז (כמוגלא בכל ענינים בסמיכי ובשיפולי ומעבר לעבר. דעת המחבר ורש"ל ור"מ בשם רוב פוסקים) ויש מקומות דמקילין במ"ז (לענין סמיכי ושיפולי (תב"ש) חוץ מעבר לעבר דעת רשב"ם וריב"ש ומרדכי ורמ"א וש"ך) ויש מקומות שמכשירין במ"ז (אפי' במעל"ע דעת הט"ז ותב"ש בשם מהר"ש העיד דבקראקא נהגין להקל בכלה במ"ז ובג"ב העיד דבפראג נהגין להקל בכלהו והע"י העיד דב"קס לובלין נהגין להחמיר) ואנן כיון דאיכא חלוקי דינים וחלוקי מנהגים אין להכשיר מ"ז אלא במקום שיש מנהג מבורר דידעו דנהיגי הכי והיכי דמנהג לאסור באין הפ"מ ולהתיר בהפ"מ ודאי יש להתיר בה"מ ובמקום שאין מנהג ידוע אם הוא בה"מ ושעה"ד יחד אז יש להכשיר (ש"ך ולב"ש דלא בט"ז ובר"ו והשמ"ח דאוסרין באין מנהג ידוע אפי' בהפ"מ ומשוה מלאות רוח למ"ז. והפר"ח העל')

אך הל"ש העלה דרוקא בספק חסרון חכמה לאו ספק הוא (דאלו חכם יותר ממנו יכריע אי הוי ריעותא) אבל בספקא דפלוגתא וכדומה כשר בתר"ל וכ"ג דעת הפ"מ:

שיטת שאלה סירכא תלוי יוצאת מהבועה דמ"ז. שם מבואר (דעת הש"ך וב"ח) דבמקומות דמכשירין מ"ז בסמוכי גם זה מכשירין. וכ' הכרנ"פ דהכל לפי הענין יש למורה להורות. והפ"מ חוכך להחמיר (דעת הט"ז וב"י לאסור בתלוי' ממ"ז דהוי תר"ל. אך במתלבן הבועה במ"ז תחת סירכא יש להכשיר אף בהמת גוי. וכ' שמ"ח וב"א דבמקום שאין מנהג ידוע יש להחמיר ואפי' בין אונא לאונא למטה מחציו) ודבוקה ממ"ז הוי תר"ל. אך במתלבן הבועה במ"ז תחת סירכא יש להכשיר אף בהמת גוי. וכ' שמ"ח וב"א דבמקום שאין מנהג ידוע יש להחמיר ואפי' בין אונא לאונא למטה מחציו) ודבוקה ממ"ז הוי תר"ל (דגמ"ר הגרע"א וב"א והל"ש. ונראה דל"מ מיעוד בבועה מ"ז או מלאה רוח דיוצאה ממנה סרכא דבוקה) ובמקום דמכשירין סמיכי דמ"ז ה"ה שאר ריעותא שעל הבועה ממ"ז כגון גבשושית וכה"ג יש להכשיר (חוץ בנגלד רובו וכ"ז לדעת הש"ך ורעיומי הנ"ל):

שיטת שאלה בועה גדולה כמו אגוז שנמצא באונא האמצעית ע"ג כנגד הצלעות והיא בולטת לחוץ ואין לה דיבוק בריא' אלא השורש ממנה ה' דבוקה בה והשאר הוא בחוץ. תשו' ש"א סנ"ה והפר"ח והב"י ולהח"פ וש"פ להטריף:

שמו **שאלה** בועה העומדת במקום שאר ריעותא (כגון בגבשושית או במקום דמשמיע קול או שהבועה בעצמה משמעת קול. שם מבואר דטריפה (רמ"א): שמו **שאלה** היאך הדין בהחלב של כל תר"ל. שם העלה הל"ש דאסור עד ג' ימים למפרע:

שיטת שאלה בועה שיש בה מוגלא ומראית הבועה כמראית עיין או כמראית צב שקורין קרייטשטיין או כשאר מראות עכורות ואין המראה קבוע בקרום הריאה עצמה רק מחמת מראה הליחה שבתוכה וכשמוציאין הליחה או מראה הקרום כשאר קרום הריאה. שם העלה הב"א להקל אם אין הליה' סרוחה אף במקומות שנוהגין להחמיר במים עכורים:

שיטת שאלה אם יש בריאה ב' בועות שיש בהן מוגלא סמוכות זו לזו. שם מבואר דטריפה (ואפי' הם קטנות מאד ב"א) בין דנגעי אהרדי למעלה וגם אין ההפרש בשורשם לגמרי ובין דלמטה בשורשם אין הפרש רק דלמעלה לא נגעו בין דלמטה יש הפרש כראוי ולמעלה נגעו אהרדי טריפה (פר"ח ותב"ש ולב"ש וש"פ להחמיר בכל הפירושים כב' בועות דסמיכי דלפרש"י והרא"ה הטעם שאין סמוכות אלא מחמת נקב שהיתה בריאה והעלה את הבועות אלו והר"מ פי' שהדבר קרוב שיש ביניהם נקבים ואין להן דרך בדיקה והרשב"א ור"י ור"י פי' הטעם מפני שכשסמוכים זה לזה מתוך שדוחקת זו סופו לפתור אחר מהם והעומד לנקוב כנקוב דמי והנ"מ דלפרש"י והרא"ה אם רחוקי זה מזה אחר הנפיחה בשורשם אע"ג דהולכות ומתרחבות עד שנוגעות זו לזו למעלה לא מקרי סמוכות וכשירה. ושיעור הרחקת שורשם הוא כרוחב קש דק שם עפ"י מהרי"ו ותב"ש וש"פ) ובהפ"מ יש לסמוך עכ"פ בב' חוטי שערות (תב"ש) ומשערין בקש דק שיוכל למצוא דהיינו בעיגולי סמוך לשיבולת (ב"א) ולפרש"א ור"ן אפי' רחוקים בשורשם יותר משיעור הנזכר כיון שלמעלה הולכות ומתרחבות עד שנוגעות זל"ז טריפה ואם הולכות ומתקצרות עד

מוגלא או איזה מראה שיהי' אינו אלא טיגרי (שמ"ח וב"א דלא כבלי'):

שכב **שאלה** בועה וטיגרי חסמוכות זו לזו ונגעי אהרדי בראשם אחר הנפיהה. שם מבואר דיש להטריף אפי' במקומות דנהיגי היתר בבועי דסמיכי כמ"ז (דחכא גרע טפי דטיגרי מחמת קושייתה מנסבת הבוע') ולכן אפי' הבוע' כמ"ז ובשורשם רחוקים זה מזה טריפה אבל אי לא נגעי להדרי אע"פ שאין הפרש בשורשם כ"א כחוט השערה (ואפי' אין לו מראה ריאה רק מראה מוגלא כשר' ב"א) (כמ"ש לעיל ע"פ רי"ז דלרשב"א אע"ג דלא נגעו אהרדי בראשם מ"מ בעינן בשורשם כחוט השער. וכתב ה"תב"ש דבהפ"מ יש לסמוך אסתומת לשון הרשב"א ור"ן דמשמע דלא בעי בשורשם כלום אפי' בכ' בועות דסמוכות דר"ל דרי"ז גופי' לא בעי כחוט כ"א בין ב' בועי דררכן להתרחב גמרא ל"י ופשמא ל"י משא"כ בטיגרי העומדת במקומ' ואפי' הבוע' מלא' מוגלא יש להכשיר. ולפ"ז יש להכשיר בה"מ אפי' אין בשורשם הפסק כלל רק דמשפיעין והולכים עד שלא נגעו משורש ואילך להדרי כלל (שמ"ח ופ"ח וש"פ) ומ"מ אפי' היכי דלא נגעו אהרדי בראשם דמכשירין הוי ריעותא ואפי' כמ"ז בין שיש עוד ריעותא בין שהריעותא סמוך להבועה ובין סמוך להטיגרי הוי תר"ל (ל"ש והגרע"א) :

שכב **שאלה** שני בועות עם מוגלא זו כנגד זו בין ב' אונות. שם מבואר דכשירה אע"ג דנגעי אהרדי (לא חיישינן שאחת תפרוק חברתה כיון דאפשר להם ליפרד אין דוחקת זא"ז (דמ"א והש"ך ופר"ח והתב"ש וש"פ) ואפי' למט' מחציין בין ב' אונות דשוככות זו על זו אפי"ה כשירה ואפי' בוע' ממוגלא נגד בועה דמ"ז ג"כ כשר (ל"ש פ"מ) ולענין ריעותא ב' בועות זל"ז בחיתוכי דאונות ל"ה דינה רק כבוע' יחידית (הנתבאר כלחו במקומם ל"ש) :

שכב **שאלה** בועה נגד טיגרי בין ב' אונות. שם מבואר דטריפ' ואפי' אינם מכוונים ממש זה כנגד זה (דמ"מ לפעמים פונעים זה אל זה והקשה מקלקל' את הרך ומנסב') שמ"ח. והל"ש העל' בהפ"מ להכשיר באין מכוונים והב"א העל' דאם אחר הנפיהה הבועה אינה סמוכה להטיגרי ורחוק כרחב קש יש להכשיר במקום הפ"מ בין למעלה מחציין בין למטה מחציין (דכל שאין כרוך או עכ"פ קרוב לוודאי שינסב אין להטריף) וה"ה בוע' כמ"ז כנגד הטיגרי טריפ'. ואם עלה על הבוע' מרא' ריא' כשר (ל"ש) וטיגרי נגד מלא' רוח טריפה וטיגרי נגד נכשושית כשירה (ב"א) : שכה **שאלה** טיגרי נגד טיגרי או נגד מורסא בין ב' אונות. שם מבואר דכשירה לעולם (שמ"ח וש"פ) :

שכו **שאלה** בועה אחת ונראית כשתים שיש כמין סדק בתוכ'. שם מבואר דנוסבין אותה באחד מצדדי' אם המוגלא יוצא משתייהן דרך אותה הנקב אחת היא וכשירה ואם אין שופכות זו לזו שתיים הן וטריפה ואע"פ שאם נופחין באחד עולה גם השני או נותנין מים באחד ובא המים לב' לא מהני (כיון דאין מוגלא יוצא מאחד להכירו נרא' דב' בועות הן רק דנקובי להדרי ולא דמי למר' בס' מ"ב) ואם לא בדק כן טריפ' ואם יש לכל אח' כים בפני עצמ' טריפה (שך בשם רש"ל ומהרי"ל) אפי"ו כמ"ז במקומות שמקילין (דכיון שב' כיסים הם וראי הם ב' בועות ונקבו זה לתוך זה ולהכי שפכי אהרדי ובו' שנקב' טריפ') ואפי' לא שפכי אהרדי כיון דמחוברות להדרי

העל' דמ"ז אם למטה קרובים ולמעל' מרוחקין לקותא הוא ובמלאות רוח יש להקל אף בלא ה"מ) ובמדינות אלו נוהגין להכשיר כמ"ז ובמקום דנוהגין להכשיר בועי דסמיכי כמ"ז לא הוי רק ריעותא כ"ד במקום הפ"מ (כגון סירכא תלוי' יוצאת מבועה מ"ז או שאר ריעותא היוצאת ממנ' כגון נכשושית כשר חוץ מנגלד רובו) ואם יש שם סירכא דבוקה לא מהני מיעוך אבל במקום שאוסרין סמיכי בכל בועה נחשבין ריעותא (דעת הש"ך ובה"כ להכשיר סירכא תלוי' היוצאת מבוע' כמ"ז במקומות דמכשירין והט"ז אוסר והפ"מ הוכיח להחמיר והדגול מרבבה מחמיר והל"ש העל' דבהפ"מ יש לסמוך כמ"ש ודבוק' אפי' כסדרן טריפ' הגרע"א) מיהו כ"ו דוקא כשברק וראה הסימנים של מ"ז אבל אם לא בדק אע"פ שטעם המים וראה שהם מ"ז נחשב עכ"פ ריעותא אף בהפ"מ והחלב כמ"ז אינו אסור למפרע כלום אף בלא הפ"מ (ל"ש) ובועות מלאות רוח דינם כמ"ז כמו שיתבאר) וכ"ו דוקא בסמיכי דנגיע' אבל במדובקים ממש טריפ' (ל"ש וב"א). וכ' הב"א בועה מעל"ע כמ"ז. אף דתלוי' במנהג מ"מ אף במקומות דמנהג להכשיר יש להחמיר לשפוך הבוע' לתוך קער' לבנ' לעיין בה אם יש חוטים לבנים (ע"ל בס' ל"ו) ובריעבר אם לא עשה כן כשר :

שכ **שאלה** אימת הוי מים זכים. שם מבואר דצריך שיהא מונה בתוך כים והכים לבן מבפנים ונקלף מהריא' וכשמנסבין אות' אין הריח יוצא. כן פי' התב"ש דעת הש"ך בשם בדוקות אחרונים דבכה"נ א"צ תו טעמי' ובדיק' לדעת התב"ש ול"ש ודעת הש"ך דצריך לבדוק גם שיהא המים זכים וצלולים ומתוקים לאפוקי מלוחים או סרוחים או מרים. וצריך לבדוק אחר כ"ו (וכשנודק לא ינקוב הבועות בסכין שממלח המים רק ינקוב בקיץ וכן לא יתנם בידו לטעום בלשנון שהיד ממררת אותם אלא יתנם בכלי) ואם לא בדק כלל טריפ' ואם בדק ורא' שאין בו סימנים אע"פ שטעם ורא' שהם מ"ז ונאבד ולא בדק בסמיכים (לדעת התב"ש טריפה והל"ש מכשיר אך ריעותא עכ"פ מקרי) והבדיקה דמ"ז לא יהא באצבעו ולא בסכין כי היד והבדול ממרתן ומולחתן ולא יהיו מתוקין אלא ינקוב בקיץ ויקבל בכלי (פר"ח ופ"מ). ומ"מ אם בדק בסכין או ביד ומצא אח"כ שהם מרים או מלוחים אין תולין לומר שזה נרמ' אלא כיון שמצאנו אותם מלוחים או סרוחים טריפה (ב"א) :

שכא **שאלה** תרי טיגרי דסמיכי אהרדי. שם מבואר (דכל שהליחה קשה ואין בה לחות כלל הוי טיגרי) ובסמיכי ושיפולי אינם אוסרים (כה"פ) ובמעל"ע (דעת הרמ"א להטריף והש"ך והט"ז ושמ"ח מכשירין) במקום הפסד קצת או לעת הצורך פשיטא דיש להקל (ב"א) ומ"מ אם יש על הטיגרי הנ"ל סירכא תלוי' הוי ב' לריעותא לדעת הפ"מ בשם פר"ח ופ"ת והגרע"א העלה כן ג"כ בטיגרי דסמיכי. והל"ש העל' דלא הוי רק ריעותא כ"ד ובשיפולי ג"כ ל"ה ריעותא ובמעל"ע הוי ריעותא. אך טיגרי שלא בדק אם יש בה טיפת ליח' ויש עליה או סמוך לה עוד ריעותא ונאבדה ולא בדק אז במקומות דמכשירין סמיכי יש להכשיר' אף באין ה"מ אם רא' עכ"פ במשמוש היד שהוא טיגרי אבל במקומות שאוסרין סמיכי כמ"ז הו"ל תר"ל וטריפ' (ל"ש לדעת התב"ש סק"כ) אך אם פרעה במזיד אסור לדידי' כדון המבטל במזיד איסור דרבנן. וכתב הל"ש דב' טיגרי ומדובקים מקצתם למעלה זה לזה יש להטריף (שם ס"ס ס"ב) ודוקא כנגיעה לבד מכשירין אבל במדובקים ממש טריפ' (ל"ש וב"א). ובטיגרי אין חילוק אי מראה הליחה הקשה שבתוכו מרא'

בשיפולי (דבעינן) שיהא החוט מתחתיתה ולא באמצע בליטתה מגב' או מקמא משום דמה יועיל חוט בשר ההולך באמצע שטח הבוע' הרי אף אם אין התחלת הבוע' רק ממקום החוט ההוא ג"כ טריפה (ל"ש) ואם ליכא בשר מקיף אחר הנפיה' ימשמשו בריא' מצד פנים לצד בוע' וינפחו ואם אח"כ מקיף חוט בשר כשר (רמ"א ותב"ש ופ"ת וב"א ותשוב' מהרי"ט ח"ב סי"א. ופשוט הוא אצל הבורקים כשהם נופחים לאיו' צורך שיהי' פעמים שצריכים למשמש בה היטב עד שתעלה וכל שלא משמש בה היטב אינו עול' כהונן ולכן אם שנים אומרים שנפחו ולא הי' היקף בשר ושנים אומרים שהם נפחו או נפחו לפניהם והי' היקף בשר תלינן באותן האחרונים שהיו כחן יפה יותר וכשר. ט"ז שם"פ פ"מ ואפי' ריעותא ל"ה ל"ש) (ואם היו מתחילים שני בורקים ואח"כ בא בורק אחר ואומר שנפח בכח ומשמש עד שנעשה חוט בשר מקיף אל יסמכו על בינתם לבד לקרוע הבוע' אלא יביאו הריא' לפני חכמי העיר ויבחנו דבריהם ואם לא עשו כן וקרעו הבוע' במתכוין ואמרו כשירה היא יש להכשיר בדיעבד וראוי לגעור בהם. ב"א) ואפי' אם כל זה לא הועיל ובא אחר אחריהם ומשמש בבקיות יותר וע"י כוחו יפה שנפח' בבקיות ונעשה היקף בשר כשר ובאין חוט בשר מקיף והוא מליאה רוח או מ"ז אפי' במקומות דמכשירין סמיכי במ"ז הוי ריעותא (ל"ש) והיכי דנעשה חוט בשר מקיף ע"י משמוש צריך שיהי' נשאר במקומו גם אחר שיסלק הבורק את ידו דאל"כ אלא חור' בועה' לאיתנ' עד סוף השיפולי טריף' ובחוט המקיף ע"י נפחה אינו כן ואפי' אם חור' אחר הנפיה' בשר' (ב"א). וכ' הפ"מ סי' ל"ט ס"ק ל"ב והב"א שם דכשמוצא בוע' בשיפולי וצריך נפיה' תיכף יביא הריא' אל המור' לנפח' דע"י שהי' תוכל' להתייבש ולא יהי' חוט בשר מקיף. וכן בכל שאר ספיקות יבדוק מיד. ואם הי' מקיף קורם הנפיה' ונשתה' זמן ואח"כ כשנפח' אינו מקיף יש להקל בה"מ אם יש לתלות במשך הזמן (ב"א):

של **שאלה** בוע' בשיפולי ואין חוט בשר מקיף וע"י המשמוש נתרוקנה הבועה והי' חוט בשר מקיף. שם העל' הפ"מ לאסור. והב"א כתב דרוקא אם משמשו כמה פעמים בבוע' ולא עלתה בידם שיהי' חוט בשר מקיף ואח"כ משמשו עוד וע"י המשמוש זה נתרוקנה ונראה חוט בשר מקיף או היא טריף' אבל אם גם אחר שנתרוקנה הבועה לא הי' עדיין חוט ושוב חזרו למשמש ונמצא שהוא מקיף כשר:

שלא **שאלה** חוט בשר מקיף בבוע' בשיפולי (הנתבאר) איך יהא מרא' החוט בשר. שם מבואר דאע"פ שאין לו מרא' ריא' כשר (יש"ש וט"ז ופר"ח ושל"פ דלא כרמ"א) ובלבד שלא יהי' מרא' פסול' (תב"ש) אך כל כשפותחין הבוע' ויוצא המוגלא חוזר החוט ההוא למרא' ריא' יש להכשיר אפי' במרא' פסול' (לכ"ש. ובמרא' כשיר' אף שלא חזר למרא' הריא' כשר) ואם א"א לעמוד על מראיתו מחמת דקות החוט יש להכשיר (שמ"ח ול"ש וב"א) אך עכ"פ צריך שיהי' הבשר בריא (ב"א וש"פ) דאם אין יכול לעמוד על הבשר אם בריא שם או הליח' נמשכת שם ובא' עד כאן וקשה לעמוד עליו יש להחמיר :

של **שאלה** אם נמצא בוע' בשיפולי הריא' ולא הפסיקו לגופחה ולראות אם חוט בשר מקיף עד שנחתכה ואין באפשר לבדוק עוד. שם מבואר דאם קורם הנפיה' ראו שהי' חוט בשר מקיף (אע"ג רחב' משערין אחר הנפיה' דאם אחר הנפיה' אינו

להדרי וראי ניקבו וסירכא סותמתן ואפי' במ"ז במקום שמקילין יש להטריף (תב"ש ול"ש) וצריך לבדוק לכתחילה ג"כ אחר הכיסין ואם יש להם ב' כיסים טריף' אך בדיעבד אם לא ברק אחר הכיסין רק דברק ושפכי אהדרי כשיר'. אך אם ראה שיש כים אחר ולא ברק אי שפכי טריפה מספק (שמ"ח ופ"מ וב"א ול"ש וש"פ). וב' כיסים אפילו מרוחקים זה מזה ולא ברק אם שפכי אהדרי הוי וראי טריפה וראי אף במ"ז ואפי' כים א' להם (ל"ש והפ"מ וב"א מכשירין כה"ג ובפרט בהפ"מ) והיכי דנתבאר דכשיר' בוע' במתחין כתרתי לענין תר"ל ל"ה ריעותא ודינה כבוע' יחידית (הנתבאר במקומם) ואם אין כל הליחה יוצאת דרך הנקב וברק ומצא כים א' לבועה זו רק שיש שם מסך המבדיל כמין קרום באמצע כים הבועה שהוא חוצץ ומפסיק בין הליחות ולכן אינ' יכול' לצאת דרך הנקב דינה כתרי דסמיכי אבל אם אין הקרום מפסיק כנ"ל אלא שיש שם מקום חלול ונקוב ממוגלא אחר לחברת' שהמוגלא יוצאת דרך שם או אף שהמוגלא לא יכול' לצאת דרך הנקב שבמסך המבדיל מ"מ כשנוקבין אחר מהנ' ושופכין בה מים מתמלא' גם חברת' או כשנופחין אחת עולה גם חברת' עמה יש לסמוך בה"מ ושעה"ד להתיר אם יבדוק שאין שם רק כים א' אבל אם לא ברק טריפה כיון שאין המוגלא יוצאת דרך הנקב (ב"א ול"ש):

שכן **שאלה** טיגרי אחת ומתחין' כתרתי שיש בו סרק. הל"ש שם העלה להטריף (כמו בבועה דמתחין כב' דטריפה מספק אף במ"ז אי לא ברק אי שפכי ה"ה כאן כיון דא"א למיבדקי' אי שפכי שנתקשה היישינן מספק שמא שנים היו ונתדבקו. וסיים שם אף שכל זה הוא דבר חדש ולא נמצא במחברים מ"מ נ"ל כך והרוצה להתיר עליו הראי'):

שכה **שאלה** ב' בועות שהם רחוקים כשיעור ההפרש למט' (דהיינו ב' שערות או רוחב קש לכל מר כראית ל"י) ולמט' ניקבו הכיסין וע"י שפכי. שם מבואר דכשר (דנקב מבפנים אין פוסל ואף דאי שפכי דרך מעל' טריף' דוודאי ניקבו הבועות עם עור הריאה מעליהם והו"ל ריאה שניקבה וטריפה מ"מ א"צ בדיקה. ב"ה הל"ש והב"א דאפי' בשפכי להדרי למט' כשר. אך) סיים הל"ש סקמ"ב דאם חיוני דשפכי צריך לבדוק אי לא שפכי דרך מעלה:

שכט **שאלה** בוע' בשיפולי הריא' (במקום הקצוות והחידודים שבה שהבועה עומדת על שטח הריא' ומנעת עד חידוד'). שם מבואר דטריף' אם אין חוט בשר מקיף' מכל צד (ושני טעמים יש בזה טעם הא' דתוס' משום דסופו להתפרק במקום זה מחמת שאין לה חיוזק מצד זה שהמוגלא מכביר' שם וטעם השני כיון שהוא בשיפולי נראית בשני מקומות על שטח ועל השיפול בועי דסמיכי וכל שכן אם דמי לב' בועי דסמיכי על"ש ס"ק צ'. ומ"מ בבוע' קטנה העומדת על רוחב השיפול לבד עד שאין נראית כלל כשמביטין בשטח הריא' מקמא ומגב' יש להכשיר לטעם זה ומ"מ לטעם הראשון אין להקל אם הבוע' עומדת על השטח ומנעת עד למט' ונראית גם על השיפול ואינו בולט מקו' הבועה מיתר המקומות השיפול ולכן כשיש בתחתית הבוע' חוט בשר הריא' מקיף עדיין לא הגיע אל השיפול וכשיר' אלא אפי' אם הבוע' בולטת בשיפול הריא' מיתר מקומות השיפול דאז רחוק במציאות שיהי' בתחתית הבוע' חוט בשר הריא' מ"מ אי איתרמי שנמצא שם חוט בשר הריאה ג"כ כשר (לכל העומדים הנתבאר ל"ש ס"ק צ"ג) ובעינן שיקיף חוט בשר למה שנראה מהבועה

סמוך לחירוד (רשם יש סמפונות אבל לעולם אם הבועה רק הוא בחר האונא ולא עברה כל העב דין שיפולי יש לה) ובמקום דנתבאר להכשיר רינה כבועה יחידית. ובו' מעל"ע במים זכים תלוי במנהג המסומות ואפי' באותן מקומות דמכשירי מ"ז דסמיכי מ"מ הוי ריעותא (ל"ש). וכתב השמ"ח סכ"ה נ"ל דמסומות שנהגו להכשיר במעל"ע אפי' במקום סימפונות ושפכי להרדי אין לסתור מנהגן (ובמדינות אלו נוהגין לברוק ולהטריף בשפכי להרדי):

שלו **שאלה** אם לא ברק בוע' (שעומדת במקום הסמפונות) אי שפכי להרדי אי לא. שם העלה השמ"ח סכ"ה להטריף והל"ש סכ"ר העלה דרווקא היכי שמכוון ממש משני צדדים לפי ראות עיני המור' עד שיש רגלים לרבר דהרא הוא אבל כל שאין כ"כ רגלים לרבר אין לאסור מספיקא. מיהו אם קרעו במזיד בלי בריס' אסור לרדי' (כבוע' בשיפולי הנתבאר לעיל):

שלו **שאלה** בועה שהוא תחת הוורא במקום הרק ויש שם סמפון (כי העינוניתא יש לה ג' שמות ענול' וקלישות' ונקראת וורא למטה בחריץ מקרי חריץ הוורא ושורש' מקרי שורש הוורא ושם הכולל שלה מקרי עינוניתא על שם קטנותה שהיא קטנה מכל האונות ואם יש בועה תחת הוורא למטה בקלישתה ויש שם סמפון ברק העינוניתא הנ"ל ההולך עד אמצעיתה שתחת הוורא). שם מבואר דטריפ'. ברמ"א כתוב סתמא בועה שהיא תחת הוורא במקום הרק ויש שם סמפון טריפה. ומהרי"ו כתוב בלשוננו סמפונות והוכיח התב"ש דרעת מהרי"ו להטריף בכל הוורא במקום הרק בועה מעל"ע כמו במקום העב כיון שיש שם סמפונות הרבה משא"כ בריא' במקום דליבא סמפונות הרבה. ומה שכתב הרמ"א סמפון לשון יחיד לאו דווקא. אך באמת משמ"ח גופי' סכ"ח ומלשון הרמ"א במקום הרק ומלשון מהרי"ו מכלהו אין משמע להטריף כ"א במקום הרק אצל החריץ דניכר מעבר לעבר והוי לי' כבמקום העב בשאר הריאה והל"ש סיים דהמיסל בה"מ אין לגעור בו וכן העלה להחיד ס' חגורת שמואל בה"מ וכן אם העינוניתא עומדת על הבועה וניכרת מעל"ע טריפ' ואם על הטיגרי או על המורסא כשר (שמ"ח ויש"פ) ובמקומות שבוורא הסמוכים לשיפולי ששם הם דקין אף אם נמצא שם איזה סמפון אין לחוש ואע"פ שהבועה נראית שם מעל"ע באם אינה בשיפולי ממש ריש שם חוט בשר מקיף אבל באין שם חוט בשר מקיף טריפה אע"פ שאין שם סמפון (ב"א):

שלו **שאלה** בועה בכיס הוורא. שם מבואר דכשר בין בשיפולי בין מעל"ע (שמ"ח וה"ה בסמיכי בכיס הוורא כשר (דלא גרע מניקב הכיס ל"ש) וכתב שם הל"ש רבועה מעל"ע במקום שהוא טריפה אינה אלא ספק טריפה דהא יש מקומות שאוכלין אותה וגם האוסרין אותה אינו רק מספק שמא נתקלקל הסמפון לכן אינו אלא ספק טריפ'. ונ"מ לענין תערובות והחלב בבועה מעל"ע אין לאסור כלל למפרע:

שלט **שאלה** כל בועה בשיפולי אם חוט בשר מקיף אותה (באופן דנתבאר דכשר מצד שיפולי) ומתפשטת הבועה תוך הריאה למעלה יותר משיעור (הנזכר ד' אצבעות רוחב אגודל בגסה וב' בדסה). שם מבואר דצריך לראות בכל בועה בשיפולי אפי' בחוט בשר מקיף אם אינה מתפשטת למעלה ואם מתפשטת

אינו מקיף לא מהני מה שמקיף כשאינה נפוח' מ"מ כיון דלא נפוחה אמרינן מסתמא כמו שהיא מוקפת קודם נפיה' אלו נפוחה כך היתה מוקפת וכשירה. ואם קודם הנפחה לא ראו כלל אם חוט בשר מקיף השמ"ח מביא יש מכשירין וסיים דלצורך גדול יש לסמוך עליהם. וכתב הפ"מ בשם מהרש"ם דאם לא ראו ונאבד' כשיר' (מטעם ס"ם) וכן העלה הל"ש. והגרע"א העלה דבאונ' ודאי יש להכשיר בנאבד ובאומא ג"כ יש מקום להקל בה"מ ומ"מ אם קרעו במזיד לבוע' הוי כמבטל איסור דרבנן דאסור לרדי' (פ"מ ול"ש וב"א). וכתב הפ"מ שם ולפ"ז בוע' בשיפולי שנתערב אח"כ בבהמות אחרות ירא' לכאור' לצדד להיתר אף שנורע הספק הא' קודם התערובות מ"מ למעש' חליטה לעשות כן. ומ"מ לא הוי רק ספק טריפה והחלב אסור עד ג' ימים למפרע אבל בלא נורע התערובות יש להחיד אפי' בלא הפ"מ. ועיין בס' ס"י. וגם מל"ש נרא' דהעלה כן. וככל מה שבארנו להחיד בה"מ אם יש מלא' רוח או מ"ו במקומות דמכשירין סמיכי במ"ו ל"ה ריעותא:

שלט **שאלה** איזה מקומות בכלל שיפולי ריאה. שם מבואר דכל מקום שיש חירוד בין באונות בין באומות ואפילו למעלה במקום שהריאה רבוקה לשררה נגד חיתוך האונות נקרא שיפולי שהריאה שם חדה אבל נגד האומות דשם הריאה רחב' לא הוי שיפולי כן הוא המנהג (וכתב השמ"ח דיש מקומות נהגו שאין מטרפין כ"א בתחתיות האונות או האומות או בשאר צדדים אבל בחתוכים שבין אונ' לאונ' או לאומא מכשירין. ובמקומות שאין המנהג מכורר יש להקל באותן מקומות. והב"א כת' דאין להקל ב"א בהאונא השוככת ע"ג חברת' למעל' היינו בחורים שעל גבה) אבל אם הבוע' בהאונ' השוככת תחת חברתה היינו חורים שבתחתית' אין להקל רק אם עומדת למטה לצד שורש ועיקר אבל לא לצד סופן ולצד סופן גם בין תחתיות ליבא חיזוק ומ"מ באם הוא באונא שע"ג חברתה הנ"ל אף בשיפולי תחתך אשר שם יש להקל: שלט **שאלה** בועה בשיפולי קטנ' מאגודל. שם מבואר דאפילו אינה גדול' כאגודל דין בועה בשיפולי יש לה (הנתבאר כבר. כ"כ התב"ש דלא כב"ח שמיסל בסטנ' וב"ה הל"ש):

שלו **שאלה** בועה הנמצא בריאה וניכרת בעבר השני. שם מבואר דאם עומדת הבועה במקום הסמפונות דהיינו במקום העב של הריאה והוא ד' אצבעות בגסה רוחב אגודל וב' ברק' משפולי (רמ"א ותב"ש ויש"פ דלא כט"ז רכתב שיעור ב' אצבעות ומ"מ לפעמים אפי' בבחמ' גסה יש לה אונות קטנות מאד או היא לפי ראות המור') אז נוקבין אותה באחר מציד' אם שופכת להרדי מצד השני אחת הוא וטריפ' ובאן א"א לברוק כבסי' ל"ו שישפוך לתוך כלי (דכיון שהבוע' עומדת במקום הסמפונות חיישין שהבוע' קלקל' בצדדים איזה סמפון שא"א בשפיכה תב"ש) ואם צד הב' עומד במילואו שתיים הן וכשירה אפי' מלאים מוגלא או מים עכורים וסרוחים ואם עומדת הבוע' במקום הרק או אפי' הוא מעל"ע כשר' (רבמקום הרק אין הריעותא גדול' כ"כ שניחוש לסמפונות שאינם מסובכים כ"כ בהרדי ואפי' חיוני דיש סמפונות במקום הרק חוץ לשיעורים הנזכר לעיל בגסה וברק' לא חיישין לסמפונות כ"כ התב"ש כמהרי"ס ול"ח דלא כמהרי"ו. והא דסמוך לשיפולי כשיר' בועה מעל"ע היינו דוקא סוף האונות והאומות ממש ששם הוא רפה ואין לחוש לסמפונות אבל למעל' במקום העב אם יש שם בועה דרך כל העב האונא מעל"ע טריפ' אפי'

דין סמיכי יש לה (ש"ך ופ"מ והגרע"א) ואם בצד אחד בועה שכוללת קצת ומצד הב' שוה לבשר הריאה כמורסא תו"ל בועה מעל"ע עד שתהי' ב' עבריו שוים לבשר הריאה ואז אע"פ שיש מרא' מוגלא לעור שעלי' אינו אלא מורסא ובשר (אבל אם כשהבוע' ניכרת מעבר השני אע"ג ראינו גבוה שם מבשר הריאה ואינו בולט כלל כיון דמצד אחד ממנה בולט לחוץ אין לומר על בוע' אחת דשפכי חצי בועה וחצי מורסא כולה הרא בועה הוא והרי ניכרת הכועה מעבר הב' (תב"ש ופ"מ) ואם נמצא בשני טיגרות דסמיכי טיפות מ"ז דינם כסמיכי במ"ו. ונ"ל שאם נוגעין זה בזה למעלה יש להטריף באין הפ"מ (ב"א):

שמה **שאלה** בוע' ומורסא דסמיכי או בוע' מוגלא עם בועה דמ"ז דסמיכי. שם העלה הפ"מ ול"ש דבשר לב"ע בבוע' ומורסא דסמיכי ומוגלא עם מ"ז דעת השמ"ח להחמיר אם לא לצו"ג והפ"מ ואם לא נוגעין למעל' יש להחמיר לצו"ג. והל"ש האריך וסיים לדינא דאם נוגעין למעלה בין שיש בשורשם הפרש קש או יותר או אפי' אין הפרש כשער' כשר בה"מ ואם לא נגעו למעל' אף שבשורשם סמוכים ממש בלי הפרש כשערה ביניהם כשר אף בלא הפ"מ:

שמו **שאלה** בועה על גבשושית מגב' כצפורן אגודל או טיגרי או מורסא על הגבשושית. שם מבואר דבוע' על הגבשושית הוי תר"ג ודוקא מנבא אבל מקמא אינו ריעותא אבל אם עור הבוע' משתנית אחר הנפיחה ומשמוש יד על הבועה למראה ריא' לא מקרי בועה ודוקא מרא' ריאה נמורה שנראה מזה שנס' יש בשר קצת תחת העור דאז אע"פ שעדיין גבוה משאר הריאה אינו כ"א גבשושית ולא בועה על הגבשושית וכשירה דהוי משם אחד. וטיגרי או מורסא על גבשושית כשר (דכללא הוא בוע' ממוגלא הוי ריעותא סתם בועה דמ"ז במקומות דמכשירין בה"מ הוי ריעותא כ"ד טיגרי הוי ריעותא כ"ד וכן מורסא ומלא' רוח הוי ריעותא כ"ד) (שמ"ח ול"ש והגרע"א). וה"ה אם אין שם בוע' כלל רק גבשושית בתולד' ועל הגבשושית יש עוד גבשושית

או ב' גבשושית זא"ז יש להחמיר ג"כ (ב"א):

שמו **שאלה** בועה שמתלבנית למט' ע"י הנפיחה ולמעלה אינה מתלבנת. שם מבואר דכשירה אם אין ריעותא אחרת אצלה או עלי' (דאף דמתלבנת חצוי"מ"מ ל"ה רק כבוע' אחת ל"ש):

שמה **שאלה** בוע' שיש אצל' ריעותא אחרת כגון סירכ' תלוי' או קמט וכדומה דהוי תר"ל וחצי התחתון מהכוע' חוזרת למרא' ריאה ע"י נפיחה. שם העל' הל"ש דהוי תר"ל דלא הוי הפסס:

שמה **שאלה** הכוע' שחוזרת ע"י הנפיחה למרא' ריאה ממש שדומ' מראיתא למראית כל בשר הריא' ויש עלי' סירכ' תלוי' או שאר ריעותא. שם העלה הל"ש דאע"פ שהבוע' עדיין גבוה מבשר הריא' ל"ה רק ריעותא כ"ד ואינה מצטרפת:

שנ **שאלה** קמט בריא' באופן דכשר אי הוי ריעותא להצטרף. שם השמ"ח כתב בפשיטות דהוי ריעותא להצטרף אפי' בקמט כ"ש וכ"ד הפ"מ לדעת רמא. והל"ש העל' דאם ניכר שהוא ע"י חולי ולקויה הוי ריעותא אבל אם ניכר שנעש' כך מתחילת ברייתא ל"ה ריעותא ולא מצטרף וזל"ת אם יש בוע' על אותו הקמט שהוא טריפה מטעם סמיכי ואם א"א להבחין אם הוא מתולדה או על ידי חולי יש להחמיר (אף דבריש סי' ל"ה העל')

דעת הט"ז דאם מתפשטת הבוע' תוך הריאה ער יותר משיעור הנ"ל משיפולי טריפה (ולדידי' שיעור הוא ב' אצבעות). והתב"ש העלה דאם מתפשטת ונראית מב' צדדים טריפה' משום מעבר לעבר אבל אם אינה ניכרת מעבר הב' אע"פ שהיא במקום הסמפונות כשירה. ואם יש בועה במקום סמפונות וכשנגדו מעבר הב' הוא למטה ממקום סמפונות יש להכשיר (דכיון שבמקום הסמפונות צד הב' קיים ואינה ניכרת כ"א מתחת למקום הסמפונות מה מפסיד זה למקום הסמפונות):

שם **שאלה** היאך הרין בבועות המלאות רוח. שם מבואר דדינם כמלאות מ"ז (דעת הב"ח והש"ך בתחלט להכשיר במלאות רוח. והתב"ש העלה דגם מלאות רוח בכלל בועה היא) ובמקום שמכשירין מ"ז יש להכשיר גם מלאות רוח ולא במקום אחר ואפי' במקום שנוהגין להכשיר במ"ז בסמיכי אם באחד מוגלא ובאחד מ"ז אין להכשיר כ"א בהפסד מרובה כמו שנתבאר לדעת הל"ש. ואם באחד מוגלא וא' מלאה רוח כשר אף באין הפ"מ (ל"ש):

שמה **שאלה** אם יש בועה מעבר לעבר וע"י נפיחה ומשמוש עולה מצד אחד עור ובשר קצת ואין הבוע' ניכרת שם כלל ואפי' היכר מורסא אין שם. שם העל' התב"ש דהו"ל כבועה מצד אחד וכשר אכן אם הבועה ניכרת מעבר הב' שכוללת לחוץ לא מהני מה שנתכסה ויש לה מרא' ריאה דמ"מ גבוה הוא מבשר הריאה ודוקא אם שוה מצד א' ומראה ריא' או יש להכשיר ולא בענין אחר (תב"ש ופ"מ ול"ש). וכתב הל"ש כסכ"ו דאם מצד אחד בועה ומצד השני טיגרי נמי טריפה מיהו יכול לחתוך כל הריאה ולראות אם יש איוה הפרש להבדל בין הבועה ובין הטיגרי בפנים בריאה כי א"א בזה לבדוק אי שפכי אהדדי כי הטיגרי קשה ואם יש הבדל ביניהם כשר:

שמה **שאלה** בועות הגדולות לפעמים שאין המים שבתוכם ממלאים כל הבועה ונשפכים בקיטון הנה והנה בתוך הבועה ויש ריקן בתוכה יותר מרביעית. הל"ש ס"ק ק"י שם העלה דכשר לדעת הש"ך ותב"ש

שמה **שאלה** טיגרי ומורסא (דנתבאר לעיל להכשיר בסמיכי) אפי' אם יש הרבה כן על הריאה. שם מבואר דכשיר' וה"ה במ"ז למכשירים סמיכי רק דצריך לבדוק כל אחד בין במ"ז (הנתבאר לעיל בדיקתו) בין בטיגרי. (הנתבאר בדיקתה) ואין לסמוך אבדיקת הרוב אפי' בדיעבר (דכך דרכן שלא להתקלקל בפעם אחת ואין ראי' ממה שבדק על הנשאר תב"ש דלא כמהר"ץ) והל"ש העלה דדוקא במ"ז אפי' בדיעבר צריך בדיקת כולו אבל בטיגרי לכתחלה צריך לבדוק כולו אבל בדיעבר היכא דבדק הרוב ולא מצא בקו טיפת ליחה והמיעוט לא בדק יש להכשיר בדיעבר:

שמה **שאלה** מורסות שבריאה (דהיינו צמחים כמו בועות רק שכשאשר נופחין הריאה אינה בולטת לחוץ כלל כ"א שוה לבשר הריאה) דסמיכי להדרי או בשיפולי או מעל"ע. שם מבואר דבין שיש עלי' מרא' ריאה בין מראה מוגלא (ש"ך ומהרש"ל ותב"ש ופ"מ דלא כמ"ס וז"ש דדוקא במרא' ריאה ולא מראה מוגלא) אינו אוסר בסמוכות (דלאו בועות ננהו וגם אין דוחקות זה את זה ולא בשיפולי ולא מעל"ע ואפי' אם מורסות הללו מלאים מוגלא כשר (שמ"ח) וכל שאין גבוה מבשר הריא' אף שיש רקבון בתוכו כשיר' כל שלא קיימת במקום הסמפונות וכל שגבוה אף באין רקבון אוסר בסמיכי ואפי' גבוה פחות מט"ד

ונעקרת הריא' או שנאברה כשר. ומהל"ש נראה להכשיר בכל ענין דאין הטיגרי ריעותא:

שנר **שאלה** אם יש קמט כריאה וכנגדו ברופן יש שם מכח או שנראה נשבר הצלע וחזר ונתרפא. שם העלה הב"א דלא הוי תר"ל:

שנה **שאלה** ריאה שהי' תלוי' ממנ' רירין ורלדולין ושלחופית היתה תלוי' כדירין (או בוע' במ"ו באותן רירין).

תשו' פ"י סי' י"ג והב"א סי' ל"ט סק"י וביד אפרים כאן העלו להתיר (אם לא שהכפתור גדול ועב מלא לוגמא מתוך אותן רירין):

שנו **שאלה** כוע' בולטת בין אונא לאומא או שהוא בין אונא לאונא למטה מחציו ומרכא עם חלון ולא נתכס'

הבועה והמים שבתוך הבוע' היו מלוחים והסרכא עברה ע"י מיעוך כדאוי ונבדקה בפושרין ולא בצבצ'. הב"א בדיני תר"ל ס"ו ובתשו' ח"ש בכת"י העלה להתיר בהפ"מ וצו"ג. דווקא אם אין הבוע' מ"ו או אפי' מ"ו במקומות דאוסרין בתלוי' אפי' ממ"ו אבל במקום הפסד קצת:

שנו **שאלה** ריאה שנסרכ' לכיס והסירכא היתה מלא' דם עד שבמקום הסירכא לכיס נתמלא כל סביבו אות'

מרא' דם (והב"א גורם כל סביבותיו מראה דם). שם בט"ז העל' להטריף (וכ"ה ש"פ) והב"א בתשו' חיו"ד סי' י"ט כתוב בזה וה"ה בסירכא תלוי' מלאה דם טריף' אפי' אם אחר שמסירין הסירכא וקנחו את דם שעל הריא' אחר המיעוך נמצא תחתיו שלם ויפה ובדקין אותה ואין מבצבץ אפי' טריף' גם בה"מ ושע"ה"ד וכתב והמתירה בר נדוי והכלים אסורים ואפי' לא חזר ויצא דם אחר הקינוח טריף' ואפי' בלא סירכא אם נמצא טפות דמים על הריא' וכשמקנחין חוזרין ויוצאין ר' טיפי דמים על הריא' אין ספק שהיא טריף' אע"פ שבדקין במקום הזה ואין מבצבץ. והוא דבר פשוט בכל תפוצות ישראל לאסור כשמוצאין הריא' שהיא מוציא' דם וק"ו אם אין דם ויש סירכא ג"כ. אך אם לא השניחו מיד על הריאה ונמצא דם עלי' ויש תללות במשמוש ידים או יש מקום להכשיר (וכ"כ בתשו' סי' א' ובהג"ה בתשו' כ"ד סיים דרדיר לעיין בקרומי הריא' אם נשארו ב' קרומים כדבר דאל"כ יש להחמיר. ועב"ל"ש סקמ"ג דנראה גם כן כדין זה):

שנה **שאלה** נמצא באונא עליונ' סירכא תלוי' אדומה קצת וכשמיעכו אותה מעל הריאה יוצא דם על הריא'

ויש הפסד הרב' וזאת מצוי הוא בבהמות (והשושנים אמרו שבוודאי קרוב להם שהסירכא רבוק' מבפנים רק מחמת שהמקום צר ורחוק והסירכא דקה מאוד היא מתנתקת ממקום חיבור' ונשארת תלוי'. בא מעשה זו לפני הגרונ"מ וצוה להביא לפניו הריא' מורם מיעוך (והבין בריא' שלפי הסירכא עומרת שם על מקום שהסמפון הוא סמוך לקרום ממש והקרום דם הוא מאר ומחמת חלישת הקרום נעשה בו נקב דם ע"י חטיפ' ע"י שחוטפין הסירכא דקה משם יוצא הדם) וצוה לחתוך כל האונא העליונ' והניח אותה בספל של מים פושרין והי' ממעך בה ומשמש בנחת כדי לרככה הרבה והי' עוסק בזה כמו רבע שעה ואח"כ הוציא' משם וצוה להכבדק ומומח' שימעך לא כמנהגו בחטופ' וחפזון רק במתינות הרבה ומחמת הריכוך הלכה משם בקלות ולא נשאר שום רושם ולא יצא הדם ממנה כלל ואח"כ נפחו את האונא עליונ' דרך הסמפון שלה ונבדק' בפושרין כדאוי ולא בצבצ' כלל והכשיר'. ואם אין בקי לנסות האונא העליונ' לכד כדאוי אין להם לחתוך דם יניחו כל הריאה בכלי גדול מלא מים בענין שיח'.

העל' כדעת הפ"מ דספק תר"ל כשר מ"מ כיון רכאן בקמט אדרב' הפר"מ והתב"ש ויתר קצת מאחרונים כתבו דקמט לעולם ריעותא הוה ע"כ יש להחמיר בספיא) ובמוגלא אסור אף בה"מ ובמ"ו שרי בחפ"מ לדעת הב"א ול"ש (והפ"מ אסור אף במ"ו). וזה דוקא בעומדת על הקמט אבל בסמוך לו אע"פ שאין הפרש ביניהם כב' חוטי שערות יש להקל בבריק' אך לא במוגלא דצריך הפרש ב' שערות ובמלא דוח שרי בלא ה"מ ואם עולה על הבוע' מראה ריאה כשירה (ל"ש). וסרכא של"כ מתוך קמט הניכר שהוא בתולדה טריפה:

שנא **שאלה** כועה העומדת על החריץ (אונא העליונה של ימין או על חריץ הוורדא) או אקמט (בשאר מקום

הריא'). שם מבואר דטריף' ולא מיבעי' אם הוא במקום שאין דאוי' להיות חריץ או קמט (לדעת הש"ך ופ"מ אפי' אם ניכר דנעשה מתחילת ברייתא) ונעש' כן ע"י חולי' (לדעת הל"ש) פשיטא דטריף' אלא אפי' הבוע' הוא על החריץ אונא עליונ' דימין או אחריו הוורדא מ"מ טריף' (משום דהבוע' טבעה להנכי' עור הריאה ולהתפשט וכאן טבע העור להקמט ולירבק בבשר וכשתרצה הבוע' להתפשט תסרע העור. ושמ"ח סט"ו והב"א מתיר בכה"ג בבוע' דמ"ו שיש לה כים בפ"ע ונקלפת מע"ג הריא' והריא' תחתיו יפה. אך במקום שאין דאוי להיות חריץ גם בכה"ג טריף') והל"ש מכשיר בה"מ במ"ו בכל ענין דלא הוי ריעותא ואם אינ' ממש אחריו אונא עליונ' או הוורדא רק סמוך לו ויש הפרש כחוט השער' בינו לחריץ במדא דיא' יש להקל (כדמקליגן בבוע' בשיפולי) ודווקא שעומדת באונא עליונה דימין מחציו למט' לצד השורש אבל מחציו ולמעל' אפי' דחוקה מחריץ יש להטריף' אפי' במ"ו (משום דשם מתחככת) ובהפ"מ אין להחמיר גם בהא אפי' במוגלא ובלבד שיהי' הפסד כחוט השער' בינו לחריץ (שמ"ח ותב"ש) והנרע' א"ל ול"ש מכשירי' אף בלא הפרש ומ"מ ריעותא מקרי ובעה במקום חריץ הוי עכ"פ ריעותא. ובמקומות ואפי' בבוע' מלאה רוח. וכן במקום שמתחבך בנרנת הוי ריעותא דיש פלוגתא ביתרת (הנתבאר לעיל בסי' ל"ה בלמעלה מחציו לצד הראש ולמט' מחריץ) ומכשירין בועה שם אף באין הפ"מ אם שם בוע' במ"ו ל"ה ריעותא בהפ"מ ובמלא רוח אף באין הפ"מ (ל"ש):

שנב **שאלה** אם נראה מבחוץ ב' בועות דסמיכי ואחר הבריקה מצאנו שב' הבועות כים אחד להם רק ששני

ראשי הכים נכפפים כלפי מעלה וגם המוגל' נכפפת ובוטטים בעור הריא' וע"י הנקב בצד אחד של הבועה תוכל כל הליחה לצאת שהרי כולה בתוך כים אחד הוא. הב"א שם סל"ג העלה להכשיר בה"מ (כיון שבכים א' הוא) ובמקום שאין ה"מ יש להטריף (כיון שנרא' מבחוץ כשני בועות):

שנב **שאלה** סירכא יוצאת מטיגרי או מתוך מורסא ורבוק' באותה אונא עצמה ממקום למקום. שם העלה

הב"א ס"כ בתר"ל דאם הסירכא עוברת ע"י מו"מ וברק דרוק או בפושרין במקום הסירכא ולא בצבצ' יש להתיר אף בלא הפסד. ונכון לנהוג שאחר שנפח הריא' לראות שאין שם חשש וריעותא אחרת יחתוך חתך קטן רחוק קצת מהטיגרי באופן שיהי' יכול ליקח דרך שם הטיגרי מתחת הקרומים והקרומים שעל הטיגרי שם אם מבצבצ' שם שאז הבריק' יפה היא (שאל"כ יש לחוש שהטיגרי גורם שלא יבצבץ) ואם א"א לעשות כן או שלא עשו

דקל וראה שמראיהן שוה ממש ולא הוי חסרון חכמה אבל למי שאינו בקי אינו נחשב לספק והו"ל כוודאי שמ"ח ול"ש וב"א. וספק חסרון חכמה דיינינן כודאי היינו לחומרא אבל אם ע"י שדנין לוודאי נמשך קולא לא דיינינן ל"י לוודאי. ל"ש :

שם שאלה מה היא בכלל בישראל. שם מבואר דיש בשר שנוט' לאורם (תב"ש בשם פי' המשניות לרמב"ם ובגמ' בכורות משמע דבשר עגל אדום הוא) ויש שנוטה לירוק (גמ' כגון שמינ' או כחושה ביותר או זקינ' וצריך שיבחין שלא יהא המרא' נוטה לשום מין בשר חי (תב"ש) וכן אם דומה למראה ויינקסי"ל (שקורין קערשי"ן) שנגמר בישראל או בכלל מרא' בשר היא (תב"ש). וכתב הב"א דיש ב' סימנים להרגיש המרא' בפנים. א' אותו המקום הוא קר. ב' אותו המקום הוא אינו חלק כשאר ריאה' אלא מסתבך. ג' אותו המקום הוא משונה וקשה קצת משאר בשר הריאה'. ד' על הרוב נמצא אותו המקום נפוח יותר משאר בשר הריאה'. ובמקומות שאין נוהגין להוציא הריאה צריך לזהר בעת הכנסת ידו שיכוין דעתו לזה וכשמרגיש הסימנים אלו צריך להוציא הריאה ולבודקה במראית העין אחר המראות. ובמקומות שנוהגין להוציא הריאה מתוך הבהמ' אחר בדיקת פנים ולברוק במראית עין אין לו לסמוך על שלא הרגיש אחד מהסימנים אלו בפנים וצריך לברוק הריאה' בחזק ממראות ואין לסמוך על סימנים אלו. ואם בשעת בדיקת פנים הרגיש בסימנים אלו ונתעצל ולא בדק במזיד אחר זה לראות אם יש שם איזה מראה יש להחמיר ולהטריף. אך אם נאכרה הריאה בשונג קודם שהספיק לברוק אחר המראות יש להקל (דאיכא ס"ס ב"א). ואם במשמוש דומה לבשר (דהיינו קצת קישוי משמוש וכדומה ולא הי' במקום זה שום מראה אודם) יש להכשיר (לדעת הפר"ח דווקא בשעה"ד יש להכשיר אך בדיקה בעי בקצת קישוי משום אטום) אך ריעותא עכ"פ מקרי (ל"ש).

שם שאלה מה הוא בכלל שחור. שם מבואר דשחור כקודם דיו יבש טריפה (ולא כעליונה של דיו רק בממשות הדיו אשר היא בשולי הכלי שתחתיתו שחור מאד שהשחירות יורד למטה) אבל אם נוטה קצת לשחור יש להכשיר (ומשום שא"א בקיאים היאך שחוריות דיו שלהם) ובהפ"מ כל שאינו שחור כופת לא מקרי שחור וכשירה ובדליכא הפ"מ יחמיר יותר (ומ"מ אם אינו כופת ממש אין להקל דילמא העין משקר ונדמה שאינו שחור כופת וא"א לצמצם אבל אם מעמיד זפת בערו וראה להדיא שלא הגיע עדיין לשחוריותו של זפת יש להקל בה"מ (תב"ש). וכתב הב"א דאם אין המראה שחור או לבן ממש אלא כמראה בנר לבן שנפל עליו אבק שהוכחה לבנותו אין להטריף מטעם מראה שחור רק מטעם לבן ולכן אם יש ספק עוד אשר ספק כזה כשר בלבן גם כזה כשר הכל כמו בלבן כן בזה:

שם שאלה מה היא בכלל לבן. שם מבואר דבין שהוא כבקעת עץ בין שהוא כלובן ביצה (ויש שפי' כלובן ביצה אחר בישולה אינה כ"א זהירות בעלמא ש"ך ויש שפירשו כקרום הקש' שבביצ' כר"ו והפר"ח פי' כקרום ביצה. וכתב התב"ש וב"א והגהת"ס חיו"ד סי' ל"ד דלדידן אין נ"מ כיון דבגמרא אמרו סתמא לבנ' כבקעת עץ ואנן אין יורעים באיזה עץ שיעור לבן) אנו מטריפין וכל אשר לבן בו יש להטריף וכתב ל"ש דאינו רק ספק טריפה ונראה דבלבן יעמיד בצידי בקעת עץ אם דומה ממש הוי ודאי טריפה ואם אינו

שוהי' המים צפים על מקום הסירכא וימשמשו שם כנחת הרבה זמן מה שלפי אומדן הדעת נתרככה הריאה. וטוב שלא יסירנ' משם ע"י מיעוך עד שיוציאנ' מהמים ואם תעל' בידם שתסיר הסירכא מכל וכל ולא יצא דם ויברוק אח"כ בפושטין בנפיה' ולא יבצבץ יש להכשיר. ואין לעשות כזה כ"א שוחט מומחה וירא ה' מרבנים ובהקבץ כל הבקויים בדבר (הן בענין הפושטין לא הם ולא קר וגם לענין בדיקת הנפיה').

שם שאלה בהמה שמצאו בה סירכא סמוך לבוע' וכאשר הביאו הריאה' לפני המורה' לא הי' עוד הסירכא שם והתנצלו השוחטים שכשאר נפתו הריאה נמוס' הריאה מעצמה ותנה שוחט א' וקצב אמרו שהסירכא היתה סמוך להבוע' אך הי' יותר מרוחב קש מפריד בין סירכא להבועא ושוחט א' אומר שהסירכא היתה יוצאת מהבוע' והי' שם סמוך לבוע' מרא' ריאה ולמרא' עין גם הבוע' עצמה הוי' לה מרא' ריאה כי חציו של הבוע' הי' מכוס' במרא' הריאה' ועכ"פ היתה גבוה מהריאה' אף לאחר הכיסוי. תשו' הר המור חיו"ד סי' ט' העל' להכשיר ועי' בשאל' שלאחר זה בשם הגהת"ס א"נ כן) וברבריו שם מבואר דאם נתכסה רק מקצת הבוע' והסירכא יוצא מאותו מקום המתכס' כשר: **שם שאלה** סירכא תלו' היוצאת מהבוע' שנתכסתה מבשר הריאה' ורק שהי' גבוה' מבשר הריאה' או סירכא תלו' היוצאת מגבושית הגהת"ס בתשו' חיו"ד סי' ל"ו העל' להתיר (וכ"נ בשמ"ח סי' ל"ו וסי' ל"ט ובבל"ש שם ובב"א בתר"ל שלו ופ"מ שם בסי' ל"ו) :

סימן לח

שם שאלה ריאה שנשתנ' מראית' הרגיל בה. שם מבואר דיש מראות שאם נתהפכ' לאותן מראות היא טריפה ואפי' במשהו (תב"ש והגר"א דלא כראב"ד דבעי כל דוקא ודלא כר"ת דבעי רוב') (וסימן של מראות הפסולות אל תאכלו ממנו מבש"ל. ר"ת מוריק"א בשר"א שחור' לב"ן. שמ"ח. ומחרי"ו נתן סימן ד"ם כבב"ל ר"ת דיו מוריק"א כשות"א בשר"א ביצה"ה לוב"ן ביצה. והב"א נתן סימן עשרון תעשה לכב"ש ר"ת לב"ן ברכו"ם בש"ר שחור' :

שם שאלה מה הוא בכלל מוריקא. שם מבואר דמוריקא היא מין ברכום שצבעו נוטה לירוק (הנקרא גע"ל) בין שהוא ירוק כחלמון ביצה (ואפי' קודם שנתבשלה ש"ך וב"א דלא כבב"ל) או כשעור' או כאתרוג או כזהב או כעין חורקת פנים של חולי (הנקרא געלזוב"ט והפ"ח מיקל בגעלזוב"ט) או ככשותא (שקורין האפי"ן תב"ש העל' כן בביאור כשותא והפר"ח האריך בכמ' פירושים והכריזו פי' דהוא מה שקורין נעגלי"ך ונוטה ג"כ לשחוריות) זה הכלל כל הנוט' למראה ירוק (גע"ל) אפי' במקצת יש לאסור וצריך המור' לעיין בזה שלא יהא רומ' לגע"ל (ש"ך תב"ש ופ"מ. וכ' הל"ש דהוי ודאי טריפה) וכתב הב"א דה"ה בעין שערו קטנות ודקות הגדלים בכשותא כשהן קטנים מראיהן גע"ל וטריפה:

שם שאלה הי' מרא' הריאה' כמרא' חריות של דקל שהוא נוטה קצת למראה בשר וקצת למראה ירוק (גע"ל). שם העל' השמ"ח דהוי ספק טריפה ונ"מ לענין ס"ס דזה היא ספיא דרינא. ודוקא אם בקי ויודע שהעמיד' אצל חריות של

סי' י' להתיר שאר מראות (הנאון ב"א והנחת"ס כתבו דהנוב"י עצמו חור בו וראוי הוא לחזור בו) וגם התב"ש מטריף והכריע הל"ש בהפ"מ להתיר ובאין ה"מ להחמיר. והב"א מחלק דברא"ה טריפה אף בה"מ שנוטה ללובן וברו"ן כשר אף בלא ה"מ דאף שנוטה לשחור מ"מ לא הגיע לזפת. ובמראות אחרות שלא הוזכרו לא להכשיר ולא לפסול יש להקל בה"מ. ועכ"פ ריעות' גדולה היא שאפי' בהצטרף אל' ריעותא כ"ד טריפה (ל"ש). וכתב השמ"ח דלא יורה שום בודק בשום מראה רק יבוא לפני חכם מורה הורא' ויעיניו כולם במתן זולת מראה שכבר הורגל בהם הבודק ועלו בידו כמה פעמים להיתר עפ"י מורה או יוכל לבדוק בעצמו ולהורות ובלבד שידקדק ויעיין היטב אם אין בה שום נט'. וכתב הל"ש דמראה ברו"ן או גרא"ה ושאר המראות כיוצא בהן אם חזרו למראה המותר יש להכשיר אפי' בלא הפסד כלל לכתחלה ודינו כמראה כשירה והמקל בה"מ שלא לדנו לריעותא אין מוחין בידו:

שע"ש שאלה בכל מראות האסורות (שנתבאר) אם אחר הנפיחה חזרה למראה ריאה. שם מבואר (דכל אלו המראות האסורות אין עושין בהן מעשה עד שינפחו הריאה וירמסו בידים כדי שתעלה היטב בנפיחה. וגם אולי יש איזה ליחה על העור שזה מראיתו). ואם אחר הנפיחה חזרה למראה הריא' כשיר'. ואפי' אם אח"כ כשנתה מנפיחתה חזרת למראה אסורה וכ"י שהיא נפוחה אין בה מראה האסורה כשירה (תב"ש ו"פ). ואי לא נפוחה טריפה. וכתב הל"ש דטריפה ודא'. ואם אין בה מראה או שיש בה מראה המותר ונפחה וחזר' למראה האסור טריפ' (תב"ש ו"פ) אם נפוחה דרכ' הא נפוחה יותר מראי' אמרינן דבחיי' לא היתה נפוחה כ"כ אם לא כמ"ש הש"ך בסו' ל"ו שהיא טריפה מכה מ"ן וה"ה כאן פ"מ ול"ש. וכבר כתבנו לעיל בשם ב"א להקל בנפוחה יותר מראי'. (אך דוקא משמע בלשונו וטעמו דבמרא' לבן הוא דיש להקל). וכתב הל"ש דאם חוזרת למראה ריאה עכ"פ ריעותא כ"ד מקרי ומצטרפת לריעותא גדולה. ואם מראות הפסולות חזרו למראה ברו"ן או גרא"ה טריפה (דברו"ן או גרא"ה הוי ריעותא גדולה ומצטרפת לתר"ל. ומב"א משמע דאפילו חזרה למראה המותר טריפה אפי' בהפ"מ). וכתב הב"א דהיכא דריאה לבנה כצמר גפן וגם הכבד לבנה כצמר גפן או אין מועיל החזר'. ואם הכבד נפוחה ואינה לבינה יש להכשיר. ועוד כתב דאם נמצא הכבד נפוחה ולבינה כצמר גפן אע"פ שהריאה כתיקונה אין להקל כ"א בה"מ. אבל אם לא בדק הריאה במראית העין יש להחמיר להטריף. ואם נמצא הכבד נפוחה אע"פ שאינה לבינה יש ליוזהר עכ"פ לבדוק הריאה בין בבחמ' בין בעוף אם היא לבינה ואם לא בדק כשיר'. ועוד כתב דאם נמצא להריאה מראה הנוטה ללובן אלא שלא הגיע למרא' לובן ביצה ולקרום שלה ויש עוד ספק בדבר אחר כגון שנתערבו וכדומה יש להקל. ועוד כתב דאם שחור ולא כדיו ממש ואחר הנפיחה חזר למראה אדומה יש להקל אף באין ה"מ בצורך קצת אם לא כמכה בדופן כנגדה דממ"נ טריפה:

שער שאלה ה' בריאה אדמומית ויש בה מכה בדופן כנגד'. שם מבואר דטריפה היא אפילו אדמומית כל שהוא. וב"ה"ש ופ"מ דל"ה רק ספק טריפה. ברובה של ריאה יש להכשיר בלצורך גדול כבמראה פסולה (ט"ז ו"פ ר"ש וטור ורמ"א ותב"ש ובר"י וב"א) וה"ה

אינו דומה ל"ה רק ספק טריפה. וכתב הב"א דאם נפוחה להריא' יותר מדרך הנופחים ונמצא בה מראה לבן ממראות הנוכרים יש להכשיר (שאנו תולין לומר שאלו היתה נפוחה כדרכה כמו שהית' בחי' לא הי' בה מראה זו רק כשאר מראות הריא' ב"א):

שם שאלה איזה שינוי מראות הכשירות בריאה. שם מבואר דיש מראות שאפי' נשתנה כולה לאותה מראה או בכמ' מקומות ואפי' יש בה הרבה מראות משוננות זו מזו וכולם ממראות הכשירות הרי זו כשירה (פ"מ וב"א ותב"ש ול"ש דלא ככדו"פ דאדומה וירוקה כחדא ריאה טריפה. ואם שינוי מראות הללו סמוכים ותכופין ול"ז כשר בה"מ תב"ש ופ"מ וב"א. אך אם עוד ריעותא מצטרפת כה"פ) וסימן למראות הכשירות ארע"ך (ר"ת אדום ריע' עשבים כוחל"א. ובמהרי"ו נתן סימן כאי"ל תאכלנה ר"ת ככד"א אדומ"ה ירוק"ה לאזור. הב"א נותן סימן אוכלין כ"ל ארבע ר"ת כחול"ל לאזור"ר אדום"ם ריע' בלוי"א עשבים"ם) וכל המראות הכשירות שנתבארו אפי' אין משתנים כלל ע"י נפיחה כשר (תב"ש ול"ש וכ"פ דלא כמהר"ן וז"ט). אך מ"מ צריך נפיחה דשמא יחזרו למראה פסולה אחר הנפיחה ואם לא נפוחה יש להכשיר בה"מ (תב"ש):

שם שאלה כיצד מראה אדום. שם מבואר דאפי' באדומה ביותר וח"ה מראה ככר הוי בכלל אדום וכל מראה אדום יש להכשיר (אם ליכא מכה בדופן כנגדה. עי"ל בסו' ל"ט מה בכלל מכה בדופן) ולא יהא נוטה לנע"ל ולא למראה כשר (כנתבאר שם"ח ו"פ). וכתב התב"ש דאדום אפי' נכנס לבשר הריאה כשר (דלא כב"ל בשם דמש"א) וכ"ה הל"ש בשם אחרונים וכ"ה הב"א והוספה דאפי' בשקולפין הקרומים מן הכשר מראיהו נשאר כאשר בתחל' בדמות אדום. יש להכשיר וצריך הבודק לעיין בצלעות ובשאר מקומות נגד האדמומית שבריאה אם אין מכה בדופן נגדה דהיינו בצלעות ובטרפש ובכבד ואפילו באדום כ"ש. ואם לא בדק וא"א לבדוק עוד כשר אף שכל הריא' אדומה. ואם הריאה אדומה בתכלית האדום יש להחמיר באין הפ"מ אם לא בדק (ב"א בשם שם"ח ועו"פ). והל"ש מכשיר בפשיטות:

שם שאלה מה היא מראה ריעה. שם מבואר דהוא מראה ירוק (כרתי שקורין בלא"ה) (תב"ש בשם תוס' ורא"ש) ולא דוקא בדומה ככרתי שהיא רומה דקיע אלא אפי' בטחול שהוא ג"כ בלא"ה כשרה :

שע"ש שאלה מה היא עשבים. שם מבואר דהוא כל מין ירוק גרי"ן וכל מין ירקות זה יש להכשיר (כה"פ) :

שע"ש שאלה מה היא מראה כוחל"א. שם מבואר דהוא צבוע לאזור"ר ויש שקוראין אינד"ך (שם"ח דלא כמהרי"ו דפי כוחל"א צבוע בלא"ה) ומראה לאזור"ר לאו דוקא על הבגדים שצובעים ממנו מיורי אלא אפי' על גוף הצבע והוא שחור הרבה נמי כשר ונכלל בכלל כוחל"א בין שהוא כהצבע עצמה ובין כנצבע ממנה יש להכשיר (שם"ח). וכתב הב"א דצבע לאזור"ר עצמה נוטה לשחוריות:

שע"ש שאלה אם יש מראות אחרות בריאה שאינם נכללים לא בפסולים ולא בכשרים כגון מראה ברו"ן או גרא"ה וכדומה. שם מבואר דעת רש"ל וט"ז ופ"מ ונוב"י מ"ק

שקלפו קרום העליון ונמצא בתחתון מרא' פסולה ובעליון לא ניכר המראה דינו כמו אם יש בעליון לבד מראה פסולה ל"ש. ואם שלטה המרא' בתחתון כולו או רובו יש להחמיר אף בהפ"מ ב"א. ואם אין התחתון כמראית' רק כמראה כשירה יש לאסור אף בצורך גדול תב"ש ול"ש. ובלא צו"ג אף אם המראה רק על צד חוץ של קרום העליון יש להטריף. וכתב הב"א דראוי שאין לשום חכם להורות במראות בריאה בליה לפי שלאור הנר אינו יכול להבחין בין מראה המותר למראה האסור. וכתב הב"א דאם העליון אדום והקרום התחתון גרי"ו טריפה ולהיפך כשר. ועוד כתב דאם מראה האסורה בשני הקרומים אלא שאין מעבר לעבר כי בצד הב' של הקרומים לא נשתנה מראיתו והם כמראה שרגילין להיות יש לאסור אף לצו"ג:

שעו שאלה אם יש מראה טריפה על גבי הבוע' או שמוגלא תחת המראה או שער שחור שפעמים הבחמ' בולעת שער ובא לה להריאה עד הקרום. שם מבואר דיש לפתוח הבוע' ולהוציא המוגל' מהבוע' או מתחת המרא' או השער אם חזרו הקרומים למראה ריאה כשר. הר"ן בשם הרא"ה לעולם אפי' בלא נשתנ' הקרומים אחר הסרת המוגל' יש להכשיר. אך התב"ש העל' דאין להכשיר כ"א בחזרו ונשתנ' למראה הריא' וכ"ה הל"ש ופ"מ. (ואין חילוק בין מרא' א' להרב' מראות פסולות תחת מוגל' ב"א). וכתב הל"ש דה"ה במראה טריפה אצל הבוע' דינא הכי וכן ה"ה אם אחר חורקת המוגל' אינה חוזרת למראה הריא' רק למראה כשיר' דינא הכי וכ"ה הב"א ואם חזר למראה ברוי"ן או גרא"ה ומכ"ש אם מתחל' לא הי' רק מראות אלו אין לאסור ומ"מ ריעות' הוי להצטרף לתר"ס. אך בחזר למראה אדום או אם מתחלה נמצא אדום' המוגל' תחתיו ואין המראה הולכת מהקרומים כלל יש להטריף והוי האדום כמכה בדופן נגר מראה אדומה הנתבאר (ב"א). ואם חזר למרא' ריאה כשר אף במכה בדופן כנגדה ואם לא בדק טריפה (ל"ש). ואם לא הלכ' אח"כ מהקרומים יש להטריף. (וכתב השמ"ה ואפי' אין מראה המוגל' או השער כמרא' שהיתה בקרומים כגון שזה שחור וזה לבן מ"מ הואיל ואנו רואין שאין עתה אחר הוצאת מוגל' מראה פסולו בקרום אמרינן שבך היתה מראית המוגל' או השער דרך הקרומים ובקרום אין ריעות' וכשיר'). ואם לא בדק כנוכר דעת השמ"ה להטריף והפ"מ חוכך להתיר והניח בצ"ע (כגון בנאבד'). והל"ש העלה דהמיקל בהפ"מ לא הפסיד אך דוקא על בועה וטיגרי' או יש להקל בדיעבד בה"מ אבל לא כשמראה אצל הבועה כ"כ ל"ש. והב"א מיקל גם באצל בועה בה"מ. וכתב עוד השמ"ה דאע"ג דאם פתח והוציא המוגל' אי אפשר לנפוח ולראות אם עברה המרא' מ"מ כיון דמקמי הכי הי' בה מראה גם קודם נפיתה ועכשיו כשהוציאו המוגל' הלכ' לה רגלים לדבר דלאו מראה העור הוי. ולכן אם גם קודם לא הי' לה מראה כ"א כשנפחות לא מהני לה בדיק' (הנוכרת שאני אומר אלו הי' אפשר לנפחה אחר שהוציאו המוגל' הי' נשאר בעור המראה כבתחלה והא צריך נפוח' אח"כ לראות אחר הנפוח' אם עברה המראה). והל"ש מיקל בה"מ (כיון דא"א למברקי') וכן בטיגרי' שהוא קשה ולפעמים א"א כלל להוציא המוגל' וישארו הקרומים שלימים וא"א כלל בבדיקה אין להחמיר בה"מ ודוקא במראה פסול' על הבועה או טיגרי'. אבל אצל הבועה או אצל הטיגרי' אין להכשיר בכה"ג אף בה"מ. (וכבר נתבאר לעיל כן בשם

וה"ה אם האדימה מחמת מכה שבטרפ' או מכל איזה מקום שהיא כנגדה בל"י וב"א. וצריך לבדוק בדופן כנגדה אם יש אדמומית בריאה (אך בדיעבד אם לא בדק כבר נתבאר לעיל). ואם נפוחה לריאה וחזרה למראה ריאה כשר. וכתב ב"א דאין להכשיר כי אם במתלבן כל האדמומית שכנגד מקום המכה בדופן ב"א. (תב"ש ול"ש דלא כהר"ן וב"ח ודמש"א והסכים הל"ש והעלה דאפי' ריעותא ל"ה ודעת הב"א דהוי ריעותא). ואם לא חזרה למראה ריאה רק למראה אחד מהמראות המותרות יש להקל (תב"ש). והפ"מ והל"ש העלו דצריך הפ"מ להקל וסוים הל"ש דהמיקל בלא הפ"מ לא הפסיד ומ"מ הוי ריעותא וכ"ה הב"א (ואם חוזרת למראה ברוי"ן וגר"א ובדומה פשוט דטריפה). ואם גם מתחלה נגר מכה שבדופן ליכא אדמומית כ"א אחד משאר מראות המותרות יש להכשיר אף בלא ה"מ (שמ"ה והל"ש רמכה בדופן וכן נשבר הצלע אין אוסר רק באורם ולא בשאר מראות המותרות או בשאר ריעותא שבריאה וכן מירכא תלוי' אין אוסר רק ביוצא מאורם וכ"ה הגבעת שאול סי' פ"ו להכשיר כל ריעותא נגר נשבר הצלע). וכתב השמ"ה דאי ליכא מכה בדופן רק שנודע שהוכת' בדופן ומסתבר דמזה בא האדמומית בריאה יש להטריף. (וכתב הל"ש דזה תלוי' בראות עיני המורה אם הי' ההכא' גדולה שראוי שתהי' הריא' נלקה על ידו וגם הי' נראה שהגיע כח ההכאה עד הריאה אבל בלא"ה לא תיישינן). וכתב ב"א דדין מכה בדופן אפי' בבשר שבין הצלעות נגד אדמומית ואפי' חיתה המכה כל שמקומה ניכר וידוע שיש שם צלקת. וכן אם נשבר הצלע ונקשר ה"ז כמכה. וכן אם נמצא שם בהרות שחורות בדופן טריף או אפי' חיתה המכה ולא נשאר רק רושם מן המכה ומ"מ אם חזר ומתלבן ע"י נפיתה אפי' רק למראה המותר כשר ל"ש. (ולדעת ב"א בהפ"מ):

שעה שאלה אם יש בריאה כמו נקודות אדומות. שם מבואר דצריך לבדוק אחר נקבים במקום האדמומית ואם לא בדק טריפה (שמ"ה). וכתב הל"ש דמ"מ במקומות דשכיחי נקודות אדומות ובדקו כמה פעמים ולא מצאו נקבים אע"ג דמ"מ ראוי לבדוק תמיד מ"מ אי איתרמי בשוגג ולא בדק יש להכשיר (ובנמצא מורנא בתוך הנקודות האלו (נתבאר לעיל בסי' ל"ו):

שעו שאלה אם נמצא מראה מהאסורות (הנתבאר) רק מלמעלה ע"ג הריאה ולא נכנס המראה תוך הקרומים או נכנס רק בקרום אחר. שם מבואר (דעת הט"ז להטריף אפי' לא נכנס לתוך הקרומים כלום רק מראית' מלמעלה. והפ"ה חולק והעלה דבעי ליכנס המראה לתוך ב' הקרומים וכ"ה התב"ש. וכתב הב"א דאם המראה האסור' שלטה בקרום העליון כולו או רובו ואפי' שתחתון כמרא' הראוי לה יש להחמיר אף בצ"ג אם לא היכא דבדק וקלף כל קרום עליון וראה שאין שם שינוי מראה בתחתון וגם יבדוק בנפיתה כפושטין ואפי' אם לא נשתנה רק מקצת בקרום העליון בזה יש לנהוג לקלף קרום העליון באותו מקום ולברקה תחתיו בנפית' ובפושטין ואז יש להכשיר לצורך גדול ב"א. אבל הל"ש מתיר בין בכלול בין במקצתו בלצו"ג. וה"ה באורם נגר מכה בדופן דינו הכי עיין בשאלה הקודמת. ומ"מ ריעותא הוי להצטרף לתר"ס. אך אם חוזרת ע"י נפיתה למראה המותר אפי' ריעותא ל"ה וה"ה אם אידע

אף שיש מכה בדופן אם צריך בדיקה בריאה במקום אדמומית. שם העיר הב"א דיש מקומות שמתירין ומ"מ יש להצדיק בדיקה ולמשמוש בבשר הריאה במקום האדמומית. ואם הוא נחתך או נופל חתיכות טריפה. ואם לא בדק אחר זה יש להכשיר במקומות אלו בה"מ. וסיום אבל במדינות אלו נוהגין להטריף כשיש מכה בדופן אף אם הבשר שלם ובריא ככל שאר ריאות הבריאות כל שהמכה נגד אדמומית שבריא (כנתבאר לעיל):

שצנ שאלה לפעמים יש על הריאה קליפות כמו נתק נראין כפני אדם מצורע ועשוין כקליפת השום ובצללים (פ"מ). שם מבואר דקולפין הקליפות ממנה ואם תחתיהן נמצאת הריאה שלמה כשר וצריך לנפח' רחא עכ"פ ריעותא הוי לענין נפוחה כמו מראה. תב"ש ופ"מ. ומשמע ראפי' בדיעבד אם לא נפוחה אסור. אך הפ"ח מתיר בדיעבד אך בהפ"מ דוקא (ודוקא אם קלפה מהריאה וראה שבשר שלם ויפה תחתיו. אבל אם לא קלפה אף בדיעבד אסור) ואפי' יש סדכא מקליפה לקליפה כשר. גם נמצאות לפעמים על הריאות מעל בשר שומות שקורין ווארצילין צריך ג"כ קליפה ואפי' בדיעבד אסור אם לא קלפה. ואם קלף ויצא דם מריאה טריפה. ואם א"א לו לקלף בנחת רק ע"י מיעוץ בכח קלפה מעל הריאה וראה לי שבזה מעכב הנפוחה אפילו בה"מ. ואם לא בדק בנפוחה אסור (ב"א). וממ"נ צריך נפוחה אך דאינו מעכב בדיעבד (תב"ש ופ"מ והל"ש וב"א). וכתב התב"ש דווארצילין אם הם משורשים בבשר הריאה צריך לבדוק אם יש מהן מונלא כבועה או טיגרי רק אם נראה לעיניו דכמו בשר הוא צריך קליפה דוקא ונפוחה כמו בנתק. (וכתב הב"א דאם א"א לקולפם מהריאה דרך מיעוץ והוצרך לקולפם מהריאה דרך פריקה בחוזק יד אין מועיל נפוחה וטריפה ולענין תר"ל עי"ל בסוף סי' ל"ט):

שפת שאלה אורות ריאות של כבשים שנמצא עליהם כעין זהורית בעלמא מראה לובן ותחוב בתוך בשר הריאה בעומק ושם נתלבן יותר ויותר עד שמגיע לבשר יפה. תשו' תת"ס חיו"ד סי' ל"ד העלה לקלף העור ולראות אם ישאר אח"כ בלבנותו כי יש לתלות שהמכה היא בפנים הבשר וע"י הבשר נראה זהירותו בעור וחסרון מכפנים לא שמי' חסרון וכשר:

שפט שאלה ריאה שנחתכה ונמצא בחתיכה אחת ממנה מראה פסולה. שם העלה הב"א דאם נשתתה זמן מה אח"כ שיש לתלות שלפעמים מחמת שליטת האויר בריאה יגרום שיפול בריאה מראה זו יש להתיר. ואם אירע שנפחו החתיכה ועלתה כהגון ולא חזרה המראה פסולה כשירה והכל לפי ראות עיני המור' לפי שנתתה ולפי המקום שהיתה מונחת שם בריאה שהי' נקי בלי שום צבע. וכן אם נתעסקו ומשמשו הריאה זו בידים מלוכלכים יש להקל ולתלות אף אם אין עוד ספק לפי שתולין במצוי:

שצ שאלה אם נמצא מראה כשירה על הגבשושית. שם הפ"מ מסופק ומהלהכשיר ילדעת הנוב"י ול"ש נראה להכשיר ג"כ אך דעת השמ"ח וב"א לאסור (אך טיגרי או מורסא על גבשושית כשר):

שצא שאלה מראה כשרה אצל בועה וכדומה ואינה הולכת אחר הסרת המונלא מן הבועה יש לה מראה ריאה ממש. שם העלה הב"א דהוי תר"ל (דאין תולין המראה שאצל הבועה בהמוגלא):

שצב שאלה באותן מקומות שנוהגין להכשיר מראה אדומה

פתיחה לסימן למ

אמרין סופו ליסתר היינו היכא שאין לו חיזוק במקום אחר. וממילא שיטת רש"י דקרום שעלה מחמת מכה אינה קרום דל"ה סתימה רמעיסקא וסופו ליסתר. הפי' הב' ברש"י הוא הרא"ש והרא"ה דטריפות דנקבה הריאה הל"מ דאין רגילות להעלות קרום ואם עולה קרום מחמת מכה הוא וסופו ליסתר משא"כ כסידרן דרך להעלות רפואה טובה הלכך אי נסרכה הרי העלה רפואה ואם לאו שמא הן מאותן הנקבים שאין להן רפואה. הפי' הג' נלמד ממ"ה ל"ה וכ"כ יש לפרש שיטת רש"י דאונא חבתה סותם אלא דחיישינן פן פ"א לא יסתמנה. וכשרוכ' אין מתפריקין. הפי' ה' ברש"י הוא פי' הר"ן דרמיה כריאה הסמוכה לדופן ולא מקרום לכך אלא אונא חבתה סותמת. ולפי"ז דוקא סמוכים ולא סרוכים. (ורעת בעל העיטור שמביא ב"י הוא דעה חמישית דלא כב"י דרוצה להעמים פירושו ברברי דש"י). וג"מ דלתוס' אליבא דרש"י אפשר מגב לגב או מחיתוך או למעלה מחציון כשיר' ולהנך ג' פירושים טריפה. והנה להר"ן דוקא סומך זא"ז ממש הא סרוך בסידכא ארוכה טריפה ולהנך ג' פירושים כשירה. ולשיטת רש"י

כל היכא דאיכא טירחא א"צ לברורי אף בחזקה והיכא דליכא טירחא אף ברוב או ס"ס צריך לברורי ומש"ה בבדיקת ח"י טריפות הוה טורח גדול וסמכין ארובא ולא אמרין סמוך מדרבנן אלא היכא דנולד מקום הספק והיכי דהמיעוט הוא ע"י מעשה ומש"ה לא ברקין וושט או קנה דלא אמרין סמוך. ובריאה צריך לבדוק מדרבנן ופורץ גדר ישכנו נחש. ואין לאכול סודם שיבדוק הטריפות. ומהו אם לא בדק מיד ויש לתלות הנקב לאחר שחיטה אם במשמיד"ט יש לתלות א"צ להסיף ולראות ובשאר טריפות מגיפין. ובעה עשוי להשתנות אין מגיפין. בריאז צריך לבדוק. לאו דוקא בטריפות דסרכות אלא אפי' מטריפות רבועות ומראה ואטום וחסר ויתור וחליף וצורות אונות סדקין וגומות ב' בועות וטיגרא נגד בועה צריך לבדוק אחריהן חזי אחר הנקבים ואפי' בנגידים וטלאים. הגם דמהר"ם נראה דרק מנהגא הוא מ"מ הוי כאיסור דרבנן. ואם זרק במזיד הוי כמבטל איסור דרבנן. בטעם איסור הסידכות איכא ג' שיטות. הא' רש"י. הב' הרשב"א. הג' הראב"ד. ובשיטת רש"י יש ד' פי'. א' פי' תוס' בדעת רש"י רשל"כ טריפה מטעם סופו ליסתר וכי

במכה בדופן. ולכן הבהמה טריפה מצד המראה ולא מהני יב"ח מעת שהוכתה בדופן. ויש להקל דהחלב אין אסור למפרע אף אם הוכתה בדופן תוך יב"ח (דמצינו למתלי דהמראה פסולה נעשה רגע קודם השחיטה):

שפר שאלה מראה כשירה שנתבאר לעיל אי הוי ריעות' שג דעת התב"ש דהוי ריעות' ומצטרף לתר"ל. והנוב"י מה"ק סימן י' העלה ביש עוד ריעותא על מראה כשירה דכשר דמראה כשירה לא הוי לקותא כלל חוץ במראה אדום דבזה גם הנוב"י מורה דמצטרף לריעותא. והל"ש מסיק לדינא דהוי ריעותא. אך סיים דהמיקל בה"מ כדעת הנוב"י לא הפסיד ומ"מ עם ריעותא גדולה מצטרפת גם לדעת הנוב"י. ואם יש סירכא דבוקה של"כ מתוך מראה כשירה טריפה ולא מהני מו"מ אפי' בה"מ. ואע"ג דהמרא' אינו רק מצד א' מהסרכא וסרכא דבוקה מתוך מראה כשירה בין אונא לאונא למטה מחציון ויש חלון או בין אונא לאונא בלי חלון אפי' בה"מ אין להתיר בלי מיעוד. ומראה אדום גם לנוב"י מקרי ריעותא ואפי' אינו נכנס לבשר ומצטרף (ל"ש). ואם יוצא ממנו סירכא תלוי' או שאר ריעותא מצטרפת וטריפה אע"פ שאין מכה בדופן. ואם המראה האדומה חוזר ומתלבן ע"י הנפיחה למראה ריאה (דמהני נגד מכה בדופן) מ"מ להצטרף וריאותא דעת הב"ה דהוי ריעותא ומצטרפת. ודעת הל"ש דבכה"ג ל"ה ריעותא (כמ"ש לעיל) ואפי' אם אין הריעות' על המראה ממש רק סמוך לו ממש טריפה לדעת הב"ה:

שפ"ה שאלה מראה כשירה על יתרת ברדי דאונא. שם מבואר דכשר אפי' אודם על יתרת ברדי אם אין מכה בדופן כנגדה אך מראה כשיר' על יתרת מקמא אם הוא כפרק אמצעי של אגודל אחר הנפיח' יש להטריף אפי' בה"מ ואם פחות מפאש"א כשר' (ועיין לעיל בס' ל"ה ל"ש). ואם נאבד ולא בדקו אם מתלבנת ע"י נפיחה יש להכשיר גם כן בה"מ. וכן היכא שהיתרת אין לה סמפון יש להכשיר גם כן (ל"ש): שפ"ו שאלה מראה חריות של דקל שנמצא הריאה נפוחה ומתגדלת אחר הנפיחה (דמבואר לעיל בס' ל"ו להכשיר) אי הוי ריעותא. שם העלה הל"ש דהוי ריעותא גדולה ומצטרף עם רכ"ד (ל"ש):

שפ"ז שאלה מראה טריפה אצל הבועה או טיגרי או מוגלא ובהורקת המוגלא חוזרת למראה הריאה היאך הדין אי הוי ריעותא להצטרף. שם העלה הל"ש דדין מקום מראה זה בדין בועה עצמה לענין צירוף עם ריעותא אחרת (והיכא דחזרה המראה פסולה שאצל הבועה ע"י הורקת המוגלא למראה ברוי"ן ודומיהן טריפה) ואם מתחלה לא ה' רק מראית גר"א או ברוי"ן יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ רק דכל מקום המראה הוי ריעותא לענין אם יש עלי' סירכא תלוי' וכה"ג ואם חזרה המראה פסולה שאצל הבועה וברומה כהורקת המוגלא למראה כשר יש להטריף באין ה"מ. ואם היא בועה כמ"ז במקומות שמכשירין סמיכי כמ"ז יש להכשיר אף באין ה"מ מ"מ ריעותא הוי המראה ההוא שאם עומדת עלי' סירכא תלוי' וכה"ג הוי תר"ל. ואם מתחלה לא ה' שם רק מראה כשיר' או אין הדין המראה ההוא לענין ריעותא רק כדבר שסמוכה אליו:

שאלה

בשם ל"ש וב"א בדין כזה). ואם ניכר מבחוץ שמראה זו מראה מוגלא הוא ולא בעור בין בבועה בין בטיגרי א"צ בדיקה (שמ"ח). והב"א כתב דלכתחלה צריך בדיקה אם לא שהוא מומחה ובקי שאינו מראה העור ורגיל בעבודה זו. ואם אינו יכול לשער ולא ברק יש לאסור:

שעה שאלה אם יש בועה תחת מראה פסולה ויש לה כים בפ"ע וקלף הקרומים שבריאה ומצא שהכים של הבועה יש עליו מראה פסול'. הב"א שם העלה להכשיר (מאחר דבקרומים עצמם של הריאה אין שם מראה פסולה):

שע"כ שאלה מראה כשירה (הנתבאר) ע"ג בועה או טיגרי ולא הלכה המראה אחר שהוציא המוגלא. שם מבואר דכשירה דאמרינן המראה והבוע' אחת הוא ומחמת המוגלא בא לה מראה כשירה ולא הוי תר"ל. שמ"ח):

שפ"ה שאלה אם יש מראה טריפה על קרומי הריאה שלא במקום בועה ומוגלא רק במקום בשר וכשקלפו לקרומים אז הלכה המראה מהקרומים. שם העלה התב"ש לאסור (אע"ג דנראה דהמראה מן בשר הריאה באה שהיתה נראה כך בין הקרומים ולא הוי כ"א חסרון מבפנים מ"מ קי"ל לחכמינו ז"ל דלקותא הוא). והל"ש סיים דאינו אומר בזה לא אסור ולא היתר. והב"א העלה בה"מ להתיר:

שפ"ה שאלה אם נפחו להריאה לראות המראה ונמצא שאינה עומדת במקום אחד רק זה ממקום למקום. שם העלה השמ"ח להכשיר (דאמרינן דלאו לקותא היא רק יש איזה מוגלא תחתיהם שמראית' כך ואותה המוגלא זה ממקום למקום וכ"ה הב"א. וכתב דלפעמים אירע מראה אדומה וסירכא תלוי' עלי' וכשבודק ממרם ביד המרא' זה ממקום למקום כשירה. וצריך להבחין על זה שלא יטריף בחנם:

שפ"ה שאלה היאך הדין בריאות של חיות ועופות לענין המראות (שנתבאר לעיל). שם מבואר דכל דיני מראות נוהגין גם בחיות ועופות רק שאין צריך לבדוק בעוף אחריהם. אבל בבהמה וחי' כשבודק הריאה תוך הבהמה אם הוא מומחה הוא מרגיש ע"י משמוש אם יש בה מראה שמקום המראה משתנה משאר מקום הריאה לחום או לקור או אינ' חלקה כמו שאר הריאה ואז מוציא הריאה לראות (וכ"כ לעיל בשם הב"א בזה חלקו דינים). וכתב הל"ש מיהו שכיח בעופות צרורות דם ונראה אדום או שחור והוא בא מבית השחיטה ואין זה צריך אפי' בדיקה כי ניכר הוא למי שהוא בקי בתרגומים וכשר כשהוא מכיר היטב בזה שאינו רק מחמת צרורות דם מבית השחיטה:

שפ"ה שאלה בכל הטריפות מצד מראות הנתבארו היאך הדין בחלב. שם העלה הל"ש דבכל הטריפות מצד

מראה אין החלב אסור למפרע כלל רק באודם בריאה ויש מכה בדופן כנגדה דמטרפי' עד ג' ימים. ואם ניכר שהוא מכה ושינה שאינו יודעין מתי נעשה יש לאסור החלב עד יב"ח. (וכ"מ בפ"כ ר"ס ל"ט במ"ו). אבל אם יודעין העת שהוכתה או שנשבר הצלע והוא תוך יב"ח פשוט דאין לאסור רק עד אותו העת. ואם הוכת' בדופן קודם יב"ח גם הבהמ' נוטה דעתו להתיר ומסופק ביה אד החלב מתיר בפשיטות. ואם נשבר קודם יב"ח ונתרפא מודה יב"ח ויש אודם בריאה גם הבהמה כשירה בפשיטות. וכ"ז באודם אבל שאר מראות פסולות אף שיש מכה בדופן לא תלינן

הריאה דמותר בהפסד גדול או בנדיים וטלאים דמותר בדיעבד משא"כ באיבדה במזיד אסור אפי' בה"מ ובנדיים וטלאים כדון ביטול במזיד איסור דרבנן פ"מ). וגם הכלים שנתבשל בהם אסורים למי שהבשר אסור ולאחרים גם הבשר מותר אלא שאסור למכור בדמי כשרה רק בדמי טריפה כמו שמוכר לנכרי. ודוקא בשוחט למכור הבשר קנסין. אבל השוחט לעצמו לאכילה ואיבד הריאה במזיד אזי אף דלעצמו ולמי שנתבשל בשבילו אסור כ.

מותר למכור לאחרים אפי' בדמי כשירה (כפר"ח בס' צ"ט דלא כש"ך ואפי' הכר"ו מודה כאן באיבד הריאה וכן הפ"ת מיקל לגמרי מובא בפ"מ כ"ה הל"ש כאן). וכ"ז דוקא בלא נבדקה מהסירות אבל אם נבדקה מסירות רק שלא נבדקה משאר טריפות או בנדיים וטלאים ואיבד הריאה במזיד אע"ג דראוי לאסור לו הבשר שלא יעשה כך תמיד מ"מ הכלים שנתבשל בהם מותרים (הל"ש כ"ה וב"מ מב"א ס"ג) ודין החלב אם איבד הריאה כדי לאכול הבשר החלב מותר גם לו (דלענין החלב אינו מתכוין). אבל אם איבד גם כדי לאכול החלב אסור גם החלב לדידי' (ל"ש). ואם אין לו חלב רק מה שנחלב קודם ג' ימים יכול לכתחלה להשליך הריאה ולמכור לנכרי הבשר ולאכול החלב (דבסירכא אין אוסר החלב רק עד ג' ימים ולטריפות הבא מן הבטן לא חיישינן. אכן אם אחר שזרקו הריאה נמצא בצלעות מכה רבה שנסרכה הריאה בצלעות דניכר שהיא מכה ישינה אסור החלב מספק עד יב"ח (פמ ול"ש). אכן הכלים שנשתמשו בהן החלב מן קודם ג' ימים אם אינו ב"י שנמצא המכה כשרים (ל"ש).

שצח שא"ל באיזה אופן הא הבדיקה בריאה. שם מבואר דחיינו שיכניס הבודק ידו לפנים בנחת וימשמש

בכל חלקי הריאה במתן וישוב הדעת (ויברק בעודה שוכבת על הארץ ולא בתליותה ולא טוב עושין כשמומינין לתלותה לוקחים למטה ומנענעים אותה קודם בדיקה כ"א) וכשיכניס ידו יחתוך בנחת לפתוח הטרפש ויטה לצד הצלעות (ולא יותר מכדי כניסת ידו כדי שלא יחתוך שם איזה סירכא). ויש חותכין נקב קטן רק להכניר אצבעו ולברק סביב ואח"כ מרחיב הנקב שמי"ח. וכתב ב"א ויש שנהגו לבדוק לקרוע תחלה החזה והוא מנהג (רע) וירגיש אם אין בה חסר או חליף או סרכות ושאר טריפות התלויים בריאה דלכתחלה צריך בדיקה אחר שאר טריפות ג"כ ולא דוקא מסירות. אך ג"מ בדיעבד כמו שיתבאר תב"ש ופ"מ בפתיחה לסימן ל"ט. וכתב השמ"ח דבדוק זה צריך שיהא מומחה ובקי ל"מ דצריך שיהא בקי בכל דיני בדיקות הריאה אלא אפילו צריך שיהי' בקי ביד ובההרגשה ויודע כל צורת הריאה ומקומה ודרך הנחתה בתוך הבע"ח. וכשבדקה בפנים ומרגיש שאין בה טריפות מדינא א"צ יותר (דבדיקת פנים שמה בדיקה). אך יש מקומות (וכן אנו נוהגין) להוציא אח"כ הריאה ולנפוח אותה (מרדכי בשם בה"ג מובא בב"י ורמ"א) והיכא דנהוג כן אין לשנות. ובאותן מקומות אם לא נפח במזיד (כמו שנתבאר לעיל תב"ש וב"א) ואפילו במקומות דלא נהוג לנפוח מ"מ יש להוציא

רש"י הנ"ל ב' בועות סמוכי או מראה ויובש וכדומה וסרוכי מחיתוך לחיתוך כשירה דלו יש נקב בפועל כיון דסביך וסריך לשיטת רש"י כשירה וסירכא תלוי אפשר דאסור ובדיקה צריך אף בכסידון דרילמא לא סתמ' כל הנקב. השיטה הב' הוא שיטת תוס' ורשב"א דסירכא יש בלא נקב אלא של"כ תתפרק וכל העומד לנקוב כנקוב וכסדרן לא תתפרק. ולפ"ז תרי בועי ומראה בחיתוכים וסריך ומגב לגב טריפה וסירכא תלוי כשר ובכסדרן א"צ בדיקה. השיטה הג' הוא שיטת הראב"ד והוזהרה בתו' דשל"כ ודאי מחמת נקב וכסדרן משום ששוככות וע"ז ודוחקות באה שם הסירכא בלא נקב. ולפ"ז אין צריך לבדוק אם יש שם נקב וגם אם נמצא נקב בפועל טריפה. סירכא של"כ הוי ודאי טריפה בין מחיתוך לגב בין מגב לגב. ואם נסרכה הריאה למקום אחר לא לריאה עצמה ג"כ ודאי טריפה ולא ספק. חוץ אותם הנזכרים מסעיה י"ח ואילך כש"ע דא"א נוהגין להתיר זהו ספק סירכא ומותר החלב תוך ג' ימים. וה"ה סירכא כפולה ודבוקה אח"כ מינה ובה שיתבאר בפנים דהוי רק ספק טריפה ומותר החלב תוך ג' ימים. גם לשיטת תוס' לא נרע סירכא מהוגלר פי המכה ואמרינן דקודם ג' ימים הוא. יש להסתפק לשיטת תוס' דסירכא מטעם עומד לנקוב אי מתחילין היב"ח משעה שנסרכה של"כ א"ר כ"ר חודש בעינן דאמרינן תוך יב"ח ודאי סופו להתפרק ומשם ואילך אין יכול לחיות עוד יב"ח. וזאת עיקר דאפילו למאן דתופס חומרת התוס' חולין י"א דאם נמצא טריפה אוסרין למפרע ומיהו קודם יב"ח שרינן דל"ה חי יב"ח:

הלכות טריפות סימן לט

שצח שא"ל אי צריך לבדוק אחר שום טריפות מן הסתם או דאין צריך לבדוק חוץ מע' טריפות הריאה. שם מבואר דאין צריך לבדוק אחר שום טריפות מן הסתם (ש"ך ופ"מ ותב"ש וש"פ אע"ג דחזוין האידנא דלפעמים מצויים הטריפות יותר מהכשרות. הוא משום ספיקות וחומרות אבל מעיקר הדין רוב כשרים תב"ש) רק אי חזוין ריעותא שיש לחוש על ידו לאיזה טריפות צריך לבדוק אחר אותו טריפות חוץ מן טריפות הריאה הואיל והוא מיעוט המצוי גזרו חז"ל לבדוק אחר כל טריפות שבה בכל מין בהמה וחי' בין זקנים בין ילדים (חוץ בעוף) ואפי' היונקים (מדפליגי ביונקים בנאברה הרי דצריך בדיקה ואפי' אותן הגדיקים ביער והובא לביתו ב"א) וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיק' ישכנו נחש (מחבר והסכימו הש"ך ופר"ח ותב"ש ופ"מ דאיכא שם איסור דרבנן על הבשר כשאר איסור דרבנן ולא אמרינן דליכא רק חובת נכרא וג"מ דאי איכא שם איסור על הבשר הרי נאסרו הכלים להעובר). ואם עבר במזיד כדי לאכול בלא בדיקה דין הבשר כאיסור שמתבטל במזיד דאסור למכטל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבטל בשבילו (שמ"ח אף שיתבאר בסמוך בנאברה

אבל אחר שנתו אע"פ שהם קטנים ורכים ונקראים גרי וטלה אין להקל: לכן באותן מקומות שנוהגין למעך אחר ה' חרשים יש להחמיר בנאכדה). וכתב הפ"מ והל"ש ס"ק י"ד וב"א דאם לפעמים באיזה גליל שכיחי טובא איזה מין טריפות בכהמות עד שכמעט הרוב נטרפו ועכ"פ מחצה על מחצה כאשר אנו רואים לפעמים שנודמן כך לאיזה סיבה או טריפה בנאכדה אפי' בהפ"מ (כיון דליכא תו רוב כשירות) ואפי' בגדיו וטלאים אם שכיחי בהו כן נמי דינא הכי:

שאלה שצט' אם בדק מסכרות ולא בדק משאר טריפות כגון שאותו שהכנים ידו אינו בקי בהלכות טריפות רק יודע להרגיש שאין שם סירכ' ואח"כ נאכדה הריאה. שם מבואר דאפי' בהמ' גדולה יש להכשיר אפי' בלא ה"מ (ש"ך ופ"מ ותב"ש ויש"פ). וכתב הל"ש דאם שכיחי איזה טריפות לפעמים בבהמ' כגון שהוכחה בגלגולתה מכה רבה דשכיחי נתרופץ עצם והגלגולת (ב"א) בין בעוף (כגון בדיקת הוושט מאוזות) אם לא בדק אפי' בדיעבר אסור ואפי' בשאר אברים דא"צ בדיק' אף לכתחלה מ"מ אם שכיחי איזה טריפות אם לא בדק אף בדיעבר אסור (כ"ה הל"ש ופ"מ וב"א). וכתב הב"א דאם נמצא סירכא בריאה של עוף אם הסירכא לצלעות כשר אבל לצד חלל העוף טריפה. ולפעמים נמצא על הריאה של אוזות שנראות כאלו יש בה סירכא אבל אינה סירכא שדרך להמצא אין להתיר בזה רק עפ"י בקי שיאמר שזה דרך גדולם:

שאלה שצט' אם נטלה גוי או ישראל שאינו בקי קודם בדיקה והחזירה והרי היא שלמה בלי שום ריעותא. שם מבואר דצריך לנפוח אפילו במקומות שנוהגין לבדוק רק בפנים הנא חיישינן דרילמ' קודם שנטלה הגוי הוי מרגיש בסירכות אי חי' בודק רק דעתה ניתקו כבר וצריך לבדוק דאולי ירגישו איזה מקום מניח או נקב. ואם אין מרגישין בה כלום כשירה אפילו בלא ה"מ (כיון דשלימה לפנינו ודאי לא הי' שם סירכא תב"ש). ולכתחלה יש לבדקה אחר הנפוחה כפושטין. ואם לא נפוחה כלל אין להכשיר כ"א בה"מ. (דהאי נופחין שכתב הש"ע בשם הרמב"ם רק לכתחלה קאמר הט"ז מחמיר בדעת הב"ח. לכן אין להכשיר כ"א בה"מ תב"ש). או בגדים וטלאים וחיות וכיוצא. ואם במזיד לא נפח דינו כלא בדק במזיד (כנתבאר לעיל). וכן העלה הב"א ותשו' פרי תבואה סי' ט"ז ותשו' עה"ג סי' כ' דבה"מ ושעת הדחק יש להקל ולסמוך אבדיקתו (כתב"ש דלא כט"ז):

שאלה תרי אונות דסריכי להדרי. שם מבואר דאם נסרכו שלא כסדרן לא מיבעי' שנסרכה אונא ראשונה מאחד מכל המקומות לשלישית כל מקום שבה דודאי טריפה אלא אפי' נסרכה אונא לאונא שאצלה בין בימין בין בשמאל מנב זו לנב חברתה או מנב זו לחדרה של זו או לחתוכה (דהיינו מקום שמתחברים קצת זו מזו ע"י הנפיתה). או שנסרך משיפול זו לחברתה שבצידה לאחר מהמקומות שבה או מקמא אונא לחברתה לאיזה מקום שבה כ"ז מקרי שלא כסדרן וטריפה. אבל אם נסרכו שתי אונות הסמוכות להדרי בחיתוך שביניהם (דהיינו מחיתוך לחיתוך שאצלה) הוי כסדרן וכשירה. ואם עומד כסדרן במקום החיתוך

להוציא הריאה אחר הבדיקה פנים כדי לבדקה במראית עין כי שמא יש שם מראה פסולה או איזה נקב או סירכא תלויה היוצא מן ריעותא אחרת או שאר ריעותא מה שאין יכול להרגיש כשהריאה בפנים הבהמה. (וכתב השמ"ח ס"ב ויש גדולים שגזרו חרם על הבודקים שבמקומם על זה ולא יסמוך על בדיקת פנים לחוד כ"א בודק שהורגל היטב מכמה שנים בקהלה שהבדיקה שכיח בה יום יום וכן האיתני נוהגין) ואפילו במקום שנוהגין לסמוך אבדיקה פנים מ"מ כשמרגיש בפנים איזה ריעותא קצת צריך להוציא הריאה לראות בה ואם עדיין הריעות' במקומה עומרת צריך לנפוח ולבדוק (תב"ש לדעת הש"ך). וכתב השמ"ח ס"ה דבמקומות שנהנו לנפוח כל ריאה אם בדקה בפנים ונמצאת שלימה ונאכדה קודם נפיתה יש להתיר אף בלא הפסד מרובה (כיון דבר"מ הביא ואע"ג דנהנו לנפוח הריאה מ"מ אי נאכדה הריאה בלא נפיתה כשירה אלמא דקים לי' דהכי קבילו עליהו לנהוג כן לכתחלה ולא בדיעבר). וכתב ב"א דכמו שהרבה יראת שמים צריך לבדיקת הסבין כן צריך להיות בבדיקת הריאה והבודק צריך שיסיר ויבטל מלבו כל מחשבות זרות שהם לא מענין הבדיקה ויתנהל לאם במתן ויישוב הדעת לחפש בכל מחבואי ריאה):

שאלה נאכדה הריאה קודם בדיקה באונס או בשוגג. שם מבואר דאין להתיר בהמ' (דעת הפ"ת להתיר אך השמ"ח חולק והעלה דחכמים ז"ל עשאוהו לספק טריפה). ובעל נפש יחמיר לעצמו אפילו בהפסד גדול. אך לאחרים יש להתיר בהפסד גדול (בה"ג ור"י הלוי וריב"ן וס' התרומות ובמדרכי ויש"ש דעתם לאסור. אך רמ"א ואחריו הסכים התב"ש להתיר לאחרים במקום הפ"ג). וכתב הל"ש דבנאכדה הריאה (דמהמרין בלא ה"מ) אם יש לו חלב מכהמה זו תוך ג' ימים יש להתיר וכ"ה הכר' וכן דעת הפ"מ (דלא כב"ח). וכתב ב"א דאם הבהמה הי' בה איזה חשש וריעותא מחיים כגון שיעול שקורין (הוסט בל"א). או שנמצא בצלעות מכה רבה וכדומה שזה סימן שנסרכה יש לאסור הבהמה אם נאכדה הריאה בלא בדיקה אף בה"מ וגם החלב ואפי' בחיי הבהמה אין לאכול החלב שזו החולי מראין שנסרכה ריאה שלהם ואף בזה יש להקל בכלים שנתכשל בהם החלב אחר מעל"ע. ועוד כתב דחשו"ק שמסרו להם לבדוק הריאה אע"פ שהם מומחים בבדיקה ואין הריאה לפנינו דינו כנאכד' במזיד. ואם מסרו להם בשוגג או מעצמן הלכו וברקו דינו כנאכד' בשוגג או באונס:

שאלה נאכדה הריאה קודם בדיקה בגדים וטלאים וחיות. שם מבואר דאצלם רק לכתחלה גזרו בדיקה כמו בשאר בהמות מ"מ בדיעבר בשוגג או באונס יש להתיר אפי' בלא הפסד (דבהם לא שכיחי כ"כ סירכות לכן לא גזרו בדיעבר שמ"ח). וכל זמן שנקראים בלשון בני אדם גרי וטלה יש להן דין זה (אע"ג דלעיל בסי' ל"ה נתבאר דאין להקל כ"א תוך ל' הנא לענין בדיקה מקילין ש"ך ותב"ש). ובעל נפש יחיש לעצמו אפי' בגדים וטלאים אבל לא יורה כן לאחרים. וטלאים הנדלים בבתים רגילים להיות הריאה סרוכה לרופן. ולכן אם נאכדה הריאה לא יתיר כ"א אחר העיון בצלעות לרופן. ואם לא נמצא שם סירכא. ועגלים רכים שעדיין יונקין שדי אמן דינם כגדים וטלאים. אבל אם הם גם אוכלים לא דעל הרוב הסירכות באים ממאכלים שאין יפה להם. (הש"ך מסופק והשמ"ח ועו"פ הכריעו והב"א העלה דרוקא בתוך שנתו

וראשה אחר בחצי החיתוך שכנגדה. שם מבואר דבכסדרן אפי' יש חלון ואפילו יש הרבה סירכות כסדרן וביניהם כמה חלונות (תב"ש דלא כיש דמפקקים בזה) או שהולכת באלכסון כשיר' (דכל כסדרן אין עשוי להתפרק). ואם הולכת באלכסון וקצר' עד שהבשר מקמט תחת' (תב"ש הוציא כן מדברי הש"ך בסירכא כפול'). או שעל ידי הסירכא אין הריאה מונחת כסדר כגון זו לפנים וזו לאחור יש לאסור (תב"ש ופ"ת וב"א). וכתב הב"א דאם אולה הסירכא ע"י מיעוד ומשמוש יש להתיר בין אם נתפשט הקמט אחר הסרת הסירכא בין לא נתפשט הקמט שעדיין מקמט אחר שעברה הסירכא יש להכשיר (ולא דמי לסירכא ממקום למקום טריפה בכה"ג אם לא נתפשט הקמט לגמרי דממקום למקום אין מגין על הנקב ואם הבשר מקמט הוא ב' לריעותא משא"כ הלא דלמטה מחציו אין שום ריעותא דהא יש לה הגנה):

תג שאלה שתי אונות זו אצל זו אחת ארוכה ואחת קצרה באיזו אונא משרעין החצי כסדרן. שם מבואר דמודדין החציו בקצרה ואפילו אם דבוקה הסירכא בקצרה למטה מחציו ובארוכה ג"כ למטה מחציו (לא אמרינן זיל הכא והוי לי' מחציו ולפנים דהולכת באלכסון רק מודדין החצי בקטנה תב"ש). ואם הסירכא בכסדרן מחציו ולפנים רק שסמוכה לחורה וכשנופחין הריאה נראה מקום הסירכא מחמת שהיא פרודה שם קצת ומתרחקת מחברתה (יש לחוש לדעת האוסרין בזה ובכלל חור הוי ר"ן לשיטת רש"י ושיטת הראב"ד). והש"ך והפ"ח מקילין אך התב"ש העל' דיש לחוש לדעת האוסרין ואין להקל כ"א במקום שיועד המנהג מקדם להקל בבירור או אין לסתור מנהגן. והל"ש העל' להקל כדעת הש"ך אלא אם כן בידוע שיש במקום זה מנהג לאסור. וכתב ב"א דאם הסירכא באמצע האונא ויש ספק אם למעלה מחציו הוא הסירכא אם למטה מחציו יש להתיר בין אם יש חלון ובין אם אין חלון כגון שיוצאת מעיקרי האונות עד אמצע האונות ויש ספק אם עולה קצת למעלה. ומכל מקום יש לברוק הריאה בנפיחה ולשום דוק על מקום הסירכא לראות אם אינו מבצבץ:

תד שאלה סירכא בכסדרן ומאותה סירכא יוצא סירכא תלוי' שלא נדבקה לשום מקום או דבוקה לסירכא עצמה. שם מבואר דזה הנקרא סירכא כפולה וכשר לדירן בלא מו"מ. ואם דבוקה למקום אחר אפילו באחת מאונות אלו רק שלא מחציו התוכן ולפנים טריפה (לדעת הט"ז ופ"ח ותב"ש דלא כש"ך והל"ש סג"א העל' כש"ך בה"מ להתיר אף בלא מו"מ). ומ"מ מהני כאן מיעוד ומשמוש (דכשניטל הכל ע"י מו"מ ירא' דדרך הפשטת ליחה הוא ולתב"ש בהפסד ולדעת הל"ש ומ"ע ש"ג ע"ג אפי' בלא הפסד). ואם הראשון שבין החתיכות לא עברה ע"י המשמוש רק הסירכא כפולה עברה ע"י משמוש דעת התב"ש ומ"ע שם להטריף. אך הב"א העלה דהמסיל בה"מ לא הפסיד. (וסירכא כפול' בכסדרן אפילו ריעותא ל"ה להצטרף לתר"ל ל"ש). וכתב הב"א דצריך בזה לנפוח הריאה לראות שמה תעלה הסירכא בנפיחה או שתהי' הבשר מקמט תחת הסירכא ואח"כ ישים דוק או פושרין בכל מקום דבוקות הסירכות לראות שמה מבצבץ שם. ואם ע"י הנפיחה נראה שמקמט בשר הריאה דינו כדין סירכא ממקום למקום ומקמט שיתבאר:

תה שאלה סירכא בכסדרן וארוכה עד שבנפיחה יוצאת מבין החתוכים לצד הגב. שם מבואר דעת השמ"ח ומ"ע

החיתוך ונפרדו האונות עד שנראה מקום הסירכא דעת הש"ך ופ"ח להכשיר וכ"ה הל"ש אם לא דיש מנהג לאסור וכ"ה הב"א. והתב"ש כתב דכאין מנהג ראוי לאסור ואם חזור ומתכס' יפה כשנופחין כשר (ב"א). אבל אם נסרכה למעלה מחציו לצד שיפולי אפי' מחיתוך לחיתוך העל' השמ"ח וב"א סימן ו' לאסור כרמ"א וש"ך ופ"ח נחלקי הראשונים שיטת רש"י ורא"ש לשיטת רש"י ור"ן לשיטת רש"י ושיטת תוספ' ושיטת הראב"ד ואנו מחמירין כדברי כולם). ומנהג מדינות אלו להכשיר בכסדרן אפילו בלא בדיקה (ש"ך וכן נוהגין דלא חשבינן זה לריעותא אפי' לשיטת רש"י ז"ל שמ"ח) והיכי דלא נהיג כגון בעיר חדש' וכה"ג יש להניח מקום זה בפושרין ולנפוח לראות אם מבצבץ אך א"צ להפסיד הסירכא מתחלה אם לא שהוא בין אונא לאונא דאז צריך להסיר הסירכא קודם בדיקה ובדיעבד כשר אם לא בדק בפושרין ב"א. אך דוקא בנסרך למטה מחציו לצד עיקר של האונות. אבל אם נסרכה למעלה מחציו צריך בדיקה אם לא במקום דנהגו בבירור להקל בלא בדיקה פ"ח ותב"ש. (והב"א העל' להקל בה"מ אף שאין מנהג מבורר להקל והוא שאין חלון והוא כמלא אצבע משיפולי בדקה וב' אצבעות בגס' אם לא שיש מנהג מבורר להחמיר) מ"מ אפי' בכסדרן בעי נפוח' לראות היטב מקום עמידת הסירכא שמה לאו כסדרן הוא ואפי' בדיעבד יש לאסור ברלא נפח' כלל (דגרע מנאברה הריא' דו"ל שלא הי' סירכא אבל כאן כיון דחוינן סירכא איכא למיחש לאיסור. מ"מ אם לא נפח רק נתכוין להשגיח היטב אם הוא ממש כסדרן ונאברה והוא כפי ואומר ברי לי שהי' כסדרן ממש יש להכשיר ל"ש וב"א סכ"ו). ואפי' במקומות אלו שאין צריך בדיקה אם אירע דבדק ונמצא נקוב טריפה (כשיטת תוס' והראב"ד ואף לשיטת רש"י ראוי להטריף). וכן אם לא בצבצ' כשהסירכא בה ואירע שהסירו ממנה הסירכא ובצבצ' במקום שהי' הסירכא טריפה (כשיטת תוס' וראב"ד אף לשיטת רש"י ראוי להכשיר והל"ש מפקפק בזה). ודוקא שנטלה בנחת (כגון שחתך הסירכא בסכין סמוך לבשר ל"ש). וכ"ש היכא שהסירכא עוברת על ידי מו"מ ונמצא שמבצבץ תחתיו). אבל אם פרקוהו בכה בנונא שיש לתלות שנעשה הנקב עתה מחמת הפריקה ואין היכר דנקב מחיים הוא יש להכשיר (שמ"ח). וכתב ב"א דאף בלא צורך גדול יש להכשיר. ואם עבר' הסירכא על ידי מיעוד ונמצא תחתיו נקב ויש לתלותו ביד חטבה וכה"ג יש להקל. (ועיי"ל בסוף סי' ל"ו מ"ש בשם תשו' השיב משה). ודוקא במיעוד ע"י גלגול בין האצבעות אבל מיעוד על ידי קליפת הצפורן אין להקל. (ואם נמצא נקב בקרומי הריא' אף בין החתיכה טריפה ב"א).

תא שאלה אם נפחוה לריאה שיש בה סירכא כסדרן ועלתה גם הסירכא בנפיחה. שם מבואר דפשוט הוא להטריף (ואפי' לשיטת רש"י). ודעת השמ"ח דצריך לברוק אח"ו (והב"א העלה דא"צ). וכתב הב"א דה"ה אם נמצא דם בתוך הסירכא אע"פ שהוא כסדרן יש להטריף ואינו מועיל מיעוד בזה ואפילו אם אחר שחתכין הסירכא משתנית מראית הסירכא ונהפכ' ללבן טריפה דוראי נקובה היא (עיי"ל בסוף סימן ל"ו מש"כ בשם ב"א).

תב שאלה נמצא סירכא בכסדרן עם חלון או דסרכא כסדרן הולכת באלכסון כגון ראשה האחר בעיקר

שם מבואר דהו"ל כסרכא מחוד וטריפה (בין חט **שאלה** אם יש חילוק בסירכות וקרומים בין ב' אונות ובין אומא לאומא. שם מבואר דאין חילוק רק דאם הסירכא בין אונא לאומא בכסדרן דהיינו מחיתוך לחיתוך למטה מחציו ויש שם חלון דעת מהרי"ק ורש"ל וט"ז (וכ' שכ"ב מהרי"ל ומהר"ל מפרא"ג) להטריף. והש"ך ונה"כ כתב בשם כמה פוסקים להחית (אפי' בין אונא לאומא עם חלון). וכתב שכן הוא המנהג. והתב"ש וט"ז שם העלו דבאין הפ"מ יש לאסור ובה"מ יש להחית ומיעוץ ומשמוש מהני:

תי **שאלה** וורדא שנסרכא לאיזה מקום שבריא. שם מבואר דוורדא לכל מקום שתסרך טריפה ואפילו נסרכא לכיס שלח ואפילו כולה נדבקת בו (ל"א דרבותיהו בהכי דפעמים הרבה בחיי יוצאת מהכיס ותתרפק) אבל מהני בה מיעוץ ומשמוש ויבדקנה בנפיה בפורשין ואם שלימה היא כשירה. ואם לא בדקה כן טריפה (דעת השמ"ח דיפרידה בנחת מהכיס ויבדקנה בנפיה. והל"ש העלה דאין לסמוך בדבוקה כולה להפרידה רק מיעוץ ומשמוש מהני וכ"ה הב"א דבעי מו"מ ובדיקת פורשין אם מבצבץ ובדבוקה אם אירע דהפרידה ונמצא בו נקב טריפה). ואם אינה סרוכה לכיס ולא דבוקה רק שאינה יכולה לצאת מכיסה מחמת דוחק השמ"ח בשם דמש"א הניח בצ"ע. והב"א העלה דלעת הצורך פותחין אותה ע"י חיתוך לראות שלא תהי' נסרכת בכיסה ויש להקל ולהכשיר כיון שאין הריעותא בעצמות' של הוורדא כלל (ובוורדות דמריאות שקורין בופילאקסען שיש להן שני וורדות (ע"ל בס' ל"ה) אם נסרכו זל"ז כשר אם עוברת ע"י מו"מ ב"א):

תיא **שאלה** אם יש ב' וורדות בשורש אחד כעובי אצבע והם סרוכים להדדי זו לזו. שם מבואר דטריפה כיון שהל"ב דוחקין זה ע"י יותר מדאי עשויות להתפרק. ודעת השמ"ח בשם ו"ט דאפי' מו"מ לא מהני. והל"ש (בס' ל"ה סק"ב) הניח בצ"ע. והב"א העלה דאם נסרכו בכסדרן שהם מתאימות זו לזו אם הסירכא עוברת על ידי מיעוץ יש להחית. אבל אם יש סירכות בוורדות אלו מחיתוך וורדא זו לגב וורדא זו הבודקים בקיאים שוורדא זו חלוקה לב' מלידה ומבטן ויש להם או מגב לגב יש להטריף ולא מהני מיעוץ. אמנם אם נראה לעין שורש א' יש להקל ע"י מו"מ בה"מ ב"א. וכן אם יש חסרון מקצת מן הוורדא ונמצא החתיכה החסרה באונא או באומא באופן דכשר אז אם יש סירכא מן הוורדא לחתיכה הדבוקה באומא או באונא טריפה ואין מועיל מו"מ (ל"ש וב"א). ואם הוורדא נדבקת למטה בשורש שלח עם הכיס שלח כשירה (וריעותא הוי להצטרף ל"ש). דהכי רבותיהו שנדבקת בשורשה מצד הגב לכיס ושיעורם עד מקום נגד שכלה החריץ וא"צ בדיקה (אבל למעלה מזה לאו רבותיהו וצריכי בדיקה ודוקא ע"י דיבוק אבל ע"י סירכא אי יש חלון או אפי' אין חלון אלא עור המדבק אותו אל הכיס אין זה דבק טוב וטריפה. וגם צריך לדקדק אם אין הדבוק מחמת איזה מכה הוא שאז ודאי טריפה. והב"א בתשו' סוף סי' ג' העלה דהיכי דאיכא ספיא ואינו ברור שהוא השורש לבד או יש להחמיר ואין להכשיר רק בבירור שלא נדבק רק השורש. ובס' ע' העלה דיש להקל בדבוק זה מתחלת מקום חבור' עד המקום שמתחיל להתענג ולהתלבש בצורת הוורדא (שעד מקום ההוא חל שם שירש וורדא):

שאלה

ומ"ע ש"ג ע"ג לאסור והל"ש והב"א העלו דבמקום הפ"מ או במקום שיש שם עוד איזה צד היתר יש להקל. ואם הסירכא ארוכה ומתכפלת ומונחת מעצמה בתוך החתוכים או יוצאת מקמא אע"פ שמתוך שהיא ארוכה אפשר להוציא הכפל לחוץ לצד הגב כשר (תב"ש וט"ז). והב"א סיים המחמיר גם בזה במקום שאין ה"מ כשהסירכא ארוכה יותר מטפת תע"ב:

תו **שאלה** אם יש בעין קרום יוצא מעיקר החתוכים ודבק בחתוכים. שם מבואר דכשירה אפילו למעלה מחציו (מחבר וט"ז וט"ך) ואם נסרך הקרום עד השיפולי דהיינו שנסרך על החוד השיפולי. דעת השמ"ח להחית בכהאי גוונ' דעד השיפולי ועד בכלל (וכ"ה לדעת הט"ז וט"ך והפ"מ מפסק בזה). והל"ש העלה דדוקא עד השיפולי (ולא עד בכלל) הוא דיש להקל. וכ"ה הב"א אם לא היכי דמנהג להקל גם בזה. ואם יוצא סירכא תלוי' מקרום זה או דבוקה להקרום עצמה כשר ואפילו למעלה מחציו. אך דווקא עד השיפולי ולא עד בכלל לדעת הל"ש (ולדעת השמ"ח אפילו בשיפולי גופי'). ואם דבוקה לאותה אונא שלא בחיתוך אם עברה רק הסירכא על ידי מו"מ כשר (כאן בקרום גם השמ"ח מודה דלא בעי שעברו שניהם כבסירכא כפול' הנ"ל וכ"ש להל"ש דכשר דהקרום אין ריעותא כלל ואפילו מיעוץ לא צריך בקרום משא"כ בסירכא כסדרן אם יוצא מינה ובה דצריך למעך אך מבין החתוכים שמ"ח. ואם לא עברה דעת השמ"ח להטריף. ולדעת הל"ש בסירכא כפול' כ"ש כאן כשר) ודוקא בליכא שום חלון באותו קרום. אבל אם יש בה חלון אינה אלא סירכא. ואם הוא למעלה מחציו צריכה מיעוץ (ככל סירכות שלא כסדרן) וביש בועה אסור בין למעלה בין למטה מחציו משום תר"ל (ש"ך ופ"מ). ואם ניכר שאינו קרום שאינה חלקה ואין שוה בכל מקום או עב ביותר (הב"י וט"ך לא חילקו בין עב לדק אך ש"פ מחלקין בין עב לדק) זה ניכר שנעשה מהירד כשאר סירכא אין לדון בו כ"א כדון סירכא (ואינה כשירה כ"א בכסדרן היינו למטה מחציו ודבר זה תלוי' בראות עיני החכם המורה והכל כשהיא נפוחה משערינן תב"ש וב"א). וכתב הב"א שאם יש עליו תבנית קרום אלא שהוא עב קצת אם אינו מתפשט למעלה מחציו, וניכר לבקיאם בדקותו ובתבניתו שהוא קרום ויוצא ממנו קרום שדבוק לאות' אונא עצמה שלא בחיתוך אפילו אינ' עוברת ע"י מו"מ יש להכשיר. אך בדבוק לדופן אם אינה עוברת ע"י מו"מ יש להחמיר באין ה"מ ב"א. ואם אינו מתפשט עד סוף החיתוך ועדיין נשאר כאצבע מסוף שיפול החיתוך עד הסירכא דעתו דיש להכשיר ובאינו שוה בכל מקום גם הפ"מ דן אותו הקרום לסירכא (כגון שבמקום א' עב ובמקום אחד דק) ואם יש בועה יש לעיין. ונראה לצדד להקל בקרום:

תו **שאלה** קרום הנמצא מריאה לדופן. שם מבואר דאין מקרי קרום כ"א מחיתוך לחיתוך אבל במקום אחר כגון מריא' לדופן וכיוצא בו אפילו מחוד לחוד אע"פ שהוא כתבנית קרום אינו אלא סירכא. ואם הוא יוצא מעיקר החיתוך והולך בסמוך לחוד במקום מגולה קצת יש להקל (ל"מ לדעת הל"ש דמתיר גם בסירכא כה"ג אלא אף התב"ש מיקל כאן בקרום. והל"ש כתב דבסירכא כה"ג הוי עכ"פ ריעותא ובקרום אפי' ריעותא לא הוי):

תח **שאלה** קרום או סירכא הדבוקים בין החתוכים וגם החוד. לשיטת רש"י ובין לשיטת תוס' תב"ש ול"ש:

לסמוך על הבודקים):

טעו **שאלה** אם נמצא דפני הריאה מבחוץ מקום שהם סמוכים לשומן הרבוב בשרה ויורד בין שתי הערוגות ואותו מקום בריאה דבוק לאותו שומן. שם מבואר דכשירה אם דבוק כל האורך מהתחלת הריאה עד הפירוד שבין האונות והאומות או כל אורך מהתחלת הפירוד שבין האונות והאומות עד סוף האונות וליכא חלון בריבוב שיכול להכניס אפי' מחט (דאי לאו הכי סרסא הוא) ורוחב הריבוב יש להכשיר אע"פ שאין כל מה שכנגד השומן דבוק אפי' פרור רוחב של צד חוץ. אבל אם צד חוץ דבוק ופנים פרור אפי' משהו טריפה. וה"ה אם רק אומא אחת דבוקה לשומן כרינה מראשה עד סופה או אע"פ שגם עוקץ האומא דבוק כשר (ב"א) ואע"פ כ' בדיקה ונפיתה בפורשין יש להצריך. ואם אומא אחת דבוקה כרינה ואומא שבצד הב' פרודה לגמרי או באונות שבצד אחד דבוקים ובצד השני פרודים כשר (שמ"ח) ומכ"מ דיעותא הוי להצטרף:

טעו **שאלה** אם נגזות האומות ואונות דבוקים ממש בשרה. שם מבואר דאם אין שם חלון משהו יש להכשיר ודוקא ב' נגזות של האומות וכל הנגזות. ובמקומות שמנהג מבורר להם להכשיר אפילו רק נג האומות דהיינו מהשלמת האונות עד סוף האומא דבוק בלי חלון אין לסתור מנהגן. (אבל לא באומא אחת תב"ש ופ"מ וב"א) ואם מנהגם ידוע להכשיר אף בנג יחודי אין לסתור מנהגן ב"א. ובה"מ יש להקל אפי' אם צד החוץ של הרוחב פרוד אבל בהיפך אין להקל (תב"ש וב"א) ודוקא בריבוב ולא בסירסא המחברם. (וכתב התב"ש דנג האומות והאונות הם הנקרא נג אחורי האונות מקום שרוכצות על השררה) וריעותא הוי להצטרף (והיכי דמנהגן להתיר אף בנג אומא אחת דבוקה יש להצטרף בדיקה ונפיתה בפורשין

תיז **שאלה** האומות למעלה במקום שהם דבוקים אל הערוגה סמוך לחצר הכבד דצריכי שיהיו נפרדים לשם כעובי אצבע אגודל זו מזו וגם נפרדים מן הקנה ושומן שיוור מבין שתי הערוגות ודבוקה שם בלי פרור כעובי אצבע או דבוקה לשיפולי האומות לחצר הכבד אע"פ שהיא דבוקה לשם בלא חלון. שם מהרי"ו העלה דצריך להיות נפרדים כעובי אצבע וכן כמה ספרי בורקים כתבו דנהגו כך. והב"א מכשיר אפי' בפרוד כ"ש וגם מו"מ נראה מב"א דמהני (וריעותא הוי להצטרף):

תיז **שאלה** אונא הרבוקה לשומן הלב אי מותר להכשירה ע"י נענוע אם מתנתקת. שם מבואר דיש מקומות שנהגו לנענע ג' פעמים אם מתנתקת מחמת נענוע מכשירין. אבל אנו מטריפין במדינות אלו (שמ"ח). וכתב הרמ"א דכל אלו הדבוקים אין להכשירם כ"א ע"י שאלת חכם וסורה הוראה ואין ללמוד מדבוקות אלו לריאה הרבוקה למקום אחר. וכן יש להחמיר בכל ספיקן וכל אלו הדבוקים ריעותא עכ"פ הם להצטרף לשאר ריעותא (ל"ש):

תיז **שאלה** סירסא היוצא מהריאה בכ"מ שהיא והיא תלויה שאינה דבוקה לשום מקום. שם מבואר דסירסא תלויה כשרה אפילו אינה עוברת ע"י מו"מ היינו שמשמש וראה שאינה

תיז **שאלה** יתרת מקמא שנסרסה להוורדא בכסדרן. שם מבואר דטריפה אפי' בנסרסה בכסדרן. (שעומדת בצד הוורדא ונסרסה בכסדרן לוורדא ולפי הנראה משמ"ח ול"ש ל"מ מו"מ ג"כ אבל לדעת הב"א יש להתיר ע"י מו"מ וע"י לעיל סי' ל"ה שאלה קצ"א מ"ש. ובשלא כסדרן פשיטא דל"מ). ואם נסרכו שני יתרת מקמא להדרי בכסדרן ג"כ דינה כנסרסה לוורדא. אך הל"ש מקיל בזה קצת לראות במקום שאין הלב שוכב ורוחק. ויתרת בדרי שנסרסה בכסדרן דין אונא יש לה וכשירה בלא בדיקה ואם נסרסה שלא כסדרן ל"מ מו"מ (ועי"ל בסי' ל"ה):

תיז **שאלה** אם נסרסה האונה או האומא לגזגרת או לשמנינות הלב או לכיסו או לטרפש הכבד או לטרפש הוורדא שהוא סוף טרפש הלב או לרחם או לסמפון היוורד בין ב' הערוגות או לקנה הלב או לשמנינות הסמפונות. שם מבואר דאפילו סרסא לאחר מהמקומות הללו בלי שום פילוש טריפה (והכלל כל מקום שתסרך הריאה או שתדבק טריפה דהכל מקרי שלא כסדרן). ובמדינות אלו נהגו למשמש ולמעך הכל (שמ"ח):

תיז **שאלה** האונות העליונות הסמוכות לגזגרת אם אחת מהן או שתיהן דבוקות לגזגרת במקום סמיכותן. שם העלה השמ"ח דאם אינם דבוקים ממש כ"א כעין סירסא או עור ביניהם המדביקים אע"ג דליכא חלון ואדוקה בחזק מעיקרא לסופה והסירסא קצרה עד שאין הפרש בין האונא לגזגרת כ"א מעט מועיר משהו בעלמא אפי' טריפה (דבעינן דבוקים ממש בתולדה ולא ע"י דבר אחר המדביקים). ואם הם דבוקים בדבוק גמור כשר (תב"ש ולא כע"י דנסתפק באונא השמאלית הרבוקה וגם דלא כיש בורקים דוקא כששני אונות העליוניות דבוקות). אצבע קטנה לתוך החלון (תב"ש בביאור דברי מרדכי). ובסופן ודוקא בדבוקים מעיקר עד סופו ואין חלון גדול כ"כ שיכול להכניס אפי' פרוד קצת בדרך חיתוך. אך מ"מ פחות מרוחב אצבע קטנה שמ"ח. אך יש מקומות דנוהגין להקל בסופו אפי' חיתוך גדול והיכי דנהוג נהוג) ובכבד שלא יהא חלון (ראם הוא חלון גדול כ"כ אמרינן דסירסא היא) ורוחב ריבוב האונא הרבוקה לגזגרת אין להקל כ"א שהפרור בצדדים פחות מרוחב אצבע קטנה שאז הוי רק היכר חיתוך. אבל כשיש בצד אחד כאצבע קטנה וכ"ש שמהודק בצדדי הרוחב ובאמצע פרוד אפי' בכ"ש טריפה דאין זה דבוק טוב אלא סירסא. וכתב הב"א דאפי' כשהפירוד בצדדים פחות מרוחב אצבע קטנה מ"מ צריך לבדוק בנפיתה ולהניח אונא זו בפורשין ולבדוק אם מבצבץ ואין חילוק בין דבוקה כולה בכל אורך הגזגרת או במקצתה לבד (ומ"מ ריעותא הוי להצטרף). וכתב הב"א דבאונא עליונה הימנית יש בה שני חודין אחת פונה למעלה ואחת למטה לפנים הריאה. ואם היא דבוקה בעובי' להגזגרת מאות' החוד של צד פנים עד כרוחב אצבע קטנה סמוך לחתוך הפונה לצד נג הריאה יש להכשיר. אבל יותר מרוחב אצבע אין להכשיר. אבל אם להיפך הוא שהחוד הפונה לצד נג הוא דבוק והפונה לצד פנים הוא נפרד אפי' אין בפירוד הזה כרוחב אצבע יש להטריף בלא ה"מ. ואם ב' החודים שבעובי' האונא דבוקים מזה ומזה ובאמצעי הוא פרוד אפי' כ"ש טריפה. ועוד כתב דכן אם דבוק מקצת מהנב וגם הנג לשררה טריפה. ואם נפרד ביד בנחת מהשררה כשר ע"י בדיקה בפורשין. (ופ"מ) כתב דבכל אלו הרברים צריך עיונא ואסיפת חכמים להכשיר ואין

נשרב' למכה שבדופן. ודעת השמ"ח דלא מהני מיעוץ לא בנסרבה למכה שבדופן ולא תלוי' נגד מכה שבדופן. והל"ש העלה רבין נסרבה למכה שבדופן בין תלוי' נגד מכה שבדופן יש להקל במיעוץ אם לא במקום דמנהגם מבורר לאסור במיעוץ. וכ"ה דעת ב"א ונבעת שאול סי' נ"ז. ואם ליכא מכה גמורה אלא שינוי לגרעות' כגון בהרות שחורות וכדומה אי הוי כמכה. הנה דעת הש"ך סק"ל בדעת הרמ"א נראה דבהרות שחורות לא הוי סימן מכה כמו בסרוכה למכה שבדופן. והתב"ש העלה דדוקא בנסרבה למכה שבדופן בהרות שחורות לא הוי מכה להקל. אבל בתלוי' נגדה הוי מכה (והפ"מ וכ"ה הל"ש להקל בה"מ דבהרות שחורות לא הוי סימן מכה). וגם יש לנפחה ולראות בה היטב במקומות אחרים בריאה שאין שם ריעותא במקום הריאה הנרא' שממש נתקה או שאר ריעותא ובריעבד אם לא נפחה ולא בדק במקומות כנגדה כשורה. ודוקא בסתמא אבל אי אירע דמיעוץ ומשמש בהתלוי' ולא עברה כיון דדרך הפשטת ליחה לעבור ע"י מו"מ ולא עברה הרי זו ריעותא ואוסר כדעבד כ"א כשנפחה וגם ראה במקומות כנגדה ולא נמצא ריעותא או מכה. ותחמיר לבודקה גם בפושטין לכתחלה כשיש בה ריעותא זו תע"ב (וכ"ה מ"ע ש"ג ע"ג):

תב"א שאלה סירכא שהיא תלוייה ובסופה כעין כפתור ונראה כעין בועה מלאה מוגלא. שם מבואר רבין בשיפולי ובין בשאר מקום שבריא דאם הסירכא דקה והכפתור קטן עד שיש לתלותו בהפשטת ליחה בעלמא יש לנפח הריאה אם אין הסירכא עולה בנפיתה כשר (כ"ה התב"ש כדעת הש"ך ופר"ח דלא כט"ז דהביא מעשה זו בשם מ"כ והעלה לאיסור מטעם בועה בשיפולי) ואי לא נפחה טריפה מספק (תב"ש ופ"מ דגרע מסירכא תלוי' דמכשרינן בדעבד אם לא נפחה) ואם הסירכ' עבה אף שהכפתור קטן או אם הסירכא דקה והכפתור גדול ועב בועה תלוייה היא וטריפה (פר"ח) ולהשמ"ח ומ"ע שם צריך דוקא להיות הסירכא עבה וכפתורה גדול. ואם סירכא דקה וכפתור קטן כ"ע מודים דאינו כ"א הפשטת ליחה (תב"ש ופ"מ וב"א). וכ' ב"א דיש מי שכתב לידע אם הוא סירכא או דילדול יש להניח הריאה במים פושטין ואם ינתק מאל' זהו דלדול ואם לא סירכא הוא וטריפה. ונ"ל שאין לסמוך ע"ז כלל באם היתה רבוקה של"כ להקל עפ"י אם לא בעוברת ע"מ וכאשר היא תלוייה אע"פ שלא נתמכה ביד וגם לא נמוחה בפושטין אפ"ה כשר ואפי' אם אין חבוק לפנינו כל שהניחה בחזקת כשירה והלך לו אין משגיחין בסמינים אלו להטריף בשביל זה:

תב"א שאלה סירכא ממקום למקום שיוצא מערוגה ונרבעת באותה ערוגה (בערוגה במקום השלם למעלה ממקום חיתוך האונות יש שם סירכא ממקום למקום ראש א' נגד האונא אחת וראש הב' נגד אונא הב'). שם מבואר דכשר כמו מאונא עצמה וה"ה יוצאת סירכא מאונא ונמשכת למעלה ראשה השנית בערוגה נגד האונה עצמה או מאומא לערוג' שיוצאה האומא ממנה ח"ל הכל כמאונה לאונ' עצמה (הנתבאר בשאלה הקודמת). אבל כשנמשכה מהאונא באלכסון עד שראשה הב' היא בערוגה נגד אונא אחרת או כנגד האומא ח"ל שלא כסדרן (לא מבעי' אם אלכסון הסירכא עובר על חיתוך שבין האונות אלא אפילו

שאינה עוברת (ל"ש). ואפילו כמה סרכות תלויות בה ואפילו סמוכות ואין הפרש ב' שערות ביניהם כשירה (תב"ש וב"א ול"ש דלא כמהרי"ל). ועוד כתב דלפעמים נמצא בריאה בסוף במקום שיפולי דלדולים כעין סירכא ומראה אדום כמו בשר (וזה נקרא דלדולי בשר) גם זה כשר ודרכו להיות בשיפולי הריאה. אבל אם הוא באמצע הריאה אפי' כמראה הדילדול אינו אלא סירכא תלוי' (ונ"מ בדילדול א"צ בדוקה) וכ"ה הל"ש להחמיר ואפילו הוא כמין קרום רחב מונח על הריאה שנפלה מן הריאה דלא כתב"ש דתולה בפלוגתא דמינה ובה. והב"א כתב דין קרום רחב הנפלה מהריאה והיא תלוייה הנתבאר לעיל יש בזה להקל ולהחמיר שאם הקרום נקלה כולו בלי דלדול יש לבדוק מקום ההוא ע"י נפיתה ברוק או בפושטין וכשר. ואם אין יכול לקלוף כולו ובמקום אחד היא מסתבכת שם בחוזק והיא נשארה תלוייה שם אין זה דומה לשאר סירכא תלוייה. ויש לאסור אם הקרום הוא פרום על שתי האונות או על אונא ואומא וכיוצא בזה שאם דנין אותה כסירכא הרי הוא שלא כסדרן. אבל אם אין הקרום רק על מקום אחד באונא או באומא אחת אפילו אם נידון הקרום הזה כסירכא כיון שלא נקלה כולו מ"מ אינו רק סירכא ממקום למקום באותו אונא או אומא עצמה ודינה דצריך לכתחלה להסיר הסירכה משם ולבדוק בפושטין ואם אח"כ מבצבץ טריפה. ומ"מ אם לא בדק כלל יש לאסור באין ח"מ וכן המנהג. ומ"מ פשוט שא"צ בזה עיון בריאה ובצלעות כלל רק לראות שאינה עולה שם בנפיתה הריאה ולא יקמוט הבשר שתחתיה. ואם הסירכא תלוי' מתנפחת ע"י נפיתה הריאה טריפה. (וכן הדין בסירכא למטה מחציין אפי' בלא חלון אם מתנפחת). וכן אם יש דם בתוך הסירכא טריפה ואפי' אם אחר שחיתוכין הסירכא משתנית מראית הסירכא ונהפכה ללובן טריפה (ב"א) ואפי' מו"מ לא מהני בכל אלה. ואם יש על סירכא תלוייה שעולה בנפיתה מראה ריאה אע"פ שעולה בנפיתה כיון שבדקנו אותה ואינה מבצבץ דנין אותה כחלק מהריאה. ואם הוא פחות מט"ד או שעומדת במקום שהיתרת כשר בו (כמבואר בסי' ל"ה) גם זה כשר ויש לה דין השלמה ודנ' יתרת כפי המקום אשר ישנה שם (פ"ת וב"א). אך דוקא שיבדקנה אם ימצא בתוכה מבנים תלתי בשר קצת. אבל אם אין שם בשר כלל רק קרום לבד אין זה מועיל מה שיש על הקרום מראה ריאה. ואין לסמוך בזה להכשיר רק מומחה וחכם גדול בהוראה שיודע להבחין שאין זה סירכא (ב"א):

תב"א שאלה סירכא תלוי' אם צריך בדיקה והאיך היא הבדיקה. שם מבואר דעת התב"ש ופ"מ והגר"א דא"צ בדיקת מים פושטין או רוק רק עיונא בעלמא בריאה אם לא נתקה מאיזה מקום ונפיתה אם לא תעלה הסירכ' בנפיתה ואם לא נפחה כשר (פ"מ). ודעת הט"ז בשם הרמ"א דגם בתלוייה צריך בדיק' כמו בסירכא רבוקה (אך התב"ש השיג). וכן צריך לעיין בדופן בצלעות או בשאר מקומות שכנגד הסירכא שלא יהי' שם ריעותא ואם יש ריעותא בדופן נגד התלוייה שבריאיה שנראה שמשם ניתקא הסירכ' מצד הב' דינה כדין רבוקה לאותו מקום ומהני מיעוץ ומשמוש לדידן (כ"ה הל"ש לרעת השמ"ח) וכן אם יש מכה בדופן כנגדה אמרינן מסתמא נפרקה ממנה ודינה כדין

התב"ש מר"מ דמהני מו"מ. והל"ש השיג עליו וכתב מיהו אם נוהגין באיזה מקומות להפריד הדבק. בנחת ואחר הפירוד רואין כעין סרום פרוש בריאה על מקום שהי' דבוק ואומרים שהיא סירכא וממעיין אותו הקרום וע"י זה מתירין יש להם לעשות כמנהגן. אבל אם לא נמצאת שם סרום כלל אין להקל כלל בין בריאה בין בוורדא כל שנפרד בנחת ע"י מו"מ. (וכתב השמ"ח ריש מי שכתב שהדוקס יכניס ידו בזריזות בלא רפיון ידים. וכל שניתק ע"ז אינה סירכא כלל. אבל אין לנהוג כן אלא צריך להכניס ידו בנחת ולהליכה בנחת בין הריאה להצלעות ושאר מקומות. כלל דמלתא אין לך סירכא המטרפת שלא נהנו בה קולא זו (דמיעוד הנתבאר) כ"א חיצא דאיכא תר"ס). ונהנו אפילו שלא במקום הפסד ואפי' בבחמות נוי ואין למחות בידם ובמקום דלא ידעינן מנהגא אין להרות כן (שמ"ח):

תכו שאלה אם נפסד בהכנסת יד הבורק בנחת לבדוק ולא נודע מקומו אי'. שם מבואר דלא הצריכו למעך ולמשמש רק סירכא אבל כה"ג אמרינן דלא הי' כ"א ריר בעלמא (שמ"ח) והוא דברי כלבו בשם תשו' הגאונים. ואם לפי דעת הבורק ניתקה משם לגמרי עד שלא ניכר אי' ונאברה הריאה וכדומה דא"א עוד לידע אם נסתלק הסירכא לגמרי אי לא אפ"ה כשר. ב"א). ואם נפסד והוציאו הריאה ונמצא ראש אחד בריאה או במקום אחר כיון שהרגיש שהיתה מחוברת אע"פ שנפסקה מחמת ידו לא יצאה עריין מכלל סירכא. דרוקא בשלא הי' בו כח להתחזק אפילו באחת מקצוות' או דוקא הו"ל ריר בעלמא. וצריך לבדוקה בנפיהה. ואין לנהוג קולא זו כ"א בבחמות ישראל ובבורק כשר וירא את ד' מרכים שיש לסמוך עליו שלא הכניס בכח (שמ"ח ו"פ). ועוד כתב השמ"ח דאפילו הוציא הריאה ומצא בה סירכא במקום שמטריף מכניס אצבעו מתחתית ומנכיח קצת אם נפסקה מחמת הגבהה כל שהוא ריר בעלמא וכשר (דהואיל ונפסק ע"י תנועה קלה לא מיבעי' דלא נודע אי' מקומו אלא אפי' דנפסק רק באמצע ונשארו ראשיהם מחוברים כשר (תב"ש). ויש שכתבו שקבלה בידים רחבה' זו היא שלא יוגבה כלל מהריאה על ידו' ואם הוגבה קצת מהריאה בהגבהה הסירכא אין זו קלה ולא מהני להכשיר (ואם אירע בסירכא זו שניתקה באמצע ע"י הגבהה ומיעד ומשמש בצד הנשאר מריאה ולא עברה אין להקל בנסרכה למקום אחר אם לא בנסרכה לשומן הלב ב"א). וסברא נכונה היא. וכ"ז דוקא בבחמת ישראל וע"י בודק כשר וירא את ד' מרכים (שמ"ח). וכ"ז הנתבאר בשאלה זו יש להקל בזה אפילו במקומות שאין מסילין במיעוד ודוקא בבחמת ישראל ובורק י"ש (ז"ש). והב"א כתב דלפי מנהגינו שאנו מתירין כל שהסירכא עוברת ע"מ יש להתיר בזה כה"ג בפושדיון ואם ניתקה באמצע או צריך לבדוק הסירכא שנשארה תלוי' בהריאה ע"מ. אבל חלק הסירכא שנשארה תלוי' ברופן אע"פ שאינו עוברת ע"מ אין חוששין. ואין חילוק בכ"ז בבין סרוכה לרופן או לשומן וכדומה:

תכה שאלה אם ניתק הסירכא ע"י נפיהה. שם מבואר דיש להקל אך דעת הש"ך דרוקא במקום דנוהגין להקל למעך ולמשמש גם זה נוהגין להקל. והתב"ש העלה דאפי' במקומות דאין

אפילו אם אלכסונה נמשך למעלה מהחיתוך ואין הסירכא עוברת כלל על החיתוך אפ"ה כל שראשה אחד למטה מחיתוך וראשה השני נגרר לאונא אחרת הו"ל שלא בסדרן תב"ש):

תכנ שאלה אם אונא אחת עומדת בערוגה לפניו משאר אונות עד שחיתוכה במקום שראוי להיות מחובר ויש סירכא מערוג' לאותו אונא עובר על אותו חיתוך או אינו עובר אלא יוצאה סירכ' מאותה אונא ונמשכת למעלה. שם מבואר דהוי כמו מאונא לאונא אחרת (שמ"ח ו"פ):

תכר שאלה אם האונות דבוקים יחד ומתכשרים ע"י היכר סרק וכדומה (עיי' בסיומן ז"ה). ויש סירכא מאונא למקום שראוי להיות אונא אחרת. שם מבואר דריינינן ל' בפירוד והוי סירכא שלא כסידרן (תב"ש בשם תשו' מהריט"ו). וכ"ש כגדיים וטלאים (עיי' בס' רבשר בלא היכר) אם יש סירכא מאונא למקום שראוי להיות אונא אחרת דהוי שלא בסדרן (שהרי דרכן להפרד אח"כ):

תכה שאלה סירכא מינה ובה מאונא או מאומא עצמה (דמבואר לעיל דצריך נפיהה אפילו במקומות דמכשירין) ונפחיה ורואין שהסירכא קצרה מכשר הריאה עד שהבשר תתתי' מקמט. שם מבואר דטריפה (דמ"א ו"ש"ך ופ"ת ותב"ש ופ"מ ונוב"י וז"ש. ויש ג' טעמים טעם אטום וטעם סופו להתפרק ומטעם תר"ס). לא מיבעי' אם הסירכא סירכא ולא אונא ע"י מו"מ ומתפשט הקמט דוראי טריפה אלא אפילו שעדיין מקמט אחר שהסירכא סירכא מ"מ טריפה. וכ"ז אם הסירכא סירכא ולא אונא ע"י מו"מ. אבל אם הסירכא סירכא ואול' על ידי מו"מ אם נתפשט הקמט לגמרי כשריה (להפ"מ בהפ"מ ולהל"ש אפי' בלא הפסד דאין להטריף לכל ה' טעמים). אבל אם לא נתפשט הקמט לגמרי אחר שמיעד הסירכא דעת התב"ש וב"א להטריף והנוב"י מ"ס סי' י"ב מכשיר וה"ה תשו' חת"ס חיו"ד סי' ל"ו וסו"מ דהמיקל לא הפסיד והמחמיר תע"ב. והל"ש העלה ג"כ כדעת התב"ש וב"א אלא דמחלק דאם יש ספק שמא הקמט בא ע"י חולי (וב"ש אם ניכר דמחיים נעשה) אז היא טריפה. אבל אם יש בקיאי' המכירין שהקמט היא מתולדה כשר אפי' בלא מיעוד. ואם יש להסתפק בו אם הי' מבריתו או אח"כ אז אפי' אם שני ראשי הסירכות רחוקים מן הקמט טריפה (תב"ש ולב"ש) והפ"מ בש"ך ס"ק ס"ח הביא שבא מעשה זו לפניו סירכא מקמט וב' ראשי' רחוקים מקמט והטריף (ועיי' סי' ל"ו מש"כ שם בקמט ל"ש לשיטתו וב"א לשיטתו וברין זה צ"ע):

תכו שאלה מה הוא ענין המיעוד. שם מבואר דמדינא דנמ' סירכא של"כ טריפה. וראו חז"ל שרוב בהמות בומנינו סרוכות המה ואין העולם יכולים לעמוד בה מפני הפסד וצו"ג לסעודת שבת ויו"ט או שאר סעודת מצוה הסילו לנו במדינות אלו למעך בהם ולמשמש בסירכות (רמ"א וכתב אע"ג דהיא קולא גדול כבר נהנו כל בני מדינות אלו ואין למחות בידם מאחר שיש להם על מה שיסמכו ומ"מ צריך להיות הבורק ירא אלקים שיודע ליוהר ולמעך בנחת שלא ינתק בכח ח"ו) ולבדוק בנפיהה ובפושדיון בכל סירכות בין דקה ובין עבה (ובדבוקה דעת

ברופן או שהי' דבוקות בריאה ואח"כ נעקרו יש להתיר. וכ"כ חבל"י דאוקמינן להשוות בחזקתו:

שאלה אותן מקומות שנהגין ששוחטין בהמות אצל גוי למוכרן לישראל איך ינהוג השו"ב בבדיקה. שם מבואר דיש ליוהר שלא להניחן אצל גוי בין שחיטה לבדיקה בלא שומר ובדיעבד אין לחוש (לשמא נתק חגוי סירכות). אבל אם רגילים הגוים בכך אסור אפילו בדעבד (ש"ך ושו"ע). ובזמן הזה רגילים בכך (כמו שאירע כך כמה פעמים שבדק הניח סירכות של"כ והטבח הניח ידו דרך ביה"ש כדי להעביר הוושט סביב וחניח ידו עד הריאה והטריפות. ולכן צריך הבודק להיות נזהר בזה מליכך ולהניח בהמה אצל הגוי בין שחיטה לבדיקה. וכתב שמ"ח בשם דמש"א דאפי' בטבח ישראל יש לחוש לכתחלה כן אם יש עליו אפילו רק חששא קצת. והגרע"א שם העלה דאפי' אם אין רגילים בכך מ"מ אם נמצא סירכא תלוי' טריפה. וכתב בשב"י ח"ג סי' ס"א וב"א סי' קפ"ב דבמקום שהגוים הקצבים תוחבים יריהם אח"ש וסוחטין הרם לנפוח הבשר, יש לנפוח כל הריאות שלהם ואם אפשר לתקן הדבר ע"י שררה יתקן מה דאפשר: **שאלה** בקצת מקומות דנהגו שאחר שהפשיט את הבהמה תופס בקנה ומושיך אותו למעלה בכח וכן לצרדים והסירכות אפשר להתנתקות בתנועה זו. שם כתב השמ"ה וש"פ דצריך שיעש' באופן שיהי' ברור שהסירכות לא מתנתקות בתנועה זו (וא"א בקיאות כנענוע ואין לעשות כן כ"א במקום שנהגו):

שאלה ריאה שנמצא עליו כמו חלב כיסוי (לפעמים נמצא על הריאה עור לבן כמו חלב ולפעמים נמצא כמו עור אדום והכל בכלל בשר בלוי ט"ז). שם מבואר דקולפין אותו מעלי' ואם הריאה תחתיו שלם ויפה כשר. ומיחו צריך לברוק הריאה בנפחה ובדיעבד לא מעכבת הנפחה בה"מ ב"א ול"ש בשם הפ"מ (רמ"א ודעת ט"ז ופר"ח וכו"ו וס' הגורן שמואל בסי' זה ברעת רמ"א דבשר בלוי אפי' ריעות' לא הוי אם בשר תחתיו שלם ויפה. והתב"ש דייק מלשון רמ"א דהוי ריעותא וכי איכא עוד ריעותא הוי תר"ל וב"ה חב"א. והל"ש העלה דבשר בלוי לא מקרי ריעותא וסיים דבבשר בלוי ומעשה דרייגוס המחמיר אפילו בה"מ להורות דמצטרף לתר"ל אין מוחיחין אותו והמיקל בה"מ אין מוחיחין בידו ע"כ צריך לראות שאין שום ריעותא תחתיו). וכתב הב"א אם קלפו הבשר בלוי ויש סירכא מן הבשר בלוי אל הריאה יש לאסור במקום שאין ה"מ דאפילו אי תלינן שהסירכא בא מחמת בשר בלוי מ"מ הסירכא מעכבת בדיקת הנפחה. ובחפ"מ יש לחתוך הסירכא בנחת בסכין חר ולברוק אח"כ בנפחה ובפושטין ואם הוא שלם ויפה ואינו מבצבץ כשיר. ואם נאבד ולא קלה אסור (ל"ש וב"א). ואם ברקו לראית עין שהיא שלימה ויפה ולא בדקה בנפחה יש להכשיר בה"מ. ודוקא אם נקלה הבשר בלוי בנחת אבל אם הוצרך לקולפו בחזק יד בצפורן אין להכשיר אפי' בה"מ אם לא ברק בנפחה (ב"א). כל זה אם הסירכא לא אזל ע"י מיעוד אבל אם הסירכא עוברת ע"י מיעוד זה מורה שאינו רק הפשטת ליחה מצד הבשר בלוי בלבד וכשר אפי' בלא ה"מ:

שאלה לפעמים נמצא בבהמ' שמינה ביותר שראשי האונות מובלעים בשומן מרוב חלב. שם מבואר דצריך להפריד

דאין מקילין במו"מ בכה"ג. הל"ש כתב דבמקומות הנוהגין לאסור כל הסירכות אפי' ניתקות בקל או ע"י נפחות הריאה מנהגם הוא ואין להקל להם. והב"א כתב דאף לדין דממעכין אין להקל בנתיקה ע"י נפוח' כ"א בנפוח' כדרכה. אבל אם נפחות יותר מדרכה קצת וניתקה הסירכא ע"י אסור (רדומה למיעוד בחזקה):

שאלה בודק שהוציא ידו ואמר טריפה ואח"כ הכניס אחר את ידו ולא מצא טריפות. שם מבואר דטריפה ואפי' לדין (דנהגין דאם מוצא סירכא במקום המטריף אינו מחליטה בטריפה רק מוציא הריאה לברוק במו"מ מ"מ כיון דאמר הבודק סתם טריפה תלינן שהרגיש שניתקה בכח או השני נתקה בהכנסת ידו בכח ולא הרגיש (מחבר וט"ז וש"ך תב"ש ופ"מ ושו"ע). וכ"ש אי איכא בועה או שאר ריעות' הכשירה דחיישינן שמא הרגיש שם סירכא והטריפה בלא מו"מ (משום תר"ל תב"ש). ודוקא כשבדק הראשון אמר טריפה והלך לו אבל אם הוא עתה לפנינו ואומר שטריפה שמצא בה חסר וכדומה ועכשיו רואין שאינו בן אז אם יש לתלות שטעה בדבר שראוי לטעות בו קצת בני אדם יש להכשיר בנותן אמתלא המקובלת. אבל בדבר שאינו מצוי לטעות לא מהימן (תב"ש) להוציא מחזקת טריפה שהטריפה בסתם:

שאלה בודק שהכניס ידו בריאה ואמר טריפה ואח"כ נתבאר שלא נפתח הטרפש ולא נגע עדיין בריאה ופתחו ובדקו הריאה ולא נמצא שם שום טריפות. שם מבואר דכשר אבל אם אמר סתם טריפה חיישינן שמא נקב הרגיש בטרפש עצמה ואפילו אמר הבודק האחרון אני הפשתי בטרפש ולא מצאתי נקב חיישינן דילמא הרגיש נקב קטן והבודק תב"א לא שם על לבו כ"כ ואפי' אם הבודק הראשון אומר עתה טעיתי סבור הייתי שנפתח הטרפש והריאה כולה דבוקה ורוצה להכשירה ע"י זה אינו נאמן באמתלא גרוע כזו (מחבר ושו"ע תב"ש):

שאלה הקונה ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהיא טריפה והמוכר אומר במקום שהיא כשירה. שם מבואר דכשר. וכן אם שני בודקים המכחישינן זה את זה זה אומר כסדרן היתה סרוכה וזה אומר דשלא כסדרן היתה סרוכה וכן כל כיוצא בזה דהואיל ובאו שנים בבית אחת מעמידין אותה בחזקת היתר (לדעת רש"ל וב"ה אין להתיר בכה"ג כ"א בה"מ או בגדיים וטלאים כנאברה ריאה. ודעת ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש בסתימות רמ"א להתיר אפילו בלא ה"מ). ואם האוסר בא תחלה והחזיקה באיסור ואח"כ בא המכחיש טריפה. (וכן להיפוך כשר ט"ז ופ"מ דלא כש"ך בסי' קכ"ז ס"ק י"ד) דוקא שגם האחר המכחיש הוא ג"כ ממונה על הבדיקה ויש לו נאמנות כמו הראשון תשו' שיבת ציון סי' כ"ג וכ"ה):

שאלה מי שקנה צד כבש ונמצא בין הצלעות סירכות תלויות שלא במקום הצר דחיינו ממיצר ההזהר ולמטה. שם מבואר דכשר (דמעמידים הטבח בחזקת כשרות ומסתמא תלויות היו ולא מחוברות לריאה אא"כ היו איזה אומדנות מוכיחות לזה (שמ"ח). וכ"כ הפ"מ בסירכות שנמצאו תלויות ברופן הבהמה ולא נודע אם הי' בכך מתחלה תלויות

יונה וכל מה שהוא יותר מזה הוי ה"מ. וכתב הב"א רכן משערין לפי הומן שאם יש דוחק לצבור בבשר וגם יש הפסד בדבר אעפ"י שאין ה"מ מ"מ מצטרפין ליהיות נחשב ה"מ. (ובב"ה כתב דהפ"מ היינו זהב וחצי פוליש. וכתב ב"א דקרוב לשיעור זה שמעתי בשם מוח"ו הגאון מוהר"ש ז"ל ועיקר דהכל לפי ראות המורה ולפי המקום והזמן). וכתב השמ"ח דכל היבא שנתבאר שאין להקל בבהמת גוי אפי' מגיע לישראל ריוח מזה כגון שנוטל שכר מכשרות (שנוטל כרכשות מכשרות) או מגיע לו הפסד קצת (כגון במקומות שנוטלין גיבעל"ע מכשרות ולא מטריפות) אין להקל (וכ"ד פר"ח וכל"ג דעת הפר"מ ז"ל"ש אך הפ"מ סיים דהכל לפי ראות עיני המורה אפילו היכי דלהשוות יש לו חוק קבוע לשחוט דבר קצוב בכל שבוע דאפשר שיפסיד עי"ז מ"מ אי אפשר לדון כבהמות ישראל). אבל כשצריך לבשר כגון בע"ש או לשאר צורך גדול דינו כבהמות ישראל. וכתב ב"א בדבר שיש בו מחלוקת בין הפוסקים יכול המורה לסמוך לפעמים בשעת הדחק וה"מ על המיסקל. אך יש בזה כמה חלוקים וכמו שנתבאר ביו"ד סי' רמ"ב:

תמג שאלה בהמה שנטרפה ע"י סירכא של"כ וכה"ג עם עוד ריעותא דהו"ל תר"ל אי הוי וודאי טריפה או ספק והיאך הדין בחלב. דעת הפ"מ בפתיחה לס' ל"ט דבסירכא של"כ מנכ' לנב' הוי ודאי ומחיתוך לנב' יש לעיין. ולענין דינא העלה דודאי הוא. ואם נסרכת הריאה למקום אחר הוי ספק. והל"ש חולק דבמקום הפסד גדול כולוהו הוי ספקי וכן אפילו הוי' שם עור ריעותא תחת הסירכא אינה רק ספק טריפה. אבל בלא הפ"ג או דלפי ראות עיני המורה הבקי יש נקב תחת הסירכ' הוי ודאי טריפה ונ"מ לענין תעריבות והחלב דעת הפ"מ שם דבספק סירכא יש להתיר החלב תוך ג' ימים. והל"ש חולק עליו דאפילו בספק אין להתיר תוך ג' ימים ובקורם ג' ימים אף בודאי סירכ' אין לאסור זולת בדבוקה למכה בדופן או תלוי' נגד מכה בדופן ולא אזלה במיעוץ דמטרפינן אזי אם ניכר שהיא מכה ישינה אסור החלב עד יב"ח ואם ראו שנשבר הצלע תוך י"ב חודש או שהוכתה בדופן תוך י"ב חודש ויש לתלות רמאותו הכא' באה המכה אין אסור החלב רק עד אותו העת:

תמר שאלה סירכא שלא כסדרן הצריכ' מיעוץ אי מצטרפת לריעותא. שם מבואר דריעותא גדולה היא ומצטרפת עם רכ"ד (שמ"ח ז"ל"ש):

תמה שאלה סירכא תלוי' אי הוי ריעותא להצטרף. שם העלה הל"ש וב"ג מדברי השמ"ח דהוי ריעותא להצטרף. וכן סירכא ממקום למקום באותה אונא או אומא עצמה (ל"ש). ואם אזלה ע"י מו"מ ל"ה שום ריעותא:

תמו שאלה סירכא שנפסקא בהכנסת יד הכורק בנחת לבדוק ולא נודע מקומו אי' זה או בהגבהה כ"ש אי הוי ריעותא. שם מבואר דל"ה רק רכ"ד (ל"ש):

תמו שאלה דלדולים המצויים בשיפולי הריאה אי מקרי ריעותא. שם מבואר דל"ה ריעותא (ל"ש):

תמח שאלה סירכא כנסדרן (בין אונא לאונא מחיתוך לחיתוך למטה

להפריד השומן מהאונות עד שלא ישאיר דלדולי שומן בריאה (וזה מעכב אף בדיעבד) ואח"כ יבדוק בנפיהה ואז כשר. (ולכל הדברים הנתבאר בשאלה הקודמת לענין בשר בלוי כן הדין בזה. ל"ש):

תלז שאלה ריאה דאסיק בה גילדי גילדי דרמי למצורע ונראה כמו גרב (שקורין דארע גרינד) ופעמים נראה כיצת והטבחים קוראין אותה (פראנצווי"ן). שם מבואר דצריך לקלף אותה ולנפחה כמו בנתס. ואם הריאה תחתיו שלם ויפה כשר. אך דוקא בגרב לא יהא קשה כ"כ שיוכל לנקוב הריאה וילפת דינו כבשר בלוי ובכולן אין צריכין פושרין (ל"ש). (וכבר כתבתי מב"א דאם יש שם סירכא צריך בדיקות פושרין):

תלח שאלה לפעמים נמצא על הריאה מלא ליחות שקורין שליפר"ק או שוי"ם (כמו שוי"ם של שכר). שם מבואר דצריך בדיקות נקבים אפי' בדיעבד היינו קליפה ונפיהה ובמים פושרין (שמ"ח ז"ל"ש). ואף אם בדק וראה שאין שם נקבים הוי ריעות' להצטרף לתר"ל (ל"ש):

תלט שאלה ריאה שנמצא עליו עצם דק ארוך קצת דבוס בעורה לרחבה ומסתמא נפרד מן הצלעות. שם מבואר דאע"פ שמפרידין אותו ממנה ונמצאת הריאה שלימ' טריפה דאנן לא סמכינן אבדיקתינו היבא דצריך בדיקה מדינא (דין זה בט"ז וט"ז ומהר"ם ז"ל אסור והפ"ח ותשו' מקום שמואל סי' ט' חולקין והתירו. והתב"ש ותשו' שבוי"ח ח"ב סי' ס' העלה דלצורך גדול יש לסמוך אנפיהה בפושרין אחר שמפרידין וזה דוקא ביש לתלות שמצלע הוא בא אבל אם ניכר שממקום אחר הוא בא כמו עצם של דגים יש להטריף (פ"מ). אבל עצם הבא מכה גדול הריאה דהיינו שהוא רך כמו החסחוס שקורין קנארי"ל כשר ודינו כשאר בשר בלוי לקלף עצם מהריאה ולראות אם תחתיו שלם ויפה וכשר (תב"ש). וכתב הב"א דאם עור העליון נקלף עמו יש להטריף וב"ש אם נמצא מונח בריאה בין קרום לקרום (דיש ריעות' לפנינו שניקב קרום אחר על ידי העצם ויש לחוש עור לקרום הב' דטריף). והל"ש תלה הדבר בראות עיני המורה:

תמ שאלה לפעמים נמצא על הריאה כמו שלחופית ויש בו מים ואף שקולפין אותו מן הריאה והריאה שלמה ס' זבח שמואל העלה להטריף:

תמא שאלה אם הבשר בלוי היא העומרת על יתרת בדרי. שם העלה הב"א דאם הוצרך לקולפו בחזק טריפה. אך אם הבשר בלוי נקלף בנחת או ביתרת בדרי כשר (ב"א ז"ל"ש). וביתרת מקמא אם הבשר בלוי על יותמ"ק צ"ע (ב"א):

תמב שאלה אימת הוי הפ"מ. שם מבואר דהיבא דבעי' ה"מ אין להקל אע"פ שהוא בשעת הדחק שהצבור אין להם בשר כ"א בדוחק אין להקל מחמת זה אם לא שהוזכר בפירוש להקל בזה. וענין הפסד כתב הלח"פ בשם נח"ש דאם הוא הפסד יותר משתות הקרן הוי ה"מ אפילו בעשירי ופחות מזה אין להקל כ"א בשעת הדחק וע"ש. ובעני כבד של תרנגולת ושל

איזה חרין ביניהם מהתחלת יציאתן ומכ"ש אב יוצאת ממש שנים מחיתוך אחת דבוקה בכסדרן והאחת תלויה אוי אם הבועה או שאר ריעותא תחת התלויה או אצלה הוי תר"ל וטריפה. אבל אם הבועה או שאר ריעותא עומדים סמוך להדבוקה מצד זה והדבוקה מפסקת בין הריעותא ובין התלויה כשר בבועה בה"מ ובשאר ריעותות אפי' בלא ה"מ. וכ"ז דוקא בין האונות בלי חלון אבל בחלון או בין אונא לאומא אפילו בלא חלון הוי ריעותא להצטרף כנתבאר):

שאלה תנן סירכא כסדרן וסמוך לה יוצא סירכא שלא כסדרן. שם מבואר דאפי' כסדרן מאונא לאונא למטה מחציון בלי חלון טריפה לכ"ע ולא מהני אם הסירכא של"כ יוצאת ע"י מיעוך (ט"ז ופ"מ סק"א ול"ש). ואם עברו שניהם ע"י מיעוך העלה הל"ש להכשיר:

שאלה תנן סירכא של"כ יוצאת מקרום היוצא מעיור חתוכים ורבק בחתוכים. שם מבואר דאם עבר' הסירכא ע"י מיעוך כשר (דהקרום ל"ה ריעותא אפי' רבק בחתוכים עד השיפולי לדעת התב"ש עד בכלל ולדעת הל"ש לא עד בכלל כנתבאר לעיל). ואפילו יש תחת הקרום הנ"ל אפילו למעלה מחציון ואפי' באומא) בועה או שאר ריעותא וה"ה אם יוצא סירכא תלויה מקרום כשר אם לא דניכר שהתלויה יוצא נהחיתוך אם יש תחתיו או אצלה סמוך בועה או שאר ריעותא הוי תר"ל וטריפה (ל"ש):

שאלה תנן אם נסתפק בסירכא אם הוא בגב או בחיתוך האונא הנתבאר לעיל להכשיר אי מצטרף לריעותא. שם העלה הל"ש דמצטרף ואם יש עוד ריעותא כגון בועה או איזה ריעותא הוי תר"ל וטריפה :

שאלה תנן סירכא מתוך הקמט או מתוך גומא ולא אולה ע"י מיעוך או דבוקה ואול' ע"י מיעוך. שם העלה השמ"ח דטריפה (וכ"ה הל"ש) בדבוקה אפי' קמט הבא מתולד' (אפי' לדעת הל"ש תלויה מתוך הקמט אם הקמט מתולדה ואול' ע"י מיעוך כשר אפי' באין ה"מ ואפי' בלי מיעוך יש להכשיר בה"מ. ואם קמט הבא מחמת חולי באול' ע"י מיעוך כשר בה"מ דוקא (ל"ש). אבל סירכא דבוקה ובין אונא לאונא למטה מחציון בלי חלון מתוך הקמט או גומא כשר (אם ניכר שהקמט זה בא מתולד' לדעת הל"ש). אבל אם יש חלון או בין אונא לאומא בלי חלון ואין חילוק אם שני ראשי הסירכות יוצאים מקמט או שאין קמט רק בצד אחד אפי' בלא חלון צריך מיעוך דוקא. ואם ניכר שהוא בא ע"י לקותא דין הקמט כבוע' והוי תר"ל (ל"ש) ובספק אם בא מתולד' או ע"י חולי ע"ל בס"י ל"ז דלדעת הל"ש יש להחמיר:

שאלה תנן סירכא תלויה מבוע' דלא אולה על ידי מיעוך או דבוקה מבועה. שם מבואר דיש לנפוח ולמשמש אם ע"י עולה בשר הריאה ומכסה הבועה שאינה ניכרת כשר ול"ה תר"ל דהו"ל יוצא מבשר ולא מבועה (ובנתכסה מבשר דעת השמ"ח דדוקא דבוקה צריכה מיעוך ולא תלויה). והל"ש העלה דגם בתלויה צריכה מיעוך. אך החילוק בין תלויה לדבוקה דסירכא דבוקה צריכה מים פושרין כרינא וס"ת אין צריכה פושרין כ"א עיונא בעלמא ועוד חילוק) דבבוקה מבועה שנתכסה אחר הנפיתה צריך

למטה מחציון בלי חלון) אי מקרי ריעותא. שם מבואר דלא מקרי ריעותא ואפי' בועה וסירכא יוצא ממנה בין אונא לאונא למטה מחציון ודבוקה לחיתוך שאצלה בלי חלון כשר אפילו לא אולה ע"י מיעוך (בה"מ בלא חלון כ"ה הט"ז בס"י ל"ז ושמ"ח כאן והפר"ח אוסר והפ"מ סיים דיש לעיין. והל"ש העלה דבאין ה"מ יש להחמיר אך בה"מ בלא חלון יש להקל). אבל אם יש חלון או דבוקה מתוך הבועה למטה מחציון בין אונא לאומא אפי' בלא חלון (כיון דכבר נתבאר דיש אוסרין הו"ל תר"ל ולא מהני מיעוך (שמ"ח ושל"פ). ואם סירכא תלויה יוצאה מבועה במקומות הללו מחיתוך לחיתוך טריפה ומהני מיעוך (שמ"ח ול"ש):

שאלה תנן אם יש בועה גדולה בחיתוך ואצלה יוצא סירכא ולא על הבועה והבועה אינה מנחת להניע לצדדים להרדי במקום סירכא. שם מבואר אע"ג דליכא חלון טריפה (תב"ש). אך אם הסירכא אולה ע"י מיעוך דעת התב"ש להכשיר. והל"ש העלה דלא מהני מיעוך אם אין הפרש בין הבועה והסירכא ותניח בצ"ע:

שאלה תנן סירכא היוצא מטינר' למטה מחציון בין אונא לאונא ודבוקה לחיתוך שאצלה. שם מבואר דאי אול' ע"י מיעוך יש להכשיר בין דאיכא חלון בין דליכא חלון ואי לא אול' ע"י מיעוך יש להכשיר בלא חלון בה"מ ובחלון טריפה. ויוצא מטינר' בין אונא ואומא למטה מחציון ודבוקה לחיתוך שאצלה בדליכא חלון ואולה ע"י מיעוך יש להכשיר בה"מ. אבל אי איכא חלון אפי' אול' ע"י מיעוך או בדליכא חלון ולא אול' ע"י מיעוך טריפה (שמ"ח בשם ט"ז). ובהפסד גדול יש להקל גם בזה (ל"ש):

שאלה תנן אם למטה מחציון בין אונא לאונא יש כ' בועות והפרש קכש ביניה' רק שסרכות להרדי. שם כתב השמ"ח סמ"ד דאפי' בלא פילוש ולא חלון טריפה. וכתב הל"ש דזה פשיט' דאם הבועות נסרכו להרדי דטריפה רק כוונתו שנסרכה אונא לאונא מבועה שבאונא זו לבועה שבאונא שבגדה למטה מחציון והסירכות מכסות אותן הבועות וסותמתן דטריפה (אף דבכה"ג בבועה אחת כשר בה"מ) והשיג עליו דאין גבול בזה או א' או שנים או יותר אלא תלויה במראית עין כגון סירכא כסדרן יוצא מתוך שחין אבעבועות הרבה (שאינה טריפה מצד הבועה שאינן סמוכות) אם לפי ראות עיני הבסי יש להם כח לעשות עוד הריאה מחולחל ורק יש להטריף אפילו בה"מ. אבל אם לפי ראות עיני הבסיאין אין להם כח לעשות המקום ההוא מחולחל ורך דינו כמו בועה יחידית (הנתבאר בהפ"מ להכשיר במיעוך):

שאלה תנן סירכא כפולה (הנתבאר לעיל) אי הוי ריעותא להצטרף. שם מבואר דלא מקרי ריעותא שיוצטרף לשאר ריעותא. ולכן אפילו סירכא תלויה היוצאת מתוך סירכא דבוקה בכסדרן והדבוקה יוצאת מבועה מ"מ כשירה. (כל שהדבוקה עצמה אינה ריעותא דהיינו למטה מחציון מאונא לאונא בלא חלון) לדעת התב"ש בהפ"מ ולדעת הל"ש אפי' בלא ה"מ. (ואם הדבוקה בכסדרן יוצאת משאר ריעותא שאינה בולטת כשר אפי' בלא ה"מ). מיהו אם יש היכר שיוצאה התלויה מהחיתוך (כגון שרחבה ביציאתה מהחיתוך כהשנים שנפרדו אח"כ או שיש

הרבה (ש"מ"ח) וכ"ה בלוקמים ש"ת מהרב והל"ש נותן טעם במשמוש הרבה לפי שאין יכולים למעך בפנים והם צריכים להוציא הריאה ואז הירר מתקשה ולכן יש היתר למשמש הרבה בנחת) עד שתהא כקורי עכביש (שפינועבם) עד שנימח נוף הסירכא בין האצבעותיו סמוך לריאה. (ואם נסרכה למקום אחר בריאה לא מהני אם בראש אחר ניתקה ע"י גלגול וצריך למעך גם בראש הב' פר"ח). ואח"כ יכול לקלף מהריא' שלא ישאיר שום דלרול מהסירכא בריאה רכל שלא הלכה מכל וכל יראה דסירכ' נמורה היא. ועור רתו איך יכול לברוק ע"י פושרין והלא סירכא סותמת. וכתב הפ"מ במ"ז סק"ז ורע שראיתי שוחטי זמנינו נוהגין קולא זו שנוטלין הסירכא בצרפני' וקולפין מהריאה. ולרעת סומכין על הקולא ששמיין רוס ופושרין. וכבר ידוע מ"ש הט"ז רמאכילין מריפות לישראל ועכ"פ זה נראה לי דאם ניתקה נוף הסירכ' ע"י מיעוך (פי' הל"ש ניתקה באמצעה) יכול לקלף מנוף הריאה שלא ישאיר דלרול ולשום רוס. והל"ש חולק וכתב רוח ליתא דלרברי הרב פ"מ יומשך קולא גרול' דאם נתמעה באמצעות' ונסרעה או נאכרה כשיר' הבהמ' כיון דא"צ הסרת הדלרולים רק מחמת הבריקה רפושרין והיא עצמה אם נאכרה בלא בריקת פושרין כשר בה"מ וזה אינו רכל שלא ניתקה רק באמצע עדיין עומדת בחזקת סירכא וחלילה לנו שיקלף רק שתסתלק הסירכ' מעצמה מהריאה ע"י הגלגול באצבעות. ואם לא תסתלק מעל נבי הריאה ע"י גלגול האצבעות יטרפה. וכשנסתלק על ידי גלגול יברוק בפושרין כה יעשה בשני צדי הסירכא. ואם הסירכא רבוקה מריאה אל שאר מקומות שאין נקב פוסל בו אין צריך למעך רק בצדה הרבוק לריאה. ואם אחר שנסתלק כל עובי הסירכא דעל הריאה ע"י משמוש נשאר עוד דלרולים כעין סדומי' או חומין להלאה משטח עובי הסירכ' א"צ למשמש בהם ולקולפם וא"צ להשניח רק שבמקום שטח עובי הסירכא ישאר נקי בלי שום דלרול ואם אירע שקלף אותן הקרומים ואח"כ בצבץ שם להלאה משטח עובי הסירכא אין לאסור. וטוב יותר שלא לקלף כלל את הקרומים להלאה משטח עובי הסירכא משיקלף ויצטרך להכשיר אף שרא' שמבצבץ. אכן אם יש מנהג באיזה מקומות לקלף אותן הקרומים ולהטריף אם מבצבץ בכל השטח ההוא מנהג זה ואין לשנות מנהגם. אבל במקום דליכא מנהג יש להקל כאמור. (וכ"ה תשו' חת"ס חיו"ר סי' ל"ט מדי"ף ביצה המובא בש"ך שם סקל"ב). והב"א המליץ בעד השוחטים הנוהגים לקלף הסירכא וכתב וז"ל כבר נתבאר רמיעוך ומשמוש שנהגו בה צדיק להיות בנחת ובגלגול בין האצבעות אבל לא בחול ולא בכח. אך בהרבה מקומות נוהגין הבורקין שממשמשין בסירכא ומותחין אותה בפרוס ואח"כ אוזו בצרפניו ומושך וקולף אותה והולך עד שלא נשאר ממנה כלום על הריאה ואז בורקין בנפיתה ושמיין רוס או פושרין על מקום הריאה שהסירכא ה' שם ואם אינו מבצבץ מכשירין אותם. ואם נשאר שום דלרול בריאה שאי אפשר לקולפו אם לא בחוזק יד מטריפין אותו וע"פ רוב מבצבץ ע"י כך. והמנהג הזה נתפשט ברורות שלפנינו בין הבורקים ואע"פ שאין רוח חכמים נוהג הימנו לא מצאו אנשי חיל ידיהם לבטל המנהג ואמרו הנח להם לישראל לסמוך על דברי הגאון המפורסם מהור"ר סענדר שאמר שהמנהג כן ויש להם על מה שיסמוכו לפי שכיון שהוא נקלף מעל פני הריאה

צריך שיהי' שוה לבשר הריאה. אבל אם היא עדיין גבוה ל"מ מיעוך יהיו תר"ל מצד סירכ' מתוך נבשושית או רבוקה מתוך מורסא. אבל תלוי' מבועה שנתכסה אע"ג שעדיין גבוה (ש"מ"ח סמ"ח סי' זה ופ"מ ול"ש בסו' ל"ז והנחת"ס בתשו' סי' ל"ז) וה"ה תלוי' ממורסא אע"ג דל"ל מרא' ריאה רק מראה מונלא יש להכשיר (לש וש"פ כש"מ"ח):

תנה שא"ל אם גרבת הוור' למטה בשורש שלה עם הכים (רנתבאר להכשיר) אי הוי ריעות' להצטרף. שם מבואר דריעות' הוי להצטרף לשאר ריעותא (ל"ש):

תנט שא"ל נתקים (פי' כשקולפין הקליפות ממנה וריאה שלימ') אי הוי ריעות'. שם העלה הל"ש דל"ה ריעות' בהפסד קצת ובווארצלין ל"ה ריעות' ופראנצווי"ן דינו כנתק ואם הם לחים (כילפת) דינו כבשר בלוי (הנתבאר):

תס שא"ל היאך הוא סדר משמוש ומיעוך וכיצד נוהגין עפ"י רת ודין אשר הקילו לנו חז"ל. שם מבואר דלכתחלה צריך הבורק למהר בבריקת פנים כשהולך עם היר בכל חלטי הריאה ומשמש בנחת וכשירגיש שם סירכא אפי' רקח כחוט השערה או רבוקה ממש בלא חוט בצלעות או בשומן וכרומה (מחבר וש"מ"ח) במקום שיש לחוש שינתק הסירכ' כשיוציא הריא' חוצה יפריד הסירכ' בפנים עם מעט מן המקום שרבוק' בו כדי שיכיר בין סרובה לתלוי' (ובנענוע אין אנו בקיאים מ"ז וש"ך וש"מ"ח ופ"מ ול"ש). אך הב"א כתב דאם נמצא הרבה סירכות ובמעט הנבחה באצבע כ"ש. ושיעור כ"ש היינו שינבי' הסירכא בלתי שינבי' האבר וע"י נענוע כ"ש נפסקו כמה מהם יש להכשיר אף במקום רלא נהגו ע"י נמי"מ יש לברוק הריאה בנפית' בפושרין וא"צ להניח כל הריאה בפושרין רק במקום הסירכא ואחר שהוציא הריאה חוצה צריך הבורק לעיין בעיון גרול מאיזה ענין באה הסירכא (ריש מהם באים ע"י לחלוחית הריא' ולפעמים נשאר תלוי' ולפעמים רבוקה למקום אחר. וגרמה כמו בשר ולפעמים כמו עור רק ואין שום חוט נראה בתוכו וסירכא כי האי הולכת במשמוש היר וכשר. וכ"כ הש"ך דסירכ' גמורה שאינו דיר בעלמא אם ימעך אדם כל היום בין האצבעות היא תולכת ומתחזקת וראוי להזהר שלא ימעכו בחזקה. ועל המנהג שנהגו בחיתר מיעוך כתב הב"א ברוך שבתר בהם ובדבריו רמושן בחוש ובשכל דסירכא כי האי לאו סירכא היא אלא ריר בעלמא. ויש מהם שנרא' בתוך הסירכא כמו חומין לבנים ולפעמים כמו חומי שערות וקש מ כנידין זו ווראי סירכ' גמורה היא שבא מחמת נקב ואסור ליעך בהם). וכן צריך הבורק לעיין שלא יהי' הסירכא על שיה ריעותא בעולם אפי' על ריעותא כל דהו דאם לא כן הי' גרתי לריעותא (רמיעוך ומשמוש קולא גרולה ומצטרפת עם ריעותא כ"ר) ואחר שראה הבורק שיכול להביר הסירכ' יצוה הבורק לפנות הריאה והאי נפיתה אייה מייבגה. (ותשו' ב"א סי' כ"ד ובנ"ש העלה דנפיר' י"י אי' גזר כלל) דמ"מ אחר שהסירו הסירכ' בורקים המסיב הסירכא בנפיתה (תב"ש). ואח"כ יראה להתפשט בין אצבעותיו (שלא יגלגל בין אצבעותיו דמחמת הגלגול מתחזקת הסירכא ולבסוף מתנתקת) עד שתהא כעור רק וימשמש בו אפילו

ועדיין לא נתקש''). והפ"מ העלה בדיועבר אם נאבד' בלי בדיקת פושרין כשר בה"מ. וכ"ה בלקוט' שו"ת מר"ב (וכ"ה הל"ש דבנאכרה קודם בדיקה כשר בה"מ וכ"מ מב"א דהתיר בה"מ וצו"ג בדיועבר אם נאכרה קודם בדיקת הפושרין באם אומר הבורק ברי לי שנוהרתי לעשות המיעוץ בנחת הרבה כרינו. (אך היכי דנוהגין ע"י קליפת הצפורן למעך הסירכות לב"ע יש לאסור בנאכרה קודם בדיקת נפיתה ופושרין. ב"א). וכתב ב"א בג"ש דבמקומות בין הספרדים שמנהגם להכשיר בסירכא לרופן או בסירכא של"כ לחתוך בסירכא ולברוק בנפיתה יש למחות בידם ואם לא ישמעו אסור לאכול משהיטתן ובדיקתן. והשל"ה הקדוש צוה לבניו שלא יקנו מבשר בהמה שימנעו סירכא י"א סדרן ודומיהן. וכ' וכן נוהגין אנשי מעשה במדינה אלו עד היום וחייב על הבורק להניד להם איזה בהמה שנתכשרה ע"י המיעוץ או כפשוט'. והפ"מ כתב בש"ד סק"ז כי שהוא בעל נפש לא יאכל משום סירכא כ"א בסדרי מטה מחזיין יש להקל לבעל נפש וגם זאת לצורך שבת או יו"ט. וכתב הל"ש דרובא כלמטה מחזיין בחלון דב"א חלון גם בחול אין קפידא דעיקר בדיקה רק למעלה מחזיין. וסוים הל"ש וכל זהירות אלו רק לפי מעשיו של אדם ומי שהוא איש בריא ומתרחק לגמרי מסירכ' קדוש יאמר לו. והכר"ו כתב ואשרי מי שלא אוכל ממיעוץ סירכ' ויערב ויבוסם. וכתב בש"ע דעצה טובה להשקות בהמה סמוך לשחיטת' דכל שלא השקתה היא מלאה סירכות. והש"מ"ח בשם לבוש כתב להשקות צוננים שהסירכא מחמת המימות בא. וכתב הפ"מ דעוד עצה טובה כשאירע איזה סירכ' בריא יש לפסוק מיד ולמעך בעורה הם ולא להמתין כמה שעות כי אז תתקשה הסירכא ולא תעבור ע"י מו"מ וגם כועה בשיפולה לאחר שנתייבש א"א להעלות חוש בשר מקיף:

תסא שאלה היבא דאזלה הסרכא במיעוט ונמצא תחתיה נגלד קרום עליון או ניכב קרום העליון. שם העלה הפ"מ דהור' במעשה זו לאיסור וכ"ה הל"ש ס"ק ק"נ. וכ' הל"ש דה"ה אפי' נגלד קרום העליון או ניכב קרום העליון ע"י מיעוץ הסירכא שניכר להבורק שלא הו' הנקב או הנגלד ההוא מתחילה אלא שהסרכא הדביקה אלו את הקרום העליון ובעבורה מהריאה עבר עמה מעט מהקרום עליון ונעשה נקב או נגלד טריפה (וכ"ש אם נקלפה עם המיעוץ ב' קרומי הריאה דכל ההיתר דמיעוץ הוא דהמיעוץ יראה לנו דדרך הפשטת ליחה וריר בעלמא היא וכיון דנקלפה עמה הקרום העליון או ב' קרומי הרי חיוני דלא עבד מיעוץ בדיון שלא מיעך בנחת) (ועי"ל מ"ש בסו"ס ל"ו בשם תשו' השיב משה) וכתבו האחרונים דצריך לברוק בחצר הכבד אם אין שם נקב ואם יש שם נקב אפי' משחו טריפה ונתנו סימן זה דהחצר הכבד להיות מתוה וכשחותר בו יוצא רוח ומשמיע קול ואל"כ הוא זה הוא סימן שיש נקב בחצר הכבד וצריך בדיקה דרובא אם אין שם נקב ואם לא ברק יש לענשו:

תסב שאלה היאך הדין בניתק הסרכות בגדים וטלאים. שם מבואר דבגדים וטלאים וכן בעגלים רבים שמתוך ילדותן אפי' סרכא גמורה שלא בסדרן אינה חזקה ומתנתקת ע"י מיעוץ לכן המנהג שלא למעך בהם ולהטריח כל סלכות גדים וטלאים ועגלים רכים ולא למעך (רמ"א כתב ריש סבלה

הריאה זה האות כי לא קלטה הסירכ' לקרום הריאה רק מתחת הליחות שמכחיו התחיל להתקדם כמו מלבוש על הריאה וכמעשה דריונוס בס' ל"ה. וכל שנקלף בנחת הרי שאין לסירכא שורש בקרום הריאה וכחיון בא ונדבק לשם וכשר. אבל אם נשאר איזה דלדול א"כ שורשה פתוח אל הריאה וטריפה ע"כ. ועוד כתב אחרי שבארנו כי קל הוא שהקילו עתה בענין הסרת הסירכ' ע"י קליפת הצפורן מ"מ עכ"פ אין להקל ב"א כשהסירכא היא מן הריאה לרופן אבל לא בנסר' לשאר מקומות ואפי' נסרכה למקום שאין הנקב פוסל בהם ואצ"ל אם נסרכת מאונא לאונא או לאונא או לשאר מקומות של"כ ראו' ראו' לנהוג היתר זה כ"א בהפ"מ ואפי' במקומות שמקילין בקליפ' מ"מ אם אינה נקלפת רק שהסירכ' היא כמין חוט והוא יכול לנתקו ולהביאו אצלו אף על פי שלא יאשר ממנו כלום בריאה מ"מ אסורה כיון שהחוט ע"י הגבה' כ"ש לא במה' ינתק ומאד מאד יש לזהר בענין הנפיה' והברוק' בפושרין בעת נפיתה הריאה היותר ראו' וברור שלא יפול לב אדם להסתפק בה. ועיקר גדול בדבר שלא יבא בעל השור ויעמוד על שורו בעת נפיתה הריאה. כי אפי' אם הוא אדם שיש בו יראת שמים הוא בהול על ממונו ויצרו תקפו להיות מתהפך בתחבולות למעט בעסק הברוק' כדי שיצא בהיתר. ואצ"ל אלו הקצבים אשר לא אמון כם וממונם חביב כו' מגופם ונשמתם וכפידים שאנו לטרה. ואם הבורק או הנופה מעיין היטב לעמוד על כוריו הוא מדבר אתו קשות ומחוי' לי' בישות. ואצ"ל אם הוא מעצמו הנופה שמכוער הדבר. ועל הרוב הם נכנסין לה שתוי יין ואתכשר במשקין רבית מטכחייא. ואם ירצה זה להיות שליט ברוח לכלוא את הרוח מה יועילו פושרין אלו כי אף אם יהי' נקב כמלא מקדח ושטף עליו מים לא יבצק ע"כ. הרי דהפ"מ הקיל בנאכרה כמו שהשיג הל"ש ולדידו קולא. וכ"ה בלקוט' שו"ת מר"ב (רא"צ לקלף הקרומים להלאה משטח עובי הסירכ'. ולב"א תומרא וצריך לקלף מכל וכל מעל הריאה. ולכתחלה יש לעשות כחומרת כולם. ועיין בתשו' שבו"י ח"ר סו' מ"ה דמצדד ג"כ למצוא היתר למנהג הבורקים המסירים סירכ' בקליפת הצפורן. ועיין לעיל בסוף סו' ל"ו מ"ש תשו' השיב משה תשו' ח"צ סו' י"ה מאחר שהסיר הסירכ' מכל וכל כרינו. וריאה יתחת' שלם בלי חסרון (דלא יהא גומא ימינה תחת' דמורה על נקב) אע"פ כן צריך נפיתה ומים פושרין (ט"ז דהבדיקה דפושרין היא לחומרא אחר שעברה ע"י גו"מ לזכות אם מבצבין) ויצוה לנפוח הריאה היטב כדי שתעל' היטב כי שום חסרון במקום שהית' הסירכא שם ויזהר שיקח מים בפה שירי' חם כרוק חפה (כ"כ השמ"ח). יש להזהיר הבורקים דיספדו אמאי דיהא פושרין וראיתי נוטלים הבורקים המים לתוך פיהם יודם הכדיק' כדי שיפשירו. ואם נתן בצוננים אם אפשר לברוק שנית בפושרין וברוק. ואם נקרה וברומה יש להתיר במקום הפסד. ואם נתן בחמין טריפה ול"מ תו בדיקת פושרין (ב"א) ואחר כך כשיתן המים לבהינת הבצבין לא ישפוך ע"ג הריאה על מקום מדרון דהמים נוזליין מעל נבי הנקב ולא נשאר מאומ' ואינו יכול לבוא לתכלית החסרון רק ינית הבורק ורו תחת הריאה במקום שהיתה הסירכא שם ומנכיה קצת הריאה או יסמוך בצדו כדי שישארו המים עומדים במקום הנקב ואז יכול לברוק כראוי והבדיקה זו כתב הט"ז בשם חב"ה דרק חומרא הוא ולא חיוב. והש"מ"ח העלה דהיוב הוא (דחישא איכא שמא לא נזהר למשמש בנחת כ"כ או שמא מומן קרוב נעשה הסירכא

סימן מ"א:

תסד שאלה אם נרצח עולה מן האונא לדופן שכרד האומא. שם מכואר טריפה. ואם סרכא עולה מהאונא לדופן שכנגד האונא ולדופן שכנגד האומא אזלינן בתר רובא. וכן אם סריא יוצאת משיפולי אונא ומתפשטת על גב האונא וסריב. ופן אם רוב הסרכא הוא מגב האונא כשר ואם לאו מן פה. וכן אם האומא והאונא נסרכו בסרכא אחת לדופן אם רוב הרובא מהאונא כשר ואם רובה מהאומא טריפה אם אין מכה בדופן (ואפי' כשיש רוב בסרכא בצדדין שמתפשט מחוץ למכה אך ליכא רוב במקום אחד העל' המהרי"ט ח"ב סי' ט' ותשוב' מבי"ט דיש להקל ולדידן דממעכין אין נ"מ) וכן אונא הסרכ' בסרכא אחת לדופן אזלינן בתר רובא וכן אומא הסרכ' בסרכא אחת לדופן שיש בו מכה והסרכא במכה וחוצה לה אם רובה במכ' כשר ואם לאו טריפה וכן אם נסרכה האומא בסרכא אחת לטרפיש ולמכה שבדופן אם רובה במכה שבדופן כשר ואם לאו טריפה. (כ"ז הוא לשון הפוסקים דכל הנך מכשירין לילך אחר הרוב וכתבו האחרונים דאם א"א לעמוד עליו היכן הוא הרוב או שהוא מחצה על מחצה טריפה) וכבר נתבאר בשם השמ"ח דבכ"ז נוהגין במדינות אלו אפי' נתקו במיעוד להטריף ושאר פוסקים חולקים אף בנסרכ' למכה בדופן דמהני מיעוד ע"כ ברוב נסרכ' למכ' בדופן ובכל הנך גונו מהני מיעוד לדידן ובפרט בה"מ ובכל מיעוד לא משתריא (ויש לעיין):

תסה שאלה אם האומא סרכה לדופן. שם מכואר דאם יש מכה בדופן כשר וא"צ בדיקה ואם אין מכה בדופן טריפה ולא מהני לה בדיקה. ומכה זו שאמרו היינו שיש בדופן כעין נגע אבל אם יש בהרות שחורות בלכר אינו סימן מכה ממש ואם נשבר הצלע אע"פ שחזר ונקשר קרינן בי' שפיר מכה. וכבר נתבאר דלדעת השמ"ח המנהג להחמיר אף במיעוד אך שאר פוסקים הנ"ל חולקים ומתירים לדידן דנוהגים למעך אף בכח"ג מותר ובפרט בה"מ. היכי דנשבר הצלע וחזר ונקשר והסרכא להלא' ממנו תשוב' מהרי"ט ח"ב סי' ט' העל' דחליל' להקל בזה. והיכי דאין מנהג כגון בעיר חדש' דעת הב"א לאסור למעך. והנחת"ם בתשו' סימן מ"א העל' דבהנחת ישראל דאיכא ח"מ יש להתיר למעך:

תסו שאלה שני ראשי הסרכות יוצאים מחיתוך למטה מחציו ובו' תחת אחת מהם או תחת שניהם וראשי הסרכות רבוקים זה בזה מחיתוך שכנגדו ואין ניכר שם ראשי הסרכות. הל"ש שם ס"ק ב"א האריך וסיים להכשיר והביאו בקונטרס האחרון במפתח הכללים של דיני תר"ל סי' י"ז:

תסז שאלה אם שחט השוחט והלך ואין כאן מי שיבדוק ואם ימתין עד שיבוא בורק יתקלקל הבשר ויהי לו ה"מ אי מותר לאכול. שם העלה חכ"ז דמותר דהוי כנאבד. ודוקא אם לפי ראות עיני המורה נראה שהי' להשוות סבה ידוע' דאל"ה הו"ל כאיבד' במזיד וכן כדאיכא ריעותא דוקא (עי"ל בסו' א' דרוב מצויין אצל שחיט' מומחין הן ה"ה לענין בדיק' לכן אם בא א' שאין מכירין אותו ושחט וברק והלך לו וא"א לבדוקו אם מומח' הוא הבהמ' מותרת אף באין ה"מ ואם הריאה לפנינו צריך לבדוקה לבתחילה כשראינו שהוציא הריאה ובדיקה ואמר

כשרה

קבלה בזה להטריף וכן נוהגין) אבל בכסדרן דכשר בגדולים בלא בדיקה גם בגדיים וטלאים ועגלים רכים כשר (פ"מ ותשו' הר' הכרמל חיו"ד סי' א' וב"א בנ"ש שם ובתשו' סי' ט') ואימת נקרא גדי וטלה לענין זה. שם מכואר דיש מנהגי מקומות. יש נהגו לקרוא לנולדים מר"ה עד הג השבועות ויש נהגו עד ט"ו באב ויש עד ר"ה. ובמקום דלא ידע מנהגם יש לפסוק כ"ז שקרוי גדי וטלה כלשון אדם. ולענין עגלים הרבים הש"ך בשם הב"ח העלה דלא נקרא עגל הרך לענין מיעוד אא"כ שהוא תוך שנתו ויונק אבל אינו יונק לא מקרי רך. והפ"ח השיג והעלה דאי הוי תוך שנתו אע"פ שאינו יונק או לאחר שנתו רק שהוא יונק עגל רך מקרי ואין ממעכין. והתב"ש העלה לדינא (בדעת רמ"א) דדין עגלים הרבים כדין גדי וטלה דתלוי במנהגי המקומות כ"ז שנקראים כלשון בנ"א (הנ"ל והסכימו אליו ש"פ) והב"א סתם דלאחר שנה אינו בכלל גדי וטלה וכ"נ בתשו' גבעת שאול סי' נ"ח. ובמקום שאסור למעך ה"ה אם נפסק בהנבחה אצבע לא מהני (אף דקיף יותר ממויעוד שם בתשו' גבעת שאול) ומ"מ אם דבוקים ההתוכים זה לזה אפי' ביותר מחצי' ואפי' השיפולים הם דבוקים יחד יש להקל כל שנפרדו ע"י הולכת אצבע כנחת ביניהם. ויראה לי שאין להקל כ"א כשנרצחו האונות יחד מראשן ועד סופן אבל אם לא נרצחו מראש ועד סוף רק שנרצחו למעלה מחציון או השיפולים לבד ולמטה מחציון פתוח כמו חלון אין להקל בגדיים וטלאים ועגלים ע"י פירור בנחת (ב"א):

תסח שאלה ריאה שניקבה במקום חתוך האונות נגב האונא כנגד הדופן ודופן סותמתה בסרכא כבשר שבין הצלעות או כבשר ובעצם. שם מכואר דכשר (טור ומחבר ש"ך ופ"מ דסותמת במקום צר) ואם היא סרכה לעצם לבדו טריפה (טור ומחבר ש"ך וש"פ דלא תלינן בדופן אלא א"כ יש שם מכה בדופן) וכן הדין בכל השלם שכנגד האונות למעלה עד הערוגה כשר מפני שהמקום צר ונדחת לדופן והוא סותמו ונקרא דופן עד החוט שמנקרים החזה ומשם ואילך נקרא חזה ואם נסרכה שם טריפה (מחבר וש"פ) וסתם מיצר החזה מחזיק עד ד' צלעות ולא עד בכלל ולא יותר אא"כ שיתברר לעין שעדיין הוא כנגד האונות ולא כנגד האומה. ולא מהני הרגשה זו לידע המקום כ"א כשהבהמה תלוי' שאז מתרוממת בארכה כל צרכה ואז כל מה שכנגד האונות כמו שהם הולכים באלכסון כך נגדם בדופן באלכסון מגין וחזין מהאלכסון אינו מגין (שמ"ח וב"א ס"ק כ"ה) ואם נסרכה ע"ג חוט שבחזה דינו כאלו נסרכה בחזה וטריפה אך אם הבהמה שמינה והיטמונית תולה מן החזה על הדופן ונסרך שם כשר (כ"ו). וכבר נתבאר שנוהגין להקל בכל סרכות שבעולם המטרפת למעך ולבדוק אח"כ אם עולה בנפיתה (אם לא במקום דאיכא תר"ל רמ"א ושמ"ח וש"פ) וכל שאינו ניתקת ע"י מו"מ כל מקום שתסרך מריא' לדופן לדידן טריפה בכל מקום שהוא. ודוקא כנגד האונות הוא דמכשירין לעיל אבל כנגד האומות טריפה. והא דמכשירין דוקא כשכנגד הדופן הנקב אבל אם ניקבה מבפנים או אפי' בשיפולי הריא' וסוכרא יוצאת משם לדופן טריפה. וכבר נתבאר בשם שמ"ח דהמנהג במדינות אלו להטריף כל סרכא מריאה לדופן ואפי' נסרכה גב האונא לדופן ויש מכה בדופן נוהגין להטריף ואפי' ניתקו ע"י מיעוד ומשמוש נוהגין להטריף במכה. אך חולקין ע"י ה"ה: גבעת שאול ופ"מ וש"פ והעלו דבמקום דמנהג למעך אף בכח"ג י"ז להתיר ובפרט בה"מ וכ"ה הגהת"ם חיו"ד

החלב למקום אחר וטריפה. חלב וחלון ופילוש תחתיו הוי של"כ וטריפה:

תעג **שאלה** סרכא תלוי' יוצא מחיתוך אונא או אומא ויש איזה ריעותא בחיתוך אונא שכנגדה נגד מקום הסרכא שנראה שהסרכא נתק' משם ואין כאן מקום לתלות שנתרפה אח"ש ע"י הכנסת יד הטבח וכדומה. שם העלה ב"א להטריף ואין חילוק בין הכורס למקום החתך דבוקה שם אלא שנתק' ע"י הכנסת יד הכורס בחוץ למקום החתך ובין הכורס אומר ברי לוי שלא היתה הסרכא דבוקה לשם בין כך ובין כך יש להטריף. (וכן הדין בכל מקום דנמצא סימן ברופן או בשאר מקומות בסרכא תלוי') וכן הדין אם יש סרכא תלוי' בחיתוך וכנגדה בחיתוך חברת' יש ג"כ סרכא תלוי' והם מתאימות באופן שנראה שרבוקה היתה מחיתוך לחיתוך ונפקד' ונתחלק' בחיי הבהמה לשנים טריפה ומ"מ לכתחילה א"צ לבדוק בחיתוך שכנגד הסרכא תלוי' היוצאה מחיתוך:

תעג **שאלה** אם יש סדק בריאה ויש באוחו סדק סרכא וכשנופחין הריאה נעשה אותה סריא שבסדק כמו מחיתוך לחיתוך. בסי' ל"ו סק"ה העלה הב"א להכשיר בכה"ג אף לפי מנהג קצת מקומות להטריף בסרכא ממקום למקום אבל לפי מנהג דין שמתירין ממקום למקום או כשהסדק ניכר שהיא בתולד' וגם אין עוד בו שום ריעותא יש להקל אף אם לא נעשה הסרכא שבתוך הסדק כמו מחיתוך לחיתוך כ"א מחיתוך לגב ג"כ כשר. וכתב כאן עוד דאם יש סדק בריאה ובתוך הסדק סרכא ממקום למקום וכשנופחין נדבק הסדק היטב או שנעשה אותו סדק ואותו סרכא כמו סרכא מחיתוך לחיתוך יש להכשיר ואם עולה מחיתוך לגב כאותה אונא במדינות אלו שנוהגין היתר בסרכא ממקום למקום יש להתיר בה"מ כשאונה עוברת ע"מ וכתבו אחרונים דבמשלם האונות ולמעלה עד הגג לפעמים נמצא סדק ודרך להמצא סרכא מחידוד לחידוד יש להכשיר:

תעג **שאלה** אונא עליונ' הימנית שדרכה להתפצל (ע"ל בסי' ל"ה) אם נמצא שם סרכא מפיוצול לפיוצול וכשנופחין אותה נראה כמחיתוך לחיתוך. שם העלה הב"א להטריף ומו"מ מהני. ואם נתפצל א' משאר אונות לשנים ויש שם סרכא ונרא' שהיא כמחיתוך לחיתוך יש להכשיר ואם יש להם שורש אחד כעו"א יש להכשיר אע"פ שיש שם חלון הוא למטה מחציון ואם הוא למעלה מחציון ואצ"ל אם הוא מחיתוך פיוצול זה לגב פיוצול אחר או מגב לגב יש להטריף בלי מיעוד:

תעג **שאלה** קמט בריא' וחוט דק יוצא מצד זה לצד זה והשוחטים קורין (צוחאפ"ל) והחוט הזה הוי' גרוע מקורי עכביש (שפינועפ"ש) ואין לו אחיזה בקרום הריאה והיתה עוברת ע"מ כ"ש כי במשמוש היר עליו מיד היתה מתרפקת. תשוב' ב"א סי' ט' העלה להכשיר (ראין זה נכנס בגדר סרכא כלל וכשר אף בקמט ע"י חולי):

תעג **שאלה** אם מנין האונות הוא כמו שראוי להיות ויש היכר סדק בצד האונות וסרכא ממקום למקום עובר על אותו סדק. שם העלה הב"א להכשיר (ראין חוששין בסדקים להטריף עיי"ל בסי' ל"ה) ואם נמצא יתרת ברדי ואונא וסרכא יוצא

כשירה היא והלך לו אבל אם שתק והלך לו אין להתיר כ"א בה"מ) וכתב ב"א אם נמצא בבהמה איזה חשש וריעותא שצריך בדיקה ובא א' שאין מכירין אותו ואמר שהוא בקי בבדיקה ובדק ואמר כשרה הוא סומכין עליו ומתירין את הבהמה. ואם היא ריעותא תלוי' בהוראה ובקיאיות בהלכות בדיקה אם עדיין הוא לפנינו או שאפשר להשיגו בקל ולבדוק אותו אם יודע הבדיקות צריך לבדוקו ואם הלך לו וא"א להשיגו כ"א בטורה גדול אין להקל כ"א בה"מ. ועתה במדינות אלו שהמנהג ליטול קבלה ומבלערה אסור לשחוט אנו אומרים שמן הסתם לא יחציף לשלוח יד במלאכת הריאה אם לא שיש לו קבלה. והבדוק את הריאה א"צ שיברך:

תסע **שאלה** מחט הוי' תחוב' בין החתוכים חצי' באונא זו וחצי' בחברתה והוי' סרכא מכסה כל הנקב. שאלה זו מובא בפ"ת לאסור והפ"מ העל' דאפי' הוי' המחט רק בחיתוך אחד ולא הוי' החור לחוץ רק שזה לחיתוך והסרכא הוי' מכס' הנקב ונסרכ' לאונא חברת' יש ג"כ לאסור:

תסע **שאלה** לפעמים נמצא בגדיון וטלאים הוורדא ע"ג גדין ויש בה קרום למטה כלפי האומא. שם העלה השמ"ח דאין לאותו קרום דין סרכא אבל אם יהי' אותו הקרום לצד הראש יש לו דין סרכא ולפעמים היא מחוברת באותן גדין ואינה בכיס ונראה שצריך שיהא מקום חיבורה שהוא אצל האונא שתהא מחוברת באותן גדין ושיהא אותו חיבור מקום גידולה ואינה דבוקה שאם היתה דבוקה טריפה ותלוי' במראית העין אם היא דבוקה או מקום גידולה. ואין לנהוג כן כ"א במקומות ידועין שרגילין גדיים וטלאים בהכי ומכירין בט"ע יפה שמ"ח. והב"א כתב דאף במדינות אלו אם אירע כך בגדיים וטלאים יש להקל לעת הצורך כל שהוא ניכר בט"ע יפה שזה דרך גדול':

תע **שאלה** כיס הוורדא שנסרך לשומן. שם מבואר דכשר וה"ה אם נסרך לשאר דברים שאין הנקב פוסל בהם כשר (שמ"ח). וכתב הפ"מ ולפ"ו אם יש נקב בפועל בכיס הוורדא כשר ג"כ וכן דעת הב"א):

תעג **שאלה** ב' אונות סרוכות זו לזו א' ארוכה וא' קצרה ובקצרה היא למטה מחציו' דיד' ובארוכה למטה מחציו' דיד' יוצאת מטינרי ועברה מחד צד ע"י מו"מ ובמקום הטינרי לא עבר' ע"י מיעוד. שם העל' הפ"מ במ"ז ס"ק י"ח דמהני עכ"פ מיעוד דהיינו אם עברה מכ' ראשי' מצד הטינרא ומצד הב' ע"י קליפ' עכ"פ ואף דא"א למדבקי' בנפיחה כבר כתבנו דאין מעכב. ובנידון דין כיון דלא עבר' בצד הטינרי טריפה (ומב"א ול"ש ותשו' השיב משה נראה דבקליפה קשה להתיר היכי דא"א למדבקי' וכ"כ לעיל מזה וצ"ע):

תעג **שאלה** אם נמצא ריאה כפולה. שם כתבו האחרונים דאם מתחלת ברייתו כשר ואם לאו טריפה ומנא ידעין זה אם יש חלל תחת' טריפה ואם לאו יודעים אנו שמתחלת ברייתו היא ואם כפול מתחלת בריית' ומשם יוצא הסרכא לזולת' כשרה ע"י נפיחה במים שאינ' בא' רק מחמת הסרכא ואם חלב לוי בריא' טריפה דמוכחא מילתא שהיתה סרכא סרוכה כזה

שם מבואר דבין שבא לפנינו שלם בין שבא בתוך בין שצד העב של המחט לצד חלל הבהמה וצד הדק לצד הסמפון ובין שצד הדק לצד חלל הבהמה וצד העב של צד הסמפון הכל טריפה דלדינא מחמירין בשני הפירושים כפי רש"י ומחבר (דדוקא בקופא לצד חלל הבהמה טריפה) וכפי הרשב"א להפוך ט"ז וש"ך ותב"ש ובר"ו ופ"מ. וסיים רמ"מ לדינא איבא נ"מ דאם מונחת בעובי הכבד וקופא לצד חלל הבהמה' הוי וראי טריפה דוראי דרך הוושט בא כשיטת רש"י ואם הקופ' לצד הקנה הוי רק ספק טריפה ואם צד הדק יצא לחלל הגוף דעת הט"ז לאסור ולדינא עכ"פ טריפה מספק אמנם מחט בחלל הגוף הוי וראי טריפה וא"כ אם העור שלם מבחוץ הוי וראי טריפה משא"כ מחט בטרפשא דכברא ע"ל סי' ז' דהוי רק ספק טריפה. ועוד שיש לו זפק ונמצא מחט בחלל הגוף אף דהעור שלם מבחוץ הוי רק ספק טריפה (פ"מ):

תקט שאלה אם ניקב טרפשא הכבד נקב מפולש מצד הכבד. שם מבואר דטריפה וכל סתימה מחני לה אפילו עלה קרום מחמת מכה (ואפילו ע"י סריבא פ"מ דלא ככנה"ג ואם נברא כך בנקב נוב"י מ"ת סי' י"ב מכשיר) וחלב טמא דעת הט"ז דסותם נ"ב והתב"ש חוכך להחמיר. וכתב הפ"מ לבן נ"ל דאין להקל כ"א אם החלב טמא נדבק ונסרך בנקב בסרכא ע"י ליחה אבל בדליבא סרכא אע"ג שהחלב עצמו סותם אין להתיר:

תקי שאלה אם נסרך תרפשא הכבד לבית הכסות. שם כתב הרמ"א דיש לבדוק בכרס שבו דאי יש שם קוץ או מחט שניקב' ועי' באה הסרכא זו וראיתי מעשה והכי נהוג (וכ"ש בנסרך להמסס דטריפה) ודעת מהר"ם ות' חוט השני ותורת יקותיאל וש"י (ברעת הרמ"א) דלא מבטלי היכא דנמצא יתר או קוץ תחוב או אפי' בפרש דווראי טריפה אלא אפילו לא נמצא בפרש שום יתר יש להטריף ודעת הצ"ח ובר"ו (ברעת רמ"א) דדין סרכא זו אם נמצא תחוב ופי המחט כנגד הסרכא טריפה אף דלא ניקב מעבר לעבר (ותולדת יצחק סי' ג' מתיר בכה"ג בהפ"מ והכר"ו סיים אם איבא כמה צדדים יש להכשיר אבל אם נמצא תחוב רק שפי המחט אינו כנגד הסרכא וכ"ש מונח על הפרש יש להכשיר (ורין הסרכא כק"ד) ודעת הנוב"י נרא' דהיכא שנמצא תחוב במקום הדק של ביה"כ סמוך להסרכא אף שפי המחט אינו כנגד הסרכא טריפה' (וכתב באר יעקב ונוב"י דה"ה אם נמצא נקוב ולא ניקב מעבר לעבר אם הסרכא היא כנגד מחט דינו כמחט או שיש שבי' מהמחט ככה"ג הוי כתחוב וטריפה אף בהפ"מ וביוש הפ"מ עם שעה"ד ביחד יש להתישב. וכתב הנוב"י מ"ק סי' ט' דאם נמצא מחט מונח בפרש ויש מנהג להטריף אין להתיר כ"א בהפ"מ ואם לא נמצא שום מחט בפרש כשיר' אפילו בלא הפ"מ ובדיקה (הנתיבאר) מעכבת ואם אירע שלא בדק מכרס טריפה אפילו בהפ"מ והיינו דוקא במקום שא"א עוד לבדוק כגון שהשליכו הכרס וחתכו' ומלחוח והדיחוח ואז אף שאשה אומרת ברי לי שלא הי' מחט ג"כ טריפה' (אבל מ"מ בדוק' מהני לה נוב"י מ"ק סי' ט'. ומ"ת סי' כ"ב ותשו' פמ"א ח"ב סי' קכ"ט והב"א בנ"ש) וה"ה אם א"א לבדוק כל חדרי הבטן יש להטריף ב"א. והב"א בנ"ש ובקונטרס התשובות סי' ל"מ"ד העלה בסרכא מטרפשא לכבד ונמצא מחט דאם תחוב' ברופני המסס וביה"כ לאורכן והיא טמונה כולה בתוך עובי הדופן יש להטריף אף אם אין סרכא כנגדה והיכא שאינה

מחלק העב מקום המרה ומקום הכליות ומחלק הדק יש במקום הטרפשא' כשרה (מ"ב והפ"מ הביאו):
תקא שאלה יבש הכבד. שם מבואר דאסיבש עד שנפרך בציפורן שאם משרטט בציפורנו על הבשר הכבד ונראה השירטוט בתוכו טריפה אא"כ נשתירו ג' זיתים אלו שלא נתייבשו ואם יבשו אפילו אחד מג' זיתים אלו (או שאר קילקול אע"פ שהב' זיתים אחרים אם כל הכבד קיימת) טריפה (תב"ש והגרע"א והפ"מ סיים דלענין דינא יש לעיין ביבש זית אחד ונ"מ ביבש מקום הכליות דאיבא צד להקל יותר תולדות יצחק סי' ב' העל' ג"כ להקל בכה"ג). וכתב הפ"ח דנפרך אסור מדינא דגמ' ובשרטוט מחמת חומרא שא"א בקיאינן ולפי"ז בשירטוט בין בכבד בין ברי' ספיאק הוי ולא ווראי ומיהו בריא' סגי אם השרטוט ניכר בקרום ובכבד דווקא בבשר ולא בקרום פ"מ:

תקב שאלה נימק הכבד (שהרם יוצא מבשר הכבד שנימוק והי' לרם). שם מבואר דטריפה ואם נשתירו ב' זיתים דעת הרמ"א להטריף והט"ז וש"ך ותב"ש ותשו' פמ"א ח"א סי' א' ותשו' מ"ב סי' כ"א ופ"מ וב"א העלו להכשיר בנשתירו ב' זיתים שלמים (זולת אם נפלה ממקום גבוה ונשתנה צורת הכבד טריפה אף בג' זיתים קיימים ע"ל סי' נ"ח פ"מ) ובאוזנות המלעיטין מצוי חולי דנימוק הכבד סיים הפמ"א דבעל נפש וב"ת יחמיר לעצמו ולא לאחרים כשנשתירו ב' זיתים שלמים:

תקנ שאלה כבד שקשה כאבן. שם מבואר דטריפה ואפילו נתקשה ביות אחר מהם (רמ"א והש"ך בשם א"ר מיקל בהפ"מ וצ"ג ותב"ש השיג עליו והעלה להחמיר) ומיהו אם אינו קשה כ"כ ולא נשתנה מראית הכבד ללובן כשרה (תב"ש ופ"מ):

תקר שאלה כבד שהיא נפוח' ועבה ונרקב. שם מבואר דצריך לעיין לראות המראה של הכבד אם לבנה כצמר נפן טריפה ואם אדומה כשרה (או"ה ואו"מ ותב"ש ופ"מ כתב דהמורה צריך לזוהר בשינוי בשר הכבד ונשתנה המראה):

תקה שאלה כבד של אווזת לעוט' והי' בצד התחתון המונח על הוושט וקורקבן והדקין כמין כיס של בשר ומחופ' בעור הכבד והי' גבוה וקשה קצת מבשר הכבד וקרע הכיס ומצא בתוכו שיבולת שועל' שלימים וגם מרוקבים ומעובלים וגם חול' כעין הנמצא בקורקבן. שם הפ"ח בשם ש"א העל' להטריף (עשבו"י סי' נ"א):

תקו שאלה התלוע' הכבד. שם מבואר דאפילו גם הזיתים אלו נחסרו ע"י נקבי התולעים כשיר' אם כל הכבד שלימה במקומה רק התלוע' אבל אם ניטל הכבד כולה ולא נשאר כ"א זיתים אלו צריך דווקא שיהיו ג' זיתים אלו שלימים בלי נקב התולעים. (תב"ש ופ"מ ועו"פ ברעת הש"ע דלא כט"ז ות"ח):

תקז שאלה נעקר הכבד במקומות הרב' ומעור' בטרפשיהן כאן מעט וכאן מעט. שם מבואר דכשירה אם הזיתים אלו לא נעקרו ממקומן (ש"ע וש"פ):

תקח שאלה מחט שנמצא בכבד וראשה העב כגרעין של תמר'.

תצט שאלה אם נמצא לב חתוך מלמעלה למטה ונמצא מחט מונח על בשר הלב ולא ראו תיכף בשעת פתיחה ויש להסתפק שמא אחר שנפתח נפל שם שהנשים המשמשות ה' מחטין בבגדיהן. שם הב"א בג"ש בשם תשוב' אור נעלם כתב להתיר אך אם החוד של מחט תהוב קצת רק שראה שהמחט הית' מאיר' ונקי' וגם אין רושם הבשר שהמחט אוכלת שם התיר המחבר אור נעלם והב"א הניח בצ"ע להתיר בכה"ג. ואם בעל האווזות מכר לבעה"ב ומשרתת של בעה"ב אמר' שמצאה כן והמוכר חושש שנעשה במתכוין להכעיס בכה"ג אין להחמיר ואם המשרתת אומרת שמצאה בענין שהוא אסור מ"מ אסור לבעה"ב הוזה ולשאר אדם דמהימנא להו עי"ש בב"א:

סימן מא

תק שאלה ניטל הכבד. בסימן מ"א מבואר דטריפ' (מחמת עצמו וה"ה באותן מינים שאין להם מרה נ"כ טריפה תב"ש עפ"מ) אם לא נשתירו ג' זיתים כזית הא' במקום מרה (כחצי ביצה לחומרא דהיינו בניטל הכבד ולא נשאר כ"א הזיתים לבד. אבל כשכבד קיימת רק ניטלו הזיתים לבד אפשר דיש להחמיר דזית שלישי ביצה כר"ו) והב"א כזית במקום שדבוק' תחת הכליות (עפ"מ) והנ' כזית במקום דביקותו ביותרת הכבד כל אחד שלם במקומו אבל אם ה' מתלקט (שכזית הראוי להיות אינו במקום אחד רק שהוא קצת כאן וקצת כהן) או כרצועה (וכדומה לתמונות אלו תב"ש) או מרודד (שהיותו הוא דק ואינו עב כראוי) טריפ' (ש"ע ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש ובר"ו ופ"מ). ואם ניטלו הג' זיתים ושאר הכבד קיים או אפילו כזית במקום מרה לחוד או ניטלו הני ב' זיתים במקום שדבוקה בכליות וביותרת הכבד הוי ודאי טריפ' אמנם אם ניטל אחד מהם או במקום שדבוק' בכליות או במקום שדבוקה ביותרת הכבד הוי ספק טריפה עפ"מ. ודעת זוגרע"א דגם ניטל כזית במקום מרה לא הוי רק ספק טריפ'. (וכן במקום חיותא לחוד) ומתלקט או כרצוע' הוא ג"כ טריפ' מספק וא"כ אם כזית א' מאלו הוא מרודד יש ס"ס (כר"ו) ואין חילוק בשיעור דנ' זיתים אלו בין בבהמה דקה בין בבהמה נסה בשור הגדול ובעוף משערין לפי גדלו וקטנו (דבעוף לפעמים אין בכל הכבד שיעור כזית ומ"מ המור' ישם יראת ד' על לבו נגד פניו שלא יהי' לבו נס בהוראה להקל בשיעורא וזוטא כ"א בקצת פחות מכזית ובתרגומה או קטנים מהם לפי קטנם תב"ש. וכתב הב"א בשם ש"י דבעוף יש להתיר אם נשארו רק מקום המרה ומקום הדביקות בלב ובבהמה דווקא צריך ג' זיתים) ובתפסד גדול ושכיח' היוקא יש להתיר אף בבהמ' אם לא נשתירי כזית במקום שהיא דבוק' בכליות (בל"י עפ"מ). כבדא דאווזא שנחלקת לב' חלקים חלק גדול מחבירו ואם חלק העב קיים לית כאן בית מיחוש ואם חלק העב נחסר וחלק הדק נשאר יש לעיין כ"י נשאר מחלק

אכלו. תשובת חכ"צ סי' ע"ד הכשיר וסיים אפי' נפתח התרגומה בעדים כשרים נמי כשר (כי א"א לשום ברי' לחיות בלי לב) והכר"ו צעק ככרוביא על הוראה זו והעלה מה שפסק החכ"צ דהתיר התרגומה מטעם דתלינן בחתול כי נפל לארץ והחתול אכלתו זה יפה הורה כי תמיד תלינן בדבר השכיח אבל להיות חסר בלי לב ולחיות בריא' זה לא שכיח לכך תלינן בחתול. אבל מ"ש אפי' נפתח התרגומה בעדים אינם נאמנים לומר שלא נמצא לב ונאכל התרגומה בלי לב. ח"ו להתיר טריפות וספק נבילות (וכתב הנה ברור דפעמים נימס הלב רק יש לו בעצמותו חלקים וכדומה כמו לב איז שם משכן הרוח חיוני ויכול לחיות הן חי' הן עוף אלא בבהמה וודאי מורגש ובעוף הוא קטן בתכלית הקטנות ויחשב רק כחתיכת בשר קטן אשר נמצא כזה הרבה בפתיחת עוף. וזה הוא לנו ע"י חקירת הרופאים עפ"י יסודות חכמות הרפואות והנתוח וע"כ איד ס"ד להתיר ניטל לב. אולי ה' נמצא בו כזה ולית דמשניה ב'י. וסיים דבריהם אמת וברוך שבחר בהם ובמשנתם ע"כ) והב"א מתיר כמעשה זו בהפסד מרובה. עפ"מ"א ח"א סי' ק"ג ובפ"מ וב"א דנראה ג"כ דאם יש לתלות וודאי תולין ואוקי אחזקה אבל אם בבירור לא ה' לב יש לאסור. ועי' שאלת יעב"ץ סי' קכ"א בשם אביו הגאון דאפילו אתי סהדי ומסדרי דלא ה' לב בוודאי סהדי שקרי נינהו שלא נתנו על לבם להשגיח על זה ובמלתא דלא רמי'. אבל אם מתחילת פתיחת תרגומה נתן לבו ע"ו להשגיח אם ימצא לב אפי' אחר נאמן לאסור:

תצו שאלה נמצא שומן הלב דבוק בלב מאד ואדוק הרבה בכח וחתך בסכין השומן מן הלב במקום שה' דבוק ולא ראה מבחוץ שום ריעותא ואח"כ חתך במקום שה' דבוק עד החלל וראה בעובי הלב ק"ד. שם מבואר בש"ע להטריף (בשם ראבי"ו) וש"ך ב' מהרש"ל ופר"ת חולקים ומכשירים אף בק"ד (מאחר שלא הגיע המכה עד החלל). אך דווקא (כוונת הש"ע) דמפרשא דלבא דבוק ובכה"ג הוא דטריפה וב"נ מתב"ש. והעלה להלכה דדוקא אם נמצא שם על הלב ריעותא מבחוץ וגם בעובי הלב ק"ד אז הוא טריפה אבל אם אין הלכותא ניכרת רק במקום שהיתה דבוקה לשומן המרפש ולפנים אין ניכר שום ריעותא נרא' לב"ע להכשיר (ועפ"מ) ואצ"ל אם נמצא בעובי הלב ונתפשט עד לחלל שהוא טריפה אבל אם נמצא דם בחלל הלב דעת הש"ך דדם בחלל לא מעלה ולא מוריד (דבשל לב יש דם בחלל) והפ"מ הניחו בצ"ע והעלה בשם האחרונים דבחלל הלב נמי יש להכיר ולאו דווקא ק"ד אלא ה"ה רושם המכה ונצטר ואף בפנים יוכל להבחין ואין להקל וכ"ד הפר"ח ות' חוט השני ועו"פ):

תצו שאלה נמצא לפעמים מים בתוך כיס הלב והלב שלם בלא ריעותא. הפ"מ בשם הריק"ש הכשיר וב"ה הפ"מ בבהמה אבל בעוף אין להתיר כ"א בהפ"מ ואחר הבדיקה בכל האיברים (עי"ל סי' ל"ט):

על מ"ש בפ"מ סימן פ"א להתיר בה"מ בלא נודעו. ותשו' השיב משה חיו"ד סימן ל"ג העלה בנתערבו הכלים ששמו בהם ההלכ' מבהמה שנטרפה ע"י סרכא דאם נראה בחוץ שהוא נקב והעלה הסרכא ע"ג אז הכלי חרס שנחערבו ברוב בטלה אחר מעל"ע והכלים שאין ידוע אם נשתמשו בהם ההלכ' ודאי יש להתירן אחר מעל"ע אבל אלו הכלים שנשתמשו מאותו ההלכ' בודאי אסורין הן עד עולם אף אם נתבטל קודם ההלכ' ברוב. ובסתם סרכא שאינו נראה דבא מנקב אז אם נתבטל ההלכ' קודם ברוב יש להתיר כל הכלים אחר מעל"ע ואם נשתמש בעיני' הכלים שעבר עליהם מעל"ע מעת השתמשות באותו ההלכ' קודם שנברקה הבהמ' ונודע האיסור ג"כ יש להתירן (בספק אחר הנ"ל) בה"מ. ולענין הכלים אם הן מרובין הוי הפ"מ (והגרע"א בתשו' סי' מ"ג העלה דע"י מרובין ל"ה הפ"מ) אבל אם לא הוי' אז עדיין מעל"ע רק שאח"כ עברה עליהם מעל"ע אינו מועיל (דהוי' ספק דאורייתא בעת שנודע ולא מהני מה שאח"כ ע"י גילגול בא לידי דרבנן) ולענין הנ"ל אם בעינן מעל"ע הגיה בספיקא. אך נראה ג"כ דעתו נוטה דבעינן ג"י מעל"ע וכ"נ מתשו' עטח"כ חיו"ד סי' ד' רבעינן מעל"ע שלמים לפי סברתו שם:

תצו שאלה אם ניקב הלכ' ולא הגיע לחלל. שם מבואר דאם מחמת חולי כשרה (ואפי' נקב מפולש מצד לצד בבשר ולא הגיע לחלל. פ"מ ברעת ש"ך והגרע"א) ואם בקוץ או במחט טריפה אע"פ שלא הגיע לחלל. (ואם הוא ספק טריפה מספק ש"ע ושאר פוסקים סי' נ"א):

תצו שאלה נמצא מחט בלב. שם מבואר דאע"פ שאינו ניכר בחוץ ובין שקופה לגאו ובין שקופה לבר טריפה וכ"ש אם נמצא בטרפשא דלכא שהוא ודאי טריפה מיהו אם לא נמצא רק בסמפון הגדול שבלב וקופה (צד העבה) לתתאי אם ראש המחט כנרעין של תמרה כשר ואם לאו טריפה (ש"ע ש"ך ופ"מ דצריך תרתי לטיבותא שיהא כשר דהיינו דוקא בסמפונא רבא וקופה לצד חלב חלב אבל בלא"ה טריפה):

תצו שאלה אם נמצא עצם בלב. שם דעת הט"ז לאסור (אם לא בצבי דרכו הוא בכך דלא כב"ת דמתיר גם בשאר בע"ח) והפר"ח העלה להתיר דוקא כמין שוורים חזקים דיש להם עצם מרוב גדול חזק הגוף וכ"ש בצבי (ומביא כן מס' יש"ש) והלכה"פ מתיר בשאר בע"ח (אם נראה דלא מעלמא אתי) והתב"ש ופ"מ העלו להלכ' דאם ניכר שעצם זה בא מעלמא כגון שיש לו עוקצין וחדודים טריפה כמו במחט אבל אם כל צדדיו גסים יש להכשיר שאין כח בעצם זה לנקוב אפי' מונח בתוך החלל ואם הוא שתור או אדום וניכר שכך נברא יש להכשיר בכל הבהמות אף שיש לו עוקצין ואם הוא לבן וחד אין להתיר אפילו בצבי וכ"ש שאר בהמות. והתח"ס חיו"ד סימן מ"ג העלה להתיר בג"ד במקום הפ"מ מאד (כגון שהעוקצים קטנים והעצם רחב ואיננו חד). ואם המור' מסתפק אם הוא דם הנקשר או עצם יטיילנו לפושרים מעל"ע או יותר ואם נימות קצת כשר ואם לאו אין להכשיר. והב"א בג"ש בשם שכו"י ח"ג סי' מ"ד כתב דעצם הנמצא בלב השור אין בו חשש איסור שדבר מצוי היא בשורים:

תצו שאלה ניטל חלב. שם מבואר דבין ניטל ביד בין מחמת חולי טריפה וה"ה אם יש לו ב' לכבות טריפה (כה"פ ברעת ש"ע) והלכ' ומזרק הגדול שיוצא מן הלב לריאה שניקב לחלל במשהו טריפה. (וכבר כתבתי בסי' ל"ד דדוקא אותן נקבים שאינם רבותיהו ואין להם סתימה עיי"ש):

תצו שאלה מעשה בריכה אחת שפתחה תרנגולת להוציא הבני מעיים והתול עומד אצלה ואמרה הריבה שלא מצאה לב בתרנגולת ובעלת התרנגולת אמרה דקורב לוודאי הושלך חלב לארץ והתתול אכלו

תפח שאלה בודק הכנים ידו לפנים והרגיש סרכא ברופן ופרק אותה לצד הרופן על סמך שיברקנה במיעוץ כנהוג ואח"כ הכנים הארביטער את ידו והוציא הריאה וחפשו אחר הסרכא ולא מצאו ובדקו בפושרין כל שטח האונא במקום ההוא ולא בצבי כלל והי' הפ"מ וכבוד שבת. תשו' ב"א חיו"ד סי' י"ח העלה להכשיר (דהכא שכבר נחתכה מצ"א אם היתה סרכא גמורה לא היתה עוברת ע"י הכנסת ידו שהרי אינה מעכבת על ידו וה"ל כסרכא שעברה ע"י מו"מ):

תפט שאלה שוחט ששחט וברק והכשיר ד' עגלים ובעגל שברק ראשון נמצא אחריו סרכא ע"י בודק אחר וכאשר שאל את פי השוחט הודה ששנגה הי' בידו שלא הרגיש בסרכא. לה"ק שם מבואר בשם צ"צ סי' ע"ג דהעלה להטריף שאר העגלים שברק אח"כ ובתשו' עה"נ סי' כ"ג צויר להקל:

תצו שאלה היכי דמקילין בה"מ כגון ב' בועות דסמיכי במ"ז אם שחט ב' או ג' בהמות והי' בכלם תרי בועי דסמיכי במ"ז ובענין דחדא בהמה ל"ה הפ"מ רק ב' וג' הוי הפ"מ אי הוי זה הפ"מ. הגרע"א בתשו' חיו"ד סי' מ"ג העלה דל"ה הפ"מ ע"י שיש ג' וכן בכלים ע"י שיש מרובין ל"ה הפ"מ (וכבר הבאנו לעיל בשם תשו' השיב משה דלא העלה בן ועיין תשו' מהר"ל ב"ח סי' סכ"א ועי"ל בסי' צ"ד מש"כ שם):

סימן מ

תצו שאלה ניקב חלב. בסי' מ' מבואר דהלכ' יש לו ג' חללים חלל גדול (הוא חלל אמצע) ושנים מצדדיו (ויש

פני משג העלה להכשיר והפר"ח בס"י מ' חולק והתב"ש בס"י נ' סיים לדינא שאין להתיר כ"א בה"מ או בשעה"ד. ויש עור להוסיף שצריך בדיקה בכל המקומות שהיו נוגעים שם המים אלו אם אין להם ריעותא המטריפם וגם הריאה צריך נפיקה (משום יובש כי הוא מצוי במקום שיש מים בחלל הגוף בין מים זכים בין מים עכורים. ב"א) וכל בדיקות אלו מעכבים אפי' בדעיבד והמיקל לצורך שבת או יו"ט או בשעה"ד אפי' ברליכא ה"מ לא הפסיד והמחמיר לעצמו תע"ב. וכ"ה הפ"מ בס"י מ' (אך מרבירי הב"ח נראה דסכנה איכא בנמצא מים בחלל הגוף. וכבר כתב הט"ז בס"י קט"ו דאסור לאכול מחולי המסוכן):

תפג שאלה אם נמצא סרכא של"כ בחי' או בעוף. שם העלה הב"ח דאם גדולה היא מותר למעכה אע"פ שהיא מאותן חיות שאין סרכות מצויות בה אבל אם לפי ראות עיני המורה עדיין היא רכה בגדלה וטבעה ואפשר שגם סרכא נמורה תנתק מחמת רכותה אין להכשיר ע"י מו"מ ואם נמצא סרכא בעוף במקום המטריף אין המיעור מועיל בהם:

תפג שאלה אי יש לו בהמה מסוכנת ומצוי אצלו שוחט שיוודע לשחוט אבל אין בטי בכדיקת הריאה אם נתיר לו לשחוט ולאכול בלא בדיקה משום הפסד ממון דאם תמתין תמות ותסרה הבשר. שם בגליון הגרע"א והפ"מ במ"ז סי' תצ"ח סק"ד ובאו"ח הניחו בצ"ע:

תפר שאלה טבח שהכניס ידו למעי בהמה להוציא הריאה וע"י משמוש במקום דחוק תלש קצת עור הריאה ולאחר שהוציא הריאה ראו שהי' על אותו העור שתלש סרכא דבוקה ועברה הסרכא ע"י מיעור מהחתיכה הנ"ל אך א"א לברוק. תשו' נבעת שאול סי' מ"ט העלה להתיר בה"מ (ועי"ל סי' ל"ו מ"ש בשם תשו' השיב משה דג"כ נראה כן ועיין בב"א שם סל"א דכ"ג ושבוי"י ח"ב סי' ס' כתב ג"כ כדבריהם):

תפה שאלה אם האונא אמצעית גדולה מארובה ועבה וסרכא דבוקה יוצאה ממנה לשומן הלב ועברה עימו"מ. תשו' הר הכרמל סי' ב' העלה דבמקום שאין מנהג להטריף חליו כזה גם בכה"ג בסרכא יוצאת יש להכשיר בה"מ והב"א ב"א בג"ש העלה דאף במקומות אלו יש להטריף בין דסרכא יוצאת מאונא אמצעית בין דיוצאת מאו"ע:

תפו שאלה פרה שנשחטה ונמצא בה סרכא שאוסרים ההלב עד ג"י הנך ג' ימים אי חשבינן מעל"ע. תשו' ב"א סי' ט"ז העלה דחשבינן מעל"ע:

תפו שאלה חלב שנחלבה מבחמה שנטרפה ע"י סרכא עם בועה וגם הי' קמט בריאה והחלב שנחלבה יום א' לפני השחיטה נתערב בתוך חלב שנחלב מארבע דאמות כשרות ונשתמש מחלב התערובות הנ"ל בכלים שונים. תשו' ב"א חיו"ד סי' כ"ג העלה דלכתחילה אין להורות היתר ובפי"ט שאין בזה לפי הנראה הפ"מ והחלב ימכר לגוי והכלים שאפשר להגעיילם ינעיל ואם יש ה"מ מחמת הכלים שא"א להגעיילם ושימשו בהם בחמין של כ"ר עכ"ל ישהה אותם מעל"ע ואם כבר יצא בהיתר יש לסמוך על

מן הערוגה משטח השלם שכנגד האונא לשטח השלם כנגד היתרת יש להתיר בה"מ וצ"ג אם ידוע לנו שזו היא היתרת (כגון שאין לה סמפון או שתוארה משונה מחברותי) ואם הסרכא יוצא מגבה של אונא זו לגב אונא שאצל' למעל' מחיתוך האונות במקום השלם שאין דרך חיתוך האונות להגיע שם יש להכשיר בה"מ אבל אם חיתוך האונות קצר וקטן וכלה שלא כדרכו ועי"ז השלם למעל' בערוגה יותר רחב וגדול מכדרכו צ"ע אם להתיר (עי"ש בראש אפרים סק"ד):

תעח שאלה בגליל דשביח שם הרבה שנמצא שם בשר בלוי בריאה וכשקולפין נמצא הריאה שם שלם רק שמויע טיפי דמ"ם בחורו של מהט וכשמקנחין אותה הזיעה הוא הוזר ומויע עור ובורקין שם בפושדיו ואינו מבצבץ. שם העל' הל"ש סק"ג באריכות וסיים (כיון שרואים שאין מבצבץ ודאי אין שם נקב). ונלע"ד לעשות שאלה להרופאים המומחים בניתוח ובטבעיים ואם יאמרו שאפשר להיות כך שזיעו הריא' כנ"ל בלי שום נקב תלינן במצוי וכשר אכן אם יאמרו הרופאים שדבר זה מהנמנע שיהא בדרך זיעה אלא דרך נקבים קטנים יוצא אין להקל באיסור דאורייתא (ועי"ל בס"י ל"ו בשם ב"א דנרא' ג"כ להקל בדון זה בשאלה כדומ' לזה). אך בפ"ת שם מביא בשם תשו' ב"א חיו"ד סי' י"ט שהשיג עליו ואוסר בכה"ג רתחת הבשר בלוי נמצא שמויעין טיפין קטנים כו' כנ"ל והעל' לאיסור (וכעת אין תנ"י תשו' ב"א):

תעט שאלה לפעמים מוצאין מקום בריאה שנשתנ' הקרום ונרא' שהוא עב יותר משאר קרום ונרא' בו כמו גידון וקמטים (והשוחטים קורין אותו צלקת) ויש לו מראה ריאה וכשקולפין אותו מן הריאה נשאר עדיין עור העליון הריאה שלם ויפה ולפעמים כשקולפין נמצא תחתיו נקבים שממנו יוצא הקרום העב הזה ולפעמים אף קודם שקולפין ניכר בריאה שיש תחת העור כמו גומא. שם העלה הב"א דאם אין רואין שום ריעותא בריא' תחת הקרום א"צ בדיקה להסיר הקרומים אמנם אם נראה מבחוץ קודם שקלף שיש כמו גומות שהוא ספק שמא מחמת נקב בא טריפה ולא מהני בדיקה (אך אם שכית ומצוי למצוא תחת קרום כזה נקלף צריך להסיר הקרומים לראות אם אינו נקלף וצריך לראות היטב על קרומי הריאה. ב"א שער או"ה ס"ט):

תפ שאלה לפעמים נמצא תחת קרומי הריאה קשה כעצם רך ומראיתו ניכר מלמעלה ובהא יש מקום חשש שנרבק שם העצם וניקב וקדם עלי' עור מלמעלה. שם הלח"ה בשם ע"י העלה להכשיר אפי' כשהוא תוך הבשר והל"ש כתב דהכל לפי ראות עיני המורה. וכתב הב"א דאם העצם אינו דבוק בריאה רק שנמצא בחלל הגוף יש להטריף (ואפי' אם לפי אומד הרעת לא בא עצם זה ממקום אחר רק נפרד מהצלעות מ"מ שמא יניכר כמו מחט בחלל הגוף):

תפא שאלה מעשה שברקו בהמה א' וברקעם הטרפש להכניס היד לבדוק קפץ עליהם קילוח גדול מים עכורים והוצרכו לשפוך המים מהבהמה דרך ישר תחלה עד שיצאו כל המים ואחר כך ברקו הריאה ומצאו טובה ובריאה. הנה תשו'

דעתו לדעת הפר"ח להתיר וסיים בצ"ע (וכ' התב"ש ומיהו אי לא הוי המעשה כמ"ש שם רק אירע דנתחב רק אפס קצחו ובחיצון של כבד ואין שם שום חלוד' במחט ולא שום ריעותא בחתיכ' כגון חלודה או שינוי מרא' או אודם צרור יש להכשיר אפי' האוכלים בהפ"מ וכיוצא. וכ"נ דעת הל"ש סי' כ"ב ותשו' טור האבן סי' י"ז):

תקין שאלה איש אחד שקנה חתיכת כבד מהטבח והניחו בביתו ואחר ב' או ג' שעות מצא מסמר תחוב בסימפון אחד שבו וצר העב מהמסמר הי' לצד חלל הבחמ' וחורו לצד הראש של הבחמ' והביאו האיש הקונה ההוא לטבת והשיב הטבח שאינו יודע רק שקצת תימה בייניו אם הי' מתחלה איך לא הרגישו ואותו המסמר לא הי' בו חלודה ושאלתי להקונ' ההוא אם מצויים בביתו מסמרים כאלו ואמר שיש לו למכור מסמרים ודמות מסמר זה ממש כמותם. הל"ש בח"ד ליו"ד ס"ק הורה בשאלה זו דבהמ' כשר וראובן הקונה אסור לאכול ממנה ואותה חתיכת הכבד אסור לכל אדם:

תקית שאלה תרנגולת שהי' לה כבד גדול וגם כפליים ויותר מהראוי. שאילת יעב"ץ ח"ב סי' נ"ח העלה להכשיר דלא כמור' אחד להטריף מוכא בב"א :

תקית שאלה תרנגול הגם שמן מאד שהי' לו כבד מלא צמחים לבנים קשים מחוץ ומפני' אך בשר הכבד כולו הי' כטבע מרא' שאר כבדים. שאילת יעב"ץ סי' נ"ט ח"ב העל' להכשיר. וכן הב"א בג"ש מביא בשם מח"ב בשם מהר"ם זכות להכשיר בבח"ג וכתב שכן הסכים מהר"ש אבוהב. אך מ"מ גור ארז' הלוי מסתפק בטינוני במקום מרא וחיותא. עוד כתב שם הב"א בשם סולת למנחה ומח"ב דתרגומות אינדי"ק מצוי להיות כמו אבנים קטנים ולבנים תוך הכבד ומרה ואומרים שבא להם ע"י שמתרגזים מאוד והכשיר:

תקב שאלה חצר הכבד שהי' בו נקב עגול ושפה סביב הנקב בעור העליון שהיא לצד הריאה גם הבשר שבין שני העורות נחסר נ"כ בעינול כמו העור וניכר שנעשה מחיים ובעור התחתון של צד הכבד לא הי' חסרון כזה רק שהי' נפרע לכמה קרע' והשוהט אומר שהי' רבוק עור התחתון לכרס ותלש משם בחוזק והנקב הזה הי' שלא לצד הכבד. תשו' גבעת שאול סימן צ' העלה להתיר:

סימן ב

תקכא שאלה אם נקבה המרה. בסימן מ"ב מבואר דטריפה (והיכא דאפשר לתלות בסכין או בידא דטבחא תלינין ש"ך וש"פ) ואם נקבה כנגד הכבד והכבד סותמתה כשרה ואם נקבה הכבד נ"כ כנגדה אפי' עלתה בו סתימ' (ש"ך ותב"ש ועו"פ):

תקכב שאלה מרה שהיתה יוצאת מכין הצלעות וסרוכה שם. שם מבואר פלוגתא. דעת היש"ש ותה"ד ושל"ה דף ע"ד בשם תשו' משפטי שמואל ופר"ח (עיו"ל סי' ל"ז דסרכא פוס' בשאר אברים ואפילו נסרכו לדופן לא תלינן בדופן וכ"ה חשמ"ח

שאינה תקועה רק מונחת לאורכה בין קמטי ההמסס ואין חור המחט מול הדופן ויש סרכא מבחוץ במקום שכלה פי המחט קשה להתיר אם לא בהפ"מ וגם שעה"ד דוקא. וכן כשרואין שהבשר בטרפש הכבד במקום הסרכא הוא מקולקל כעין מכה נרא' להקל דתולין קלקל' במקולקל. ודעת הגהת"ס חיו"ד סי' מ"ה דאם נמצא תחוב אפי' שלא כנגד הסרכא לית דין ולית דין להכשיר. אך בתחוב רק בפרידל"ך שבביה"כ או בנמצא רק על הפרש קרוב הדבר להחמיר אך במקומות שנהגו לאכלס עפ"י פסק רבנים שלפני לא הי' בכחי למנוע. ופה מנהג פשוט להטריף בכל ענין אך פ"א הי' קודם פסה שנטרפו הרב' בהמות והי' נחוץ לבשר על יו"ט ובפרט שלא יקהו משחוט חוץ התרתי לשוחטים שלא יעיינו ויבדקו על הפרש ויעלימו עיניהם וקבלו השוחטים עליהם בהרם שבמקום אחר אל יקילו כזה :

תקיא שאלה אם נמצא נקב בחצר הכבד במקום דמשמשא ידא דטבחא. שם מבואר דכשר ואם נמצא סביבה חוטין לבנים כמו חלב קריפה (דמוכת דנקב ישן הוא ודעת הט"ז ראין הכורק צריך לבדוק בחצה"כ והמחמיר תע"ב):

תקינ שאלה נמצא מחט בטרפש וטמונה בבשר. שם מבואר דהוי פסק טריפה (ש"ע) ואם אינה טמונה בבשר ל"ה פסק טריפה אלא ודאי טריפה (וכ"נ מש"פ):

תקינ שאלה מעשה בריאה של עגל שבדקוה טרפשא דכבדא ולא הי' בשר לחצר הכבד כלל רק ב' עורות והבשר שהי' ביניהם נחסר כולו. שם הב"א ב' חנב"י סי' ל"ט העלה להטריף ותשו' שב"י סי' ס"ג השיג דכל שאין רואין שום ריעותא ורקבון בקרומים אין כאן שום חשש איסור ואולי תלמיד טועה כתבו:

תקיר שאלה אם נמצא מחט בסמפון הגדול שבכבד (וה"ה בסמפון הגדול שבריאה). שם מבואר דכשירה ואין חילוק בין מחט נסה לקטניתא (תב"ש בדעת ש"ע וכ"ה הפ"מ ולא דוקא נמצאת ה"ה נתחב' קצת ולא מעל"ע ג"כ פ"מ):

תקטו שאלה נמצאו ב' כבדים בבהמה או בעוף. שם מבואר דטריפה (דכל יתר כנטול דמי והוי לוי' כחסר הכבד והיא שיטת רש"י) ודוקא כשכ"א עומד בפ"ע וכן אפי' כשבודקין זה בזה אלא שהשני' דבוקה במקום מרה וחיותא דראשונה (דטריפה לדעת הרמב"ן דיתר כנטול עם המקום שהוא דבוק שם והו"ל חסר כזית במקום מרה או חיותא) ואין להכשיר יתרת הכבד כ"א כשרבוק' לכבד שלא במקום מרה או חיותא דראשונה (דאז אינו אלא תלתלי כבד וכשירה ט"ז וש"פ ופ"מ ועו"פ ועתשו' נוב"י סוס"י ה' דהאריך והחמיר אף בהפ"מ בכ' כבדים מוכא בב"א בג"ש):

תקטז שאלה אם נמצא בחתיכת כבד דבהמה בשעת אכילה מחט שראשה אחד עגולה מעט והם אותן שרגילין הנשים להשתמש בהם לצעופים ולשאר בנדיהם והמחט הית' טמונ' ותחובה כולה תוך החתיכה ולא הי' סביבה קרישת דם. הצ"צ סי' ק"ז צידד להקל וכ"ד הגהת"ס חיו"ד סי' מ"ג להקל ותב"ש ופר"ח ופ"מ והל"ש העלו לאיסור. ולענין הכלים דעת הפר"ח להתיר אחר מעל"ע והתב"ש חולק על הפר"ח ואוסר והפ"מ נוט'

1

תקנו **שאלה** אם נמצא מרה א' ונראית בשתיים. שם מבואר דנוקבין אותה ואם שופכת זו לזו כשר (דאחת הוא) ואם לאו טריף. ואם נקבוה ולא הי' שופכת זו לזו ואח"כ נפחו' ועלתה גם חברתה בנפיהה זו או שהחילו מים באחת מהן וע"י כך נתמלאת גם חברתה מים כשרה (ש"ע ש"ך וש"פ). ואע"פ שהן שתי מרות נמורות רק שבמקום דיבוקן בכבד כמו רוחב אצבע הי' כאחת כשר אפילו לא שפכו אהרדי וה"ה אם מתחילתן הן שנים ובסוף הן מתערבות ונעשית אחת כשר (ש"ע וש"פ). ואם כשהיו רוצים לברוק אי שפכי להרדי ונפלו לארץ ובא חתול ואכלו. הב"א בשם מח"ב וז"י העלו להכשיר:

תקנה **שאלה** היו שתי מרות בכבד אחת הנה ואחת הנה וסמפון אחד שופך מרה לשתייהן וכשארם זוקף האחד חוזרת הליחה למקום שהסמפון מחלק מרה ושופך לשתייהן אבל כשהן שוכבות בדרך שהן עומדות בחיי בהמה אין שופכין זל"ז. שט העלה הפ"מ דאין להכשיר כ"א בכחמת ישראל והפ"מ (ברעת ש"ע). והב"א העלה (כשם מח"ב) דאפי' אינה בהמה ישראל ויש צורך שנת ויו"ט או סעו"מ יש להקל. ועוד כ' דה"ה אם נפרדות זו מזו ומקום חבורן א' וכשמנביח הצד הא' שופך אל הב' דרך חבורן אפי' מחוכרים בפחות מאצבע יש להקל אך דוקא בהפ"מ ושעה"ר (עתב"ש ופר"ח):

תקנה **שאלה** נמצא בכבדא של עגל שהי' לו מרה כרינו אלא שהי' לבנה ביותר לא בדרך המרה שדרכ' להיות ירוקה. המעשה זו בא לפני בעל פ"מ וצוה לקרוע המרה ולברוק אם אין שם איזה ריעות'. וכשבדקו יצאו מים זכים צלולים ומתוקים ולא הי' כלל טעם מר והטריף (וב"ד הב"א שם בשם מח"ב) וסיים ומ"מ אינה טריף' בכה"ג רק מספק:

תקל **שאלה** מעשה שנשחטו כמה כבשים וקצתם נמכרו ואח"כ נמצא בכבד אחד מהם ב' מרות ואין ידוע מאיזה מהם ונקבו אחד מהם ולא נשפכה אל השני' ולא ברקו בהפיכת מרה כלפי מעלה לראות אם היו רבוקין זל"ז מלמעל' במקום חבורן וזאת ידעו שיוצאים הני ב' מרות ממקום אחד. מעשה זו מובא בבב"י והתיר (מכת ס"ס עפ"מ):

תקלא **שאלה** מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד. שם מבואר דאי שפכי להרדי כשר ואם לאו טריפה (דבכבד ליכא פסול בסמפונות ש"ך ברעת ש"ע וש"פ):

תקלב **שאלה** ע"ד אותו מין עופות שאין להם מרה כלל כמו תורים ובני יונה ואין לאוסר' כיון שכל המין כך (ש"ע). ומי שבא לפנינו עוף שאינו מכיר מינו ולא נמצא לו מרה אין אומרים ודאי כל מינו אין להם מרה אלא אמרינן מסתמא יש לו מרה עד שיודע שמין זה ממינים שאין להם מרה כלל (רמ"א) וכתב הכר"ו דנהוג עלמא בעופות דאם לא נמצא מרה בכבד לטעום בלשונן. ובאמת יש להפיש אצל טחול של עוף וסמוך לו ימצא על הרוב המרה קטנה עד למאר ובחנם מטרופין תרגולות הרבה. וראיתי באחרונים דהמציאו היתר בבדיקת בני מעיים כי לפעמים ימצא בב"מ מרה או עכ"פ ירגיש טעם מר בב"מ. והצבי אין לו מרה בכבד אבל יש לו למטה סמוך לזנבו. וכתב הש"ך דמשמע בשערים

השמ"ה סימן ל"ט) היכא דנקב משהו אימי גם סרכא טריפה ודעת ב"י ורמ"א וט"ו וש"ך (עיו"ל סי' מ"ז) וצ"צ הי' ט' וש"פ כולם מכשירין סרכא בשאר אברים (ובב"י י"ג ד"ז ש"ל יש להכשיר כדעת הצ"ח וכ"ה הפר"ח) (אף דאיסור סרכא בשאר אברים ואם ניקב העור גם הצ"ח לא מתיר בכאן כשהמראה או שאר אברים סרוכים ויש להחמיר פ"מ) ומ"מ לכתחילה יש לברוק גם בשאר אברים אם אין שם נקב או קוץ או מהט ובדיעבד אם לא ברק אין לאסור (משא"כ בטרפש הכבד אם נסרכה להמסס או ביה"כ דבדיק' מעכבת אפי' בדיעבד פ"מ סימן מ"א וכאן):

תקנה **שאלה** נטלה המר' ביד אי שנבראת חסרה המר'. שם מבואר דטריפה. ואם בא לפנינו חסרה המר' ולא ידענו מה הי' לה ונרא' לעין שנבראת כך שאין שם רושם מרה קורע הכבד שתי וערב במקום שראוי להיות מר' ויטעום בלשוננו אם יטעום טעם מר כשר (ולא די בטעמי' בעלמא בלא קריע') תב"ש ופ"מ עפר"ח וכו' והב"א העלה להתיר בדיעבד בלא קריע' ואם לאו יצאנו בנחלים אם יש בו טעם מר כשר ואם לאו טריפה דהו"ל חסר מר' ואם יש בו טעם בבני מעיים כשר ש"י וב' ואפילו בבהמ' מהני טעימת הכבד (פ"מ בשם הריק"ש) ומט"ז משמע דדוקא בלשון מותר ללחוך אבל בפיו אסור לטעום עיני שם בש"ך וט"ז וכו' ופ"מ בטעם היתר טעימה וצריך להעביר הדם מעל הכבד במקום שלוחך משום איסור דם פ"מ בשם מ"י והב"א בשם מח"ב דלא כבאר יעקב וזכרון יוסף. ואם ניכר שהיתה מרה וניטלה אח"כ (כגון שאינה שלימה) אפילו נמצא טעם מר. לרעת הרבה פוסקים לא מהני טעימ' (והב"א בשם מח"ב מיקל גם בכה"ג וזוהו גם אנן בקיאינן (ש"ע וש"פ) ואם ליכא טעם מר בב"מ ובכבד לא הי' טעם מר יש להטריף. ולכתחילה יש לעשות נפית' ובדיעבד מותר. ב"א:

תקנה **שאלה** אם טעמו מקום המר' והי' מר ואח"כ טעמוהו ולא נמצא מרידות. שם הפר"ח בשם הריק"ש וכ"ה הפ"מ דכשר (דתולין) לומר שכלע הכבד את המרידות וכ"ה הב"א ולא מטעם הפ"מ. ואם יש מר' כרינו' וטעמו לכבד ויש בו מרידות הפר"ח ופ"מ וב"א העלו להכשיר ואם מרה מתוקה וטעמו הכבד והי' מר יש להכשיר (ב"א) ואם אכלו הכבד ולא טעמו טעם מר ושוב נזכרו ובקשו המרה ולא נמצאת יש להטריף (דבר משה וב"א):

תקנה **שאלה** אם נאבד הכבד קודם שיטעום אם יש בה טעם מר. שם מבואר דעת התב"ש וש"י וכו' וכו' והפ"מ להטריף ודעת כנה"ג ועה"ג ותשו' זכרון יוסף מובנים בלאה"פ ובב"י ובא"ה להכשיר (ועפ"מ) והב"א העלה דבגלילות שעופות הנמצאי' בלא מרה על הרוב מוצאים טעם מר בכבד יש להכשיר בנאבד (וכ"כ המחבר):

תקנו **שאלה** אם נמצא שני מרות. שם מבואר דטריפה (ש"ע וש"פ) אך אם יוצא כמין כים קטן אצל המרה וטעמו ולא הי' טעם מר יש להכשיר דלאו ב' מרות הן אלא בוע' (פר"ח בשם הריק"ש וכ"ג דעת פ"מ) ואם בא' הי' טעם מר. ובא' לא הי' טעם מר רק קודם שנפתחו טעמו מבחוץ במקום מרה השני' והי' שם טעם מר ג"כ יש להטריף (ברית אברהם בשם כתר כהונה סימן ש"א):

בשערים דאילים אין להם מרה כלל. ובדמ"א כתב דדוקא אילה נקבה אין לה מרה כלל ובאיל זכר יש לו בזנב. (ובש"ש כתב רבין צבי ובין איל יש להם מרה בזנבם ויש ב"ח שיש להם מרה בבטן וקצת מהם שיש להם כאונם. ויונה ומין השליו וצפור דרור יש להם מרה במעייהם. ואם נמצא בתור או בן יונה או בצבי אצל הכבד כשאר מינים כשר (ב"א כשם מחבר). ואם נמצא בתור ובן יונה ונקבה. דעת תפארת למשה להכשיר (כניקב הוורדא בסי' ל"ה). והמח"כ מפסק בזה מוכא בב"א. ואם לא נמצא מרה בצבי בזנבו אם מהני טעימה. במקומה דעת חגורת שמואל ומה"כ וב"א דל"מ טעימה רק אצל הזנב או אוזן. ומ"י מסתפק בזה:

תקלג **שאלה** באותן מינים שאין להם מרה (הנתבאר) ואם ניטל הכבד מאותו חמין. שם המ"י העלה דצריך לשער כזית במקום שראוי להיות המרה במינים אחרים (עפ"מ). והגרע"א בג"ש סי' מ"א העלה דמהני נשתיר רק כזית במקום חיותא וכ"נ מר"פ שם ותב"ש ופ"מ וב"א דבכזית במקום חיותא ודאי די:

תקלד **שאלה** נרעין שנמצא במרה. שם מבואר דאם חו' כמו נרעינה של תמרה שאין ראש' חר כשר. ואם ראשה חר כנרעינה של זית טריפה וכ"ש אם נמצא מחט או קוץ במרה דטריפה. ואין חילוק בין קופא לבר או לנו. (רש"ל וב"ח ולבוש ול"ח ושל"ח ודמש"א וכנה"ג בל"ו ופ"מ דלא כפר"ח דמכשיר בנמצא בחלל ודוקא בתחוב מטריף:

תקלה **שאלה** אם נמצא אבן במרה. שם העלה הפ"מ דכשר. (וכן ככבדא או בריא' אין לחוש באבן דא"א לנקוב וה"ה כנרעין של תמרה. ואם גם האבן בצורת מחט או קוץ מחודד פשוט דמטריף עיין לעיל סימן מ'):

תקלז **שאלה** פרה שנשחטה ונמצאת חסרה מרה ונטרפה היאך הרין בחלב שלה. הל"ש בח"ד ליו"ד ס"ח העלה דהחלב מן קודם יב"ח עד ג' ימים קודם שחיטה אסור מספק. וכל הכלים שנשתמש בהן אותה החלב אם בעת שנמצאת חסירה מרה עדיין הכלים בני יומן אסורים לעולם. אבל אם אז כבר אינם ב"י מותרים הכלים אפילו שלא במקום הפסד כלל. אבל החלב מן תוך ג' ימים אסור בתורת ודאי והכלים שנשתמשו מחלב זה אסורים אפי' אינם ב"י בעת שנמצאה חסרה המרה. וכן הרין בכצים מתרנגולת שאין לה מרה רק מה שמותר בבהמה קודם י"ב חודש מותר בעוף לפעמים גם תוך יב"ח (כגון אי הדר' וטענה תוך יב"ח אז הבצים מטעינה ראשונה מותרים ומטעינה שני' אסורים מספק עד ג' ימים ומה שבתוך ג' ימים אסורים בתורת ודאי). וכ"ז כחסירה מרה אבל אם נמצאת יתר מרה אז החלב אפי' מן קודם י"ב חודש והבצים מכמה טעינות אסורות מספק עד ג' ימים ומתוך ג' ימים אסורים ודאי ולענין הכלים דינם שזה (כנתבאר בחסר). והב"א בג"ש בתשו' סימן ל"ו העלה בשם שוה דוד דאם לא טעמו טעם מר בכבד הבצים שהטילו קודם שחיטה שריא (בדירעין שהי' מרה וניטלה דל"ל דהשתא ניטלה המרה). אבל הכצים הנמצאים תוך העוף אפי' גמורות אסורות וכ"ה המח"ב ותשו' חב"י אוסר כל הבצים שנוגדו. וגם אם נתערבו

באחרות הכל אסור. ובבב"י כתב בתערובות להחזיר (ועיין תשובות זכרון יוסף סימן ד'):

תקלז **שאלה** אי נשים נאמנות לברוק ע"י טעימת הכבד. תשוב' חב"י סי' פ"ו העלה דאין נאמנות והב"א בשם מח"ב (בדעת מהרש"ל) ודב"ש סי' שצ"ג והגאון מוה"ר"ח ב"ר בצלאל בס' ויכוח מים חיים העלו דנאמנות:

תקלח **שאלה** כבד שהי' מעוך וכתות קצת ולא נמצא מרה בטעימת הכבד וטעמו חקורקבן והי' מר. שם הגרע"א והב"א בשם תשוב' כנה"ג ותשו' בני חיי' העל' להכשיר. (ועוד כתב שם דאם הפרידו הב"מ מהכבד והשליכו אותם ואח"כ לא נמצא מרה בהכבד כשיר' דתלינן דנשאר' עם כמ"ע. וכ"ה שב"י סי' ס"ו. ועוד כתב שם דבהפ"מ יש להחזיר בטעימת כבד אף במירות מעט וכבני מעיים צ"ע ובקורקבן נ"ל דפשיטא דל"מ במירות מעט בהפ"מ):

סימן מג

תקלט **שאלה** ניטל הטחול. בסי' מ"ג מבואר דניטל הטחול כולו כשר (ש"ע וש"פ). ואם ניטל כל סומכיה עד קולשית טריפה מספק:

תקמ **שאלה** ניקב הטחול. שם מבואר (דהטחול ראשו א' עב והשני דק ככריית הלשון) ואם ניקב בראש העב נקב מפולש טריפה ואי ניקב נקב שאינו מפולש ונשאר תחתיו מטחול עצמו כעובי דינר זהב (דבעינן דוקא סתימה מבשר הטחול ולא מבשר אחר גם הקרום שעליו אינו מצטרף. כ"ה ר"פ עי' נה"כ ופ"מ בדעת שו"ע) כשר פחות מכן הוי כמפולש וטרפ' ואם ניקב הדק כשיר' (ש"ע וש"פ). וכתב הגרע"א כשם הפלתי דכניטל ע"י חולי אינו כשר אא"כ שהחולי הקטינה עד שתיטלה לגמרי אבל אם ניטל בחולי שנימוק' טריפה:

תקמא **שאלה** נקרע הטחול או נחתך או נימוק או לקחה בשנינו בשר. שם מבואר דרינו כניקבה וטריפה אם היא בראש העב ולא נשאר כעובי ד"ז מבשר שלם. אבל נחתך או נקרע או נימוק וכדומה במקום הדק כשר (ונחתך כל העובי' הוי טריפה מספק. ואם נחתך מקצת עובי מסופק התב"ש עפ"מ. ואם כל הטחול לקוי אפילו רקבון או מסמום ממש פשיטא דטריפה ול"א דהוי כניטל כולו (תב"ש וב"א ובר"ו דלא כתו"ח עפ"מ):

תקמב **שאלה** היאך משערין אותן עובי דינר זהב. שם מבואר דמצד ספק משערין שהיא קצת פחות מחצי עוביו (תב"ש ופ"מ בדעת הט"ו וש"ך) של אותו הטחול (שך ותב"ש ופ"מ וב"א ועו"פ דלא כפר"ח דדעת' דחתי עובי של טחול מעגל מספיק אפי' בשור הגדול וחליה להקל בזה) ובחלק העב של אותו מקום (דבחלק העב גופא מקומות מקומות יש דאם ניקב במקום עובי ממש למשל אם עב שם טפח בעינן כשיעור חצי טפח ובצדדיו דאין בעוביו אלא חצי טפח די אם לא נשאר אלא רביעי טפח הכל לפי המקום כר"ו ופ"מ ור"פ):

תקמג **שאלה** איזה מקום הוא חלק העב מטחול. שם מבואר פלוגתא

פלוגתא. ו"א שכל מה שדבוק לפרס קרוי עב ולא יותר (ש"ע). וי"א דבחלק העב יש שם בעדריו ובראשו דקות והכל נכלל בשם עב. ואם ניקב בכל מקום שם ולא נשאר כעור"ז טריפה (ט"ז) של"ה ול"ה והגאון בעל עוללות אפרים) ובהפ"מ יש להקל (פר"ח ותב"ש ופ"מ) והכר"ו כתב אם בא לפני הטחול ניקב בעדריו שבחלק העב ולא ניקב מעל"ע ונשאר למטה בתכלית הדקות וקלישות עד שאין ספק שאין בו כעובי ד"ו או מטריפים דהא קרוי עב במקום הזה אבל אם יש בו שיעור דינר זהב רק דאנן לא בקיאוין בשיעור עובי ד"ו ומחמירין עד חצי עוביו (כנתבאר בזה) אם הוא בעדריו שבחלק העב אני מכשיר כה"ל:

תקנה שאלה אם נחתך הקולשית מטחול וסמוך לחתך זה ניקב הסומכא ואין בין נקב זה למקום חתך כ"א משהו ותחת נקב הסומכא יש שיעור כעור"ז. שם העלה התב"ש להכשיר (עפ"מ):

תקנה שאלה אם נקבו ב' צדרי הטחול הצד שהוא דבוק לפרס וצד שכנגדו זה כנגד זה ובאמצע נשאר בשר הטחול כעובי דינר. שם העלה התב"ש ומח"ב וב"א להכשיר. וכן אם ניקב בסומכא זה שלא כנגד זה (כגון שבצד זה ניקב ונשאר כעובי דינר זהב וניקב בצד שכנגדו ונשאר כעור"ז וא"ל ה' זה כנגד זה ה' מפולש) ג"כ כשר (תב"ש עפ"מ):

הקמו שאלה אם נמצא מים בטחול או לקוי מבפנים. שם (פלוגתא בין הפוסקים ולהלכה באין הפ"מ) אם הכשר סביביו שלם כעור"ז כשר ואפי' במים עכורין וסרוחין ואם לאו טריפה (ט"ז ויש"ך מ"י תב"ש בל"י פ"מ דלא כפר"ח וברו"פ) ובהפ"מ יש צד להקל (מי מובא בכל"י מיקל בהפ"מ וכ"ד ח"א כל"י י"ח דין ר' והפ"מ סיים ואני אין אומר לא איסור ולא היתר בהפ"מ וצ"ע). וכ' השב"ח ח"ג סי' מ"ג טחול שנפוח באמצעות' ובחזין משני צדדים אין ריעותא יש להכשיר ומכ"ש אם בציורו שני הצדדים יש כעובי דינר זהב כשר. מובא בב"א :

תקמו שאלה אם נמצא מחט בטחול. שם מבואר דטריפה בין קופא לגו ובין קופא לבר (כ"ה בדעת ש"ע):

תקמה שאלה בהמה שיש לה שני טחולין. שם מבואר דאם אין נוגעין זה בזה כשר ואם הם דבוקים זל"ז בצד העב יש להטריף (באין הפ"מ רמ"א ויש"ך וט"ז מחמיר אף בהפ"מ ודוקא אם הוי דיתיר טחול בצורת טחול הא לא"ה כשר פ"מ). והל"ש בח"ד ליו"ד סי' ס"ג העלה דאפילו אין נוגעין זה בזה אין להכשיר כ"א בהפ"מ:

תקמט שאלה בהמה שנמצא לה שני טחולין שאין נוגעין זה בזה ואין היכר איזה היתירה (כי שניהם שווין) ואחת מהם ניקב בסומכא. שם העלה הפ"מ (בדעת הצ"צ דטריפה ודאי) וכ"ה הל"ש בח"ד סקמ"ד. אכן אם יש איזה סימן מובהק וניכר איזה היתירה וניקב אותה היתירה כשירה (פ"מ ול"ש שם) ודוקא שאינם דבוקים זל"ז אבל אם הם דבוקים אפי' בקולשית אף שניכר איזה היתירה טריפה לכ"ע (מספק ואפי' סימן מובהק ל"מ. ל"ש שם):

תקנה שאלה אם נמצא נקב בטחול של עוף (דעגול כעגבה ואינו דומה לשל בהמה ואין מניע לבני מעיים). שם דעת המחבר דאין הנקב פוסל בטחול של עוף. והש"ך כתב בשם כמה פוסקים להטריף וכ"ד הפר"ח ורש"ל וט"ז ויש"ך (וכר"ו ופ"מ העלו) דבעל נפש יחוש לעצמו ומיקל לאחרים. וכתב הפ"מ דמ"מ ניטל טחול כולו וכן שני טחולין בעוף כשר אף לבעל נפש. וכ"נ מב"א. ומ"מ לקוי כולה בין בעוף בין בבחמ' ל"ה כניטל כולו (תב"ש ופ"מ נתבאר):

תקנה שאלה באיזה גליל נמצאים עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כך ובכל פעם נמצא הנקב במקום א' ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב עגלים. (שם העלה הט"ז ותשוב' מעיל צדקה סימן י"ז ותשו' פ"י סי' ט"ז ותשו' משיבת נפש חיו"ד סימן כ"ז להכשיר. והנה"כ ופ"ח ותשו' חב"י סי' מ"ג ועה"ג סי' ק"ב וע"י ומגן אברהם חולקים אט"ז והעלו להטריף. ותשו' שב"י ח"ב סי' ס"ה דעתם נוטה לאיסור. אך סיימו דמי שנוהג להקל יש לו על מי לסמוך (עיין לה"פ). והכר"ו כתב דאם אינו תמיד על מקום אחד ודאי טריפה. אבל אם הם תמיד על על מקום אחד מעולם לא התרתי בזה רק אני מניח להורות איש אשר אין לבו נוספו ובמקום שאין איש יוכל לסמוך בה"מ אט"ז וסייעתו. והתב"ש העלה דאם ברור שבאותו גליל רוב עגלים כן הוא ואנו רואים שיתר עגלים שלא נשחטו רובם קיימים ופרים ורבים כדרך כל הארץ אין לאסור. וסיים ומיהו צריך ליתר דיהא בירור גמור דרובייהו הכי איתנייהו והנשארים מתגדלים כשאר בהמות ופרים ורבים (וכ"כ הכר"ו). ופ"מ העל' להלכה ג"כ דבידוע דרוב המין כך יש להכשיר. וכ"ז בעגלים אבל בשור ופרה וכדומה נראה מכל הפוסקים להחמיר. ואם אידע מעשה כזו שלא במקום העב ממש תשו' פמ"א ח"ב סי' ק"א ונוב"י סי' י"ז מצדדים להקל והב"א בשם מח"ב דחו דבריהם. ובה"מ יש להקל לעולם כל שיש צד הובחה קצת רחיינו רבותיהו אף אם יש צד להיפוך (עב"א בג"ש):

תקנה שאלה טחול שיש בו בועה גדולה מלאת אבן וחול רק ומנולה למעלה ואין שם למט' עובי דינר זהב. שם הב"א העלה בשם מח"ב דבתב בשם דמ"א ובית לחם יהודא דף קי"ד להכשיר והוא הניח בצ"ע:

תקנה שאלה אם נבראת בטחול שאינה עבה בסומכא כדנר זהב. התפארת למשה ומח"ב העלו להכשיר (דלא גרע מנבראת בלא טחול). והתב"ש ופר"ח מקילין בהפ"מ. וסולת למנחה בשם תורת האשם כתב להתיר בלא פקפוק. ודעת כ"א נראה להקל בה"מ (דלא ככר"ו רצידר להחמיר):

תקנה שאלה אווזא שנשחטה והוציאו הוושט לבדקו כנהוג ולמחר הוציאו הבני מעיים ובכללם הכבד גם כן והניחו על המעכרת ולאחר שעה כשלקחו הכבד לשרות במים מצאו עלי' נגיר מוזהב כחצי לבנה קטנה לא נודע מאין באו לשם ולא נראה שום רושם במקום כי ה' מונח עלי' ונקלט ממנה ולא ניכר שום חלודה על הזהב ולא שום מכה בהכבד או בשום אבר. תשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ו העלה להתיר:

שאלה

סימן מד

הלובן ולא יש חסרון והבשר יש בו ריעותא וגם הריעותא אינו בלובן ויש להפשיטו ואם אינו יכול להתברר שהוא מכת חרב ואין שום ריעותא בבשר אם אין חסרון אף אם הגיע עד הלובן יש להכשיר (ב"א בשם מח"ב). וניקבה דוקא ע"י מחט אבל על ידי חולי אין להקל. בא"ה בשם או"ה ותשו' תולדת יצחק דלא כבאר אברהם רמיקל גם בנקב ע"י חולי:

תקס. שאלה אם לקחה הכוליא (פי' נתמסמם שנעשה בשרה כבשר המת שהבאיש אחר ימים שאם תאחזו במקצתו יתמסמם ויפול) אם נמצאת בכוליא ליחה אעפ"י שאינה סרוח' או שנמצא בה מים עכורים או סרוכים. שם מבואר בש"ע דטריפה. והוא שיגיע עד הלובן (הוא חריץ העובר באמצע הכוליא ועליו חלב ולמטה הימנה מעורה בנידון כר"ו). ושם פלוגתא בדיון זה בין הפוסקים דעת הט"ז וש"ך (בדעת המחבר) דבעינן שיהי' הלכותא בלובן גופי' (האל"ה אף שאין הפסק בין הליוקו ללובן כשר). ודעת הרש"ל מובא בט"ז וכן העלה הפ"מ ותולדת יצחק סי' ט' דאם אין הבועה בולטת לחוץ אינו טריפה אא"כ מגיע ללובן גופי'. אבל אם הבועה בולטת לחוץ אעפ"י שאינו מגיע ללובן טריף. והתב"ש ותשו' פנ"י סי' ק"ה וב"א העלו דכל שנמצא בכולי' מוגל' או מים עכורים וכדומה אפילו משהו ואינו בולטת כלל אפילו בלא בועה יש להטריף אפי' לא הגיע למקום חריץ. והכריזו העלה דבלקחה הכוליא גופי' אם נתפשטת הלכותא רק במקצת מקום לובן טריפה משא"כ בלקוחות בלובן לבד בעינן רוב מהלובן. והפרי"ח ופמ"א העלו כדעת הש"ע דצריך שיגיע המוגל ללובן שבה (וכ"ה ס' באר אברהם):

תקסא. שאלה אם נמצאת בכוליא מלאה מים ומראית' רע. שם מבואר דאעפ"י שלא היו עבים וסרוחים אלא מראיתם כמרא' כרכום (זאפרין) או דבש אסורה והכי נהוג (רמ"א) כדעת כדעת מי שאוסר במחבר וש"פ). ואם נמצא בה מים זכים אפי' הגיע ללובן שבה ולא נשאר רק מקצת מהלובן שלם בשר (פ"מ בדעת ש"ע). ואפי' אם נמצא מ"ז בשלחופית קטנה כשר (רמ"א ש"פ). ותשו' חו"י סי' י"ב כתב דבמראה הרבש דוקא אם בודאי הגיע למקום חריץ יש לאסור. אבל אם הוי' ספק אם הגיע למקום חריץ יש להתיר:

תקסב. שאלה אם נמצא רם בכוליא. שם מבואר בש"ע דרינו כמים זכים. והעלה התב"ש דמ"מ אם גם הלובן נהפך לרם טריפה (ועפ"מ וכל הרברים האוסרים בכוליא אם לא חית' הלכותא אלא בלובן לבד (כרובו או כולו) ושאר הכוליא בריא' טריפה ש"ע וש"פ):

תקסג. שאלה אם נאכד הכוליא ולא ברק במוגל אף הגיע ללובן (הנתבאר). תשו' הרש"רם חיו"ר סי' ל"ה העלה להטריף. (והכריזו מהל"ק דאם לקחה הכוליא ונאכד' ולא ידעינן אי נתפשטת הלכות' במקום לובן טריפה. אבל אם אין לקוחות רק בלובן צריך בירור שהיו' שם לקוחות ומספיקא לא מטרפינן והניח בצ"ע). ואם יש ב' עדים מעידים שהכוליא חית' בריא' וב' עדים מכחישים ואמרו שהיו' בה מוגל אומי' תרי לבדדי תרי והבהמה כשירה. ומיהו אם כולם אומרים שהיו' מוגל אלא שב' אומרים הגיע ללובן וב' אומרים שלא הגיע הוי' ודאי טריפה. אבל הכלים מותרים אחר מעל"ע (תשו' הרש"רם שם). והפ"מ השיג וסוים דאין להתיר הכלים אחר מעל"ע:

שאלה

תקנה **שאלה** ניטלו הכליות. כסוי' מ"ד מבואר דניטלו הכליות כשר. לפיכך אם נבראת בכולי' אחת או ניטלו כיד בב"א כשירה (דצריך להיות ב' כליות). וכן אם נבראת בג' כליות כשירה. ואם נמצאו רבוקין זל"ז עד שאם ינטל כל מקום הרבוק לא ישאר בפול וענבה יש להטריף באין הפ"מ דיתר כנטול הוא ומקומו (כדעת הרמב"ן. פ"מ). ואם ניטלה ע"י חולי כיון שהקטינה לפחות מכשיעור כבר נאסרה ואיך תחזור להכשירה כשנמרו להנטל ולכלות. ולפ"ז צריך לברוק אם הכיס שלהם מלא חלב ניכר שמתחלת ברייתו היתה וכשר. אבל אם נמצא שם חלל ומקום ריק טריפה דלא כרש"ל (ש"ע ופוסקים). ובדיון זה אסור ההלב עד יב"ה קודם שהיטתה (ל"ש בח"ד ס"ז). ואם לא הספיקו לברוק את הכיס עד שנאבר תשו' חו"י סי"ג העלה להטריף מספיק:

תקנו **שאלה** כוליא שהקטינה. שם מבואר דאם תקטן בבהמה דקה כפול ופול בכלל טריפה (ש"ע ור"פ). והש"ך כתב דיש כמה פוסקים דפול וענבה בכלל כשירה) ובגסה אם כענבה (ענבי גפן המצויין עכשיו ואם נשאר כמו אחד מהן כשר ט"ז) ודוקא שהקטינה מחמת חולי אבל אם הוי' קטנה בתולדת' כשר והיכא ידעינן אי הוי' מחמת חולי או לא. אי חזינו שהקרום שלה כווין בירוע שמחמת חולי הוא ואם אינו כווין אלא שעשוי כמדת כוליא מוכתא מילתא שמתחלת ברייתה היא כך וכשר (ש"ע וש"פ):

תקנו **שאלה** כוליא שהקטינה ולא הספיקה לברוקה אם הוי' כענבה ונאכדה. שם העלה הפ"מ להכשיר מס"ס:

תקנה **שאלה** אם נמצא ג' כוליות או יותר והקטינו היתרות ונשארו שתיים כהלכתן שלא הקטינו. שם מבואר דאם אין סימן מובהק שהיא היתר' טריפה (דהיינו שכולן עומדים בשורה ואין סימן אחר שהיא יתירה ל"ש). ומ"מ אם נמצא בה מוגל אלא הגיע למקום חריץ י"ל דהוי' ס"ס הגרע"א. ואם יש סימן מובהק שהיא היתירה (וסימן מובהק שאינו עומדת כלל בשורה במקום הראוי לכליות כ"כ הש"ך. והל"ש כתב דה"ה אעפ"י שעומד בשורה רק שאין לו כלל צורת כוליא הוי' ג"כ סימן מובהק ועי' פ"מ ועיין לעיל סי' מ"ג). דעת הרש"ל וט"ז להכשיר והש"ך הניח בצ"ע והפרי"ח והתב"ש אוסרין והל"ש סוים ג"כ להטריף (ועפ"מ). ואם היתרה רבוק' אפי' יש שם סימן מובהק שהיא יהתרה טריפה (ל"ש ופ"מ עיין לעיל סי' מ"ג וביש סימן מובהק הנתבאר להכשיר אין חילוק בין הקטינה לנתמסמסה ובכח"ג בכל גווני כשר ל"ש):

תקנו **שאלה** בהמה שנשחטה ומצאו שניקב' הכוליא או נחתכה בנחת. שם מבואר דאם נחתכה לשנים אפילו בנחת טריפה. ואם לא נחתכה לב' אז אפי' נחתכה עד מקום חריץ כשר ונחסי' ה"ה כנקב ט"ז וש"ך ופר"ח ועו"פ. דלא כרש"ל ותשו' ש"ך סי' ל"ה דמהמירין. וכ"ז בנחתכה בנחת אבל אם נחתכה במכת חרב (שמכת בכח) אפי' לא נבקעה לשנים טריפה והוא שיגיע עד החריץ דוקא והבשר אינו בריא (כח"פ בדעת ש"ע). ואם הגיע עד הלובן ואין חסרון והבשר בריא וטוב ולא יש כ"א הנקב יש להכשיר בה"מ. וכן אם לא הגיע הנקב עד

סימן מה

תקעא **שאלה** בתמה שניטל האם שלה (האם שהולד מונח בה) כסי' מ"ה מבואר דבשירה (ש"ע וש"פ):

תקעב **שאלה** אם ניקב האם בבהמ' או נימק האם. שם ברמ"א פלוגתא יש מבשירין ויש מטשירין ויש להחמיר אם לא בהפ"מ בין בניקב בין בנימק (רמ"א וט"ז ועו"פ דלא בש"ך דמכשיר דוקא בניקב):

תקעג **שאלה** אם נמצא ב' מעיים בבהמה. שם מבואר דבהפסד קצת ולצורך יש להכשיר (וכה"כ לדעת רמ"א):

תקעד **שאלה** אם נימק הולד במעי'. שם מבואר דעת רמ"א וכנה"ג ותב"ש וב"א בשם תשו' פרי האדמה דף מ"ד להטריף הבהמ'. והכר"ו העלה דדוקא אם ניטל האם ג"כ אז טריפה אבל אם רחם הבהמה שלם לית כאן חשש כלל וכשר:

תקעה **שאלה** אם ניטל האם בעוף (הנקרא מטריפת שהיא אם האפרוחים שהבצים מונחים בה). שם מבואר דעת המחבר דכשר והש"ך בשם ר"ח כתב דטריפה מספק והב"ח והתב"ש אוסרין באין הפ"מ (ועפ"מ). ואם נמצא בעוף ב' מעיים נראה מדברי הפ"מ להתיר אף באין יעפ"מ. ואם ניקב או נימק האם טריפה בניקב ע"י חולי. ודוקא אם ניקבו המעיים שהשלל מונח בתוכו אז טריפה. אבל לא השלל הוא האשכול שהבצים מונחים בתוכו (פ"מ):

תקעו **שאלה** אם נימקים הבצים בשלל שלו (שקורין גשוואלענ"ע בצים). שם דעת האו"מ. להטריף וס' אמונת שמואל סי' ה' ופר"ח העלו להכשיר. ופמ"א ובה"י ופ"מ כתבו להכשיר בהפ"מ. (בצים הנקשרי' המנהג לעת הצורך וע"ש להתיר. פ"מ):

תקעז **שאלה** ניטלה שלחופית שמי רגלים נקום לתוכה (כיס השתן). שם מבואר דטריפה (רמ"א כתב והכי נהוג להטריף אפילו בניקב. וכתב התב"ש יש לאסור אפי' במקום דלא נודע המנהג). והב"ח בתשו' סי' קנ"ז כתב דניקב כיס השתן טריפה דוקא בבהמה אבל לא בעוף. וכ"נ מפר"ח וכ"ה הב"א (דלא כנוב"י במ"ת סי' ק"ה דמחמיר גם בעוף). (והבב"י בשם ש"י כתב דיש להם מים בבטנם שיש לחוש שיבא ג"כ לידי חולי וואסערזוכ"ט. וכן התרנגולים שרגליהם נפוחה אפילו בעצם התחתון שיש לחוש שיבא לידי חולי ושומר נפשו ירחק מהם):

תקעט **שאלה** שוורים המשתנים דם. שם מבואר דיש לברוק בשלחופית ואם לא ניכרה מותרים באכילה (לחפ"פ). וכתב הבב"י דאם נמצא עוד ריעותא בריאה דיינינן ל' כרת' לריעותא. וכ' הפר"מ דבדיעבד אם לא ברק בשלחופית כגון נאבר אפשר להקל בהפ"מ:

תקפ **שאלה** בהמה שבחיי' ה' מטפסת מי רגלי' תמיד ושוב נשחטה והי' מים בחלל הגוף. תשוב' נוב"י מ"ת סי' ק"ה העלה דאין להטריף מחמת טיפוס השתן רק מחמת שנמצא מים בחלל הגוף וצריך בדיקה זו לעיין בכל אבר וגם הריאה צריך

תקסד **שאלה** נמצא בכוליא אבנים. שם מבואר דאפילו אם נמצאו במקום החריץ כשר ט"ז וש"ך דלא כרש"ל וב"ח. ודוקא כשהכוליא שלימה בלי ריעותא ובלי חסרון אבל כשנראה ריעות' בכוליא אע"פ שאין בה כדי להטריף מ"מ בכה"ג אין להתיר כ"א כשלא הגיעו האבנים עד מקום החריץ. (עיי"ש שהאריך דשני מיני אבנים יש שידוע לב"א שבא מחמת שתי' שאינה נקי מאבנים וצורותיהם מתאספים בתוך גיד הערוה והי' לאבנים ומשם ילכו לתוך הכוליא ואין שום לקות הכוליא כלל. וכאשר באו מן החוץ להכוליא כן ילכו משם לגיד הערוה. ולכן אם נמצא בלובן כשר. ויש מיני אבנים הנולדים בכוליות ממכות שיש שם ולקות' הוא עיי"ש):

תקסה **שאלה** אם יש לובן בכוליא. שם מבואר דטריפה. וכתב הרש"ל אע"ג דאינו פוסל עד שיגיע ללובן (שהוא מקום חריץ ובמה ניכר שלקותא הוא שהרי בלא"ה לבן הוא) י"ל כיון דא"א למיסק עלה דמילתא טריפה מספק. והפ"מ כתב עליו מיהו לפעמים אפשר להכיר גם בלובן בכה"ג ודאי טריף' וכ"ה לדעת התב"ש (ולדעת הט"ז הנתבאר לעיל דשינוי מרא' א"צ שיגיע עד הלובן ודאי אפשר להכיר). וכתב הפר"ח בלובן שבכוליא יש עליו קרום דק מלמעלה. ופעמים נמצא אותו הקרום שחור ונרא' כדיוותא ותחת אותו הקרום מוצאין הלובן לבן כשאר כוליא וכשירה. ובירושלים איכא מעשה כיה"ג בכל יום ונהגו להקל. מובא בבב"י ועפ"מ:

תקסו **שאלה** כוליא שהאדימה כולה או מקצתה. שם מבואר דכשרה (ש"ע). ודוקא אם רק הכוליא האדומ' ולא הלובן. אבל לובן שבכוליא שהאדים טריפה (תב"ש עו"פ):

תקסז **שאלה** שינוי מראה אי פוסל בכוליא. שם מבואר דשינוי מראה פוסל בה (דעת הת"ח דמראה גע"ל דנוטה לאדמומית כשר וגרין' ובלא"ה טריפה. וט"ז וש"ך העלו דגע"ל טריפה וגרין' ובלא"ה כשירה. ופר"ח מטריף בכל גוונא חוץ ממראה אדומה. והב"ש בשם מח"ב כ' רכוליא שנשתנה מראיתה נהגו בשלוקי לשלוקה אם חזרה למראיתה כשירה ואין שינוי מראה פוסל אא"כ הגיע עד החריץ. ואם ישראל אומר שראה בהרת שחור' בכוליא ולקחה הגוי יש להכשיר מטעם ס"ס):

תקסח **שאלה** אי יש טריפות בכוליות של עוף. שם מבואר דאין טריפות בכוליא של עוף (דאינן נקראין כוליות כ"א גוש כשר בעלמא. ומה"ט כתב הט"ז דהתיר הר"ש תרנגולת שנפחה כוליתה כביצת תרנגולת ושחורה כדיו):

תקסט **שאלה** נמצא בבהמה כוליא אחת גדולה מאד וכוליא שני' נתקטנה מאד ולא היו יכולין לעמוד על הברירה אם נעשה כן מתחלת ברייתו או לא. תשו' שבוי"ח ח"ב סי' ס"ב השיב להכשיר והסכימו עמו גדולי הוראה ויצא בהיתר (מובא בב"א):

תקע **שאלה** נמצא כוליא מלאה מים זכים מלוחים. תשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ז העלו להתיר:

ריעות' כגון שנמצא תפור שם או תרנגול מסורס (אפילו בלא תפירה) ונמצא המעיים בין עור לבשר טריפה. (רמ"א). רחוישינן שיצאו ונתהפכו בשעת הסירוס. תב"ש ופ"מ. וה"ה אם נמצאו המעיים רבוקים לעור שיש לחוש לחיתוך הסירוס וטריפה לדעת ל"מ וכר"ו וב"נ מפ"מ. ודעת הש"ך ופר"ח וב"א להבשיר בכה"ג. וב"ה שב"י ח"ב סי' ס"ח והכנה"ג כתב בשם החכם מהר"י דאסר תרנגולים מסורסים (משום חשש נקיבת המעיים והיפוך הבנ"מ). והכנה"ג השיג עליו (וכ' דהוי ס"ס). והפ"מ כתב עליו דהוי ס"ס מש"א. ומ"מ העולם אינם נזהרים בזה דאחר שהוא אומן בקי אין חוששין וא"צ להמתין יב"ח מעת הסירוס:

תקפה שאלה תרנגולת שיצאו מעי' דרך הנקבין והחזרו. כנה"ג ופ"מ בשם הרש"ל העלו להטריפה.

תקפו שאלה ניקבו הדקין. שם מבואר דטריפה ואפילו ליחה (הגלד העשוי כצמר מבפנים ואפילו דבוקה בהן בחזק שאין יכול להוציאה אלא ע"י הרחק) אינו סותר ואפ"ל אם עלה בו קרום ונסתם אינו קרום (ש"ך ופ"מ). ואם חלב טהור סותר כשר דכל חלב טהור סותר חוץ משומן חלב (וב"ש קרום שעל חלב). וחלב שעל גבי הכרכשתא אע"פ שהם טהורים אינם סותרין וה"ה בשר סותר לנקב ואינו סותר אלא באותו אבר השומן (והבשר דעת הט"ז והפר"ח דאפילו מאבר אחר סותר הבשר והש"ך ועו"פ חולקים דגם בשר אינו סותר רק מאותו אבר עפ"מ. ומ"מ אם ניקב הוושט סמוך לראש ששם רבוק בבשר טריפה ואין הבשר סותר (נב"י סי' ט') וכן מעי היוצא מן הקיבה אקשתא כמו נ' אצבעות והי' מכוסה באותו שע"ג מעי אינו סותר) רבוק בו בתולדתו. אבל אם סותר נקב של אבר אחר ל"מ סתימה וטריפה (רמ"א ופ"פ). וחלב טהור דסותר העל' הש"ך דאפילו עורנו המחט תחוב שם הוי סתימה וכ"ה אחרונים) והכר"ו הניחו בצ"ע. והפ"מ כתב מיהו אם שומן סביב המחט ובראשו נגר פי המחט אין שומן אע"פ שיש בשר עליו טריפה לב"ע (דמראין הדברים דקרום מחמת מכה הוא עי' סי' מ"ט מ"ש בשם תב"ש ופ"מ וב"ע):

תקפו שאלה חדרא דכנתא והמעיים (שסובבים כמין פ' כפולה לשומן שלהם) שניקב אחד לחבירו. שם מבואר דבשר שחבירו מגין עליו ואצ"ל אם ניקב לכנתא (הוא השומן שעל הדקין או כבד לבן המונח על הדקין) דסותר (ש"ע ופ"פ). חלב חי' שכנגדה אסור כבהמה אינו סותר והעוף כל שומן שלו סותר. ש"ע ופ"מ דלא כרש"ל דמפסק על סתימה זו דעוה:

תקפה שאלה מחט שנמצא בדקין. שם מבואר דטריפה (ש"ע רחוישינן שמא יש בהיקפו נקב משהו דמתוך שהולכין בהיקף וקרומן דך חיישינן שמא אוכלין ומשקין דחקוהו. ש"ך. ואפילו למעלה בהתחלת הדקין שעדיין אינו הולכין בהיקף אפ"ה אסור הגרע"א בשם דמ"א וכנה"ג. וט"ז ופ"מ ופ"ק העלו דאם נמצא מחט מונח בדקין ולא תחוב אפילו במקצת יש להבשיר כהפ"מ. אבל אם נמצא נתחבה קצת או נמצא קורט דם מבחוץ (דק"ד מבפנים אין להחמיר פ"מ) אפילו אינו תחוב יש להטריף אפילו כהפ"מ (ול"ד ק"ד אלא אפי' נצטר דם. אבל הארים הבשר לבד אינו מויק. פ"מ):

תקפט שאלה חלחולת שהיא מעי אחרון אם ניקב במשהו. שם

צריך בדיקה פושרין ע"כ קשה להקל ואפ"ל כהפ"מ טוב להחמיר עי"ל סי' מ' ולקמן סי' נ':

סימן מז

תקפה שאלה היאך היא צורת הבני מעיים בבהמה ובעוף כאשר המה מונחים בבהמה הוושט הוא מחובר לכרם (פאנ"ץ) וסוף הכרם הוא בית הכוסות (שעשוי בפנים כמין חדרים חדרים ככוסות) ומחובר להמסס האצטומכא ובל"א סידור שעשוי כעין רפין. ופביב לחיבורן כשמבדילין אותן יש דופן לזה ודופן לזה ובאמצע שופכים זל"ז ומאכל נכנס מכה"כ להמסס והמסס מחובר לקיבה (והקיבה עשויה כקשת וחלב שעל מקרי חלב שעל הקשת וחלב טמא הוא ובפנים לעגול קרוא יתר וחלב משם מקרי חלב שעל היתר ובני א"י נוהגין בו היתר ואנו נוהגין בו איסור (עמ"ל סי' מ"ח וסי' ס"ד) ומחובר לדקין (המונחים סביב אחררי דכנתא) והדקין לסניא דיבי (כצורת פ' כפולה וחתום בראשו ובאמצע הוא מחובר לדקין ורעי הולכת מדקין דרך סניא דיבי להדרא דכנתא) וסוף הוא מעי האחרון שהוא שוה בלא עיקום היא קרוי' חלחולת (כרכשתא ובל"א טאבח"ש שוה בלא עיקום) ורבק בין הירכיים ומשם יוצא הרעי לחוץ ובעופות הוושט הוא מחובר לזפק (שקורין בל"א גראפ"ה) וזפק לקורקבן (ובין הזפק לקורקבן יש מעי קטן המחובר יחד) ואוואז שאין לה זפק הוושט מחובר לקורקבן וקורקבן לדקין (במקום שמחובר הוושט לקורקבן מאותו מקום נופי' יוצא קנה מהדקין ואח"כ מסבבין כצורת פ' כפולה. וכן בעופות שיש להם זפק דק אחר מחובר מזפק לקורקבן ובאותו מקום יוצאים שאר הדקין מקורקבן) וסוף מהדקין מחובר בפי הטבעת ויוצא הרעי לחוץ (וסמוך לסוף בעופות יוצאים ממנה ב' דקין מזה אחר ומזה אחר ומונחים אצל הדקין משני צדדים וראשם סתום ונקראים טריפ' נידערי"ם והם כמו סניא דיבי בבהמה. ולפעמים נמצא הרעי בהם קשה כאבן ואין לו יציאה משם. אם הדק יש לו מראה שאר דקים כשיר'. אבל אם אדומה כמראה דם יש לגרור מלמעלה אם הדק הוא כמראה שאר מעיים כשירה ואם לאו טריפה וב"ש כשרק זה כמו נקב טריפה. אחרונים):

תקפט שאלה יצאו הדקין לחוץ והחזרו מאליהן. שם מבואר דכשירה אם החזרו מאליהן ואם החזירו אם יודע בודאי שלא נתפכו כשר (ש"ך בדרת ש"ע). אבל מסתמא חיישינן דנתהפכו (דכיון דלא אסיק אדעתו לדקדק בזה מסתמא נתהפכו וכה"ג):

תקפט שאלה אם לא יצאו הדקין לחוץ ונמצאו מהופכין. שם מבואר פלוגתא. הש"ך כתב בשם כמה פוסקים דבשר דתרתו בעינן יצאו ונתהפכו. וכנה"ג ופר"ח ותב"ש העלו להטריף (עפ"מ):

תקפט שאלה אם נמצאו המעיים בין עור לבשר. שם מבואר דאם נמצא תפור שם יש לחוש שיצאו ונתהפכו וטריפה. אבל אם לא נמצא שם שום תפירה ולא ניכר שם שנקרע ולא ניכר שם שום ריעותא מחיים (שהלכה בטוב קודם שחיטה דליבא חשש ריוקס אברים) כשר (שם). אבל אם יש שם עור

העלה הפ"מ להטריף והב"א בתשו' סי' י"ז כתב בדיקין של בהמה שנמצא בועות קטנות מבפנים וקלפו השומן שעליו ולא הי' נראה שום ריעותא רק הבשר שלם ויפה יש להכשיר:

תקצו שאלה הדרא דכנתא שררכה להיות עגולה ונמצא בהמה אחת שלא הי' עגולה רק בדרך עולה ויורד ולמראית עין נראה שהריעי והפרש שבתוכה נשפך והולך מא' לחבירו. תשו' הר' הכרמל ח' יו"ד סי' י"ט העלה להטריף ואף אם כבר הי' י"ב חורש אין להתיר (וה"ה אם נהפכו מבפנים מכמות שהי' ונסבכין כך ונסרכין בגוף העוף או בעורה בקרום חזק גם כן יש להטריף לכ"ע):

תקצו שאלה בדיקו במקום א' כמה בחמות ונמצא נקב בב"מ סמוך ליציאתו מן הקיבה והוא הולך בשיפוע והטבחים אמרו שרוב הבחמות כך הם והוא בא מסמפוני הכבד. תשו' מ"ת סי' כ"א כתב דפשיטא שהוא הוורד ההולך מבני מעיים לכבד ודרך הוורד זה זורקת הכבד מרה (עפ"י חכמת הרופאים) ולכן כשיש לתלות שניתק הוורד הזה בשעת נטילת הכבד כשר. אבל אם ודאי ניתק מחיים יש לאסור ואין שום חיוב לחפש ולברוק אחר נקב זה כלל:

תקצו שאלה חלחולת שנמצא בה רקבון בכל הקיפ' כשיעור ג' או ד' אצבעות בקצה הסמוך לפי הטבעת והשואל נסתפק דטעם חלחולת שניקבה דכשירה מפני סתימת ירכיים. ואמנם אין דבוקה בכל מקום רק בצד הסמוך לשדרה אבל בצד השני הסמוך לשלפוחית אינה נבדקת כלל וכן בפרה היא מובדלת מאם שהיא בית רחם. העלה הב"א בתשו' סי' כ"ו ובג"ש שם דאף בצד הסמוכה לשלפוחית ג"כ בכלל ירכיים מעמידין אותה:

סימן מז

תקצו שאלה בהמה ועוף שנמצא בהם שתי מעיים. כסי' מ"ז פלוגתא בין הפוסקים בש"ע (דעת הר"מ כפי' הב' של רש"י ושיטת הרא"ש וטור ורשב"א כפי' א' דרש"י וב"ה הרמ"א. ולדירון למעשה העלו דאם נמצא דם תלוי מדקין כענף מן הבר או בהפ"מ אין להכשיר כ"א בתחלה כשיוצא מהקיבה להם אורך אצבע אחד שלם ואין ניכר שם כלל שהם שנים והרק חיתר הזה אין בארכו כי אם אצבע או הוא כשר (בהפ"מ) ובאין הפ"מ אין להכשיר כ"א בכה"ג דמתחלה הם אחד באורך אצבע בראש הקיבה מקום שהדקין יוצאין משם (קודם שיתחיל המעי ליפרד) ולבסוף ג"כ כלין באורך אצבע (למטה לאחר שנתחבר עם שאר הדקין). וכל אורכו של יתר רק אצבע או הוא כשר ולא כע"א (תב"ש ופר"ה ופ"מ ברעת ט"ו ושי"ד ויש"פ). ובעוף אם נמצא דם היוצא מן הדקין ותלוי"ו או בתחלה כשיוצא מקורקבן הם אחד רק כרוחב אצבע שלם ואינו ניכר כלל שהם שנים או שהם מתחלה באורך אצבע וניכר שהם שנים (רבכחמ' כה"ג טריפה כנתבאר) והיתר הזה אין בארכו כ"א אצבע או הוא כשר בהפ"מ דוקא. ואם מתחלה הם אחד באורך אצבע ואין ניכר שהם שנים וכל אורכו של יתר הוא רק אורך אצבע כשר אפילו באין הפ"מ

שם מבואר דטריפה אם ניקב לחלל הבטן (ושלא במקום דבוק בירכיים ואפי', לא לחלל הבטן. בל"י ברעת ש"ע ועו"פ) אבל אם ניקב במקום שהוא דבוק בין הירכיים כשר בהפ"מ (אם לא דניקב רובא דהיינו שניטל רצועה באורך ב' אצבעות ומשהו וברוחב הרצועה משהו או הוי רוב ארכו וכן ברוחב הר' אצבעות אם ינטל מרוחב רוב הרוחב ומשהו באורך הוי רוב רחבו וטריפה. כן הכריע הפ"מ ברעת הש"ך בשם מהרש"ל ברעת ש"ע דאפי' ניטל כל מקום הדבוק בין הירכיים כשר ובלבד שישאיר ממנו כמו ד' אצבעות בשור הגדול ובדקה גדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו. ואם ניקב באותן ד' אצבעות י"א במשהו ויש מכשירים עד שינטל רוב רחבו. והכריע הפ"מ והש"ך להלכה כנתבאר עט"ז ופר"ה ותב"ש שהאריכו בזה. ולדעת הפר"ח אם ניקב בסוף חלל הגוף בין מקום הדבוק בין חלל הגוף גם שם פוסל במשהו עתש"ו ב"א סי' כ"ו ועפ"מ:

תקצו שאלה אם סירכא יוצאת מהדקין או מאחד משאר אברים שנקיבתן במשהו ונסרכה לרופן או למקום אחר. שם מבואר דיש להכשיר בבדיק' (ב"י ורמ"א וב"ח וט"ו ושי"ך וצ"צ ועו"פ ופ"מ). ואם לא בדק אין לאסור. משא"כ בטרפש הכבד אם נסרכה להמסס או לביה"כ דמעכב בדיעבר הכריעה פ"מ ע' לעיל בסי' מ"ב ובסי' מ"ה דלא כה"ד ופר"ה ותב"ש ויש"ש דאוסרים סירכא בשאר אברים חוץ מטחול ולב (תב"ש) :

תקצו שאלה אם נמצא בועות בדקין. שם מבואר דצריך לראות אם הבשר שלם ובריא תחת הבועה ואפי' אם יש מוגלא בתוך הבועה אך הבשר שלם אין בכך כלום (משא"כ אם הבשר רע ט"ו ורש"ל) ואם לאו טריפה. ויש לברוק ע"י קש או נוצה. ולפעמים נמצא בועות הרבה וע"י נסתמו המעיים וא"א להטיל הריעי אז היא טריפה (רמ"א ויש"פ). וב' הפ"מ בכר אוזות שכיחי בועות הרבה והנה בועות אלו מנהגן לפותחם ולהפכים בפנים ולראות אם הבשר שלם כשר. אמנם בימות הקיין שמוזנות בר אוזות מתולעים שבמים ונמצאו כמה תולעים ראשיהם תחובים תוך הדקין במקצת ורגיל הוא שנגד אותן תולעים יש בחוץ בועה או יבלת (ווארצלי"ן זה מוכח שקרום עלה מחמת מכה והי' נקב מעל"ע וכן נבדק כמה פעמים ונמצא כן. ומה שנוהגין העולם להשליך הדקין בלי בדיק' לא נכון הוא ומצוי הוא ושומר נפשו ירחק מהן (ולפי דבריו נראה דל"מ בבדיקות איזה בועות רק צריך לברוק כולם. וכד' תשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ט לאסור בלא בדיקה וכ"ד נוב"י סי' ל"ב ותיו"ג ומח"ב וכ"ה הב"א בבעות הרבה תכופות. אבל בלא"ה בדיעבר אם לא בדק כשר דלא בתשו' הר' הכרמל דמכשיר לעולם בלא בדיק' בדיעבר. ודוקא בבעות שיש בהם ליחות. אבל בלא"ה א"צ בדיקה אפילו לכתחלה. והב"א בתשו' סי' י"ז ובג"ש שם העלה דא"צ לפתחם רק להפכם מעבר השני ולראות בעין יפה אם הבשר שלם ויפה. וגם א"צ לנפוח הדקין ומ"מ אם הבועות הם מב' צדדים פשיטא דצריך לפותחם ולברוק יפה (ותשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ט העלה דבדיעבר אם לא בדק הבשר אסור וגם התערובות חד בחד והכלים אחר שיהיו מעל"ע):

תקצו שאלה דקין שהי' בועות שחורות מבפנים ומבחוץ ג"כ מראה שחור על הדקין וגררתו הבועה מבפנים היטב שלא נשאר שום ליחה והמראה עדיין לא זזה מבחוץ. שם

כלל כ"א בריאה וקורקבן ועפ"מ. ותולעים שנמצאו בכרם כשר דמן הפרש גדלים או תבואה אוכלם וא"צ בדיקה אם יש נקב בכרם פ"מ):

שאלה בשר החופה את רוב הכרם (והוא המקום מן הבטן שאם נקרע יצא הכרם הפנימי הוא קרום מן החזה ועד הירכיים עובר על כל החלל והכרם פאנצ"א מיעוטו נחבא בצלעות החזה ורובן תחת אותו הקרום) אם נקרע בשר זה ואין בקרע חסרון רק נקרע לשנים. שם מבואר דטריפה אע"פ שלא הגיע קרע זה לכרם עד שנראית אל כיוון שנקרע רוב עובי הבשר הזה מבחוץ טריפה (ש"ע) ובחפ"מ יש להקל אם לא נקרע מפולש מעל"ע (שך וט"ז בשם רש"ל מקילין אפילו בלא הפ"מ אך סיים הט"ז מ"מ אין להקל כיוון דקבעו בש"ע להלכה. והפ"ח והחב"ש ופ"מ העלו להקל בהפ"מ) וכמה שיעור הקרע הזה בין בארכו בין ברחבו אורך טפח (ש"ך) ובבמה. קטנה ונקרע רוב אורך או רוחב הבשר החופ' את הכרם אע"פ שאין באורך הקרע טפח טריפה הואיל ונקרע רובה ואם נקרע פחות משיעור זה אפילו נקב מפולש כשר אם ניקב ע"י חולי (ש"ע וש"פ):

שאלה אם נקרע הבשר החופ' את רוב הכרם בעיגול או באורך ויש בו חסרון (או ניטל ממקומו). שם מבואר דשיעורו כסלע (שהוא שליש טפח) ואם הו' יותר מכסלע שאם ימתח קרע זה יעמוד על טפח טריפה. ושיעור חכמים כרי שיכנים בו ג' גרעיני תמרה זו בצד זו בדוחק דהיינו אם יש בה אוכל הנשאר סבבותי' כשאוכלים אותה או בריות כשאין עליהם שום אוכל ש"ע וש"פ. ואם נתמסס בשר עד שרופא גוררו דינו כניטל. מחבר. וכתב הרמ"א ואנן אא"כ ברופא גוררו ולכן כל שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל. וכתבו הפוסקים דצריך להיות שינוי גמור (עיי"ל סי' נ') ואם בהמה קטנ' שנקרע מהבשר בחסרון אז אם באופן שחוט המקיף יהי' רובה טריפה כ"ה הפ"ח ופ"מ ועו"פ (דבקטנה שיעורו ברוב). והל"ש בח"ד סי' כ' דבבמה קטנה בנקרע אם רוחב החסרון שליש מערך רוב בשר ההוא בבמה' ההוא בהפ"מ יש להקל כדעת החשב"ץ וזכ"ו ובאין הפ"מ יש להטריף. וסיים דלדינא יש להחמיר כפ"ח ופ"מ (הנ"ל):

שאלה אם נקרע בשר החופה את רוב הכרם ע"י קוץ. שם מבואר דטריפה אפילו בכ"ש (דחיישינן שמא ניקב אחד מאברים הפנימים ואא"כ לבדוק עיי"ל סי' נ"א) ובטן שנקרע או ניטל טריפה דוקא בבמה אבל בעוף כשר דאין לעוף כרם ואפילו דין בשר החופה רוב הכרם ל"ש בעוף (ט"ז) וכ"ה פ"מ וצ"צ סימן ע"ו באוואז שהי' נחלק לשנים והעור שלם והכשיר דהיינו צ"ל במקום כרם חיצוני ול"ש ב' טריפות צ"צ) ודווקא בניכר שהוא ע"י חולי אבל אם נקרע ע"י קוץ או מחט אין חילוק בין עוף לבמה וטריפה דאא"כ לבדוק בכל המעיים (בה"פ עיי"ל סי' נ"א):

שאלה מחט שנמצא בחלל הקיבה או הכרם. שם מבואר דדינו כנתבאר בבית הכסות נ"מ דמכשירין בבח"כ (משא"כ בהמסס) ה"ה הכא (ש"ע וש"פ):

שאלה בהמה שננחה חבירתה בקרן במקום הכרם החיצונה וניכר

הפ"מ (ובבמה כה"ג צריך הפ"מ דוקא) ואם מתחלה הם כאחד ובסוף הם נתרבים ובאים כאחד אפילו שהיתרת הוא בארכו יותר מאצבעו (דבבמה טריפה כה"ג) כשר ואפילו במשהו (שלם) ולמעלה ולמטה יש לסמוך להכשיר בעוף הגרע"א (עפ"מ ועו"פ). וכתב הרמ"א וכל הא דאמרינן ביותרת תלוי' להכשיר היינו דיתרת סתם בראשו. אבל אם הוא פתוח בראשו טריפה (דהריעי נופל לגוף ועוד דהוי נקיבת הרקין) וכ"ז בנמצא הד יתרת אבל ב' יתרת טריפה (תב"ש ופ"מ) וכתב הפ"ח דכ"ז איירי במעי שיש בו ריעי אבל אם אין בו ריעי אע"פ שהוא חלל אינו אלא ריר בעלמא ולפעמים מסתבך במעיים ונראה כמעי יתר:

תקצו **שאלה** מעי היוצא מבה"כ להמסס. שם מבואר דכשר ש"ע עט"ז וש"פ) והיוצא מבה"כ לכרם טריפה כה"פ):

תקצו **שאלה** אם נמצא בבמה תרי סני' דיבי. שם מבואר דטריפה אם לא שפכו להדרי (ואי שפכו להדרי כשר) ואין חילוק בין קרובים או רחוקים (כנה"ג בשם מהר"ם ופ"מ). והל"ש בה"ד סק"ס העלה דאם היתרת עומד במקום שראוי להיות אבר ודאי אין חילוק בין קרובים לרחוקים ואם אינו עומד במקום האבר ובכה"ג בהפ"מ בשר ובאין הפ"מ אסור ובעופות רבותיהו להיות תרי סני' דיבי וכשר עיי"ל סי' מ"ו. ואם נמצא באוואז כמו מעי יתר בדקין יש לאסור אם לא שהשומן מכסה. שבו"י מובא בב"א:

סימן מח

תקצו **שאלה** קיבה שניקבה. בסי' מ"ח מבואר דטריפה ואין לך דבר שסותם בכל חלב שעלי' אסור חוץ חלב שעל היתר דאיכא ב' פלוגתא (ובני בב' נוהגין בו איסור ומ"מ סותם מדינא ט"ז). ולדידן דאא"כ איזה מקרי יתר הניח הפ"מ (בדעת החב"ש) בע"ע אם אותו החלב סותם:

שאלה נמצא יתר או מחט תחוב בסוף הקיבה של בהמה והקיבה לא נקבה מעל"ע אלא שיבלת קשה עומדת על הקיבה נגד אותו המקום שמחט תחוב מבפנים. בבב"י בשם ש"א הביא להחיד לפי שהיבלת הי' מכוסה בחלב שעל היתר והגם שנמצא בחלב כתם שחור במקום שהי' דבוק להיבלת מ"מ הי' עליו נ"כ חלב עב ולא ראה מבחוץ שום רושם וא"כ אין זה ק"ר מבחוץ ולא ניקב מעל"ע והכשיר. וכתב הפ"מ ומינה שמעינן דאי לאו שומן הוי יבלת סימן דניקב מעל"ע וכן כל כיוצא בזה דיש הוכחה דניקב מעל"ע טריפה:

שאלה כרם שניקבה. שם מבואר דטריפה (אף שניקבה במקום שהמחול דבוק בו אינו סותם ט"ז) ואין לו דבר שיסתום אותו שהרי חלב שעליו אסור (ש"ע) ואם מועיל בנקיבת הכרם בדיקה אחר תולעים (דעת או"ה ור"מ וט"ז וש"ך) להכשיר ע"י בדיקה כמו בריאה לעיל בסי' ל"ו. ודעת הב"ח וררישה ותב"ש להטריף (דבשאר אברים אין להכשיר ע"י תולעים

מיקל בהפ"מ בכח"ג אם ידע שלא הי' ניקב מעל"ע (וכ"ה ר"פ) ואם הי' מתח תחובה ולא הספיק לבדוק אם ניקב מעל"ע ונאבד או ניטלה המחט ולא נודע מקומו וכה"ג באופן שא"א לבדוק עוד טריפה אפילו בהפ"מ ברלא ברק כלל מבחוי (אע"ג שהרגיש דמחט לא עברה כ"א קצת מבפנים (תב"ש פר"ח דלא כש"ך דמתיר בהפ"מ עפ"מ. והגרע"א מצרר עכ"פ בהפ"מ להקל בכח"ג אם ברק שלא הי' ק"ד מבחוי:

תרי **שאלה** אם נמצא על המחט חלודה. שם מבואר דדינ' כנמצא עליו ק"ד (ש"ע) ואם נמצא חלודה מבחוי נגר המחט אפי' ניקב מצד אחד טריפה כאילו נמצאת שם ק"ד רמ"א וב"ה וכה"ג ופר"ח (והש"ך בשם רש"ל מכשיר דבנימצא חלוד ל"מ ולא מוריד) ופשוט דאם נאבדה המחט קודם שנברקה אם עלתה חלודה דכשר בניקב מצא (והשבוי"ח ח"ב סי' ס"ד הורה להקל בזה בהפ"מ או לכבוד שבת):

תריא **שאלה** אם עבר המחט מעל"ע ועודנו תחוב בו ולא נמצא עליו ק"ד או סביב המחט. שם מבואר דעת המחבר להכשיר (דו"ל שאתר שחיטה דחק ועבר) ודעת הרמ"א להטריף מאחר שניקב מכ' צדדים והכי נהוג (דאא"ב לברוק כל אורך המחט וסמוך לו וכ"ה ר"פ ופ"מ אינה אלא ספק טריפה פ"מ):

תריב **שאלה** קטן שמצא מחט תחוב בכרס. שם מבואר דיש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חריף לידע ולכוון בדברים אלו (וה"ה בשאר אברים ש"ע ש"ד וש"פ):

תריג **שאלה** בעובדא ששחט שוחט דמתא אצל קצב גוי ג' בהמות והקצב מכר הבני מעיים לגוי א' בעל אושפיוז אח"כ בא יהודי לשתות שכר ורא' שבעל אושפיוז הוציא מן ההמסס מסמר א' וראה שניקב מעל"ע ושאל היהודי ממי קנית הבני מעיים הללו והשיב מהקצב הידוע ולא נודע אם הי' במקום שיטפכו אהרדי והקצב הגוי שדרכו לסמן בהמות איוה שוחט תחלה, אומר שזה שמכר לגוי הוא מבחמה ראשונה. תשו' נוב"י מ"ת סי' ב' העלה דיש לאסור הראשונה ולהתיר האחרות (והב"א מביאו):

תריד **שאלה** גוי שהי' מתעסק בהוצאת הפרש מן הכתמה ובא לישראל ואמר לו ראה מסמר זה של ברזל שמצאתי תחוב בכרס הבהמה והראה לו המקום שהי' תחוב בכרס בענין שלא היתה הכתמה טריפה אם הי' כך. דעת מהר"ם לובלין לאסור דאין סומכין עליו להתיר והט"ז חולק ופסק להכשיר. אבל אם אמר הגוי שמצא' תחוב לאורך המסמר בתוך הקמטים של ההמסס באופן שאין חור של מחט מול עובי הדופן אין לאסור כ"ה הט"ז. והנקה"כ ופר"ח השיגו דכיון דעדיון עוסק בהוצאת הפרש דמסתמא מצאו ולא מהימן הגוי שלא מצאו במקום המטריף. והפ"מ הניה לענין דינא כצ"ע. וכ"ז כשכא ישראל בעור שעוסק בהוצאת הפרש ומצא מסמר בידו אבל אם כבר יצא הכרס בהיתר גם מהר"ם לובלין מודה דכשר ומעשה הי' באשת גוי שרחצה אצל הנגר תתיבת כרס שקורין הוי"ב ובאה ואמרה שמצאה תחובה עפ' חוט אחד של פשתן וראיתי המחט היתה מלוטשת כעין חרשה וחוט הי' חדש והתירתי פ"מ (והאשת הגוי לא היתה משרתת אצל הטבח). וכ"ג מלכ"ש בח"ד סב"א כמעשה באשה אחת שקנתה אצל

וניכר שניקב הבשר שעל הכרס החיצוני' והעור שלם. הבל"י בשם בי"ע כתב דאם ידוע שניקב הבשר אורך טפה טריפה מחיים וחלב' אסור ואם א"י אם הנקב אורך טפה החלב מותר ואם לא נמצא אחר שחיטתו קרע כשיעור אורך טפת מ"מ יש לברוק באברים הפנימים. ולפי דעת הב"ה אם העור קיים וידוע שהיא מגניחות הבהמות כשר. וכתב בדמ"ש"א וכן ראיתי לפסוק הלכ' למעש' ואני אחריהם וכ"ה בב"א בסימן נ"א בג"ש ועיין תשו' צ"צ סימן ט' שכתב ג"כ להתיר. וכתב הבל"י ודווקא כשנשאר קצת בשר לצד העור אע"פ שהיא מפולש אבל כשלא נשאר שום בשר אע"פ שהעור קיים אני נוהג להטריף אפילו במשהו:

תרו **שאלה** המסס ובה"כ שנקבו. שם מבואר דאם נקבו במקום חיבורן ממש (שאין להם אלא עור אחד מפסיק באמצע ל"מ אם ניקב מקצת הדופן דווראי כשר אלא אפילו ניקב כ' להדופן נקב מפולש זל"ז כשר ג"כ (רבא"ה שופכין זל"ז) ואם ניקבו שלא במקום חיבורן ממש רק במקום שיש לזה עור כפ"ע ולזה עור כפ"ע אף שהם דבוקין טריפה אם שומן מפריד ביניהם אבל אם במקום שאין שומן מפריד ביניהם בין ניקב אחד מהם בין ניקב זל"ז מפולש מעל"ע כשר (פר"מ בשם הב"ה והפר"ח מכשיר סתמא אפילו שלא במקום חיבורן ממש) ואם ניקבו בשאר צדדים שאינם דבוקים יחד אם הנקב מפולש מעל"ע טריפה לכ"ע ואם אינו מפולש דעת המחבר דכשר בין בהמסס (דאין לו אלא עור א' ודק) בין בביה"כ שמקצתו עב ויש לו ב' עורות ומקצתו דק ואין לו אלא עור א'). ודעת הרמ"א בהמסס טריפה (אם שעב"פ ק"ד מבפנים וכ"ש אם יש ק"ד מבחוי. ש"ך. ונסתרה ממש דינו ככ"ד. בא"ה בשם צ"צ ותשו' שבוי"י סי' ס"ד ותשו' חוט השני סי' ס"ט) ובביה"כ במקום העב דוקא (ש"ך) כשר והכי נהוג אם לא במקום הפ"מ יש לסמוך אמכשירין אפילו בהמסס (רמ"א וש"ך ובל"י ופר"ח מכשיר אפילו בלא הפ"מ עפ"מ. ואם יש סורכא שם אם במקום העב צריך להיות ממש כנגד פי המחט ובמקום הדק אף בלא"ה אין להקל תשו' נוב"י סי' ס"ט) וכ"ז בניכר שהנקב בא ע"י חולי כשר אפילו בלא הפ"מ בין בהמסס בין בביה"כ ט"ז וש"ך עפ"מ) והגרע"א העלה דבהמסס וכן בבח"כ במקום הדק תחוב מצד אחד ויש ק"ד בפנים כשר רק בה"מ ואם לא נמצא ק"ד כלל כשר בלא ה"מ. ובהורח מבפנים וא"א לברוק וברק מבחוי ולא מצא ק"ד צ"ע:

תרח **שאלה** אם נמצא באחד מהם (בהמסס או בביה"כ פ"מ) מחט או קוץ תחוב' ולא ניקב מעל"ע. שם מבואר דהופכין אותו ובורקין אותו מבחוי אם נמצא עליו ק"ד בהוי' נגר פי המחט ממש (אבל ק"ד סביב המחט כשר בתחוב' מצד אחד ש"ך עפ"מ) טריפה ואם לא נמצא ק"ד נגר פי המחט בביה"כ כשר אפילו לא נשאר רק מעט מעור החיצוני שלא ניקב מסקנת הפוסקים. ובהמסס הש"ך כתב דדעת הרמ"א להטריף באין הפ"מ והוא מצדד להטריף אפי' בהפ"מ. והפ"מ מצדד להקל בהפ"מ:

תרט **שאלה** אם מלחו או הדיחו קודם הכדיקה או שנאבד ולא ברק מבחוי אם הי' עליו ק"ד (שניטל המחט ולא נודע מקום המחט וידע ברור שלא ניקב מעל"ע דק א"י אם הי' ק"ד נגר פי המחט). שם מבואר דעת המחבר להטריף והרמ"א

וש"ך כר"ו ועו"פ דלא כט"ז דמחמיר) (פ"מ ודווקא אם הספק הוא שא"א להתברר לכל העולם אבל אם אפשר להתברר רק שאין החכם בקי לראות זה הוי חסרון ידיע' ול"ה ספק וטריפת) ודווקא בספק השקול שאין העור לפנינו ולא ידענו אי הוה שלם אבל אם העור לפנינו ונסוב ל"ה ס"ס דטפי יש לתלות בקוץ מבמחט וכן הדין בלב ועובי בית הכוסות (שניקב בצד אחד מצד חוץ כשר עי"ל סי' ל"ג ולקמן סי' נ"א):

תרכ **שאלה** אם יש נקב מבפנים בבשר הקורקבן. שם מבואר דצריך בדיקה אם לא ניקב מעל"ע (בין שניקב מחמת חולי בין מחמת קוץ או מחט או שאר ריעותא מבחוץ כנגד הנקב (עי"ל סי' מ"ו ומ"ח):

תרכא **שאלה** אם ניקב הקורקבן ושומן שעליו סותמו. שם מבואר דכשר (אם הנקב בלי מחט אבל אם המחט עומד על עמרו ונוקב תמיד קשה להקל וכ"ד תשוב' תולדת יצחק סי' ו') וכן בעופות מפותמים שהשומן אינו בתולדה שאם תכחש יוסר משם אינו הגנה אף ריש זה השומן הרב' על הנקב תשו' ב"ע והתב"ש ג"כ מחמיר בזה והש"ך ובר"ו ורג"מ ופ"מ והגרע"א סי' מ"ו בשם תשו' ש"א סי' ס"ב ומנ"י מפסקים בזה עיין סי' מ"ו בשם תשו' ש"א סי' ס"ב ומנ"י מפסקים בזה עיין סי' מ"ו ודעתם להקל. ומיהו אם השומן סביב המחט מכל צד לבד ולא על חודה יש להטריף (תשו' ב"ע תב"ש פ"מ וש"פ) וכתב שאם לא ניקבו כל שני העורות אע"פ שלא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניקב שכשר (ש"ך וש"פ):

תרכב **שאלה** אם נמצא מחט תחוב בקורקבן מבפנים. שם מבואר דאם לא ניקב כולו רק שיש ק"ד מבחוץ וכדומ' (עי"ל בסי' מ"ח בהמסס ובביה"כ) ואם ניקב כולו ואין שם ק"ד לא מבפנים ולא מבחוץ טריף אפילו בהפ"מ (וכן המנהג. פ"מ דלא כש"ך ופר"ח וכ"נ מתב"ש ותשו' תולדת יצחק סי' ה')):

תרכג **שאלה** מחט שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ונשאר חצי אצבע מצד הכיס גם מצד חוץ נשאר שלא היתה המחט אוכלת ולא הי' ניכר שום נקב. שם פלוגתא דעת המחבר דתולין להקל וצריך בדיקה אחר ק"ד מבחוץ אם לא בהפ"מ מותר בלא בדיקה (ש"ך) ודעת הרמ"א להחמיר אף בכה"נ אם לא בהפ"מ אבל אם מלחו או הריחו ולא בדיק אסור אפילו בהפ"מ (ט"ז וש"פ עי"ל סימן מ"ח. תולעים הנמצאים בקורקבן עי"ל סי' מ"ח דיש פלוגתא ובצדדים יש להקל):

תרכד **שאלה** בקורקבן שכל העור הפנימי והכיס נרקב לגמרי. תשוב' נוב"י מ"ק סימן י"ח העלה להכשיר וב"א מביאו):

תרכה **שאלה** אם נמצא מחט תחוב' בקורקבן התרנגולת מבחוץ והמחט היתה יוצאת לחוץ הרבה. תשובת הרב"ז הטריף העוף ואם נתערב זה העוף בשאר עופות ולא ניכר ובדקו התרנגולת ומצא בחוץ רושם שחור באחד מהם ובשאר העופות לא הי' שום רושם והתיר השאר. והפר"ח מפסק בזה והתב"ש סיים דאין לדיין אלא מה שענינו ראות. ועוד מעשה שהי' מצא מחט בקורקבן האווז ועבר חצי אצבע מעל"ע ובשעת מליחה והדחה ושטיפה לא ניכר כלל ולא הרגיש כלל במחט כ"א

אצל הטבח כרס וקצת דקין ואחר ב' או ג' שעות חזרה להטבח ומחט בידה ואמרה לו זאת מצאתי בכרס הזה שראתה מבחוץ מקום קשה במקצת כמו אנוז וחתכה מקום ההוא בסכין וראתה שתחוב בה מחט אבל לא ראתה שום שינוי מראה במקום ההוא אדרבא הי' שוה לכל הכרס רק שהי' קשה במשקל והי' הפ"מ בדבר והור' הל"ש דבהמ' כשיר' (מכמה טעמים) והאש' אסור' לאכול ממנו' והכרס והדקין אסורין לכל אדם ובדינים אלו היכי דנאמן הגוי או מסל"ת אסור לדירי' ש"ך וט"ז (סימן קכ"ב) באיזה צד פינה הקופא. היש"ש העל' בשם הג"ה ש"ך להטריף בביה"כ (ובדקין בכה"ג להכשיר) וכ"ד הט"ז וש"ך בסי' מ"ו ותב"ש כאן. ופר"ח ותשו' צ"צ ותו"צ להקל בהפ"מ. והשבולי ח"ב סע"ד העל' להקל בהפ"מ אם לא ניקב מעל"ע וגם לא הי' ק"ד מבחוץ או יכלת או נסרך ממש (דאי לא נסרך ממש אין להחמיר) אבל אם יש ק"ד או נסרך יש להטריף ובהפ"מ יש לסמוך אצ"צ ופר"ח (מובא בב"א):

תרטז **שאלה** מחט או קוץ שנמצא בהמסס ובביה"כ בחלל ולא נתחב בהם כלל. שם מבואר דכשר בכל ענין ומ"י והגרע"א וש"פ:

תרטז **שאלה** אם נמצא מחט בדופן הביה"כ ולא ניקבו אלא באורך הדופן היתה תחובה ומבפני' באופן שאין יכולין להבחין וא"צ שום בדיקה (רמ"א) לראות אחר ק"ד מבחוץ (כיון דלא נסרך) הא נמצא ק"ד מבחוץ טריפה (ט"ז וש"ך בדעת רמ"א) והצ"צ ופר"ח ונור"ב מ"ק סי' ט' ורגמ"ר ובר"ו בדעת רמ"א חולקין והעלו דנמצא ולא תחוב אף שיש ק"ד מבחוץ כשר (וא"צ בדיקה אם יש נקב מפולש) והפ"מ העלה דבנמצא ולא תחוב הוא גרוע מתחוב (בדעת הט"ז וש"ך) וסיים דבהפ"מ יש להתיר וכ"ה התב"ש בהפ"מ להקל בתחוב וק"ד בחוץ שלא כנגד המחט):

תריו **שאלה** במקום דשכחו מאוד בכהמות הגדילים במדינה למצוא ענין מחטין בכרס כי השפחות הנותנות מספוא לבהמות יש להן בראשן מחטין הרבה וכאשר באו אל קרבנה נעשו כקוץ. העלה הפ"ח במקום שיש בלא"ה צדדים להקל ומי שדעתו רחבה אבל אם אין צדדים בלא"ה ואין הפ"מ ח"ו להקל כל דהו וצע"ג:

סימן מט

תריח **שאלה** הקורקבן שניקב קרום א' (דלקורקבן יש ב' עורות א' בפנים ולבן וכל הבשר כולו הוא עור הב' וארום. ובאווז אין לה קליפה פנימיות בפ"ע רק שאחר שגורדין ומקלפין בסכין נשאר עור לבן וחלק וקשה קצת ואח"כ בשר ארום ובתרנגולת יש כמין כים בפנים ירקות קצת ואח"כ לבן פ"מ) בסי' מ"ט מבואר דאם ניקב זה בלא זה וה"ה ניטל או נרקב זבל"ז נוב"י סי' מ"ח אפילו עור החיצון כשר אם ניקב ע"י חולי (דאי ניקב מחמת קוץ או מחט טריף) ואם ניקבו שניהם זה כנגד זה טריפה אפילו ע"י חולי ואם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשר (ש"ך ועו"פ) ומ"מ צריך שלא יהיו הנקבים סמוכים כ"כ שלא יהי' מפולש (תב"ש עפ"מ):

תריט **שאלה** אם הוא ספק אם ניקב הקורקבן ע"י חולי או קוץ או מחט. שם מבואר דכשר (משום ס"ס ש"ע

וחצי השני של מחט ה' תחוב בפנימיות הקורקבן נגד מקום תחיבת החיצון אך העור הפנימי וגם חצי עובי החיצון עד קרוב למקום חצי המחט החיצונה ה' שלם ויפה אך למעלה ממקום תחיבת המחט החיצונה ה' קצת יטביל שנראה שמשם ירדה המחט למטה ויצא לחוץ ולא ה' שום רישם ק"ד או חלודה סביב מקום המחט. ובאה זאת השאלה סמוך ליו"ט ולצורך אורחים וכבר הורה המורה להתיר וכבר נתבשל. תשו' חת"ס חיו"ד סימן נ"א העלה דבכה"ג בנ"ד ל"צ למיהדר עובדא אבל בלא"ה נראה דיש לאסור:

תרכ"ב **שאלה** מעשה שמלחו יחד י"א ענגלישי הענער וג' ענטין ואח"כ בשלו הקורקבין ונמצא בא' ב' נקבים ודם צרוד נקב בהם באופן שאין לספק באחר שחיטה והנקבים מגיעים פנימה אבל הלך החיצון נחתך ואין לידע אם ה' מגיע לחוץ. תשו' נוב"י סימן ל"ג הור' למכור א' מהם לגוי והאחרים חתיר לבשל בב' קדרות:

סימן נ

תרכ"ג **שאלה** כל הנקבים הפוסלים אי יש לתלות תלינן או לא תלינן. בסיומן נ' מבואר דאם יש לתלות בטבח או בזאב שנטלן והחזירן תלינן בהם ואם אין דבר לתלות בו וספק אם נקב מחיים או לא טריפה (ואין אנו בקיאים בזה"ל בהקפ' לקולא ואין אנו סומכין לנקוב נקב אצלו לדמות זה לזה. רמ"א ויש"פ דלא כמחבר. אבל להחמיר כגון שמצא נקב בריאה או בבנ"מ ואח"כ הקיף הכורס ולא אירמי הנקבים ובלא הקפה ה' מקום לתלות בטבח או בזאב עי"ל סימן ל"ו מ"מ כיון דלא דמי טריפה):

תרכ"ד **שאלה** כל מקום שאין יכולין לתלות שנעשה הנקב אחר שחיטה ולא בדקוהו או שאין יכולין לבדוק שנאבד (ובדומה). שם מבואר ברמ"א דהרי היא כספק טריפה ואוסרין אותה ול"א נשחטה הותר' אלא בדבר שנוכל לומר שנעש' ריעותא לאחר שחיטה דלא יצאתה מחזקת' מחיים (רמ"א). וכמהר"ם לובלין הולק וכו"ה תשו' אמונת שמואל על רמ"א דאף כנולד ריעותא מחיים יש להקל והש"ך הכריע בהפ"מ להקל כמהר"ם (והגר"א מוויילנא באיזה מקומות נוטה כמהר"ם) (והגר"א מוויילנא באיזה מקומות נוטה כמהר"ם לובלין) והגב"י מחלק דהיכא דידעינן ודאי הנולד הריעותא מחיים (כגון שהי' מים במוח וקודם שבדקו הריעותא נחתך הגלגולת וא"י אם המוח מקיפו וכן בוקא דאטמא דלא הספיק לבדוק אם איכל ניב' וכן נשבר העצם במקום המטריף ולא בדק אם עו"ב חופין דנאבד קודם הבדיקה וכה"ג) אזלינן לחומרא ובספק אם נולד מחיים (כגון שנמצא שכורת עצם וא"י אימת נעשה אי מחיים או לאחר מיתה דאיכא למתלי בתרומיהו ואין הוכח' לתלות יותר מחיים מבלאחר שחיטה יש להקל (ובלעזר נרדף נראה דעתו להקל לעולם) וכו"ה הכר"ו בדעת רמ"א. והתב"ש האריך בכמה מקומות והעלה (דלדעת תוס' בדאיכא חזק' ברורה כגון ספק כלבא ספק שונרא דכשנולדה ודאי לא דרוסה היתה אז מוקמינן אחזק' אבל חזק' דאתי מכת רובא כיון דאיתרע אין להתיר כ"א כשהותר שכית טפי מהאיסור ודעת ר"י בדאיכא ריעותא אסור' עולם אפי' באיכא חזק' ברור' וכל שהטריף ודאי רק שאין יודעים אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה מן הסתם

כ"א אחר הבישול והשיב דלמעשה יש להחמיר והפ"ח מיקל והתשב"ץ החמיר והפ"מ נוטה דעתו להקל וסוים דלמעשה צ"ע (והכללים ממ"נ יש להתיר אחר מעל"ע):

תרכ"ה **שאלה** קורקבן שהי' מחט מובלע בבשר אלא שבפנים ה' כעין שבייל עד שליש עובי' ואח"כ לא ניכר שום שבייל עד מקום המחט וממקום שבייל המחט ה' שבייל לבן עד סמוך לחוץ והבשר ה' בריא בחוץ. הפ"מ העלה להכשיר אף בלא הפ"מ (כיון שהשבייל מתחיל מבפנים):

תרכ"ו **שאלה** בקערה שהי' בה תרנגולת חתוכה לאבריו ובקורקבן ה' תחוב בה מחט ולא ה' ניכר אם נקב המחט שני העורות החיצון והפנימי או החיצון לחוד ואם ה' נוקב החיצון לחוד ה' ג"כ טריפה אך הספק הוא אם נקב מעל"ע ולא ניכר מחמת שנתבשל. העלה הבה"י דאין להכשיר בכה"ג בהפ"מ. ואם לא תחוב רק מינה וליכא ק"ד או חלוד' בשר (עט"ז ופ"מ יצ"ע):

תרכ"ז **שאלה** תינוק שהרגיש בפיו בשעת אכיל' שיש מחט בקורקבן וצעה וראו במקום נשיבת השן בקורקבן יצא המחט משם. שם העלה הט"ז להטריף כל התערובות (וכן הדין בכל ענין שיש ספק אי נקב הקורקבן גם מצד חוץ וא"א לבדוקו כגון שנאבד או שנחתך באופן שא"א לבדוקו כגון שנאבד או שנחתך באופן שא"א לבדוקו יש לאסור מספק עיין בשאלה הקודמת מ"ש בשם בה"י). וכתב הפ"מ דאם יש שבייל או ק"ד בפנים ודאי כשר אפילו באין הפ"מ ואם יש ק"ד או שבייל מבחוץ הוי רק ספק טריפה אבל אם יש שבייל או ק"ד מבפנים ונקב יש מבחוץ הניח בצ"ע אי הוי ודאי טריפה או ספק (ונ"מ בנתערב באחרות קודם שנודע הספק או במלוח' שנמלח עם בשר אחר עס' ק"ה וק"ו). ועוד כ' הפ"מ דאוואז ובר אוואז שאין להם זפק צריך המורה לזוהר בקוין או מחט שתחוב עד היכן מגיע הושט דבכל מקום שיש לו ב' עורות הוא וושט ונקיבתן במשהו אפילו מצד אחד ולאחר שכלו הב' עורות אז דינו כקורקבן (ותשו' שבו"י ח"ב סי' ס"ד ותשו' תולדת יצחק סי' ה' העלו להקל בשאלה זו לעת צורך לכבוד שבת וכדומה והב"א מביא):

תרכ"ח **שאלה** בר אוואז נמלח' עם בשר הרבה ונמצא בה מחט בחלל הגוף ולא ה' ס' נגדה ותרגולת ג"כ נמלחה עם בשר הרבה בפ"ע ומצא מחט בחלל הגוף ולא ה' ס' נגדה והי' הפ"מ וס"מ אם להתיר שניהם או לאסור שניהם או לאסור הבשר שנמלח עם בר אוואז ולהתיר הבשר שנמלח עם התרגולת. שם העלה הפ"מ דבתרגולת דיש לה זפק א"כ הוי ס"ס יש להכשיר שאר הבשר ובבר אוואז שאין להם זפק ל"ה ס"ס ידברגולת עצמה היא ודאי טריפה עי"ל סי' נ"א וכו"ה תשו' השיב משה חיו"ד סי' ל"ב ועי"ל סימן ק"ה ותשו' נוב"י סימן כ"ו דוחה ס"ס זו) וקליפ' צריך אף לאחר בישול

תרכ"ט **שאלה** מחט שנמצא בקורקבן יאינו נקוב לא מבפנים ולא לחוץ אלא שהי' יותר קרוב לצד חוץ מבפנים וישום ריעותא בשום צד אינו נראה. תשו' מעיל צדקה סימן י"ג העלה להקל (דאין שום ריעותא בזה שנמצא קרוב יותר לצד חוץ ותשו' תולדת יצחק סימן ד' העלה דאם נכנס יותר לצד חוץ מצד הפנים יש להטריף אפילו בהפ"מ):

תרכ"י **שאלה** קורקבן של אוואז שנתחב בעורו החיצון חצי מחט

הסתם לא מיקרי ספק השקול דיותר יש לתלות במחיים (ואין להורות בזה כ"א לצורך גדול עם עיון היטיב וע"פ המחמירין ועפ"מ ופר"ח) והבית יעקב סי' צ"ח העלה דכל היכא דשכיח ריעותא מחיים בעינן דוקא שיהא רגלים לדבר שנעשה אחר שחיטה כגון לתלות בטבח וכה"ג וכן במקום שכיח להיתר יותר לכ"ע כשר אבל בדבר לא שכיח איסור אפי' אין רגלים לדבר יש להקל:

תרל"ח **שאלה** כל אבר דניקב במשהו טריפה הנתבאר או ניטל היאך הדין. שם מבואר דאם ניטל כולו בין שניטל בחולי או ביד טריפה (חוי' מטחול) וכן באם היא פלוגתא עיי"ל סימן מ"ה. וכל מקום שניטל טריפה אם נכרא חסר רעת המחבר להחמיר ורעת הרמ"א והבר"ו להכשיר בהפ"מ והתב"ש והפר"ח ופ"מ העלו להחמיר:

תרל"ו **שאלה** כל אבר הנתבאר דחסר טריפה אם יש יתר אבר שיש שני אברים. שם מבואר דטריפה דכל יתר כניטול דמי (ודעת רש"י ורמב"ם דיתר כניטול דמי והו"ל חסר אבר). ודעת הרמב"ן דיתר כניטול הוא עם המקום שדבוק בו ואם דבוק למקום שהנקב פוסל בו טריפה דהוי כנקב. ולהלכה העלה הרמ"א לחוש לכל הפירושים באין הפ"מ ובהפ"מ יש להקל וב"ה הש"ך ול"ש דלא כט"ו בסו' נ"ה דמחמיר (עפ"מ ועיי"ל סו' מ"ב מ"ג):

תרל"ו **שאלה** כל אבר שנקב פוסל או חסרון או נטילה הנתבאר היאך הדין בנסמסמס. שם מבואר דטריפה כל שנשתנית בשר ממראיתו (ט"ז) וצריך להיות שינוי גמור וניכר קצת רקבון אבל בשינוי מראה במקצת ודאי אין לחוש. גם צריך להיות השינוי מעל"ע דאל"כ אינו מטריף מסמס כזו (כר"ו) ותשו' נוב"י סי' י"ג העלה דשינוי מראה לחוד לא מטרפינו אם ליכא לקותא ג"כ בבשר אמנם אם הי' יסיון בבשר אף שלא שלט מעל"ע רק המראה לחוד שלט מעל"ע טריפה (ובכל שינוי מראה צריך לבדוק כבשר אם אינו לקוי):

סימן נא

תרל"ח **שאלה** קוץ או מחט שניקב לחלל הבהמה. בסו' נ"א מבואר דטריפה ל"מ היכא דנמצא קוץ או מחט בחלל הנוף ואינו ניכר שום ריעותא בעור ובשר דוודאי טריפה אלא אפילו עור והבשר נקוב וידוע שבא מבחיץ דרך הציר ואפילו עדיין תחוב שם טריפה מספק פ"מ ול"מ בדיקה (דמקומות רבים יש ושמא ניקבה א' מהאברים הפנימים תב"ש בדעת ש"ע) וה"ה בכל האברים שאם ניקב מצד אחד מצד חוץ דכשר דוקא ע"י חולי אבל מחמת מחט או קוץ טריפה ואם הוא ספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ או מחט כשר (מטעם ס"ס ספק ע"י קוץ או ע"י חולי ושמא לא ניקב מאברים הפנימים עיי"ל סימן מ"ט ואפי' אם העור שלם ונמצא נקב מצד חוץ באחד מאברים והלב ועובי ביה"כ וקורקבן דנקיבתן כצד א' מצד חוץ כשר דמכשירין (משום ס"ס הנ"ל) וב"ש שיש להכשיר ע"י ס"ס בניקב ג"כ העור עד החלל והבשר וספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ (עפ"מ כפי' דעת הרמ"א ע"פ דעת הט"ו ועיקר כפי' הב') ודוקא בספק השקול שאין העור לפנינו ולא ידענו אי הוי שלם או לא ולא נמצא שום מחט בחלל הנוף (והפר"ח מפסק מלהתיר באין העור לפנינו דל"ה

תרל"ט **שאלה** אם ניקב בקוץ לפנינו ונשחטה הבהמה ונמצא הקוץ תחוב לפנינו מדופן הבהמה לאחד מהאברים הנזכרים לב ועובי ביה"כ וקורקבן ולא לבית חללו. שם מבואר דכשר (ש"ע וש"פ). אך דוקא בשחטו מיד אבל באישתחי אין להקל באין ידוע שנעשה עתה (כ"א לצורך גדול ואחר עיון רב ע"י בודק מומחה מרבים תב"ש ופ"מ) ותשו' שב יעקב סימן כ"ה העלה דבמקום הפ"מ יש להקל בקנה רחב ע"י בדיקה באישתחי וכ"ה בס' פתח הבית סי' י"א:

תרמ' **שאלה** אם הקוץ או המחט לא ניקבו לחלל וטמון בבשר. שם מבואר דאפילו כולו טמון בבשר (כירך שהוא עב כדי לכסות כל המחט ועוד) ואפי' קופא לצד פנים כשר בבהמה (ש"ך דעת הש"ע) אבל בנ"ה יש להחמיר בקופא לצד פנים (ש"ך) ונה"כ וב"ח ופד"ח דלא כט"ז והפ"מ לא מכריע ונוטה לט"ז ושב"י סימן ס"ז פוסק כ"ג בעוף בייתי כמו אווזים ותרנגולים שמתחככים תוך אשפתות אבל לא עוף אשר תעוף בשמים וב"ה מח"ב וב"א דלא ככל"ח. ומיהו במחט קלושתא בעין שלנו אפילו בעוף ודאי יש להתיר אפילו טמונה כולה בבשר פ"מ ותשו' יד אליהו סימן ס' ובקנה שהוא עב מקוץ או מחט כשר לעולם בבדיקה (כאברים שנקיבתן במשהו) אם שחטו מיד (כנתבאר):

תרמ"א **שאלה** העטיה דבר שנוקב בני מעיים (כגון קורט של חלתית יש פוסקים אחרונים אומרים שהיא קאווי וברא"ם הביא שהיא בע"ז ורש"י פי' שהיא לזר"א וכיוצא בזה. שם מבואר דטריפה (ואפי' שנשחטה מיד כשאכלה. פר"ח). ובעשב שקורין כאל"ך בערבי ואם הבהמה אכל אותם עשבים ונמצא בבהמה בבנ"מ בהרות אדומות ולפעמים מתים הבהמות מזה דעת המבי"ט וש"ך הביאו להקל דלא ככ"מ דמחמיר בבקורט של חלתית והתב"ש כ' וכן דעת הפ"מ דאותם הבהמות אם הם מעל"ע הוי כבשר שהרופא גוררו ואא"ב. והב"א כ' לבדוק ולגרוור הרושם ואם נשאר עור מעור שלם יש להקל בהפ"מ. א"כ יש לאסר בכבשים לפעמים שגדל בהם מין שחין שרגילין למות בהם בכמה קהלות נזרו בחרמות שלא לקנותם עד שפסקה המכה רש"ל ויש"י ועו"פ דלא כט"ז. והפ"מ כתב דשמעתי שיש מין חולי בכבשים שהכבד שלהן לקוי ונהפך ללובן וכשצולין אותן נופל מהם תילחי תילחי וגם מתות מהן יש לאסור:

תרמ"ב **שאלה** מעשה הי' כ"פ שנמצא באווזות בשומן הסמוך לבנ"מ נוצות ארוכות הרבה. שם הט"ו בשם הב"ח (וכ"נ דעת שבו"י ח"ב סי' ס"ה) העלה להכשיר שהנוצות תכופות עומדות זא"ז ובכל נוצה יש קנה קטן כמו שהוא בנוצות האווזות מבחוץ (דמתוך שנתרבה שמנם לא הי' בכת הטבע להוציא נידול הנוצות לחוץ וגדלו בפנים וכמה פוסקים חולקים לאסור אבל אם הם מקולפים בתוך החלל או יש אבעבועות שבהם הנוצות מלא מוגלא כ"ע מודים דטריפה תשו' פנ"מ ח"ג סימן י"ד ותשו' תב"י

חב"י ושאלת יעב"ץ וז"ל (וב"א) והכל לפי ראות המורה:

שאלה אם נמצא באוואז שני עגולים של עופרת (שקורין שריו"ט) תשו' שם יעקב סי' כ"ה העלה דדינם כקוץ או מחט אך אם הם גדולים כמו קטניות יש להקל בהפ"מ ע"י בדיקת אברים שנקיבתן במשהו. ותשו' נוב"י מ"ת כתב דבדיקה קשה הוא ויש להחמיר אף בהפ"מ ע"י"ל סי' מ"ח. ותשו' חת"ס סימן נ"ב ונ"ג נוטה לאסור עד אחר יב"ח (משום חמירת בני מעיים) ובשאלה חבא לפנינו כבר הבשר נאכל והורה להקל הכלים כשב יעקב :

תרמז שאלה בבהמות שיש להם חולי בטחול ותרופת' היא שאומן חבקי מנער במחט מן הדופן עד הטחול וינקוב עור החיצון אם שרי הבהמה. תשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ס"ט העלה דאם חותך האומן הנכרי בהמות ישראל אין להקל משום שלא ידקדק לשמור מהעשות נקב באיברים הפנימיים אבל בבהמת נכרי (ר"ל בבהמת עצמו) בודקין הטחול כשירה ואחר יב"ח וראי כשר ומיהו לכתחילה אין להשהות. ותשו' שב יעקב סי' כ"ה כתב ע"ד מה שרופאים תוחכים באיסטרמענ"ט תוך חלל הבהמה על הטחול לרפואה והמה אומרים אשר לא יעשו שום נקב מיר בשנוגע על הטחול מכח החרדה מזדעזע בכל אבריו וזה רפואתה והאריך בזה לצדד להתיר הבהמה והחלב וסוים דאין לסמוך ע"ז להתיר מסבא דנפשו' אם לא נמצא בפוסק מפורסם בפי':

תרמז שאלה בחתיכת ליגדן שמאלץ של אווז שנמצא תוך השומן כשיעור אגוז ובתוכו כמין מוגלא ונראין כמין חוטין או שערות מנוצות ובתכו עצם קטן ובראשו אחד חד ובראשו אחר כד ורחב וכפוף קצת ומששתי בעצם הוזה וניכר לי קרוב לווראי שהוא עצם שבסוף הצלעות של אווזות. הב"א בשם אור נעלם סי' ט"ז העלה להתיר משום ס"ס:

סימן נב

תרמו שאלה עוף שנפל לאור ונחמרו בני מעיו ונשתנו הלב וקורקבן שדרכן להיות אדומים והוריקו ככרתי (נע"ל) טריפה אפילו במשהו מהם שנשתנו ואפילו לא הגיע לחלל הלב או הקורקבן טריפה אבל אם הוסיפו באדמומית כשר (ש"ך וש"פ) וכן המעיים שדרכן להיות מריקין והאדמומית טריפה אפי' במשהו ולא הגיע לחלל. ואם הוסיפו בירקות כשר (ש"ך וש"פ) והכבד אין השינוי אוסר בו אא"כ נשתנה נגד המעיים (דהיינו הוריק בראש הרק של הכבד) אפי' מצד חוץ כנגד מקום חיבור הכבד בטרפשא חוט ארוך אף שלא הגיע מעל"ע סופו להוריק כולו ונחלשה הכבד פ"מ בדעת ש"ך. וכן אם הוריק כנגד המרה (ל"מ אם הוריק במקום שדבוק' הכבד דטריפה אלא אפי' אם הוריק מכבד חוץ ארוך כנגד המרה מצד חוץ כל שאילו ינטל אותו החלק לא ישאר כוית בצירוף המקום חלייתה טריפה. פ"מ בדעת הש"ך) וכן כנגד כל מקום חיותה ג"כ דינא הכי כל שינטל מקום הירקות לא ישאר כוית במקום חיותא טריפה (וה"ה) לב אם הוריק הלב למטה מחללה אינה טריפה אבל כשהוריק כ"ש נגד חללו טריפה דסופו להוריק בעובי עד החלל פ"מ. וכתב התב"ש וז"ל הפ"מ דאם נשתנה במראה אחרת חוץ מירוק ואדום כשר (וכתב עור התב"ש והפ"מ (בשם רע"ב) דעוף המים דרכן להיות

הלב והכבד והקורקבן להוריק גרין ואם האדים טריפה ובעופות הנמצאים אצלנו כגון תרנגולים ובנ"י ותורים ועוף אינדי"ק והם עופות היבשה הלב והכבד והקורקבן דרכן להיות אדומים ובאווזות פלוגתא באיזה הם נכללים והכריעו כרע"ב דמעופות היבשה הם (כ"א לענין שקרוב מוח שלהם רך הוא כעופות המים ע"י"ל סי' ל'). ולכן בעופות אלו שיש לחוש שהם עופות המים ומכללם גם בכר אווזות כשנפלו לאור לא נקיל בהם כ"א כשיעריך אבריהם לנגד אבר העוף אחר ממין זה וכשנשתנו יטרוף (ודוקא בנשתנו בירוק אדום אבל לא בשאר מראות כנתבאר):

תרמו שאלה מעשה כבד שהי' ירוק ושלקוהו וחזרה למראה אדום מבחוץ ובפנים הי' שינוי. שם העלה הפר"ח להכשיר (ד"ל שמתחיל חולי הוריק) וז"ל הפ"מ ושאלת יעב"ץ ח"ב סי' ק"ע העלה דדוקא בלא ידענו דנפלה לאור או מהני שליקה (וכ"נ מפר"ח ותב"ש ופ"מ):

תרמז שאלה אם מצא אשה כבד ירוק ולא ידעה אם הי' נוטה לאיסור גם לא ידעה אם הוריק במקום הפוסל ונאבד הכבד. שם העלה הפר"ח והב"ל להחמיר (דלא כריס"ש) והפ"מ העלה להקל (כיון דלא ראינו שנפלה לאור ואפילו בלא הפ"מ):

תרמז שאלה אם נפל עוף למים ורתחין או דינו כנפל לאור בנשתנו. שם העלה הפ"מ רדינה כנפלה לאור וצריכה בדיקה ותשו' חת"ס סי' נ"ד לא העלה כן דלדעתו לא מטריף במים ורתחין משום חמירת במ"ע רק ע"י אור דוקא (בדבר שאלתו על השוורים שנתפטמו בפסולת י"ש חמין):

תרנ שאלה אם נשתנה הריאה שהוריקה (ע"ל סימן ל"ח) מחמת נפילה לאור. שם דעת המחבר להכשיר וז"ל דעת הגר"א והש"ך ופר"ח מחמירין באין הפ"מ והתב"ש והכנה"ג ובנ"י וכ"נ מפ"מ להטריף אף בהפ"מ (בין בבהמה ובין בעוף) ומיהו בעוף אין צריך בדיקות הריאה (והב"ח סי' ל"ח מכשיר בה"מ אחר הנפיתה וכדיעבד אפילו בלא נפיתה) ודוקא במראה ירוק גרין או בל"א אבל במראה אדומה ע"י נפילה לאור כשר בהפ"מ אם אין קמט וכיוצא במקום מראה אדומה (תב"ש סימן ל"ח):

תרנא שאלה טחול שהוריק. שם מבואר דאם הוריק בסומכי' רק משתו ולא הוריק מעל"ע ונשאר כעובי דינר זהב. דעת הט"ז להכשיר (עד שהוריק בסומכי' ברוחב משהו ובעומק כולו עד שלא נשתיר עובי ד"ז בלי ירקות) והתב"ש והפ"מ מחמירין אף בכה"ג ודוקא בבהמה אבל בעוף לא גרע מניקב הטחול דרו"פ מכשירין (ע"ל סימן מ"ג פ"מ):

תרנב שאלה אם נפלה לאור ונשתנו במראה הפוסלת (הנתבאר) ושלקו לחזרן למראה שדרכן להיות. שם מבואר בש"ע דאם חזרו למראה ע"י שליקה מועטת כשר אבל כשחזרו ע"י שליקה מרובה לא מהני להתיר והתב"ש (בדעת הש"ך) העלה דאין אא"ב איזה שליקה מועטת ואיזה שליקה מרובה לכן יש להטריף לדירן בכל גווני (שליקה פחות מבישול כ"נ מרו"פ):

תרנג שאלה נמצא שינוי באחד מאברים (הנתבאר) ואין ידוע לנו שנפלה לאור. שם מבואר דעת המחבר להטריף ודעת הרמ"א להכשיר וז"ל הט"ז (ואפילו באין הפ"מ) והש"ך

ש"ד וב"ח ותשב"ץ להחמיר בשמיטת או שבירת יד בגוף אפילו לא נצטרך הדם מעבר לצלעות וב"נ דעת הש"ך (והגרע"א והרש"ל מחמיר דוקא בנשבר אבל לא בנשטט). והפר"ח כתב דבבהמת גוי יש לאסור נשטט ונשבר ונחתך אבל לא בבהמת ישראל. והל"ש (סי' ו' ח' ט' י' י"א) העלה באין רואין שעברה המכה מעבר לצלעות דאם נשבר אחד מהן תוך הגוף ממש הבוכנא דהיינו שנשבר תוך אסיתא לשנים אם השבירה נעשית כבר קודם השחיתה אפי' בהפ"מ טריפה אפילו לא ראינו שום ריעותא אחרת (דהיינו שלא נצטרך הדם מעבר הצלעות בפנים לצד חלל הבהמה ואם נעשית השבירה או השמיטה ושחטוה מיד כשר בהפ"מ) אבל היכא שלא נשבר הבוכנא לשנים אלא שיצא הבוכנא כולה מתוך האסיתא אל החוץ סיים דהמסקל בה"מ לא הפסיד ואם שחטוה מיד אחרי השבירה או שמוטה א"צ ה"מ ואם נשטטה יד הבהמה (שניזון הבוכנא במקומו בתוך האסיתא ולא יצא לגמרי מחורו) או שנשבר היד סמוך לגוף בהפ"מ כשר ובאין הפ"מ אסור אם נעשה כבר קודם השחיתה אבל אם נעשה שבירה או שמוטה ושחטוה מיד כשר אף בלא הפ"מ. ואם נמצא כך ולא ידענו אי נעשה מחיים או לאחר שחיתה כשר בכל הנך ג' גוונא. אך אם יש ריעותא בצלעות כגון נצטרך הדם במקום המכה שחור או צרורת דם או איזה רושם במקום המכה ל"ה ספק כלל ותלינן ודאי דמחיים נעשה ולא מקרי ספק אלא כשאין שם רושם במקום המכה כלל. וכ"מ דאיכא למתלי במירי שנעשה מחיים ואפי' אי איכא נמי מירי למתלי באחר שחיתה דינא כאילו וודאי נעשה מחיים (והכרו"פ לא כתב כן). ובכל ג' דינים המבוארים אי בדק בהניבנים וראה שלא נתעכלו כשר אף באף הפסד מרובה וכן בנאבד ולא נברק כשר אף באין הפ"מ ומ"מ יש חילוק דברין א' בנשבר הבוכנא תוך אסיתא אין להתיר בבדיקת ניבין אלא כשבודק היתרות ורואה שלא נתעכלו או שנאבד ולא נברקו כלל אבל אם רואה שהיתרות נתעכלו אף שרואה שהניד הדק לא נתעכל וגם לא נפסק אפי"ה טריפה אבל בשני דינים אחרים דהיינו שהבוכנא שלם דק שיצא כולו מחורו וכ"ש שרק ניזון ממקומו ולא יצא מחורו אזי אפילו אם רואה שנתעכלו היתרות והניד הדק לא נתעכל אף שנפסק וכן אף א סראה שהיתרות נתעכלו ולא בדק הניד הדק ונאבד כשר אף אם ראה שהיתרות נתעכלו ולא בדק הניד הדק ונאבד כשר בדקה וכל שנשבר רחוק משיעור זה מהגוף כשר אפילו באין הפ"מ אפילו נחתך לגמרי (שיעור זה היינו לבד מהבוכנא) היכא דראו השבר ונאבד ולא נמדד אם הי' תוך שיעור זה אי לא כשר בלא הפ"מ אפילו ראינו דאיכא ניבא והיכא דנשבר סמוך לגוף וחזר ונקשר שאש"י כשר אף באין הפ"מ אבל אם נקשר שבר על שבר יחדיו ידובקו אינו מותר אלא בה"מ ואם רואין שעברה המכה לצד פנים כגון שנצטרך הדם בצלעות לצד חלל הבהמה טריפה אפילו בה"מ ובה"מ מתכשר ע"י בדיקת הריאה (שיניחנה כולה לתוך מים פושרין וינפח היטיב עד שיעלה נפיתה ולא יבצבץ וכשר) (אם לא שהה הדבר ושחטו מיד אחר השמיטה והשבירה. אבל בלא"ה לא מהני בדיקת הריאה אם נשטט או נשבר סמוך לגוף אבל בנשבר רחוק מגוף אפי' רואין שנצטרך הדם כשר וא"צ בדיקה בריאה כלל) ולענין זה שיעור סמוך לגוף הוא 'ער חצי העצם הראשון המחובר לגוף אבל למטה מחצי עצם אם נשבר אפילו נצטרך הדם בצלעות כשר (והחלב של אותה הבהמה וה"ה ביצה הבל"י בשם שבוי' סימן ל"ג העלה להתיר. ועפ"מ):

שאלה

והש"ך מכריע בהפ"מ דווקא להקל (והפ"מ העלה גם בדעת רמ"א להקל דווקא בהפ"מ או לצורך בעוה אבל בבהמה אף באין הפ"מ יש להקל):

תרנג שאלה נפלה לאור ואין ידוע אם נחמרו בני מעי'. שם מבואר דצריכין בדיקה אם לא נשתנו אברים וצריכי שליטה (ענר"א) ואם אחר ששלק נשתנה אחד מאברי' טריפה (עתב"ש ופ"מ) ואי ליתא קמן דליבדיקי' אסורה (אם שהתה מעט באור כרי שיתחמם ט"ז בדעת ש"ע. והש"ך ברעת ש"ע כתב דאם חציים וכ"ש רובם לפנינו ויפס והשאר נאבדו אז הבדיקה אין מעכבת חוץ מריאה. ואם אנו בקיאים בבדיקה. דעת הש"ך דא"ב בבדיקה והתב"ש העלה דאנו בקיאים בבדיקה ומסיום דבריו משמע דווקא בהפ"מ). והפ"מ העלה דבהמה עכ"פ יש לסמוך אפילו באין הפ"מ. אבל אם א"י שנפלה לאור ואירע ששלקו (דכאן לכתחילה א"צ שליטה כיון דא"י שנפלה לאור. פ"מ בדעת הש"ך) ונשתנו כשר (ש"ע וש"פ):

תרנג שאלה אי ידקות פוסל בכבר של עוף בייתי שיש במינו מבכרי. שם מדוואר דבכבר אינו פוסל ידקות אם לא נודע שנפלה לאור (שכל המדבריו' כבדן ירוק ככרתי ואפילו באין הפ"מ ודווקא בכבר אבל אם נודע שנפלה לאור אין לחלק (ט"ז ותב"ש ועו"פ. ונ"מ לפ"ז בין עוף בייתי לשאר עופות לענין הפ"מ עתב"ש):

תרנו שאלה טריפות שינוי אברים (הנתבאר) אי שייך גם בבהמה. שם פלוגתא דעת המחבר דבהמה אין שינוי אברים פוסל אפילו ידענו שנפלה לאור (עפ"מ) ודעת הרמ"א לאסור גם בבהמה בידוע שנפלה לאור (וכ' וזהני נהוג. והש"ך כ' ברעת הרמ"א דווקא באין הפ"מ אסור בידוע שנפלה לאור עפ"מ אבל באינו ידוע כשירה בבהמה אף באין הפ"מ ובעוף אינו כשר רק בהפ"מ. ש"ך תב"ש ופ"מ וש"פ):

תרנו שאלה בכבר שנמצא ירוק ככרתי והי' ניכר שנשפך לתוכה המרה שלא היתה המר' מלאה כדרכה. שם הב"א בשם מח"ב העלה לאיסור רלא כיש מורים שהכשירו:

סימן נג

תרנג שאלה נשטטו ידי הבהמה מעיקרם (הרגלים שלפנים לצד הראש) או שנשתברו או נחתכו לגמרי. בסי' נ"ג בש"ע מבואר דעת המחבר דבהמה גופא כשר אבל העצם הנשבר עצמו עם מעט למעלה מן השבירה (צריך לתחוך הבשר למעלה מן השבירה ולא העצם ואם הבשר נפרד לגמרי א"צ כלל בל"י ופ"מ דלא כנה"י דמחמיר להשליך כל האבר) אסור כשנשבר אם אינו עור ובשר חופין את רובו. ודעת הרמ"א להטריף גם בהמה אם נשטט או נשבר סמוך לגוף (כנודל) ורואין שנצטרך הדם מעבר לצלעות (שעברה המכה תוך הגוף) אבל כ"ז שאין רואין שנצטרך הדם אין לחוש וא"צ בדיקה וכ"ה הכרו"פ. ודעת

תרנג **שאלה** בהמה שיש לה ג' ידים. שם מבואר דכשר (ש"ע ו"ש"פ) וכן חסר יד או חסר ב' ידים כשר (ש"ש"פ):

הרם **שאלה** עוף אם נמצא גף יתר או חסר. שם העלה הט"ז בשם הב"ח דכשר וכ"ה הל"ש. והפ"מ בחסר מודה דכשר וביתר גף חניח בצ"ע ובשם בנה"ג הביא מעשה שבא לפניו עוף חסירת גף ולא היו יכולין להכיר אם בתולדה הי' כך או ניטל ביד וצוה למכר' לגוי אפילו הבוכנא הי' קיים פ"מ. והל"ש בנה"ג אם הבוכנא הי' קיים מכשיר בפשיטות ואם לא הי' הבוכנא קיים אוסר:

תרסא **שאלה** אם נמצא בעוף נחתכו או נשברו אנפיו. שם מבואר דעת המחבר דאפילו אם נשברו סמוך להיבבורו לגוף (אם הבוכנא באסיתא קיים דאל"כ הוי כנשמת ונ"מ אף לדירן בא"י אם נשבר מחיים דנשמת יש להחמיר פ"מ בדעת הש"ך) כשר אם אין עוקץ בשבר עצם החיצון (שם הי' בו עוקץ תבדק הריאה ובנשבר צלע א' בעוף כנגד הריאה עי"ל סי' נ"ד). ויש אוסרין אם נשבר סמוך לגוף (רמ"א) ובנתרפא יפה שבר אל שבר י"י אפשר לצדד להקל באין עוקץ או שהבוכנא קיים ומצריך לבדוק בצלעות שלא יהי' שם שום ריעותא (ש"ך בשם רש"י) והפ"מ בשם מ"י כתב דלדעת הצורך יש להקל והכריז מתיר ג"כ וסיים ומ"מ ח"ו לסמוך ע"ז להל"כ למעשה להתיר והפ"מ סיים ואני אין אומר לא איסור ולא היתר וכ"כ הגרע"א להחמיר והמנהג הפשוט שנהגו לשער כרוחב אגודל אפילו בצמצום (ושיעורו שבע שעורות בריווח מלבד מה שהיא כבוכנא באיסותא דאין מצטרף ש"ך בדעת רמ"א) ותשו' ש"י נ"ש סימן ס"ג מכריע כשמודרין מן הבוכנא יש למדוד באצבע משוחק מרווח ואם מודרין ממקום חיבור בגוף יש למדוד באצבע מצומצם. והמנהג שלנו אם יש רוחב אגודל אפילו בצמצום ממקום השבר לגוף כשר ודווקא עד הגוף ולא עד ראש הפרק הנחתכ בגוף (ואם נשבר באלכסון יתבאר לקמן) ובעוף קטן שאין בכל העצם שלו שיעור אגודל משערין בחצי עצם לגוף טריפה וביותר מחצי עצם לגוף כשר (עב"י ופ"מ) אם לא שרואה שנצרך הדם מעבר לצלעות אבל אין חוששין לזה ומכשירין מסתמא וא"צ בדיקה בצלעות אפילו אם יש עוקץ בשבירה מאחר שרחוק מן הגוף (אך ביש עוקץ מ"מ צריך להשליך אותו אבר המדולדל אם אין עו"ב חופין את רובו אבל אם אין רוחב אגודל בין מקום השבירה לגוף אז הוא טריפה בכל ענין ולא מהני בדיקת הריאה דא"כ בבדיקה בכל מקום דאיכא ריעותא (והכי נהוג כן הוא דעת הרמ"א וכ"כ הב"י בשם גדולי בעלי הוראה) והט"ז מכריע דביש עוקץ חייב לעיין בצלעות. והפ"מ (וב"נ מש"ך ול"ש) והגרע"א העל' דפסקן של דברים כך הוא דסמוך לגוף תוך אגודל אף שאין עוקץ ואין ריעותא ואף דנתרפא יפה שאש"י טריפה רחוק אגודל ואין עוקץ א"צ לעיין בצלעות והמחמיר תע"ב הא רחוק יותר ולא יחמיר. והל"ש העל' בדינים אלו דגם עוף שנשבר תוך שיעור אגודל מהגוף לבד הבוכנא אפילו חזר ונתרפא היטיב ואין דם נצרך בצלעות או חתך הגף תיכף אחר שנשבר תוך האגודל או אם נשבר ביד השוחט קודם גמר השחיטה טריפה ואם השבר רחוק אגודל אפילו מצומצם כשר ואם נמצא דם נצרך מעבר לצלעות אפילו השבר בסוף עצם זה המהובר לגוף טריפה. נשבר הגף אפילו תוך האגודל ונקשר שאש"י ואין עוקץ בהשבר ולא נצרך דם בצלעות ולא נשתנה מראית הבשר שעל

השבר יש להכשיר בהפ"מ ואם חתך הגף תיכף אחר שנשבר תוך אגודל או אם נשבר ביד השוחט קודם גמר השחיטה והאנפיים היו קשורים או תפוסים ביד השוחט אפילו יש עוקץ בהשבירה כשר (פ"מ) כל שאין דם נצרך בצלעות. אבל שיהיו יב"ח או הטלת ביצים לאחר כ"א יום מעת השבירה לא מהני אם השבר רחוק אגודל רק שאח"כ קפץ שבר החיצון ע"ג הפנימי ועי"כ הוא תוך אגודל כשר ואפילו יש בו עוקץ (ואם נשבר רחוק מן הגוף שהאבר עצמו אע"ג דנהגין לחתוך האבר ולהשליכו מ"מ אם נמלח או נצלח או נתבשלה עם אותו האבר אין לאסור אפי' ליכא ס' וכ"ש היכי דאין ריעותא בעור וכשר וחזר ונקשר אלא שלא נקשר שאש"י דמותר התבשיל ש"ך ועו"פ ועי"ל סימן נ"ה וס"ב):

תרסב **שאלה** גף העוף שנשבר באלכסון והעוקץ מהאבר המחובר לגוף הי' באצבע אגודל אבל מן האמצעית השבר וב"ש מן העוקץ עצם החיצונה לא הי' כשיעור אצבע אגודל אך שהעוקץ החיצונה היתה לצד הראש ולא לצד הגוף מקום ששוכבת בריאה ואלו היו מודרין מן הגוף ממקום הריאה עד עוקץ השבר של צד הראש הי' רחוק מהשיעור. שם הב"י אוסר והשבו"י בתשו' סי' ס"ו הכשיר במעשה זו. ובדין זה בנשבר באלכסון רבו הדעות ונראה מש"ך וב"י ופ"מ ועו"פ דאם השבר רחוק מן הגוף ואין בו עוקץ אף שהשבר באלכסון כקולמס ויש קצת מן השבר בתוך אגודל כשרה אבל אם יש עוקץ אע"ג דעיקר השבר הוי יותר מאגודל דהיינו מאמצעית השבר כשנשבר באלכסון מ"מ כיון דהעוקץ נכנס בתוך אגודל טריפה. ואם השבר הוא בשוה ונתהברו השברים וע"ז אף שנכנס העצם החיצון בתוך האגודל יש להכשיר (ועיין בשאלה הקודמת בשם הלבושי שרד). והכריזו כתב דאם השבירה הוא באלכסון יש למדוד באצבע אגודל מן האמצע השבירי. וסתם אצבע הוא מן אדם בינוני (ואם לא עיין קודם הבישול ואחר זה הרגיש בשבירה וא"א להבחין השיעור אם יש עוד צד להתיר יש להקל כר"י ועו"פ):

תרסג **שאלה** אם נשבר הגף סמוך לחיבורו בגוף לפנינו. שם העלו הפוסקים דישבור תיכף הגף לגמרי ובהכי כשירה אבל בשמות' ליכא תקנתא וטריפה זולת בשחי' יב"ח או בילדה וה"ה כ"א יום. ובנשבר ליכא תקנה יב"ח (פ"ה פ"מ ל"ש):

תרסד **שאלה** נשמתו אנפיו של עוף. שם מבואר דאפילו נשמת אחד מהם מעיקרו חוששין שמא ניקבה הריאה וצריך לנפחה לבדקה אם היא שלימה כשרה ואם לאו טריפה (ש"ע) ולדירן דא"כ בבדיקה יפה (בנשבר וכ"ש בנשמת ט"ז וש"ך ופ"מ מחמיר בריאה של עוף אף לפי ש"ך בסימן ל"ו דמצדד להכשיר בהפ"מ מ"מ בעוף) אסור אף בהפ"מ (פ"מ וע"ל סי' ל"ו). ואימת הוי נשמת אנפיו. רוב המפרשים הסכימו דהיינו פרק המחובר לגוף (דהיינו הבוכנא אסיתא). אבל הפ"ח והב"י ועו"פ הסכימו דאין לחוש אלא א"כ נשמת עצם אחד המחובר עם הגוף וראשו נוגע בריאה ממש ודומה לסכינים (עי"ל סימן ל"ב) ויש לסמוך ע"ז בהפ"מ (ואף באותן עצמות דווקא שמותה אבל אם נשברו בשנים לכ"ע בנה"ג) והכריזו מפרש כרוב המפרשים דהוא פרק המחובר לגוף אבל צריך להיות עכ"פ פסיקת ניבים (כתשב"ץ מובא בש"ך) וסיים ולכן לעת הצורך אם לא עיכב ניבוי יש לצדד להקל וכ"ה בס' ח"א כלל כ"ג ס"ג:

שאלה

תרסט **שאַלד** אב נמצא נף שמוט ולא ריעניגן אי קורם שחיטה
או לאחר שחיטה. שם מבוואר דיש לאסור (רמ"א ויש"ך מוקף
בהפ"מ) וכ"כ הל"ש בסי' ט' דהמיקף בהפ"מ לא הפסיק (ובלבד
שלא יהי' ריעותא בעלעות) ואם יש לתלות במה השבירי' או
השמיט' כגון שדרסו על הגוף אח"ש או פירכס ונלחץ אל הקיר
או הולך בכח על אבן וכיוצא בו תולין בו (ט"ז ויש"ך) ודווקא
דרסה בו' או ככותל הא זרק לארץ בכח לא תליגן בו (פ"מ) והנוכ"י

בית הקבר הספרדים
גשיבת "שפת-אמת" ירושלים ת"ו
המסור להוציא מכותלי הגשיבת
המסור

לרוב אם נעקרו מהאסיתא וכ"ש אם הקטנות לבד נעקרו וכשר ע"ש ופ"מ ברעת ש"ע ויש"פ) וכת' הל"ש (טה"ע סי"ב) דנעקרו דאסרינן היינו אפילו לא יצא לגמרי רק ניוזנו במימין תוך האסיתא מיהו אם נשתברו או נעקרו פחות מרוב ונקשרה השבירה שאש"י או שהעיקר חורה לכמות שהי' ואח"כ נשתברו אי' נעקרו עוד מהן והשלימו לרוב כשר :

תרעו שאלה נעקל מהצלעות גדולות צלע והצי חוליא עמה. שם מבואר דטריפה ש"ע ויש"פ). ובנעקרו מהצלעות קטנות צלע וחצי חוליא עמה דעת הט"ז ויש"ך ובל"י (בשם מהרש"ל והט"ז ואו"ה) ללחטריף ובה"מ יש להכשיר (פרח וכו') וכתב הפ"מ דחצי חוליא היינו החור שהבוכנא תקועה בו וכ"ש חצי חוליא לאו ר"ל חצי חוליא ממש אלא כל שאסיתא ניטל אף שהבשר קיים טריפה. והל"ש (טה"ע סי"ב) כתב דאם נעקרה אחת מאלו הצלעות הגדולות עם האסיתא דהיינו שנשברה האסיתא לשנים אם השבר במחצית החוליא ה"ז וראי טריפה ודוקא אם רואין שניזון הצלע תוך אסיתא אבל בלא"ה הוי רק ספק טריפה ואם השבר רק במקצת החוליא אז אם רואין שניזון הצלע תוך האסיתא הוי ספק טריפה ובלא"ה כשר. נעקרה צלע וקצת חוליא מימין יצלע וק"ח משמאל זכ"ז אע"פ שאמצעית החוליא קיים ה"ז נבילה ודוקא אם רואין שניזון ב' הצלעות תוך האסיתא אבל בלא"ה הוי רק ספק נבילה וספק טריפה. ואם נעקרה א' מאלו הצלעות עם חצי חוליא ורואין שניזון הצלע תוך האסיתא יש לאסור. ובהפ"מ אפי' נעקרה לגמרי מהאסיתא כשר ואם רק נעקרה עם קצת חוליא יש להכשיר אף באין ה"מ. אם נעקרה צלע מאלו וקצת חוליא מימין יצלע וקצת חוליא משמאל ה"ז וודאי טריפה וספק נבילה. ודוקא אם רואין שניזון הצלעות תוך האסיתא אבל בלא"ה הוי רק ספק טריפה ואינו אפילו ספק נבילה:

תרעו שאלה בהמה שנבראת חסרה מתחלת ברייתה רוב צלעותי' אי חסרה חוליא או צלע וק"ח וכה"ג. שם מבואר דכשירה (דמ"א) ודעת הט"ז ותשו' נוב"י חיד"ס סי' ה' נראה להכשיר אף באין הפ"מ. אך הש"ך ופ"מ וכנה"ג ובל"י ול"ש (וח"א כלל כ"ג סי' י"א) כולם הסכימו דאין להכשיר כ"א בהפ"מ (דלא כפר"ח דהעלה להטריף בין בחסר ובין ביתיר חוליא אפי' בהפ"מ) (ובחסר חוליא א' בעוף במפרקת וכדומה מסופק הפ"מ. ומל"ש נראה דרינו כבהמה וצריך ה"מ) :

תרעה שאלה אם יתר החוליא אחת. שם מבואר דאפילו החוליא היתרה עם ב' צלעות כגון שנמצא י"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח בשר (דמ"א) (ואפילו נמצא צלעות יתרות על רובן נמי כשר לבד צלע יתירה שמניחין לצד אחוריים יש למנוע מלאכלה מפני שקרובה להלב הכליות. ד"מ ויש"ך וכו"כ הט"ז. והפ"מ כת' ואפילו רוצה לנקר צלע היתרה העליונה צ"ע אי מהני (וכ"ג מכה"ג וכו') ובל"י) וכן אם נמצא בצד אחד ט"ז צלעות ובצר אחד כתיקנו כשר (דמ"א) ובכ"ז כשר אפילו באין הפ"מ (פ"מ ברעת ט"ז ויש"ך) דלא כפר"ח דמחמיר אפילו בהפ"מ ותשו' נוב"י שם העלה להקל במקום הפ"מ דווקא:

תרעט שאלה אם נעקרה חוליא אחת כולה. שם מבואר דאפילו מאותן שאין בהם צלעית טריפה (ש"ע) ואפי' הוא למטה במקום שאין פסיקת חוט

נגבה מן מקום בלות המפרקת עד סופה וכך סידרן החוליא ראשונה הסמוכה למפרקת תקועים בה שני צלעות (צלע א' מימין וצלע א' משמאל) ותקוע הצלע תוך החוליא כבוכנא באסיתא ושני צלעות הללו נקראים חזה (ואינם ממנין הצלעות ולא נקראת שדרה עש"ך וכו') ול"ש ופ"מ) ואחר חוליא זו יש עוד אחד עשר חוליות אשר בהם תקועים כ"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח (דהיינו י"א מימין וי"א משמאל) ואלו הצלעות הם נ"כ תחובים תוך החוליא מזה ומזה כבוכנא באסיתא ואחר חוליות הללו יש עוד שלשה חוליות אשר בהם תקועים ששה צלעות שאין בהן מוח ג' מימין וג' משמאל ותקועים תוך החוליא כבוכנא באסיתא ואלה הם הנקראים צלעות סטנות. ואחר חוליות הללו יש עוד שלשה חוליות אשר אין בהם שום צלעות תחובין ואלה הם הנקראים בש"ס) שילחי כפלי הרי בין הכל י"ח חוליות (ש"ך ועו"פ והפ"מ הניחו בצ"ע ד"ט חוליות איכא והל"ש מתמה עליו והעל' כש"ך ד"ח חוליות איכא בנתבאר) ואם נשברו רובן של כ"ב הגדולות מחציון ולמעלה כלפי השרר' בין ששה מצד זה וששה מצד זה או י"א מצד זה ואחר מצד השני טריפה (ש"ע ויש"פ) ואם נשברו מיעוטן כגון עשר' או י"א בין שער' ובשר' קיים או שאינו קיים כשר (ונשתברו הצלעות הקטנות כשר ש"ע ויש"פ) ואפילו אם אותן ב' הצלעות הקטנות הנתחבות עם החזה נשברו חזה נ"כ נשברו דעמהן הוי רוב כשר (פ"מ ול"ש) בין שהשבר כלפי פנים או כלפי חוץ כשר במיעוטן. וביש עוקץ והוא נוטה לפנים דעת הב"ח נרא' להטריף אפי' בבהמה ואפילו כשחזרו ונקשרו השברים אם רואים שהי' שם עוקץ (אבל בספק אם הי' שם עוקץ כשר) והש"ך הניחו בצ"ע ונוטה להכשיר והט"ז חולק בפי' ומתיר בנשבר מיעוט צלעות וכו' ופ"ח כתבו דבבהמה הכל לפי עין המורה איך הי' העוקץ ולכן נוטה. ובעוף וראי יש להחמיר ומכ"ש בצלע שג' הריאה. והבל"י בשם כה"ל כתב דבעוף אם יש עוקץ אף שלא כנגד הריאה טריפה ובספק אם הי' עוקץ כשר ובבהמה אף ביש עוקץ כשר. והפ"מ כתב דלדינא בהפ"מ ולצורך שבת או יו"ט המיקל אף בצלע עוף אף שיש לו עוקץ אין לגמור בו ודווקא כשאין לו בשר עליו אבל כשהבשר שלם וודאי כשר והל"ש (טה"ע סי"ג) כתב דמנין החוליות והצלעות של עוף אין ידועות וכל צלעותי' הן בלי מוח ולכן דין א' לכולן שמצטרפות לרוב צלעות בנעקרו ובנשתברו מחציון ולמעלה כלפי השרר' ויש בהן כל הטריפות הנתבאר בצלעות הגדולות (וכ"כ הפ"מ). יתר עליהן עוף דאם יש עוקץ בהשברה יניקב השבר שעליו ויצא לפנים אל תוך החלל אפילו נשברה רק צלע אחת והיא מחציו' ולמטה כלפי הקרקע טריף' ומ"מ המיקל בהפ"מ ולצו"ש לא הפסיד אך צריך לעיין שלא יהי' השבר נגד הריאה (והוא כדעת הפ"מ). ובעצם שקורין ביילי"ג שנשבר אפילו אם יש עוקץ בהשברה כשר יכ"ש בנתעקם העצם כנה"ג ופ"מ כאן ובסי' מ"ח ובסי' מ"ז. והל"ש סיים דמ"מ הכל לפי ראות המורה:

תרעה שאלה אם נעקרו הצלעות מחוליא. שם דעת הש"ע דנעקרו מהחוליא והחוליא קיימת הוי כאילו נשתברו וצריך רוב. והש"ך פוסק באין הפ"מ להטריף בנעקרה צלע א' אבל בהפ"מ צריך רוב (דלא כב"ח וכו') דפוסקין ככה"ג להטריף אף בה"מ) והפ"ח כתב דאפילו בהפסד מועט יש להקל. והפ"מ כת' (וכ"כ הא"ח כלל כ"ג סימן י"ב) כדעת הש"ך להחמיר בהפ"מ דווקא. אך דווקא בגדולה אבל בנעקרה צלע מעיקרה בהצלעות קטנות לכ"ע כשר (ואותן הצלעות קטנות אין מצטרפות

תרפ"ד **שאלה** אם נחתך בטש"ך. שם מבואר דעת הט"ז ובר"ו להכשיר וכ"ש אם נחתך בין הטש"ך ובין הארכובה התחתונה כשר (דרוקא אם נחתך בין הטש"ך ובין השוק הוא דאסור). ודעת הש"ך בשם כמה פוסקים דבטש"ך עצמו טריפה. אם נשבר או נחתך ואפי' נתרפא שאש"י טריפה (ולא בדם בצוה"ג אבל בדיקה בצוה"ג מהני עיין בל"ו ופ"מ) משום חשש צוה"ג (עש"ך כאן ובסי' נ"ו) ואפי' למטה מטש"ך בין הטש"ך ובין הארכובה התחתונה נמי טריפה (דהטש"ך שייך למעלה לשוק בה"י). ודעת הפ"ח דבטש"ך עצמו אם נחתך בבמה' טריפה (משום שכירת עצם) אם אין עו"ב חופין את רובו (ומחמת פסיקת צוה"ג לשם אין לחוש). אבל אם נחתך בין הטש"ך ובין פרק התחתון יש להכשיר ובעוף (שאין לו זה הערקום) אם נחתך בין פרק התחתון לפרק אמצעי יש להטריח בפשיטות. ואין חילוק בין עו"ב הא"ר או לא (מצד חשש צוה"ג) דלא כתשו' אמונת שמואל סי' ל"ט דהקל. וב"ה הפ"מ והגר"א העלה ג"כ כש"ך ופ"ח. והל"ש כתב בהמה שנשבר ערקומ' שבין חשוק לארכובה בין לא נקשר כלל ובין נקשר שאש"י אם העו"ב כרינו והגידין הפנימים והחיצונים מסוף הערקום של צד השוק ולמעלה בעצם השוק כמו ב' או ג' אצבעות שלמים כשר. ערקום שנשטט מהארכוב' התחתונה או אפי' נשטט לגמרי בחיבורה לארכובה או ארכובה עצמה שנשברה כשר.

תרפ"ה **שאלה** מעשה בעגל שנולד וידיו שהם רגלי הראשונים היו עקומים וכפופים והוא מה שחזקתיו מן הפרסות כשמשטיין בהמה ונקראת ארכובה הנמכרת עם הראש וכשהי' שוכב הי' שיכל את ידיו והיו שוכבים זע"ז כרובים ובהליכתו הי' הולך על ברכיו ורגליו האחרונים הי' העגל הילך עליהם פשוטה כדרך כל הארץ רק א' מהנה שהלך עליו הי' כפוף על טלפיו ושאר אבריו מן הערקום ולמעלה ברגליו הראשונים הי' אבריו שווים ומישרים כשאר בע"ח ובארכובה העקומה הנ"ל לא הי' בהם שום היכר שביר' ולא חסרון רק מום הנ"ל שלא הי' יכול לפשוט את הארכוב' שהי' הולך על ברכיו שנכרא כך ונתגדל כך. שם העלה הלח"פ ובל"י להיתר והפ"מ כתב בפשיטות הוא להיתר בידים והעלה דאם אתרמי ברגליו האחרונים כה"ג לא ידענא איסור ברור ומ"מ אין אני מתירו מחמת חשש צוה"ג).

תרפ"ו **שאלה** עצם הקולית שניתק ממקומו במקום חיבורו בנזף והיינו בוקא דאטמא דשף מרובתי'. שם מבואר דטריפה בין בבהמה ובין בעוף (ש"ע ופ"ה). ודעת המחבר דדוקא טריפה בנרקבו (ואפי' לא נפסקה לגמרי עדיין וקיימים רק נתעכל') היתרות שבעצם הכף שיוצאת על העצם ואותות אותו (וכן אם נתעכל גיד שבראשו שמחובר בחור וקטן הוא מאד טריפה מספק ונתעכלו שניהם וראי טריפה ואם שניהם לא נתעכלו וא' מהם רק נפסק כשר בה"מ (פר"ח ופ"מ ול"ש והגרע"א) אבל נפסק שלא מחמת עיקול כשר. וכתב רמ"א וכן אם לא נתעכלו רק מיעוטן ורובן קיים כשר מדינא. אך ו"א דא"א בקיאין בעיכול ניבי לכן יש לאסור כל שמיטת ירך שמא אינכול ניבי' וסיים רמ"א וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ אבל במקום הפ"מ שרי דוקא

חוט השדרה פוסל שם (רמ"א ופ"ה) ואפילו נשאר תלוי' סביב החוט והחוט קיים ה"ז טריפה ונבילה וודאי (ל"ש טה"ע סי"ב) ואם נעקרה אחת מהחוליות הנקראים שלהי כפלי אפילו נשארה עיד תלוי סביב החוט והחוט קיים ה"ז וודאי טריפה אבל נבילה לא הוי אפילו אם נפסק החוט ואפילו אם נעקרו כל הג' חוליות (ל"ש שם) :

תרפ"ז **שאלה** אם נשברה השדרה ולא נפסק חוט השדרה רמבואר בסי' ל"ב וכאן בש"ע) דכשר אך צריך בדיקת החוט ולדידן טריפה. אך בהלכה הילוך יפה יש לסמך בבהמה אבדיקה אבל לא בעוף (ועי"ל סימן ל"ב לדינא מה דבארנו) אי יש נ"מ באיזה מקום השדרה הוא השבר. שם העלה הל"ש (בטה"ע סי"ב ע"פ דעת הש"ע) דבין השבר באמצע חוליא או שהוא בין חוליא לחוליא ואפילו ת"א במקום צלעות הגדולות כשר רק שצריך לבדוק החוט:

תרפ"ח **שאלה** נשבר עצם התחתון ברגל התחתון או נחתך בה. בסימן נ"ה מבואר (דע דשלשה פרקים יש ברגל התחתון תחילת הרגל נקרא בבהמה ארכובא סמוך לו בסוף מחוברת עם העצם השוק כבוכנא באסיתא ואותו עצם השוק הוא ארוך הרבה מעצם הקולית וראש עצם זה במקום שמחובר לארכובה עשוי כמין מרוב שקוע באמצע בהבדל אחר ושם מתחילין הצה"ג והולכין למעלה (כמו שיתבאר בסי' נ"ו) ולמעלה בצד השני בראשו עשוי כמין כפתור עב ופי' כמה חטוטרות ואינו שקוע ודבוק בעצם הקולית ועצם הקולית במקום שהוא מחובר על השוק עשוי' ג"כ כמין מרוב שקוע באמצע כמו עצם השוק הנזכר רק הוא קצר הרבה מהשוק ולמעלה סמוך לגוף הוא ג"כ עשוי' כמו כפתור אלא שהוא קטן מכפתור השוק הנ"ל ובראשו יש לו בשלשה חטוטרות קטנים ומחובר לגוף בניבים כבוכנא באסיתא ב"י בשם מהרש"ק) דבפרק התחתון הנקרא ארכוב' בכל מקום שיחתוך בה או נשבר עצם התחתון כשר (ש"ע רמ"א ופ"ה):

תרפ"ט **שאלה** עצם המחובר לגוף הנקרא קולית אם יחתוך בה. שם מבואר דבכ"מ שיחתוך בה טריפה (ש"ע ופ"ה):

תרפ"י **שאלה** בעצם האמצעי אם נחתך. שם מבואר בש"ע פלוגתא י"א דאם נחתך שלא במקום צומת הגידין כשרה י"א נחתך במקום צומת הגידין ויצא לחוץ ואין עוד ובשר חופין את רובו ובדם בצומת הגידין ונמצאו קיימים כשרה. וי"א דבעצם האמצעי בכ"מ שנחתך אפי' שלא במקום צומת הגידין ויצא לחוץ ואין עו"ב חופין את רובו אע"פ שברק ונמצאו קיימים טריפה. ודעתם אם נשבר העצם במקום צומת הגידים ויצא לחוץ ואין עו"ב חופין את רובו בכל אשכנז יצרפת כסברא אחרונה ואין לשנות. לכן בכל מקום שנחתך מן הערקום ולמעלה (הוא עצם קטן שמשחקין בו התינוקות שקורין טש"ך בל"א וטש"ך זה הוא מפסיק בין הארכובה התחתונה ובין השוק). וכן אם נחתך בתוך הפרק במקום שמחובר עצם הקולית עם השוק טריפה (ש"ע ופ"ה). וכן אם נחתך בתוך הפרק שבין ארכובה הנמכרת עם הראש לשוק בסוף הערקום בין הערקום ובין השוק טריפה (בדעה האחרונה הנתבאר. ש"ע ופ"ה):

בלי נקב ודבוקים להעצם בכל דיני חיפוי טריפה. ובה"מ יש להכשיר בלי בדיקה בניבים כל שעור לבד שלם בלי נקב ואין לקותא בעו"ב ושינוי מראה בבשר ואף שאין סי' דיני חיפוי או שחיפוי בראוי. ואף שיש נקב בעו"ב נקשר דמשכירין היינו שנקשר בחזק עד שא"א לפרקו ביד ואז אפי' השבר באלכסון ולא נקשתי השברים מכון זא"ז ונשאר עוקצין (והיבא שהותר בסעי' ז' גם האבר מותר) וקולית שנשבר רחוק מהגוף ולא נקשר אפילו עו"ב שלם ודבוקים לעצם בכל דיני חיפוי טריפה. ובהפ"מ יש להכשיר אם עו"ב שלם בלי נקב ואף שאין סי' חיפוי כל שאין לקותא או שינוי מראה בבשר. ואם נקשר שעשוי' יש להכשיר בכה"ג אף באין ה"מ ואם נקשר שאשי' בין שהעור לבדו נקוב ובין שיש נקב בעו"ב כשר כל שעוב"ח בכל דיני חיפוי ואין לקותא בבשר. ואם העור שלם אפי' יש נקב לקותא בבשר ואין שם שום חיפוי כשר כל שנשבר באופן דמטרופ' בו' אפילו נקשר שאשי' ואפילו חי' י"ב חידש טריפה:

תרפ"ט שאלה אם לא נשמת הירך ואיעכל ניבוי'. שם מבואר דעת הרמ"א וכו"ה הכר"ו ותב"ש ופ"מ וס' עמודי כסף דכשר והפר"ח מטרופ'. אמנם אם נשמת הירך מתחלת ברייתה כשר לבע"מ מלבד דהל"ש דן גם זה לספק טריפה. וכ' הבל"י דהעור לפנינו כמה מנקרין בשוורים שעושה בהן מלאכה דאין להי' ניבוי' דע"י עבודת הפרך נפסקים הניבים ויש להתיר רק אם נמצא בו ריעותא שהיתה צולעת בחי' ובצד השני יש ניבים וה"ה שאר ריעותא כגון דם או משורטט על הבוכנא מצד שצולע ולא בצד השני טריפה. (ובמהמה הצולעת וניכר בחי' שהסיכנא מתנדרג תוך אסיתא ואחר כך שב למקומו ושחטוה א"צ בדיקה. לש' אם ניטל הירך טריפה אע"ג דלא איעכל ניבוי' כה"פ):

תרצ' שאלה קולית שנשמת ממקומה ואין עוב"ח וקודם השחיט' הי' שלם. שם מביאר דטריפה מספק (אף דבשעה מועטת ל"ח לעיכול מ"מ טריפה דשמא קודם השחיטה הי' נחתך). וכן בין הטש"ך ובין השוק ובעור בין תחתון לשוק אם אין עוב"ח או שיצא פ"א אסור (משום החיכת דלג' כמו נשבר). ואף דבבהמה ועוף הנם (שקורין אינדיקס) דבקיאים בצוה"ג אפ"ה טריפה בנחתך וכאמור (ואם עו"ב שלם דאז ליכא כ"א ריעותא רצוה"ג אז בבהמה (ואינדיקס) אפשר להכשיר בבדיקה שנשמת וחזר ונתחבר פ"מ) וכו"ה הל"ש דטריפה ובה"מ יש צד להכשיר ע"י בדיקות הניבים לראות שלא נפסקו ולא נתעכל'. והכר"ו מסכים שנשמת סמוך לשחיטה וכ' לכן שנשמת יש תיכף לשוחטו והמ"י מצדד לאסור והפ"מ הניח בצ"ע וכ"ג מפ"ח לאסור. ואם מצא שמוט' יא"י אם לאח"ש או קודם גמר שחיטה אם ידועה שלא היתה שמוטה בשעה שהובא ואף שרואה שנפסק נראה להתיר (עש"ך ופ"מ). והגרע"א מתיר בהפ"מ אף בספק אם הית' שמוט' קודם שחיטה. והל"ש בטה"ע כ' דקולית שנשמת מהיבדור לגמרי דהיינו שנשבר הבוכנא כולו מאסיתא אפי' לא איעכל ניבוי' ואפי' עו"ב שלם בלי שום נקב ודבקים להעצם בכל דיני חיפוי טריפה ואפילו הוחזר למקומו מעצמו או בירי אדם ונתרפא לגמרי. בהמה שנגרסת בבוכנא חיי' לאסיתא הוי ספק טריפה. וכתב עור הל"ש דקולית שנשמת מהגוף ביד השוחט סמוך לשחיטה בורקין אחר שתי

דוקא בלאנפסק ולא ניעכל. אבל אם רואה שנפסק ואינו בקי בנתעכלו יש לאסור אף בהפ"מ (עש"ך ופ"ח בדעת הרמ"א וכו"ש לדעת הט"ז דנראה מדבריו דבנפסקו לגמרי טריפה אף בלא עיכול מדינא דלא כש"ע). ולדירון דא"ב הלכה בשמיטת ירך טריפה אפי' בדלא איעכל ניבוי'. ודעת מהרש"ל ופ"ח וכו"ל דמ"מ בעינן שנפסקו ניבוי' הא לא"ה כשר. וא"כ דעת הב"ח ושו"ך ובה"י ובל"י ועו"פ אלא דלדירון אף בלא נפסק טריפה (עתשו' נוב"י חיו"ד סי' י"ז שנשאל אם לסמוך על רש"ל ופ"ח וכו"ה בלא איפסק ניבוי' לסמוך על בקיאות שלנו שלא נתעכלו והשיב לדעתו דבהפ"מ גם הרמ"א מורה בזה) ואין חולקין בין בבהמה בין בעוף בדיון שמיטת ירך. והל"ש בטה"ע ס"א כתוב בקולית שנשמת ממקומו מתוך האסיתא ולא יצא ממנה טריפה. ובהפ"מ יש להכשיר ע"י בדיקות הניבים לראות שלא נפסקו ולא נתעכלו ודוקא אם הבשר שסביב הנשמת שלם כראוי יאף שעו"ב נקובים נגד הנשמת אבל בלא"ה טריפה ואפי' אם הבוכנא דבוקה היטב באסיתא רק שנפרד קצת מעובי הבוכנא יש בו כל דיני נשמת. וכן כתב דמש"א וכה"ג ובל"י. עוד כתב דמש"א להכיר אם נשמת אם יש חיכוך ושריטות בקיכנא ודאי שף וע"י חיכוך הוא :

תרפ"ו שאלה אם לא שף עצם הקולית מדוכתי' רק העצם שהבוקא דאטמא מונה בתוכו דהיינו אסיתא נשבר חצי' דהיינו מצד אחד הוא עצם והחצי' השני נשבר ולא נמצא בו רק כשר לבד ולא הי' בו עצם. תשו' בית יעקב סי' צ"ד העלה להטריפה

תרפ"ח שאלה אם נשבר עצם הקולית סמוך לגוף. שם מבואר ברמ"א דבנשבר (ולא יצא לחוץ דביצא לחוץ בלא"ה טריפה כמו שיתבאר ע"ט) סמוך לגוף אע"פ שחזר ונקשר היטב שא"ש יחד ידובקו טריפה (שמא איעכל ניבוי' עי' בתשו' בתי כהונה סי' י"א שהעלה דהרמ"א מיידי בדלא ידע אי שף אי לא אבל אם נשבר סמוך לגוף וחזינו דלא שף יש להקל אפילו בוודאי איפסיק (ומיהו אי חזינו דשף וגם מצינו שבר סמוך לגוף אפי' אי לא איפסיק לא בכוכא ולא במקום השבר אפ"ה יש לאסור) ומשערין ד' אצבעות בגסה וב' בדקה ובעוף הגחול לפי גדלו וקטן לפי קטנו (רמ"א) חוץ מבוכנא התחוב באסיתא ל"ש ועו"א. וכתב הרג"מ דרוחב אצבע בינוני אפי' בעוף גדול שנקרא אינדיקס ואוואז אבל בתרנגול ותרנגולת לא בעינן רוחב אצבע וסגי בשני שלישי אצבע ובתרנגולת קטנה הוא לפי קטנות'. והפ"מ סיים ובעוף משערין באצבע דחיא רוחב גודל כן נוהגין ובה"מ יש להכשיר בנשבר סמוך לגוף אף שנפסק אלא דלא נתעכלו (רמ"א פ"ח פ"מ וש"פ) ואפילו בלא בדיקה תשו' נוב"י סי' כ' חיו"ד ולב"ש בפתיחה לה' טה"ע והגרע"א והל"ש כתב דאם נשבר סמוך לגוף ולא נקשר כלל אפי' הניבים שלמים ואם העו"ב שלם בלי נקב ועוב"ח טריפה. מיהו בה"מ וסעי' מ' וכדומה יש להתיר כל שרוא' שלא נתעכלו ולא נפסקו ניבים ועו"ב שלם בלי נקב ואין בבשר שלם לקותא ושינוי מראה ואף שאין בהשאר דיני חיפויין והכר"ו והגרע"א הניחו בצ"ע. ומה שהכשרנו בסעי' ז' צריך להשליך האבר עד הפרק. ואם נקשר שבר על שו"י דינו כלא נקשר הנתבאר רק דמה דצריך לעיל ה"מ וסמ"צ כשר כאן בהפ"מ לבד ואם נפסקו הניבים ולא נתעכלו כשר בה"מ. ובקולית שנשבר סמוך לגוף וחזר ונקשר שאשי' אפילו הניבים שלמים ועו"ב שלם

תרצ"א שאלה ראש עצם הקולית המחובר לשוק שניתק ממקומו. שם מסיאר דעת המחבר דאפי' איעכול ניבי כשר ודעת הרמ"א דוקא כשעו"ח א"ר וכ"ה הכל"י ובה"י וכה"ג והש"ך ופ"ה הניחו בצ"ע דעת הרמ"א (דדוקא בנשבר איכא

חילוק בין עו"ב חא"ר אבל בנשטט אין חילוק וה"ה אם נשטט פרק התחתון מעצם הקולית ואין עו"ב חא"ר אע"פ שהצו"ג קיימים ואין בהם ריעותא אע"כ טריפה בה"י עפ"מ). וכ"ה הל"ש בטע"ה ס"א וכתב דקולית שנשטט מערקום או מערקום משוק אם עו"ב חא"ר או הבשר לבד שלם בלי נקב אפילו נפסקו ונתעכלו הניבים או לא נשטט כזה שהוא מברייתו כשר אם נשטט כך וצולעת והי' נקב בעו"ב ולא הי' חיפוי כדינו וחזר ונתרפא טריפה. עוד העלה הל"ש דקולית שנשטט לגמרי מערקום או ערקום מהשוק דהיינו שנשבר הבוכנא כול' מאסיתא דינו כנתבאר בקולית הנשבר רחוק מהגוף ולא נקשר ואם הוחזר למקומה ואפי' בידי אדם ונתרפא דינו כנקשר שם. עצם שנשבר בשתי מקומות ושבר א' נקשר שאש"י אין זה מועיל להשבר השני שלא נקשר. ומ"מ קול' שנשבר' סמוך לחיבורו לערקום התחתון ונקשר כשר. (הריניס הנהנין בנשבר הקולית רחוק מהגוף הנתבאר נוהגים גם בנשבר השוק למעלה מצוה"ג ובערקום שבין הקולית והשוק במה שמתירין כדי"ז דין האבר כדון אבר הנשבר). ושוק שנשטט בבמה מערקום ובעוף שאין לי ערקום מהגלד שהוא הארכוב' ויש בו דיני חיפוי (הנתבאר) וגם נידון הפנימים והחיצונים שלמים כשר מלבד באווא דאין להתיר אלא בהפ"מ. ומלבד בעוף הדק אם נשטט לגמרי אפילו עו"ב שלם טריפה. ואין בדיקת צוה"ג מעיל אפי' בבמה ואפי' בהפ"מ. ואם הוחזר למקומו ואפי' בידי אדם ונתרפא מצלעת' דינו כנקשר שאש"י שאם עו"ב כדינו והגידון הפנימים והחיצונים שלמים כשר בבמה. ואינדי"ק באין הפ"מ ובאווא בהפ"מ ובעוף הדק אין מועיל שום בדיקה. בהמה שנשבר ערקומה שבין השוק לארכוב' בין לא נקשר כלל ובין נקשר שאש"י אם עו"ב כדינו והגידון הפנימים והחיצונים מסוף הערקום של צד השוק ולמעלה בעצם השוק כמו ב' או ג' אצבעות שלמים כשר. ערקום שנשטט מארכובה התחתונה או אפילו נשבר לגמרי בחיבורה לארכובה או ארכובה עצמה שנשברה כשר:

תרצ"ב שאלה בהמה שיש לה ג' רגלים. שם מבואר דטריפה וחיא שיהי'. זה היתר מראש עצם התחתון ולמעלה (ש"ע וכן בערקום טריפה ש"ך ועו"פ). ודוקא שזה היתרות יש לה תואר רגל ועומדת במקום הרגלים (אבל בלא"ה לא מקרי יתרת ול"ה רק דלרל ויכשר. רמ"א וש"פ). ומיהא אם הרגל היתר המטריה אינו מניע לארץ ואינו הולך עליו או שהוא למטה מחובר לפרסה אע"פ שיש לו צורת רגל ממש (אינו אלא דלרל כשר) וכשר (בר"י פ"ח ובל"י וש"פ). וכן אם נמצא ברגל מחובר אצבע או א' יותר והי' בו עצם וצפורן או עלתה שם יבלת בהעצם וכן כל כיוצא בו יש להכשיר (פ"ח ובל"י עפ"מ). ואם זה היתר בין הערקום (הנקרא עשי"ך) לתחתון וכ"ש בארכוב' התחתונה עצמה כשר להט"ז וש"ך (והוא כדעת רמ"א בשם המרדכי שיתרת רגל העומדת לצד הזנב דכשר ולא כפ"ח דאוסר בכל זה פ"מ):

שאלה

שתי מיני הניבים ואם לא נתעכלו אפילו שא' מהן נפסק כשר אפי' באין הפ"מ ובלבד שיהי' כדין הניבים והחיפוי (כנתבאר) בנשטט.

ואם לא ברק ונאברה טריפה אפי' בה"מ דלא כפ"ח. וקולית שנשטט מחיבורו לגמרי דהיינו שנשברה הבוכנא כולה מתוך

האסיתא ביד השוחט סמוך לשחיטה הדין כנתבאר בנשטט מחיבור לגמרי. וקולית שנשבר סמוך לגוף ביד השוחט סמוך לשחיטה אם הוא הפ"מ יש לברוק בניבים ואם לא נתעכלו אע"פ שנפסקו כשר. ובלבד שיהי' העו"ב כדינו הנתבאר בנשבר סמוך לגוף. וקולית שנמצא שמי' לאחר שחיטה ולא ידעין אם נעשה זמן רב קודם שחיטה או אח"ש. אם הוא הפ"מ יש לברוק בניבים ואם לא נתעכלו היתרות אע"פ שנפסקו ב' מיני הניבים כשר. ובלבד שיהי' העו"ב כדינו (הנתבאר בקולית הנשטט מחיבורו ואם לא ברק יש להכשיר כאן בהפ"מ). וקולית שנמצא לאח"ש שמוט לגמרי דהיינו שנשבר' הבוכנא כולה מתוך האסיתא ולא ידעין אימת נעשה הדין (כנתבאר בקולית הנשטט מחיבורו לגמרי). וקולית שנמצא לאח"ש שבור' סמוך לגוף ולא ידעין אימת נעשה אם הוא הפ"מ וגם ס"מ יש לברוק בניבים ואם לא נתעכלו ויתרות אע"פ שנפסקו ב' מיני הניבים כשר. ובלבד שיהי' עו"ב שלם בלי נקב ויהי' בו כל דיני חיפוי (הנתבאר). וקולית שנמצא לאח"ש שבור' רחוק מהגוף ולא ידעין אימת נעשה הדין אפי' יש נקב בעו"ב וליכא חיפוי כשר בהפ"מ. קולית שנמצא לאח"ש שמוט ויבור לגמרי מערקום או הערקום מהשוק ולא ידעין אימת נעשה הדין כמבואר (בקולית שנשטט בכה"ג). שוק שנמצא לאח"ש שבור במקום צ"ה ולא ידעין אימת נעשה הדין (כנתבאר בשוק שנשבר במקום צוה"ג). רק דמקילין כאן לשער ברחוק אגורל בעוף קטן וב"א כגורל מתחתית השוק. שוק שנמצא לאח"ש שמוט מהערקים בבמה או שמוט מהגלד"ד בעוף ולא ידעין אימת נעשה הדין כנתבאר (בשוק שנשטט בכה"ג) ומ"מ אם אין עו"ב צוה"ג שלמים יש להכשיר כאן בבמה. ואינדי"ק בהפ"מ ובאווא בהפ"מ וס"מ. וערקום שבין השוק לארכובה התחתונה של בהמה הנמצא שבור לאח"ש ולא ידעין אימת נעשה דינו כנתבאר (בערקום הנשבר כה"ג). ומ"מ בהפ"מ יש להכשיר כאן אף אם רק צוה"ג החיצונים שלמים ואין שום חיפוי. ובכ"ז איירי באין דבר לתלות לא במחיים ולא לאח"ש. אבל אי איכא מירי לתלות בלאח"ש כשר בכל גוונא. ואי איכא מירי לתלות במחיים וגם בלאח"ש אפי' יש מקום לתלות טפי בלאח"ש טריפה. קולית שנמצא לאח"ש שמוט מהגוף וידעין שהי' שלם בשעה שהובא לשחוט אלא דלא ידעין אי נשטט קודם או אח"ש בודקין ב' מיני הניבים ואם לא נתעכלו אע"פ שנפסקו כשר ובלבד שיהי' העו"ב כדינו. יבהפ"מ אפילו דק היתרות לא נתעכלו ויש נקב בעו"ב וליכא חיפוי כשר. קולית שנמצא לאח"ש שמוט לגמרי מנוף וידעין שהי' שלם בשעה שהובא לשחוט אלא דלא נודע אי נשטט קודם שחיטה או אח"ש דיני כנתבאר (בקולית שנשטט לגמרי מחיבורו) קולית שנמצא לאח"ש שבור סמוך לגוף וידעין דהי' שלם בשעה שהובא לשחוט אלא דלא נודע אי נשטט קודם שחיטה או אח"ש אם היא הפ"מ בודקין בניבים. ואם לא נתעכלו היתרות אע"פ שנפסקו ב' מיני הניבים כשר ובלבד שיהי' העו"ב שלם בלי נקב ויהי' בו כל דיני חיפוי:

כתשו' ב"ע סי' ס"ח ותשו' נוב"י ותשו' זכח שמואל סי' ע' ס"ט מורה שכבר בכל הארצות אלו נתפשט להתיר ואף להאשכנזים הדריים פה בענין עצם הקולות שנשבר ועי"כ אותו מכל צדדיו ודלא ברמ"א. וענוב"י מ"ת סי' כ"ג ואעתיק תשו' ב"ע בשאלה תרנגולת שנמלחה ונתבשלה עם עור בשר ובשעת אכילת התרנגולת מצא שעצם הקולית שלה נשבר וחזר ונקשר יהי' מונח רק שבר עשוי' ולא שאשוי' אסור התרנגולת והבשר וביצתה והכלים יש להכשיר בהגעלה וכלי חרס דא"א בהגעלה מותרין אחר מעל"ע. וב"ה תשו' נוב"י שם ותשו' הב"ח סי' קל"ט דעתו נוטה להקל אפי' העוף עצמו. אך מחמת המנהג מסיק לאסור אותו העוף אך לא שאר הבשר שנמלח עמו אע"פ שאין ס' נגד העוף ותשו' לה"ק העלה ג"כ בבח"ג להתיר וסוים דהמחמיר יחמיר לעצמו אבל לא לאחרים וכ"ש היכא דאיכא הפ"מ או לצורך שבת ויו"ט והמחמיר יחמיר רק אותה קדרה שנתבשל בה העוף. אבל שאר בשר שנמלח עמו אע"פ שאין ס' נגד העוף אין להחמיר כל עיקר. אבל בשאשוי' בשר לכ"ע להח"פ ועי"ל סי' נ"ג (ובסו' ס"ב). ואם לא נשאר כלל אלא שראו מיד שנעשה השבר שהעיר שלם הוי' מכל צד צריך ג"כ הפ"מ (פמ"א) שם דלא כחכם אחר שרצה להכשיר לכ"ע בלא הפסד אפילו בלא נקשר כלל כיון שראו תיכף השבירה והי' עור שלם) וב"ה הב"א. (וכתב הב"א בשם תשו' פ"י דאבר המרולל שנתבשל עם העוף או עם אבר הבהמה אסור תערובתו מדרבנן ונ"מ לענין ספיא):

תרצה **שאלה** נשבר העצם במקום שעושה אותה טריפה ואינו יוצא לחוץ שלא שלט בו אויר העולם (כגון נשבר העצם לחלל הגוף ופנים אע"פ שיצא מן הבשר לגמרי מ"מ אין האויר שולט בו). שם מבואר דכשר. ולפ"ז בהמה או עוף הבא לפנינו בעוף שהי' שבר העצם לח יחורה רבינו מגן אברהם הלכה למעשה להכשיר ומ"מ בעצם הקולית העוף צריך בדיקה שלא יהי' שום ריעותא נגד השבר בדקין והיכא דחזינו שעוקין העצם ניקב עור הפרישה שבין הירך והגוף אפשר שניקב ג"כ הדקין. ואם לא ניקב עור הפרישה אפי' יש עוקין חד בשבר העצם ליכא למוחש למידי (מהרי"ק ש):

תרצו **שאלה** הא דמכשרין בעו"ב חא"ר באיזה איפן הוי חופה א"ר. שם מבואר דדוקא כשרוב החיפוי מן הבשר ואין המועט של עור מצטרף עמו. אבל אם החצי מן העור יחצי מן הבשר לא. ודוקא בבהמה אבל בעוף (כגון שעורו רך) מצטרף עם הבשר ובמחצה בשר ומחצה עור כשר (ש"ע). אבל עור לבדו אינו מצוי אפי' בעוף (ש"ך) אם יצא לחוץ. אבל אם העור שלם ומקיף אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל יש להכשיר אע"פ שאין ריב בשר ואפי' בבהמה (להח"פ בש רוב פוסקים וכן עיקר עי' בשאלה הקודמת). ויש מי שכ' שיש מקום שעור לבדו מצוי אפילו בבהמה והיא במקום הסמוך ממש לארכובה (לפי שאין שם לעולם בשר אלא עור לבדו עם העצם). ובשאר מקומות שדרך להיות שם בשר אם לא הוי' שם בשר אלא עור בלבד והי' רירין בין העור והעצם י"א שמציל (ש"ע) ויש לסמוך עליהם (ל"ש). גידין שסופן להקשות אינם מצילים וכל הגידין מוקרי סופן להקשות (ש"ע ורמ"א ושו"ע):

שאלה

תרצו **שאלה** אם נבראת בהמה חסר רגל אחד. שם מבואר דטריפה. (גמ' מובא ברמ"א ושו"ע) וה"ה כנחתך וכל שנחתך טריפה או ספק טריפה ה"ה בנבראת: תרצו **שאלה** בכל מקום (הנתבאר) שאם יחתך שם הרגל טריפה הא"ר הדין אם לא. נחתך אלא נשבר. שם מבואר דעת המחבר דה"ה (אפי' לא נחתך אלא) נשבר ויוצא לחוץ (ששלט בו האויר) אם אין עוב"ה רוב עוביו ורוב הקיפו (דלפעמים אין העצם עגול ממש אלא רחב מצ"א ומימד והולך מצד השני וכשהוא מיצר מעט אז הוי רוב עוביו טפי מרוב הקיפיו וכשימצר הרבה כן תתרבה ההיקף וכך בודקין אותו ימתח האבר כמו שהי' ניקב אז"ל ויראה אם עוב"ה א"ר ט"ז. יחש"ך כ' ולפי שנוהגין להטריף הכל כדעת רמ"א וגם הוא דבר שאינו מצוי קצתי בזה ובמה דינים כיוצא בזה בסימן זה) טריפה ואם עוב"ה רוב עוביו ורוב הקיפו כשר אפי' האבר עצמו מדינא (ש"ך). אבל נוהגין להשליך אף בספק יצא לחוץ וגדולה מזו אפי' אין ריעותא נוהגין להשליך רק בחזר ונקשר ושוכבין וע"ז ולעני בר"ת אין להשליך (פ"מ). ואם נפל קצת מהעצם אם יש בעו"ב לחפות השבר אף אם לא נפל העצם כשר. אבל אם אין בו כדי לחפותו עתה טריפה. ואם נשבר עצם במקומו שאינו נטרף אם נחתך אם אין עו"ב חא"ר הבהמה מותרת והאבר אסור מדרבנן ומ"מ לגמיע חלבה מותר. וכן בתרנגולת הביצה מותרת תשו' ב"ע ושכו"י ח"א סי' נ"ג. ואם יש ספיא כ' הש"ך דשרי אפילו לכתחלה להושיטו לב"ג וב"ה תשו' אמונת שמואל סי' י"ד. (והפ"מ כתב דמ"מ נכון דבהפסד מועט כזה שלא ליתן לב"ג והכ"ו כתב דבעיף ודאי יש להקל). וצריך לחתוך גם מעט מהמותר כשחותך האבר האסור (כדי שלא יתן טעם. הגר"א. וכתב הב"י דמהש"ך ופוסקים משמע דאין להחמיר יותר רק מעט מהשבירה אבל עכשיו נוהג כל מורה הוראה לחתוך כל האבר של השבירה עד הפרק. יחפ"מ כתב דכבר מועט יש להשליך כל האבר אבל כשהוא דבר חשוב אין להשליך כל האבר). וב"ה הרמ"א דצריך לחתכו קודם שימלחנו עם הבהמה או העוף (ואם נמלח או נצלח או נתבשל עם אותו האבר עי"ל סי' נ"ג). ויש מחמירין ואיסרין בנשבר ונחתך במקום שעושין אותה טריפה אף אם אין עו"ב חא"ר אם נודע שהשבירה יצאה פעם אחת מחיים (עפ"ה ופ"מ). ומוזה נתפשט המנהג באלו המדינות להטריף כל שבירה בעצם במקום שאם נחתך טריפה. ואף אם עו"ב מקיפין אותו מכל צדדיו ואין בס נקב כלל מ"מ המנהג להטריף כי אין בקיאים בחיפוי בשר רמ"א. (והט"ז הגיח הרמ"א בצ"ע וגם הפ"ח הסכים להתיר גמור בעו"ב שלם מכל צד אין בס נקב כלל עפ"מ). ואין לשנות אם לא במקום הפ"מ ולפי ראות עיני המורה יש להקל להורות כהלכה באין ריעותא בעור הא יש נקב אף בהפ"מ יש להטריף פ"מ והגרע"א. ולדעת הש"ך משמע דבהפ"מ יש להורות כמחבר דאם יש חיפוי רוב עוביו ורוב הקיפו כשר אף שיש נקב קטן. ודוקא אם לא חזר ונקשר אבל אם חזר ונקשר (אפילו לא נקשר שאשוי' רק שיכבים וע"ז כשעו"ב שלם ואין ניכר ריעותא כלל ש"ך בדעת רמ"א) וכ"ה תשו' פמ"א ח"ב סי' ק"ט דלא כט"ז נוהגין להכשיר (רמ"א) אפילו בלח"מ (שך וכו"ו). אבל בקולית כה"ג אין להקל אם לא בהפ"מ וס"מ דדוקא בעצם אמצעי יש להקל פמ"א שם דלא כתשו' חכ"ן סי' נ"ה ופר"ה וב"ב בנ"ש. ומכ"ש שלא לאסור התערובית (בל"י בשם כנה"ג וב"ה והכ"צ) דלא

(והב"א והב"י הביאו עפ"מ). וכתב עור שם השב"י דבהמה שנתקלה ברנלי' אחרונים ונעשית חגרת ברנלה אחת שצריך בדיקה באותו רגל (כיון דאיכא ריעותאלפנינו שהיא חגרת ונתקלה). ובענין בהמה שירכה אחת גבוה מחברתה והיא אינה צולעת כלל והולכת הילוך ישר העלה הגהת"ס חיו"ד סי' נ"ו דאין כאן מקום ספק לטריפות כלל ואפי' בדיקה א"צ:

תשא שאלה אם נמצא שבור (ויצא רוב עצם לחוץ ואין עו"ב חא"ר פ"ח) וא"י אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה. שם מבואר דאם במקום המכה שחור בידוע שנעשה מחיים (ואפי' שרצצה או דרסה אין תולין בו כנה"ג ורבמש"א). ואם אין יכולים לעמוד עליו (שלא הושחר פי המכה ויש ספק שמה נעשה מחיים והבריא ט"ו) אם יש לתלות באיזה דבר כמו שדרסה או שרצצה וכיוצא בו תילין להקל ואפי' בדגלי הבחמה (שנסמות ועבים הם) תולין בו (ל"ה ודמש"א והב"ח דלא כאו"ה דסובר דרוקא בעוף תולין עפ"מ). ואם אין במה לתלות אסורה מספק (ש"ע י"ש פ). והגרע"א הניח בצ"ע להקל בהפ"מ מטעם ס"ס ומ"מ אם הוא מהקולות ולמט' לכאורה יש לדון ולהקל וסיום ועכ"פ בספק אם יצא לחוץ ובפרט בעו"ב שלם יש להקל אף באהפ"מ. ודע דגם להעוף יש ג' פרקים קולית וירך יעצם הג' שיש בו קשקשים הוא נגר ארכובה בבחמה (עש"ד ופ"מ). בטרופות העצמות אימת מהני שיהיו. העלה הל"ש דבכל מה שהטרפנו בקולית שנשטמ מהגוף מחמת גיבים (ואפי' בספק עיכול) יב"ש באיעכלו ונפסקו ניבי ולא נשטמ שהטרפנו לא מהני בהו שהיו' עד שתלך או עד שיעבור עליו יב"ח ואפי' חיתה כ"פ יב"ח ל"מ. אבל במה שהטרפנו שם מחמת שאין עוב"ח לזה מהני לידה או יב"ח. ובמה שהטרפנו בקולית שנשבר סמך לגוף מחמת הניבים לא מהני יב"ח מלבד בראו בנתעכלו היתרת דאם חי אח"כ י"ב חודש אפי' ראו אח"כ שגם ניד הדק נתעכל כשר. וכן במה שהטרפנו שם מחמת שלא היו' עו"ב שלם אין מועיל י"ב חודש מלבד בשינוי מראה בבשר דאם חי' אחר שראו המראה יב"ח כשר. במה שהטרפנו שם בנקשר שאשי' מחמת הניבים ל"מ מה שחי אחר הקשיר יב"ח מלבד בראה שנתעכלו וחי אח"כ יב"ח דמהני. אבל במה שהטרפנו שם מחמת שנתגלה השבירה ולא היו' חיפוי מהני מה שחי יב"ח אחר הקשירה שנתגלה השבירה ולא היו' חיפוי דל"מ מה שחי יב"ח אחר הקשירה. וכן בנקשר שאשי' בקולית שנשבר סמוך לגוף ורחוק לגוף שם הרין לענין טריפות שמחמת הניבי' כנזכר אבל במה שמטריפין שם מחמת שנתגלה השבירה ילא היו' חיפוי לא מהני יב"ח אא"כ יודע שנתגלה השבירה ולא היו' חיפוי אחר הקשירה ומאז חי י"ב חודש. ובמה שהטרפנו שם מחמת נקב שה' בעור או בבשר מהני מה שחי יב"ח אחר הקשירה מלבד בראינו שיצא חשבר לחוץ דל"מ יב"ח שאחר הקשירה. במה שהטרפנו בקולית שנשטמ מהשוק מהני יב"ח. ובמה שהטרפנו בקולית שיצא לגמרי מערקום או הערקום מהגוף או שנשבר הערקום שבין הקולית והשוק וכן בנברא חסר רגל ל"מ יב"ח. אבל במה שמטריפין שם בנקשר שאשי' ובנקשר שעשי' מהני מה שחי יב"ח אחר הקשירה וא"צ בדיקה בצוה"ג. במה שהטרפנו שם בשוק שנשטמ מהערקום מהני יב"ח וא"צ בדיקה בצוה"ג. אבל במה שמטריפין שם בשוק שנשבר מהערקום ל"מ יב"ח מלבד בנתרפא דמהני י"ב חודש וא"צ

תרצו **שאלה** לא היו' הבשר החופה את ריבו (במקום הנתבאר להכשיר ע"י חיפוי) במקום אחד אלא מתלקט

מעט כאן ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום אחד אלא שהוא מרודר (וגרע טפי ממתלקט שהוא דק). או נקלף מעל העצם (וגרע ממרודר שהיא עכ"פ רבוק בעצם). או שניטל שלישותו התחתון (וגרע מנקלף ששם לא ניטל כלום). או ניקב או נסדק (וגרע טפי מניטל שלישותו כיון שהעור שמגין עליו נקב במפולש לאורך ט"ו) אם מצילין בכה"ג. שם מבואר דאינם מצילין וכן אם נתמסמס הבשר החופ' ונעשה כעין בשר שהרופא גוררו. ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מצי' (רמ"א). וכאן אפשר בנשתנה מראה לחוד אף בלא נלקה נמי טריפה. ול"ד למאי דמבואר בס' מ"נ ומ"ח ונ'. פ"מ ועיו"ש) אפי' בהפ"מ ואפילו רחוק ונקשר ואין ריעותא טריפה ברין זה (ש"ך ברעת רמ"א). ואפשר נמי בנקשר שאשי' דבעינן עו"ב חא"ר דאם נשתנה טריפה (פ"מ):

תרצו **שאלה** נקדר הבשר בסכין מעל השבר כעין טבעת בעיגול רוב היקפו מכוסה אי הוי חפוי (במקום דנתבאר

להכשיר ע"י חיפוי). שם מבואר דכשר והוא שיהיו' הבשר רבוק בעצם סביב הקדירה (ש"ע וש"פ):

תרצו **שאלה** אם נשבר העצם במקום שעושה אותה טריפה וחור ונקשר ואין ידוע אם יצא רובו אם לאו. שם מבואר דכשר (לדעת הש"ך והגרע"א) דוקא כשעו"ב חא"ר. ורעתת הפ"כ ובר"ו אפילו באין עכשיו חופין א"ר נמי כשר. ודעת המחבר דכשר דוקא בשחור למקומו הראשון ונתחבר שע"ש יחריו ידובקו ואפילו אם הוא עדיין עב במקום השבר וניכר עדיין שנשברה (רמ"א ונראה דמסכים לדעת הרמ"א דרוקא בשאשי'). אבל אם לא חזר למקומו הראשון אלא שני שבירי העצם שוכבים זע"ו זה נמשך למעלה וזה נמשך למטה טריפה). ומתראה"ה ואחרונים חולקין על זה ומכשירין אפי' בשעשי'. ורעת הב"ח לסמוך עליהם בהפ"מ וכ"ה הב"י. והכר"ו כ' דאפילו אינו כ"כ במקומו הראשון כל שאינו עוקץ בולט ומשוך לצד למקומו ראשון קרינן ל'. ואם היו' השבירה כקולמס בשיפוע ונתדבקו השברים באותו השיפוע אבל לא נתכוונו ממש כמו שה' בתחלה רק עוקץ זה נמשך קצתו למעלה וזה נמשך למטה כשר (אפילו למתרי"ס ט"ו). וכן המנהג להכשיר בזה רק דבורקין ע"י מחט דאם עובר' המחט משבר על שבר מקרי יחד ידובקו מיהו אם נדבקו באופן שהמחט אינה יכולה לעבור כגון דזה נמשך הרבה למעלה וזה נמשך הרבה למטה לא מקרי י"י (כנה"ג). (וכ"ו מיירי שלא במקום צוה"ג אבל במקום צוה"ג יתבאר בס' נ"ו רמ"א):

תש **שאלה** אחר קנה בהמה והיתה הולכת ביושר ולא ניכר שום ריעותא ואח"כ באו שנים ואמרו שהם לא היו דוצים לקנות בהמה זו מחמת שהיתה צולעת ומכירין הבהמה בט"ע אך המוכר אמר להם שהיתה צולעת לפי שהירך נפל מהקערה שקורין שוסל"י אבל עכשיו לא היתה צולעת כלל. תשו' שב"י פסק להתיר ול"ח לאיעכול ניבי אכן אם נודע לבעל הבהמה זה הריעותא ושמע מהמורה שצריך בדיקה ועבר ולא בדקו ראוי לקנסו. ועיין תשו' חו"י סי' קמ"ח דהורה בנידון כזה לאיסור

סימן נו

תשע שאלה אם ניטלו צוה"ג (מקום שהגידין נקשרין יחד) או שלא נטלו לגמרי רק נפסקו באמצע החוט. שם מבואר דבין ניטלו לגמרי בין נפסקו טריפה אע"פ שכל העצם קיים (ש"ע ושי"פ ודע דבבהמה צומת נידין הם שלשה א' עב ושנים דקים העב מונח על שנים הדקין והוא אותו שמפרידין כשתליין הבהמה ברגלי' והשנים הם הרבוקים בבשר והעצם ומקומם בעצם האמצעי הנקרא שי"ך בסופן מבחין במקום שהזנב נופל עליו. ויש כיוצא בו כאלו ממש גם מבפנים לצד חלל הנוף נגד אותן נידין החיצונים בעצמן. ויש גידים אחרים שנבלעים באלו ואינם בכלל צוה"ג על"ש). ואם נבראת חסר צוה"ג כשר בה"מ (פ"מ). ואם לא נטלי' לגמרי רק שנעקרו מן הארכובה ונקטלו מהעצם עד למעלה. דעת ט"ז ושי"ך ופד"ח דטריפה (כשיטת ראב"ד). וגם הפ"מ סיים ולדינא אין להקל וצ"ע דלא ככ"י רמכשיר בבה"ג אם עדיין יונקים מהנוף. אבל נחתכו למעלה מחצי עצם גם הב"י מודה דטריפה). והפ"ת העלה להקל בנתקפלו (ככ"י). והכ"י כתב ואם המקום שנתקפלו הוא עדיין קיים יוכל לחזור למקומו ויהי' מחובר כשר:

תשו שאלה איזהו הם צוה"ג. שם פלוגתא בש"ע י"א דצוה"ג הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו. ויש מי שאומר שהם כלפי פנים לצד חלל הבהמה. וכו' הרמ"א ויש להתמיר כשתי חסברות אבל הסברא ראשונה הוא עיקר. ולענין דינא יש להתמיר כשתי חסברות (ר"מ וב"ח ומהרש"ל שי"ך ופ"ח) (ורלא כלבוש שכתב שנתפשט המנהג בארצות האלי' בסברא א' ולא בסברא ב'). ודעת הפ"מ נוטה לאסור אפילו נפסקו הפנימים אפילו בהפ"מ (וכן העלה הל"ש דבניטל או נפסקו הפנימים הוי ספק טריפה). ודוקא אם לא נשאר מהן ארבעה שלישים שלמים (מ"ב שלישים) שיש בכלל צוה"ג. אבל בלא"ה כשירה ואפשר כספק אם בחיים נפסקו או לאח"ש דבחיצינים טריפה. (והל"ש העלה כד"י דאם הפסיקה באופן דוראי טריפה הוא כזה ספק טריפה. ואם באופן דהוי ספק טריפה יש להכשיר בזה בהפ"מ) בבהמה ובעוף אף באין הפ"מ. אבל אם אירע כה"ג בפנימים יש לעשות ס"ס וכשר (פ"מ) והל"ש מיקל בה"מ דוקא בין בבהמה בין בעוף. והמ"י כתב דנ"מ דהיכא דיש עוד צד להתיר יש לסמוך אסברא א' (יר"ל כגון יש ספק בפנימים דיש להקל מטעם ס"ס). ודע דגם בעוף העיקר צוה"ג הם מבחין ולא לצד פנים (דלא כבה"י דכתב דהמנהג אליבא דכ"ע דבעוף צוה"ג הם מבפנים ולא קי"ל כן) ונ"מ בעוף גדול כמו אינדיק וכדומה שבקיאין אנו לברוק צריך להתמיר בכל הפירושים ולברוק מבחין ומבפנים והם יותר מנ"ל בתרומיהו וצריך המורה ליתר (פ"מ) וגם תשו' מעיל צדקה סי' י"ז חולק אבה"י והעלה דכל שיש רקבון בעיף במקום צוה"ג הן מצד חלל העוף או בכל צדדי הרגל לאסור אפי' במקום הפ"מ וכבוד שבת. והתחלת צוה"ג למעלה מהערקום והוא עצם קטן שמחבר השוק לארכוב' הנמכת עם הראש. ועצם זה הוא שמשחקין בו התיניקות שקורין קונ"י (ובל"א טשי"ך וכו' מהרי"ל ובל"י ופ"מ רד" שמות יש לו ערקום ארכוב' קונ"י טשי"ך) ולמעלה ממנו מתחבין וצימחים גידים אלו ועולים ומתפשטים בשוק עד שמתרכבים והזורים כעין בשר (ש"ע). ובעוף יש ג"כ חיצינים ופנימים ושיעור התחלתן היא ג"כ

וא"צ בדוקה בצוה"ג. כמה שמטריפין שם בערקום שנשבר ל"מ יב"ח לא לענין חשש צוה"ג ולא לענין חשש השבירה. אבל במה שמטריפין שם בנקשר שאש"י מהני יב"ח בין לענין צוה"ג שא"צ בדוקה. ובין לענין השבירה דאפי' רואה בסוף יב"ח דליכא חיפוי כשר. בצוה"ג הפנימים באופן שהטרפנו מהני יב"ח. אבל צוה"ג החיצונים שנפסקו באופן שהטרפנו בוודאי שם ל"מ יב"ח. ובמה שהטרפנו שם מספק מהני יב"ח. ואם הי' נראה ריעייתא על הבשר שכמקום צוה"ג הנתבאר ונתרפא וחי' אח"כ י"ב חורש א"צ בדוקה. כמה שהטרפנו בנשמת יד מחמת הניבים ל"מ יב"ח מלבד ברוא' שנתעכלו היתרות דאם חי' אח"כ שגם גיד הרק נתעכל אפ"ה כשר. ובמה שהטרפנו שם מחשש נקיבת הריאה או אם נשבר תוך הנוף או סמוך לנוף עד חצי עצם ל"מ יב"ח. אבל בנשמת אפי' יצא לגמרי מאסיתא מהני יב"ח. ובמה שהטרפנו שם בנוף העוף שנשמת או שנשבר כבר נתבאר במקומו בס' נ"ג ולענין אבר הנשבר ונשמת (עי' בס' ס"ב):

תשב שאלה פרה חולבת והיא צולעת באחת מרגלי' ובדוקה באיתו רגל אם לא ירגישו איזה שבר ואמרו שאין מרגישים שום שבר רק שיש מקום נפוח מבחין בעצם הקולית הסמוך לנוף ובודאי בא מחמת הכאה וגם האשה שמכרה הפרה אמרה שהבהמות הכו אותה ואח"ז התחילה להיות צולעת אם חלבה מותר. תשו' גבעת שאול סי' ו' העלה להתיר במקום הפ"מ:

תשג שאלה ע"ד עוף שנשבר בעצם הקולית סמוך לנוף ונקשר נמלח עם עוד שני עופות יחד כי לא הרגישו בשבר עד אחר המליחה והרחתה. תשו' נוב"י סי' כ' חיו"ד העלה דאם נמלח עם מינו ויש רוב נגדו יש להתיר מה שנמלח עמו בקליפה אפי' הוא שמן ואם נתבשל אח"כ בלא קליפה בדיעבד אינו אסור וטוב לקפלי אחר הבישול אם נקל לקולפו. וכו"ה בתשו' שמש צדקה חיו"ד סי' נ' והסכים עמו הגמרה"י באסאן ועוד כמה גדולים. (עפ"ת):

תשד שאלה מעשה בתרנגולת אחת שנשבר עצם האמצעי מהרגל ומקום גוף השבר היא מעט יותר אב' אגודלין מהתחלת העצם ונקשרו העצמות זע"ז קשר יפה ובהקשרים ירד החלק מחצי העצם העליון למטה עד שנכנס מעט לתוך שיעור האגודל התחתון והמעט שירד לתוך השיעור לא הי' מקשה כגוף העצם ולא מראה עצם לו אך הי' כמו חסחוס שקורין קנארפיל ונכפה כאגמון לכל צד שירצה לכפפו ואם מדרו ריחב אגודל מהתחלת העצם התחתון עם הבוכנא עד החסחוס הנ"ל ולא עד בכלל הי' אגודל מרווח. וגם אם כפפנו החסחוס הנ"ל אל הצד והתחלנו למדרג מעצם העליון ממש עד הבוכנא ולא הבוכנא בכלל מצאנו נ"כ אגודל מרווח. אך אם מדרו ממקום כלות החסחוס עד המקום הבוכנא ולא הבוכנא בכלל רק הרווח שביני ביני לא הי' רק אגודל מצומצם ביותר. יאם מדרו הביני ביני לא באגודל אך באצבע הי' אצבע בשופי. היאך דין התרנגולת מותרת היא או אסורה. גם בדקנו העור ובשר בכל צד ולא נראה שום ריעותא. תשו' ע"ח חלק יירה דעה העלה באריכות להתיר בה"מ ובה"ג (וב"מ בפ"מ סימן נ"ו) וכתב שם ועוד שלצורך פורעי סעודתם בפונדק אין בכלל לכבוד אורחים:

תשי **שאלה** רין צוה"ג בעוף ומקומן. שם מבואר רבעוף הם בעצם האמצעי כמו בבהמה והם י"ו ואם נפסק רובו של אחד מהם טריפה (ש"ע ו"פ). יס' מקום שכלים צוה"ג בעוף כסימנים בבהמה דקה (ש"ע). ומי שבקי לשער יוכל לשער בכל עוף לפי גדלו ולפי קטנו כל זמן שהם קשים הוי צוה"ג. ובמקום שמתרככים ל"ה צוה"ג. ומי שאינו בקי לשער ישער

כרוחב אצבע (אגודל ש"ב) בעוף ממקום שמתחילין (רמ"א ש"ך כר"ו). והט"ז בשם רש"ל כ' דלכל הפחות ב' אצבעות בעוף.

והפ"מ סיים דלכבוד שבת או י"ט יש להקל שיעור אצבע (ובבהמה כבר נתבאר שיעורו לעיל). ולעולם בין בעוף קטן מאד (כגון יונה וכדומה שרוחב אצבע הוא יותר מחצי אבר כר"י) ובין בבהמה גסה וגדולה אין צוה"ג למעלה מחצי עצם האמצעי (ש"ך ובר"ו בדעת רמ"א). ובעוף הגדול כמו תרנגול שחצי אבר שלה הוא יותר מרוחב אצבע כ' הכר"ו דרי באצבע והוא כדעת ש"ך וכן הוא דעת תשו' ב"ח החדשים סי' י"ז שאין לשיר רק בחצי עצם. ול"ש בפתח' לטע"ה מסיק ג"כ שאין לזו מדברי מ"ו וש"ך זולת ביש עור צד היתר. וכ"ה הגרע"א כש"ך והפ"מ (והוא כדעת ט"ז ורש"ל) סיים ומ"מ בעוף גדול יש לשער שיעור ב"א לחומרא. וכתב הרמ"א ואנו אין בקיאין בבדיקות צוה"ג של עוף משום דקשה לבדוק (כיון דציה"ג של עוף הן הרבה מ"ו. אבל בבהמה' שניד' גדולים ואינם רק שלשה יוכל לבדוק אותם מי שבקי בבדיקה כל שאין ריעותא גדולה (כגון נשבר העצם) (עש"ך פ"מ). ולכן בכל מקום דאיכא מכה במקו' ציה"ג אפי' רק נפוח ונצרך הדם מאחר שה' צריך בדיקה ואא"כ בעוף וטריפ' (רמ"א). וכ' הט"ז (בשם רש"ל וב"ח) דהכל לפי הנפוח. וצריך המורה קודם שיטריף לחתוך הנפוח ולעיון בו אם יש בו רקבון ונפוח ויש לחוש לנפסק חוט אחד מהחוטין או יש להטריף. אבל בלא רקבון אפי' שנשתנה מראה כמו שקורין בל"א בלא"ה או ברו"ן או נע"ל וכה"ג דאין שום לקותא ולא נפוח מכשירין לגמרי (וכ"ג מלבוש שכתב דצריך להיות דוקא נצרך הדם הרבה עד כמעט שאין הגידין ניכרין מפני הדם. אבל בצורות דם מועט למה נטרה בדליכא שום ריעותא בגידין). וכ"כ הפ"מ בזה דאסור להפסיד ממון ישראל בחנם. (והב"א כתב בשם שב"י דאין לסמך על בדיקת צוה"ג רק כמ"ש הפוסקים בנפוח ונצרך הדם יראה אם אין שם רקבון וריעותא בלא"ה. אבל לא לסמוך על בדיקת צוה"ג ממש ומ"מ אף בשינוי מראה לחוד טוב להחמיר ולעיון ע"י שיחתוך ויראה אם יש הרבה דם או רקבון בעוף טריפה. ובבהמה אפי' יש רקבון ונמוח מי שיכול לבדוק יבדוק ד"מ וכל"י עפ"מ). ואם יש שם חתך במקום צוה"ג יש להטריף וכ"ש כשלא הולכת בטוב ובין שהנפוח הוא לצד פנים לעולם חיישין (עז"א ט"ו). והכר"ו כ' אבל על הרוב נודמן שושרין בכח הרגלים ינראה רשם הקשרה ירוק סביב. ואם נחתך העור וקצת בשר ישוב אין ניכר כשר (וכ"ה במטה יוסף סוף ד' ל"ה והב"א הביאו) וכתב בדמ"א כל זה בסתם עופות. אבל באינדי"ק ראיתי כמה פעמים שיש בו ט"ז חוטם ואינם גידים רק עצמות ממש וכל אדם יוכל לראות אותם בחוש ובעין. וכ' הפ"מ דאוונא ה"ה כאינדי"ק וכה"מ יש לסמוך אבדיק' בשניהם וצריך זהירות עכ"פ.

עור

למעלה מהארכובה התחתונה כי אין בעוף ערקום והגל"ד יטבין השוק לארכובה שם מתחילין צוה"ג בעוף החיצונים ובפנימים ושעירם למעלה בעוף הגס כמו אינדי"ק ואוונא וכדומה שני אגודלין ובעוף הדק כמו תרנגולת ודומיהן אגודל' א' מלכד הבוכנא ל"ש). וכל שנפסקו למעלה מזה השיעור כשר בלא בדיקה אם רק עוב"ה ע"י"ש. וכתב הל"ש דצריך לבדוק בצוה"ג בעד החוין של עצם מקום שהזנב נופל עליו וגם בפנים העצם כלפי חלל הגוף בין בבהמה ובין בעוף ואם רק נתקלקל במקום אחד טריפה:

השו **שאלה** נפסקו או ניטלו כנגד הערקום. שם מביאר דכשירה (ש"ע) ודוקא כגון דנחתך לפנינו רק כנגד הערקום (דליכא היש דצוה"ג מלמעלה) אבל היכא דנשבר הערקום ואיכא הישא דצוה"ג טריפה. (רא"א בקיאין בבדיקת צוה"ג ואפילו נתרפא שאש"י לא מהני. ב"ח וש"ך בדעת ש"ך דלא כמהרש"ל המכשיר כה"נ). והט"ז כ' (בדעת ש"ך) דדוקא בנחתך הארכוב' בין הטשוי"ך לשוק או טריפה ששם וראי יש צוה"ג ולרירי' בטשוי"ך כל שנתדפא שאש"י כשירה לכ"ע ודע דהצו"ג בבהמה הם בין הטשוי"ך לשוק. ואם נחתך בין שוק לאותו עצם טרפ' (יכבר נתבאר בס' נ"ה דבעוף בין ארכוב' לשוק הווין צוה"ג ואין להקל דבעוף ליכא טשוי"ך כלל. פ"מ):

תשח **שאלה** כמה שיעור ארכן דצוה"ג ממקום שמתחילין להיות צומתים עד שמתפשט' כבשר בבהמ' גסה. שם מבואר פלוגתא בש"ע י"א דבהמה גסה ארכן י"ו אצבעות (וכ"ה הפ"מ בדעת הש"ך להלכה כדעת זו). ויש מי שאומר שהוא שיעור ר' אצבעות. ובבהמה דקה לא נתנו חכמים שיעור אלא כמראה ובמישוש שכל זמן שהם לבנים קשים ועבים יש להם דין צוה"ג אבל כשהם מתחילין להתרכך או שהם קטנים ודקים אין להם דין צומת הגידין. ובמקום שאין לבנים כ"כ אלא לבנים קצת ומזהירין כעין זכוכית לא הוי צומת הגידין. ויש גידין אחרים שנכלעים באלו בזכרות או בנקבות ואותם אינם בכלל צומת הגידין (ש"ע ו"פ):

תשט **שאלה** נחתך גיד העב לבדי בבהמה (רכבר נתבאר דבהמה צוה"ג נ' אחד עב וב' דקים). שם מבואר דעת המחבר (וכ"ג דעת רמ"א) דאם נחתך העב לבדו כשר שהרי נשארו שנים ואם נחתכו הב' הדקים ג"כ כשר שהרי העב גדול משיניהם והרי לא ניטל כל הצומת אלא מיעוטו אם לא דנחתך רובו של כל א' מהם דאז טריפה. י"הש"ך (בשם ש"פ) והוא דעת סמ"ג וסמ"ק וסה"ת כשיטת רש"י) כ' דבהמה גמי טריפה כשנפסקו אפילו לרוב אחר מהן וראוי להחמיר באיסור דאורייתא. וכ"כ הפ"מ (דבשל תורה הולכין אחר המחמיר) והכר"י: כ' דהרבה פוסקים מהמירין בין ניטל רוב מנין או בנין. ויש להחמיר (ובח"מ ועוד צדדים מצדדים האחרונים להקל). וכ' הפר"ח דאם חכו בהמה בגיד הנשה שלה בחין יש לחוש לפסיקת ציה"ג וצריך בדיקה. והל"ש כתב דצוה"ג החיצונים של בהמה שנטלו או נפסקו תוך שיעורן או שרק נקפלו כל שיעור ארכן ה"ז ודאי טריפה. ודוקא אם הפיסיק ברוב שלשתן או בכל העב וברוב של א' מהדקין והקיפול הוא עב ובא' מהדקין אבל בלא"ה אינו רק ספק טריפה. ואם יש פיסוק בכולן רק שנשאר שליש מכל א' שלם או שנפסקו כל העב ושליש מכל א' מהדקין או שנפסקו כל העב וב' שלשים של דק א' והדק הב' נשאר כילו שלם או שנפסקו ב' הדקין ושלש מהעב כשר:

דאם שהה יב"ח לאחר החיתוך מהני ולכך יחתוך ותהי' מהני ולא בע"א). וב' הכל"י נשבר השוק למעלה מחצי עצם ונקשר זע"ז ועצם העליון יורד למטה תוך אצבע לצוה"ג אף שאין עוקין טריפה וכ"כ הכנה"ג באוואז שנשבר ונקשרו זע"ז ועצם התחתון הי' ב' אצבעות אבל עצם העליון הי' יורד למטה כשיעור אצבע ורוב אחד הכשירו. אבל הרדב"ו מטריף וכ' הפ"מ אמנם אין בירי לאסור בה"מ וצורך שבת או יו"ט. ש"ד. ודע דעוף אין לו טשיו"ך ובגלד מקום שמתחיל השוק יש עיגול כבוכנא ובאמצע יש פגם שאין העצם שוה שם (גם יש ריעה שצוה"ג בפנים) ובדקתי וראיתי קצת נקשרים למטה מהבוכנא. ונ"ל דאין למדור שיעור אצבע אלא אחר שכלה הבוכנא ההוא. ודבר זה אף שלא מצאתי מ"מ נ"ל כך (פ"מ). ואינו שאשי"י כי עוקין חד יוצא וזה נמצא אחר האכילה אף שאינו ידוע אם נשתנה מראית הבשר אם לא יש להחזיר משום ס"ס (תשו' נוב"י סי' ק"א והב"א הביאו):

תשיב שאלה מעשה בא לידי בעוף שנשבר השוק ב' אצבעות מצוה"ג ונקשר כמעט שאינו ניכר. אמנם בדקתי וראיתי כי עצם העליון הי' יורד לתוך חלל התחתון עד ארכוב' והי' ספק בדילדותו נעשה ושמא הי' השבר פחות מאגודל ואח"כ נתגדל התחתון ועלה למעלה וטריפה אי' להיפוך שמא העליון גדל אח"כ למטה וכשר והי' ה"מ. שם הפ"מ כ' דבמעשה זו הכשיר וסוים ומ"מ הכל לפי ראות עיני המורה דאם רואה שהעליון בריא והתחתון יש בו דקבין לדירן שא"ב בצוה"ג של עוף טריפה בכנה"ג מספק (הנחבאר) ואין לסמוך להקל:

סימן נו

תשיב שאלה היאך הוא הדין דרוסה. בסימן נ"ז מבואר (דלא כל הי' ועוף שוה בדריסתן אלא מעלות מעלות הן הארי יש לו דריסה אפי' כנסה בין בבהמה בין בחיה). ובכל מקום דחיישינן לודאי דריסה אסור למוכרה לגוי (שמא ימכרנו לישראל). ודרוסה היא שמי שיש לו ארס מכה בצפרניו ומטיל ארס ושורף בו (ט"ז) וכל חיות ועופות טהורים אין להם ארס ואין דירסין) ואם ניטלו הצפורניים אין מטיל ארס בניטל כל הציפורין הא ניטל עד הבשר מטיל ארס (דמ"ש בש"ע הלשון ותוחב בצפרנו הוא לא ודוקא. פ"מ). ובכל הדורסים ל"מ אם באים להציץ הגדרס מהדורס דאו ודאי מטיל ארס (דחמתו בערה) אלא אפילו אין באים להציץ ג"כ מטיל ארס (ש"ע וש"פ. ובאותן שאין להם דריסה אף במצילין מהם אין דורסין. ש"ך ופ"מ):

תשיב שאלה זאב באיזה מין הוא דורס. שם מבואר דעת המחבר (וכ"ה הט"ז) דאין לו דריסה בבהמה נסה ואפילו בקטנה שבהם דחיינו ענלים. (ורעת הב"ח וש"ך דואב יש לו דריסה אפילו בבהמה נסה. וכן המנהג לאסור באכילה בבהמה נסה באין הפ"מ. ודעת הש"ך ופ"מ דבהפסד קצת יש להקל). ומיהו מותר למוכרו לגוי כשהוא חי. (ובעגלים יש להחמיר באכילה אף בהפ"מ. והב"א ביש' תשו' הב"ח סי' ל"ט מוקל למוכרו לגוי). אבל בדקות כגון כבשים אפי' נדילים שבהם יש לו דריסה ואסור למוכרו לגוי כשהוא חי. (וכ' הכל"י דאם אחר היטהוטה נודע שהי' נדרסת מזאב אין לאסור בבהמות ישראל. אבל עכ"פ אסור לקנות מנוי. עפ"מ):

שאלה

עוד כתב בשם רמ"א ריש מין עוף שקורין קארפאטור"א שאין לו צוה"ג. וכ' הוא ומ"מ אין לסמוך ע"ז ולהחזיר על שאמרו ראיתו המין אין לו צוה"ג אם לא שבא בקבלה מפי חכמים מומחים. ואם נקשר במקום צוה"ג טריפה כמו בשאר עופות. והל"ש כ' דבעוף יש ג"כ צוה"ג חיצונים והפנימים בעצם השוק יש בכללם יותר מט"ז. ואם נפסק רוב של א' מהפנים תוך ב"א מתחתית השוק באינדוי"ק ואוואז תוך אגודל א' בתרנגולת טריפה מספק. אם נקפל א' מצוה"ג הפנימים של עוף עד חצי עצם דינו כבהמה. ואם רק נקפל עד ב"א בעוף הגם ואצבע בדק אז אם נפסק למעלה ובסוף הקיפול מיד ה"ז ספק טריפה. אבל אם נפסק למעלה ובסוף הקיפול מיד ה"ז ספק טריפה. אבל אם נפסק מתחתית השוק או שנפסק למעלה רק שנשאר מקום דבוק בין הקיפול לפיסוק כשר. ואם יש ריעותא במקום צוה"ג הפנימים כגון נפוח ונצנר הדם וכה"ג צריך לחתוך בבשר ולבדוק. ואם יש בו רקבון בעוף הדק טריפה. אבל בבהמה ועוף גם בודקין צוה"ג וכשר ואם נפסק אחד מצוה"ג החיצונים של עוף למעלה משיעור אצבע בדק וב"א בגם הוי ספק טריפה. אבל אם נפסק אגודל בדק וב"א בגם או שנפפל כל אורך גודל בדק וב"א בגם הוי ודאי טריפה. ואם נמצא במקום צוה"ג החיצונים נפוח או מעט צרורת דם צריך לחתוך תוך עומק הבשר. ואם נמצא בשר נדבק או צרורת דם הרבה אי' בעוף הדק טריפה ובאוואז כשר ע"י בדיקת צוה"ג בהפ"מ ובבהמ' ואינדיק אף באין הפ"מ. אבל אם הי' מבחוץ דק שינוי מראה או רויש' וסדק או חתך בבהמה בעור עם קצת בשר וניכר שנעשה ע"י שקשרו הרגלים בכה א"צ לבדוק הבשר. והל"ש העלה שוק שנשבר במקום צוה"ג והוא מחצי עצם השוק ולמטה ולא נקשר אפי' העו"ב שלם בלי נקב טריפה בין בבהמה בין בעוף ימ"מ בבהמה גדולה שלפעמים יהי' חצי השוק יותר מט"ז אצבעותיו אין להטריף אלא עד ט"ז אצבעות מתחתית השוק. אם נשבר באלכסון מצד חוץ כלפי הזנב אל צד פנים ובצר חוץ השבר למעלה מחצי עצם ובצר פנים הוא אצבע מתחתית השוק בעוף קטן או ב"א בעוף גדול כשר. שיק שנשבר במקום צוה"ג ונקשר שאשי"י ועוב"ח בודקין בצוה"ג ואם הם שלמים כשר בין בבהמה ובין באינדוי"ק. אבל באוואז אין לסמוך אבדיקות צוה"ג אלא בהפ"מ. ובעוף הדק בתרנגול לא מהני בדיקה כלל. ושוק שנשבר במקום צוה"ג בבהמה שהוא מחצי עצם או מט"ז אצבעות ולמטה ונקשר שעשי"י ועו"ב שלם וגם הנגידן הפנימים והחיצונים שלמים כשר. ואינדיק שנשבר למטה מחצי עצם רק שהוא למעלה מב"א בודק החיצונים ודיו וה"ה באוואז בהפ"מ אבל בעוף הדק טריפה:

תשיב שאלה נשבר העצם במקום צוה"ג ונקשר ונתרפא יפה. שם מבואר פלוגתא בש"ע יש מתירין אם לא נשתנה מראית הבשר שעל השבר ויש אוסרין עד שיבדוק צוה"ג. וב' רמ"א וכן עיקר לדירן דא"ב בבדיקת העוף טריפה. ובבהמה אם עדיין שביר יש לאסור גם בבהמה אבל אם נשבר וחזר ונתרפא בקיפין אנו בבהמה (ש"ך). ודוקא כשנקשר שבר אל שי"י אבל בשעשי"י צ"ע אם להחזיר הבהמה (פ"מ). וב' עוד דנשבר במקום צוה"ג לא מהני שהיית יב"ח בבהמה או כ"א יום בעוף מיום השבירה (דחיישינן בכל שעה שמא עתה נתקלקל). ומיהו אם חזר ונקשר היטב אח"כ מהני שהי' יב"ח יב"א יום בעוף מיום שנשבר (וכן בנחתך בתוך הערוקם לט"ז דמתיר עי"ל סי' נ"ה).

תשטו **שאלה** מעשה בגוי שמכר פרה לישראל והי' בה חבלה בגופה ושאלו אותו ואמר שהזאב פגע בה יותר משלש שנים אם רשאי הישראל לקנות הפרה לעצמו או לא. שם העלה הפ"מ דאם לא אמר לי' הגוי מיד יביל לקנות וה"ה אם כבר לקחה והגוי אינו רוצה לחזור ויש הפ"מ יש לסמוך להקל. והב"א בשם תשו' הב"ח סי' י"ה דעתו נוטה דאין נאמן גוי מסל"ת לאמר שזאב נכנס לעדר:

תשטו **שאלה** התול חתול וגמלי' ישועל באיזה מין דורסי'. שם מבואר דאפי' בכשבים כל שהם גדולים אין להם דריסה. אבל יש להם דריסה בגדיים וטלאים וכ"ש בכל העופות (ש"ע וש"פ ומ"מ לא כל החתולים דורסים דיש חתולים המצויים שיראים מאד ליגע רק דמין התול הוא דורס):

תשטו **שאלה** חולדה באיזה מין דורס. שם מבואר דאין להם דריסה אפילו בגדיים וטלאים וכ"ש בבהמה. אבל יש לו דריסה בכל העופות אפילו בגסה מהם. (וה"ה טחור"ז או מארדיר' יש לו ג"כ דין חולדה. פ"מ ע"ש בש"ע):

תשטו **שאלה** חולדה באיזה מין דורס. שם מבואר דאין להם דריסה אפילו בגדיים וטלאים וכ"ש בבהמה. אבל יש לו דריסה בכל העופות אפילו בגסה מהם. (וה"ה טחור"ז או מארדיר' יש לו ג"כ דין חולדה. פ"מ ע"ש בש"ע):

תשטו **שאלה** חולדה באיזה מין דורס. שם מבואר דאין להם דריסה אפילו בגדיים וטלאים וכ"ש בבהמה. אבל יש לו דריסה בכל העופות אפילו בגסה מהם. (וה"ה טחור"ז או מארדיר' יש לו ג"כ דין חולדה. פ"מ ע"ש בש"ע):

תשיח **שאלה** כלב אי הוי דורס. שם מבואר דאין לכלב דריסה כלל אפילו בעופות (וכ"ש בשאר בע"ח). ומיהו אם ניקב עד החלל לא גרע מקוץ (הנכתבאר בסי' נ"א להטריף ש"ע וש"פ). ומיהו אם מקום השן רחב כמו קנה רחב אנו בקיין לבדוק (פ"מ עיי"ל סי' נ"א):

תשיח **שאלה** שאר חיות טמאות אי דורסים. שם מבואר דכל שאינה גדולה מואב אין לה דריסה בגדולה שבדקה כגון כבשים ועוזים (ואפילו גדול כזאב ט"ז). אבל יש לו דריסה בגדיים וטלאים וכ"ש בעופות ואם הוא גדול מהואב (כגון דוב וגמל) יש לו דריסה אפילו בבהמה גסה (ט"ז בדעת רמ"א וש"פ. ומיהו ספק דרוסה מדוב וגמל אין להתיר באכילה מהמת ס"ס פ"מ). ומיהו לגוי מותר למכרו בהפ"מ. אבל בדקות אסור למכרו לגוי (פ"מ). ואם הוא גדול מארי הרי הוא כארי ויש לו דריסה בכל (ש"ע וש"פ):

תשכ **שאלה** עופית באיזה מין יש להם דריסה. שם מבואר דכל העופות (חוץ מן הנץ שפארבע"ר והגם אלגאטמע"ד) אין להם דריסה אפילו בגדיים וטלאים (וכ"ש בבהמה) והנץ הגם יש להם דריסה בגדיים וטלאים אם נקב בצפורנו לבית החלל דוקא שאז מטיל ארס (ואפי' בצפורן רחב אא"ב לבדוק כיון דמטעם דריסה הוא עט"ז ופ"מ). והנץ יש לו דריסה אפילו בעוף גדול ממנו ובלבד שיהא מן הרק (כתורים ובנ"י אפי' הגדולים שבהם) אבל לא בגדולים הימנה (כגון תרנגולת ואווזות וכיוצא אם לא הניע לחלל). והאווזים כל שהם קטנים יש לו דריסה בהם אפילו לא הניע לבית החלל (ש"ך וש"פ). ושאר עופות הדורסים יש להם דריסה בעוף שכמותם. אבל לא בעוף שהוא גדול מהם (וכן נשר וכדומה) יש לו דריסה בכל העופות (ש"ע וש"פ):

תשכ **שאלה** באיזה אופן הם דורסים. שם מבואר דאין דריסה אלא ביד ובצפורן אבל לא ברגל ובח'י' ובעוף ברגל ולא באנפיים. (וה"ה שן אין בו דריס' ומ"מ לא גרע מקוץ פ"מ). ואין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא מדעתו כגון

תשכב **שאלה** אי חוששין לספק דרוסה. שם מבואר דחוששין אם ראו שנכנס ארי בין השוורים. וכן הזאב (וכדומה) שנכנס בין הדקות ושאר הדורסים שנתבאר למעלה כגון עוף הדורס או חולד' או ברדלס וכן מחי' הדורסת אם נכנס לכלוב מלא עופות או ללול של תרנגולים כולם אסורים דחוששין שמא דרסו. אבל חצר המוקף גדר ומחיצה לגבי עוף הוי מקום רחב ול"ה לדרוסה אא"כ בכלוב. ואפילו לפנינו עוף הנדרסת מ"מ א"ה על השאר (פ"מ בדעת ש"ע דלא כרמ"א דמחמיר בעוף הנדרסת אפי' בדיר ולא בעי כלוב אלא דוקא בחי' הנדרסת צריך כלוב. וכשאין הדיר מקור' גם תדמ"א מודה דצריך כלוב פ"מ). והוא שיהא הוא שותק והם מתרעדים וצועקים אם הוא במקום צר שאינו לברוח מפניו ואפילו חצר שמוקף גדר ומחיצה מקרי מקום צר בבהמות (ודוקא בקעה שאינה מוקפת גדר ומחיצה ומ"מ בנכנס לחצר רחב המוקף) ובמקום רחב שאין מוקף גדר אפי' נמצא אחד מהן דרוסה אין חוששין לאינך ש"ך וש"פ. ורמ"א בשם גדולים כ' דאם חצר רחב (חלל פניו מכל בנין וחלל חדר אחד תשו' מאיר נתיבים סי' נ"ג דבלא"ה יש לאסור) כחצר המשכן מאה אמות על חמשים אפי' מוקף גדר מקרי מקום רחב (עי' ט"ז ופ"מ וב"א). ואם הוא שיתק והם שותקים או הוא מקרקר (וצועק) והם צועקים אין חוששין לדרוסה (ש"ע וש"פ ובכה"ג אם אירע שראינו קצת אורס בעור הפנימי של וושט צ"ע הגרע"א). ואם נמצא דחתך ראשו של אחד מהן (או הרגו ומתה בפניו דיקא צ"ע ופ"מ ותשו' גבעת שאול סי' ז') ולא ראינו שדרס עוד אחרים אפי' הוא שותק והם מקרקרין לא חיישין לאינך השאר (דנת רוגזי'). אבל אם פצע או הרג או דרס אחרים (אפי' דלא ידעינן שדרס אחרים אחר שהרג) אסור כל מה שבדיר (ש"ע וש"פ). וכן אם הדרוסה היא בכלוב דע"י טורח משיגים או אף בחתך ראש של אחד מהן והרגו ל"א נח רוגזי':

תשכג **שאלה** אם הי' ב' זאבים ומצאו ב' כבשים הרוגים. תשו' צ"צ סי' ק"ה העלה להתיר השאר וכ"מ מפ"מ ובב' זאבים וכבש אחד הרגו כולם אסורים (פ"מ):

תשכד **שאלה** אם באי' זאבים וסבבו עדר של בהמות דקות בשדה אי הוי כמקום צר וחיישין לכולהו. שם העלה הב"י להחמיר דהוי כמקום צר. והפ"מ חולק עליו דאפי' כמה זאבים בשדה ל"ה רק מקום רחב:

שאלה

רק אם נשכו בשיניהם הוי כקוץ וצריך בדיקה באברים הפנימים ובכל מקום שנשב פוסל במשחו כגון אם יש נקב בראש מקים הגלגולת או בצואר ממול העורה צריך לבדוק בגלגולת אם שלם ובריא. וכ"ה תשו' חת"ס ח"י"ד סי' נ"ה ונ"ט ואסור להשהותו יב"ח משום תקלה:

תשל' שאלה היכא דלא ידעינן אי שתק או צוח וגם לאינהו אי צעקו או שתקו. שם דעת המחבר דבכה"ג לא חיישינן לדריסה ודעת הרמ"א לחוש לאסור בכה"ג (ועכ"פ מותר למכרו לגוי ש"ך ופ"פ). וחומרא בעלמא הוא ובהפ"מ מותר (אף באכילה פ"מ). ואם אירע שראינו קצת אדם בעור הפנימי של וושט יש להחמיר אף בהפ"מ (עפ"מ סי' ל"ג מ"ו סק"ח):

תשל' שאלה כשבא לפנינו בע"ח מבעבע דם ולא ידענו במה נעשה אם על ידי חי' הדורסת או ע"י כלב או ע"י קוץ דלא ראינו נכנס ארי או זאב וכדומה. שם מבואר דבכה"ג אם יש לפנינו כלב וארי וקוץ מתירין (ע"י ס"ס) ואין חוששין לדריסה. ואם אינם לפנינו תולין במצוי ואם שניהם אינן מצוי תולין ביותר מצוי (ש"ע ופ"פ עפ"מ):

תשל' שאלה ארי שנכנס בין השוורים והשוורים הוי במקום רחב (דהיינו בבקעה שאינ' מוקף) ונמצא צפורן בגבה של אחד מהן. שם מבואר דאין חוששין כה"ג לדריסה (אלא תלינן דבכח' נחמך) ואפי' אותו השור מותר (ט"ו ופ"מ דלא כב"י. וכתב הב"י דאם הרג בהמה א' ובשני' מצא בגבו צפורן יש לאסור אות' בהמה שהצפורן בגבו אף במקום רחב וכ"ג מצ"צ ופ"ח עפ"מ). ואם היו השוורים במקום צר בחצר המוקף גדר ונמצא צפורן של ארי תלוי אז אפילו אם הצפורן לחה חוששין לה אפילו אם היא והם שותקים (רק בצפורן לחה הוי רק ספק דרוסה. ואם לא נודע עד לאחר התערובות אז מתירין בהפ"מ וביבשה דודאי דרוס' צ"ע להתיר בהפ"מ אף בלא נודע (פ"מ). ואפילו לכל השוורים שבדיר חוששין אם הוא במקום צר וכ"ש אם מקום צפירן או כל הצפורנים שמוטו' מגבו דחוששין לכלהו אם הוא מקום צר (והוא ודאי דרוס') פ"מ בדעת ש"ע ופ"פ עפ"מ):

תשל' שאלה מעשה באיש אחד שקנה מאה וחמשים צאן כרי לשחטם אחד אחד והמה רועים בשדה ונער קטן של גוי נוהגם ובשבת בין הערבים הוי' הגשם רב על הארץ והביאם הקטן הנ"ל להעיר להחצר שלהם שהוא אורך חמשים אמה ורחבו ארבעים אמה ובאותו חצר עמדו ג' סוסים וחרוזה קטן לן ג"כ שם ובבית נמצא צאן אחד מתה ואלי' תלושה והיתה מונחת אצל מעמד הסוסים ועוד צאן אחד תלוש' אלי' שלה ומבעבע דם ושאלו לרועה קטן אי ראה או ידע מזה ואמר א"י מאומה ושאלוהי אם שמע קול צעקה בליה או אם הוי' שם זאב ואמר שהי' ישן וא"י והאנשים הבקיאין אומרים כי א"א שהי' שם זאב מכמה טעמים והי' הפסד רב בדבר. ה"ש בח"ד סכ"ד העלה להתיר כל הצאן מלבד זו שנתלש האלי' ולא מלאני לבי להתיר וצריך לדקדק היטב בכה"ג:

תשל' שאלה אי אנו מומכין בזה"ל אבדיקה מדריסה. שם מבואר דעת המחבר דאם ברקה ואינו מוצא בה רושם

תשכ' שאלה זאב א' שנכנס בליה לחצר גדול המוקף מחיצה סביב והיו שם כבשים וצאן ושהי' הפתח פתוח והסולם מוצב ארצה גבוה אמה והצאן יכולין לקפוץ מע"ג סולם ובחצי הלילה שמעו הרועים שהכלבים צועקים והכבשים מקשקשים בוזגים וראו שקפץ הזאב ויצא לחוץ ומצאו כבש אחד דרוס. תשו' צ"צ סי' ק"ה העלה להתיר לשאר הכבשים (כל שמוקף החצר וגם הכבשים יכולים לרלג ולצאת) מ"מ לכתחלה אסורים לקנו' ולאכול עד סוף יב"ח ודוקא שהכבש הדרוס שמצאו עדיין הוי' חי אבל אם מצאו הרוג מיד שהקול נשמע אין לחוש עוד לשאר הכבשים:

תשכו' שאלה אווזות שהיו בחצר ונכנס ביניהם שועל ופצע לאחר מהן. תשו' הב"ח סימן קכ"ז הורה להתיר חוץ מאותו שפצע וכן בתרנגולים שהיו בכלוב ונשמע בליה קול צעק' ביניהם וכשהכלוב לראות נמצא תרנגולת אחת שנדחס מן הכלוב והשאר רצו והלכו לבאן ולכאן ואחד מהן תחוב ראשו בין הנקבים ואומרים שהי' ע"י ברדלס והתיר בתשו' סימן קמ"ז וכן בתרנגולי' שהיו עומדים בחדר על הכלונסות במקום גבוה ושני תרנגולים קטנים היו קשורים זה בזה למטה מהם בקרקע באופן שלא היו יכולים לעלות ולמחר נמצאו אחד שנאכל כולו והשני נקטע ראשו בתשו' סי' קמ"ח התיר אותם שהיו בכלונסות (עפ"מ):

תשכו' שאלה מעשה בחצר רחב מאד שהיו בו ארבעים פרות וה' מאות צאן ובאו לתוכן כמה זאבים והומתו ונפצעו מהן יותר מט"ו צאן. תשו' מהר"ם לובלין הביא מעשה זו לאסור כולהו (ואותן הצאן והפרות היו של שר וישראל קנה ממנו החלב ואשת הגוי עושה הנבינות שרי ליקח הנבינות דכבר נתבטלו ביד גוי כיון דהרבה צאן ופרות היו שם וכ"ג מפ"מ דמסכים לדבריו):

תשכ' שאלה איך נוהגין בחתולים הנכנסים בלול של תרנגולים. שם מבואר דסומכין עכשיו על שהחתולים שלנו בני תרבות הם עם העופות אע"פ שהיא שותק והן מקרקרין אין חוששין וכ"ש כשהוא שותק והם שותקים דאין חוששין כשלא ראינו שהכהו (ש"ע). ודעת הב"ח דכל שהכה אפי' בלא רדיפה אפי' בשניהם שותקים דעת הב"ח לאסור ובהוא שותק והם מקרקרין אפי' בלא הכאה. והט"ז חולק דבעינן דוקא רדף והכה אף בהוא שותק והן מקרקרין דהכאה בלא רדיפה לאו כלום הוא ואף בהכאה ורדיפה והיא שותק והן מקרקרין עכ"פ מותר למכרו לגוי. והש"ך העלה דכל שהכה אפי' בלא רדיפה חוששין אך מותר למכרו לגוי ובהכאה ורדיפה אף לגוי אסור למכרו וה"ה בחתולין העולין על הכלוב ומכניסין ידיהם אסור ומכרן לגוי. וכ"ג מפ"מ. וסוים לא ידענא על מה סומכין העולם דכמה פעמים מכה דרך רדיפה וזה ודאי אסור אף למכרו. והכר"ו העלה דלאותו עוף שהכהו חיישינן בהכאה גרידא אבל שאר עופות שכלול בהכא' גרידא אין חוששין אא"כ דחוינן רודף ומכה. וכתב הב"י בשם בה"י דאנשי מעשה אינן מניחים חתולין בביתם. וכ"ג מהגרע"א. רק בעופות הגדולים יש לנהוג היתר. וכתב הב"י בשם דמש"א דבעוף הדק (ציפורים קטנים) יש להם דריסה דעינינו רואות דהוא כן והפ"מ הניחו בצ"ע:

תשכ' שאלה מיני עכברים גדולים (ראטע"ן) אי יש להם דריסה. תשו' נוב"י מ"ת סכ"ז העלה דאין להם דריסה

ופ"מ ומקו"ח וביו"ד סי' פ"ד):

תשלט **שאלה** אוווא הבר במקום שאין אוכלין אותן ובא עליהם הדורס שאסורים ג"כ משום ספק דרוס' אי מותר למכור לגוי. תשו' שב"י ח"א סי' נ"ה העלה דמותר למכרה בעודה חי' והב"א הביאו:

תשמ' **שאלה** דורס שנכנס לדיר ונמצא צפורן תחיב' בא' מהן ועברה בצד' וא"י אם עד שלא נדרסה ילדה והולד מותר או לאחר שנדרסה ילדה וגם הולד בחשש דרוסה. תשו' שוב"י ח"א סי' נ"ד העלה לאיסור:

תשמא **שאלה** מעשה בחצר רחב שהיו בו ארבעה מאות וחמשים צאן ובא זאב אחד וקפץ מעל המחיצה לתוך החצר ושני ערלים היו אצל החצר וחטף אחת מן הצאן והרגו תיכף שחלקו ואח"כ חבריהו אותו הערלים כן ספרו הערלים מסל"ת וכן הוי כי רק אחד נמצא מת בחצר ובשאר הצאן לא נראה שום תקלה והיוס. תשו' השיב משה חיו"ד סי' ל' העלה דכולן מותרין:

תשמב **שאלה** ע"ד הדוב שנכנס לחצר מלאה צאן והרגישו בו וכמעט רביעית שעה נכנסו אחריו ומצאו בפיו טלה פצוע מה דין הנשארין (אם זה רומה להרג' א' מהן או לא). (תשו' הר המיר חיו"ד סי' י' האריך ומצדד להתיר למוכרן לגוי או לשהותם יב"ח רק שנים אחרונים יהיו אסורין להך היתירא ועוד דבלא"ה לא ימלט שילכו לאיבוד שנים ושלישה מהן בתוך זמן השהוי וי"ל דאיסירא אזיל (ויש ג"כ היתרא דרב ובג"ד א"צ לאכול הנשארין תרתי תרתי). ותשו' חת"ס חיו"ד סי' נ"ז העלה בשאל' אודות רועה גוי ששמע בלי' נפילת זאב מן ההר אל תוך עדרו המוקף מחיצות והי' בו כמאתים וששים צאן וכשבא להציל ברועים ומקלות ברה הזאב ובבריחתו נפל בלעו מפיו והיינו טלה א' מן הצאן והוא פציע וקרוע והי' אח"ז כמו שעה ומחצה ומת אח"כ ונשאל מה דין הנותרים אם ניהוש לכולן וחשיב דהנשארין מותרים רק שנים אחרונים ישהה יב"ח או עד עבור והולדה. והמחמיר על עצמי למוכרו לגוי השנים האחרונים הנ"ל תי"ב:

תשמג **שאלה** זאב שנכנס בעדר של רועה שהי' רועה מאתים צאן של שר אחד וחמשים של יהודי וראו כן ב' יהודים שחיו בעיר כשקפץ הזאב על אחד והצילו הרועה וגרש הזאב מן העדר יטרם שנודע ליהודי בעל הצאן מעדותן של הישראלים לקח א' מהצאן לשחיטה כי הוא טבח ושחט לנכרים והראה לו הרועה איך הצאן נחבל קצת בראשו ואמר שאירע לו כן מעש' הזאב והצילו הוא מיד הזאב והראה לו היהודי עוד שאר רישמים כיוצא בזה בשאר הנוף וא"ל אלו הרושמים מעקיצת קוצים שביער אבל זה שבראש הוא מהזאב. ושוב זמן מה אח"ז באו ב' הישראלים וספרו לבעל הצאן כנ"ל והם אמרו שמיד שלחו לו אגרת על ככה אלא שלא הניע לידו. ושאל על הצאן הנותרים תשי' חת"ס חיו"ד סי' ס' העלה כיון שאחר נשחט כולם מותרים שנים שנים. וטוב להחליף חמשים שלו עם נכרי אחד אם אפשר בלי ה"מ (ויער אפי' מסובך באילנות הו"ל במקום רחב עוי"ש): תשמד **שאלה** בהמה של ספק טריפה שהשכינ' ישראל לגוי על יב"ח

רושם (בכל החלל שלו מירך עד קדקוד) אפילו לוראי דריסה (הנתבאר) יש לה היתר. ובוה"ז דליכא למיקם אבריקה ואין סומכין על בדיקתנו יש לה היתר בשיהוי יב"ח. (וכן בנפילה ושבירה דצריך בדיקה. ובשנת העיבור צריך י"ג חודש עפ"מ דלא כפר"ח). ובנסקה שתתעבר ותלד (וולד של קיימא אם לא תתעבר גם בנסקה מהני יב"ח ש"ך ופ"ב. ובזכר אי וראי שהוליד אי מהני. כר"ו מסופק ינראה דל"מ עפ"מ ועי' תשו' מים חיים מפר"ח). ובעוף אם נמרה להטיל כל ביצים (נמורות) של טעינה ראשונה ושהתה כ"א יום שלמים ואח"כ חזרה להטיל ביצים כשר. (וכן ספק טריפה שלא הטילה מעולם בעינן כ"א יום שלמים לאחר זמן הטריפות בספק ההוא ואז אם מטייל' ביצים כשר פ"מ). ואם רבים הם הנדרסים אסור להשהותם יב"ח כדי שלא יבא לידי תקל' (מחבר). ודעת הרמ"א להחמיר דכל שצריכין להשהותו יב"ח (אף באחד עומד בספק וכ"ש כשהם רבים) חיישינן לתקל' ואין למוכרו חי לגוי ואלא ימתינו קודם וכן המנהג במדינו א"ל. (ובעופות דא"צ להשהות כ"א כ"א יום לא חיישינן לתקל' ואף כשהם רבים הנדרסים (ש"ך). מיהו נבין להחמיר גם בעוף בה"י עפ"מ). ובדיעבד שרי בשחיו יב"ח בספיא (אבל כ"מ שהוא וראי טריפה כגון בדרוסה שהאדימה בפנים וכדומה טריפה ולא מהני שיהוי יב"ח (פ"מ בדעת רמ"א ופ"ב). ודוקא בעופות השכיחים כגון תרנגולות ושאר עופות אבל באווזות הבר שקורין (ווייליגענ"ז) דעת שב"י דאם משהה אותם עד שיוולד לה שני ביצים יצא מדין ספק דרוס' ומותרת במקום שאוכלים אותם ע"פ מסורת והכר"ו סוף סי' פ"ב חולק עליו:

תשלח **שאלה** אם נתערב הדרוסה באחרת. שם הכל"י בשם כנה"ג העל' להתיר אחרות בבדיקה אף בודא דרוסה ואף בזה"ז (דאא"ב). והפ"מ הניחו בצ"ע (ובשיהוי י"ב חודש בבהמה ובעוף כדי טעינה הנתבאר יש לסמוך בנתערב:

תשלז **שאלה** אימת מותר למכור טריפה אי ספק טריפה לגוי. שם ב' הרמ"א דחא דדרוס' וספק דרוסה דאסור למכור לגוי היינו דוקא בטריפות שאינו ידוע אבל טריפות הידוע וניכר לכל (ואפילו אינו ניכר אלא לאחר מיתה שאילת יעב"ץ ח"א סי' ע"ב) מותר. וכן אפי' ספק טריפות. ויש מבשרין טריפות שהוא אע"ג דקו"ל לאסורו מ"מ מותר למכרו לגוי (מטעם ס"ס וכן בטריפות שמדינא כשר כגון זאב בנסה ודוב בבהמה וכה"ג נ"כ מיתר המכור לגוי. אבל בטריפות אחרות שיש בהן פלוגתא דרבנותא היכא דאין צדדים להקל או במקום דאין רוב הפוסקים מתירין אין לעשות ס"ס בידים ש"ך ופ"מ):

תשלז **שאלה** פרה שבאתה מן השדה ונקרע עור צוארה וגם העור כנגד המעינים ואמרו שניכר להם שהוא מן הזאב ואחר קצת ימים ילדה והניק הולד איזה שבועות. הל"ש בח"ד סכ"ה הורה דפרה אסורה לב"ע ומשפט הפרה זו למכרה לגוי שימיתנה תיכף והולד יש להתיר עכ"פ בספק (עי' סי' ע"ט):

תשלח **שאלה** זאב שנכנס לדיר שיש בו הרבה כבשים ונמצא חמשה נדרסים. שם דעת הט"ז ונקה"כ דכל העדר מותר. ותשו' מקום שמואל סי' ס"ד חולק ואומר כל העדר דכבר הוחזקו בנדרסים וכ"ה בשאילת יעב"ץ ח"א סי' כ'. והב"א חולק עליהם והעלה כט"ז ונקה"כ (עבסי' תס"ז באו"ח במג"א

לארץ ד' טפחים הוי י' טפחים. והכר"ו מחמיר אף בבור עמוק' רק ה' טפחים דמכריסה לארץ ג"כ היא ה"ט. ואם הפילה אחרים יודעה שרוצים להפילה ומתאמצת (ולא ה' הנפילה בב"א) דעת ה"ט ו"ש"ך ופר"ח ועו"פ דדינה כנפלה מעצמה ובעיני י' טפחים (בלית לה מידי למיסדרך). והכר"ו השיג עליו' והעלה להטריף אפי' בפחות מי"ט. ואם הפילה אחרים שלא מדעתה או אפי' ידעה ככך אלא שהפילה בב"א או קשר כל רגליה חוששין אפילו בפחות מי' טפחים (שמא נתרסקו אבריה ש"ע ו"ש"פ):

תשנא **שאלה** קפצ' מדעתה. שם מבואר דאפילו שאנו רואים שאינה יכולה לילך ל"ש קפצ' מחלון שבכותל או מארובה שבאמצע הגג אין חוששין לה לפיכך אם הניח' למעלה ובאו ומצאוה למטה אין חוששין לה (ש"ע ו"ש"פ):
תשנב **שאלה** גנבים שנכנסו בהמה מדיר והשליכוה מעבר לגדר שהיא גבוה מאד. שם מבואר דאין חוששין לריסוק אברים מפני שהם מכוונים להפילה על מתני' כדי שתוכל לרוץ לפנייהם. לכן בשעה שמחזירין אותה מחמת תשו' מותר' מפני שמכוונים להפילה בענין שלא יפסידוה. אבל אם לא החזירוה אלא מחמת יראה חוששין לה (ש"ע ו"ש"פ):
תשנג **שאלה** זכרים המנגחים זה את זה ונפלו חוששין להם אפי' בפחות מי"ט (ש"ע ו"ש"פ):

תשנד **שאלה** שור שהרכיזוהו לשחיטה ונפל נפילה גדולה בעת שמפילין אותו שם מבואר דאם לא קשרו כל רגליו כשהפילוהו אין חוששין לו מפני שנועץ צפרניו ומתחזק ואף בנפל יותר מי"ט אין חוששין (ש"ך בדעת ש"ע). ואם קשרו כל רגליו בעת הנפילה חוששין לו אפי' בפחות מי"ט (רמ"א ו"ש"פ). (והכר"ו קורא תגר על מנהג רע כזה. ואם קושרין רק ב' רגלים ימושכין עם החבל בשלישי להפילו וטרם נפילתו מתחזק ברגל הרביעי דעת הש"ך להקל וב"נ מפ"מ. אך הכר"ו כתב ונהגין שמותחין החבל ואינו נקשר חזק עד שכבר נפל' וסוים וצריך שמירה ביותר כי נמסר בעו"ה לקלי הרעת). וכן אם נשא הטבח כבש על צוארו ומשליכו לארץ ודאי חוששין דגבוה יותר מי"ט. ואם אחז בידו רגלי כבש ומשם נשטט לארץ משערין אם במקום אחיות יד עד הארץ י' טפחים טריפה ואם לאו כשר (כר"ו):

תשנה **שאלה** נפילה בעוף. שם מבואר דאסורה אם דבקו את כנפיו בדבק בשעת צידה ונפלה לארץ ונחבט. אם שני כנפיו נדבק בדבק שצדין אותו בו חוששין לריסוק אברים ואם לא נדבק אלא אחת מהם אין חוששין (ש"ע ו"ש"פ). ועוף שנקשרו כנפיו ורגליו ונפלה ממקום גבוה י"ט ונחבט בטרקע חוששין לה. אבל אם לא נקשרו כנפיו ורגליו אין חוששין אף בגובה י' טפחים (פ"מ):

תשנו **שאלה** עוף שנחבט על פני המים גבוה י"ט (פ"מ). שם מבואר דאם שט מלא קימתו מלמטה למעלה למעלה לעומת המים אין חוששין לו. אבל אם שט מלמעלה למטה עם הילוך המים חוששין לו (ש"ע ו"ש"פ ובמים הנקווים וקיימים לעולם כשר אחרונים). ואם קדם לקש או תכן שמהלכים ע"ג המים ה"ו שט מחמת עצמו יכשר. (ואם הלכה ד' אמות ביבש' כשרה כל"י עפר"ח ופ"מ):

שאלה

יב"ח אי שרי או איכא למיהש לתקל'. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"א העלה בנ"ד דהרהירנו אצל גוי וקבע לו זמן אחר יב"ח באופן שאין הגוי יכול למכור קורם י"ב חורש ליכא למיחש ומותר:

תשמה **שאלה** שלש מאות ושבעים צאן שבבוקר השכים הרועה ובא אל החצר ימצא ג' מומתים והרביעי נאכל חציו ועוד י"ג נפצעים והשאר לא ניכר בהם דבר ועוד י"ז צאן שבדאי לא היו בספק ונתערבו אח"כ בהספיקות מה משפט הצאן וחלביהם להצילן בהפ"מ כזה. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ב השיב דאין להתיר הצאן תחת ישראל זה רק ימכרם כולם לגוי והחלב שוב יחזור מן הגוי הקונ' אחר שכבר נתבטל:

תשמו **שאלה** צאן שנכנס מזיק ביניהם והומתו ששה ושנים מאותן המומתים נאכל מכל א' קצת והשאר נמצאים שלמים וטובים בלי שום חבל' ונוק ובהפסד מרוב'. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ג העל' כך דסמכין שחזאב אינו דורס רק ט"ו ובאן נמצאו ששה נפצעים סמכין דכל אחד מהזאבים הפציעו שלשה שלשה ואין ספק רק על עוד כ"ד ולכן יכבישוהו דנידיו אחר אחד וכל דפריש מרובא פריש עד שישאר מ"ח שני פעמים כ"ד וגם אלו המ"ח הנשארים יוכל למוכרם לנכרי. וסוים וחלילה ללמוד מזה למקום אחר ויען הוא הפ"מ נכנסתי לפרצה דחוקה:

תשמו **שאלה** עדר צאן מאה ושלשים עמדו בחצר. סמוך לבית מוקף מחיצות לערך כ' אמות אורך וח' אמות רוחב ובין השמשות הרגישו בני הבית קירקור הצאן ושאלו לגוי הרועה מה קול הצאן הזה ואמר שהי' זאב בעדר ופצע צאן א' והוא גרשו מיד במקל ולא נגע בשאר הצאן ולמחר מצאו אחד הנפצע מה דינם של שארי הצאן. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ד דמעיקר הדין מותר:

תשמה **שאלה** רועה א' גוי שאמר שנכנס זאב בחצר ובתוכה מאה צאן והמית א' ופצע א' והנשארים נמלטו והגוי אמר שבירידת הזאב לחצר מרעש נפלה המחיצה של החצר מה דין של הצאן הנותרים. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ה העל' להתיר הצאן בשיהיו יב"ח נאי פריש מנייהו שלא בפני ישראל עד רובא מותר' אף תי' יב"ח והחלב יחליבם בתוך כלי א' שנתבשל ברובא:

תשטט **שאלה** פרה שהכה אותה זאב בצפורן בעור צווארה עד שנפתח ואין ידוע אם נקרע כל העור אם לא גם לא נמצא טפת דם כלל עוד אחז הזאב בצפרנו בעור בטנה נגר מעי' גם שם א"י אם ניקב עד החלל ולא יצא דם כדת מה לעשות בפרה ובחלבה וגבינות. ועתה נתרפאה ולא ניכר שום רועם. תשו' משיבת נפש סי' מ"ח האריך בפלפולו לאסור הכהמה:

סימן נה

תשנ **שאלה** בהמה שנפלה ממקום גבוה. בסי' נ"ח מבואר דנפילה טריפה ואם נפל' בהמה מעצמה אם הית' שוכבת ונתגלגלה ונפלה בבור צריך שיהא גבוה המקום י"ט. ואם הית' עומדת על רגליה כשנפלה אז אם יש גם מכריסה ער המקום שנפלה י' טפחים (דהיינו אם הבור עמוק ו' טפחים ומכריס' ער

רגלי' להלך כלל ועמדה כמו חצי שעה כבהמה בריאה וחזרה ושכבה עצמה לארץ לא בדרך נפילה אלא בדרך שכיבה ולא עמדה ואחר מעל"ע שחטוה. תשו' מאיר נתיבים סי' נ"ב העלה להחמיר והב"א הביאו:

תשם שאלה שור שנפל על הארץ וצולע על רגל א'. תשו' נוב"י מ"ת סי' י"ז כתב דאין לחוש לפסיקת חוט השדרה (ואף בצולעת או גוררת שני דגלים הסומך על אחרונים שמקילין בזה אין לתפסו. ונכון להחמיר כ"ה הב"א גם ברעת הניב"י והוא ברעת התב"ש). ואם היהודי לא ראה שנפלה אין לחוש לנפילה אף שהגוי המוכר אומר לו כן. ועוד כ' דאין לחוש לשמא איפסק ניבי כשלא נשמט ולא נשבר. ואם נשמט ולא איפסק ניבי' בהפ"מ יש לסמוך על בדיקתני והב"א הביאו:

תשם שאלה עוף אחד הנקרא אינדי"ק ישב על הסולם וירד ובירדתו נפל לארץ ונשמט רגל אחד במקום הכשר (דהיינו בפרק שבין הקול' לשוק). תשו' השיב משה חיו"ר סימן ל"א העלה להכשיר (דאין נפילה בעוף רק כשהכנפיים קשורים). אבל כבהמה ככה"ג מקרי הילוך יפה (דהיינו אם אירע כך דנפלה לארץ ונשמט רגל אחד במקום הכשר ואח"כ עמד' והלכה על שאר הרגלים צ"ע על אותו רגל הנשמט):

תשם שאלה אודות תורא דערק לאנמא והשיגותו רודפיו גוים והביאוהו לעיר קשור בר' רגליו מונח על השליטין והרודפים אומרים כי מתחלה ברדיפתם אותו נפל לארץ וע"ז זה השיגותו ועמד או העמידוהו והמתינו כמו שעה עד שהביאו השליטין מהעיר והובילוהו לבית המטבחים והשוחטים לא נמלכו בקורה ושחטוהו. תשו' חת"ס חיו"ר סי' ס"ו העלה דאע"ג דודאי ה' להשוחטים לחוש מחמת נפילה נהי דאם מצאנו בהמ' נפולה אין לחוש דנפלה בדרך שנאסר'. אבל מה שראינו מונחת על השליטין ורגליו אסורות בודאי הפילות אחרים ובהפילות אחרים אסור אפי' פחות מ"ט. מ"מ יש לסמוך על הפ"ת דס"ל דאף בהפילות אחרים בעינן ד"ט והשליטין ה' נמוך. גם יש לתלות דלא הפילות רק גרורו מן הארץ על השליטין ואע"ג דסברא רחוקה הוא מ"מ אין להאשים השוחטים בזה. ומ"מ המחמיר תע"ב :

סימן נט

תשם שאלה מה הוא דין גלודת. בסי' נ"ט מבואר דגלוד' שנפשט עורה בין בירי אדם בין בירי חולי טריפה (מחבר וש"פ ובנכרא חסר הניח הפ"מ בצ"ע). ואם נשתתף מן העור רוחב סלע ע"פ אורך כל השרד' (ואם חסר מרוחב סלע אפי' משהו טריפה. ומאימתי מתחיל שיעור זה והיכן כלה אם מתחיל מסוף הפילין עד למטה מבין הפרשות או ע"פ כל החוליות דהיינו אפילו למטה מבין הפרשות וצ"ע פ"מ). ורוחב סלע על הטבור ורוחב סלע על ראשי אבריה הרי זו מותרת (מחבר וש"פ ובשעת הדחק אם נשתתף רוחב סלע ע"פ כל השרד' או על הטבור יש לסמוך להכשיר פר"ח ובר"ו ופ"מ). ואם ניטל כריחב סלע מע"ג השרדה או מעל הטבור או מעל ראשי האברים ושאר כל העור קיים כשר. אבל אם ניטל משנים מרוחב הטבור ומעל כל השרד' :

תשם שאלה בכל נפילה (הנתבאר) דחוששין לריסוק אברים אם מהני בדיקה. שם מבואר דעת המחבר דאם לא עמדה אחר הנפילה צריכה שהי' מעל"ע ובדיקה אחר שחוטת (נגד כל החלל מירך עד קרקוד). ודעת הרמ"א דאין האירנא לא בקיאות בבדיקה ואין להתיר רק בהלכ' והכי נהוג. ולא מקרי הלכה רק הילוך יפה ד' אמות כמו קודם נפילת' או כשאר בהמה (כ"כ רמ"א) והגרע"א כתב דלא צריך דוקא להילוך כמו קודם נפיל' או שאר בהמות רק שהלכה הילוך יפה שלא צלעה בה"מ יש להקל. (ואם הלכה וצלעה צריכ' בדיקה בירעינן שנפלה ואנן אא"ב וטריפה אפי' עמדה ושהת' מעל"ע ש"ך וב"א ופ"מ ותשו' מאיר נתיבים סימן ושהת' מעל"ע ש"ך וב"א ופ"מ ותשו' מאיר נתיבים סימן נ"ב (דלא קנה"כ דמצדד להקל בהפ"מ). אבל בלא נפילה אף שצלעה כשר ש"ך ופ"מ). ואם הלכ' ואח"כ אינה לילך כשר. פ"מ והגרע"א. וכל שעמדה והלכה אפי' נמצא שינוי יכולה לילך דינה כמסוכנת ובעינן פירכוס (רמ"א ש"ך פ"מ וש"פ) ימיהו אם הלכה הילוך יפה לאחר נפילה ד"א ואח"כ אינה יכולה לילך כשר. פ"מ והגרע"א. וכל שעמדה והלכה אפילו נמצא שינוי באברים אין חוששין כל שאין השינוי מטריף בשאר בהמה אם עמד' מעצמ' (בר"ו ופ"מ וש"פ בדעת ש"ע). ואם הלכה הילוך יפה רק מנענעת בראשה כשכור יש לאסור לכתחלה ובדיעבד אם בישלי בלי בדיק' יש להקל. עב"י ופר"ח ופ"מ. והגרע"א מוקל אף בהילוך יפה פחות מר' אמות אלא דאם רואים דא"י להלך ד' אמות או ל"מ :

תשם שאלה עוף שדרסו אדם ברגליו או טרפו לכותל או שרצתה בהמ' או שנחבט' על דבר קשה. שם מביאר דחוששין ולרדיון דאא"ב בבדיקה צריך הילוך יפה (הנתבאר). וכן אם נפל אבן או דבר קשה על גופו אפי' אין גבוה י"ט. אבל אם הוכת' במקום אחד באבן דעת הרמ"א דא"צ בדיק' והש"ך והכר"ו ופר"ח העלו דאם הוכת' כנגד הריאה צריך בדיקת הריאה (וכן בנפלה מהנג). ולדידן דאא"ב בבדיקת הריאה בעוף טריפה. והפ"מ העלה דאפילו אם הוכת' כנגד אבר אחר טריפה לרדיון (וצ"ע אי מחני הלכה):

תשם שאלה בהמה שנדרסה ברגלי אדם (וכדומה) או שרצתה בדבר שראוי להתרפק באותו רציצה (ודרוס'). שם מביאר דיינו כנפילה ובעינן הילוך יפה. אבל אם הוכתה באבן נגד אברים הפנימיים צריכין בדיקה אלו אברים וכן אם הכה במקל אפלא דשרד' ולא מהני הלכה לחוד בזה וצריכי בדיק' נ"כ נגד אותו מקום שהוכת' (פר"ח ועיין בכר"ו ופ"מ דנוטה גם כן להצריך בדיקה וצ"ע)

תשם שאלה שיר שנפל מעצמו ולא ממקום גבוה כ"א במקוה שוה ולא עמד ושהה מעל"ע ושחטוהו אם הוא כשר. תשו' נוב"י מ"ס סימן כ"ב האריך וסיים עכ"פ הסומך להתיר בהפ"מ אין לתפוס עליו בכך (דלא כתב"ש סי' ל"ז וב"ג בתשו' משיבת נפש סי' י"ח). והב"א העלה כתב"ש להחמיר :

תשם שאלה שור שהי' כחו חזק בהלכותו יותר מסתם שוורים ונפל ואח"כ הולך רק בדרך שאר שוורים. תשו' הגרע"א סי' פ"ג העלה דבה"מ יש לסמוך על בדיקתנו עכ"פ : **תשם שאלה** בהמה שנפלה מן החומה ונחלשה מן הנפילה ולמחרת עמד' מעצמה בלא סיוע ולא עקרה

השדרה (וכ"ש משל שלשתן כר"ז ופ"מ בדעת רמ"א) אף ששאר כל העור קיים טריפה (רמ"א וש"פ):

תשמו שאלה עוף שניטלו נוצתו. שם דעת המחבר להכשיר ודעת הרמ"א להטריף וטוב להחמיר אם נפלו כולם (רמ"א וש"פ). מיהו אם נפלו ניצותיו מרוב שומנו אע"פ שנשאר ערום (שנפלו כולם) כשר לדעת רמ"א. ויש"ש ובה"י ובלי"י אסרים אף בכה"ג. וכתב הרמ"א דאין לשחוט העוף עד שיגדלו הניצות הגדולות שיש להם קנים (וכ"נ מכה"פ):

סימן ס

תשמו שאלה בהמה אחוות דם שגבר עלי' רתיחת הדרם וגברה מרה אדומה וחלת'. והמעושנת (שנכנס עשן בנופה וגברה עלי' מרה שחורה) והמצוננת (חולי צינה שגבר מרה הלבנה) או שאכלה סם המות דבהמה או שתתה מים הרעים (מים מגולים ויש חשש נחש ומיד אחר שתי' ודאי אסור לשחט' ולאכלה). בסו"ט מבואר דהרי זו מותרת רק דין מסוכנת יש לה ובעינן פירכוס (כשנראה בה סימני מסוכנת ש"ע וש"פ וה"ה בדגים שאוכלים סם המות שלהם דמותר לאכלם (בל"י) ושתיית מים הרעים עכשיו אין הנחשים מצויין ומותר מיד. ומ"מ בחלת' מיד הוי ריעותא וצריך בדיקה פ"מ):

תשמו שאלה אכלה סם המות של אדם או הכיש' נחש וכיוצא בו (כגון שתתה מים הרעים וחלת'). שם מבואר דכשר משום טריפות ואסור' משום סכנת נפשות (ש"ע וש"פ):

תשע שאלה בהמה או חי' שנפסקו רגלי' או נפסק הבשר לחור. שם מביאר דלא יאכל ממנה אלא ע"י בדיקה (דאיכא לברורי ושמא נשכ' נחש) ולא יאכלנה אלא צלי. ואם היא נשיכת נחש תתפרק ותפול תלחי תלחי וכ"ז במקום שאין הנחשים מצויין אבל במקומות שהנחשים מצויין אף בבדיקה שע"י צלי' אא"ב ואסור משום סכנות נפשות (פר"ח בלי"י פ"מ בדעת ש"ע):

תשעא שאלה בהמה או עוף שנתפס' בדברים אסורים. שם מבואר דעת הרמ"א דמותר. והכנה"ג העל' דאפי'

שאוכל דבר אחר בינתיים אסור' (אך אם ישהה מעל"ע אחר שאכלה דבר אסור יש להקל). בלי"י בשם כנה"ג עפ"מ ופ"ש בח"ד סכ"ה וכ"נ עו"פ להחמיר. ואם לא נתפסמה כל ימי' רק מדברים אסורים דעת הרמא ג"כ לאיסור. ודעת הש"ך ופר"ח וכו"ו דלא כרמ"א אלא אפילו דלא נתפסמה כל ימיה רק בדברים אסורים יש להקל ג"כ. (אך באיסורי הנאה דעת הש"ך להחמיר כרמ"א והכר"ו הוסיף לאפי' נתפסמ' בחמץ מותרת בפסח. יחפ"מ האריך לאסור ולהתיר וסיים העולה מזה דכל שאכלה דברים האסורים בהנאה פ"א מותר לקנות ולאכלה וא"צ שהי' מעל"ע. ואם אכלה כל ימי' דברים המותרים ואסורים תלוי בפלגתא דראשונים אי יש להחמיר לכתחלה אם כל ימי' או משחרית לשחרית או ינקה מקטנותה מטמאה אסור אף דיעבר לתום'. ולהמרבי מותר ולא"ה לכתחלה אסור. ובאיסורי הנאה דאפון אסור יש לעיין:

תשעב שאלה צייד שצד עוף שאינו מצוי ביישוב ובקבלה שהוא עוף טהור ונפסק רגלו מן הארכובה ולמטה אי יש לחוש לנשיכת נחש. תשו' שב"י ח"ב סי' ס"ג העלה להחמיר והב"א הביאו:

תשעג שאלה ע"ד שחיטות הבהמות בעת ששכיח הרבר בבהמות ואין שוחטין שום בהמה רק אם יש (אטמעס"ט) עלי' שקנו אותה מכפר נקי אם רשאים להתיר לשחוט אפי' בלי (אטמעס"ט) אלא שיראו אותה מבינים ואמרו שהיא בריא'. תשו' בגדי כהונה העל' להחמיר מצד המנהג ביש חשש שכבר פגע בה חולאת. אבל אם יראו בקיאים ויאמרו שלא נגע בה חולאת אין חשש לאסור וכן נהגו בעירו אלא שהשוחט הוסיף מדעתו לראות אחר המרה אם היא מלא' וגדוש' ואם היתה חסרה הטריף אותה. ועתשו' שב"י ח"ב סי' נ"ז שנשאל ער"ו ואודית החלב שחלבו מהם ואח"כ מתו אי מותר החלב. וכתב דאם יש נגע למראית עינינו יש לאסור ואם אין נגע רק חולי יש להכשיר אך מצטרף לתרתו לריעותא והחלב אין לאסור רק אם היתה חולה בשעה שחלב' ואחר שעה מתה יש לאסור מחשש סכנה אבל לא מדינא:

תשעד שאלה עגל שינק מפרה שנדרסה מואב במקום ריש לחוש לנקיבת הסמנים. תשו' פ"י סי' ד' העלה להתיר העגל והב"א הביאו:

הלכות מתנות כהונה סימן סא

ושה וכו"ה לכל בהמה טהורה (וא"צ לברך על נתינת מתנות כהונה כי משלחן גבוה קא זכי פר"ח וכו"ו וב"א בג"ש). אבל לא בחי' ועוף. והמנהג שלא ליתן בחוץ לארץ מת"כ (מחבר וש"פ. וכו"ו תמה למה אנשי מעשה המחמירין בדקדוקי מצות אין נוהגין לתת המתנות לכהן בזה"ל לקיים מ"ע של תורה. ואפשר הו"א דבעו"ה אין לנו כהן ידוע רק כהני חזקות. וכ"מ במ"א סי' ר"א ועיין מ"א סי' תנ"ו ובתשו' חת"ס סי' רל"ו ותשו' ב"א הא"ח סי' ...

א שאלה אי חייב ליתן לכהן מתנות כהונה בזה"ל (הזרוע והלחיים עם הלשון והקבה). בסו"ט פ"א מביאר דעת המחבר בש"ע (בשם רוב הפוסקים) דמתנות כהונ' נוהגות בכל מקום בין בארץ בין בח"ל בין בפני הבית בין שלא בפני הבית. ואינו נוהג אלא בבהמה שנשחטה ונעשה כשירה. ואם נטרפה אפילו רק מחמת חומרא מ"מ כיון דגם לכהן שייך החומרא א"צ ליתן (פר"ח וכו"ו והב"א וג"ש וש"פ דלא כמשבצות). ובשור

בכישול ואין שום היתר בכל זה אפי' בח"מ ואבר זה אסור ליתנו לב"נ מדינא (ל"ש):

ד שאלה יתרת העומד במקום שאינו מטריף (כגון יותרת הכבד או טחול או כולאי או רגל שעומדים במקום שאינו מטריף וכדומה) אי הוי כמדולדל משום יתר כנטול דמי. שם מבואר דמותר לאכול כיון דמחובר יפה ובריא הוי כגוף הבהמה (רמ"א ושל"פ):

ה שאלה ביצי זכר שנתלשו ועדיין הם מעורים בכיס. שם מבואר בש"ע דאסור לאכלו מצד מנהג שנהגו ישראל שלא לאכלו מפני שדומה לאבמ"ה (מחבר ושל"פ):

ו שאלה כל מקום שנשבר העצם בענין שאין הבהמה או העוף נטרף בו (ענין בס"י נ"ה) היאך הדין באותו האבר הנשבר. העלה הל"ש סי' דאיתו האבר הנשבר אסור (סי' נ"ה בש"ע) מדרבנן ונוהגין לכתחל להשליך כל אותו האבר אפי' מה שלמעלה מן השבירה ואפי' העו"ב שלם סביב השבירה בלי שום נקב (בה"י דלא כמ"י). ואם האבר הוא דבר חשוב או א"צ אף לכתחלה להשליך רק עד מקום השבירה ממש (דהיינו שמשליכין העצם מן השבר ולמטה והבשר משליכין עד מעט למעל' מהשבור). אבל אם גם הבשר נפסד ונפרד במקום השבר או א"צ לחתוך גם מבשר ולמעלה מהשבירה כלום (ל"ש דלא כפ"מ בדעת הש"ך דמתיר באבר חשוב לגמרי ולא להשליך כלים בלא ריעותא כלל בעוב"ה או ביש ספק אם יצא לחוץ) מדינא מותר ליתן אותו האבר לב"נ אפי' אעוב"ה כלל את מקום השבור (ש"ך סנ"ה) רק כיון דבהפסד מועט הוא נכון שלא ליתני לב"נ אפי' אם עוב"ה נזיר משום אמ"ה (ש"ך ופ"מ שם ול"ש) וכ"ז רק לענין לכתחלה דצריך להשליך האבר (כנתבאר):

ז שאלה היאך הדין בדיעבד אם נמלח האבר או נצל' או נתבשל עם בשר אחר. שם (בס"י ס"ב) העלה הל"ש דאם נשבר במקום שעושה טריפה אם נחתך רק שאנו מכשירין בהפ"מ הבהמ' או העוף כשירעין ודאי שלא יצא לחוץ ומשליכין האבר מדרבנן אזי בדיעבד אם נמלח או נצלח או נתבשל עם בשר אחר שרי אפי' ליכא ס' נגד האיסור. ומ"מ אותו האבר ישליך אח"כ ואם נשבר במקום שאין עושה טריפה כשנחתך (כגון נשבר היר רחוק מהגוף או גף בעוף או רגל למטה בארבע) או ל"מ הוי דירעין בוראי שלא יצא השבר לחוץ דרך נקב (כגון שאין נקב בעו"ב) ונמלח או נצלח או נתבשל עם בשר בוראי מותר אלא אפי' ספק יצא לחוץ (כגון ספק אם הי' נקב בעו"ב או אפי' יש נקב רק שעו"ב ח"ר כדנין חיפוי. וכן הויכא שלא נבדק אם הי' עובח"ר עד שנתקלקל ושוב א"א לברקו) שרי אפי' ליכא ס' נגד האיסור אם נמלח או נצלח או נתבשל עם בשר אחר ומ"מ אותו האבר ישליך (פ"מ בדעת הש"ך בסנ"ה סק"ג ול"ש שם והיכא דראינו שלא הי' עובח"ר כדנין חיפוי האמור. וכן אפי' הי' עובח"ר רק שירענו שיצאת השביר' פ"א לחוץ דרך הנקב אם אין הפ"מ צריך ס' נגד האבר אפי' במליח' וכ"ש בצלי' ובישול (פר"ח מובא בפ"מ דלא כמ"י ועוד פוסקים דמקילין לגמרי במליחה). ובהפ"מ יש להקל במליחה ע"י קליפה ובצלי' ע"י גטיקה פ"מ

סי' ו' ושם בג"ש. אך כתב סכ"ו דאנשי מעשה נותנים להולכי' לא"י מעות לקנות בהמה ולהיות שלוחים לקיים שמה מצוה זו כי שלוח של אדם כמותו עיי"ש). ומ"מ אם ירצה אחר ליתן לכהן בחוץ לארץ לקיים מ"ע זו לית בי' משום יוהרא (כר"ו בשם מהר"ם) עכשיו נוהגין במתנות (פר"ח ובר"ו ושל"פ דלא כבה"י):

הלכות אבר מן החי סימן סב

א שאלה אימת אסור משום אבר מן החי. בס"י ס"ב בש"ע מבואר דאמ"ה אסור בין בבהמה בין בחי' בין בעוף (חוץ ברגלים וחגבים דאינו נוהג כר"ו פר"ח פ"מ). ודוקא בטחורים לפיכך אבר הפורש מן החי בין שיש בו בשר גידין ועצמות בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון וטחול וכליות ובצים (ו"ך) וה"ה כבד כשהוא שלימה (פ"מ). ואפי' הפורש מבהמה ועדיין היא בתוכה כגון שנחתך מהטחול או מהכליות ונשארה החתיכה בתוכה אסור ולוקין עליו (עפ"מ. אבמ"ה דלוקה בכזית בין שאכלו אבר שלם או חצי כ"פ הר"ם. ואם חלקו כזית זה בחוץ אין לוקה הא כל שיש כזית אף בחצי אבר לוק' פ"מ. וא"כ דעת תוס' ונ"מ לעדות וכדומה):

ב שאלה בשר הפורש מן החי. שם מבואר בש"ע דאסור משום בשר בשדה טריפה וה"ה היכא שחתך מבשר שבתוכו חייב משום בשר בשדה טריפה ואסור ליתנו לב"נ (פ"מ ונ"מ לענין ברי' דאמ"ה הוי ברי' ואינו בטל. ובשר מן החי דין בשדה טריפה יש לו ובטל. ויש נ"מ ג"כ לענין מלקות דאמ"ה אע"פ שאין עליו כזית בשר לוקין ובשר מן החי כל שאין כזית בשר אין לוקין עליו עפ"מ. והכר"ו כתב עוד נ"מ לענין מבטלין זא"ז):

ג שאלה אבר או בשר המדולדלים. שם מבואר בש"ע דאם אינו יכול לחזור ולחיות אפילו אם לא פירש ממני עד לאחר שחיטה אסור. ואם מתה הבהמה רואין כאלו נפל מחיים ולוקין עליו משום אמ"ה. ואם יכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותרת ואם מתה אינו חייב משום אמ"ה אלא משום נבלה ובמדולדל ממש שנעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת או אין חילוק באם חופה אלא כל שיכול להיות הא כשנשמט ממקום האבר ועדיין מעורה בנידן במקום שאינו יטרף הבהמה מותר האבר באכילה אף באין עו"ב חופין את רובו אך המנהג להחמיר (רמ"א) לדעת הש"ך ובה"י ול"ש אפי' בעובח"ר (ועפ"מ) ובכ"י בשם כנה"ג ואו"מ העלה אף למנהגא להתיר בעובח"ר (וג' חילוקים הם אם נשבר העצם תלוי ברין אם עיב"ר ובנשמט אף אם אין עו"ב ח"ר מותר אלא שנהגו לאסור. ומדולדל לגמרי היינו שאין מעורה בנידן אין חילוק באם עובח"ר רק בכל שיכול לחזור ולחיות. אמנם לרד"ק בנשבר ועובח"ר אסור משום מצות פרוש דשמא כבר יצא פ"א לחוץ ולא נתרפא פ"מ ועיי"ל בס"י נ"ה). ואם אינו מעורה בנידן כלל ובענין שיש להסתפק אם אפשר לחזור ולהתרפאות אסור ואוסר אף במליח' וצלי' עד ס' וכ"ש

לחיון אבל אם יצא השבר דרך הבשר לפניו לתוך הלל הבחמה
אע"פ שיצא לגמרי מן הבשר אף העצם מותר אלא דמ"מ לבתחלה
יש להשליך אותו העצם אפי' למעלה מהשכירה ואפי' בלא יצא
כלל וב"ש ביצא לפניו:

הלכות בשר שנתעלם מן העין סימן סג

א **שאלה** המוצא בשר בשוק. כפי"ט ס"ג מבואר דמ"ת הולכים
אחר רוב המצויים בשוק ההוא ישראל אע"פ
שרוב העיר ורוב טבחי גוים (או אפילו בשוק רוב המצויים
גוים רק ידוע שבמקום הנמצא ר"ב המצויים ישראל) הבשר מותר
דתלינן דמרב נפל (ש"ך וש"מ"ח וש"פ בדעת ש"ע) ואם השוק
ההוא אין מצוין שם בני אדם תדיר (רק כשאהר מהעיר צריך לו
הולך לשם ולא נודע מי ההולכים ייתר) בהא אזלינן בתר רוב העיר
(וכן אם לא נודע מי הם מצוים במקום הנמצא אזלינן בתר רוב
אותו השוק) ובעיר שרובה גוים אם כל טבחי העיר ישראל כשר
(אם בשיק לא נודע מי המצוי ביותר אבל אם מיעוטה גוים רק
באותו שוק רוב גוים מצוים אין להתיר מחמת כל טבחי ישראל)
אבל אם גם טבחי גוים בעיר אע"פ שהם מועט לא שרי כ"א כשנודע
בבירור שגם אזור הצירוף טריפות דישאל עם טבחי גוים איכא
רוב כשרות באיתו חומן (כגון בימי עינויים אזלינן בתר אותו
זמן שעומד בו ולא אזלינן בתר כל השנה אף דבכל השנה הטריפות
רבו ש"מ"ח וש"פ. כתב ח"ד אם נמצא בשר ביום שהכשרות
הן רוב ויש לספק שהבשר מונח כאן מכמה ימים מצרפין כל
הכשרות מאותן ימים) ס"ג רמזטדפין יחד חולק ומתיר אפי'
ברט"י דלא מצרפין. וכ"ז מד"ת אבל כבר אסרו חכמים כל הבשר
הנמצא בין בשוק בין ביד גוים אע"פ שכל המוכרים וכל השוחטים
ישראל אסור משום בשר שנתעלם מה"ע (ל"מ היכא שנמצא בשוק
או ביד גוי אלא (אפילו הליקה בשר והניחו בביתו ומצאו כמו
שהניח רק שהעלים עיניו ממנו אסור (וה"ה בהמה שלימה דמשום
שמא שרצים החליפוהו או בה"נ תי"ב שפ"ח ב"ע בר"י וב"י
ופ"מ) ולא שרי כ"א כשהי' ל"י סימן או טביעת עין או צרור וחתום
או שתלאו במסמר (באופן שאא לעוף ושרץ ליטול ולהניח) ב"ה
הש"מ"ח. והש"ך העלה (ברשב"א) דאם מצאו בשר שנתמחה"ע
במקום שהניחו מותר אף ברוב טבחי גוים. והפ"מ ג"ב העלה
כן דמצאו במקום שהניחו אף ברוב טבחי גוים מותר מה"ת
ומדרבנן. ואם מצא במקום אחר אם רוב טבחי גוים אסיר מה"ח
וברוב טב"י שרי אם הוא במקום שאין שרצים ועופות מצויי' שם
ובמקום המצויי' עופות אסור אף ברוב טבחי ישראל ואם נמצא
שלא במקום שהניחו ויש לתלות שבני הבית טלטלוהו לכאן לאיזה
צורך כתב הש"מ"ח להתיר (אם לא נמצא בארץ או בשאר מקומות
שארין דרך בנ"א שיניחו בשר לשם או שהי' החרד סגור אי שידע
ההולכים בבית ואומרים שלא טלטלוהו או תלה הכלי מלא חתיכות
בשר ונשבר הכלי ונפלו חתיכות לארץ או שנאבד ממקומו הבשר
אפילו

(פ"מ:יט"ז ול"ש וש"פ) אבל בבישול ראוי לאסור אף בה"מ דבעי
ס' ואף חתיכה נ"ג אמרינן כי' רק דרין איסור דבוק אין נוהג בו
(כ"מ מש"ך שם). וכתב הפ"מ המיקל בהפ"מ לעת הצורך
אפי' בבישול בלי ס' אין גוערין בו וישליך האבר אח"כ. ודע דכל
שאנו רואין עכשיו שהי' עיב"ח באופן דאסור האבר מדינא
ל"א שמא פ"א הוי חופין רק שנתקלקלו אח"כ והוי ספיקא דרבנן
דבכל האיסורין אזלינן בתר שעת מציאתו (ל"ש). וכ"ז בדלא
נקשר כלל אבל אם נקשר שאשי"י אין צריך אפי' לבתחלה להשליך
את האבר אפי' אין עובח"ר. ואם נשבר ונקשר שבר על שוי'
דינו כאלו לא נקשר כלל (עי"ל סנ"ה) אכן היכא דאין שום נקב
וריוותא בעו"ב או מהני נקשר אפי' שעשי"י דאין צריך להשליך
האבר כלל אפי' לבתחלה (ש"ך שם ופ"מ ול"ש דלא כט"ז):
ח **שאלה** נשמת אבר ממקומו ולא יצא לגמרי מחורו רק שניזון
במקומו תוך האסותא (דכבר נתבאר דהמנהג
לאסור לבתחלה ואפי' בעובח"ר לדעת הש"ך ובה"י ול"ש). האך
הדין בהאבר בדעיבר אם נמלח או נצלח או נתבשל עם דברים
אחרים. שם העלה הל"ש דבאין הפ"מ יש להתיר במליחה ע"י
קליפה ובצלי ע"י נטילה אבל בבישול צריך ס' (ט"ז בסיומ"נ"ה)
ובה"מ מותר אפילו בבישול בפחית מס' (ל"ש). וכ"ז אפילו
אין עוב"ח כלל ואם נשמת וחזרה ונתרפאה אח"כ לגמרי מצלעתה
והולכת כדרך כל הבהמות שרי האבר גם כן ולא מיקרי נשמת
אלא שלא יצא מחורו רק ניזון שם במקומו אבל אם יצא מחורו
לגמרי דינו כנשבר (שנתבאר). ואם יצא מחורו לגמרי ואח"כ
הוחזר האבר לחורו אפי' ביד אדם ושוב נתרפא אח"כ לגמרי
מצלעתה שרי האבר. אבל אם עדיין צולעת אף שהוחזר האבר
לחורו לא יצאת' מכלל נשבר ודינה כנשבר ולא כנשמת. וכתב
הל"ש דכ"מ שאמרינן כפי' זה שצריך להשליך האבר אף בדעיבר
כשר מ"מ אין ליתנו עב"פ לבתחלה לב"נ. ולכן צריך המורה
להזהר בבה לפניו שבורה או שמוטה במזום שמטריף (ל"מ היכי
דנשבר' במקום שעושה טריפה ויצא לחוץ דאסור ליתנו לב"נ
מדינא אלא אפי' בנטרפ' מספק יצא לחוץ) אף שמטריפו צריך
נ"כ להתוך האבר ולהשליכו כי השואל לא יבחין וימכור הכל לגוי.
ועוד כתב שם דהיכא דנמצא האבר נשמת או נשבר באופן שיש
בו ספק אם נעשה קודם שחיטה או אחר שחיט' אז במקום שנתבאר
בסי' זה דאסור האבר אף בהפ"מ אז כשיש ספק זה שרי בהפ"מ:
ט **שאלה** צלע שנשבר בבחמה א בעוף במקום שאינו מטריף
(עי"ל בסי' נ"ד כגון דליכא רובא או שהשבר
מחציון כלפי קרקע). שם מבואר בל"ש סי' י"ד דאם נקב השבר
את העור ויצא לחוץ דרך הנקב אז אותי העצם אסור משום
מצות פרוש (ככל מה שנתבאר ברגל שנשבר כן בצלע שנשבר).
ואם חזר ונקשר דינו (כמו שנתבאר לעיל ברגל) ויש בו חילוק
בין שאשי"י ובין שעשי"י (כיון דנשבר במקום דאינו מטריף
מהני שאשי"י עי"ל בסי' נ"ד) רק הכא בצלעות אין האיסור האבר
רק בעצם עצמו ולא בבשר שעליו (ואינו דומה ליד וגו' ורגל
שנשבר):

י **שאלה** צלע שנעקרה (שיצא לגמרי מתוך האסותא או שלא
יצא רק ניזון ממקומו). שם העלה הל"ש דרינו
כנתבאר לעיל בנשמת. וכל זה אינו רק אם יצא השבר דרך העור

שאלה א' שמצא סכינים ברחוב היהודים ומצוי ג"כ נזים ברחוב זה כי הוא מקום מעבר לרבים ובפרט ביום חגם שאז עוברים הרבה נזים. תשובת ש"י התיר הסכינים בלי הנעל' וליבון והבל' וחי' חולקים ומצריכים הנעלה (אבל בחריצי חלב מורים דא"צ הנעלה) ואם נמצא בחצר או בבית ישראל אם רוב הנכנסים ישראלים מותר וכן הדין בנמצא נבינה בשוק (ח"א וכו' סי"ב):

שאלה ז' חתול שלקח ירך של אוזא ונעלמה מהעין ואח"כ השיגו אותה ונטלו הירך ולא הכירו בט"ע אם ה' אותה החתול וגם הירך לא הכירו. בס' כנפי יונה מסופק בזה אם יש להתיר ובנידון זה צריך לעיין אם רץ החתול לרחוב או רק בעליה כשר :

שאלה ח' אם רוב המוכרים ישראל ואצל המוכרים נזים יש כשר יותר ממה שיש אצל המוכרים ישראל אם אזלינן בתר מספר בשר או מספר המוכרים. ח"ד העלה דהלך בתר מספר המוכרים (ועיי' בס' ק"י מ"ש בשם נוב"י וב"א ועיי' ח"ד שם סק"ו):

הלכות חלב סימן סד

שאלה א' איזו חלבים מותרים באכילה ואיזה אסורים באכילה. בסימן ס"ד מבואר דחלב שור וכשב ועז ושל שאר בהמה טהור' אסור (ש"ך וכו' בדעת ש"ע) וחלב חי' מותר (ובמה' טמאה אע"פ שחלבה אסור אין איסור משום חלב רק משום טמאה ונ"מ לענין הנודר מדבר שאסור משום חלב ט"ז ועוד נ"מ להחשור ש"ך) וכיו חלב' אסור (וג' מיני כוי יש כוי חלב מבהמ' וחי' אם אמו בהמה דין הולד כבהמה וחלבו יש בו כרת ואם אמו חי' חלבו אסור מספק ואין לוקין וכוי חלב מעז וכבש אין ספק וחלבו יש בו כרת וכוי שהוא ברי' בפ"ע חלבו אסור מקרא דכל חלב. פ"מ):

שאלה ב' השוחט את הבהמה ומצא בה עובר בן שמונה חי או ב"ט מת או אפילו ב"ט חי ולא הפריס ע"ג קרקע. שם פלוגתא י"א (הרא"ש והרי"ף) דחלבו וגידו מותר רק דמו אסור וי"א (הרמב"ם) שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אע"פ שלא הפריס ע"ג חלבו וגידו אסור וחייבים עליו כרת ומציאין ממנו כל החוטין והקרומים האסורים בשאר הבהמות (כמו שיתבאר וכן העלה הב"ח וש"פ בדעת הש"ע):

שאלה ג' איזה חלב. שם מבואר דעת המחב' וב"ה הש"ך יש"פ דחלב הוא כל שתותב קרום ונקלף (עשוי כשמל' כמתרגם) ודעת רש"י והגרע"א דקרום ונקלף לחוד (אפי' בלא תותב חלב וכן המנהג) ודוקא שלא חי' הבשר חופה אותו (ט"ז):

שאלה

אפי' הוחזר אח"כ למקומו ואין שום סכרא לתלות בבני אדם בכל אלו הבשר אסור בלא סימן או ט"ע דרגלים לדבר ש"י שרצים יעופות נטל' שמ"ח) וכתב הפ"מ בשם בל"י דיש להזהיר שיש שוחטים שחוטמין עם החתימה על שעות (חותם ואק"ם) שלא יעשה זאת דהא בקל יכול לזייף. אם יש מומר בעיר לא מהני תיבות לסימן וכן יש נזים שמוזיפין לכן יכתוב סימן יפה:

שאלה ב' נטלו עוף או שרץ בפניו ונעלם מעיניו וחזר והביאו. שם מבואר דאסור אפילו בשר שבעיר רובו כשר חיישינן שמא ממקום אחר הביאו ובעי סימן או ט"ע (שמ"ח וש"פ):

שאלה ג' הניח כמה חתיכות בשר במנין קשירים יחד ומצא אחד חסר. שם מבואר בין שמצאן קשורים בין מותרים (ואפילו הניח קשורים ומצאן מותרים) הרי הוא כמצאן שלא במקומו (הנתבאר) ואם הניח מותרין ומצא אחד חסר לא חיישינן להנותרים ומ"מ בדליכא הפ"מ יש להחמיר (שמ"ח). והפ"מ כתב דאם קשורים יש לאסור ברוב טבחי נזים אבל ברוב טבחי ישראל מותר ולא חיישינן. ואם אינו יודע מספר שהניח בכל גווי תולין להסל. ותקנו חז"ל שלא לקנות בשר מנזי אע"פ שכל טבחי העיר ישראל דחיישינן לטריפות דשכיה. ותו דאם ה' מותר לקנות מנזי ה' בדיון לאסור למכור טריפות לגוי שמא ימכרנה לישראל וזה הפ"ג (פ"מ ועכשיו מותר למכור נבלות יטריפות שהרי אסור לקנות ממנו שישראל מכר לגוי ואמר שכשר' שמ"ח) ובכ"מ שנזכר בס' זה דמהני טב"ע היינו דדוקא בחתיכה ששבעת' היין היטב מעיקרו ודקדק בראיותו. ואפי' עם הארץ נאמן בטב"ע דלא חשיד להכשיל באיסור (וכתב הכר"י ואפילו לא ראה אותו קידם אברה להדיא ובאופן זה לא מהדרין אברה מ"מ כאן מהני) וה"ה אשה נמי מהימנא בטב"ע באין איסורו דאורייתא. וקטן אין להאמינו באיסורין (שמ"ח עפ"ח ותב"ש ופ"מ). וב"ה הכר"י דגם ביה"ש או ניקור מגיד הנשה אף דלענין טריפה ל"ה סי' לענין זה הוי סימן:

שאלה ד' שור שהי' בו סימן והקצב חתך השור לשנים והשוחט אמר שיש לו טב"ע שהוא חלק הב' מאותו השור ועוד שהם מתאימות. שם העלה הב"י בשם ח"צ להכשיר וב"ה הפ"מ:

שאלה ה' חבית של שומן אוזיית שלקח א"י מבית יהודי למשכון ועמד שם בחדר משכבו ב' או ג' ימים והכיר שהי' חתיכות ולא כבתחילה תשו' נ"ש מובא בפ"מ להתיר. ות' נ"ש שם מחלף בטב"ע דע"ה אינו נאמן בט"ע קל. והפ"מ כתב ולא ידענא לחלק וכפי הנדא' בעינן שבעת' העין ות"ח וע"ה שווין בזה (בה"י). יבה"ג מזהירין על השו"ב אצל הגוי לציון בחותם על הבשר דוקא הפרישה דשבוע זו (וגם היום כדי שידעו מתי יעבור ג' ימים) וגם תיבת כשר. (ומה שאנחנו נוהגין ששולחין ע"י גוי לשו"ב לשחוט על סימן אי' ע"י כתב כששולחין ע"י גוי לשחוט צריך השוחט לכתוב כמה עופות ששחט וגם אותו היום. מעשה בטבת א' נזי שהי' קולף הכתב קליפה דקה ותו' מרכיקה במקום אחר ויודע הדבר והכרזתי שום יהודי לא יקנה מהמקולין אפילו שיש עלי' כתב אם לא ימשמש יפה על הכתב לראות שלא נקלפה ממקום אחר והושמ' במקום זה פ"מ):

אמה מכאן ואורך אמה מכאן (מחבר). וי"א שאין צריך אורך אמה ממש ולכן נהגו להקל למדור בורע ואין מצריכין אורך אמה בצמצום וא"צ להסיר רק הקרום עם הדבוק בו שעל אורך אמות אלו אבל לא השומן הדבוק בטבחי שתחת הקרום וכן נוהגין (רמ"א ובר"ו ופ"מ ושער אפרים דלא כת' כי"ד וש"י וסוים הפ"מ להלכה אין לנו רק דברי הרמ"א ומי שרוצה להחמיר ולאסור כל השומן מריש מעיים מן הקיבה מ"מ אם נקבו הדקין שם ושומן סתם כשר אבל אם גם השומן ניקב רק הקרום והחלב שעליו נשאר שלם וודאי ל"מ סתימה) ואם הטבח משך הדקין מן הבהמה בעודן חמין נשאר החלב שעל ראש הדקין עם הדורא דכנתא ולכן הבא לאכול מן הדורא דכנתא יגרור אמה מן החלב לצד הקיבה ואם לא נודע מקומו צריך לגרור ולגלח סביב עכו כדירג זהב במקום שנסתפק בו (ומטעם זה נוהגין להסיר כל הקרום מהדורא דכנתא דבהמה בכל בהמות) ונוהגין במדינות אלו להסיר הקרום שעל כל הדקין בהדורא דכנתא דעגל (משום שנשארים הדקין עם הדורא דכנתא ואוכלים הכל ביחד) ע"כ מסירין כל הקרום שלא יניחו ג"כ שעל ראש הדקין. ונהגו ליקח הקרום משני הצדדים (משא"כ בכבש שאין דרכן להניחן ביחד וניכר ראש הדקין) אבל יש להחמיר ולקח הקרום משני צדדין גם בכבש (רמ"א) ונהגו במדינות אלו להחמיר גם בבהמ' ונוטל הדורא דכנתא ומקליף עלי' קרום של חלב ממקום שמונה עלי' כבר לבן (מפני שזה הצד סמוך לחלב שעל הקרב) ואם א"י איזה צד צריך לקלף משני צדדיו. ונוהגין ג"כ לחתוך אמה מהדקין המתובר לקיבה ואורך אמה מן הדקין הסמוך לסניא דיבי וגם סניא דיבי עם החלב שביניהם שקורין גער"א בלע"ז (ונוהגין להסיר הבליטה קטנה שקורין דומי"ן בלע"ז) וגם קצת מאיתה חתיכה הדבוק בפי הטבעת (שקורין טאבחה"ע) ומשליכין והמותר מנקרין ומושכין הקרום ממנה לערך אמה וגם מסירין משם חוט ארוך שמונה עליו עם השומן שאצלו ושפיר דמי (בע"ה וס"נ ויו"א):

יו **שאלה** הדורא דכנתא של עגל שנמלה בלי ניקור כלל. תשו' עבה"ג העלה דצריך לשער אם יש ס' בדקין עצמן נגד חלב המרובה (אם חלב של אמה א' הרבה ובאמה ב' מעט) והקרום של אמות אלו הכל שרי אבל אם אין שם ס' רק ע"י צירוף בשר אחר שנמלה עמו אז חנ"ג וצריך ס' נגד כל הדקין שהחלב דבוק בהן והדקין עצמן אסורין ובלקח"ס העלה שא"צ ס' רק נגד הקרום של כל מדקין ובדיעבד אין לאסור כלל וא"צ ס' כ"א כנגד אמות אלו:

יה **שאלה** קרומי הבולוא. שם מבואר דחבולוא יש עלי' ב' קרומים העליון חלב נמור וחייבים עליו כרת והתחתון והחוטין שבה אסורים יאין חייבין עליהם ונוטל הבולוא ומעביר קרום העליון הוא החלב שעליה ונוטל הסכין ומחתך בתוך הבולוא ונוקד איתו שורש של גיד הבולוא עם קצותיו הנראין מבחוץ וכן לבולוא השנית (בע"ה וס"נ) וכת' רמ"א דאם לא חטמו אחריו והניחו תוך הבולוא לב"ע מותר אפילו אם נתבשל כך (וכ"ש במליחה וצליי) ודווקא מה שבתוך הבולוא אבל מה שעל הבולוא לב"ע אסור (וכ"ה עו"א):

יט **שאלה** יתרת הכבד. שם מבואר דצריך לנקר קרום העליון של צד הכבד משום חלב הקרב המונח עליו מש"ה

ד **שאלה** חלב הכסלים וקרום שעליהם (החלב שעל הכסלים תחת הכליות ונראה בגובה הכסלים). שם מבואר דאסור. וכל אלו החלבים אין לחוש להם אלא באחוריים של בהמה (וכל ניקור אלו החלבים צריך ראי' מן הבקי בניקור רמ"א) אבל בחציבהמה של פנים אין בהם מהחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלי' הנשאר שם בראש' למעלה מהטבור בחלק הפנים וצריך להסיר אותו הקרום משם (רמ"א). כמו שיתבאר וכתב יש"ש טוב להחמיר שלא לאכול בשר אחוריים כי אף למדן אין יכול לבאר זה היטב מתוך הסדר. וכת' בה"י נוהגין ליקח מן הכתף שקורין פליצ"ע הגיד שמנו שיש סביב הגיד ובדיעבד אם לא ניטל השומן מותר לחה"פ ובל"י ופ"מ):

ה **שאלה** חלב שעל ההמסס וביה"כ (השמלה שקורין פרים' וזהו החלב שעל הקרב) מבואר בש"ע וש"פ דאסור וענוש כרת (וחלב המסס וביה"כ נמי בכלל הקרב ואסור פר"ח משא"כ חלב הקב):

ו **שאלה** חלב הדבוק לזכרם שתחת הפרים' (קרום פרום על הזכרם שקורין בל"א טריפה לילי"ך או נע"ץ ותחת אותו הקרום יש חלב דבוק בזכרם עצמה). שם פלוגתא י"א (רבינו יואל) דמותר וי"א (רבינו אפרים) דאסור ככל שאר חלב וכן המנהג בכל מקום (כר"א. רמ"א) ונהגין במדינות אשכנ"ז להסיר הקרום וחלב שתחת הקרום אשר על הזכרם. גם נוהגין לפתוח הכפולים ולהסיר החלב שבין הכפולים מלבד בני ריינו"ם דנוהגין במקצתן היתר (כר"י) ואין מוחין בידן שכבר הורה להם זקן רמ"א. וכתב הב"י וד"מ בשם מרדכי דלדברי הכל צריך להסיר הקרום שתחת המכסה ממעל לאותו חלב שעל הזכרם ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו הקרום. וכתב הב"י בשם הכנה"ג דאם רצו לבטל מנהגן ולנהוג מכאן ואילך לחומרא רשאיין לעשות ואין כאן זילזול הראשונים וכ"ה אחרונים). ובכל מקום שנוהגין בו איסור דינו כשאר חלב לבטלו בס' בדיעבד אפילו במליחה וצלי' וכ"ש בבישול (כמבואר בס' ס"ה. רמ"א. אך כתב הט"ו ופ"מ שאין אומרים בו חנ"ג להצריך ס' נגד כל החתיכה שזה החלב דבוק בו) אלא מ"מ א"צ ס' רק נגד החלב וחתיכה עצמ' אסורה (אבל בחלב הקבה אפי' בדאורייתא נראה דאמרינן בי' חנ"ג) ולענין הכלים של בני ריינו"ם. דעת רמ"א להתיר הכלים (אבל בגוף האיסור או מה שנתבשל עמהן אין להקל אם לא הי' ס'. מהרש"ל וט"ו ופר"ח וכ"נ דפ"מ. אבל הכר"ו סובר כדעת הש"ך בדעת רמ"א דאפילו יש תערובות מחלב הדבוק לזכרם בתבשיל שאינו בטל בתבשיל אין (מונעים מלאכול):

ז **שאלה** חלב הקיבה. שם מבואר דחלב שעל הקשת אסור מה"ת מן הדין (שהוא תותב קרום ונקלף) וחלב שעל היתר דעת המחבר דאסור ממנהגא (דנוהגין לאסור כר"י) ודעת רמ"א דמדינא אסור ולכן אין להקל בו (עפר"ה ובר"ו ופ"מ) וצריך להסיר הקרום וחלב שתחתיו (היינו במקום שיש קרום ונקלף ואפילו במקום שאין שם קרום וא"א לקלף אלא בכחות יתחבולות אין שם חלב אפי"ה נוהגין קליפה בין בקיבה בין בזכרם):

ח **שאלה** חלב שעל הדקין. שם מבואר דאסור באורך אמה משמתחילין לצאת מן הקיבה ומשם ואילך מותר וי"א שראש המעי הוא המעי שיוצא בו הרועי שהוא סוף המעיים שצריך לגרור החלב שעליו ויר"ש יצא ידי שניהם לגרור אורך

לא נאסר הבשר ואין מכין העושה כן אלא מלמדים אותו שלא יעשה (מחבר) ואם עשה מותר רק ישפשוף הבשר היטב (רמ"א):

טז שאלה אם מלח הבשר קודם שהסירו הקרומים והחוטין האסורים וגיד הנשה. שם מבואר דלכתחילה פשיטא דאסור ואם מלחם בדיוק צריך ס' כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר דק"ל בס' ועיי' בס' ק"ה. ובהפ"מ יש להקל במליח וצ"ל להתיר ע"י קליפה (ברמ"א כתב הפסד קצת אבל מהרש"ל ובה"י גרסו הפ"מ) אבל בבישול אין שום היתר. ואם אין ס' בחתיכה נגד האיסור חנ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה ואם יש ס' שאר בשר מותר והיא אסור (ט"ז בשם רש"ל ופ"ז) ות"ש שי"ט העלה דהעיקר דחלב ממש אי אפי' חוטין היונקים מן החלב וכן גדי כחוש ושאר בשר כחוש כזה אמרינן חנ"נ אפי' במליחה אבל בקרומים שאינם אסורים משום שיונקים מן החלב רק משום שמונחים על החלב או חלב עליהם א"צ ס' במליחה רק בבישול (ע"ל ס' ק"ה והפ"ח). ובח"א כתבו דכרכשתא שהסירו עמו החלב שעל הקרום ולא הקרום ומלחו יש לסמוך להתיר שיסירו אח"כ. והר"א דכנתא שנמלח עם הכרכשתא אם המעי דבוק בהר"א דכנתא זו קרוב לוודאי שיש בו ס' מן החלב):

יז שאלה טבח שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום. מבואר שמלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל באיסורין אבל אם נמצא אחריו חלב אם היא כשעורה מעבירין אותו ואם נמצא אחריו כזית אפילו כהרב' מקומות מכין אותו מכות מדרות ומעבירין אותו (מחבר). וחזרתו לכשרותו ותשובתו הכל לפי ראות עיני המורה אם עבר בשוגג או במזיד. ומנהג כשר הוא שהטבח המוכר בשר ינקר קודם שימכרו פן יכשלו בו הקונים (רמ"א). וטבח דדרכו ועליו מוטל לנקר ומכר בשר סתם ולא מכר בחזקת מנוקד מלקין ומעבירין אותו אבל אם אחר לא. (הגר"א מוויילנא):

יח שאלה אם נמצא בבחמה צלעות יתרת כגון י"ג או י"ד בכל צד וכולן דומין זה לזה. דעת הגמ"ש ובח"מ"ב ופ"ד דכולן מותרין רק אותן הסמוך לאחוריים דנהגין בכל בחמה להניח צלע אחד מכאן וצלע אחד מכאן אף בנמצא יתרת. וכתב בס' להפ"ח דצריך לדקדק בחצר הכבד (אם נמצא צלעות יתרת) דמחצר הכבד ולמעלה לצד ראש אין שם חלב ומחצר הכבד למטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר חלבים ומשם צריך ניקור ומחלק האחור יחשב. וכתב הב"י דלא ראיתי נהגין בו (וכ"ה ש"פ). וכתבו האחרונים דיש להזהיר הקצבים כשהותכים חלק הפנים (פאדע"ר חלק) מחלק האחור דרכם לחתוך בשיפוי עד שמצטרפין הבשר שהיא מדובק על הצלע י"ג ואז צריכין לנקר אותו חלק חתיכה בשר המשופע כמו חלק האחור בנ' מקומות (כידע למנקרים). וגם דרכם לחתוך במקום שכלו הצלעות לחתוך בשיפוע בפלאנקין למטה עד הכחל ועד מקום שקורין הויך שטעללין והוא שייך לחלק האחור וצריך לנקרו ואין העולם מרגישים וצריך להזהירם שלא יחתכו ב"א עד סוף הטיבור שהוא מקום מוגבל ומשם ולחלא' כלל וכלל לא:

יט שאלה חוטין שבעופץ (עצה והוא קצה השררה ורש"י פי' שקורין הנק"א). שם מבואר דאסורין והם

חמשה

(מש"ה צריך לנקר קרום שעל היותרת וכל החלב שעליו (ש"ע) ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (רמ"א) אבל צד פנים של הריאה א"צ ניקור כלל אבל המנהג לנקר ולהסיר שני צדדיו דלא אתי למעט (רמ"א) ובדיעבד א"צ ס' רק נגד צד הכבד (ט"ז ופ"מ) וכתב הט"ז בשם רש"ל דאם אין בחתיכה עצמה ס' נגד הקרום חנ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה. וכת' הבה"י דהיינו בבישול אבל במליחה א"צ ס' נגד החתיכה רק קליפה בעי:

יב שאלה טחול היאך הדין בקרומיו. שם מבואר דקרומין שלו חלב גמור הוא וצד גס שלו (במקום שדביק לזכרם הן צדהנגלה הן צד הנסתר בל"י) חייבים עליו ושעל שאר הטחול והחוטין שבתוכו אסורים ואין חייבים עליהם. וצריך להסיר הקרום משני צדים עם החלב שעליו. ניטל ראש הגיד שבתוך הטחול ומושיך אותו ונמשכים עמו ג' חוטין שבתוכו וצריך להזהר שלא יפסק שום חוט מהם ואם נפסק צריך לשרש אחריו (מחבר) וכתב רש"ל דיש להזהר לנקר הטחולים בעידם לחים סמוך לצאתם מבהמה בעודם חמים (כדי שיהא בנקל להמשך ג' חוטין כאחת בלי ניתוק באמצע):

יג שאלה טחול שנצלה בלא ניקור. כהג"ה ש"ד בשם ר"מ וחכירו להתיר (דבטל חלב הטחול בטחול וחלב הכשר שבו) וט"ז ס' ע"ד חולק ע"ו ואוסר עד שיוודע בבירור שיש ס' בטחול וחלב כשר נגד הניקור. וכתב הפ"ח ועכ"פ צריך קליפה אח"כ. ובספק אם יש ס' בטחול עצמה נגד הניקור דעת הב"ח דטחול עצמו אסור ויבשר שנמלח עמו מותר (דמליחה הוא חומרא ובספק לא נהגו חומרא וכ"ה הפ"מ שם. ולפי"ז איסור שנפל לאינו מינו וספק אם הי' ס' ונאסר ואח"כ נפל לתבשיל אחר ויש ס' נגד האיסור הראשון א"א בכח"ג סד"ר לקולא ואמרינן בי' חנ"נ וצריך ס' בתבשיל אחר נגד מה שנפל בה ושאינו כאן מליחה דחומרא הוא פ"מ שם) וכ"ה חירושי הגרשוני בכבש שנמלח עם הטחול בלי ניקור והתירו ורק הטחול אסור:

יד שאלה כלי שמדיחין בו חלבים אם הדיח בו בשר. שם מבואר דלכתחילה אין מדיחין בו בשר אך בדיעבד אם הדיח הבשר עם החלבים בכלי אחר לא נאסר הבשר רק ישפשוף הבשר היטב אח"כ (רמ"א ופ"מ) אך אם מלחן עם בשר אין תקנה וצריך ס' נגד החלב ואם אין ס' בבשר נגדו הכל אסור (דחלב שמן ומפפע):

טו שאלה סכין שחותכין בו חלבים אם חתך בשר. שם מבואר דאסור לחתוך בו בשר (מחבר) ויש להזהיר למנקרים הבשר כשמכירים חלב גמור חותכין עם הסכין מה שמנקרין ואומרים שהסכין הוא טריפה וכשמנקרין מקנחין וזה אסור (בל"י) וכ"כ הכר"י וכ"כ הפ"מ (דחלב גמור אסור לחתוך בסכין שמנקרין בו הבשר). שם בש"ע נהגו מנקרי הבשר לנקר הבשר בסכין אחד מפני שנותנין בגד על ירכיבים וכל שעה שניגע הסכין בחלב מקנחו בו. ונכון ללמוד אדם לבני ביתו שישפשוף הבשר יפה במים. ואין פורשין הכסלים ע"ג הבשר בעוד שלא יצטנן חלב שעליהם מפני שהוא נימוח ונבלע בבשר (מחבר). וכן יש לנקר בשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שבו ומ"מ אם לא נקרו תוך ג' ימים אין לאסור בדיעבד אלא מנקרו אח"כ ושרי (רמ"א). וכל אלו הדברים אם נעשה

גדילות שעושין העוף שלם עם הראש וראי דיעבד יש לאסור אם לא הסיר אלו החוטין ע"ל בס"י כ"ב) ונוהגין לחתוך בירכי העופות בפרק הארכובה התחתונה (משום שלפעמים נמצאים חוטין אדומים ברגלי עופות) ואם לא עשה כן מותר בדיעבד אף אם נתבשרו כך אע"פ שנמצאו חוטין אדומים (רמ"א):

ג שאלה ביצי זכר היאך דין בחוטין שלהם. שם מבואר דעת המחבר דכ"ז שלא הי' לו שלשים יום מותרים לקררה בלא קליפה אפילו אם יש בהם כמו חוטין אדומים ואם הי' לו ש' יום אם יש בהם כמו חוטין אדומים אסורין לקרר בלא קליפה (וה"ה דחתיכה ומליחה מהני בהו ש"ך ודווקא ביצי גדי וטלה הא ביצי שור אף תוך ש' יום צריך לנקר הקרום שעליהם כנה"ג ובריעבד אין לאסור כשהם פחותים משלשים אף בביצי שור פ"מ) אבל לצלי מותרים אף בלא חתיכה (ש"ך ופ"מ) והמנהג לכתחילה לנקר הביצים אף כשהם פחותים מל' יום (אף בביצי גדי וטלה) וכן להסיר משם גיד הנרול ולחתוך בהם הרבה חתיכות (רמ"א וש"פ). ונהגו ליקח מן הכתף הבשר שקורין (דרי"ז) משום מיאוס (רמ"א בשם סה"ג) עוד נהגו בלונבי"ל שקורין לידווי"ץ לצלותו ולא לבשרו ואין בו איסור אם מבשרו ואפי' לכתחילה מותר וכן נוהגין להסיר העינוניתא דוורדא ולהשליכה ולא לאכלה ואין איסור בדבר וכן נהגו לחתוך בין הפרסות של רגלי חתם' ולהסיר משם בשר לבן ודק (משום מיאוס) ואם לא עשה כן אין לחוש (רמ"א):

ד שאלה גיד הנשה אימת נוהג. שם מבואר דגיד הנשה נוהג בבהמה וחיה אפילו אין בה שלחם עגול ונוהג בירך של ימין ובירך של שמאל ואינו נוהג בעוף (מפני שאין הכף שלו עגול) ואם נמצא לו כף עגול נוהג בו וא"צ לבדוק אחריו אם הוא עגול (מחבר). ואין חילוק בין חיה לבהמה בכל דבר האסור משום גיד או משום דם וכן בעוף אם הי' לו כף. ולכן כל דבר שמנקרין בבהמה צריך לנקר בחי' ג"כ (רק מה שאסור משום חלב אין צריך לנקר בחי' רמ"א):

ה שאלה גיד הנשה אם נוהג בכוי. שם מבואר דנוהג (מחבר וש"פ ואפי' כוי שהיא ברי' בפ"ע. אבל כוי מתיישב הבא על הצבי פשיטא דחייב כרו):

ו שאלה גיד הנשה אי נוהג בשליל וכל דבר שאינו טעון שחיטה. שם פלוגתא בש"ע והמנהג להחמיר אם שלמו לו חדשיו ומצאו חי (רמ"א וש"פ וא"נ כן דעת הכר"ו):

ז שאלה אם שני הגידים שיש בירך (א' פנימי סמוך לעצם והשני חיצון סמוך לבשר) אסורים. שם מבואר דשניהם אסורים וצריך לחטט אחריהם אלא שהפנימי אסור מה"ת והוא הפושט בכל הירך והחיצון אסור מדבריהם וקנוקנות שבשניהם אסורים מדרבנן וצריך לחטט אחריהם. והשומן שעליהם ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור (לשון המחבר) וראשי הקניקיות נכנסים בראשי העצמות ע"כ המנכר צריך לשבור ראשי העצמות כדי להסיר הקנוקנות מעיקרן (רמ"א) וכתב עוד דאין ללמוד סדר הניקור רק במראית עין מן המומחה הבקי בניקור:

ח שאלה גופו של גיד אי אוסר תערובתו. שם מבואר

המשה ג' מימין וב' משמאל הג' שבימין כל א' מתפצל לשנים ושנים שבשמאל כל אחד מהם מתפצל לשלשה שלשה וראשו אחד מחובר לשדר' וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה בראשי הצלעות ואותם ראשי הפיצולין מצויים בחצי הבהמה ושל פנים ואי שלפי להי חמימי משתלפי ואי לא בעי לחטוטי בתריהו (מחבר). ואם הם שריוין כמים הוי"ל כחמומי ומשתלפי ויש מקילין באלו החוטין במקום שהם בלועים בבשר וטוב להחמיר (לשון רמ"א):

הלכות דם סימן סה

א שאלה איזה חוטין אסורין משום דם. בס"י ס"ה מבואר דאלו הם כנון חוטין שביד ושבתתה (בבהמה) ושבליחי התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן בבהמה (ואף ששחט הוורדין אסורין חוטין אלו ש"ך בדעת ש"ע וכתב לחה"פ בשם קונטרס הסמ"ע דאינם נזהרים בניקור הבאק"י וגם בניקור הראשים של בהמות דקות שמוכרין אותם עם צד של חלק הפנים גם בניקור הלשון והתחול ע"כ יש להזהיר אותם וג"כ יש להזהיר אותם שלא ימכרו בשר כשר וטריפה על שלחן אחד כ"א בהפסק ודבר מסויים מונח ביניהם) וחוטין שבלשון (ישבצואר בין בעוף בין בבהמה) (ספר זכרונות ות' ג"ש ובל"י וש"פ וכנה"ג מביא מקצת מקומות דאין נוטלין חוטי לשון והם מתרעמים) וחוטי חלב וחוט העוקץ (הנק"א) וחוט הדקין שהם בתוך שומן הדקין כמו בית עכבש (שפינועבס הייזיל) מסובכין זה בזה (מחבר) ונוהגין להסיר ג"כ ג' חוטי אורך אצל החזה מבפנים וכן נוטלין חוטין אחרים האזנים (ס"ג ואינו אלא חומרא בעלמא) וקרום שעל המוח בקדקוד וקרום שעל הביצים ומליחה ל"מ בה לשלם אח"כ אם לא שיתחכם תחלה וחתוך לתחת ואח"כ ימלחם (וצלי י"א דאינם צריכים לא חתיכה ולא מליחה ויש מי שאומר דדווקא כשפני החוטין על פני האש אבל אם הם מובלעים בתוך הבשר אין האש שואב אלא א"כ יחתכם) ואם לא נוטלן ובשרו בלא חתיכה צריך ס' נגד כל החוטין (רמ"א) ובגדי צוואר א"צ ס' (כיון דמנתחן אבר אבר ש"ך וש"פ. ואם הבהמה שלם בלי ניתוח צריך ס' פר"ח ובר"ו ופ"מ) ובצלי סגי בקליפה (רמ"א) וכו' במליחה (ת"ח) והוא חומרא בעלמא ובדיעבד אם לא קלפוה ובישרו כך מותר בדיעבד ש"ך וט"ז וש"פ דלא כחמרש"ל דלא מצריך קליפה לא במליחה ולא בצלי) והרוצה לצאת ידי חתיכת חוטין אלו לא יסמוך על חתיכות הבשר רק יחתוך הבשר והעצם לשנים (מחבר) וחוט הצוואר ל"מ בהו אם חתכם רק שיתחוך המפרקת לשנים (רמ"א):

ב שאלה גף העוף אי צריך ליטול חוטין אלו. שם פלוגתא דעת המחבר דגף העוף כיד חתם' והלכך צריך לחתוך עצם האנפיים ולמלחם וכן עצם הלחיים. ודעת הרמ"א דאין צריכים ליטול בעוף חוטין אלו וכן המנהג שאין נוטלין מן העוף שום חוטין רק חוטי הצוואר (לבוש וש"ך ופ"מ וש"פ) ובאותן יש לזהר ליטול משם או יחתכם עם המפרקת לשנים מיהו בדיעבד אם הוסר רק הראש מן העוף סגי (רמ"א) (ובסעודות

מבואר דגופו של גיד אינו אלא כעץ ואין בו טעם והתורה אסרתו לפיכך אינו אוסר תערובתו בפליטתו והקנקנות והשומן יש בהם טעם לפיכך אוסרין תערובתו בפליטתן (עי"ל בס' ק"א):

ט שאלה גיד הנשה אי מותר בהנאה. שם מבואר דשומנו של גיד לכ"ע מותר בהנאה וכן הקנקנות (פר"ח וכו"ו ופ"מ). אך הגיד מבואר שם בש"ע דמותר בהנאה והאחרונים כתבו דיש להזהר לכתחילה ואין להאכילו לחתולים. אבל מותר למכור הירך לגוי (לא במשקל כ"א בב"א) ולא מקבל דמים יותר בשביל הגיד:

י שאלה אי מותר לאדם לשלוח לגוי ירך וגי' בתוכו. שם מבואר דבין שלימה בין חתוכה מותר לשלוח. ואם נותנה לו בפני ישראל ואומר לו שהיא כשרה לא יתננה לו כשהוא חתוכה אא"כ נוטל גידה (ש"ע ויש"פ). וכל ירך שיצא מתחת יד ישראל (כגון ששלחו ומסרו לאחר) מחותכת בדרך שמחתבין אותה מנקרו כשר הרי הוא בחזקת שניטל גידה (ש"ע):

יא שאלה מי שנקר והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא בקי בניקור ואין כאן מי שהוא בקי בניקור להראות לו. שם מבואר דאם יודעים שהשלים ניקורו מותר אבל בלא"ה אסור דשמא לא השלים הניקור (מחבר ורמ"א) ואם אפשר להראות לבקי אין לסמוך על המנקר. אם לא ידעין אותו שבקי בניקור ומוחק בבשרות טוב להחמיר (ט"ז בדעת ש"ע ורמ"א). וכתב רש"י דלא הוי אוכל בשר המנוקד עד שהראה למנקר אחר ויבדוק אם הוא מנקר כראוי (ט"ז):

יב שאלה הטבחים אי נאמנים על גיד הנשה. שם מבואר דנאמנים. ומיהו אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים (כן הני' הט"ז בש"ע) אא"כ הוי מוחזק בכשרות (ש"ע ט"ז ויש"פ ועי"ל בס' א'). ונשים אין נאמנים על ניקור אחוריים ודווקא בסתם ניקור. נאמנים היינו בפנים ולא באחור. וכ' הכר"ו וביותר יש להחמיר בזה"ל דרבו החומרות וכבר עליו הטורה ועל הרוב אינם בעלי תורה והם מחמירין בדבר המותר ומקילין באיסור ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ד' מרבים (ומיום עמדי על דעתי שלמדת הלכות ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כ"א מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי):

יג שאלה הוי לקהלה שוחט מכמה וכמה שנים אצל קצב גוי ואותו קצב הנהיג שלא הניח שום צלע לחלק אחוריים וכאשר נסע משם אותו השוחט ולקחו שוחט אחר והוא הוי ג"כ בקי בניקור בשר אחוריים וצעק ככרוכיא ע"ז. והראה להם שאותו הצלע צריך ניקור וניקור לפניהם מה שצריך ליטול מן הקרומים והחלב לפי ראות עיניו והוי הרבה תערובות מזה ונשאל על הכלים. אחרונים מצדדים להתיר הכלים משום כמה פסיקות ועי' בנב"י סי' ל"א):

יד שאלה סדר ניקור מבואר באחרונים. מחלק הפנים. יפצע הראש לשנים ויסיר כל הקרום מהמות ואח"כ יחפש בשני קצוות הלסתות להסיר גיד א' מכאן וגיד אחר מכאן ואח"כ מלשון יסיר בכל צד שני גידין ועדלת גרון יחתוך הוושט והגדרת יחתוך על כל אורכו מראשו עד סופו ובצד הלשון יש גיד לכן וטוב להסירה ע"י חתיכת בגד פשתן ויחתוך כיסוי הגרנת ויסיר משם אצל הלשון שני עצמות קטנים (הנקראים טריפה ביינרד"ך ובצוואר מקום השחיטה יסיר מכל צד ב' גידין גיד א' מונח מלמעלה וא' מונח בתוך הבשר במקום שהגרנת מריאה

מונח ואסור משום דם (ויקלף ביה"ש קודם מליחה עי' בס' ס"ז) בחזות יסיר גיד אחד והולכת ע"פ כולה עד למעלה לבשר אדום וגיד זה כולל לשניים ונראים כא' ויותר להסירו יפה שיהא נקי מחוט זה וינבזה החזות מצד הסמוך לצוואר (וגיד זה אסור משום דם). מהכסלים יפשוט עור עב הלפן וכל הנמשך עם אותו הקרום אסור משום חלב. יחתוך מתחלה ראשי עצמות רכים ולבנים מב' קצוות הכסלים ומשם יתחיל לקלף הקרום העב ותחת אותו הקרום יש קרום דק ותחת אותו קרום דק יש חלב (עי"ל בס' ס"ד) ובאותו מקום עצמו יחתוך עצם קטן לכן ודך שיש שם האסור משום חלב. מבין הצלעות יסיר גיד עד סוף הריקברטין ועד סוף הכסלים. ונידים שבין הצלעות אסורים משום חלב הכסלים. בהכתה באמצע יסיר גיד אחד עד הסוף למטה ויעמיק הסכין כדי שיוכל להסירה יפה ולמעלה בצד הבשר יסיר גיד אחד ההולכת למעלה ותחובה בתוך הבשר וכשנחתך הכתה צריך להעמיק הסכין רק תחובה בתוך הבשר וכשנחתך הכתה צריך ג"כ להעמיק הסכין על הצד הריקברטין וגם מהרי"ק בריטין וממקום הבשר עב ינבזה הקרום ויגרור יפה מתחתיו החלב. מהתחיל יפשוט הקרום ואח"כ יסיר במקום העב גיד עב ומגיד עב נמשכים עור ג' גידים ויחטט אחריהם וינקר התחיל סמוך להוצאה מהבהמה בעור שהיא לחה כדי שיהא נפל למשוך הג' חוטין (ומנהג שלא לאכול טחול הכבשים). מהמסס וביה"כ וכו' ינקה ויגרור החלב מהם. מהקיבה יסיר העור וחלב שתחתיו ובמה שמחובר לקיבה (שקורין מאנין) יחתוך חצי וחצי אמה מן הכרכשתא. מהבני מעיים יסיר הקרום ואח"כ יורוק המעי הטריפה (היא סניא דיבי) עם החלב שבינו. מהדרדא דכנתא יסיר הקרומין שלמעלה אבל מהצד המונה על הדרדא דכנתא יסיר חצי חצי ויגרור קטנים ואסורים משום דם יסירם וצולין והמנהג להסיר הקרום מב' צדדים דהדרדא דכנתא של כבש ועגל) בשר שבין צלע י"ב ל"ג צריך ניקור עד סוף הטבור ממש (ועי"ל סימן ס"ח). מחלב צריך לחתוך ערלת חלב לפתוח אותה. מחצר הכבד יחתוך הגידין והקנקנות והחלב במקום שהמרה תלוי' בו וכן צריך לחתוך ערלת חלב ולפתוח אותה. מחצר הכבד יחתוך הגידין והקנקנות והחלב במקום שהמרה תלוי' בו וכן צריך לחתוך כל החלב הרבוק באמצע הכבד. מהדיאה יסיר הוורדא ויפתח הקנקנות והגידין. מהרגלים חותך ראשי הטלפים כדי שיצא הדם וחותך החוטין שבין הטלפים:

מהלך אחורים מתחלה צריך להסיר כל אותו חלב הכוליא הנקרא גרי"ן חלב והכליות מונחים בתוכו וזה החלב הולך מכל צדדים סמוך סמוך לחלחולת) מעיקר האלי' עד מקום בשר המתניים עם כל חוטין המעורבים עם אותו חלב הדבוק בעצם ובבשר הסמוך לחלחולת וחותך בזנב גופא שיש בבהמה על פני כולה לארכו ופוצעו מקצה אל קצה באמצע העצמות ומוציא ממנה חוט שמתחלק לשנים מעיקר האלי' עד קצותיו מאותו פנים המכיש על ירך הבהמה ויגרור מאותו פנים יפה עד שלא ישתויר לכל פני האלי' לא בשר ולא שמנונית. ואח"כ יפצע הירכיים לשני חלקים וחותך כל ירך לששה חתיכות:

א התיבת האלי' (הנקראת שפיו"ף שטי"ק. ובלשון המורגל שוואנ"ץ בראטין). או אינטערשא"ל) וצריך לקלפו על פני כולה חוץ במקום שיש מראה כסף (כ"ז) א"צ לקלפו רק יגרר אותו יפה מכל הקרומים וחלב ואתו עצם הרחב הדבוק בחתיכת האלי' צריך ג"כ לנקר יפה מכל חלב והבשר שעליו משני צדדים

הדריו"ן שיש בתוכו אסורים משום מיאוס ומולחין ודינו כשאר בשר ומותר) ובפרה היא הכהל (ונקרא אטע"ר קילף ממנה קרום עב ולכן קורע שתי וערב וטחו בכולל כמה פעמים. ודין הכהל עי' בס' צ'. והשומן שהכהל מונח עליו תיתכן אותו ואוחז בכח בידו במקום החתך ואם ע"י אחוזתו בכח יצא ממנו מים כהלך מחתך אותו המקום שיוצא משם המים ואח"כ מותר כשאר בשר) ייש עוד חתיכה שתחת הכיס או תחת הכהל אורכו ורחבו כמו הכיס והכהל (הנקרא ברעטי"ל או לעפי"ל או טע"ש) וצריך לקלף למעלה בראשו כמו שני אצבעות (ובמקום שמראה הכסף ששם נוגע החלב וכן בצדדים ומשום שגם שם נוגע החלב יבאותו חתיכת ברעטי"ל יש שם שלשה גידין ונחשבים כאחד שהם באים מגיד א' ומתחלקים לג' כצורת שיו"ן ואותם גידים מונחים בתוך ברעטי"ל וא"צ לחתוך לשנים כ"א עד רוחב כרוחב יד ומשם ואילך א"צ לחטט אחריהם ואלו גידין אסורין משום חלב גי"ה):

ג) **חתיכת קושלי"ץ** (או רי"ד או לענר"ן בראט"ן או נרא"ר בראט"ן) הוא השדרה עד העצם שקורין הנק"א ובתוך החיט השדרה בקושלי"ץ צריך לנקר יפה מן החלב שיש בעצמות של חוט השדרה ואסור משום חלב המתנים ומשום גי"ה דמחוט השדרה מתחיל הגיד הנשה ובתוך הקושלי"ץ נמצאים ה' גידין שלשה העליונים אסורים משום חלב מתנים ושנים התחתונים משום דם ואח"כ מפריד באצבע את הקושלי"ץ מן עור הבשר בשור ובענל נגד החצי עד שתמצא בתוך הקושלי"ץ גיד קטן ותו לא. ובמקום שיש שם בשר אדום יקלף ובמקום שיש מראה כסף יגיר יפה ואח"כ יגיר חלב מתחת קושלי"ץ יפה ונקי על עור הבשר עד שתגיע לשומן שקורין צע"ך והגידין שמונחים שם בעור ימשוך ע"י אחיזה בבגד פשתן ויוחר שלא יפתח בסכין רק באצבע בגת וצריך לחטט אחריהם עד קציהם. אבל בכבשים ועזים צריך לפרד העור הבשר מן הקושלי"ץ עד חוט השדרה ועצם הינק"א הנזכר צריך לגררו יפה מב' צדדים. ויש לו עוד ב' חתיכות א' (נקרא שיל"ט או שפי"ץ והוא דבוק בקושלי"ץ ע"י חיבור עצם הינק"א שמונח שם באמצע בין הקושלי"ץ ובין השיל"ט וצריך לקלף את השיל"ט ועל הינק"א מונח עוד עצם קטן וצריך להפריד משם והגיד שיש למעלה בתוך השיל"ט אסור משום דם ועל השיל"ט מונח בשר קטן שקורין פלעסטר"ל צריך קליפה במקום שיש מראה אדום ובמקום שיש מראה כסף צריכה גרירה יפה ואח"כ יהפוך ויראה שיש עליו עור יבתוך עור יש ב' גידין א' מונח במקום העור והגיד הב' מונח ברוחב ד' אצבעות מגיד הראשון נגד הקושלי"ץ למעלה וצריך לאחוז העור ומפריד העור מן הבשר עד עצם הנק"א ומגרר אותו העור יפה מחלב שעליו ולפעמים יש מעט בשר עליו צריך לקלפו והבשר של השיל"ט תחת אותו העור למטה צריך קליפה ובמקום שיש מראה כסף יגיר יפה) והב' (נקרא קלי"ן או פלאנסע"ן או דע"ק שיש עליו בשר דק וצריך קליפה רק במקום שיש מראה כסף די בגרירה יפה ובתוך הבשר יש גיד אחד וצורתו כצורת עקרב ואסור משום גי"ה וצריך לחטט אחריו והקלי"ן מחובר לשיל"ט ובין השיל"ט ובין הקלי"ן צריך להסיר עור לכן הנקרא טריפה ליל"ד וחלב שתחתיו צריך גרירה יפה):

ד) **חתיכת עגול קניאראפ"ה** (קאטשקי"א או גענויל צריך לקלף כל סביבותיו מבחוץ בצד אחד ובצד השני יש מראה

צדדים וסמוך לעצם זה יש שם חלב וצריך לחתוך החלב עד הררי"ו שמונת החלב ומדרי"ו ואילך א"צ לנקרו גם יש שם באותו מקום לפעמים נשאר קצת מן העצם הזנב צריך לגרר החלב מחוטו האלי' וגם החוט שבו (ואח"כ מקליף הקיוליתד"ק ברעטי"ל מקימו והמראה כסף צריך לנקר יפה מכל הקרומים וחלב שעליו) ובחתיכה שתחת הקיולעכרי"ק בריט"ל יש חמשה גידין ג' עליונות אצל עצם הרחב הנזכר אסורין משום גי"ה ושנים שלמטה נגד העצמות הזנב אסורין משום דם יאגן נוהגין להחמיר לחתוך ממקומו לחוץ כל הגידין האסורין משום מ"ע (ומדינא א"צ לחתוך כ"א לחתוך דם) אלא דא"צ לחטט אחריהם משום גי"ה ולא האסורין משום דם) אלא דא"צ לחטט אחריהם רק אחר אותן ג' גידין האסורין משום גי"ה ובחתיכת האלי' (הנזכר) מחובר עוד שני חתיכות בשר (א' נקרא צע"ך בראט"ן ויש בו מראה כסף שצריך לג' לגרר יפה ויש בו החתיכה ג' גידים אסורים משום גי"ה ב' מהם בתוך הבשר אצל המראה כסף ופעמים מתחלקין לג') והשלישי יש למטה מהם שקורין צע"ך אדע"ר (ובצדו מונחים עוד ב' גידין האסורים משום מ"ע וא"צ לחטט אחריהם) ובין המראה כסף ובין הבשר (הנזכר) יש גיד קצר ועומד בתוך הבשר וצריך לחתוך הגיד הזה עם בית מושב משום גי"ה וצריך לג' לנקר החלב שבין הצע"ך בראט"ן לבין הקיולעכרי"ק ברעטי"ל. ובצד אחר יש חתיכה שאורכו כמו אורך שניהם וקוראין קיולעכרי"ק ברעטי"ל ובתוכו ב' גידין אסורים משום גי"ה אינם הולכין ע"פ כולה רק גיד א' מקצה מזה וגיד א' מקצה מזה ובאמצע כמו רוחב ג' אצבעות צריך לחפש ולחטט אחריו ויקלף בעיגול ע"פ כולה):

ה) **חתיכת גיד הנשה** (או יד ובלשון המורגל אוברשא"ל) הוא הכף וצריך לקלף ולגרר יפה אותו המראה הכסף שעליו אחד גדול ואחד קטן ואח"כ מפריד חתיכת בשר שעליו הקנאפא ויקלף על פני כולו והמראה כסף שתחת בשר הקנאפא צריך לקלף ואח"כ ינביה ובמקום הרקות יקלף ג"כ מתחתיו חלק העליון נקרא דע"ק ותחתיו נקרא יד צריך לג' לקלף. ובאותו צד העליון יש גיד על הבשר למעלה וצריך לחתוך אותו גיד תיכף קודם קליפת התחתון ויש באותו בשר ששה גידין שאסורין משום גיד הנשה ומתחילין בראש והולכין בתוך הבשר עד סופו בשוה באורך הירד ואלו ששה גידין א' מתחלק לשנים ונראית כצורת שני שיני"ן אחת כדרכה ואחת הפוכה ועיין היטב אחר אותן הגידים וצריך לחטט אחריהם אבל הגידין שיש בו בירד ואינם הולכין באורך הירד עד סופו אינם בכלל על כף הירד ובמקום עוביו גיד הנשה. ומונח שם עיר גיד אחד ומתחלק לשלשה ונקרא דוימע"ן וצורתו כצורת יד (ונקרא חתיכה זו י"ד) והגיד הזה צריך ליטול כפל כפליים כ"ז שיראה קצת ממנו (משא"כ בשאר גידין אם בראשונה פותח הגיד יחולך פ"א דיו) ובתחתיתו בצד השני של הכף יש לו גיד אחד ומתחלק לשנים לתוך הבשר ומכל אחד ואחד יוצאין גידין קטנים ונראין אותן שני גידין כקדן צבי (ונקראים הירשן אד"ר) ואצל אלו השנים יש שם חתיכת בשר קטן ויש שם גיד אחד מתחלק לשנים ונקראים געפיל"ע וצריך לחטט אחריהם (ומחלק העליון הנקרא דע"ק צריך ליטול הגיד אחד בסוף ולא בתוך הבשר הנקרא גיד החיצון) ויש ב' חתיכות מחוברות לגי"ה הוא הכיס בשור (ונקרא הוי"ך פלע"ק. או הוי"ך געשטע"ס. או ספאר"ק ובשר ע"י ניקור שמסירין ממנו עור עבה ולבנה ומוציא הגיד והבצים וחוטכין אותו לג' או יותר וכל

(ואם תמצא שם עצם דם ארוך כאצבע סימן שזה בכור) וצריך לגרר העצם הקנאכין במקום שאין עליו בשר שיהא נקי וצריך לקציץ ראש העצם הנ"ל:

ו) **חתיכות** וויטשינק"א מחובר לפושלי"ץ ומחובר עליו שני חתיכות בשר א' שקורין בפוסקים לונבי"ל או לערווי"ץ וב' חתיכות יש שנקרא לערווי"ץ א' כשר לנקר וא' טריפ' ושניהם מחוברין לוויטשק"א ולערווי"ץ הכשר עוקרין אותו מהויטשק"א והטריפה לערווי"ץ ביד ולא בסכין (ואם הי' חותכין בסכין הלערווי"ץ הכשרה והטריפה היו נחתכין הנידין עמה ואסורי משום חלב המתניים) ודין לערווי"ץ כדין פושלי"ץ ומקלפין ע"פ כולה חיי' במקום שיש מראה כסף עליו צריך לגררו יפה ונקי ובמקום שיש השלשה גידים דינם כמו בקושלי"ץ וצריך לחטט אחריהם ומקלפין ע"פ כולה. וניד' א' שנשאר שם בלערווי"ץ הכשר צריך למשוך אותו והויטשינק"א עצמה עם הצלעות קטנים והטריפה לערווי"ץ אסורים אין מועיל בהם ניקור (ס"נ בקבלה). ויש למנקרים בקבלה סימן זה להכיר אם הוא שומן או חלב שממשמשים ביד בין האצבעות אם הוא מיר"ב אז נרא' שהוא חלב. אבל השומן כשממשמשים ביד אז נראה צע"ד סימן שהוא שומן וכן נכון לעשות בכ"מ שצריך לגרר יפה מן החלב יקח סכין כ"ז שיש מיר"ב ושיכב על הסכין מכח גרירה הוי חלב ואם לאו שומן (היא). חתיכה ב' מחובר לוויטשינק"א הנקרא קראני"ן וצריך לקלף מב' צדדים בצד א' למעלה בבשר יש עב ומראה כסף צריך לגררו יפה ובצד הב' יש על הכשר קרום עב ולבן כמו מראה כסף צריך להקלף. ובמקום שיש כמו נידין צריך לחתוך אותם אבל אין צריך לחטט אחריהן. נידין האסורים משים חלב ומשום גי"ה הם בתוך הבשר ולא נראה לענים מסרו חכמים סימן אל תאכלו ממנו ג"א וצריך לחטט אחר אותן ג"א נידין הנתבאר חוץ מגידין האסורין משום חלב וגי"ה הנראים לעינים כגון חלב תותמתני ודליטק"א:

סימן סו

טו **שאלה** אם נמצא דם בביצים. בסי' ס"ו מבואר דאם ידוע שהוא מרוקם אפרוח (במקום שהתחילה להתהוות בו יצירת אפרוח אסורה הביצה מה"ת אבל אם אין ידוע שהוא מרוקם אפרוח אסור מדרבנן (י"מ לענין ספק כמו שיתבאר ש"ע ופ"ט):

טז **שאלה** אם נמצא ק"ד על הביצה. שם מבואר פלוגתא (דעת הרא"ש ורשב"א בפ' רש"י ורמ"א דאם נמצא בקשר חלבון לבד וב"ש שלא במקום הקשר לבד או בחלמון שלא במקום הקשר לבד הביצה מותרת והרם אסיר מדרבנן ואם נמצא בחלבון בקשר ונתפשט חוץ לקשר או בחלמון על קשר לבד הביצה אסורה מה"ת ויש מחמירין עוד דכל שנמצא על הקשר של חלבון אפי' לא נתפשט כלל אסור ודלא כדעת מחבר דפוס כרי"ף ור"מ דדוקא אם נמצא בחלמון הביצה אסירה מה"ת אבל בחלבון זורק את הדם והביצה מותרת. ובקשר גופו יש חילוקי דעות אם הוא במקום הכר או במקום החד ואגו מחמירין כדברי הכל ונתפשט המנהג במדינות אלו) לאסיר הביצים בכל מקום שנמצא עליו דם (ואין מחלקין בין חלמון לחלבון רמ"א ופ"ט) ואפי' ביצה בת יומא נוהגין לאסור בנמצא דם ואפילו בחלמון (ש"ך בשם כלבו דלא כמהרש"ל אך עכ"פ לא הוי אלא דרבנן פ"מ) ואפילו ביצה במעי תרנגולת שחיטה אם נמצא עליו דם נוהגין לאסור (פ"מ ול"ה אלא מדרבנן. והגרע"א בשם תפ"מ נוטה להתייר):

שאלה

מראה כסף א"צ לקלף ע"פ כולה רק במקום שמתחילין המראה כסף צריך לקלף משם רוחב כמו שני אצבעות והמראה כסף עצמו א"צ קליפה ונקוי ואח"כ מחתך בבשר במקום שאין מראה כסף לאורך הקניאראפ"ה ונוטל את עצם הקוליא שבתוכו ומפירד מן הקניאראפ"ה ונוטל את עצם הקוליא מושב הקוליא ע"פ כולה. ובתחתיתו יש עצם שקורין קנעכ"ל צריך לגרר הבשר ואח"כ חותך בבשר עגול שבקני"אראפ"ה ונוטל משם הניד' א' וצריך להוציאו כולו עד עצם קנעכ"ל ולפעמים הולך גיד בשיפוע צריך לעיין אחריו דאסור משום חלב וכן דרכה לעמיד בנסות ובעגלים במקום העגול מראה כסף אבל בכבשים ועזים מונח בצד הרחב בחוץ אסור משום שיונק מחלב הכליות ועוד יש בחתיכה זו באיתו מקום מבפנים בתוך הבשר ג' נידין אסורין משום דם ובסוף בשר העגול נראה שם ג' נידין צריך לחתוך איתם משום מ"ע וא"צ לשרש אחריו ומאותו חלק שנקלף מבשר עגול צריך לקח משם גיד א' שצורתו כצורת כ"ף פשוטה בשני עוקצין ואסור משום גיד החיצון. 'בקנא"ראפ"ה מחובר בו עצם הנקרא קוליא ובראשו עגול כבוכנא וצריך לקלף הבשר שעליו ובמקום שיש מראה כסף צריך לגררו ובראש עצם העגול יש עליו גיד המחבר לעצם השני המחובר לגוף צריך לקלף משם וגם צריך לקצוץ מראש העצם הנ"ל. יבתוכו תחוב עצם הנקרא בוקא דאטמא (הוא עצם השני מן הקוליא אותו צד המחובר לגוף כמו בוכנא באסיתא) וצריך ג"כ לקצוץ מן העצם עד שיראה דם בעצם או עד שיראה המוח שבעצם ואסור משום צומת הנידין:

ה) **חתיכות** הארכובה התחתונה בייט"ש קנאכין" (המחובר על הקנאכין שקורין אותו מייז"ל ועל שם שדבוק בקנאכין נקרא כן) והקנאכין גופי' נקרא ליטק"א ובמייז"ל שדבוק בקנאכין יש מצד א' מראה כסף ע"פ כולה רק סביבו יש מראה אדום וצריך לקלפו ובין שני הצדדים דהיינו בחוט א' יש ג"כ מראה כסף וצריך לגררו יפה מן החלב ובחוד הב' נתפרד מחלק בשר זה וצריך לקלפו מבפנים ובאמצע אותו בשר מבפנים יש עוד חתיכת בשר עגול וחתך ממנו לאורכו ברוחב אצבע ומגררו בכל צדדיו בכ"מ שיש עליו מראה כסף ובסביב מראה אדום ובפנים של אותו צד יש גיד אחד מתפשט לשנים וכל אחד מהם יש לו עוקצין שקורין גיפלי"ך וצריך לחטט אחריהם ואסורים משים גיד החיצון ובקנאכין אחר שהופרד ממנו המייז"ל צריך לקלף הבשר שעל הקנאכין (אבל לא את הבשר שעל כל אורך העצם וא"צ דוקא לקלפו רק מגרר יפה במקום שיש עליו מראה כסף) ולמעלה בראש העצם מונחים ב' נידין אסורים משום חלב גי"ה ואח"כ מתחיל לחתוך בראש השני שעל הקנאכין במקום שמונה עצם טשי"ך ויש בו גומא יבתוכו מים שקורין גלדוואסע"ר ומחתך אותו בשר המכסה הנומא שבארכובה התחתונה אח"כ מפירד הבשר מן הקנאכין והבשר ההוא עגול וארוך וקורין אותו מייז"ל נ"כ. וע"ז מונה עוד שני מייז"ל וצריך להפריד משם וטריפה. והמייז"ל הארוך צריך לקלף איתו בשר במקום שיש בו מראה אדום והמקום שיש בו מראה כסף מגרר יפה ואחר הקליפה מתחלק הבשר העגול לשנים וצריך לקלפו ג"כ במקומות שיש בהם מראה אדום ובאמצע צריך לחתוך משם אירך הבשר ההיא כמו קליפה ובחלק א' מאותו בשר יש גיד אחד וצריך לגררו משום גיד הנשה

כב **שאלה** אשה שעשתה עיסה שנילושה בביצים ואחר הלישה נמצאה דם בקליפה של ביצה אחת מהן והי' שם ביצים הרבה באותו התערובות. מעשה זו בא לפני הט"ז והתיר הכל (ראמרין) סליק את שא"מ כמ"ש ומינו רבה עליו ומבטלו ובספק אם הי' במקום האוסר הוי ספק דרבנן וכתב הפ"מ דגם לרעת הש"ך מותר אך אם נפלה אותה הביצה לחוט לא"מ ואינו ידע אם יש ס' בכה"ג ל"א סד"ר להקל ומיהו אם יש ספק אי נפל כלל לאינו מינו הוי ס"ס פ"מ):

כג **שאלה** מעשה אשה שהיתה שוכרת ביצה ולא נמצא בה דם שברה שני' ובעוד מבטת אם יש דם נפל חלבון השני' אל תוך הראשונה וראתה דם בחלבון ועכבה אותה בידה והשליכה אותה לת"ץ ושברה ביצים אחרות והשליכה אותם לתוך הראשונות. תשו' באר עשק התיר כל הביצים הטרופים יחד (וכבר נתבאר דצריך לזרוק בנמצא בחלבון ובתערובות חר בתרי בטל וב"ש ביותר והחלבון כל מה שנראה שהיא מאותו חלבון שעליו הדרם וגם החלבון של אותו הביצה יזרוק):

כד **שאלה** דם הנמצא בחלב שחלבו מבהמה תשו' נ"ש סי' כ' ותשו' חב"י סי' ל"ז ותשו' חשיב משה סי' ל"ח ובלה"ג וב"א בג"ש החמירו לאסור ואוסר תערובתו עד ס' נגד הדרם. וכן הכלים שנשתמשו בחמין אסורין ואם עשו חמאה מותר למכרה לגוי באופן שאין חשש שיחזור וימכרנה לישראל:

כה **שאלה** ביצים המזורות (שאינם מזכר אלא דספגא מארעא ואינן נקלטות לעולם. שם מביאר דאפילו ישבה עליהם תרנגולת ימים רבים מותר לאכלם ובלבד שיזרוק הדרם (מחבר אבל ודאי לאסטינס. אסור משום שיקוצ' ש"ך) ודוקא כשברור לנו שאינה מזכר שתהא סגורה כ"א יום משך עבור' (פר"ח והגרע"א והת"ח מביא כגון שאין תרנגול אצלה עד ס' בתים ומנ"י כ' או שהנהר מפסיק בלא שום נשר):

סימן סו

כו **שאלה** איזה דם אסור ואיזה מותר. בס' ס"ז מבואר דדם בהמה וח' יעור ודם כוי ודם שליל בין טמאין בין טהורין אסור אבל דם דגים וחגבים מותר (ש"ע וש"פ):

כז **שאלה** דם דגים אי אסור. שם מבואר דמותר אך אם נקבצו בכלי אסור (משום מ"ע) ואם ניכר לכל שהוא מדגים (דליכא משום מ"ע כגון שיש בו קשקשים) מותר (ש"ע וש"פ) ותערובתו אינו אסור (רמ"א) ומ"מ רוב בעינן (פ"מ) ואפי' להניח בו קשקשים מותר ואם בישל דם דגים לעולם מותר (הגרע"א):

כח **שאלה** דם אדם אי אסור. שם מבואר דאם פירש ממנו אסור (משום מ"ע) ואם יצא דם משיניו ע"ג הככר שנשך צריך לגוררו אבל דם שבין השיניים מוצצו (הואיל דלא פירש) ומ"מ תערובתו אינו אסור (רמ"א) ומ"מ רוב בעינן (פ"מ):

כט **שאלה** באיזה דם יש איסור כרת. שם מבואר דאין איסור כרת

יו **שאלה** ביצה שנמצא עלי' דם ונתבשלה או נצלה ולא ידענו אם הוא במקום האסור. שם מבואר דאם נתערב במינו ביבש או שא"מ ביבש אינו אסור שאר הביצים אע"פ שאין בהם ס' רק רוב מותר ובנתערב שלא במינו בלח אסור עד ס' באין הפ"מ (פר"ח דלא ככ"ו דמצדד להקל אף בא"מ בלח דהוי ספיקא דרבנן) (ביצה שיש בה טיפת דם דאסור ודשדיא תיכלא בכילא) אותה ביצה אם נתערבה באחרים הוי מין במינו (כי טעם דם כ"ש פר"ח כר"ו פ"מ):

יח **שאלה** ביצים הטרופות בקערה ונמצא דם על אחד מהם במקום האוסר בוודאי (כגון שנמצא על החלמון שאו וודאי כבר הי' בחלבון וכדעת הגאונים תופסין לוודאי אסור ע"ז ומ"י ופ"מ וכ"נ מש"ך ועו"א להלכה). שם מבואר דאע"פ שזרק הביצה שעליו הדרם אסורות (דבטריפות מתערב ביחד) והכל אסור עד ס' כנגד הביצה אסורה אבל אם אינם טרופות רק שבורות יחד בקערה ונמצא דם בא' מהם במקום האוסר בוודאי (כנתבאר) יקח חלמונים הכשרים כל א' ואחד בפני עצמו והם מותרים (וישאר אותה אשר בה הדרם בקערה עם חלבוני השאר ויזרקם ולא יעשה להיפוך. דיקח הטיפה משום דא"א ליקח הכל בלי שישאר מה ממנה וכן לא יקח החלבנים רק החלמנים ואין להתיר אותם רק שאם הי' ס' נגד חלבון האיסור אז כל החלבונים מותרים ויזרוק חלבון האיסור עם החלמון לבד ולא יותר):

יט **שאלה** ביצים הטרופות בקערה ונמצא דם על אחד מהם וספק אם הי' במקום האוסר (כגון דלא ידענו היכי קיימי ואסור לדידן רק משום חומרא). שם מבואר דיזרוק המקום שעליו הדרם וכל מה שנראה לו שהוא מאותו הביצה יזרוק והשאר מותר ואם נתערב בעותו הביצה לשאר הביצים חד בתרי (וב"ש ביותר) יש להתיר אבל חר בחד לא (ט"ז מג"י פר"ח פ"מ וכר"ו והגרע"א דלא בש"ך):

כ **שאלה** אם נמצא דם בביצה ששמוה להצטמק על החמין. שם מבואר דאם נמצא הדרם במקום האוסר בוודאי (הנתבאר) צריך שיהי' ס' בתבשיל נגד ביצה האסור' (ט"ז ורש"ל וש"פ דלא כמחבר) ואם נגע במאכל עצמו אף דאיכא ס' צריך התניכה שהביצה מונחת עליו נטילת מקום אבל אם הניחה על כיסוי הקדרה ולא נגע במאכל אף באין ס' מותר (כיון דביצה הוא בתוך קליפה ש"ך ועפ"מ) ואם נמצא במקום שאינו אסור מן הדין יש להתיר כל החמין כיון שאין במקום הביצה רוטב (ט"ז וש"פ) ואם היא ספק אם הוא במקום האוסר יש להחמיר באין הפ"מ (פר"ח):

כא **שאלה** אם צריך לברוק ביצים אם יש בהם דם. שם מבואר בש"ע דמותר לאכול ביצים צלויים אע"פ שא"א לברוק וכן א"צ לברוק תביצים אם יש בהם דם (דסמכין ארובא דאין בהם) וכת' הרמ"א דמ"מ נהגו להחמיר כשעושין מאכל עם ביצים כיום שרואין בהם אם יש בהם דם וכן המנהג (ובשער המצות בליקוטי תורה פ' אחרי מריבנו מהר"י שהעיד בשם מורי שהי' גומעה ביצה צלוי' בלתי שישגיח בה אם יש בה דם וסוים בה שבהגלית נגלות אמרי רבנן הקדוש האר"י ז"ל אין לחוש לחומרת ב"א שכ' שנוהגין להריק אותה תחלה בקערה ומחזירין אותה בקליפתן וסותמין וצולין (כמ"ש בה"ג) וכ' שם עוד דמירי נהג עצמו כך רק בנמיעה אבל בטיגון ובישול ודאי בביתו של מורי נהגו להריקם תחילה:

Phineas M. Longshore
1412 N. 6TH STREET
PHILADELPHIA, PA.

לומר דבית השתא אוליגן. ובמקום שמעמידין המלח בדם אסור המלח בעין לאכול. וליתן לתוך מאכל שרי (פ"מ בשם ב"י ומ"א ועי' באו"ח סי' תס"ז סעי' ח' בט"ז וח"י שם) ובמקור חיים שם דדעתם להתיר גם בזה (וחדוש דהפ"מ לא הזכירם):

סימן סח

שאלה הטומן הראש שלם לצלותו (או למלגו דשווין הם בדין זה ט"ז). שם מבואר בש"ע דצריך שיכוין שיהא בית השחיטה למטה (כדי שיוזב הדרם דרך שם) ואם הניחו על הצדדים המוח והקרומ אסורים והשאר מותר (עט"ז הטעם. ואפילו נמלח תחילה המוח והקרומ אסורים כר"ו) אח"כ נקב עצם המוח והי' הנקב למטה לפי שהדם זב דרך שם (והפ"מ כ' לא ידענו למה סגי בנקיבת העצם וכ"ה הגרע"א רק בעי ג"כ נקיבת הקרומ) ואם הניחו על נחיריו אם נעץ בו קנה או דבר אחר כ"ז צלי מותר ואם לאו אסור המוח והקרומ. ולכתחלה נהגו שלא לצלות שום ראש שלם אפי' רוצה להניחו אביה"ש (רחישנין שמא יתהפך אצדיו אלא שמוציאין המוח ומנקרין אותו רמ"א וע"ל בס"י ע"א) ואם צלאו כך שלם ולא אותבי' אביה"ש או אנהיריו וז"ב מירי הקרומ והמוח אסורים בבחמה (אבל בעוף כל הראש אסור בצלי חוץ במליחה) והשאר מותר (ונוהגין באלו המדינות שלא למלג שום דבר אפי' בכלי שני שהים"ב רק אחר מליחה):

שאלה אם בישל הראש שלם. שם מבואר דאפי' שמלח תחלה הכל אסור (דנ"נ ואסור כל הראש) אא"כ יש ס' בראש נגד המוח וקרומ. ובנתבשל הראש לבד רוודאי אין בראש ס' נגד המוח וקרומ צריך שיהי' בקדרה ס' נגד כל הראש (והראש לעולם אסור ואם הראש מחובר לעוף אז כל העוף מצטרף לס' נגד המוח וקרומ ש"ך בדעת ש"ע ועו"פ):

שאלה אי מותר לחרוך הראש ולהסיר השער על האש. שם מבואר דמותר אפילו אותבי' אצדדים הואיל ואינו מטמינו ברמץ שמונח במקום אחר תמיד רק מעבירו הנה והנה ונוהגין לחרוך ע"ג האש של קש ותבן ולפיכך א"צ להדיח ביה"ש קודם ההיכה. דאין לקש ותבן חמימות לבשל הדרם אבל בחורך ע"ג עצים צריך לחתוך חוטין שבכחי קודם מליחה ולהדיח ביה"ש שלא יהי' שם שום דם ומ"מ בדיעבד אינו נאסר בחורך בעלמא אם לא הסיר החוטין ולא הדיח ביה"ש (ש"ך וש"פ):

שאלה אי מותר למלוח הראש והרגל קודם ההכחוב. שם מבואר דהרשות בידו ואין השערות מעכבין את הדרם מפליט' (אך מצוה מן המובחר למלוח אחר ההיכה ש"ך בשם רש"ל וכ"כ הט"ז. ואנו אין ניהגין בהטמנה כלל אלא מולחין ע"ג שיער וחוטכין הטלפים ואחר מליחה והדחה אחרונה מולגין ברמץ או ברותחין. פ"מ). והטלפים. מחתך אותם ראשי הטלפים למטה כדי שיצא הדרם (ולא כיש שחוטכין מעט ועדיין סתום המנעל וזה לא מהני בל"י) ויניח מקום החתך למטה וימלח גם על השיער ואם נמלחו בקליפתן ולא חתך ראשן לא נאסרו אלא מה שבתוך הקליפה והשאר מותר ואין חילוק אם מונחין לאורכן או שעומדין על טלפיהן והיינו בדיעבד. רמ"א וש"פ דלא כמהרש"ל

כרת (אפי' בדם כהמה וח"י) אלא בדם הנפש שהנשמה יוצאה בו אבל דם האברים אינו אלא בלאו ודווקא כשפירש מן האבר ויצא לחוץ או שנצטרך בחתיכה (כתותך בשר מבית"ש קודם שתצא נפשה) או שפירש ממקומו ונתעורר לצאת ונבלא במקום אחר (כגון נמלח בכלי שא"מ) אבל אם לא פירש ולא נצטרך מותר. ולפיכך מותר לאכול בשר חי בהדחה בלא מליחה (ובלבד שלא יהי' בו מחוטין שדם בהם ע"ל בס"י ס"ד וס"ה) ודווקא כשיצא הדרם בשעת השחיטה כל מה שהי' ראוי לצאת אבל השובר מפרקתה של כהמה קודם שתצא נפשה אסור לאכול מבשרה חי אא"כ מולחו יפה וע"י מליחה מותר אפי' גדרה. ונהגו להחמיר לחתכו ולמלחו אף לצלי (רמ"א וש"פ דלא כמהר"ר דמיתר בצלי בלא מליחה אף בשובר מפרקת. וכת' הפ"מ דבשובר מפרקת דפירש הדרם בעי צלי כל צרכו ג"כ אף דצלי בעלמא די בחצי צלייתו) וח"ה אם חותך בשר מבית השחיטה קודם שתצא נפשו דינו הכי (רמ"א). וכת' הש"ך דבחותר אף דיעבד יש לאסור בלי חתיכה ומליחה ובשובר אפשר להקל בדיעבד. וכתב הרמ"א דיש לחזור לכתחילה שלא לשובר מפרקת בהמה או לתחוב סכין בלבה כדי לקרב מיתתה משום שמכילע דם באברים (וכ"ה ש"פ). וכתב הפ"מ דמה שנוהגין בעוף אינדי"ק ששוברין מפרקת בקרדום אף שלא כדרך שחיטה אסור דצריך עכ"פ חתיכה ומליחה לצלי לכתחלה והעולם אין נוהרי בזה):

שאלה נצטרך הדרם מחמת מכה. שם מבואר דאסור לבשלו עד שיחתוך המקום וימלחו יפה (ומשום זה יש להחמיר ולקלף בית השחיטה או לחתוך באותו מקום קודם מליחה הואיל ונצטרך שם הדרם רמ"א) אבל מותר לצלותו בין בשפור בין ע"ג גחלים אפי' בלא חיתוך רק מליחה קצת צריך כשאר בשר (וא"צ חתיכה משני צדדים ולהעלותו על האש ש"ך ופ"מ והגרע"א ועפ"מ):

שאלה בשר שלא נמלח ונתנוהו בחומץ להצמית דם בתוכו. שם מבואר דדינא דאם לא שהה כלל בחומץ דינו (באילו לא נתנוהו כלל בחומץ) כשאר בשר ומותר לאכול חי ולקדרה חתיכה ומליחה בעינן ואם שהה עד דנתאדם הבשר (זהו סי' שנעקר הדרם ממקומו) אסור לאכול חי כ"א ע"י צלי כל צרכו (ויש להחמיר אף חתיכה ומליחה) ולקדר' צריך דווקא חתיכה ומליחה. ואם שהה ולא נתאדם עדיין דעת הט"ז (בדעת רמ"א) דא"צ מליחה אפילו לקדר' ובוה"ז אא"כ בחליטה. ונוהגין במדינות אלו שאין מצמיתין כלל בחומץ קודם מליחה ואין לשנות ומ"מ בדיעבד מותר (לשון הרמ"א וכ"ה הש"ך ופ"מ להתיר הבשר בדיעבד ע"י מליחה. וכ"כ הכר"ו להתיר בדיעבד הבשר ע"י חתיכה ומליחה אף כנתאדם דלא כב"ח דאוסר אף בדיעבד) וחומץ שנתנו בו בשר פ"א להצמיתו שוב אין בו כח להצמית פעם אחרת (ש"ע וש"פ) אבל כל שלא חלטו בו אע"פ שאינו חזק יש בו כח להצמית (ש"ע):

שאלה חי' שיש לה כמין חטוטרט בצווארה ומתקבץ שם תחלה כמין דם ואח"כ מתייבש ונעשה ממנו עצם שקורין מו"ר. שם מבואר כבה"פ דמותר לאוכלו וכן עמא דבר ומעשה בכל יום הוא להשליך המו"ר תוך מרקחת או מיני מתיקות לריח טוב (דעתה פירשא) הוא ולא דם ובית השתא אוליגן. וכתב הפ"מ רמ"מ אין ללמוד היתר לבשר נבלה שנפל לרביש ונעשה רביש

כמהרש"ל דאוסר אף השאר כשעומד על טלפיהן):

עירה כ"פ הניח הפ"מ בצ"ע):

מא **שאלה** תרנגולת שנמלגו יחד בכלי שני ונמצאת אחת מהן טריפה. שם מבואר דיש לאסור האחרות (כ"ה הט"ז דוקא בדבר שנאסר ע"י בליעה דצריך להפליט ולהבליע וכ"ש אינו מפליט ומבליע כאחד משא"כ בדבר איסור ממש כתרנגולת טריפה. והפ"ח אוסר לכה"פ כולם כדי קליפה וכ"ה הבל"י ולכה"פ. והאחרונים מצדדים להקל גם בכיה"ג בהפ"מ וצריך שבת כדעת ב"י בשם מרדכי:

מב **שאלה** במי מלינה אי מותר להשתמש. שם מבואר דנהגו שלא להשתמש במי מלינה כלל אפי' אינם רק צוננים (ויש לזוהר שלא להחזירם להרתיחם כדי למלוג בהם שנית או כדי להדיח בהם קערות (ש"ע):

מג **שאלה** אם נמלגה תרנגולת בכ"ש במחבת חולבת במים שהים"ב. שם מבואר דאם עירו המים תחלה בכלי והוא אינו ב"י מבישול חלב הכלי אסורה באין הפ"מ וצורך והתרנגולת מותרת (דהוי נט"ל) ואם הכלי ב"י וגם התרנגולת אסורה (וכ"כ בשם האחרונים להתי' בהפ"מ וצורך) וכ"ז בשם אחרונים להתי' בהפ"מ וצורך) וכ"ז כשעירו המים תחלה בכלי דהוי בלי שני אבל אם עירה המים על התרנגולת אסורים אפי' בהפ"מ (דמבליע ומפליט כאחד כ"ק ואסור בהנאה רמ"א וש"פ) תרנגולת שאכלה חלב ונמצא בופס או בקורקבנו יש לשמור מלמולגו (ב"י בשם הרמב"ם):

מד **שאלה** עירה יור' בשר לתוך בלי נחושת של חלב אי בלי נחושת בולע וצריך הכנ"ח הגעלה או לא. שם מבואר פלוגתא דעת ר"י דאין כנ"ח בולע ע"י עירו (אא"כ האור מהלך תחתיו) והש"ך משיג עליו (בהסכמו' רבו הגאון ר"י) וב"ה הפ"ח דכלי נחושת צריך הגעל' ג"כ ומשמע מדבריו דאין חלוק בין כ"מ לכנ"ח והמקום שמואל חולק בין כ"מ לכנ"ח מובא בפ"מ. וב' הפ"מ לענין דינא אין לסמוך ע"ז ל"מ בהוסר מאש דהוי ככ"ר אלא אפי' ע"י עירו בולע ואף בה"מ אין להקל (ומש"כ המ"י להתי' בהפ"מ בכנ"ח אם בשלי בלא הגעלה היינו בהוסר מאש הא בנאסר ע"י עירו לא נאסר הכלי כ"א כ"ק ומסתמא יש ס' נגד כ"ק ואף דלא קי"ל כן יש לצרף דעת רי"ו דנחושת אינו בולע) ובכ"ש אם יש ספק אי ה' היס"ב יש לתתיר אף בלא הפ"מ (מטעם ס"ס שמא לא ה' יס"ב ושמא כמ"ד דאין כ"ש מבליע ומפליט):

מה **שאלה** אם מלג גוי או שפחה שבבית ישראל עופות ולא ראה ישראל אם בכ"ר או בכ"ש. שם מבואר דאם הגוי יורע בטוב יהודים ויש שם נער או נערה שיוצאים בטוב הענין מותר (מחבר משום דמירתת אבל מסל"ת ל"מ הכא ש"ך. ואם הזהיר ישראל שלא למלגו אלא בפניו ומלגו שלא בפניו לא תלינן שמלגו בכ"ש. כנה"ג ובל"י ועפ"מ ועי' בס' ס"ט):

לח **שאלה** אם מלגו ברמץ קודם מליחה. שם מבואר דהמנהג שלא למלוג כלל ברמץ קודם מליחה אפי' עוף ואם עבר ועשאו בעוף הראש כולו אסור (אבל במליחה שאר הראש מותר) והשאר מותר ובבהמה לא נאסר הראש כולו רק הקרוב והמוח (וכ"ז אם לא נקב עצם המוח אבל אם ניקב עצם המוח או אותבי' אביה"ש או אנתריו' ודין בי' מירי מותר בדיעבד כבצלי' כן במלינה) ואם לא הדירה ביה"ש או שאר דם בעין שעליו צריך ליטול או לקלף מקום הדם והשאר שרי (רמ"א ודווקא במלינה או במליחה אבל בצלי' שרי וא"צ קליפה ש"ך):

לט **שאלה** אי מותר למלוג קודם נקירת החלב ומליחת הבשר במים חמים. שם מבואר דאין למלוג שום דבר (רק אחר מליחה כמו שנתבאר) ל"מ בכלי ראשון (שהים"ב אע"פ שאינו עומד אצל האש) דוודאי אסורה (מדאורייתא הוי כמבשל לענין בב"ח ואסור בהנאה ובשבת חייב ונ"מ לחשוד ואי ספק אי נפל חלב בבשר בכ"ר שהוסר מאש ספקו דאורייתא פ"מ) אלא אפי' בכ"ש והים"ב אסור (באין הפ"מ. רמ"א וט"ז בשם רש"ל ע"ל בס' ק"ה ובאין יס"ב בכ"ש מותר אף לכתחלה ש"ך) מיהו לכבוד אירחים או לצורך שבת מותר להניח בכ"ש אפי' יס"ב אפי' לכתחילה תתיבה מלאה כפור וקרה כדי למהר מליחתו (דאסור למלוג עד שירפה ע"ל בס' ס"ט) ואי אין צורך כלל ויש שהות (דגם באין יס"ב יפשר) יש לזוהר שלא להניחה לכתחילה רק במים שאין היר"ס (ואין חילוק בין בלי חרס לבלי נחושת או שאר כלים לענין בלי שני רמ"א. ובל"י בשם כנה"ג מחלק דכ"ח אוסרים אף בדיעבד גם כשמצופים באבר אם מהותך בשל זכויות אסור ובשל עופרת וכן שאר כלים מות' ואם מלג בכ"ר קודם נקירת החלב ומליחת בשר גריים וטלאים ועופות אסור הבשר כדון בשר שנתבשל בלא מליחה (שך עס' ס"ט):

מ **שאלה** אם עירה מכ"ר על בשר בהמה או עוף קודם שניקור החלב ומלח הבשר. שם מבואר דדי בקליפת העור ואם עירה על העוף בעור שהנוצות עלי' אם ראש העוף למעלה א"צ קליפה (שהנוצות מגינות כדי קליפ' דהמים נשרקין ואין המים מגיעים כלל לבשר משא"כ כשמניח על הצדדים או רגלים למעלה אוסר כ"ק ב"י ולבוש בשם הרא"ש. והש"ך כתב דנוצות במקום קליפה עומדת וכ"ה הפ"ח. והפ"מ בשם מהר"ם לובלין הניח בצ"ע לאסור כולו ולא מקרי עירו מכ"ר אלא שלא נפסק הקלוח מכ"ר כשנגע למטה (עי' בס' ק"ה דאנן קי"ל לחומרא דעירו שלא נפסק הקלוח מכ"ר מבשל כ"ק ומפליט ומבליע כאחד פ"מ ועה"ר סי' פ"ז וק"ה ובב"ח אסור בהנאה כ"ק ובשבת אסור עי' מג"א סי' שי"ח ולפי"ז בלי שנאסר עי עירו הכשירו ע"י עירו וצריך הגעלה בכ"ר. ואם יש ספק שנפל עליו דרך עירו צ"ע אם יש לחשוב לס"ס ואין להקל בעירו שלא נה"ק פ"מ. ועירו שנתפסק הקלוח לא מקרי עירו ואינו אוסר (רמ"א דאינו מבשל ובשבת שרי אך מפליט ומבליע כ"ק אך לא בפעם א' ומש"ה מותר במלינת התרנגולים ש"ך סי' ק"ה ופ"מ כאן. ומ"מ אם

אלה יעמדו על הברכה המנדבים ומוקירי תורה אשר יזילו כסף מכיסם להדפס הספר חקי דעת:

ניו-יארק

רב תודה
להפירמא בארנעט ברארי
אשר היו לאחיעזר להדפסת הספר „חקי דעת“, וחקי
חיים.

ברכה והצלחה במעשי ידיהם ושלות השקט
ניו-יארק

הרה"ג רמ"ז מרגליות
" אליעזר זילבער נשיא אגודת הרבנים בארצות הברית
וקנדה
" ישראל ראזענבערג, פרעזידענט פון עזרת תורה
" נתן קאטלער
" ליב סעלצער מזכיר אגודת הרבנים
הרב דאקטאר רעוועל ראש הישיבה רבנו יצחק אלחנן
הרה"ג שמואל אביגדור פיינוועלזאן מזכיר ועד הרבנים
" בנימן כרוך גיטמער
" אהרן הלוי דים, מזכיר דגל הרבנים באמריקא
" שמריהו הורוויץ, מוציא לאור עלין מאגודת השוחטים
בניו-יארק
" צבי הירש דאכאוויץ
" ה. מ. ראזען, 163, גראפטאן סטריט, ברוקלין
" סטרעטינער רבי שליט"א
" הרב נחום פערלאף, סטאלינער רבי שליט"א
" גיסן טולושקין
" ראובן לייכאוויץ
" שוכטאוויץ אברהם יצחק ובנו הרב אהרן שוכטאוויץ
וכנו הרב מרדכי שוכטאוויץ
הרה"ג זאב גאלד פרעזידענט מהמזרחי
" יצחק ביק ובנו הרב שואל ביק
" חיים ביק
" בוויאנער רבי שליט"א
" מאנאסטרישצער רבי שליט"א
" סקווערער רבי שליט"א
" בוראק
" האכשטיין, משגיח במצה פעקטארי של האחים מא-
נישעוויץ
" יחיאל מיכאל מרלף
" לוקשטיין
" אהרן קאפלאן מכארא פארק
" אלעזר, נכדו של המחבר
" נח גארפינקעל
" שמועלעמאן
" יעקב מעסקין
" ביאלער רבי שליט"א
" אהרן זלאטאוויץ מזכיר דועד הרבנים דווילאסבערג
" ביה"כ אנשי לובין
" אפרים פישל ניומאן
" יצחק מנחם וואפנער עץ-חיים מפלעטבוש
" משה ספעקטאר
" קאנאן
" שניאור, רב בביה"כ ווארשעווער שוהל
" ליב ראזען
" חיים הערשענזאן
" פאזנער רב בדושערזי סיטי
" שמעון איסקאלסקי
" יעקב רעדעלחיים, משגיח מבראדוווי סענטראל האטעל

היברו נעשענאל ווארשט פעקטארי

סינסניאטי, אהויא

הרב פיינגאלד
רבי פיליפסאק
הרב הגאון ר' אליעזר זילבער, נשיא אגודת הרבנים בארצות
הברית וקנדא
הרה"ג ר' בצלאל עפשטיין
מר' מארגענשטערן, מנהל בהמצה פעקטארי מהאחים מאני-
שעוויץ
פראפעסאר מארגענשטערן, גם הביבליאטעק מסינסניאטי

הרבנים מעיר פילאדעלפיא

הרה"ג ב' ל' לעוויןמאל
" דוב בער שאפירא
" משה שוסטאק
" שלום צבי שניידערמאן
" אדמו"ר משה ליפשיץ שליט"א
בית הכנסת קרן ישראל
" וואלף ווערטהיימער
" יצחק לובארסקי
" רבי דוד מאטט
" אדמו"ר משה צבי שווערסקי שליט"א, טאלנער רבי
רעווערנד מרדכי לעוויןזאן

יקותיאל דוב בן פרץ פרידמאן,

בניו —
חיים,
יצחק,
יונה

בעלי בית חרושת לאפית מצה
7616 טע סטריט,
המצה תחת השנחת הגאונים:
לעווענטהאל
ומהרי' לובארסקי

בעיר פילאדעלפיא

" חיים שענפעלד
" ל. גאלדענבערגער
" מיראפאלער רבי שליט"א
" חיים פישל עפשטיין
" הרב דק"ר יונג
" גאלדשטיין, חתן הגביר העררי פישעל
" מ. פארזין
" מאויצער רבי שליט"א
" אסטראווער קינצקער רבי שליט"א
" המטיף לאומי צבי מאסליאנסקי
" הרב הגאון מעיר קאמענעץ פאדאלסק, הרב גוטמאן
" הרב מנחם מענדיל סאקאל שליט"א
" ישעי' גלאזער
" הרב דוב בער ראבינאוויץ
" הרב עפשטיין מביה"כ סיניער שוהל
" הרב משה פעפער
" הרב יקותיאל גראבארד
" יצחק כהנא
" יוסף ראזען, פאססעיק, נ.י.
" טשאפמאן, פאססעיק, נ.י.
רעווערנד חזן ר' יוסף ראזענבלאט
רעווערנד חזן ר' זלאמקאווסקי
הנדיב הנכבד הר' ישראל רקח.
הנכבד מר' לייכטינג עם זוגתו
" מר' יעקב גודמאן
" ראזענבערג, פרעזידענט ווארשעווער שוהל
בית הכנסת ווארשעווער שוהל על ידי הפרעזידענט
" מר' בראדע
" מר' ישראל פרענס
" שו"ב יעקב בלום, פרעזידענט מאגודת שוחטי עופות
דניוואר
" שו"ב ר' שמואל צבי קרולאוויץ, טרעזשורער מנהלת
השמיב
" רבי נתן פראשקער
בית החסידים הגור על ידי ר' מרדכי גאלדמאן, פרעז.
בית החסידים דפולין על ידי הפרעז. ר' יעקב לאדווער
" ר' יעקב פיינער, פרעזידענט מבית הכנסת של ביה"ש
רביצ"א
" ר' אברהם קאהן
" שו"ב ר' מרדכי יוסף האראוויץ
ישיבה תורה ודעת, על ידי הגביר אברהם לאין
" האכרד מיכל קעלמער בנו של הרב קעלמער
ישיבת רבנו יצחק אלחנן על ידי הרב דק"ר רעוועל
שליט"א
" ר' בעני ווינמער, פרעזידענט מפולישען פערבאנד
" ר' יעקב בישאף
" ר' חנוך העניך ראזען
" ר' אהרן בלום
" הרב מענדעלאוויץ, מענעדזשער מהישיבה תורה ודעת
" ר' ישראל קעניסבערג, פרעז. מהישיבה רבנו שלמה
קלוגער
" בנו בעריל קעניסבערג, לאיער
" רבי אלעזר זאהן, בעל הבית מווארשט פעקטארי

" רבי ישראל רפאל בן חיים צבי הכהן פרידמאן
 " זאב וואלף קאפוסטין מבית הכנסת דפוועלי צדק
 " אדמו"ר יעקב ראבינאוויץ
 " רעווערענד יעקב ראבינאוויץ
 " ריף

שו"ב ר' ארי' זאב בר' דוב הכהן שטיינער, ורעיתו
 גיטל בת ר' מרדכי דוד לרפואה שלמה
 ר' דוד סארקוס
 שו"ב ר' מאיר בר' אבא נחום מאיר'ס
 שו"ב ליבער בר' מנחם מענדל שעכטער
 הר' אברהם בר' ישראל בנימן בוקשפאן

הרבנים מעיר באלטימאָר

הרה"ג שמואל ליעב

" מ' טאראגין
 " ל' י' קאהען
 " מ' ל' ראבינאוויץ
 " ה' מיחאלי
 " דק"ר שעפער
 " י' טאכאק
 " י' העלפאנד
 " מ' ר' חאריק
 " א' אכסעלראד
 " מ' פארשלאגער
 " נ' קאהען
 " מ' ראבינאוויץ
 " ח' סאמסאן
 " שמואל ראזענבלאט בנו של ר' יוסף ראזענבלאט
 " ל. פרידלענדער
 " י. שאהאם
 " י. פעלדמאן

מילוועקי

הרב הכולל ש. י. שיינפעלד
 הרב ר' צדוק טיילאָר וווגתו תרכנית חי' פריידל שמחה
 בת ר' משה שמואל ז"ל
 אדמו"ר יעקב ישראל טווערסקי, האנרפֿיילער רבי שליט"א
 הנכבד מר' דוד בר' יצחק שוסטער, ווייס פרעזידענט מקהלת
 אנשי ליבאוויץ

השו"ב האַראַוויץ
 בית הכנסת פּוילישע שוהל
 בית הכנסת אנשי ליבאוויץ
 הרב קלוינמאן

חיים ישראל בר' מרדכי לוק נ"י ורעיתו רבקה רחל בת ר'
 יהודא מנחם לזכרון בנם היקר מרדכי ע"ה שנפטר בשנת
 ל"ט לחייו, מ"ז אלול תרצ"א — תנצב"ה
 האשה רחל עטיל בת רבי ארי' ליב וויענער
 שו"ב מאנישעוויץ
 שו"ב הר' סאני
 בהמ"ד הגדול
 הגביר הנכבד האַלצמאן

בעיאן נ. י.

הרה"ג ראובן טשאַרני
 " דאנישעווסקי

פאונגוספי נ. י.

הרה"ג חיים ביאליק שליט"א

יאָנגסטאָן אַהויץ

הרב קלמן מאנועל
 בית הכנסת אוהב צדק
 בית הכנסת שערי תורה
 רעווערענד הערי טאקער
 בית הכנסת טעמפעל עמנואל על ידי הרב מאנילא
 הגבירה יוליוס קאהן
 מ' מאיר בר' אלכסנדר שיגרין
 מ' שלמה בן גדליה נאדלער
 ר' ישראל בר' שניאור זלמן יעקב האנדסבורג
 ר' יואל בר' ישראל דוד האקער
 בצלאל שערמאן, לזכר נשמת האשה גאלדא בת ר' מתתיהו
 — נפטר מ' אדר שני תרצב"ה, ולזכר נשמת אביו
 יעקב בר' אליעזר נפטר י"ד מנחם-אב תרמ"ח תנצב"ה
 מר' בנימין אדער מארטין

קענטאָן אַההאָ

הרב הירשפרינג
 בית הכנסת אגודת אחים על ידי ר' שלמה העללער ור' קלמן
 ש"ץ ושו"ב
 מר. ס. לאנד עכור אביו
 רעווערענד קלמן סאבעל ש"ץ ושו"ב
 ישראל רעשעו, נכדו של המחבר

שעבויגען וויס.

הרב דוד רייך ובית הכנסת שלו
 הרב קאפלען

סט' לואיס מיז.

הרה"ג ר' אפרים פישל עפשטיין
 " גראצקין

שיקאגא

הרבי האכשטיין שליט"א ובנו האבך הרב אברהם שליט"א
 הרה"ג רובינשטיין
 " עזריאל עפשטיין, זקן הרבנים
 " אפרים עפשטיין
 " שור
 " ראבינסאן
 " קאמינקער

הרב שעכטער	" מען
רבי פרענק	" שאך
רבי פראהם	" קאפלאן
ר' דוד שו"ב פינקעלשטיין	" זילבער, פרעזידענט פון ישיבה בית המדרש לתורה
ר' שמואל שו"ב מינעלי	" אבראמאוויטש
ר' לייביש שו"ב	ד"ק גאלדמאן
ר' יודיל שו"ב	הרה"ג עלקין
ר' שמואל זלמן שו"ב ברייטשטיין	ישיבת בית המדרש לתורה
ר' מאיר לייבוש שו"ב	ר' יודיל קערש שו"ב
ר' דוד שו"ב מינעלי	" שמחה בינם פאבריקאנט
הנדבן ר' יעקב זאבערמאן	" שמחה, ראז
הנדבן ר' מתתיהו מילגראם	הנכבד ר' בעריש זאלצמאן אשר תחת השגחתו הפירמא "רי
הנדבן מאריץ שטיינבערג	בעקערי פיגלער זאלצמאן און גליק, אינק.
הנדבן לוינער פרעד בומצעל	
הנדבן י' ערליך	דעטרויט, מיש.
הנכבד ר' שלמה טשעסלאך מוכר ספרים	
הנכבד ר' אברהם קיידין	
טאָלסי, אַקלאַהאַמא	הרב פישער
	הרב שוסקין
הרב פאסמאן, רב דבית הכנסת עמנואל	הרב הערשמאן
הון שו"ב מעיר אקלאהאמא	הרב תאומים
קאָלאַמבוס, אַהייאָ	הרב קליינפלאץ
הרב גרינוואלד	הרב שטראוס
הרב מרדכי הירשפרינג	הרב פיין
	הרב אייזענמאן
	הרב הורוויץ
	הרב העניך בלום

האחים הנכבדים והפירמא

כרמל פראוויזשאן קא.

74 איסט 4טע סטריט, ניויאָרק

ר' שמואל זלאטקין, פרעזידענט

והר' ישראל צורין ווייס פרעזידענט

אשר עזרו להדפסת הספר הזה

רב תודה להם ולכל הנלווים להם

ניוואָרק

ברוך יהי ההרבני הנדיב

מר שבת ליב ראשקין זוזנתו שיחיו

בעה"ב של ראשקעס דיירי קא, סט. לואיס, מיזורי, אשר הרבנים מעידים
שכל הנעשה בבית חרושת של ראשקעס דיירי קא, החלב והחמאה וגבינה
ושומנו של חלב כולו מהודר בתכלית הכשרות לכל השנה ולפסח.
לקח חבל בהספר חקי דעת להדפיסו ולהפיצו בעולם ובזכות זה די
יצליחהו בכל מעשיו

אלו יעמדו על הברכה

הנדיב הנביר הנכבד

רבי אפרים שיף

העוסק בצרכי העיר ומחזיק בכל כחו הת"ת בלב ונפש מצוין במעלות

טובות

ורעיתו ראשע תחי'

ובניהם וחתניהם ואחי' שלימ"א השותפים מהפעקמארי

אשר נתנו חלק להדפסת הספר הקי דעת

ברכה והצלחה יהי שורר בבתייהם תמיד

סינסינעטי

מחזיקנא טיבותא לגדולי המעשה אשר השתדלו
הפירמא ד. ב. מאנישעוויץ מצה קא.

על ידי

הרב צבי מאנישעוויץ

להיות לי לאחעזר להדפיס הספר חקי דעת וחקי חיים.

זכרה להם אלקים לטובה אורך ימים בעושר וכבוד

שיסאנא איל.

דזשורזי סיטי, ניו דזשורסי

סינסינעטי, אהויא

